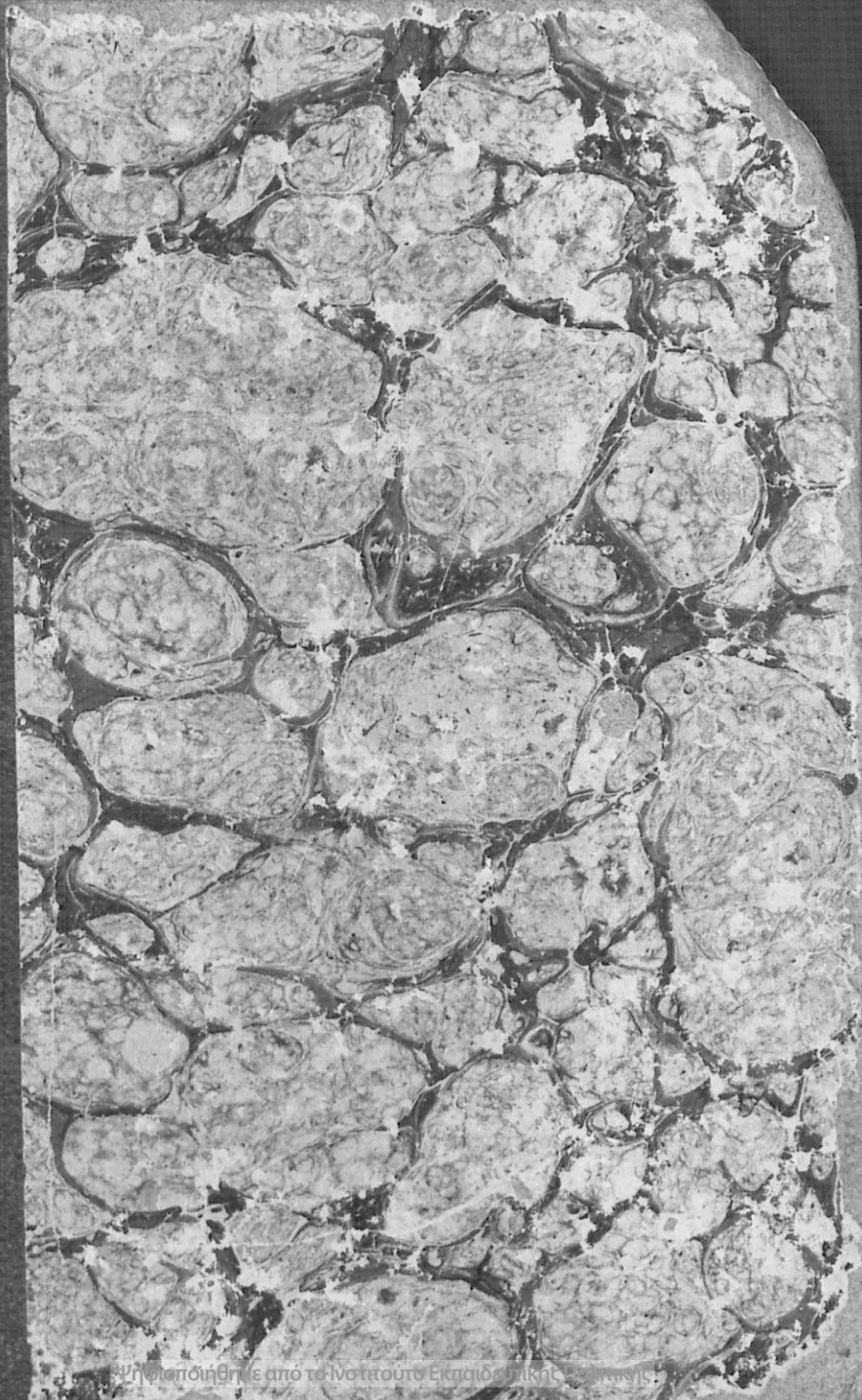

— 'Απεβίωσεν ὁ ἀρχαιότερος τῆς 'Αγγλίας ναύαρχος Βεργνιὸν 'Αρχοῦρ τῷ 92 ἔτος τῆς ἡλικίας του.

— Κατὰ τὸν κύριον Βέμ καὶ Οὐάγνερ, οἵτινες θεωροῦνται οἱ αὐθεντικώτεροι στατιστικοὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς ὑδρογείου σφαίρας ἀνέρχεται εἰς 1,433,800,000. Ἡ Εὐρώπη ἔχει 327,743,000, ἡ Ἀσία 795,591,000, ἡ Ἀφρική 205,823,000, ἡ Ἀμερική 100,415,000, ἡ Αὐστραλία καὶ Πολυνησία 4,232,300, αἱ Πολιτικαὶ Χῶραι 82,000. Τὰ κράτη τὰ ἔχοντα μεγαλειτέρους πληθυσμοὺς εἶναι ἡ Ρωσσία 83,000,000, ἡ Κίνα 379,000,000, ἡ Ἰαπωνία 36,000,000 καὶ αἱ Βρεττανικαὶ Ἰνδίαί 252,000,000.

— Ἡ Ἀλάσκα, περὶ ἧς ὠμιλήσαμεν πολλάκις, τῆς ἐταιρίας Γκουιλτὸν ἐξακολουθεῖ εἰς τὰ ταξείδια αὐτῆς μεταξὺ Ἀμερικῆς καὶ Ἀγγλίας νὰ συντομεύῃ τὸν διανυόμενον χρόνον. Κατὰ τὸ τελευταῖον ταξείδιον τῆς διήνυσεν τὸ διάστημα τοῦτο ἐκ 2,844 μιλίων εἰς 6 ἡμέρας καὶ 23 ὥρας.

— *Μαΐος 1883* —

400 $\frac{100}{800}$

Ε. Π. Σ.
ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

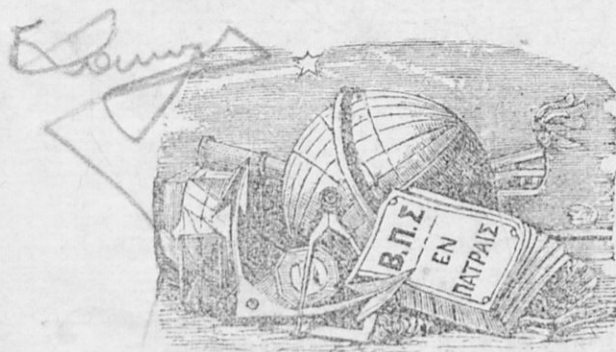
1875.218
Περιγραφή τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως
ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΝΑΥΤΙΑΙΑΣ
ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΜΕΡΩΝ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ.

ὑπὸ
ΣΤΑΜ. Κ. ΘΕΟΧΑΡΗ

ΔΙΔΑΚΤΟΡΟΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ

ΣΑΚΟΥΛΙΔΗΣ
ΓΡΑΨ

Πρὸς χρῆσιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῶν ἐμπορικῶν σχολείων.
Ἐκδίδοντος Β. Π. ΣΕΚΟΠΟΥΛΟΥ.

ΕΝ ΠΑΤΡΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ Ο «ΚΑΛΜΟΣ»
Β. Π. ΣΕΚΟΠΟΥΛΟΥ

(Ὅδὸς Μαιζώνος παρὰ τῇ Εὐαγγελιστρῇ.)

1875.

Πᾶν ἀντίτυπον μὴ φέρον τὴν κάτωθι σφραγίδα τοῦ ἐκ-
δότου καταδιώκεται ὡς κλεψίτυπον.

ΤΡΗΦΟΙΣ Ι. Δ. ΤΟΓΝΤΑ.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ,

Ἡ προκειμένη ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ, ἥς πρὸ ἔτους ἀνήγγειλα τὴν δημοσίευσιν, προώρισται κυρίως νὰ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν παρὰ τῇ βιομηχανικῇ καὶ ἐμπορικῇ τάξει μετὰδosis τῶν γεωγραφικῶν γνώσεων, αἵτινες εἰσὶν ἀναγκαῖαι πρὸς τὴν πεφωτισμένην καὶ ἀξιοπρεπῇ διεξαγωγὴν τῶν ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων, ἐν τῇ σημερινῇ μάλιστα καταστάσει τοῦ πολιτισμοῦ, τοῦ ἀναπτύξαντος τοσοῦτον καὶ πολυπλασιασάντος τὰς μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐθνῶν σχέσεις. Συνετάχθη δὲ ἐπὶ τῇ βάσει τῶν εἰδικῶν βιβλίων τῆς γεωγραφίας τῶν παραδεδεγμένων ἐν Γαλλίᾳ εἰς τὴν βιομηχανικὴν ἢ τὴν λεγομένην μέσσην εἰδικὴν διδασκαλίαν (*Enseignement secondaire special*), ἥς σκοπὸς εἶναι ἡ διδosis θεμελιωδῶν καὶ πρακτικῶν γνώσεων χρησίμων εἰς ὅλα τὰ στάδια καὶ εἰς ὅλας τὰς καταστάσεις τοῦ κοινωνικοῦ βίου, καὶ ἥς ἡ δημιουργία ἀναγνωρίζεται ὡς ἡ μεγίστη τῶν ἐκδουλεύσεων ἃς ὁ κ. V. Duruy προσέφερεν ἐσχάτως εἰς τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν τῆς Γαλλίας. Ἡ διδασκαλία αὕτη καθιερωθεῖσα ἐν Γαλλίᾳ διὰ τοῦ νόμου τῆς 21 Ἰουνίου 1865, εἰσήχθη βαθμυδὸν εἰς ἅπασαν τὴν δυτ. Εὐρώπην καὶ ὁλονὲν ἐπεκτείνεται, ἀναπληροῦσα τὸ ἀνεπαρκές τῆς κλασσικῆς ἐκπαιδεύσεως, μὴ ἀνταποκρινομένης πλέον εἰς τὸν βιομηχανικὸν χαρακτῆρα τῆς ἡμετέρας ἐποχῆς.

Μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰῶνος τούτου, ἡ μέση ἐκπαίδευσις, ἡ περιλαμβάουσα τὴν σπουδὴν τῶν ἀρχαίων γλωσσῶν καὶ

πρακτικευζουσιν πρὸς τὰ ἐλευθέριον λεγόμενα ἐπαγγέλματα ἐγένετο ὁμοιομόρφως εἰς ἓν εἶδος ἐκπαιδευτηρίων, τῶν κλασσικῶν λεγομένων λυκείων (*colleges classiques*). Ἄλλ' αἱ νέαι ἀνάγκαι αἱ βαθυτεροὶν εἰσπαχθεῖσιν εἰς τὴν κοινωνίαν διὰ τῆς ἀμέτρου ἀναπτύξεως τῶν φυσικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν εἰς τοὺς διαφόρους κλάδους τῆς νεωτέρας βιομηχανίας, κατέστησαν ἐπαισθητὸν τὸ ἀνεπαρκὲς τῆς κλασσικῆς ταύτης ἐκπαιδεύσεως. Πρὸς ἱκανοποίησιν λοιπὸν τῶν ζωηρῶν τούτων ἀπαιτήσεων τῆς νέας κοινωνικῆς τάξεως ἐγένετο χρεῖα νὰ δημιουργηθῶσιν ἐν πολλαῖς χώραις τῆς Ἑυρώπης, ἐκτὸς τῶν λυκείων, καὶ εἰδικὰ σχολεῖα διὰ τὴν γεωργίαν, βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὰ ἐπαγγέλματα, εἰς τὰ ὅποια δὲν ἦδύνατο νὰ καταρτίσῃ ἱκανοὺς τοὺς νέους ἡ κλασσικὴ ἐκπαίδευσις. Ἐντεῦθεν ἐπήγαγαν τὰ πρακτικὰ σχολεῖα (*ecoles reelles*) τῆς Γερμανίας, τὰ ἐπαγγελματικὰ τῆς Γαλλίας (*professionnelles*) τὰ τεχνικὰ (*gymnases techniques*) τῆς Ἰταλίας καὶ τὰ τῆς νεωτέρας ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ μέσης ἐν Βελγίῳ λεγομένης διδασκαλίας.

Ἡ ἐν Γαλλίᾳ καθιερωθεῖσα βιομηχανικὴ ἢ μέση εἰδικὴ διδασκαλία καὶ τοι μὴ σκοποῦσα νὰ τελειοποιήσῃ εἰς ὠρισμένον τι ἐπάγγελμα, ὁπλίζει ὅμως τὴν διάνοισιν τῶν νέων μὲ γνώσεις αἵτινες εἰσὶν σήμερον χρήσιμοι εἰς ὅλα τὰ στάδια τοῦ κοινωνικοῦ βίου. Ἐν αὐτῇ αἱ νεώτεροι γλώσσαι, αἱ συνειδηστέροι εἰς τὸ ἐμπόριον (ἡ Ἀγγλική, ἡ Γαλλικὴ, ἡ Γερμανικὴ) ἡ Ἱστορία καὶ ἡ Γεωγραφία, ἰδίως ἡ βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ, ἡ στοιχειώδης Πολιτικὴ Οἰκονομία, αἱ Μαθηματικαὶ καὶ Φυσικαὶ ἐπιστῆμαι, ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἐφαρμογῆς αὐτῶν ἐν τῇ βιομηχανίᾳ, ἀντεκατέστησαν τὰς ἀρχαίας γλώσσας αἵτινες ἔμειναν ὡς οὐσιῶδες στοιχεῖον τῆς κλασσικῆς ἐκπαιδεύσεως.

Παρ' ἡμῖν ἡ μέση ἢ γυμνασιακὴ ἐκπαίδευσις, σκοποῦσα **ΜΟΝΟΝ** τὴν κατάρτισιν πρὸς τὴν ἀνωτέραν ἢ τὴν ἐπιστημονικὴν, πολὺ ἀπέχει τοῦ νὰ θερραπύσῃ τὰς ποικίλας τοῦ πρακτικοῦ βίου ἀνάγκας· διότι ἡ ἐκπαίδευσις αὕτη εἶναι

ἐν γένει ὁμοιομορφος καὶ τοιαύτη ἐπιβάλλεται παρ' ἡμῶν εἰς ὅλους ἀνεξαιρέτως τοὺς νέους, ὥστε ἀναγκάζει αὐτοὺς ἢ νὰ προετοιμασθῶσιν ὅλοι ὅπως γίνωσιν ἐπιστήμονες, δόκτορες, ἢ ὅλοι νὰ μείνωσιν ἀπαίδευτοι, ἢ ἡμιμαθεῖς ὅπερ τὸ συνειθέστερον. Ὁ νέος ὁ προωρισμένος διὰ τὴν βιομηχανίαν ἢ τὸ ἐμπόριον, ἀφοῦ κατὰτρίψει 8 ἔτη ἐν τῷ ἐλλ. σχολείῳ καὶ τῷ γυμνασίῳ μετοὺς κλασικοὺς Ἑλληνας καὶ Λατίνους συγγραφεῖς, μετὰ τὴν ἀλγεβρὰν καὶ ψυχολογίαν, ἐξέρχεται εἰς τὸν κόσμον ὅλως ἄμοιρος τῶν πρακτικῶν γνώσεων τῶν ἀναγκαιοῦντων αὐτῷ εἰς τὸ ἐπάγγελμα ὃ ἐξελέξατο. Τὸ ὁμοιομορφον τῆς ἐκπαιδεύσεως λοιπὸν δὲν προετοιμάζει κανένα διὰ τὴν γεωργίαν, βιομηχανίαν τὸ ἐμπόριον ἢ τὰς τέχνας, μετὰ μόνον δὲ φιλόλογους, δικηγόρους, ἰατροὺς αἱ κοινωνίαι σήμερον δὲν προσδεύουν.

Τούτου ἕνεκα ἀνεγνωρίσθη παρὰ πάντων ὡς ἐπείγουσα ἡ ἀνάγκη τῆς ἐπὶ τὸ πρακτικώτερον μεταρρυθμίσεως τοῦ ἡμετέρου συστήματος τῆς ἐκπαιδεύσεως διὰ τῆς ἐν αὐτῷ εἰσαγωγῆς τῆς πρακτικῆς διδασκαλίας, τῆς ὁποίας ἡ παρκατενομένη δυστυχῶς ἔλλειψις ἐπιδρᾷ ὀλεθρίως εἰς τὴν ἐμπορικὴν καὶ βιομηχανικὴν τοῦ τόπου ἀνάπτυξιν, ἥτις εἶναι σήμερον τὸ μόνον κριτήριον τῆς προόδου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ χώρας τινος. Τῆς τοιαύτης πρακτικῆς διδασκαλίας ἡ παρ' ἡμῶν εἰσαγωγή εἶναι τόσῳ μᾶλλον ἀπαράιτητος ὅσῳ ἤρξατο εὐτυχῶς νὰ πρόχεται ἐν Ἑλλάδι ἡ πρὸς τὴν βιομηχανίαν ἐπίδοσις, ἰδιωτικοὶ δὲ συνεταιρισμοὶ πρὸς τραπεζιτικάς, ἐκμεταλλευτικάς ἢ ἄλλας βιομηχανικάς ἐπιχειρήσεις ἔλαβον ἐσχάτως σπουδαίαν καὶ ἐθνωφελεῖ ὠθησιν.

Καὶ μὲν, καθόσον ἀφορᾷ ἰδίως τὸ ἐμπόριον, ἡ κυβέρνησις ἐπροθυμοποιήθη πρὸ ἐτῶν (1856) νὰ ἀναπληρώσῃ ὁπωσδήποτε τὴν ἔλλειψιν εἰδικῶν ἐμπορικῶν σχολῶν, ἰδρύσασα ἐν τοῖς γυμνασίοις τῶν δύο ἐμπορικωτέρων πόλεων τοῦ τότε κράτους, εἰς τὸ τῆς Σύρου καὶ Πατρῶν τμήματα ἐμπορικὰ «ἵνα ἐν αὐτοῖς (ὡς λέγει τὸ διάταγμα), μέχρι συστάσεως εἰδικῶν ἐμπορικῶν ἐκπαιδευτηρίων, οἱ μέλλοντες

5.
 »ν' ἀκολουθήσωσι τὸ ἐμπορικὸν στάδιον ἀποκτῶσι συστημα-
 »τικώτερον τὰς ἀναγκαιοτέρας πρὸς ἐπιτυχῇ ἐξάσκησιν αὐ-
 »τοῦ γνώσεις.» Ὡς τοιαῦται δὲ δικαίως θεωρήθησαν καὶ
 καθιερώθησαν α.) ἡ στοιχειώδης ἐμπορικὴ νομοθεσίς β.) ἡ
 ἐμπορικὴ γεωγραφία καὶ γ.) ἡ διπλογραφία. (1) Ἀλλ' ἡ
 τοιαύτη ἐν τῇ δημοσίᾳ ἐκπαιδεύσει εἰσαγωγὴ τῶν ἐμπορι-
 κῶν μαθημάτων οὔτε καρποφόρος ἀπέβη οὔτε μακρόβιος, καὶ
 μετ' οὐ πολὺ τὰ μαθήματα ταῦτα κατηργήθησαν χάριν
 οἰκονομίας τοῦ προϋπολογισμοῦ! Καὶ εἰς τὸ πῆγμα τῶν
 ἀπαιτήσεων τῆς σημερινῆς ἐποχῆς ἀντὶ εἰδικῶν πρακτικῶν
 σχολείων συνέστησαν ἔκτοτε καὶ ἄλλα γυμνάσια ὅμοια τῶν
 προϋπαρχόντων καὶ αὐτὸ τὸ Βαρθέλειον, προορισθὲν διὰ ναυ-
 τικὸν σχολεῖον μετετρέπη εἰς τρίτον ἐν Ἀθήναις γυμνάσιον·
 οὕτω δὲ ἡ Ἑλλὰς κατήντησε νὰ μὴν ἔχῃ οὔτε ἐμπορικόν,
 οὔτε ναυτικόν, ἀλλ' οὔτε καὶ ἐν γεωργικόν σχολεῖον!

Τὰ κανονίσαντα ὅμως τὴν διδασκαλίαν τῶν ἐμπορικῶν
 μαθημάτων διατάγματα ἐκεῖνα, καίτοι μὴ ἐφαρμοζόμενα
 σήμερον, χρησιμεύουν τοῦλάχιστον ὡς ἐπίσημος ἀναγνώ-
 ρησις τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ διχμορφῶνται καὶ καταρτίζων-
 ται εἰς τὸ ἐμπόριον ἐπιδιδασκόμενοι μὲ εἰδικὰς γνώσεις, με-
 ταξὺ τῶν ὁποίων περιλαμβάνεται καὶ ἡ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΓΕΩ-
 ΓΡΑΦΙΑ ἣτις, περιγράφουσα τὴν γεωργικὴν, βιομηχανικὴν
 καὶ ἐμπορικὴν κατάστασιν πάντων τῶν μερῶν τοῦ κόσμου
 καὶ τὰ διάφορα αὐτῶν προϊόντα καὶ τεχνουργήματα, τὰ
 μέσα τῆς μεταφορᾶς κτλ., καθίσταται ἀπαραίτητος ὅχι
 μόνον εἰς πάντα ἔμπορον ἀλλὰ χρήσιμος καὶ διδασκτικὴ εἰς
 πάντα κοινωνικὸν καὶ φιλομαθὲς ἄνθρωπον. Ἡ γὰρ εἶναι κτή-
 μα τῆς ἀνθρωπότητος· πᾶν λοιπὸν μέλος αὐτῆς ἐνδιαφέρεται
 νὰ γνωρίξῃ τὸ κοινὸν αὐτὸ στάδιον τῆς ἀνθρωπίνου φιλοπο-
 νίας, ὁποῖα προϊόντα δύναται νὰ παρκαγάγῃ πρὸς θεραπείαν

(4). Περί ἐμπορικῶν μαθημάτων ὅρα τὸ διάταγμα τῆς 18 Ἰουνίου
 καὶ 18 Ἰουλίου 1856. Τὰ διατάγματα τῆς 3 καὶ 27 Αὐγούστου
 1857 καὶ τὸ τῆς 9 Ὀκτωβρίου 1859.

τῶν ποικίλων αὐτοῦ ἀναγκῶν, ποῖοι εἰσὶν οἱ τόποι οἱ πα-
 ρήγοντες αὐτὰ καὶ ποῖαι τέλος αἱ σχέσεις αἱ συνδέουσαι
 ἡμᾶς μὲ τοὺς ἄλλους κατοίκους τοῦ πλανήτου τούτου. Κα-
 θόσον δὲ αἱ σχέσεις αὗται καὶ τὰ συμφέροντα μεταξύ τῶν
 ἐθνῶν ἀναπτύσσονται καὶ πολλαπλασιάζονται διὰ τοῦ ἐμπο-
 ρίου καὶ τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας, τόσον καὶ αἱ γεω-
 γραφικαὶ γνώσεις ἐπεκτείνονται, ἐξακριβοῦνται καὶ καθί-
 στανται ἀναγκαῖαι εἰς πάντα ἄνθρωπον «φροντίζοντα τῆς
 περὶ τὸν βίον τέχνης καὶ εὐδαιμονίας». (Στράβ. Γεωγρ. Α. 1.)

Μὴ ὑπάρχοντος ὁμῶς παρ' ἡμῖν εἰδικοῦ συγγράμματος «Ἐμ-
 πορικῆς Γεωγραφίας» ἐπεχείρησα πρῶτος χάριν τῆς δι-
 δασκαλίας αὐτῆς (ἦν αὐθόρμητος ἀνεδέχθη ἐν τῷ Γυμνασίῳ
 Πατρῶν) τὴν σύνταξιν καὶ δημοσίευσιν τοῦ παρόντος βιβλίου,
 προσωρισμένου ὅπως ἀναζωπυρήσῃ τὸν πρὸς τὴν παρημελη-
 μένην ἐν Ἑλλάδι σπουδὴν τῆς γεωγραφίας ζῆλον, καὶ μετα-
 δώσῃ εἰς τὴν βιομηχανικὴν ἰδίως καὶ ἐμπορικὴν τάξιν τὰς
 γεωγραφικὰς ἐκείνας γνώσεις αἵτινες ἐν τῇ σημερινῇ κατα-
 στάσει τοῦ πολιτισμοῦ εἰσὶν ἀναγκαῖαι εἰς πάντα τὰ στάδια
 τοῦ κοινωνικοῦ βίου, πολὺ μᾶλλον εἰς τὸ ἐμπόριον, τὸ ὁ-
 ποῖον ἔχον προορισμὸν ὡς ἀναζητῇ πανταχοῦ καὶ μεταφέρει
 ἐπωφελῶς πᾶν ὅ,τι χρησιμεύει εἰς τὰς ἀνθρωπίνους ἀνάγκας,
 δὲν ἔχει εἰς τὴν ἐνεργητικότητά του ἄλλα ὄρια παρὰ αὐτὰ
 τὰ ὅρια τῆς γῆτινους σφαῖρας.

Εἰς τὴν σύνταξιν τῆς παρούσης Ἐμπορικῆς Γεωγραφίας
 ἐσυμβουλευθὴν πάντα τὰ νεώτερα εἰδικὰ συγγράμματα, ὧν
 ὡς ἐβρέθη ἀνωτέρω, γίνεται χρῆσις ἐν Γαλλίᾳ εἰς τὴν εἰδι-
 κὴν διδασκαλίαν, ἠκολούθησα δὲ τὴν μέθοδον τοῦ δοκιμω-
 τέρου καὶ νεωτέρου μεταξύ αὐτῶν συγγράμματος τοῦ Γάλλου
 ἀκαδημαϊκοῦ **E. LEVASSEUR** ἐπιγραφομένου «*Cours-
 complet de Geographie*» τοῦ ὁποίου ὁ β'. καὶ γ'. τόμος
 περιλαμβάνει τὴν Ἐμπορικὴν Γεωγραφίαν τῶν πέντε μερῶν
 τοῦ κόσμου, συντεταγμένην κατὰ τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα
 τοῦ 1866 (*Geographie commerciale de cinq parties du
 monde. Paris. 1873.*)

Κατὰ τὴν μέθοδον ταύτην ἐκάστη ἡπειρος θέλει ἀποτε-
λέσει ἴδιον μέρος, ἕκαστον δὲ κράτος ἴδιον τμήμα, ὑποδιαι-
ρούμενον εἰς κεφάλαια, ἐν οἷς θέλει περιγραφεῖ κατὰ σειράν.

1.) Ἡ γεωγραφικὴ θέσις, ἔκτασις καὶ τὸ κλίμα ἐ-
κάστης χώρας, ἅτινα ὄντα ἀπαράιτητα πρὸς κατανόησιν τῶν
λεπτομεριῶν τῆς γεωργίας, βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου
αὐτῆς, ἀποτελοῦν τὴν Φυσικὴν αὐτῆς Γεωγραφίαν.

2.) Ὁ πληθυσμὸς, ἡ θρησκεία, ἡ ἐκπαίδευσις καὶ ὁ χα-
ρακτὴρ τῶν κατοίκων αὐτῆς.

3.) Ἡ γεωργία καὶ κτηνοτροφία καὶ τὰ προϊόντα αὐτῶν.

4.) Ἡ βιομηχανία καὶ τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα.

5.) Τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας· διώρυγες, ὁδοί, σιδη-
ρόδρομοι καὶ τηλέγραφοι.

6.) Τὰ νομίσματα, μέτρα καὶ σταθμὰ.

7.) Ἡ ναυτιλία αὐτῆς, οἱ ἐμπορικοὶ λιμένες, καὶ ἡ
κίνησις αὐτῶν.

8.) Τὸ ἐμπόριον. Ἡ εἰσαγωγή καὶ ἐξαγωγή. Αἱ ἐμπο-
ρικαὶ σχέσεις μετὰ τῶν ἄλλων χωρῶν καὶ ἰδίως μετὰ τῆς
Ἑλλάδος.

9.) Αἱ ἐμπορικαὶ μεγαλοπόλεις· τὰ ἐν αὐταῖς πι-
στωτικά, ἀσφαλιστικά καὶ λοιπὰ ἐμπορικὰ καθιδρύματα.

Ἡ περιγραφή τῶν ἀνωτέρω ἀντικειμένων ἀποτελεῖ τὴν
καθαρὰ ἐμπορικὴν Γεωγραφίαν· ἀλλὰ πρὸς κατανόησιν αὐ-
τῆς ἔκρινα ἀναγκαῖον νὰ προτάξω εἰσαγωγήν. Ἐπειδὴ εἰς
τὴν παρὰγωγὴν παντὸς προϊόντος δύο τινὰ συντρέχουσιν ἡ
ΦΥΣΙΣ, ἡ χορηγοῦσα τὰ φυσικὰ στοιχεῖα τῆς παρὰγωγῆς
καὶ τὰς ἐν αὐτοῖς ἐνυπαρχούσας δυνάμεις καὶ ὁ **ΑΝΘΡΩ-
ΠΟΣ**, ὁ χρησιμοποιοῦν διὰ τῆς ἐργασίας του τὰ στοιχεῖα
καὶ τὰς δυνάμεις ταύτας, ἡ εἰσαγωγή αὕτη θέλει διαιρε-
θεῖ εἰς δύο μέρη. Τὸ μὲν πρῶτον θέλει περιλάβει τὰς προ-
καταρκτικὰς γνώσεις ἐκ τῆς Φυσικῆς Γεωγραφίας τὰς ἀπαι-
τούμενας πρὸς κατανόησιν τῶν διαφόρων αἰτίων τῶν ἐπι-
δρόντων ἐπὶ τῆς παρὰγωγικῆς δυνάμεως ἐκάστης χώρας. Ἡ
σύντομος αὕτη ἐπὶ ἀνάληψις τῶν οὐσιωδестέρων στοιχείων τῆς

Φυσικῆς Γεωγραφίας μοι ἐφάνη ἀναγκαιοτάτη πρὸς κατάληψιν τῆς ἐμπορικῆς· ἄλλως δὲ δύναται νὰ χρησιμεύσῃ εἰς πολλοὺς μαθητάς, οἵτινες διδαχθέντες ἄλλοτε τὴν γεωγραφίαν, εἶχον ἀνάγκην νὰ ρίψωσι πάλιν ἐν βλέμμα ἐπὶ τῆς σφαίρας καὶ ν' ἀνακαλέσωσι εἰς τὴν μνήμην των τὰς ζώνας αὐτῆς, τὰς διαιρέσεις τῶν Ἡπειρῶν καὶ Ὀκεανῶν καὶ τοὺς διαφόρους γεωγραφικοὺς ὅρους.

Τοῦ δευτέρου δὲ τῆς εἰσαγωγῆς μέρους ἀντικείμενον εἶναι τὸ ἐνεργητικὸν στοιχεῖον τῆς παραγωγῆς, ὁ **ΑΝΘΡΩΠΟΣ**, ὁ χρησιμοποιοῦν διὰ τῆς **ΕΡΓΑΣΙΑΣ** τοῦ τὰ ὑπὸ τῆς φύσεως χορηγούμενα αὐτῷ στοιχεῖα. Ἐν αὐτῷ θέλουν ἐξετασθεῖ αἱ τρεῖς μοφαὶ τῆς ἀνθρωπίνου φιλοπονίας· ἥτοι α.) ἡ γεωργία καὶ κτηνοτροφία· β.) ἡ βιομηχανία καὶ γ.) τὸ ἐμπόριον καὶ θέλουν ὁρισθεῖ ἡ ἔννοια, τὰ διάφορα αὐτῶν εἶδη, τὸ στάδιον ἐκάστης αὐτῶν, αἱ μεταξύ των σχέσεις, καὶ διασφισθῶσιν οἱ ὅροι ὧν θέλει γίνεαι χρῆσις ἐν τῷ εἰδικῷ μέρει τῆς παρούσης συγγραφῆς, πρὸς ἀποφυγὴν πάσης ἐπαναλήψεως.

Μετὰ τὸ ἀναγκαῖον τοῦτο ἐφόδιον τῶν εἰσαγωγικῶν γνώσεων θέλομεν εἰσελθεῖ εἰς τὸ κύριον ἀντικείμενον τῆς ἐμπορικῆς γεωγραφίας, ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆς Μ. Βρεττανίας, ἥτις δικαίως θεωρεῖται ὡς ἡ ἐστία τῆς ἐμπορικῆς καὶ βιομηχανικῆς κινήσεως σύμπαντος τοῦ ἐμπορικοῦ κόσμου. Τὰ λοιπὰ κράτη κατετάχθησαν ἀναλόγως τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας των.

Τοιοῦτον εἶναι τὸ περιεχόμενον τοῦ παρόντος βιβλίου, τὸ ὅποσον προσεπάθησα νὰ καταστήσω ὅσον οἷόν τε πλήρες διδακτικόν, εὐμέθοδον καὶ κατάλληλον δι' ὅλα τὰ ἐκπαιδευτήρια (ὡς περιλαμβάνον τὴν φυσικὴν καὶ αὐτὴν τὴν πολιτικὴν γεωγραφίαν ἐκάστης χώρας), χωρὶς νὰ παύσῃ ὅμως τοῦ νὰ ἀπευθύνηται ἰδίως εἰς τοὺς μαθητάς τῶν ἐμπορικῶν σχολείων. Δὲν περιωρίσθην δὲ εἰς τὸ ν' ἀναφέρω ἀπλῶς ἀλλὰ καὶ περιέγραψα ἐν πρὸς ἐν τὰ διάφορα προϊόντα ἐκάστου τόπου, τὰ διάφορα εἶδη τῆς βιομηχανίας καὶ τὰς ἐν χρήσει

πρὸς παρὰγωγὴν τῶν προϊόντων μεθόδους. Εἰς τὸ περὶ συγ-
κοινωνίας μέρος ἐπέμεινα πολὺ εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν θυ-
μασίων ἔργων τὰ ὁποῖα χάριν αὐτῆς κατώρθωσεν ἡ νεωτέρα
ἐπιστήμη καὶ δι' ἃ καυχᾶται ὁ σημερινὸς πολιτισμός.

Ὅπως ἐξηγήσω τὸν σκοπὸν καὶ τὴν μέθοδον τοῦ πρω-
τοφανοῦς παρ' ἡμῖν βιβλίου τούτου, ἠναγκάσθην νὰ ἐκταθῶ
ὑπὲρ τὸ δέον ἐν τῷ προλόγῳ· ἐπικαλοῦμαι διὰ τοῦτο τὴν
συγγνώμην τῶν ἀναγνωστῶν καὶ τὴν ἐπεικτῆ κρίσιν των
διὰ τὰ ἐν αὐτῷ ἐλλείψεις, εἰς ἃς ὑπόκειται ὁ ἐπιχειρῶν νὰ πε-
ριλάβῃ ἐντὸς τῶν στενῶν ὁρίων διδασκατικοῦ βιβλίου τὴν ἄπει-
ρον ποικιλίαν τῶν ἀντικειμένων τῆς παγκοσμίου παρὰγωγῆς.

Ἡ ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ ἔσεται λοιπὸν γενικὴ εἰκὼν
τῆς φύσεως, τῆς ἀνθρωπότητος καὶ τῶν ἔργων αὐτῆς. Πολὺ
ἀπέχω τοῦ ν' ἀξιῶ ὅτι ἠδυνήθην ν' ἀπεικονίσω ἐπαξίως ἀντι-
κειμένον τόσῳ εὐγενὲς καὶ τόσῳ τοῖς πᾶσι διδασκατικὸν καὶ
ὠφέλιμον. Εἴθε ἡ φιλομαθὴς Ἑλληνικὴ νεότης, χάριν τῆς
ὁποίας ἐφιλοπονήθη τὸ βιβλίον τοῦτο, νὰ εὕρῃ ἐν αὐτῷ περι-
γραφὰς δυναμένας νὰ τὴν κάμωσι νὰ θαυμάζῃ τὸ μεγαλεῖον
τῆς Δημιουργίας καὶ τὴν γόνιμον δίκνοιν τοῦ ἀνθρώπου
ἐμπρηνομένην εἰς τὰ ποικίλα ἔργα δι' ὧν ἐκόσμησε τὴν ἐπι-
γειον ταύτην διαμονήν του. Εἴθε, βλέπουσα ἐν αὐτῷ εἰς ποῖον
βαθμὸν δυνάμεως καὶ πολιτισμοῦ ὑψώθησαν τὰ βιομηχανικὰ
ἔθνη διὰ τῆς περωτισμένης φιλοπονίας των, νὰ προτιμῇται
καὶ ἐπιδοθῇ εἰς τὰ ἔργα ἐκεῖνα δι' ὧν δημιουργεῖται ἡ ἀνε-
ξαρτησία τοῦ πολίτου καὶ προάγεται ἡ ἐθνικὴ εὐημερία.

Ἐν Πάτρει 26 Μαρτίου 1875.

ΣΤΑΜ. Κ. ΘΕΟΧΑΡΗΣ.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

Η ΦΥΣΙΣ

ἢ

ΓΝΩΣΕΙΣ ΕΚ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

Περὶ τῶν στοιχείων τῆς παραγωγῆς.

Τ μ ᾽ ἤ μ α Λον.

Ο ΠΛΑΝΗΤΗΣ ΚΑΙ Η ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ ΑΥΤΟΥ.

Ι. Ο ΠΛΑΝΗΤΗΣ.

(Υπόμνησις τῶν ὄρων τῆς μαθηματικῆς γεωγραφίας.)

1. **Τὸ ἡλιακὸν σύστημα.** Ἡ ΓΗ εἶναι πλανήτης ἀνῆκων εἰς τὸ ἡλιακὸν σύστημα, τὸ ὁποῖον καὶ αὐτὸ δὲν εἶναι εἰμὴ ἐλάχιστον τοῦ σύμπαντος μέρος. Κέντρον τοῦ ἡμετέρου ἡλιακοῦ συστήματος εἶναι ὁ **ΗΛΙΟΣ**, ὅστις, πηγὴ τοῦ φωτός καὶ τῆς θερμότητος καὶ ἐπομένως τῆς ζωῆς πάντων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ἐνοργάνων ὄντων, εἶναι ἐν καὶ ἡμῖς περιέπου ἐκατομύριον φορές μεγαλύτερος τῆς γῆς (1) Πέριξ τοῦ τεραστίου τούτου ὄγκου περιφέρονται ἀδικοῦτως ἐντὸς ἐλλειψοειδῶν τροχιῶν, συγκροτούμενοι διὰ τῆς πρὸς αὐτὸν ἑλξεως καὶ μὲ δίκφορον κινούμενοι ταχύτητα, ὅκτῳ μεγάλοι πλανῆται καὶ πλῆθος ἄλλων μικρῶν

(1) Ἀκριβῶς 1,407,124 φορές. Ἡ διάμετρος του εἶναι ἴση μὲ 122 διαμέτρους τῆς γῆς.

πλανητῶν. Ὁ μεγαλύτερος αὐτῶν, ὁ Ζεὺς εἶναι 441 φορὰς ὀγκωδέστερος τῆς γῆς. Ὁ ἀπώτατος δὲ τῶν γνωστῶν πλανητῶν εἶναι ὁ Ποσειδών, ὁρκτὸς μόνον διὰ τηλεσκοπίου, ἀπέχων τοῦ ἡλίου τριῶντα φορὰς περισσότερον ἀφ' ὅσον ἡ γῆ, ἥτοι ὑπὲρ τὰ 4 δισεκατομμύρια χιλιομέτρων πλησιέστετος δὲ ὁ Ἑρμῆς ὅστις ἀπέχει μόνον 59 ἑκατομ. χιλιομέτρων.

Ἡ γῆ κατὰ μὲν τὸν ὄγκον εἶναι ὁ πέμπτος τῶν πλανητῶν τρίτος δὲ κατὰ τὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ἡλίου, ἀπέχουσα ἀπ' αὐτοῦ 152 ἑκατομμύρια χιλιομέτρων. Πολλοὶ τῶν πλανητῶν ἔχουν καὶ τοὺς περὶ αὐτοὺς στρεφόμενους δορυφόρους. Τοιοῦτον ἔχει ἡ Γῆ τὴν ΣΕΛΗΝΗΝ, ἥτις 50 περίπου φορὰς μικρότερα τῆς γῆς κατὰ τὸν ὄγκον καὶ ἀπέχουσα ἀπ' αὐτῆς κατὰ μέσον ὄρον 381,000 χιλιομέτρων, ἐκτελεῖ τὴν περὶ τὴν γῆν ἐλλειψοειδῆ περιφορὰν τῆς εἰς διάστημα ἐνὸς περίπου μηνὸς (27 ἡμερ. καὶ 8 ὥρας).

Τὸ ἀπέραντον τοῦτο ἡλιακὸν σύστημα, ἐν ᾧ ἡ γῆ ἐμφανίζεται μόνις ὡς μαθηματικὸν σημεῖον, δὲν εἶναι καὶ αὐτὸ παρὰ ἐλάχιστον μέρος ἐν τῇ ἀπείρῳ ἐκτάσει τῶν κόσμων. Κάθε ἀστὴρ ὃν βλέπομεν εἶναι ἥλιος καὶ ἴσως θὰ ᾔνοι καὶ αὐτὸς κέντρον ἄλλου ἡλιακοῦ συστήματος, ὥστε συμπεραίνουσι μετὰ τινος θετικότητος ὅτι τὸ θαυμάσιον τοῦτο ἑναστρον σύστημα, ἐντὸς τοῦ ὁποίου μυριάδες ἀστέρων, κέντρων ἑλξέως ὑπόκεινται καὶ αὐτοὶ εἰς ἀμοιβαίας ἑλξεις καὶ τὸ ὅποῖον φαίνεται ὅτι ἔχει σχῆμα φακοειδές, οὗ τὴν περιφέρειαν καὶ τὸ βῆθος διαγράφει καὶ καταδεικνύει ὁ ΓΑΛΛΕΙΑΣ, ὅλον τὸ σύστημα τοῦτο εἶναι καὶ αὐτὸ μέρος ἐνὸς ὅλου ἀπεράντου, τοῦ ὁποίου ἄλλα τινα μέρη μᾶς φαίνονται εἰς τὰ ἀπώτατα τοῦ οὐρανοῦ ὑπὸ τὴν ἀόριστον μορφήν νεφελειδῶν σωμάτων. Ἐκ τῆς ἀνυπολογίστου ταύτης ἀποστάσεως, ἥτις μᾶς δίδει ἰδέαν τοῦ ἀπείρου, βλέπομενον τὸ ἡμέτερον ἡλιακὸν σύστημα ὁλόκληρον θὰ ἐφαίνεται καὶ αὐτὸ ὡς νεφελειδὲς τι σῶμα (nebuleuse).

2. **Σχήμα καὶ διαστάσεις τῆς γῆς.** Ὡς πάντα τὰ οὐράνια σώματα, καὶ ἡ Γῆ εἶναι στρογγύλη. Ἡ πεῖρα ἀποδεικνύει ὅτι εἶναι ἀδύνατον νὰ ἔχη ὁ ἡμέτερος πλανήτης ἄλλο σχῆμα. Ἀλλὰ πρὶν λάβωσι διὰ τῆς πείρας ἀποδείξιν περὶ τούτου, ἡ παρατήρησις τῶν ἀστρῶν ὠδήγησε τοὺς ἀνθρώπους νὰ παραδεχθῶσιν τὴν σφαιρικότητα τῆς γῆς καὶ νὰ προσδιορίσωσι μετὰ τινος ἀκριβείας τὸ σχῆμα καὶ τὰς διαστάσεις αὐτῆς.

Ἄλλ' ἡ γῆ δὲν ἔχει σχῆμα ἐντελῶς σφαιρικόν· διότι ἔνεκα τῆς κεντρόφυγος δυνάμεως εἶναι ὀλίγον πεπιεσμένη εἰς τοὺς πόλους καὶ ἐξογκωμένη εἰς τὸν Ἰσημερινόν· διαφορὰ ἄλλως ἀνεπαίσθητος διότι ἡ διάμετρος τῆς γῆς εἰς τὸν Ἰσημερινόν δὲν εἶναι εἰμὴ κατὰ $\frac{1}{300}$ μικροτέρα τῆς ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς τὸν ἕτερον πόλον διαμέτρου.

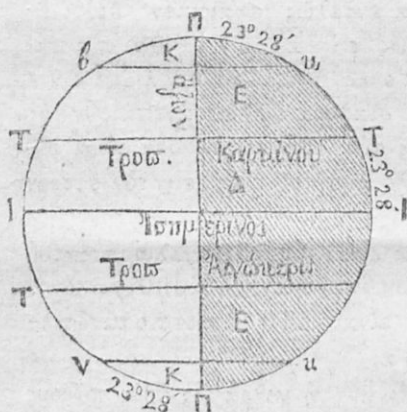
Ἡ μέση διάμετρος τῆς γῆς εἶναι 12,732 χιλιομέτρ. ἡ περιφέρεια διὰ τῶν πόλων διερχομένη 40,000 χιλιόμ., ἡ δὲ ἐπιφάνεια τῆς γῆς εἶναι 510 ἑκατομ. τετραγωνικὰ χιλιομέτρ.

Ἐκ τούτου καταφαίνεται ὅτι ἂν ἡ μικρὰ εἰς τοὺς πόλους πίεσις μεταβάλλει κατ' ὀλίγον τὸ σφαιροειδές τῆς γῆς, αἱ ἀνωμαλίαι ὅμως τῆς ἐπιφανείας δὲν ἀλλοιοῦσιν αὐτὸ ποσῶς· διότι τοῦ ὑψηλοτέρου ὄρους τῆς γῆς τοῦ gaurisanka εἰς τὰ Ἰμαλῆα, τὸ ὕψος δὲν φθάνει τὰ ἐννέα χιλιομέτρ., ὥστε μόλις ἰσοδυναμεῖτο πρὸς $\frac{1}{1300}$ τῆς γῆνης διαμέτρου, ἥτοι εἶναι σχεδὸν μηδὲν παραβαλλόμενοι πρὸς αὐτήν. Τὰ ὄρη λοιπὸν τῆς γῆς ἐξέχουσιν ὀλιγώτερον ἢ ὅσον ἐξέχουσιν αἱ μικραὶ ἐξοχαὶ τῆς ἐπιφανείας ἐνὸς πορτοκαλλίου.

3. **Θεὸ κύκλοι καὶ αἱ ζῶναι.** Ἐκ διαφορῶν ἀστρονομικῶν παρατηρήσεων ὠδηγούμενοι ὁ σοφοὶ ἐχάραξαν ἐπὶ τῆς γῆνους σφαίρας ἀριθμὸν τινα κύκλων.

Α'.) Ὁ πρῶτος καὶ σπουδαιότερος αὐτῶν εἶναι ὁ ἸΣΗΜΕΡΙΝΟΣ ὅστις διαιρεῖ τὴν γῆν εἰς δύο ἴσα μέρη, τὰ λεγόμενα ἄλλως ἡμισφαίρια, τὸ βόρειον καὶ τὸ νότιον ἡμισφαίριον.

ριον. Ἐπὶ τῆς κορυφῆς ἐκάστου τῶν δύο τούτων ἡμισφαιρίων. εἰς ἴσην ἀπόστασιν ὑπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ Ἰσημερινοῦ, ὑπάρχει κεντρικὸν σημεῖον, καλούμενον ΠΟΛΟΣ· καὶ εἰς μὲν τὸ βόρειον ἡμισφαίριον ὁ βόρειος πόλος εἰς δὲ τὸ νότιον ὁ νότιος πόλος. Ἡ ἐνοῦσα τοὺς δύο τούτους πόλους διάμετρος. ἡ διερχομένη διὰ τοῦ κέντρου τοῦ κύκλου τοῦ Ἰσημερινοῦ ὀνομάζεται $\alpha\zeta\omega\nu$ τῆς γῆς (Π Η ΣΧ. 1.)

Σχ. 1. Κύκλοι καὶ ζῶναι.

τέταρτον τῆς γήινου σφαίρας καλεῖται ΔΙΑΚΕΚΑΥΜΕΝΗ ΖΩΝΗ, (Δ) διότι ἐκεῖ ἐπικρατεῖ θερμότης πολὺ μεγαλειτέρα ἀφ' ὅλα τὰ ἄλλα μέρη τῆς γῆς.

Γ'.) Εἰς ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν πόλων ἥτοι $23^{\circ} 28'$ ἴσην τῇ ἀποστάσει τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀπὸ τοὺς τροπικοὺς, κεῖνται οἱ ΠΟΛΙΚΟΙ ΚΥΚΛΟΙ, ὁ ἀρκτικὸς (β κ) εἰς τὸ βόρειον καὶ ὁ ἀνταρκτικὸς (ν κ) εἰς τὸ νότιον. Τὰ ἀπὸ τῶν πολικῶν τούτων κύκλων τμήματα τῆς σφαῖρας τὰ ἔχοντα ὡς κορυφὴν τὸν πόλον, καλοῦνται ΚΑΤΕΨΥΓΜΕΝΑΙ ΖΩΝΑΙ, (Κ Κ) ἕνεκα τοῦ ἐκεῖ ἐπικρατοῦντος ψύχους.

Τέλος μεταξὺ τῶν πολικῶν καὶ τροπικῶν κύκλων κεῖνται αἱ ΕΥΚΡΑΤΟΙ ΖΩΝΑΙ, (Ε Ε) κατέχουσαι τὸ ἥμισυ περίπου ἐκάστου ἡμισφαιρίου, πρὸς βορρᾶν μὲν τοῦ Ἰσημερινοῦ ἡ βό-

Β'.) Εἰς ἴσην ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ ἀπόστασιν ἥτοι 23° καὶ $28'$ κεῖνται οἱ ΤΡΟΠΙΚΟΙ, (Τ. Τ.) πρὸς βορρᾶν μὲν ὁ τροπικὸς τοῦ Καρκίνου, πρὸς νότον δὲ ὁ τροπικὸς τοῦ Αἰγόκερω, τὸ μεταξὺ τῶν ὁποίων διάστημα, τεμνόμενον ὑπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ εἰς δύο ἴσα μέρη, κατέχει ὑπὲρ τὸ

ρειος εὐκρατος ζώνη καὶ πρὸς νότον ἢ νότιος εὐκρατος ζώνη.

Αἱ πέντε λοιπὸν ζῶναι εἰς ἃς διὰ τῶν τροπικῶν καὶ πολι-
κῶν κύκλων διακίρεται ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς διαφέρουσι κατὰ
τὴν θερμοκρασίαν, ἕνεκα τῆς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πλα-
γίας φορᾶς τῶν ἡλιακῶν ακτίνων καὶ κατὰ τὴν ἔκτασιν.
Διότι, ἐπεὶ καθόσον ἀπομακρυνόμεθα τοῦ Ἰσημερινοῦ ἢ
ἐπιφάνεια τῆς γ. σφαίρας σμικρύνεται, αἱ δύο παγωμέναι
ζῶναι, κατέχουν ὡς ἔγγιστα τὸ δέκατον τῆς ἐπιφανείας ταύ-
της, ἐνῶ ἡ διακεκαυμένη κατέχει τὰ τέσσαρα δέκατα, αἱ
δὲ εὐκρατοι ὀλίγον τι ὑπὲρ τὸ ἥμισυ (1).

Ὀνομάζεται ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΟΣ μέγιστος κύκλος διὰ τῶν
δύο πόλων νοούμενος καὶ τέμνων τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια
τὸ ἀνατολικὸν καὶ τὸ δυτικόν. Οἱ μεσημβρινοὶ κύκλοι εἶναι
ἄπειροι, ἀλλ' ὡς ἀφετηρίαν καταμετρήσεως ἔπρεπεν εἰς τού-
των νὰ θεωρηθῇ πρῶτος, εἰς τὴν παραδοχὴν ὅμως τούτου δὲν
συμφωνοῦσιν δυστυχῶς ὅλα τὰ ἔθνη καὶ ἕκαστον αὐτῶν οἰ-
κειοποιεῖται τὸ δικαίωμα νὰ ἐκλέξῃ τὸν πρῶτον αὐτοῦ με-
σημβρινόν. Οἱ μὲν Γάλλοι παρεδέχθησαν ὡς πρῶτον μεσημ-
βρινόν, τὸν τοῦ ἀστεροσκοπείου τῶν Παρισίων, οἱ Ἕλληες
τὸν τοῦ Greenwich παρὰ τὸ Λονδίνον, 2⁰ 20' πρὸς Δ. τοῦ
μεσημβρ. Παρισίων, οἱ Ρῶσοι τὸν τῆς Πουλκόβας 27⁰ 59
πρὸς Δ. αὐτοῦ, οἱ Γερμανοὶ τὸν διὰ τῆς νήσου Φέρου, μιᾶς
τῶν Καναρίων νήσων, 20⁰ πρὸς Δ, καὶ τῶν ὁποίων πολλοὶ
λαοὶ διατηροῦσιν ἀκόμη.

Οἱ ἔχοντες τὴν αὐτὴν μὲ τὸν Ἰσημερινὸν διεύθυνσιν καὶ
κέντρον τὸν γήινον ἄξονα κύκλοι ὀνομάζονται ΠΑΡΑΛΛΗ-
ΛΟΙ, σμικρυνόμενοι ὅσω προχωροῦμεν, πρὸς τοὺς πόλους.

Ἐκαστος κύκλος διακίρεται εἰς 360 ἴσα μέρη ἢ μοίρας,

(1). Κατεψυγμέναι ζῶναι	= 0,082	} 1,000
Διακεκαυμένη ζώνη	= 0,398	
Εὐκρατοι ζῶναι	= 0,520	

ἐκάστη μοῖρα εἰς ἐξήκοντα πρῶτα λεπτά καὶ τούτων ἕκαστον εἰς ἐξήκοντα δεύτερα (1).

4. Πλάτος καὶ μῆκος. Ἡ ἀπόστασις τόπου τινὸς ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ καλεῖται γεωγραφικὸν αὐτοῦ ΠΛΑΤΟΣ, μετρούμενον διὰ τῶν μοιρῶν τοῦ ἐκεῖθεν διερχομένου μεσημβρινοῦ, καὶ διακρινόμενον εἰς βόρειον καὶ νότιον πλάτος (καθόσον ὁ τόπος κεῖται πρὸς Β. ἢ πρὸς Ν. τοῦ Ἰσημερινοῦ) ἕκαστον τῶν ὁποίων περιλαμβάνει 90 μοῖρας. Ἡ δὲ ἀπόστασις τόπου τινος ἀπὸ τοῦ ὡς πρώτου ἐκληρθέντος μεσημβρινοῦ καλεῖται γεωγραφικὸν αὐτοῦ ΜΗΚΟΣ, ἐπειδὴ δὲ ἕκαστος κύκλος μεσημβρινὸς διακρεῖ τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια, ἔχομεν ἀνατολικὸν καὶ δυτικὸν μῆκος καθόσον ὁ τόπος κεῖται πρὸς Α. ἢ πρὸς Δ. τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ. Ἀριθμοῦσι δὲ 180⁰ ἀνατολικὸν μῆκος καὶ 180⁰ δυτικόν.

Γνωστοῦ ὄντος τοῦ πλάτους καὶ τοῦ μήκους τόπου τινὸς προσδιορίζεται ἀκριβῶς καὶ ἡ θέσις αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆνιου σφαίρας, διότι διὰ τούτων εὐρίσκεται τὸ σημεῖον τῆς τομῆς τοῦ παρχλλήλου καὶ μεσημβρινοῦ ἐφ' οὗ κεῖται ὁ προσδιοριστέος τόπος. Παράδειγμα. Ἡ Μασσαλία κεῖται εἰς τὴν 43⁰ 17' βορείου πλάτους καὶ 3⁰ 2' ἀνατολικῷ μήκους, λαμβανόμενου ἐν τῇ παρούσῃ Γεωγραφίᾳ ὡς ἀφετηρίας διὰ τὴν καταμέτρησιν τοῦ μεσημβρινοῦ τῶν Παρισίων.

Ἄλλ' αἱ μὲν μοῖραι τοῦ πλάτους εἶναι ἴσαι διότι οἱ μεσημβρινοὶ εἶναι ὅλοι ἰσομήκεις, αἱ μοῖραι ὅμως τοῦ μήκους σμικρύνονται καθόσον προχωροῦμεν ἐκ τοῦ Ἰσημερινοῦ πρὸς τοὺς πόλους. Οὕτω ἡ ἀπόστασις μεταξὺ δύο μοιρῶν πλάτους, μετρούμεναι ἀπὸ β. πρὸς ν. εἶναι κατὰ μέσον ὅρον 111 χιλιομέτρα, ἡ ἀπόστασις δὲ μεταξὺ δύο μοιρῶν μήκους διαφέρει· εἰς μὲν τὸν Ἰσημερινὸν εἶναι 111 χμ. προχωρεῖ δὲ σμικρύνεται καθόσον ἀφ' οὗ ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ.

(4) Σημειοῦνται αἱ μὲν μοῖραι διὰ τοῦ 0, τὰ πρῶτα λεπτά διὰ τοῦ ', καὶ τὰ δεύτερα διὰ τοῦ ''.

κρουνομένη εἰς τοὺς πόλους ἔνθα εἶναι μηδέν. Εἰς τὴν 45^η πλάτους ἡ ἀπόστασις αὕτη εἶναι 78 χμ.

6. **Ἡ κίνησις τῆς γῆς.** Ἡ γῆ κινουμένη ἐν τῇ ἑλλειψοειδῇ αὐτῆς τροχίῳ μὲ ταχύτητα 30 $\frac{1}{2}$ περίπου χιλιομέτρων κατὰ δευτερόλεπτον, ἐκτελεῖ τελείαν περιφορὰν εἰς δίαστημα 365 ἡμερῶν καὶ 6 ὥρων παρὰ 9 λεπτά. Ἐντεῦθεν τὸ πολιτικὸν ἔτος συγκαίμενον ἐκ 365 ἡμερῶν, αἱ δὲ πλεονάζουσιν 6 ὥραι προστιθέμεναι κατὰ 4 ἔτη ἀποτελοῦσι τὸ βίσεκτον ἔτος, ἐκ 366 ἡμερῶν, πρὸς συμφηρισμὸν δὲ τῆς βραδύτητος τῶν 9 λεπτῶν γίνεται κατάρρησις τριῶν βίσεκτων ἑτῶν ἀνὰ τέσσαρας αἰῶνας.

Ἡ γῆ κινουμένη περὶ τὸν ἥλιον στρέφεται συγχρόνως καὶ περὶ τὸν ἄξονά της, εἰς τρόπον ὥστε οἱ μὲν πόλοι δὲν μετέχουσι τῆς κινήσεως ταύτης, ἐνῶ ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ ἡ κίνησις αὕτη τῆς περιστροφῆς εἶναι ταχυτάτη· ἐκ τούτου δὲ καὶ ἡ περὶ τὸν Ἰσημερινὸν ἐξόγκωσις τῆς γῆς, συνέπεια οὖσα τῆς κεντρόφυγος δυνάμεως. Ἡ διάρκεια τῆς περιστροφῆς ταύτης τελουμένης εἰς 24 ὥρας, ἀποτελεῖ τὴν ἡμέραν.

7. **Ἡ ὥρια σημεῖα.** Τὸ μέρος ὁπότεν ἀνατέλλει ὁ ἥλιος καλεῖται ἀνατολή, τὸ δὲ μέρος ἔνθα δύει δύσις. Ὡστε φαίνεται ὅτι κινεῖται ὁ ἥλιος ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς, ἐνῶ πρῆγματι ἡ γῆ κινεῖται ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς. Οἱ δὲ δύο πόλοι, εἰς οὓς πάντες οἱ μεσημβρινοὶ ἀπολήγουσι, δεικνύουσιν ὁ μὲν τὸν βορρᾶν ἢ τὴν ἄρκτον, ὁ δὲ τὸν νότον ἢ μεσημβρίαν.

Ὀνομάζουσι κύρια σημεῖα, τέσσαρα σημεῖα λαμβανόμενα ἀπὸ τὸν περίξ ἡμῶν κύκλον ἢ ὀρίζοντα καὶ χρησιμεύοντα ὡς μᾶς δεικνύουσι τὴν σχετικὴν θέσιν τῶν τόπων. Ταῦτα εἶναι ἡ ἀνατολή, δύσις, βορρᾶς καὶ μεσημβρία ἢ νότος σημειούμενα διὰ τῶν ἀρχικῶν στοιχείων στοιχείων Α. Δ. Β. Ν. Μεταξὺ δὲ αὐτῶν τῶν πρωτευόντων σημείων ἔθεσαν διαμέσους διευθύνσεις ἧτοι τὸ Βορειοανατολικὸν ΒΑ, τὸ Βορειοδυτικὸν ΒΔ, τὸ Νοτιοανατολικὸν ΝΑ καὶ τὸ Νοτιοδυ-

τικόν ΝΔ κτλ. Παράδειγμα σχετικῆς θέσεως: Αἱ Ἀθῆναι κεῖνται πρὸς Α. τῶν Πατρῶν καὶ ἡ Κέρκυρα πρὸς τὸ ΒΔ.

Αἱ ἐνοῦσαι τὰ κύρια σημεῖα γραμμαὶ τέμνονται καθέτως, ὅθεν ἀρκεῖ νὰ προσδιορισθῇ ἐν ἐξ αὐτῶν ὅπως γνωσθῶσι καὶ τὰ λοιπὰ. Καὶ τὴν μὲν ἡμέραν ἡ θέσις τοῦ ἡλίου χρησιμεύει εἰς τὸν προσδιορισμὸν αὐτὸν, τὴν δὲ αἰθρίαν νύκτα προσφεύγομεν εἰς τὸν πολικὸν ἀστέρα (ἄστρο τῆς τρεμουντάνας), ὅστις, κείμενος εἰς τὸν ἀστερισμὸν τῆς μικρᾶς ἄρκτου καὶ ἀκίνητος, φαινόμενος, μᾶς δεικνύει τὴν διεύθυνσιν τοῦ βορρᾶ.

7. **Ἡ πυξίς.** Οἱ ναυτικοὶ ἔχουν ἄλλο μέσον ὅπως εὗρωσι τὸν βορρᾶ, τὴν πυξίδα (boussole, μπούσουλας κοιν.) μικρὸν καὶ θαυμάσιον ὄργανον, οὗ τὸ κυριώτερον μέρος εἶναι χαλυβδίνη βελόνη μαγνητισμένη, ἣτις καταλλήλως κρεμασμένη εἰς ὀριζόντειον θέσιν γυρίζει ἐλευθέρως καὶ ἔχει τὸ ἐν ἄκρον αὐτῆς ἐστράχμμενον πάντοτε πρὸς πρὸς βορρᾶν· οἱ ναυτικοὶ λοιπὸν παρατηροῦντες τὴν γωνίαν ἣτις σχηματίζεται ἀπὸ τὴν τροπιδᾶ τοῦ πλοίου καὶ τὴν διεύθυνσιν τῆς βελόνης ταύτης, δύνανται νὰ ὁδηγῶνται καὶ πλέωσιν ἐν μέσῳ τῶν Ὠκεανῶν.

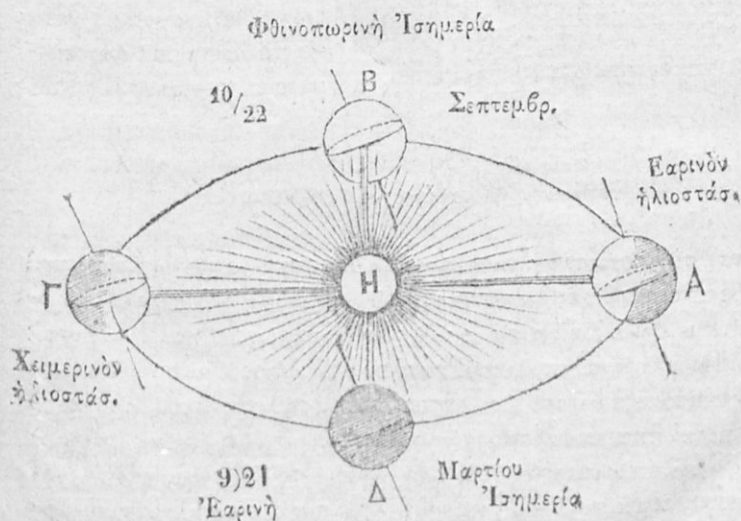
II. ΤΑ ΚΛΙΜΑΤΑ.

8. **Αἱ ὥραι τοῦ ἔτους.** Αἱ ὥραι τοῦ ἔτους καὶ τὰ κλίματα ἐξηγοῦνται ἀκριβῶς διὰ τῆς διχοφύρου κλίσεως τοῦ ἐδάφους σχετικῶς πρὸς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου.

Ἡ θερμοκρασία τόπου τινὸς ἐξαρτᾶται κυρίως ἐκ τῆς καθέτου ἢ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον πλαγίας ἐπ' αὐτοῦ φορᾶς τῶν ἡλιαστικῶν ἀκτίνων. Αἱ ἀκτῖνες αὗται, φθάνουσαι παρὰλληλοι ἐπὶ τῆς κυρτότητος τῆς γῆς, πίπτουσι καθέτως ἢ σχεδὸν καθέτως, εἰς τὸ κεντρικὸν μέρος τῆς σφαῖρας τὸ μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν περιλαμβανόμενον. (Ὅρα περὶ τέρω σχῆμ. 3 καὶ 4.) Ἐντεῦθεν ἡ ἐπικρατοῦσα ἐκεῖ μεγά-

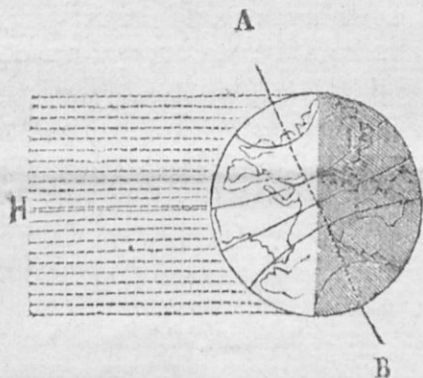
λη θερμότης καὶ τὸ ὄνομα ΔΙΑΚΕΚΑΥΜΕΝΗ ΖΩΝΗ. Πί-
πτουσι δὲ πολὺ πλαγίως, ἢ μᾶλλον εἰπεῖν μόλις ἐφάπτον-
ται τοῦ ἐδάφους εἰς τὰ δύο ἔσχατα μέρη· ἐκ τούτου τὸ ἐπι-
κρατοῦν ἐκεῖ δριμύ ψυχρὸς καὶ τὸ ὄνομα ΚΑΤΕΨΥΓΜΕΝΑΙ
ΖΩΝΑΙ. Εἰς δὲ τὰ δύο ἐνδιάμεσα μέρη πίπτουσιν ὀλι-
γώτερον πλαγίως, καὶ ἐκ τούτου ἡ θερμότης εἶναι
ἐκεῖ συγκερασμένη καὶ τὸ ὄνομα ΕΥΚΡΑΤΟΙ ΖΩΝΑΙ, ἐν αἷς αἱ
ῥοαὶ τοῦ ἔτους παρέχουσι μεγάλην ποικιλίαν εἰς τὰ προϊόντα
τῆς φύσεως. Ἐνεκὰ τῆς ἐν τῇ εὐκράτῃ ζώνῃ θέσεώς των
οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρώπης δὲν ἔχουν ποτὲ τὸν ἥλιον ἀκριβῶς
εἰς τὸ κατακόρυφον ἄνωθεν αὐτῶν σημειῶν.

Ἐὰν ἡ γῆ εὐρίσκετο εἰς τοιούτην θέσιν πάντοτε ὥστε τὸ
ὄριον μεταξὺ τοῦ φωτεινοῦ καὶ ἀφωτίστου ἡμισφαιρίου νὰ
διέρχεται διὰ τῶν πόλων ἔσται ἐὰν ὁ ἄξων τῆς γῆς ἦτο κά-
θετος ἐπὶ τοῦ ἐπιπέδου τῆς τροχίως τῆς, τότε αἱ ἡμέραι καὶ
αἱ νύκται θὰ ἦσαν ἴσαι καὶ δὲν θὰ ὑπῆρχεν ἡ ποικιλία τῶν

ὠρῶν. Ἀλλὰ δὲν ἔχει οὕτως· διότι ὁ ἄξων τῆς γῆς ἀποκλίνει κατὰ $23^{\circ} 28'$ ἀπὸ τῆς καθέτου (Σχῆμα 2).

Ὅταν ἡ κλίσις τοῦ ἄξωνος εἶναι τοιαύτη ὥστε οἱ δύο πόλοι νὰ πίπτουσιν εἰς τὸ ὅριον τοῦ φωτισμένου καὶ σκοτεινοῦ ἡμισφαίριου, αἱ ἡμέραι εἰσὶν ἴσαι μὲ τὰς νύκτας δι' ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς· διὰ τοῦτο ὀνομάζεται **ΙΣΗΜΕΡΙΑ** ἡ ἐποχὴ αὕτη· ἰσημερία ἐαρινὴ τὴν $9/21$ Μαρτίου καὶ ἰσημερία φθινοπωρινὴ τὴν $10/22$ Σεπτεμβρίου. Ὁ Ἰσημερινὸς τότε δέχεται καθέτως τὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου.

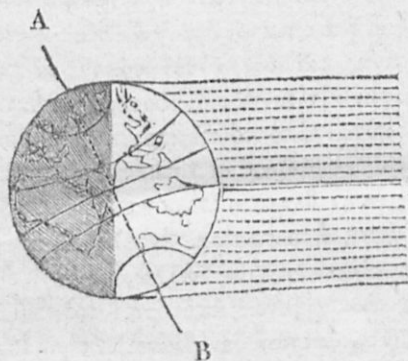
Σχ. 3. Θέσις τῆς γῆς κατὰ τὴ θερινὸν ἡλιοστάσιον.

Ὅταν δὲ ἡ κλίσις εἴναι τοιαύτη ὥστε ὁ μὲν βόρειος πόλος εὐρίσκεται ἐντὸς τοῦ φωτισμένου μέρους (σχῆμα 3) ὁ δὲ ἄξων (ΑΒ) σχηματίζεται μὲ τὸ ὅριον τοῦ σκοτεινοῦ μέρους γωνίαν $23^{\circ} 28'$.

τότε τὸ βόρειον ἡμισφαίριον δέχεται ἀφθονωτέρως καὶ καθετωτέρως τὰς ἀκτίνας τοῦ ἡλίου αἱ ἡμέραι εἶναι μεγαλύτεραι τῶν νυκτῶν, καὶ μάλιστα πρὸς βορρᾶν τοῦ πολικοῦ κύκλου ὁ ἥλιος μένει ὀλοκλήρως ἡμέρας ἄνω τοῦ ὀρίζοντος. Ἐπὶ τοῦ τροπικοῦ τοῦ καρκίνου αἱ ἀκτίνες πίπτουσιν κάθετοι, ἡ δὲ βόρειος εὐκράτος ζώνη εὐρίσκεται εἰς τὴν ὥραν τοῦ θέρους. Τὴν $9/21$ Ἰουνίου εἶναι τὸ θερινὸν ἡλιοστάσιον, ὅτε τὸ βόρειον ἡμισφαίριον ἔχει τὴν μεγαλύτεραν κλίσιν πρὸς τὸν ἥλιον.

Ὅταν δὲ τοῦναντίον ἡ κλίσις τοῦ ἄξωνος ΑΒ εἶναι τοιαύτη

ὥστε ὁ βορ. πόλος καὶ ἡ παγωμένη αὐτοῦ ζώνη εὐρίσκονται ἐντὸς τοῦ ἀφωτίστου μέρους, ἐπὶ τοῦ βορ. ἡμισφαίριου, αἱ ἀκτῖνες πίπτουσι πλαγιώτεραι· αἱ νύκτες τότε εἶναι μεγαλύτεραι τῶν ἡμερῶν καὶ διακροῦσι πρὸς βορρᾶν τοῦ πολικοῦ κύκλου ἀπὸ 24 ὥρας μέχρις 6 μηνῶν. Αὕτη εἶναι ἡ ἐποχὴ τοῦ χειμῶνος, ἡ δὲ μεγαλειτέρα κλίσεις ὡς καὶ ἡ μικροτέρα ἡμέρα γίνεται τὴν $9/21$ Δεκεμβρίου, ἐποχὴν τοῦ χειμερινοῦ ἡλιοστασίου. (σχῆμα 4.)

Σχ. 4 Θέσις τῆς γῆς κατὰ τὸ χειμερινὸν ἡλιοστάσιον.

Διὰ τὰς αὐτὰς αἰτίας παράγονται τὰ ἀντίθετα φαινόμενα εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον, ὅπου τὸ θερινὸν ἡλιοστάσιον λαμβάνει χώραν τὴν $9/21$ Δεκεμβρίου, τὸ δὲ χειμερινὸν τὴν $9/21$ Ἰουνίου.

9. **Ἡ θερμοκρασία.** Ἡ γῆ, τῆς ὁποίας τὸ ἐσωτερικὸν κατέχεται ὑπὸ διαπύρου ὕλης, ἔχει τὴν ἰδίαν αὐτῆς θερμότητα, ἥτις μέχρις ὀρισμένου ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας βάθους καθίσταται ἐπαισθητὴ ὅσω μᾶλλον προχωρεῖ τις πρὸς τὸ κέντρον αὐτῆς. Τοῦτο δύναται τις εὐκόλως νὰ παρατηρήσῃ εἰς τὰ ἐκ τῶν θερμῶν πηγῶν ἢ ἐκ τῶν ἀρτεσιανῶν φρεάτων ἀναβλύζοντα ὕδατα, ἢ κατερχόμενος εἰς μεταλλεῖα ἢ καὶ εἰς ὑπόγειον σπήλαιον. Ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ὁμοῦς τῆς γῆς ἡ φανερά πηγὴ τῆς θερμότητος εἶναι ὁ ἥλιος.

Πᾶσα ἐπὶ τῆς γῆς ζωὴ ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἡλιακῆς θερμότητος. Καθὼς ἡ πλανήτης ἡμῶν κρατεῖται εἰς τὸν ἄπειρον κῶρον ὑπὸ τῆς ἀοράτου χειρὸς τῆς ἐλξεως τοῦ ἡλίου, οὕτω

καὶ αὐτὴ ἡ ὑπάρξις τῶν ζώων καὶ φυτῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς διακτηρεῖται διὰ τῆς ἀκταμετρήτου δυνάμεως τῆς θερμότητος τοῦ ἡλίου, ὅστις εἶναι ἡ μεγάλη κινητικὴ δύναμις τῆς δημιουργίας. Ἡ ἡλικκὴ αὕτη θερμότης εἶναι ἡ ἀφορμὴ ὅλων τῶν φυσικῶν ἐνεργειῶν ὅσας ὁ ἄνθρωπος μεταχειρίζεται πρὸς ὄφελός του, διότι αὐτὴ παράγει τοὺς ἀνέμους, τὰ βεῦματα κτλ. καὶ ἐν γένει πᾶσα ἡ ἀνθρωπίνη βιομηχανία ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἡλίου.

Ἡ θερμότης ὅμως αὐτὴ δὲν εἶναι πικτοῦ τῆς γῆς ἡ αὐτὴ, ἀλλὰ διάφορος κατὰ τὰς ζώνας κατὰ ἐποχὰς καὶ κατὰ τὰς διαφόρους ὥρας εἰς ἓνα καὶ τὸν αὐτὸν τόπον ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ. Αἱ τρεῖς δὲ αὗται αἰτίαι τῆς διαφορᾶς τῆς θερμοκρασίας ἐξαρτῶνται καὶ αὐταὶ ἀπὸ τοῦ πλάτους καὶ ἀν αὐτῇ ἐπενήργουν μόναι, τότε αἱ μοῖραι τοῦ πλάτους ἤρουν νὰ προσδιορίσωσιν ἀκριβῶς τὴν θερμοκρασίαν τόπου τινος. Τοῦτο δὲ θὰ συνέβαινε ἂν ἡ γῆ ἦτο σφαῖρα ἐντελοῦς κανονικότητος, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν εἶναι τοιαύτη ἀλλὰ διχωρίζεται εἰς ζήρας καὶ θαλάσσας, δισχίζεται ἀπὸ ὄρη, ὀροπέδια καὶ κοιλάδας, ἡ διχοχρῆ τῶν κλιμάτων δὲν βλίνει βαθμωδῶς καὶ κανονικῶς. Ἐπομένως ὑπάρχουν καὶ ἄλλα αἷτια ἔχοντα ἐπὶ ῥόην ἐπὶ τῆς διανομῆς τῆς θερμότητος ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Εἰσὶ δὲ ταῦτα κατὰ πρῶτον τὸ ὕψος τόπου τινὸς ἄνω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Ὅσον τὸ ὕψος τοῦτο εἶναι μεγαλειότερον, τόσον καὶ ἡ θερμοκρασία ἐλαττοῦται, ὥστε ἐπὶ τῶν Ἀλπεων εἰς ὕψος 2700 μέτρων ἀπντᾷ τις τὰς αἰωνίους ἐκείνης χιόνας τὰς ὁποίας τὸ πλάτος διακτηρεῖ μόνον εἰς τὰς πολιὰς χώρας.

Δεύτερον ἡ γειτνίασις τῆς θαλάσσης. Ἡ θάλασσα δύναται νὰ παρβληθῇ μὲ ἀπέρχοντον δεξαμενὴν ἐν ᾗ ἐναποθηκευθεῖτα κατὰ τὸ θέρος ἡ ἡλικκὴ θερμότης, δισπείρεται τὸν χειμῶνα εἰς τὰς παρκαλειμένους χώρας. Ἐξ ἄλλου ἡ θάλασσα ἀναπέμπει πολλοὺς ἀτμούς, τὰ δὲ νέφη μὲ τὰ ὁποῖα καλύπτει τὰς πλησίον χώρας ἀπ' ἐνὸς μὲν μετρίζουν τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἡλικκῶν ἀκτίνων ἐπὶ τῶν χωρῶν αὐτῇ

τῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἐμποδίζουσι τὴν ἀπώλειαν τῆς θερμότητος τῶν ἰδίων αὐτῶν χωρῶν πρὸς τὸ ἀχανές τοῦ οὐρανοῦ. Διὰ τοῦτο βρέχει πολὺ εἰς τὰ παρκαθλάσσιμα μέρη, ἢ δὲ βροχὴ συντελεῖ εἰς τὴν αὔξησιν τῆς θερμοκρασίας τῶν μερῶν ἐφ' ὧν πίπτει, ἀπολύουσα τὴν ἐν τῷ ἀτμῷ λανθάνουσαν θερμότητα.

10. **Αἱ ἰσοθερμοὶ γραμμαί.** Εἰς τὰ τρία ταῦτα κύρια αἴτια προστίθενται καὶ ἄλλαι ἰδιαιτέρες περιστάσεις προσδιορίζουσαι τὴν μέσσην θερμοκρασίαν ἐκάστης χώρας. Ἄν τις ἐνώσῃ ἐπὶ γεωγραφικοῦ χάρτου ὅλους τοὺς τόπους τοὺς ἔχοντας τὴν αὐτὴν μέσσην θερμοκρασίαν καθ' ὅλον τὸ ἔτος, θέλει διαγράψῃ γραμμὰς καμπύλας διερχομένας ὅλην τὴν γῆν ἢ σφαίραν, αἵτινες καλοῦνται ἰσόθερμοι γραμμαί ἢ γραμμαὶ ἴσης μέσης θερμοκρασίας. Δι' αὐτῶν τῶν γραμμῶν ὁ μέγας Αλεξ. Οὐμβόλδος ἐχάρξε πιστὴν εἰκόνα τῆς ἐπὶ τῆς γῆς διανομῆς τῆς θερμοκρασίας, καταστήσας γνωστὰς τὰς αἰτίας τῆς ὑψώσεως καὶ ἐλαττώσεως αὐτῆς.

Ἐκ τῆς ἐξετάσεως τῶν ἰσοθερμῶν γραμμῶν εὐκόλως πορίζομεθα 1.) ὅτι αἱ ἰσοθερμοὶ γραμμαὶ τοῦ Β. ἡμισφαίριου εἶναι κολπωδέστεραι καὶ ἀνωμαλώτεραι τῶν τοῦ Ν., κυρίως ἕνεκεν τῆς παρουσίας τοῦ Ἐγκολπίου ρεύματος καὶ τῆς μείζονος ἐκτάσεως τῶν ἡπείρων. 2.) ὅτι εἰς ἴσον πλάτος ἡ θερμοκρασία εἶναι ἐν γένει χαμηλωτέρα εἰς τὸ Ν. παρὰ εἰς τὸ Β. ἡμισφαίριον. 3.) ὅτι εἰς τὸ Β. ἡμισφαίριον, τὸ ὅποσον ἀνηρευνῆθη ἄχρι τοῦδε κἄλλιον, ἡ μεγίστη ἐπίτασις τοῦ ψύχους δὲν εἶναι εἰναι εἰς τὸν πόλον, ἀλλ' εἰς τινα μέρη τὰ ὅποια φαίνονται ὅτι δὲν κεῖνται πολὺ μακρὰν τῆς 80° Β. πλάτους, τὸ ὅποσον βεβαίως ἡ ὑπὸ τοῦ Kane γενομένη τῷ 1853 ἀναλύψις πολιτικῆς θαλάσσης ἄνευ πάγων πέραν τῆς 80°. (§. 30)

11. **Αἱ ἰσοθεριναὶ καὶ ἰσοχειμεριναὶ γραμμαί.**

Ἡ γνώσις τῆς μέσης τοῦ ἔτους θερμοκρασίας δὲν ἀρκεῖ εἰς τὸν προσδιορισμὸν τοῦ κλίματος τόπου τινος· διότι δύναται νὰ πηγᾷ, ἀπὸ ἐν θέρους ἢ ἀπὸ χειμῶνα μέτριον, ἢ ἀπὸ θέρους θερμώτατον καὶ ἀπὸ χειμῶνα δριμύτατον. Ἡ σπουδὴ τῶν διαφορῶν αὐτῶν συμφέρει ὑπὸ τὴν ἐποψιν τῆς ὑγιεινῆς τῶν

κατοίκων καὶ τῶν προϊόντων τοῦ ἐδάφους. Τὰ φυτὰ ὅσα φροβούνται τὸν πᾶγον, ὡς ἡ ἐλαία, δὲν δύνανται νὰ εὐδοκηήσωσιν ἐκεῖ ὅπου οἱ χειμῶνες εἶναι δριμεῖς, ὅποιαδήποτε καὶ ἂν ᾖναι ἡ μέση θερμοκρασία τοῦ ἔτους, ἡ δὲ καλλιέργειά των θέλει σταματήσει εἰς τὰ μέρη τὰ ἔχοντα μέσην τινα θερμοκρασίαν χειμῶνος, ἥτοι εἰς τὰ εὐρισκόμενα ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἰσοχειμερινὴν γραμμὴν. Οἱ πρώϊμοι δημητριακοὶ καρποὶ, οἵτινες φύονται μόνον κατὰ τὸ ἔαρ καὶ τὸ θέρος, δύνανται γενικῶς νὰ καλλιεργηθῶσιν εἰς ὅλα τὰ μέρη τὰ ἔχοντα μέσην τινα θερμοκρασίαν τοῦ θερούς, ἥτοι τὰ εὐρισκόμενα ὑπὸ τὴν αὐτὴν ἰσοθερινὴν γραμμὴν, ὅποιαδήποτε καὶ ἂν ᾖναι δριμύτης τοῦ χειμῶνος.

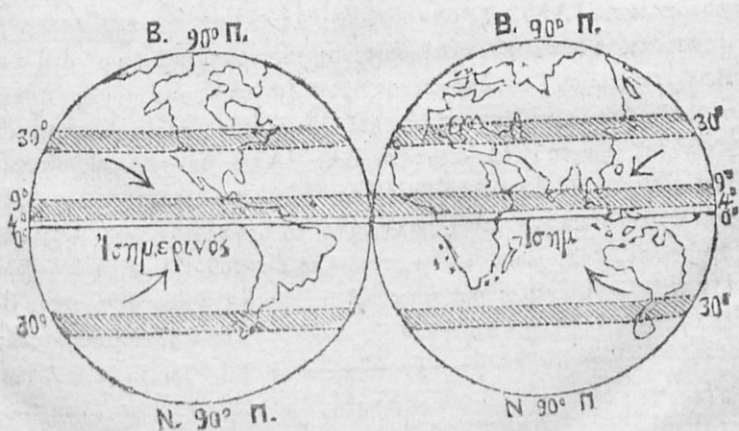
Ἐπὶ τῶν γραμμῶν τούτων πρὸ πάντων φανεροῦται ἡ ἐπίδρασις τοῦ ὠκεανοῦ ὅστις μετριάζει τὴν θερμότητα τοῦ θερούς καὶ τὸ ψύχος τοῦ χειμῶνος, καὶ παράγει ἐπομένως εἰς τὰς πλησίον αὐτοῦ χώρας τὰ ΩΚΕΑΝΕΙΑ ΚΑΙΜΑΤΑ, τὰ ἔχοντα θερὰ καὶ χειμῶνας μετρίους, ἐνῶ μακρὰν αὐτοῦ εἰς τὰ ἐνδότερα τῶν ἡπείρων, επικρατοῦσι τὰ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΚΑΙΜΑΤΑ, τὰ ἔχοντα καυστικὰ θερὰ καὶ χειμῶνας δριμυτάτους.

III. Η ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ ΚΑΙ ΟΙ ΑΝΕΜΟΙ.

12. **Ἡ ἀτμοσφαῖρα καὶ ὁ ἄνεμος.** Ἡ γῆ περιβάλλεται ὑπὸ ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑΣ, ἥτοι ὑπὸ αερώδους περικαλύμματός, τοῦ ὁποίου τὸ πᾶχος ὑπολογίζεται 50 ἢ 60 χιλίωμ. Ὁ αἶρ οὗτος, ὅστις μετὰ τὸν ἥλιον, πηγὴν τῆς θερμότητος, εἶναι ἕνεκα τοῦ ἐν αὐτῷ ὀξυγόνου, εἰς τῶν πρώτων ὄρων τῆς ζωῆς ἐν τῇ φύσει, εἶναι ὑπερβαλλόντως εὐκίνητος, εὐπιεστότατος καὶ πολὺ ἐκτατός. Διὰ τοῦτο εὐρίσκεται ἀδιαικόπως εἰς κίνησιν, διακινούμενος ὑπὸ ρευμάτων τὰ ὅποια καλοῦνται ΑΝΕΜΟΙ. Ἡ ἐλαχίστη δὲ μεταβολὴ εἰς τὴν ἰσορροπίαν τῆς θερμοκρασίας τῆς ἀτμοσφαιρῆς εἰς δύο σημεία ἀρκεῖ ὥπως παραγάγῃ τὸν ἄνεμον.

13. Οἱ ἀλίσιοι ἄνεμοι. Ἡ ἀνισότης αὕτη τῆς θερμοκρασίας εἶναι μεγίστη μεταξύ τῶν πόλων καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ· διὰ τοῦτο τὰ μεγαλύτερα ρεύματα τοῦ ἀέρος διευθύνονται ἐκ τῶν πόλων πρὸς τὸν ἰσημερινόν. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ γῆ στρέφεται ἐκ Δ. πρὸς Α. με ταχύτητα κατὰ τι μεγαλύτερον τῆς περιβαλλούσης αὐτὴν ἀτμοσφαίρας, τὰ ἐκ τῶν πόλων ἐρχόμενα ρεύματα τοῦ ἀέρος ἀποκλίνουν καὶ φυτῶσι πραγματικῶς εἰς τὸ Β. ἡμισφαίριον ἐκ τοῦ βορειοανατολικοῦ, εἰς δὲ τὸ Ν. ἐκ τοῦ νοτιοανατολικοῦ μέρους. Οὗτοι εἶναι οἱ **ΑΛΙΣΙΟΙ** ἢ διαρκεῖς ἄνεμοι, ἀποκλίνοντες τόσῳ ἄλλῳ πρὸς Α. ὅσῳ πλησιάζει τις τὸν ἰσημερινόν, καὶ ὑπ' αὐτὸν ἐπικρατεῖ ὁ μέγας ἀλίσιος πνέων ἀπ' εὐθείας ἐξ ἀνατολῶν.

Οἱ ἀλίσιοι ἄνεμοι πνέουν μεταξύ τῆς 30° Β. πλάτους καὶ τῆς 25° νοτ. πλάτους, δηλαδὴ ἐπὶ τῆς μεταξύ τῶν τροπικῶν ζώνης καὶ πέραν. Ἡ βόρειος ζώνη τῶν βορειοανατολικῶν ἀνέμων χωρίζεται ἀπὸ τὴν νότιον ζώνην τῶν νοτιοανατολικῶν ἀνέμων, διὰ τῆς λεγομένης ζώνης τῆς νηνεμίας ἥτις εὐρίσκεται εἰς τὸ Β. ἡμισφαίριον ἐκτεινομένη ἀπὸ τὴν 3° μέχρι τῆς 9° , ποικιλλομένη κατὰ τὰς ἐποχάς. (Σχ. 5) Εἰς τὸ μέ-

Σχ. 5. Ζῶναι τῶν ἀνέμων.

ρος τοῦτο τῆς σφαίρας ἡ θερμότης ἔχει τὴν μεγίστην ἐπίτασιν, ἡ δὲ δύναμις τῆς πρὸς τὰ ἄνω φορᾶς, οὐδετερόναι πάσας τὰς ἄλλας αἰτίας ἐξ ὧν προέρχονται τὰ ρεύματα καὶ παρ᾿ αὐτοῦ ὅτε μὲν ἀπόλυτον νηνεμίαν, ὅτε δὲ λαίλαπας πνέοντας μετὰ σφοδρότητος εἰς τὰς πλέον διχόρους διευθύνσεις καὶ φέροντας τὴν κατὰστροφὴν ὅθεν καὶ ἂν διέλθωσι. Τοιοῦτοι ΛΑΙΛΑΠΕΣ εἶναι οἱ λεγόμενοι κύκλωνες (1) οἵτινες ἐνσκήπτουσι πρὸς Β. ἐπὶ τῶν δ. ἀκτῶν τοῦ Ἀτλαντικοῦ συνηθέστατοι εἰς τὰς Ἀντίλλας κατὰ τὸ θέρος, ἐνίοτε δὲ φθάνουσι διὰ τῶν Ἀμερικανικῶν παρχλιῶν καὶ μέχρι τῆς Εὐρώπης κομίζοντες εἰς αὐτὴν καταιγίδας. Πρὸς νότον δὲ ἐνσκήπτουσι ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Βρασιλίας. Ἐπίσης καὶ οἱ τυφῶνες ἢ λαίλαπες μετὰ σιρῶνων θαλασσιῶν ἐνσκήπτουσι ἐπὶ τῆς δυτ. ἀκτῆς τοῦ Εἰρηνικοῦ εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Κίνας.

14. **Οἱ μουςσώνιοι.** Οἱ μουςσώνιοι ἢ ἐτήσιοι ἄνεμοι, πνέουσι τὸ μὲν ἥμισυ τοῦ ἔτους ἀπὸ Ἀπριλίου μέχρι Σεπτεμβρίου ἐκ τοῦ νοτιοδυτικοῦ, κατὰ δὲ τὸ ἕτερον ἥμισυ, ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι Μαρτίου ἐκ τοῦ Β. Δ. καθ' ὅλως ἀντίθετον διεύθυνσιν. Διὰ τὴν Πάντοτε ἕνεκα τῆς ἀνισότητος τῆς θερμοκρασίας. Ἀπὸ τῆς μὲν ἑαρινῆς μέχρι τῆς μεσημβρινῆς Ἰσημερίας, ὅτε αἱ ἡλιακαὶ ἀκτῖνες πίπτουσι κάθετοι ἐπὶ τοῦ Β. ἡμισφαίριου, τὸ ἀπέραντον ὁροπέδιον τῆς κεντρικῆς Ἀσίας διαρκῶς θερμαινόμενον προκαλεῖ ἀδικόπως ἄερα· μουςσώνιοι πνέοντες ἐκ τοῦ ΝΔ. πρὸς τὸ ΒΑ. Ἀπὸ δὲ τῆς φθινοπωρινῆς μέχρι τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας, τὸ νότιον ἡμισφαίριον θερμίνεται περισσότερον, καὶ τότε τὸ ὁροπέδιον τῆς Ἀφρικῆς προκαλεῖ ἄερα· μουςσώνιοι πνέοντες ἐκ τοῦ ΒΑ. πρὸς τὸ ΝΔ. Διὰ τοῦτο οἱ ἄνεμοι οὗτοι καθίστανται ἐπικνητοὶ εἰς τὸ Β. μέρος τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, τὸ περικλειόμενον με-

(1) Ἡ ταχύτης ἀνέμου καταλλήλου δι' ἰστιφόρον εἶναι περίπου 6 μέτρα κατὰ δευτερόλεπτον· τοῦ δὲ λαίλαπος, ἐντὺς τῆς περιφερείας τοῦ κύκλωνος, φθάνει τὰ 40 μέτρα.

ταξὺ δύο μεγάλων ἡπείρων. Πνέουσι δὲ, ἀλλὰ δικόρως, εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Κίνας καὶ μεταξὺ Ἰάβας καὶ Αὐστραλίας.

15. **Οἱ ἄνεμοι τῶν εὐκράτων ζωνῶν.** Ἐν ῥεύματι ἀέρος, πρὸς ἀντίρρομα. Ἐνῷ οἱ ἀλίτιοι ἄνεμοι πέμπουσιν ἐκ τῶν ΒΑ καὶ ΝΑ ἀέρος δροσερόν εἰς τὴν ἐπιράνειαν τοῦ ἐδάφους, ὁ θερμικθὲς ἀήρ τρέχει εἰς τὰ ἀνώτερα στρώματα τῆς ἀτμοσφαιρῆς πρὸς Β. καὶ Ν. ψυχόμενος πίπτει ἐκ νέου ὀλίγον πέραν τῶν τροπικῶν περὶ τὴν 30,⁰ καὶ συγκρούμενος μετὰ τὸ ἐκ τοῦ πόλου ρεύματι πρὸς ἀντίρρομα διὰ τῆς ἐξουδετερώσεως τῶν δυνάμεων δύο νέες ζώνες νηνεμίαις, τὴν τοῦ τροπικοῦ τοῦ Κερκίνου καὶ τὴν τοῦ τροπικοῦ τοῦ Αἰγάκεω.—Πέραν τῶν δύο τούτων ζωνῶν, τὰ ἐκ τοῦ ἡμερινοῦ ἐρχόμενα χλιαρὰ ρεύματα ἐπικρατοῦσιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους καὶ πρὸς ἀντίρρομα τοὺς νοτιοδυτικούς ἀνέμους ἐν τῇ βορρ. εὐκράτῳ ζώνῃ καὶ τοὺς βορειοανατολικοὺς ἀνέμους ἐν τῇ νοτίῳ εὐκράτῳ ζώνῃ. Φθάνουσι δὲ καὶ μέχρι τῶν πολικῶν χωρῶν, ὧν θερμίζουσιν ἐνίοτε τὸ ἔδαφος, ἐνῷ ὁ ψυχρὸς ἀήρ ὑποχωρεῖ εἰς αὐτοὺς καὶ πρὸς ἀντίρρομα τοὺς ψυχροὺς βορείους καὶ βορειοανατολικοὺς ἀνέμους εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον καὶ τοὺς ψυχροὺς νοτίους ἢ νοτιοανατολικοὺς εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον.

Ἡ ἐπικράτης τῶν νοτίων ἀνέμων ἐν τῇ βορείῳ εὐκράτῳ ζώνῃ εἶναι τοιούτη, ὥστε ὑπολογίζουσι κατὰ μέσον ὅρον ὅτι ἱστιοφόρον διακύνει τὸν ἀπὸ Ἀμερικῆς εἰς Εὐρώπην διάστημα εἰς 20 ἡμέρας, ἐνῷ ἀπὸ Εὐρώπης εἰς Ἀμερικὴν εἰς 35 ἡμέρας (1).

16. **Ἡδιαίτεροι τινὲς ἄνεμοι.** Αἱ μεγάλα ἔρημοι στερούμεναι πικρῶς ὕδατος καὶ νερῶν θερμίζονται καὶ ψύχονται εὐκόλως· διὰ τοῦτο παρέρχονται σφοδρούς τινες καὶ τρο-

(1) Εἰς τὴν διαφορὰν ταύτην συντελεῖ καὶ τὸ ἐγκόλπιον ρεῦμα περὶ οὗ ὅρα κατωτέρω § 36.

μερούς ανέμους. Εἰς τὴν Ζαχάρην γεννᾶται ὁ τρομερὸς καὶ καυστικός ἀνεμος Σι μ ο ὦ ν (1), ὁ ὅποιος, συμπαραφέρων τὴν θερμὴν ἄμμον τῆς ἐρήμου, ἀποξηραίνει τὰ φυτὰ καὶ καταβάλλει τὰ ἔμφυχα ὄντα διὰ πνιγερᾶς θερμότητός του, ἐνίοτε δὲ ἀπειλεῖ νὰ τὰ καταθάψῃ ὑπὸ τοὺς σωρούς τῆς ἄμμου ἣν κομίζει. Αὐτὸς ὁ τρομερὸς ἀνεμος, ὁ ἐπιφοβώτερος ἐχθρὸς τῶν διὰ τῆς ἐρήμου διερχομένων συνοδιῶν ἢ καρπαχνίων, φυσᾷ καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον ταχτικῶς ἀπὸ τοῦ Μάϊου μέχρις Ἰουνίου καὶ καλεῖται ἐκεῖ Χ α μ σ ῖ ν (2) καὶ χ α ρ - μ α τ τ ᾶ ν εἰς τὰς δυτικὰς ἀκτὰς τῆς Ἀφρικῆς ὅπου πνέει τὸν Μάρτιον, ξηρότατος ἀνεμος ἀλλὰ ὀλιγίστης διαρκείας. Ὁ Σ ο λ ᾶ ν ο ς τῆς Ἰσπανίας καὶ σ ι ρ ὶ κ ο ς τῆς Ἀλγερίας καὶ Ἰταλίας, οἱ ὅποιοι διερχόμενοι τὰς Ἑλπεις, ὀνομάζονται Foehn, εἶναι καυστικοὶ καὶ ξηραντικοὶ νοτιοανατολικοὶ ἀνεμοί, πνέοντες ἐπίσης καὶ ἀπὸ τὴν Ζαχάρην καὶ Μεσόγειον. Ψυχρὰ ρεύματα ἀέρος ἐκ τοῦ βορρᾶ ἐρχόμενα, ιδίως ἀπὸ τὰς Ἑλπεις, παράγουσιν ἐν τῇ μεσογείῳ Εὐρώπῃ τὸν ἀνεμον Bise ἐκ τοῦ Β. ἐρχόμενον καὶ τὸ mistral (μαϊστράλι) ἐρχόμενον ἐκ τοῦ ΝΔ. κλ.

Οἱ ἐτήσιοι ἀνεμοί, οἵτινες τὸ μὲν θέρος πνέουσιν ἀπὸ τὴν Ζαχάρην εἰς τὴν Μεσόγειον, τὸν δὲ χειμῶνα ἀπὸ τὴν Μεσόγειον πρὸς τὴν Ζαχάρην, εἰσὶν φαινόμενα προκύπτοντα ἐκ τῶν αὐτῶν αἰτίων.

17. **Ἡ βροχή.** Ὁ Ὁκεανὸς εἶναι ἡ πρώτη πηγὴ πάσης ἐπὶ τῆς σφαίρας μας ὑγρασίας. Ἡ διὰ τῶν ἡλιακῶν ακτίνων ἐξάτμισις καὶ ἡ συμπύκνωσις τῶν ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ ἀτμῶν ἐνεκεν φύξεως, εἶναι τὰ αἰτια τοῦ φαινομένου τῆς βροχῆς, Ἡ σπουδαιότης τοῦ φαινομένου εἶναι εἰς εὐθὺν λόγον τῆς ἐπιτάξεως τῶν αἰτιῶν, τῆς δὲ μεταβολῆς τῆς θερμοκρασίας τῆς παραγωγούσης τὴν συμπύκνωσιν τῶν ἀτμῶν συνήθως ἀφορμὴ εἶναι ὁ ἀνεμος.

(1) Ἀραβ. λέξις σημαίνουσα δηλητήριο.

(2) Σημ. πεντήκοντα, διότι τόσας ἡμέρας διαρκεῖ.

Αἱ βροχαὶ λοιπὸν εἶναι ἀφθονώτεραι ἐκεῖ ὅπου ἡ ἐξάτμησις εἶναι μεγαλητέρα· τοῦτο δὲ συμβαίνει εἰς τὴν μεταξὺ τῶν τροπικῶν ζώνην, ἰδίως δὲ ὑπὸ τὸν Ἰσημερινόν, εἰς τὴν ζώνην τῆς νηνεμίας (ὅπου ἡ ἐξάτμησις μεγίστη καὶ ταχυτάτη ἢ ἀπόψυξις) ἢ βροχὴ πίπτει ἐν εἰδὲι καταρρέακτου μὲ ἀστράπης καὶ κεραυνούς. Αἱ θαλάσσιαι χῶραι τῶν ἀλισίων ἀνέμων ἀπολαύουσι διηνεκοῦς αἰθρίας. Ἀλλ' ἐπὶ τῶν Ἠπειρῶν αἱ ἀνωμαλῖαι τοῦ ἐδάφους παρὰ λούουσι τὴν πνοὴν τῶν ἀλισίων, καὶ τὸν μὲν χειμῶνα αἱ βροχαὶ διαρκοῦσιν ἐπὶ πέντε ἢ ἑξ μῆνας, τὸ δὲ θέρος αἱ βροχαὶ εἰσὶν ἄγνωσταί. Ὡστε αἱ μεταξὺ τῶν δύο τροπικῶν χῶραι ἔχουσι δύο ἐποχάς, τὴν ὑγρὰν καὶ τὴν ξηρὰν, οὐδέποτε δὲ πάγους.

Εἰς τὴν βόρειον εὐκρατον ζώνην οἱ νοτιοδυτικοὶ ἀνεμοὶ, πλήρεις τῶν θερμῶν ἀτμῶν τῶν τροπικῶν, κομίζουσι τὰς βροχὰς εἰς τὸ Δ. μέρος τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς νέας Ἠπείρου· οἱ δὲ ΝΑ. εἰς τὸ ἀνατολικόν· ἀλλὰ ἀφοῦ οἱ ἀτμοὶ συμπυκνωθῶσιν εἰς τὰς πρώτας ἀκτὰς τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς, οἱ κομίσαντες αὐτοὺς ἀνεμοὶ φθάνουσιν ξηροὶ εἰς τὰ ἐσωτερικὰ μέρη τῆς Ἠπείρου διὰ τοῦτο αἱ βροχαὶ εἰσὶν συχναὶ ὑπὸ τὰ ὠκεάνεια κλίματα, σπάνια δὲ ἢ σπανιώταται εἰς τὰ ἡπειρωτικὰ κλίματα, ἥτοι τὰ κλίματα τῶν ἐν τῷ κέντρῳ ἡπείρων χωρῶν.

Τμ. ἦμα Βον

Η ΞΗΡΑ ΚΑΙ ΤΑ ΥΔΑΤΑ.

18. **Αἱ μεγάλα γεωλογικὰ ἀνατροπαί.** Ἀτελῶς γνωρίζομεν τὰς πρώτας γεωλογικὰς ἀνατροπὰς τοῦ ἡμετέρου πλανήτου. Ἐν τούτοις συμπεραίνουσιν οἱ γεωλόγοι ὅτι ἐν ἀρχῇ ἡ γῆ ἦτον πεφυρακτωμένος καὶ τετηκὼς ὄγκος, τοῦ ὁποίου ἡ ἐπιφάνεια ψυχομένη βαθμηδὸν ἐσχῆ-

μάτισε τὴν στερεάν φλοιὴν τῆς γῆς, τοῦ ὁποῖου τὸ πᾶχος δὲν ὑπερβαίνει τὰ 50 χιλιόμετρα, ὥστε σχετικῶς πρὸς τὴν γῆνιν διάμετρον τὸ πᾶχος αὐτὸ εἶναι μικρότερον τοῦ πάχους φλοιοῦ πορτοκαλλίου. Ὁ φλοιὸς αὐτὸς, κατ' ἀρχὰς ἡμίρρευστος, ὑπέκυψεν εὐκόλως εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς κεντροφυγῆς δυνάμεως καὶ ἐκ τούτου προῆλθεν ἡ ἐξόγκωσις τῆς γῆς κατὰ τὸν Ἰσημερινὸν (§ 2), καθόσον δὲ ἐψύχετο, ἡ ἀτμοσφαῖρα καθίστατο πυκνότερα, τὸ δὲ ὕδωρ, εὐρισκόνον τότε εἰς ἀτμώδη κατάστασιν μετεβλήθη κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς ὕγρην.

Τὰ ΠΥΡΙΓΕΝΗ ἢ πλουτώνεια ΠΕΤΡΩΜΑΤΑ ἐσχημάτισαν τὸν πρῶτον στερεὸν φλοιὸν τῆς γῆς, συνιστάμενα ἐκ γρηνίτου. Ἡ διὰ τῆς θερμότητος τότε θαλάσσης ἀποσπώμενη ἐκ τῶν ἀκτῶν ὕλη, κατακαθίζουσα εἰς τὸν πυθμένα, ἐσχημάτισε τὰ πρῶτα ἐστρωμένα κοιτάσματα, τὰ ὁποῖα μετὰ τῶν γρηνητικῶν βράχων χαρακτηρίζονται μὲ τὸ ὄνομα ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΠΕΤΡΩΜΑΤΑ, ἔπειτα τὰ κοιτάσματα τῆς ἀργίλλου, κριτίδος κτλ. περιλαμβανόμενα ὑπὸ τὸ ὄνομα ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΑ ΚΟΙΤΑΣΜΑΤΑ, (ταῦτα εἶναι τὸ καμβριανόν, τὸ σιλουριανόν, δεβονιανόν καὶ τὸ ἀνθρακοφόρον). Ἐκ τῆς ἐνεργείας δὲ τῆς μεγάλης θερμότητος τὰ περισσότερα τῶν κοιτασμάτων τούτων μετεμορφώθησαν τρόπον τινα λαβόντα χρυσταλλώδη μορφήν καὶ ἐντεῦθεν τὸ ὄνομα μ ε τ α μ ο ρ φ ω σ ι γ ε ν ῆ πετρώματα. Καὶ εἰς μὲν τὰ πρῶτα πρὸ πάντων εἰσεχώρησαν ἐντὸς τῶν ῥηγμάτων καὶ χαραδρῶν, τακεῖσαι ὑπὸ τῆς μεγάλης θερμότητος, αἱ μ ε τ α λ ι κ αὶ φ λ έ β ε ς εἰς δὲ τὰ δευτέρω ἀρχίζουν νὰ ἐμφανίζονται ἐνόργανα ὄντα, φ υ τ ᾶ καὶ ζ ῶ α. Ἀμέσως μετὰ τὰ μεταβατικὰ πετρώματα κατετέθησαν τὰ λ ι θ α ν θ ρ α κ ο ὕ χ α κοιτάσματα τὰ περιέχοντα τὰ ἀνθρακωρυχεῖα.

ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗ ΠΕΤΡΩΜΑΤΑ καλοῦσι τὰ κατόπιν σχηματισθέντα εἴτε διὰ τῆς ἐπενεργείας τῆς θαλάσσης ἐπὶ τῶν ἀκτῶν, εἴτε διὰ τῶν λειψάνων τῶν ἐν τοῖς ὕδασι μαλακίων,

διὰ τῆς ἐπισωρεύσεως καὶ συμπήξεως τῶν ὁποίων συνέστησαν, μετὰ πολλῶν αἰώνων σειρὰς, κοιτάσματα τιτανόυχα καὶ κρητιδούχα Διαιροῦσιν δὲ αὐτὰ εἰς πολλὰς ἐποχὰς (παριζιανὸν κοιτάσμα, τριχδικὸν κοιτάσμα, ιουρσιανὸν, κρητιδικόν). Κατὰ τὰς ἐποχὰς ταύτας ἡ ζωὴ ἀναπτύσσεται, τὰ μαλάκια, τὰ ἀμφίβια, οἱ ἰχθεῖς ἀφθονοῦσι, ἡ δὲ θάλασσα διατελεῖ ὡς ἡ κυριώτερη τῆς ζωῆς ἐστίν.

Τὰ ΤΡΙΤΟΓΕΝΗ ΠΕΤΡΩΜΑΤΑ σύγκεινται ὁμοίως ἀπὸ ἀλληλοδιχόχους σειρὰς στρωμάτων κρητίδος, ἀργίλλου, τιτάνου κτλ. Ἀλλὰ κατὰ τὴν μακρὰν περίοδον τοῦ σχηματισμοῦ των, αἱ ἡπειροὶ ᾠξήσαν, ἡ θερμοκρασία ἐμετρίσθη, ἡ δὲ ξηρὰ συμμετέχει μετὰ τῆς θαλάσσης τοῦ κράτους τῆς ζωῆς. Τὰ μεγάλα θυλαστικά (ἀναπλόθηρες, παλαιόθηρες, μεγαθῆρες μαστόδοντες), ἐλέφαντες, σαρκοφάγα (ἄρκτοι ἔναι κτλ) πλανῶνται εἰς τὰς πεδιάδας, ἐνῶ αἱ φαλαίνοι διατρέχουν τοὺς ὠκεανούς.

Εἰς τὸ τέλος τῆς τρίτης ταύτης περιόδου τὰ βόρεια μέρη τῆς γῆς ψύχονται καὶ καλύπτονται ἀπὸ πάγου, τότε ἐσχηματίσθησαν αἱ σειραὶ τῶν ὀρέων καὶ αἱ μεγάλαι πεδιάδες· αὕτη εἶναι ἡ τετάρτη ἐποχὴ καθ' ἣν πιθανολογεῖται ἡ παρυσία τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἡ Εὐρώπη καὶ ἡ Ἀσίη, αἵτινες φαίνονται ὅτι ἦσαν ἠνωμένοι ἐχωρίσθησαν, ἀφίσσασαι δίδον εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν. Ἡ Ζαχάρα ἦτις θὰ ἦτο τότε μέρος τῆς Μεσογείου, ἀπεξηράνθη. Ὁ γ' ἡνὸς φλοιὸς ἔλαβε περὶ τοῦ τῆν σημερινὴν μορφήν του: Ἀλλ' αἱ σειραὶ τῶν ὀρέων καὶ αἱ ἀνωμαλίαι τοῦ ἐδάφους τῆς γῆς ὀφείλονται πρὸ πάντων εἰς τὰς ἡμέρας καὶ κατὰ μικρὸν ἐξάρσεις ἢ τὰς ἀποτόμους ἐκρήξεις αἵτινες πολλάκις μετέβαλλον τὴν παράλληλον θέσιν τῶν κοιτασμάτων, ἀνατρέψασαι καὶ διασχίσασαι αὐτὰ καὶ καλύψασαι τὸ ἔδαφος μὲ λᾶθαι καὶ βραχάλην.

19. Αἱ ἀλλοιώσεις τῆς παρούσης περιόδου. Καὶ σήμερον ἀκόμη τὰ αὐτὰ γεωλογικὰ φαινόμενα ἐξακολουθοῦσιν, ἡ δὲ παρούσα τῆς γῆς κατάστασις καθελύσκει

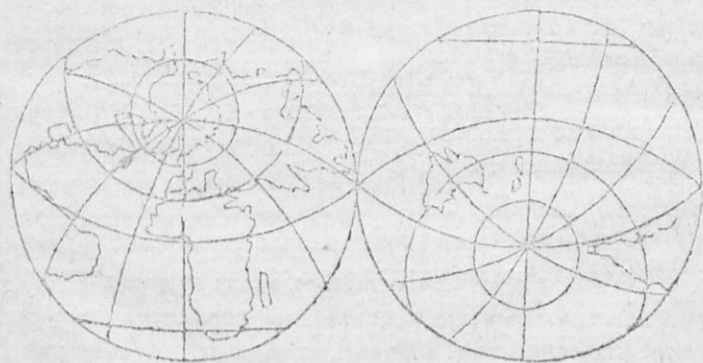
ἀλλοιοῦται ἀνεπαισθήτως. Εἰς τὰ βόθη τοῦ Ὠκεανοῦ ἐπι-
σωρεύονται θαλάσσια καθιζήματα, τὰ ὁποῖα συντελοῦν εἰς
τὴν πύχυνσιν τοῦ γήινου φλοιοῦ. Οἱ ποταμοὶ ἀνασκάπτουσι
τὴν κοίτην των καὶ τροποποιοῦσι τὰς κοιλάδας· εἰς δὲ τὰς
ἐκβολὰς αὐτῶν, ἡ παρ' αὐτῶν κομιζομένη ὕλη, ἣν σταματᾷ
ἐκεῖ τὸ κύμα τῆς θαλάσσης, σχηματίζει τὰ δέλτα τοῦ
Μισισσιππῆ, τοῦ Νείλου καὶ τοῦ Ῥήνου. Εἰς τὰς μεταξὺ
τῶν τροπικῶν θαλάσσης ἀναδύουσιν ἐκ τοῦ βόθους ὕψα-
λοι ἢ νῆστοι ζωοφυτιοστρακώδεις ἢ μαδρε-
πορικαὶ καλούμεναι. Τὰ ἡφαίστεια ἐξερύγονται λά-
βαν, ὡς ὁ Βεσούβιος, ἡ Αἴτνη, ἡ Ἑκλα ἐν Εὐρώπῃ, ὡς ἡ
σειρὰ τῶν ἡφαιστίων Ἀνδρῶν (Χιμβόρχον, Κοτοπάζιον κτλ.)
καὶ τοῦ Μεξικοῦ καὶ τῶν νήσων τοῦ Ὠκεανοῦ, τῶν Σουδίων
καὶ Ἰαβχίων κτλ. Οἱ σεισμοὶ ἀνατρέπουσι τὰ ὄρη καὶ
μεταβάλλουσι τὴν ροὴν τῶν ὑδάτων καὶ τῶν ποταμῶν.

Εἰς μέρη τινὰ αἰακταὶ ἐξαίρονται βραδέως, ὡς
αἱ τῆς Σουηδίας, ἡ χαμηλώνουσι, ὡς εἰς τὴν δυτικὴν ἁ-
κρὴν τῆς Γροελανδίας. Τὰ παγοστάσια ἀποσπῶσι ἀπὸ τῶν
πλευρῶν τῶν ὀρέων βράχους καταθέτοντα τούτους εἰς τοὺς
πρόποδας. Τὰ θαλάσσια ρεύματα καταβιβρώσκουσι ἢ κα-
ταστρέφουσι τὰς παραλίαις ὅθεν διέρχονται, ὡς εἰς τὸ στό-
μιον τοῦ ποταμοῦ τῶν Ἀμαζόνων. Πάντα τὰ φαινόμενα
ταῦτα τελοῦνται ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἡσύχως ἄνευ βιαίων
ἀνατροπῶν καὶ προετοιμάζουσιν γεωλογικὰ μορφώματα ὑπέρ-
τερα τῶν μέχρι τοῦδε σχηματισθέντων.

20. **Ἡ ξηρὰ καὶ ἡ θάλασσα.** Ἡ ἐπιφάνεια
τῆς γῆς διακρίνεται εἰς ξηρὰν καὶ θάλασσαν. Ἡ μὲν θά-
λασσα καλύπτει τὰ τρία τέταρτα τῆς
γῆτινου ἐπιφανείας (375 ἐκ. τετραγ. χιλιόμετρα ἢ
6,856,000 τετρ. μίλ.) ἡ δὲ ξηρὰ τὸ λοιπὸν τέ-
ταρτον. (135 ἐκ. τετρ. χιλιόμ. ἢ 2,424,000 τετρ. μίλ.),
ἥτοι τὸ ὅλον τῆς ἐπιφανείας 510 ἑκατομ. τετραγών. χιλιό-
μετρα (§ 2).

Ἡ διανομὴ τῆς ξηρᾶς καὶ θαλάσσης εἶναι πολὺ ἄνισος καὶ

ὡς πρὸς τὰ διάφορα ἡμισφαίρια· διότι εἰς μὲν τὸ Β. ἡ ἡμισφαίριον ἡ ξηρὰ καλύπτει τὸ τρίτον περὶπου τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο ὀνομάζεται **ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟΝ**· εἰς δὲ τὸ Ν. ἡ ξηρὰ καλύπτει μόλις τὸ ὀκτώκλιτον τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦτο ὀνομάζεται **ΩΚΕΑΝΕΙΟΝ**. Ἡ διαφορὰ καθίσταται ἀκόμη ἐπασιθητὴ ἂν, κατὰ τὸν γεωγράφον Ῥίττερον, χαράζωμεν ἐπὶ τῆς γῆς μέγαν κύκλον διερχόμενον πρὸς Ν. τῆς χειρσονήσου τῆς Μαλάκκας, τῆς Ἀφρικῆς καὶ διὰ τῆς Βρασιλίας. Οὕτω θὰ ἔχομεν ἓν ἡμισφαίριον ὠκεάνειον συγκείμενον ὁλόκληρον σχεδὸν ἐξ ὑδάτων (ὄρα σχῆμα 6.). Ἐπίσης καὶ εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἡμισφαίριον κεῖται τριπλασία σχεδὸν ξηρὰ παρὰ εἰς τὸ δυτικόν.

Σχ. 6. Ἡπειρωτικὸν ἡμισφαίριον καὶ ὠκεάνειον κατὰ τὸν Ῥίττερον.

21. **Αἱ Ἡπείροι.** Ἡ ξηρὰ ἐξέχει ὑπεράνω τῆς θαλάσσης εἰς σχῆμα τριῶν μεγάλων καὶ ἐκτεταμένων στερεῶν αἵτινες καλοῦνται ἡπείροι, καὶ πολλῶν μικρῶν στε-

ρεῶν, ὑπὸ ὕδάτων περικυκλουμένων αἵτινες, λέγονται νῆσοι. Αἱ ἥπειροι καὶ αἱ νῆσοι ἀποτελοῦσι τὰ ΠΕΝΤΕ ΜΕΡΗ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ καὶ περιλαμβάνουσι τρία διακεκριμένα καὶ ἄνισα τὴν ἑκτασιν μέρη. Ταῦτα εἶναι

1.) Η ΑΡΧΑΙΑ ΗΠΕΙΡΟΣ, ἡ μεγαλειτέρα καὶ γνωστὴ τοῖς ἀρχαίοις, κειμένη ὅλη εἰς τὸ βόρ. ἡμισφαίριον καὶ περιλαμβάνουσα τρία μέρη τοῦ κόσμου· πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν τὴν ΕΥΡΩΠΗΝ, ἧς ἡ ἑκτασις ὑπερβαίνει τὰ 10 ἑκατομ. τετραγων. χμ., πρὸς ἀνατολὰς τὴν ΑΣΙΑΝ, ἧς ἡ ἑκτασις εἶναι περίπου 40 ἑκατ. τετραγ. χλ. καὶ πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν τὴν ΑΦΡΙΚΗΝ, ἔχουσιν ἑκτασιν 30 περίπου τετραγ. χιλιομέτρων.

2.) Η ΝΕΑ ΗΠΕΙΡΟΣ, περιλαμβάνουσα τὴν ΑΜΕΡΙΚΗΝ ἔχουσιν ἑκτασιν ὑπὲρ τὰ 40 ἑκατ. τετραγ. χιλ. καὶ διαιρουμένην εἰς βόρειον Ἀμερικὴν, κειμένην εἰς τὸ βόρ. ἡμισφαίριον καὶ εἰς νότιον Ἀμερικὴν, ἧς τὸ μεγαλύτερον μέρος κεῖται, εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον.

3.) Η ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΚΗ ΗΠΕΙΡΟΣ, ἡ μικροτέρα πασῶν τῶν ἡπείρων· (περίπου 8 ἑκατ. τετραγ. χμ.), κειμένη εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον καὶ ἀποτελοῦσα μετὰ τῶν ἐν τῷ Εἰρηνικῷ ὠκεανῷ διεσπαρμένων νήσων, τὸ πέμπτον μέρος τοῦ κόσμου, τὴν ΩΚΕΑΝΙΑΝ.

Αἱ ἐν τῷ νοτίῳ ἡμισφαίριῳ ἥπειροι ἔχουν σχηματισμὸν ἀμοιόμορφον, ὄγκον συμπαγῆ ξηρᾶς καὶ παράλια ἄνευ κόλπων, καὶ ἐπομένως πολὺ ὀλίγον πρόσφορον διὰ τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον. Τοῦτο παρατηρεῖται ἰδίως εἰς τὴν Ἀφρικὴν, ὅπου ἐν χιλιομέτρων παραλίᾳ ἀναλογεῖ εἰς 1470 τετραγ. χλ. ἐπιφανείας.

Αἱ τρεῖς ὁμῶς ἥπειροι τοῦ Β. ἡμισφαιρίου χωριζόμεναι διὰ μικροτέρων ἐκτάσεων θαλάσσης, περιτρυγυρίζονται ἀπὸ νήσους καὶ περιέχουν πολλὰς ἐσωτερικὰς θαλάσσας, κόλπους,

ὄρους, πορθμούς, προκαλοῦντας καὶ προάγοντας τὴν ναυτιλίαν. Εἰς τοῦτο προέχει ἰδίως ἡ Εὐρώπη εἰς τὴν ὁποίαν ἐν τετρ. χιλιοῦ μ. παραλίαις ἀναλογεῖ εἰς 229 μόνον τετρ. χιλ. ἐπιφανείας.

Αἱ στερεαὶ τοῦ Β. ἡμισφαίριου, ἐν τῷ συνόλῳ αὐτῶν θεωρούμεναι, ὅχι μόνον εἶναι μείζονος ἐκτάσεως ἀλλὰ συμπλέκονται σφικτὰ περὶ τοῦ πόλου, μὴ ἀφίνουσαι εἰμὴ μικρὰς διόδους εἰς τὰ παγωμένα ὕδατα τοῦ βορρᾶ, ἐνῶ εἰς τὸ νότιον δὲν προχωροῦσιν πέραν τῆς 40⁰ αἰ τῆς ἀρχαίας, καὶ τῆς 55⁰ αἰ τῆς νέας ἡπείρου στερεαὶ (ἀκρωτήρ. Χόρνον, ἀκρ. καλῆς Ἑλπίδος.)

21. Ἐξέχοντα μέρη τῆς ξηρᾶς. Αἱ τρεῖς κατοικημένοι ἡπειροὶ σύγκεινται ἀπὸ σειρᾶς ὀρέων, ὀροπέδιων, πεδιάδων καὶ κοιλάδων.

1ον.) Αἱ ΣΕΙΡΑΙ ΤΩΝ ΟΡΕΩΝ, προσελθοῦσαι ἀπὸ τὰς ἐξάρσεις τοῦ γήινου φλοιοῦ τὰς λαβούσας χώραν ἕνεκα τῆς ἐγγείου θερμότητος καθ' ὅλας τὰς γεωλογικὰς ἐποχὰς (ιδεῖ §. 18) διήκουσι κατὰ μῆκος τῶν ἡπείρων, χερσονήσων ἢ νήσων. Καὶ ἐν μὲν τῇ ἀρχαίᾳ ἡπείρῳ, πρὸς Β. τοῦ τροπικοῦ τοῦ Καρκίνου, αἱ σειραὶ τῶν ὀρέων ἐκτείνονται ἐκ δυσμῶν πρὸς Ἀνατολάς, (Πυρρῆναϊα, Ἀλπεις, Καυκάσια, Ἀτλας, Ἰμαλῖα κτλ.) Εἰς δὲ τὰς δύο νέας ἡπείρους διήκουσιν ἀπὸ Β. πρὸς Ν. (Βραχώδη ὄρη, Ἀνδεις, Αὐστραλικαὶ Ἀλπεις) καθὼς καὶ εἰς τὴν Ν. Ἀφρικὴν, τὰς χερσονήσους Ἀσίας καὶ Εὐρώπης τὰς κάτωθι τοῦ τροπικοῦ τοῦ Καρκίνου κειμένας.

† Τὰ ΥΨΗΛΟΤΕΡΑ ΟΡΗ ΤΗΣ ΓΗΣ εἶναι ἐν μὲν τῇ Ἀσίᾳ τὰ Ἰμαλάια, περιλαμβάνοντα ὑπὲρ τὰς 200 κορυφὰς ὧν τὸ ὕψος ὑπερβαίνει τὰ 7500 μέτρα, τὸ ὄρος Γαουρισάνγκα, (8,840 μ.) τὸ Δεβαλαγύρι, (9, περ. χιλ. μετρ.) Ἐν τῇ Ἀμερικῇ, αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ τῶν Ἀνδεων ὑπερβαίνουσι τὰς 7 χιλ. μέτρα. (ἐν αἷς ὁ Σοράτας ὕψος 7,700

μέτρα)· τινές δὲ κορυφαί τοῦ Μεξικοῦ φθάνουσι τὰς 5 $\frac{1}{2}$ χιλ. μέτρα. Ἐν τῇ ἀνατ. Ἀφρικῇ τὸ ὄρος Κίλιμάντζαρος ὑπερβαίνει τὰς 6 χιλ. μέτρων. Ἐν τῇ Ἀσθενίᾳ τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς Σουμάτρας πλησιάζει τὰς 5 χιλ. μέτρων. Τὸ ὑψηλότερον τέλος ὄρος τῆς Εὐρώπης εἶναι τὸ Λευκὸν ὄρος (Mont Blanc) τῆς Γαλλίας, ἔχον 4,810 μέτρων ὕψος.

2ον.) ΤΑ ΟΡΟΠΕΔΙΑ, ἢ ὑψηλαὶ χώραι κείμεναι ἐπὶ τοῦ ζυγοῦ τῶν ὁρέων ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ὡς τὰ τὰ ὄρη, μεγάλως καὶ αὐτὰ ἐπιδρῶσι ἐπὶ τοῦ κλίματος· διότι μετρίζουν τὴν θερμοκρασίαν τῆς ἐντὸς τῶν τροπικῶν ζώνης καὶ εἶναι τὰ πλέον κατωκημένα μέρη αὐτῆς. Τοιούτα ὀροπέδια ἢ μὲν Ἀμερικῇ ἔχει τὸ Μεξικὸν ὁλόκληρον, τὸ τῆς Γουατεμάλας (μέσον ὕψος 1500 μέτ.) τὸ Κουίτον καὶ τὴν Βολιβίαν (μέσον ὕψος 4,000 μ.) κτλ. Ἡ Ἀσία δὲ ἔχει τὰ ὀροπέδια τῆς Ἀρκαβίας, Μ' Ἀσίας, Ἀρμενίας, ὧν τὸ ὕψος ποικίλλεται ἀπὸ 900 μέχρι 2,000 μέτρων· ἔπειτα τὰ ὑψηλὰ ὀροπέδια τῆς Θιβέτης (ὑπὲρ τὰ 3,500 μέτρα.), τὰ ὀροπέδια τῆς Μογγολίας (1000 μ.) (1) Ἡ δὲ Ἀφρικῇ ἔχει τὸ ὀροπέδιον τῆς Ἀβυσσινίας (ὑπὲρ τὰς 2 χιλ. μ.) ὕψους, τῆς Ν. Ἀφρικῆς (1,000 μ.). Ἡ Εὐρώπη τὰ τῆς Βαυαρίας, Ἀδερνίας, Καστιλλίας καὶ τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου.

3ον.) Αἱ ΜΕΓΑΛΑΙ ΠΕΔΙΑΔΕΣ, ἢ ἐπιφάνειαι χαμαλαὶ καὶ ἐπίπεδοι, αἵτινες ὅταν ποτίζονται καλῶς, εἰσὶν κατὰ ληλοὶ πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ. Κυριώτεροι πεδιάδες τῆς μὲν Εὐρώπης εἶναι ἡ Οὐγγαρία, ἡ κάτω Γερμανία, ἡ Ρωσία· τῆς δὲ Ἀσίας ἡ χερσος πεδιάς τῆς Σιβηρίας, Τουρκσταν, ἡ γόνιμος τῆς Ν. Κίνας, τοῦ Γάγγου, Συρίας. Ἡ Ἀφρικῇ περιέχει τὴν Σαχάραν, κειμένην ἐν μέρει κατωτέρω τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ἡ δὲ Ἀμερικῇ περιέχει τὰς πεδιάδας τῆς Ἀμαζώνας, Μισσισιππὴ κτλ.

(1) Τὰ δύο ταῦτα ὀροπέδια χουν ἑκασιν ἴσην σχεδὸν μὲ τὴν Εὐρώπην ὅλην.

4ον.) ΑΙ ΚΟΙΛΑΔΕΣ ΚΑΙ ΤΑ ΠΑΡΑΛΙΑ, ἐνθα ἡ γειτνίασις τῶν ποταμῶν, (οἵτινες εἶναι αἱ φυσικαὶ ὁδοὶ τοῦ ἐμπορίου καὶ γονιμοποιῶσι τὰς γαῖας) καὶ τῆς θαλάσσης, (ἥτις συνδέει τοὺς λαοὺς διὰ τῆς ναυτιλίας), ἡ γονιμότης ἐδάφους καλῶς διαβρεχομένου, ἐνωρὶς προσήλωσαν τοὺς ἀνθρώπους καὶ ἐδημιούργησαν πολυανθρώπους συνοικισμοὺς. Ἐκεῖ κεῖνται καὶ σήμερον αἱ κυριώτεραι ἐστίαι τοῦ πολιτισμοῦ. Εὐρίσκει τις τοιαύτας καὶ εἰς τὰ πέντε μέρη τοῦ κόσμου, συγχεομένας ἐνίοτε μετὰ τῶν μεγάλων πεδιάδων. Σχετικῶς δὲ πρὸς τὴν ἐπιφάνειάν τῆς ἡ Εὐρώπῃ, ἥτις ἔχει περισσότερα παράλια ἀπ' ὅλα τοῦ κόσμου τὰ μέρη (ιδεὲ §. 21) κέκτῃται καὶ πολλὰς κοιλάδας πλουσίας καὶ φυσικῶς ὀχυρωμένας κατὰ πάσης ἐισβολῆς.

Ἐν ἡ θάλασσα διαγράφῃ τὰ παράλια, οἱ ποταμοὶ διαγράφουν καὶ ἰσοπεδοῦσι τὰς κοιλάδας. Τὰ ὕδατα τῶν ῥυάκων κατερχόμενα πανταχόθεν ἐκ τῶν ὀρέων καὶ τῶν πλευρῶν τῶν ὄροπεδίων συμπαρασύρουσι ἐν εἴδει λεπτῆς κόνεως χάλικα καὶ ἄργιλλον καὶ ἀναμιγνύοντες ἐν αὐτῇ λείψανα ὀργανικῶν οὐσιῶν, καταθέτουσι τὴν ἰλὸν ταύτην εἰς τὰ χαμηλότερα μέρη τῆς λεκάνης. Οἱ ῥυάκες ἐνοῦνται καὶ σχηματίζονται τὰ ποτάμια καὶ τὰ ὅποια ἐνούμενα εἰς τὸ μέσον τῆς κοιλάδος ἀποτελοῦσι ἓνα μέγαν ποταμόν· ποταμοὶ δὲ καὶ παραποτάμια, μὲ τὴν παρέλευσιν τοῦ χρόνου διὰ τῆς κομιζομένης παρ' αὐτῶν ὕλης, παρέρχουσι τὰς προσχώσεις ἐκείνας αἵτινες εἰσὶν κατὰλληλοι διὰ τὴν γεωργίαν. Τοῦτο, ὡς καὶ ἡ εὐκολία τῆς συγκοινωνίας εἴτε διὰ τοῦ ῥοῦ τοῦ ποταμοῦ, εἴτε παραπλησίως αὐτοῦ διὰ τῶν ὁδῶν ἃς ὁ ἄνθρωπος εὐκόλως χαράσσει εἰς ἰσοπεδωμένον ἔδαφος, ἐξηγοῦσιν ἀρκούντως τὴν οἰκονομικὴν σπουδαιότητα τῶν κοιλάδων.

23. Τὰ στοιχεῖα τῆς παραγωγῆς. Ἡ ΘΕΡΜΟΤΗΣ, ἡ ἐκ τοῦ ἡλίου πηγάζουσα, ὁ ΑΗΡ ὁ ἀποτελὼν τὴν ἀτμοσφαιραν μας, τὸ ΥΔΩΡ, οὗ μεγάλη δεξαμενὴ εἶναι ἡ θάλασσα καὶ τὸ ὅποσον τὰ ἀτμοσφαιρικὰ βρεῦματα διανέμουσιν ἐν εἴδη νεφῶν εἰς τὰς ἡπείρους, ἡ Γῆ, ἡ περιλείουσα εἰς τοὺς κόλ-

πους αὐτῆς τὰ ὀρυκτὰ καὶ μέταλλα καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀλάτων, ἐξ ὧν τρέφονται τὰ φυτὰ τὰ τρέφοντα τοὺς ἀνθρώπους, τὰ τέσσαρα ταῦτα εἰσὶν τὰ στοιχεῖα πάσης παραγωγῆς καὶ αἱ ἀπαραίτηται συνθῆκαι τῆς ἐπιγείου ζωῆς, φυσικῆς ἢ ἐμψύχου. Οἱ ἀρχαῖοι ἀπεκάλουν αὐτὰ «τὰ τέσσαρα στοιχεῖα.» Μολονότι δὲ ἡ χημεία ἀπέδειξεν ὅτι ταῦτα εἰσὶ σώματα σύνθετα, πρέπει οὐχ' ἥττον νὰ θεωρηθῶσιν ὡς αἱ κύρια δυνάμεις ἐξ ὧν πηγάζουν πάσαι αἱ φυσικαὶ ἀρμονίαι γήινου σφαίρας. Ἀπὸ τὴν σπουδὴν αὐτῶν ἔπρεπε νὰ ἀρχίσῃ ἡ σπουδὴ τῆς Γεωγραφίας.

Τ μ ῆ μ α Γον.

ΤΑ ΤΡΙΑ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ,

24. Α'. **Βασίλειον τῶν ὀρυκτῶν.** Ἐπειδὴ ὁ στερεὸς φλοιὸς τῆς γῆς σύγκειται ὁλόκληρος ἀπὸ ὀρυκτὰς οὐσίας, τινὲς αὐτῶν εἶναι ἄφθονοι εἰς ὅλας τὰς χώρας, ὡς οἱ οἰκοδομικοὶ λίθοι, γρανῖται εἰς τὰ πρωτογενῆ πετρώματα, ὀρυκτὰ ἀργιλλοῦχα καὶ τιτανοῦχα εἰς τὰ δευτερογενῆ καὶ τριτογενῆ. Ἄλλα δὲ τινὰ ὀρυκτὰ εἶναι σπανιώτερα, καθὼς τὸ κ ο λ ῖ ν ο ν ἀπαντῶμενον εἰς τὴν Κίναν καὶ τὴν Γαλίαν, τὸ μ ἄ ρ μ α ρ ο ν εἰς τὰ Πυρρῆναῖα, εἰς τὴν Ἰταλίαν καὶ εἰς τὴν Ἑλλάδα, α ἰ λ ι θ ο γ ρ α φ ι κ α ἰ π λ ᾶ κ ε ς εἰς τὴν Βαυαρίαν, ὁ γ ρ α φ ῖ τ η ς εἰς Σιβηρίαν καὶ Καλιφορνίαν. Οἱ πολύτιμοι λίθοι εὐρίσκονται, ὁ ἄ δ ᾶ μ α ς εἰς τὴν Βρασιλίαν καὶ Ἀφρικὴν, ὁ σ μ ᾶ ρ α γ δ ο ς εἰς τὴν Περουβίαν, τὸ τ ο π ᾶ ζ ι ο ν εἰς τὴν Ἰνδίαν, ὁ κ ῦ α ν ο ς εἰς τὴν Ἰνδίαν, Περσίαν καὶ Σιβηρίαν, ὁ ἄ ν θ ρ α ξ εἰς τὴν Ἰνδίαν, ὁ ἄ μ ῑ θ ι σ τ ο ς εἰς τὴν Κεϋλάνην κτλ.

Μεταξὺ τῶν χρησιμωτέρων εἰς τὴν ἐνεστώσαν κατὰστασιν τοῦ πολιτισμοῦ ὀρυκτῶν πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν ἰδίως τοὺς **ΓΑΙΑΝΘΡΑΚΑΣ** τοὺς παρέχοντας εἰς τὰ ἔργα τοῦ ἀνθρώπου τὴν θερμότητα καὶ τὴν κίνησιν. Οὗτοι ἐξάγονται

ται κυρίως εἰς τὴν Ἀγγλίαν, εἰς τὰς Ἡνωμένους Πολιτείας, εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς τὸ Βέλγιον ὡς θέλομεν ἰδεῖ λεπτομερῶς, σημειοῦμεν μόνον εἶδη ὅτι ἡ Ἀγγλία μόνη παράγει τὸ ἥμισυ περίπου τῆς ἐτήσιου παραγωγῆς ὄλου τοῦ κόσμου.

Ἐκ δὲ τῶν πολυτίμων μετάλλων ὁ μὲν χρυσοῦς εὐρίσκεται εἰς τὴν Καλλιφορνίαν (1848), Αὐστραλίαν (1751) καὶ εἰς τὴν Ἀσιατικὴν Ῥωσσίαν, ὁ δὲ ἄργυρος εἰς τὸ Μεξικόν, Περουβίαν, Ἰσπανίαν καὶ Γερμανίαν.

Μετὰ τὰ πολυτίμα μέταλλα τὴν πρώτην θέσιν διὰ τὴν βιομηχανίαν κατέχει ὁ ΣΙΑΠΡΟΣ ὁ ὁποῖος εὐρίσκεται ἄφθονος εἰς τὴν Ἀγγλίαν (ἥτις μόνη ἐξάγει τὸ ἥμισυ τῆς ὅλης ποσότητος), Πρωσσίαν, Αὐστρίαν, Γαλλίαν, Βέλγιον, Σουηδίαν (ἐξαίρετου ποιότητος) κλπ.—Ἄλλα μέταλλα σπουδαῖα εἰς τὸ ἐμπόριον εἶναι ὁ χαλκὸς εὐρισκόμενος εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὸ Χιλὶ, Ῥωσσίαν Οὐγγαρίαν, Τοσκάνην· ὁ μόλυβδος εἰς τὴν Ἀγγλίαν, Πρωσσίαν, Ἡνωμένους Πολιτείας, Γαλλίαν Ἰσπανίαν καὶ ὀλίγος εἰς τὴν Ἑλλάδα· ὁ κασσίτερος εἰς τὴν Κεϋλάνην, νήσους τῆς Σόνδας καὶ εἰς τὴν Ἀγγλίαν· ὁ ψευδάργυρος εἰς τὴν Πρωσσίαν καὶ Βέλγιον· ὁ ὑδράργυρος εἰς τὴν Ἰσπανίαν, Καλλιφορνίαν καὶ Κερουβίαν.

Ἐκ τῶν φλογιστῶν τὸ μὲν θεῖον ἐξάγεται εἰς τὴν Σικελίαν, τὸ νίτρον εἰς τὴν Ἰνδίαν, Χίλι καὶ Περουβίαν, τὸ ὀρυκτὸν ἄλας εἰς Αὐστρίαν καὶ τὰς παραλίαις, τὸ πετρέλαιον εἰς τὴν Β. Ἀμερικὴν καὶ Ἡγεμονίαν.

Τὰ ὀρυκτὰ ἐν γένει, ἀνόργανα ὄντα σώματα, δὲν ἔχουν κἀμμίαν σχέσιν μετὰ τὸ κλίμα καὶ μόνον ἡ γεωλογικὴ σύστασις τοῦ ἐδάφους προσδιορίζει τὴν παρουσίαν αὐτῶν ἐν τινὶ πετρώματι. Ἐν γένει αἱ ὀρεῖναι χῶροι καὶ τὰ ἀρχαιότερα στρώματα εἰσὶν οἱ τόποι οἵτινες ὑφ' ὅλα, τὰ πλάτη, περιέχουν τὰ περισσότερα ὀρυκτὰ καὶ μέταλλα.

25- Τὸ βρασίλειον τῶν φυτῶν. Τὰ φυτὰ τοῦναντίον ὑπείκουν εἰς τὸν νόμον τῶν κλιμάτων καὶ

πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀληθεῖς παρυστάται τοῦ κλίματος, διότι ἐξ ὅλων τῶν ἐνοργάνων ὄντων αὐτὰ ἔχουν ἀνάγκην ὡρισμένης θερμοκρασίας πρὸς διατήρησιν καὶ βλάστησιν. Ἐπειδὴ δὲ τὰ κλίματα ἐξαρτῶνται ἐκ τοῦ πλάτους, τοῦ ὕψους, τῆς ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἀποστάσεως, ἐκ τῶν ἀνέμων, βροχῶν κτλ. ἦτοι ἐκ συνόλων περιστάσεων διαφόρων, (§ 9) ἔπεται ὅτι αἱ βόταναι καὶ ζῶναι πρέπει νὰ ἦναι διάφοροι καὶ νὰ μὴν ἔχωσι ὠρισμένα ὅρια. Ἐκαστον φυτὸν ἔχει οὕτως εἰπεῖν τὸ ἴδιον αὐτοῦ κράτος οὗ τὰ ὅρια δὲν συμπίπτουσιν μετὰ τῶν ἄλλων φυτῶν τῆς αὐτῆς ζώνης. Τινὰ δὲ, ὡς διάφορα κρυπτόγαμα, ὡς τὰ θαλάσσια φύκη, ἡ κνίδη, ἐκτείνονται εἰς διαφόρους χώρους· ἄλλα βλαστάνουσιν εἰς νήσους ἀπεχούσας τῶν ἡπείρων, καὶ περιορίζονται ἐντὸς τῶν νήσων αὐτῶν. Τὰ φυτὰ ἐν γένει κατέχουσιν ἐπιφάνειαν τόσῳ μείζονα ὅσῳ ὁ ὀργανισμὸς τῶν εἶναι ἀπλούστερος· διὰ τοῦτο τινὰ εἶδη κρυπτογάμων ἀπαντῶνται εἰς τὴν διακεκαυμένην ὡς καὶ εἰς τὴν κατεψυγμένην, ἐνῶ πολλὰ δικοτυλήδονα δὲν ζῶσιν παρὰ μόνον ὑπὸ τοὺς τροπικοὺς. Ἀφ' ἐτέρου, ἐπειδὴ ἡ θερμοκρασία ἐλαττοῦται κατὰ τὸ ὕψος, δύναται τις ἐπὶ τῶν πλευρῶν ὄρους νὰ ἀπαντήσῃ σειρὰν βλαστήσεων ἀναλόγων πρὸς τὰς ἐξακολουθοῦσας ἀπὸ τὸν Ἰσημερινὸν πρὸς τὸν πόλον. Ἡ ποικιλία αὕτη, ὀφειλομένη εἰς τὸ ὕψος, εἶναι τόσῳ μεγαλύτερα ὅσῳ ἡ χώρα εἶναι πλέον ὄρεινὴ καὶ ἀνώμαλος.

Ἐν τούτοις ἔχοντες ὑπ' ὄψιν τὰς ἐκ τῶν παρατηρήσεων τούτων καὶ ἄλλων πηγάζουσας ἐπιφυλάξεις, δικαιοῦσι τὴν χλώριδα τῆς σφαῖρας εἰς τέσσαρας μεγάλας ζώνας.

Α'. Η ΑΡΚΤΙΚΗ ΖΩΝΗ, ἡ πτωχότερα πασῶν διότι ἡ δριμύτης τοῦ φύχους δὲν ἐπιτρέπει τὴν ἀνάπτυξιν πολλῶν φυτῶν. Ἡ ζώνη αὕτη ἀρχεται μετὰ τῆς 60⁰ καὶ 70⁰, περιέχουσα κρυπτογάμα τινὰ φυτὰ βρύα, λειχίνας, ἔμπετρα, βλαστάνοντα ὑπὸ τὴν χιόνα, καὶ στερουμένη σχεδὸν ἐντελῶς δένδρων ἐκτός τινων πτέριδων καὶ σημύδων.

Β'.) Η ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΥΚΡΑΤΟΣ ΖΩΝΗ, ἡ σημερινὴ κω-
 τέρα πασσῶν διὰ τὴν ποικιλίαν τῶν οἰκο-
 γενειῶν καὶ τῶν εἰδῶν, διότι ἐκτείνεται καὶ εἰς
 τὰ δύο ἡμισφαίρια ἐπὶ μεγάλης ἐπιφανείας καὶ ἐπὶ δια-
 φόρων κλιμάτων, ἀρχομένη ἀπὸ τῶν βορείων πέλγων μέχρι
 τῶν θερμῶν χωρῶν τῶν τροπικῶν. Αὕτη εἶναι ἡ κατ' ἐξο-
 χὴν ζώνη τῶν δημητριακῶν καρπῶν, ἐξ ὧν
 ἡ μὲν κριθή καὶ ἡ βρώμη, ἀντέχουσαι περισσότερον εἰς τὴν
 τραχύτητα τοῦ κλίματος, φθάνουσι πρὸς Β. μεταξύ τῆς 52⁰
 καὶ 70⁰, ἡ βρίζα μεταξύ τῆς 48⁰ καὶ 65⁰. ὁ σῖτος μεταξύ
 τῆς 48⁰ καὶ 57⁰, ἀρχβόσιτος περὶ τὴν 45⁰, ἡ ὄρυζα μεταξύ
 τῆς 30⁰ καὶ τῆς 40⁰. Αὕτη εἶναι προσέτι ἡ ζώνη τῶν νο-
 μῶν παντοῦ ἐνθα ἐπικρατεῖ ἀρκοῦσα ὕγρασία. Ἐν αὐτῇ τῇ
 ζώνῃ οἱ ὄρυμοι καλύπτουσι μεγάλας ἐπιφανείας, ἰδίως εἰς
 τὰς ὀρεινὰς χώρας, περιέχοντες τὰ κωνοφόρα (πίτυς καὶ
 ἐλάτη μέχρι τῆς 67⁰ κτλ.) καὶ τὰς σημύδας εἰς τὰ βό-
 ρεια καὶ ὑψηλὰ μέρη τὴν δρυῖν, τὴν φηγόν, τὴν με-
 λίαν, τὴν καστανέαν, τὴν πελέαν, τὴν αἰγειρον κτλ. μέ-
 χρι τῆς 60 καὶ 63⁰. Ἐν αὐτῇ τῇ ζώνῃ εὐδοκίμετ' ἡ ἄμπε-
 λος ἥτις ἀπαιτεῖ συγκερασμένον κλίμα, καλλιεργουμένη
 πρὸς Β. εἰς τινὰ μέρη μέχρι τῆς 49⁰ (Οὐγγαρίης καὶ 38⁰ εἰς
 Ἀμερικὴν), καὶ μεσημβρινώτερα μέχρι τῆς 27⁰ (νήσοι Φέρ-
 ρου), καὶ τὰ καρποφόρα δένδρα, ὡς αἱ κερασεῖαι καὶ
 δαμασκινεῖαι ἀπὸ τῆς 55⁰ μέχρι τῆς 40⁰ β. π. μηλέαι ἀπη-
 δεῖαι μέχρι τῆς 50⁰, εἰς δὲ τὸ θερμότερον μέρος, αἱ μωρέαι,
 πορτοκαλλεῖαι, ἐλαίαι.

Γ'.) Η ΕΝΤΟΣ ΤΩΝ ΤΡΟΠΙΚΩΝ ΖΩΝΗ, ἡ σημερινὴ
 κωτέρα πασσῶν διὰ τὴν ἰσχυράν καὶ πλοῦ-
 σίαν αὐτῆς βλάστησιν, μήτηρ τῶν ἀμυλούχων ὡ-
 δνωδῶν κλάδων, τῶν καταλλήλων πρὸς τροφήν τοῦ ἀνθρώπου
 (ὡς τὰ γεώμηλα, καταγόμενα ἐκ τῆς Ἀμερικῆς, ἡ manioc,
 igname κτλ.) τῆς βασιανέας, πολλῶν δημητρια-
 κῶν, τὰ ὅποια (ὡς ὁ ἀρχβόσιτος, ἡ ὄρυζα, ἡ κέγγρος,
 ἀρτόδενδρον, ὁ βάμβυξ, τὸ ὄπιον, τὸ Ἰνδικόν, τὸ βαμβού,

τὸ σόργον sorgho κτλ.) ἐπεκταθέντα πέραν τῆς ἀρχικῆς αὐ-
τῶν γῆς, τῶν ἁ ρ ω μ α τ ι κ ῶ ν, (ὡς τὸ κινάμωμον, πέπερι,
γαρύφαλλον), τοῦ καφφέ, τοῦ ζακχαροκαλάμου, καὶ πλήθους
ὕλων καὶ φυτῶν χρησιμευόντων εἰς τὴν φαρμακευτικὴν καὶ
βαφικὴν. Εἰς τὰ μέρη δὲ τῆς ζώνης ταύτης ἔνθα τὸ ὕδωρ
ἐνούμενον μετὰ τοῦ ἡλιακοῦ θάλπου προξενεῖ γονιμότητα,
ὕπάρχουν ἐκτεταμένα δ ἄ σ η ἐν οἷς τὰ πλέον διάφορα δέν-
δρα ἀνυψοῦνται τὸ ἐν πλησίον τοῦ ἄλλου καὶ εἶναι τοιοῦτο-
τρόπως κλιμακῆδὸν διατεταγμένα ὥστε ἀποτελοῦσι πλείστας
ὁροφὰς ὑπερκειμένας ἀλλήλας καὶ τοσοῦτον ἐχούσας πυκνὸν
τὸ φύλλωμα ὥστε αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου τῶν τροπικῶν δὲν
δύνανται νὰ τὸ διαπεράσωσι, ἐνῶ τὸ ἔδαφος καλύπτεται ἀπὸ
παχυφύλλους θάμνους, μυριάδες δὲ κλιματοειδῶν φυτῶν συμπε-
πλεγμένα ἀναρρίχωνται περὶ τοὺς κορμούς, τοὺς συνδέουν καὶ ἐπα-
ναπίπτουσι ἐκ τῶν κλάδων μέχρι τῆς γῆς ἀποτελοῦντες οὐ-
τὼ δίκτυον ἀνεξίτητον. Ἐν τῇ ζώνῃ ταύτῃ εὐρίσκονται γι-
γαντιώδη ἐλλεβοκάκρυα, δεινδρώδεις πτέριδες, διάφορα δέν-
δρα τῆς οἰκογενείας τῶν φοινίκων, τῶν δαφνοειδῶν
τῶν συκῶν. Εἰς δὲ τὰ ἀπέρχοντα δόση τοῦ ποταμοῦ τῶν Ἀ-
μαζώνων φύονται μετὰ τῶν ἄλλων τὸ βρασιλιανὸν ξύλον,
τὸ δένδρον τῆς ὀποπέρας, καουτσούκ, ἡ ἔβερος, τὸ παλ-
σάνδριον, καὶ ἄλλα ξύλα πολύτιμα διὰ τὴν ἐπιπλοποιάν.

Δ'. Η ΝΟΤΙΟΣ ΕΥΚΡΑΤΟΣ ΖΩΝΗ, ἡ ὀ λ ι γ ῶ τ ε ρ ο ν
ὁ μ ο ι ὁ μ ο ρ φ ο ς εἰς τὰ προιόντα αὐτῆς, πα-
ρουσιάζουσα τρεῖς τύπους ὅλως διαφόρους ἢ οὕτως εἶπεῖν
τρεῖς δημιουργίας ἐν Ἀμερικῇ, Ἀφρικῇ καὶ Αὐστραλίᾳ. Ἐν
μὲν τῇ Ἀμερικῇ, εἰς τὸ Χιλί, ὅπου αἱ Ἄνδεις, σιτηρὰ ἀφθονα,
εἰς δὲ τὴν Παταγονίαν, γῆν ἄγονον καὶ ὄρεινὴν. Ἐν δὲ τῇ
Ἀφρικῇ αἱ χώραι τοῦ Εὐέλπιδος ἀκρωτηρίου παρῄχουσιν σί-
τον, τὴν ἄμπελον καὶ νομάς. Ἐν δὲ τῇ Ὀκεανίᾳ ἡ ζώνη
αὕτη χαρακτηρίζεται διὰ τοῦ phormium tenax, δι' ὠρκίου
τινὸς δένδρου, τοῦ εὐκαλύπτου, καὶ ἥτις διὰ τὸ ἰδιόζοντ' ἑξάν-
θήσεώς της ἀνακαλεῖ προγενεστέραν ἐποχὴν τῆς σφαίρας.

Τὰ θαλάσσια φυτὰ δὲν ἔχουν ζώνας, διότι ὑπ' ὅλα σχε-

δὸν τὰ πλάτη ἀπαντῶνται αἱ αὐταὶ οἰκογένειαι, κυρίως αἱ τῶν φυκομορφῶν

26. **Τὸ βασιλείοντων ζώων.** Τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ζώων, ὡς καὶ τῶν φυτῶν, ὁ ἀριθμὸς εἶναι ἀκαταμέτρητος. Οἱ βοτανικοὶ ἀριθμοῦσι περίπου 300,000 διάφορα εἶδη, καὶ ὅμως ὁ κατ'ἀλογὸς τῶν δὲν εἶναι ἀκόμη πλήρης, διότι τῶν ζώων ἡ πληθὺς εἶναι μεγίστη καὶ αἱ μορφαὶ αὐτῶν ποικίλλουσιν ἐπ' ἄπειρον. Αἱ ποικιλίαι δὲ εἰσὶ περισσότεραι εἰς τὰς κατωτέρας πρὸ πάντων βαθμίδας τῆς ζωικῆς κλίμακος. Τὰ ζῶα τρέφονται ἀπὸ φυτῶν ἢ ἀπὸ ζῶα τρεφόμενα καὶ αὐτὰ ἐκ φυτῶν, ἔχουν δὲ, ὡς τὰ φυτὰ, καὶ ὁργανισμὸν ἰδιόχοντα εἰς τὰ ψυχρὰ, εὐκρατὰ καὶ θερμὰ κλίματα. Ἐκ τούτου πηγάζουν αἱ στεναὶ σχέσεις μεταξὺ τῶν ζωολογικῶν ζωνῶν καὶ τῶν βοτανικῶν. Ἀλλὰ τὰ ζῶα ἔχουν τὴν εὐκολίαν νὰ μετατοπίζωνται, νὰ ἐπεκτείνωσι ἢ περιορίζωσι τὸ κράτος αὐτῶν κατὰ τὰς περιστάσεις, πολλὰ μάλιστα ἐξ αὐτῶν ταξειδεύουσι καὶ ἐνεργοῦσι, κατὰ τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, κανονικὰς μεταναστεύσεις, δι' ὧν εὕρισκousι θερμοκρασίαν σχεδὸν ὁμοιόμορφον καὶ τροφὴν ὑπὸ διαφορετικῶν κλίματων. Ἐντεῦθεν ἡ μεγαλειτέρα ἐν γένει ἑκτασις ἣν κατέχουν τὰ εἶδη τῶν ζώων, καὶ τὸ ἀδύνατον νὰ ἐξομοιωθῶσιν αἱ ζωολογικαὶ χῶραι μετὰ τῶν φυτικῶν.

Α'.) **Η ΑΡΚΤΙΚΗ ΖΩΝΗ,** πτωχή εἰς ζῶα ὡς καὶ εἰς φυτὰ, τρέφει μὲ τοὺς ἰχθεῖς τῆς μεγάλης ποσότητος φωκῶν, θαλασσίων λεόντων, λιπαροχηνῶν, κολυμβίδων, ἀπτηναδουτῶν, λεπτοπτίλους νήσσας, περιέχει δὲ μαστοφόρα ὧν ἡ λεπτή καὶ πυκνὴ διφθέρα εἶναι ἐπιζήτητος ὡς ἡ λευκὴ ἄρκτος, ὁ ἱερβόας, ἡ βερνίκλα, καὶ ἐκεῖ ὅπου ἄρχονται τὰ δάση, ἡ ἱ κ τ ι ε ἢ ποντικὸς μῦς (τὸ σαμούριον) καὶ ἡ λεπτόθριξ λευκὴ ἀλώπηξ. Κατοικίδια δὲ ζῶα ἐν αὐτῇ εἶναι ὁ Ρέ ν ο ς, ὁ Τάρανδος καὶ ὁ κ ύ ω ν.

Β'.) **Η ΒΟΡΕΙΟΣ ΕΥΚΡΑΤΟΣ ΖΩΝΗ.** Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ μὲν ἡπείρῳ διαιρεῖται εἰς τὴν ζώ ν η ν τ ῆ ς μεσαίας Εὐ-

ράπτης και Σιβηρίας, πλουσιωτέρων προς Δ. παρά προς Α. Τὰ έντομα και πτηνά (έκτός των νηκτινών, οίτοι οί κύκνοι, αί χήνες κλπ., σπανίζουσιν εις τὰ δάση και πεδιλάδας τῆς Ρωσσίας και Σιβηρίας, ένθ' προς Δ. ζώσιν αί μέλισσαι, αί όρνιθες, ή νήσσα, ό χήν, ό όρτυξ, ή πέρδιξ, ή περιστέρα, ό κόραξ, ή κίσσα, ό κολοιός, ό δρυοκολάπτης, τó στρουθίον, ό άετός κλπ. τὰ κυριώτερα δέ μαστοφόρα τῆς χώρας ταύτης είναι ή άρκτος, ό παντικός μύς, ό τρόχος, ό μόσχος, ό κάστωρ, ό λύκος, ή άλώπηξ, ό χοίρος, ή έλαφος, τó πρόβατον εις τὰ δυτ. μέρη, ό ίππος σχεδόν παντού, ό όνος εις τὰ θερμώτερα μέρη, ό θόναστος, ή αντιλόπη, ό αίγαργος. Έν τῇ κεντρικῇ Ασίᾳ, στερουμένη άφθόνου ύδατος και δένδρων, όλίγα υπάρχουν έντομα και πτηνά αλλά πάμπολλα μαστοφόρα, ή κύμηλος, ό ίππος, ό ήμίονος, ό ύναργος, ό ιερβάς. Η χώρα τῆς Ιαπωνίας, Κίνας έχει τούς μεταξοσκώληκας, τὰς φαλαρίδας, τούς φασιανούς, τούς γερανούς, τούς ταπειρους της. Έν δέ τῇ νέᾳ ήπειρῳ. εις τὴν χώραν τῆς βορ. Αμερικῆς εύρίσκονται οί κόρακες, αί περιστεραι, δρυοκολάκται, οί ίνδικοί άλεκτριώνες, οί σκίουροι, οί κερκοπίθηκοι οί βούβηλοι κλπ.

Γ.) Η ζώνῃ των τροπικῶν, όπου ή ζωική ύπαρξις είναι άφθονωτάτη, ως και ή φυτική, δύναται νά διακριθῇ εις πέντε μεγάλας χώρας. Η Αμερικανική, έν ἣ βρίουσιν τὰ έντομα, πελώρια άρχονοειδῆ δυνάμενα νά συλλαμβάνουσι μικρά πτηνά, όπου ζῶσιν οί καίμανοι. αί μεγαλήτεροι χελῶναι, έν αἷς και ή Ινδική χελώνη, ἥς τó βάρος υπερβαίνει τὰ 200 χιλιόγραμμα, αί θαλάσσιαι χελῶναι, τόσον άφθονοι πλησίον των Αντιλλῶν, χώρα ἥς τὰ δάση είναι γεμάτα από άμετρήτους λεγεῶνας κωνόπων ή σκιπῶν και από πολυάριθμα έρπετά, έν ἥς ό συσφιγκτήρ εἶας, ό κροταλίας, ό τριγωνοκέφαλος όφις κλπ. και ζωογονοῦνται από τó ποικίλον και λαμπρόν πτέρωμα και τó κελάδημα οὕτως εἶπεν ποικιλίας πτηνῶν, έν ἥς ό ίνδικός προχίλος, παντοειδῆ στρουθία, φittakoί με τὰ ποικιλωτέρα

καὶ ζωηρότερα χρώματα, ὁ φοινικόπτερος κτλ. Ἐν γένει ὁ ἀριθμὸς τῶν πτηνῶν καὶ ἡ λαμπρότης τῶν χρωμάτων τῶν ἐλαττοῦται ὥσθ' ἀπομακρύνεται τις τοῦ Ἰσημερινοῦ. Ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν Ἀνδεων ἵπταται ὁ κόνδωρ, τὸ μεγαλύτερου τῶν ἀρπακτικῶν πτηνῶν, ἐκ τῶν μαστορόρων ἐνδιαιτῶνται ἐκεῖ τερχτώδεις νυκτερίδες, φάσματα καλούμεναι (vampirs), ἀναρίθμητα ἤδη πιθήκων, ζῶα ἄγρια ὅποια ὁ Ἰαγουάρος ἢ ἀμερικανικὴ τίγρις καὶ ὁ κουγουάρος ἢ ἀμερικανικὸς λέων, ἡ πύρραλις, τρωκτικὰ δὲ ὁ ὑδρόχοιρος, ὁ χελωνόδερμος, ὁ τάπειρος, τὸ μέγιστον χερσαῖον ζῶον τῆς Μ. Ἀμερικῆς, ἡ αἰγοκάμηλος, ἡ λάμα, τὸ πρόβατον ἀλπακκὰ, ἡ προβατοκάμηλος κτλ.

Ἡ Ἀφρικανικὴ χώρα, τὴν ὁποίαν χαρακτηρίζουσιν ὁ κροκόδειλος, ὁ στρουθοκάμηλος, τὸ κανάριον, ἡ ἴβις, ὁ φοινικόπτερος ἢ πορφυρίων, ὁ πελεκάν, ὁ πιθήκος καὶ ἰδίως ὁ δυνάτωτερος αὐτῶν γορίλλος, καὶ τὸ πνευματωδέστερον εἶδος τῶν πιθήκων, ὁ καλούμενος τρωγλοδυτὴς ἢ κιμπατζῆς καὶ ὁ κυνοκέφαλος, ὁ θούβαλος, ἡ δορκὰς, ἡ ἀντιλόπη, ἡ καμηλοπάρδαλις, ὁ ἵππαγρος, ὁ ἐλέφας, ὁ ῥινόκερος, ὁ ἵπποπόταμος, ἡ δρομάς, ὁ λέων, ἡ ὕενα.

Ἐν δὲ τῇ Ἰνδικῇ χώρᾳ χαρακτηριστικὰ αὐτῆς ζῶα εἶναι ὁ ἵπταμένος δράκων ἢ καυᾶς, (ζῶον σταυροειδὲς ὅμοιον τῷ πτεροσκιούρῳ), ὁ ψιττακὸς, ὁ ταῶς, ὁ ἀσιατικὸς ἐλέφας (μικρότερος ἀλλ' ἐξυπνότερος τοῦ τῆς Ἀφρικῆς,) ὁ τάπειρος, ὁ θούβαλος, ἡ τίγρις, ὁ λέων, ἡ ἄρκτος, διάφορα εἶδη πιθήκων, ἰδίως τὸ γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα σεμνοπιθήκος, ὁ πτεροσκιόυρος κτλ.

Δον.) Η ΝΟΤΙΟΣ ΕΥΚΡΑΤΟΣ ΖΩΝΗ, ἥς τὰ ζῶα ὡς καὶ τὰ φυτὰ, ἀναμνησκουσιν ἐν μέρει τὰ τῆς βορείου εὐκράτους, ὀλίγον πλουσίᾳ ἐν τῇ Ν. Ἀμερικῇ χαρακτηρίζεται ἐν Αὐστραλίᾳ ἀπὸ τὸν δεινόρυθα ἀναπολοῦντα τὰ γιγάντια πτηνὰ τῆς παρελθούσης γεωλογικῆς ἐποχῆς, τὸν μαῦρον κύκνον, διάφορα εἶδη ψιττακῶν, ἀλλὰ εἶδη μαρσупοφόρων, τὴν ἐχιδνα, καὶ τὸν ὀρνιθόρυχον, μετέχοντα πτηνοῦ καὶ

μαστοφόρου καὶ συμπληροῦνται τὸ ἀλλόκοτον τῆς ζωικῆς ταύτης ὑπάρξεως, ὁμοίᾳ τῆς ὁποίας δὲν εὐρίσκεται σήμερον εἰς τὰς ἄλλας ἡπείρους. Τῆς δὲ Ν. Ἰσλανδίας χαρακτηριστικὰ εἶναι ὁ ἀπτέριξ, εἶδος στρουθοκαμήλου ἀπαντωμένου εἰς μέγα μέρος τῆς Ὀκεανίας.

Ὁ ὈΚΕΑΝΟΣ δύναται καὶ αὐτὸς νὰ διαιρεθῇ εἰς ζώνας ὡς καὶ οἱ ἡπείροι. Καὶ εἰς μὲν τὰς πολιτικὰς χώρας ζῶσιν αἱ φάλαιναί, αἱ φῶκαι, οἱ θαλάσσιοι λέοντες, οἱ θαλάσσιοι ἵπποι, ὧν ἡ ἀλιεῖα ἐπικερδестаτή· εἰς τὰς εὐκράτους χώρας διαιτῶνται ὁ σολομός εἴτε ἀττακεῖς, ἡ μαινίς (ἡ ἀρέγγα) ἡ σαρδίνη (σαρδέλλα) ἡ μύρινα, ὁ γάδος ἡ ὀνίσκος, ὁ ῥόμβος, ὁ θύνος, ἡ γλῶσσα, ἡ βατίς κτλ. εἰς δὲ τὴν τροπικὴν ζώνην ὅπου τὰ κοράλια καὶ τὰ ζωοφυτόστρακα ἀποτελοῦσιν ἀπερὲντους ὑφάλους χρησιμευούσας ὡς βάσεις εἰς τινὰς νήσους τοῦ Εἰρηνικοῦ, εὐρίσκονται ἡ νάρκη, ὁ πτεροχθῆς, ὁ φυστητήρ. Ἐν τῇ θαλάσῃ τὰ πρᾶγματα ἔχουν ὅπως καὶ ἐν τῇ ξηρᾷ ἀλλ' ἀντιστρόφως. Ὅσῳ προχωρεῖ τις εἰς τὰ βόθρη τοῦ ὠκεανοῦ ἡ ζωικὴ ὑπαρξίς τροποποιεῖται, καθισταμένη σπανιωτέρα καὶ λαμβάνουσα βορεινότερον χαρακτῆρα Ἀλλὰ μέχρι τίνος ὁρίου φθάνει ἐν θαλάσῃ ἡ ζωή; Εἰς βόθρη ὑπὲρ τὰ 200 μέτρα, ἡ βυθοκόρος ἐξήγαγε ὀστρακόδερμα, μικροσκοπικὰ παρεγγευματικὰ ζῶντα, ἀνέλογα πρὸς ἐκεῖνα ὧν τὰ λείψανα συνιστῶσι τὰ τιτανόυχα κοιτάσματα καὶ τὰ ὁποῖα μετὰ τοῦ σίλικος καὶ ἀργίλλου τῶν ἀνοργάνων πετρωμάτων, εἶναι τὰ κυριώτερα συστατικὰ τοῦ γῆινου φλοιοῦ.

27. **Ἡ ἰσορροπία τῶν δυνάμεων.** Μεταξὺ τῶν τριῶν φυσικῶν βλασιλείων ὑπάρχει ἀένναος μεταφορά· καὶ οὕτως εἰπεῖν ἀκατάπικτος δοσοληψία ὕλης, ὁπόθεν πηγάζει ἡ ἀρμονία, ἡ ἰσορροπία τῆς γῆινου σφαίρας. Τὸ ἀνόργανον βασίλειον χορηγεῖ διὰ τοῦ ἀέρος, τῆς γῆς καὶ τοῦ ὕδατος τὰς αερώδεις, ὑγρὰς καὶ στερεὰς οὐσίας αἵτινες, ἀφομοιούμεναι διὰ τῶν φυτῶν, ὑπὸ τὴν γόνιμον ἐπίδρασιν τῆς θερμότητος, εἰσέρχονται εἰς τὸ φυτικὸν βασίλειον.

Σημαντικὸν δὲ μέρος τοῦ φυτικῆς βασιλείου μεταβαίνει καὶ αὐτὸ εἰς τὸ ζωϊκὸν βασιλεῖον καὶ μὲ τὸν ἀέρα, τὸ ὕδωρ καὶ τινὰς ἄλλας ἐκ τοῦ ἀνοργάνου βασιλείου λαμβανομένας οὐσίας, ἡ ὀργανισμένη ὕλη γίνεται ποσάρον καὶ ἔπειτα σαρκοφάγον ζῶον.

Ἀλλ' ὁ θάνατος ἀποσυνθέτει ἀδικόπως καὶ περιπαίζει τρόπον τινα τοὺς ζωϊκοὺς συνδιασμούς. Φυτὰ δὲ καὶ ζῶα ἀποδίδουσιν ὅλον ἐν εἰς τὴν μεγάλην ἀνόργανον δεξαμενὴν πᾶν ὅ,τι αὐτὰ δὲν ἀφομοίωσαν μέχρις ὅτου ῥιφθῶσι καὶ αὐτὰ ἐν τῇ δεξαμενῇ ταύτῃ διὰ τῆς παύσεως τῆς ζωῆς, τὰ δὲ λείψανά των διασκορπίζονται μέρος μὲν ὡς ἀέριον ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ, μέρος δὲ ὡς ὕγρὸν ἢ στερεὸν μόριον ἐπὶ τῆς γῆς, ὅπου δὲν βραδύνουν νὰ εἰσαχθῶσιν ἐκ νέου ἐν τῇ μεγάλῃ ζωικῇ κυκλοφορίᾳ, καὶ εἰς τὰ ἐκτὸς τῶν ὀργανῶν ὅπου ἀνυψοῦσι σήμερον νέα στρώματα ὅμοια πρὸς τὰ ἀποτελοῦντα τὰς ἡπείρους μας.

Τ μ ῆ μ α Δον.

Ο ΩΚΕΑΝΟΣ.

28. Αἱ μεγάλαι διαιρέσεις τοῦ Ὠκεανοῦ. Γνωρίζομεν ὅτι ὁ Ὠκεανὸς κατέχει περίπου τὰ τρίτα τέταρτα τῆς ἐπιφανείας τῆς σφαίρας. Ἡ ἀπέραντος αὐτῆ τοῦ ἀλμυροῦ ὕδατος ἔκτασις, 375 ἑκατ. τετραγ. χιλιομέτρων, ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὁποίας αἱ ἡπείροι φαίνονται ὡς νῆσοι, ἐπικάθηται ἐπὶ πρυμμένος τοῦ ὁποίου δύναται τις νὰ ἐκτιμήσῃ εἰς 5 χιλιομέτρα τὸ μέσον βάθος, τὸ ὅποιον μὲν δίδει ὅγκον ὕδατος 1900 μυριάδων κυβικῶν χιλιομέτρων. Τὸ βάθος τοῦτο δὲν εἶναι παντοῦ τὸ αὐτὸ, τὸ μέγιστον εὐρίσκεται εἰς τὸ κέντρον τοῦ Ἀτλαντικοῦ, τοῦ ὁποίου τὰ βάθη φθάνοντα μέχρι 14,000 μέτρων, εἶναι πολὺ μεγαλειότερα τῶν τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ. Οὐχ' ἥττον τὰ βάθη ταῦτα καίτοι προξενοῦντα ἐκπλήξιν, εἶναι μηδὲν σχετικῶς πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν.

Ὁ ὠκεανὸς διαίρεται εἰς πέντε μέρη ὧν τὰ μὲν δύο, κεῖνται εἰς τὰς παγωμένας ζώνας, περιβάλλοντα τοὺς πόλους καὶ ἔχοντα ὅρια τοὺς πολικοὺς κύκλους, ὀνομάζονται βόρειος παγωμένος ὠκεανὸς καὶ νότιος παγωμένος ὠκεανὸς, τὰ δὲ λοιπὰ τρία κεῖνται εἰς τὰς εὐκράτους καὶ εἰς τὰς διακεκαυμένας ζώνας, εἶναι δὲ ταῦτα ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανός, μεταξὺ τῆς ἀρχαίας ἡπείρου (Εὐρώπης καὶ Ἀφρικῆς) καὶ τῆς νέας ἡπείρου, καὶ Εἰρηνικὸς ὠκεανός, μεταξὺ τῆς νέας ἡπείρου ἀπ' ἐνὸς καὶ ἀπ' ἐτέρου τῶν νήσων τῆς Σόνδας καὶ τῆς Αὐστραλικῆς ἡπείρου. τέλος ὁ Ἰνδικὸς ὠκεανός, μεταξὺ τῆς Αὐστραλικῆς ἡπείρου, τῶν νήσων τῆς Σόνδας καὶ τῆς ἀρχαίας ἡπείρου (Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς).

Οἱ ὠκεανοὶ οὗτοι σχηματίζουνσι δευτερευούσας θαλάσσας, κειμένας ὅλας σχεδὸν εἰς τὸ Β. ἡμισφαίριον, ὅπου αἱ ξηραὶ διατέμνουσι τὸν ὠκεανόν.

29. **Ὁ βόρειος παγωμένος ὠκεανός.** Ὁ Β. παγωμένος ὠκεανός (ἔχων ἔκτασιν 35 ἑκατ. τετρ. χιλιομ. περίπου), περιβάλλεται ἀπὸ Β. ἀπὸ τῆς ἀρχαίας καὶ νέας ἡπείρου. Εἶναι ἐπιφάνεια μεγίστη ἐκ πάγου τὸν χειμῶνα, ὥστε ξηρὰ καὶ θάλασσα συγγέονται ἐκεῖ ὑπὸ τὴν αἰώνιον χιόνα καὶ ἐν τῷ μέσῳ τῆς ὀμίχλης. Καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ θέρους διατελεῖ παγωμένος, μέρος δὲ καλύπτεται ἀπὸ βουνὰ ἐκ πάγου ἐπιπλέοντα.

Εἰς τὰ ὕδατα τοῦ ὠκεανοῦ τούτου καταφεύγουσιν αἱ φάλαιναι· αἱ δὲ ἀφιλόξενοι ἀκταὶ τοῦ δὲν συχνάζονται παρὰ ἀπὸ τὰς φώκας, τὰς λευκὰς ἄρκτους καὶ τοὺς ἀπτηνοδύτας.

Ὁ Β. παγωμένος ὠκεανός συγκοινωνεῖ μετὰ τῶν ἄλλων διὰ τῶν ἐξῆς διόδων. 1ον.) Μὲ τὸν Εἰρηνικὸν διὰ τοῦ Βε-ριγγίου πορθμοῦ, κειμένου μεταξὺ τοῦ ἀνατολικωτάτου ἀκρωτηρίου τῆς ἀρχαίας ἡπείρου, (ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς ἁκρᾶς) καὶ τοῦ δυτικωτέρου τῆς νέας ἡπείρου (τοῦ ἁκρ. τοῦ πρίγκηπος τῆς Οὐγγαρίας.) 2ον.) Μὲ τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Δαβίσου, μεταξὺ τῶν Βαφ-

φινίων και Γροελανθικῶν χωρῶν, καὶ διὰ μέσου τῶν ἀρκτικῶν χωρῶν διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Φόξ, ὅστις φέρει διὰ τοῦ Οὐδσοπίου πορθμοῦ εἰς τὴν ἄκρην τοῦ Δαβισίου. 3ον.) Μεταξὺ τῆς Γροελανθίας καὶ Σκανδιναβίας διὰ δύο εὐρέων ἀνοιγμάτων χωριζομένων ὑπὸ τῆς Ἰσλανθίας, καὶ ἀποληγόντων ἐπίσης εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

30. Ἡ ΒΑ. διάβασις τοῦ βορείου πόλου.

Ἐὰν ὁ παγωμένος ὠκεανὸς ἦτο πλευστός, ἡ συντομωτέρα μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Κίνας ὁδὸς θὰ διήρχετο πλησίον τοῦ Β. πόλου. Οἱ ἐμπορικοὶ λαοὶ κατέγιναν ἀπὸ τοῦ 16 ἡδὴ αἰῶνος νὰ ἀνοίξωσι τὸν δρόμον ταῦτον, πρῶτον μὲν οἱ Ὅλλανδοὶ διὰ τῆς Ἀσιατικῆς ἀκτῆς, ὁδηγηθέντες οὕτω εἰς τὴν ἀνακάλυψιν τῆς Λευκῆς θαλάσσης καὶ τῆς Σπιτςβέργης· κατόπιν οἱ Ἄγγλοι διὰ τῆς Ἀμερικανικῆς ἀκτῆς, διὰ τῆς ἐκδρομῆς τῶν ταύτης ἀνακαλύψαντες διανοχικῶς πολλὰς ἀρκτικὰς χώρας, καὶ τὸν λαβύρινθον τῶν διαχωριζόντων αὐτὰς στενῶν. Τέλος ἀπὸ τοῦ 1848 ἕως τὸ 1854 παρατηρήθη καὶ ἐβεβαιώθη ἐπὶ διαφόρων σημείων, πρὸ πάντων διὰ τοῦ στενοῦ τοῦ Δάβις, τῆς Βαρφινίου θαλάσσης, τοῦ στενοῦ τοῦ Λανκάστερ, τοῦ Βαρρόω, τοῦ Βάνκ, ἡ ὑπαρξίς τῆς ΒΑ. διόδου, ἥτοι ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ μεταβῇ τις ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανὸν διὰ τοῦ πόλου πλέων πρὸς τὸ ΒΑ. Ἀλλ' ἡ δίοδος αὕτη, τὴν ὁποῖαν οὐδὲν πλοῖον διέπλευσε καὶ τὴν ὁποῖαν οἱ ἐκ τῶν δύο μερῶν τοῦ ὀρίζοντος φθάσαντες ἐκεῖ ἀνάματα ἀνιχνευταὶ μόνον ἐπὶ τῶν ἐλευθέρων ὁχοῦμενοι ἀνεγνώρισαν, ἡ δίοδος αὕτη εἶναι ἀπρόσιτος εἰς ναυτιλίαν.

Αἱ αὐταὶ ἔρευναι ὠδήγησαν εἰς τὴν ἀναζήτησιν τοῦ πόλου· ὁ Παρρὺ ἐπεχείρησε νὰ φθάσῃ εἰς τὸν Β. πόλον διὰ τῆς Σπιτςβέργης καὶ ἐπροχώρησε μὲ ἐλευθέρᾳ ἐπὶ τοῦ πάγου εἶδε καὶ πέραν τῆς 82⁰, ὁ δὲ Kane καὶ Hayes διὰ τοῦ πορθμοῦ Κενεδίου, ἐπροχώρησεν ὁ τελευταῖος μέχρι τῆς 82⁰ καὶ ἀνεκάλυψε θάλασσαν ἐλευθέρην πάγων.

31. Ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανός. Μεταξὺ τοῦ Β. πολικοῦ κύκλου καὶ τοῦ Ν. ἀφ' ἐνός· καὶ ἀφ' ἑτέρου μεταξὺ

τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀφρικῆς πρὸς Α. καὶ τῆς Ἀμερικῆς πρὸς Δ. ἐκτείνεται ὁ ΑΤΛΑΝΤΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ, μέγιστος ὠκεάνειος ποταμὸς, συγκοινωνῶν τὰ ὕδατα τῶν δύο πολιτικῶν χωρῶν, καὶ τοῦ ὁποίου αἱ γιγαντιαῖαι ἀκταὶ παρουσιάζουσι κανονικοὺς ἐλιγμούς, διότι ἡ καμπύλη τῆς Σκανδιναβικῆς χερσονήσου ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὴν καμπύλην τῆς Γροελανδίας, ἡ προσέοχὴ δὲ τῆς Ἀφρικῆς εἰς τὴν εἰσοχὴν τῆς θαλάσσης τῶν Ἀντιλλῶν, καὶ ἡ προσέχουσα τέλος ἀκρὰ τῆς Βρασιλίας εἰς τὴν ἀπότομον υποχώρησιν τοῦ κόλπου τῆς Γουινέας. Ἡ ἐπιφάνειά του εἶναι 70 περίπου ἑκατ. τετρ. χιλιόμετρων. Διαιροῦσιν δὲ αὐτὸν εἰς Β. τροπικὸν καὶ Ν. Ἀτλαντικόν, ὁ ὁποῖος εἶναι μεγαλείτερος καὶ βαθύτερος τῶν ἄλλων μερῶν.

Ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανὸς περιλαμβάνει ἐν αὐτῷ πλῆθος νήσων, τοιοῦτοτρόπως ὅμως τεθειμένων ὥστε νὰ ἀφίνωσιν ἐλεύθερα τὰ μεγάλα ρεύματα τῶν ὑδάτων του, εἰσχωρῶν δὲ ἐντὸς τῶν ἡπείρων σχηματίζει δευτερευούσας θαλάσσας συνεχόμενας μετ' αὐτοῦ μόνον διὰ στενῶν ἢ πορθμῶν. Τοιαῦτα εἰσὶν ἡ κατ' ἐξοχὴν καλουμένη ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ, κεκλιμένη μεταξὺ Εὐρώπης Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς καὶ συνεχόμενη μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ διὰ τοῦ στενοῦ τῆς Γιβραλτάρης ἢ τοῦ Ἡρακλείου πορθμοῦ.

Πρὸς ἀνατολὰς, περὶ τὴν 30⁰ πλάτους, ὁ Ἀτλαντικὸς προσεγγίζει σχεδὸν διὰ τῆς Μεσογείου πρὸς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν ἀπὸ τὸν ὁποῖον τὸν χωρίζει μόνον σύρτις τις ἀρμώδης 120 χιλιόμετρων, ὁ ΙΣΘΜΟΣ ΤΟΥ ΣΟΥΕΖ. Πρὸς δυσμὰς δὲ περὶ τὴν 10⁰, προσεγγίζει σχεδὸν διὰ τῆς θαλάσσης τῶν Ἀντιλλῶν, εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανὸν ἀπὸ τὸν ὁποῖον τὸν χωρίζει βουνώδης τις ἑκτασίς 65 μόνον χιλιόμετρων, ὁ ΙΣΘΜΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΑΜΑ. Ἄν δὲν ὑπῆρχον τὰ δύο ταῦτα κωλύματα, ἡ θαλάσσιος συγκοινωνία θὰ ἦτον ἀδιάκοπος καὶ εὐκολος περὶ τοῦ κεντρικοῦ μέρους τῆς σφαίρας, καθὼς ὑπάρχει εἰς τὸ Β. ὅπου δὲν πραγματοποιεῖται ἕνεκα τῶν πάγων, καὶ εἰς τὸ Ν. εἰς τὸ ὁποῖον ὅμως αἱ ξηραὶ εἶναι σπανιώταται καὶ ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἀπέχον πολὺ τὰ κέντρα τῆς ἐμπορικῆς δραστηρι-

δότητος. Τὴν πολύτιμον ταύτην συγκοινωνίαν ἐπραγματοποίησεν ἀφ' ἑνὸς ἢ πρό τινων ἐτῶν ἀνοιχθεῖσα ΔΙΩΡΥΞ ΤΟΥ ΣΟΥΕΖ ἥτις ἔκοψε τὸν πρῶτον τῶν δύο τούτων Ἰσθμῶν καὶ ἐπέφερε τοσαύτας εὐκολίας εἰς τὴν πρόοδον τοῦ ἐμπορίου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

32. **Ὁ Εἰρηνικὸς Ὠκεανός.** Μεταξὺ τοῦ Βεριγγείου πορθμοῦ καὶ τοῦ νοτίου πολιτικοῦ κύκλου ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου μεταξὺ τῆς Ἀμερικῆς πρὸς Α. καὶ τῆς Ἀσίας καὶ Αὐστραλίας πρὸς Δ. ἐκτείνεται, ὡς εἰδῆς τὸ σχῆμα, ὁ μεγαλειότερος τῶν Ὠκεανῶν, ὁ Εἰρηνικός, ἔχων ἐπιφάνειαν 140 ἑκατ. τετρ. χιλιομέτρων, ὠνομασθεὶς οὕτω ἕνεκα τῶν τακτικῶν ἀνέμων καὶ ρευμάτων, δι' ὧν ἀνευ πολλοῦ κόπου ὠδηγήθησαν οἱ πρῶτοι θαλασσοπόροι ἐκ τῆς Ἀμερικῆς εἰς τὴν Ἀσίαν. ἔχει δὲ ἰδιόζων τι ἀξιοσημεῖωτον, ὅτι περιστοιχεῖται ὑπὸ ἀκτῶν ὑψηλῶν καὶ ὑπὸ σειρᾶς, συνεχοῦς σχεδόν, ἡφαιστειῶν ἐσβεσμένων ἢ ἐν ἐνεργείᾳ. Εἶναι δὲ ὅλος κατὰστικτος ἀπὸ νήσους, ἰδίως εἰς τὴν τροπικὴν ζώνην, ὅπου εἰσὶν συνηθροισμένα τὰ ἀρχιπελάγη τῆς Πολυνησίας, τῆς Μικρονησίας, τῆς Μελανησίας κτλ. Σχηματίζει δὲ δευτερευούσας θαλάσσας (τὴν θάλασσαν τῆς Κίνας, τὴν κυανὴν θάλασσαν, τὴν κιτρίνην, τὴν Ἰαπωνικὴν, τῆς Σόνδας κτλ.) καὶ κόλπους (τὸν κόλπον Καλλιφορνίας, τοῦ Παναμᾶ κτλ.)

Μετὰ τῶν ἐτέρων Ὠκεανῶν συγκοινωνεῖ ὁ Εἰρηνικὸς διὰ πολλῶν στενῶν, διὰ τοῦ Βεριγγίου πορθμοῦ μὲ τὸν Β. παγωμένον Ὠκεανόν, διὰ τοῦ Μαγγελάνιου πορθμοῦ μὲ τὸν Ἀτλαντικόν, διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς Μαλάκκας καὶ Σόνδας κτλ. μετὰ τοῦ Ἰνδικοῦ.

33. **Ὁ Ἰνδικὸς Ὠκεανός.** Μεταξὺ τῆς Ν. ἀκτῆς τῆς Ἀσίας καὶ τοῦ Ν. πολιτικοῦ κύκλου ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου μεταξὺ τῶν δύο ἀκτ. τῆς Ὠκεανίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς ἐκτείνεται ὁ ἸΝΔΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ, (ἐπιφάνεια 45 ἑκατ. τετραχ. χιλιομέτρων) ἔχων σχῆμα σχεδὸν τρίγωνον καὶ συγκοινωνῶν ἐλευθέρως πρὸς ΝΑ. καὶ ΝΔ., ἐπὶ ἐκτάσεως 3000 χιλιομέτρων, μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἀφ' οὗ χωρίζεται διὰ τοῦ ἀκρωτηρ.

τῆς Καλῆς Ἑλπίδος καὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ, τοῦ ὁποῖου ἐπὶ πολὺ θεωρεῖτο ὡς παρχήτημα, καὶ ἀπὸ τὸν ὁποῖον χωρίζεται διὰ τοῦ Λευκίνοιο ἀκρωτηρίου. Καὶ πρὸς μὲν τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀσίας σχηματίζει τὸν Βαγγαλικὸν, τὸν Περσικὸν καὶ Ἀραβικὸν κόλπον ἢ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν, ἥτις χωρίζει τὴν Ἀσίαν ἐκ τῆς Ἀφρικῆς.

34. **Ὁ νότιος παγωμένος ὠκεανός.** Πρὸς Ν. τοῦ νοτίου πολικοῦ κύκλου ἄρχεται ὁ νότιος παγωμένος ὠκεανός.

Ὁ ὠκεανός αὗτός ἐστὶν τὸ μέρος τῆς γῆς τὸ ὀλιγώτερον γνωστὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον, διότι μόλις σπάνιοί τινες θαλασσοπόροι ἠδυνήθησαν, ῥιψοκινδυνεύοντες ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁμιχλῶν καὶ τῶν πλεόντων πάγων, νὰ φθάσωσι πέραν τοῦ νοτίου πολικοῦ κύκλου. Ὁ εὐτυχέστερος αὐτῶν, ὁ Ἰάκωβος Ross, ἔφθασε μέχρι τῆς 78⁰, παρὰπλεύσας τὴν παρκλίαν, τὴν γῆν λεγομένην τῆς Βικτωρίας, ἀπολήγουσαν εἰς δύο ἡφαίστια εἰς τὰ ὁποῖα ἔδωκε τὸ ὄνομα τῶν δύο πλοίων του Ἐρεβος καὶ Τρόμος. Ἄλλοι δὲ ἀνεκάλυψαν σχεδὸν ἐπὶ τῆς γραμμῆς τοῦ πολικοῦ κύκλου χώρας τινὰς προδιδούσας τὴν ὑπαρξίν ἀνταρκτικῆς τινος ἡπείρου. Οὐχ' ἤττον τὸ ποσὸν τῶν ὑδάτων εἶναι μεγαλειτέρον εἰς τὴν Ν. παγωμένην ζώνην παρὰ εἰς τὴν Β.

35. **Αἱ παλιόροιαι.** Ὁ ἀπέρχοντος οὗτος ὑγρὸς ὄγκος, ὁ περιβάλλων τὴν γῆν, ὑπόκειται ἀδικόπως εἰς κινήσεις διαφόρους ὧν γενικωτέρᾳ καὶ κανονικωτέρᾳ εἶναι αἱ παλιόροιαι, προσερχόμεναι ἐκ τῆς ἑλῆως τῆς σελήνης καὶ τοῦ ἡλίου καὶ ἥτις εἶναι κανονικὴ κίνησις τῶν θαλασσίων ὑδάτων ὑψουμένων καὶ ταπεινουμένων κατὰ τοὺς αἰγιαλοὺς δις τῆς ἡμέρας (24 ὥρας 50 λεπτά) καὶ πλημμυρὶς ἢ ἀνάροισις ὀνομάζεται ἡ ἀνάβασις ἢ ὑψωσις αὐτῶν, ἀμωσις ἢ ἀποχώρησις ἢ ταπεινωσις αὐτῶν.

Εἰς λίμνας, εἰς μικρὰς καὶ ἐγκεκλεισμένους θαλάσσας, ὡς τὴν Βαλτικὴν καὶ τὴν Μεσόγειον, αἱ παλιόροιαι εἶναι ἀνεπαίσθηται.

Ἡ παλίρροια, ἐξόγκωσις οὕσα τῆς θαλάσσης παράγεται ἐν γένει δι' ἀπλῆς καθέτου ὑψώσεως καὶ ταπεινώσεως τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων, χωρὶς ρεύματος ἢ μετατοπίσεως· τοῦτο δὲ λαμβάνει χώραν εἰς τὰς ἀπεράντους ἐκτάσεις τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ. Πλησίον ὁμως τῶν ξηρῶν, ἢ στενότης τῶν λεκανῶν, αἱ ἀνωμαλίαι τῶν ἀκτῶν μεταβάλλουσι τὴν κανονικὴν πορείαν τοῦ ἀνερχομένου κύματος, βραδύνουσιν αὐτὴν πάντοτε, συνήθως δὲ συσφίγγουσιν αὐτὸ καὶ βιάζουσιν νὰ ὑψωθῇ ὑψηλότερα ἐν εἵδει ἀφριζόντων κυμάτων. (1)

Εἰς τὰς περισφύξεις ταύτας τῆς παλίρροίας παράγονται ἀληθῆ ρεύματα, ἐνίοτε ἰσχυρότατα, τινὰ τῶν ὑποίων κατὰ τὴν ἀνάβασιν τῶν ὑδάτων φθάνουσι ταχύτητα 15 ἕως 20 χιλιομ. τὴν ὥραν, ταχύτητα ἣν οὐδεὶς ποταμὸς προσεγγίζει.

36. **Τὰ ρεύματα.** Ὡς καὶ ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ, οὕτω καὶ ἐν τῇ θαλάσσῃ τὸ ὕδωρ κινούμενον σχηματίζει τὰ ρεύματα κανονικὰ ἢ μὴ, προσερχόμενα ἐκ τῆς ἀνίσου διανομῆς τῆς θερμότητος. Ἡ διανεκαμένη ζώνη ἀδιακόπως θερμαίτομένη ἰσχυρῶς, εἶναι ἐστὶν διαρκoῦς καὶ δραστηρίας ἐξατμίσεως, ἐπομένως ὑπάρχει ἐν τῇ ζώνῃ ταύτῃ συνηθὴς ταπεινώσις τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτου τὸ ὕδωρ, ὡς ὁ ἀήρ δὲν ὑποκύπτει τόσον προθύμως ὅσον ὁ στερεὸς ὄγκος, εἰς τὴν κίνησιν τῆς περιστροφῆς τῆς γῆς, ἀλλὰ βραδύνει, ἢ δὲ βραδύτης αὐτὴ ἐφ' ὅλης τῆς περιφερείας τῆς σφαίρας, παράγει ἐν μέγα τροπικὸν ρεῦμα ἐξ Ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς,

Τὸ ΤΡΩΙΚΟΝ ΡΕΥΜΑ (courant équatorial) ἐν τῇ Ἀτλαντικῇ, ἀναχωροῦν ἐκ τῶν ἀκτῶν τῆς Γουινέας, προσ-

(1) Εἰς τὸ στενὸν τῆς Μάγχης π. χ. ἐπὶ τῶν ἀκτῶν ἰδίως τῆς Γαλλίας, εἰς τὸν ὅρμον *Saint Malo*, ἡ θάλασσα κατὰ τὴν πλημμύραν φθάνει ὕψος 15 μέτρων.

κρούει εἰς τὸ ἀκρωτήρ. Ἀγ. Ρόκου εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Βρασιλίας· τὸ μικρότερον μέρος τοῦ πλατέως τούτου ὠκεανείου ποταμοῦ ἀποκλίνει πρὸς Ν. καὶ ὀνομάζεται *ρέϋμα τῆς Βρασιλίας*. Τὸ δὲ μεγαλειότερον μέρος διεύθυνεται ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Κουϊάνης, καταδιβρώσκει τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀμαζῶνος, εἰσχωρεῖ πρὸς νότον τῶν Ἀντιλλῶν, μεταξὺ Γουατάνης καὶ Κούβα, ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Μεξικοῦ ἀκολουθεῖ τὰς καμπὰς αὐτοῦ, καὶ ἰσχυρῶς θερμαινόμενον κατὰ τὴν μακρὰν αὐτοῦ περιφορὰν ὑπὸ τὸν θερμικὸν Ἰσημερινὸν, ἐκφεύγει ἀπὸ τὸν κόλπον μὲ ταχύτητα διὰ τοῦ στενοῦ τοῦ πορθμοῦ τῆς Φλωρίδος.

Τὸ *ρέϋμα* αὐτὸ λαμβάνει τότε τὸ ὄνομα **ΕΓΚΟΛΗΘΝ ΠΕΡΥΜΑ** (gulf-stream), ῥέον εἰς τὴν Β. εὐκρατον ζώνην ἐκ τοῦ ΝΑ. πρὸς τὸ ΒΑ. ἀκριβῶς κατὰ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν τῶν συχνότερων ἐπὶ τῶν δυτικῶν τῆς Εὐρώπης ἀκτῶν ἀνέμων. Τὸ *ρέϋμα* τοῦτο εἶναι μέγας ἐν τῷ ὠκεανῷ ποταμὸς, ἔχων ὕδατα θερμότερα τῶν ἀποτελούντων τὴν κοίτην τῆς Ὠκεανῶς, ταχύτερον (1) τοῦ Ἀμαζῶνος καὶ τοῦ Μισσισιππὶ καὶ μεταφέρειν ὅγκον ὕδατος χιλιάκις μεγαλειότερον ἀπὸ τὸν ἠνωμένον ὅγκον τῶν δύο τούτων μεγαλειότερων τῆς γῆς ποταμῶν. Εἰς διάστημα 38 ἡμερῶν τὰ ὕδατα αὐτοῦ διακλύουσι τὸν Ἀτλαντικόν, καὶ ἅμα φθάσωσιν εἰς τὸ ὕψος τῶν Ἀχόρων νήσων, διαιροῦνται. Μέρος αὐτῶν, κατερχόμενον πρὸς Ν. παρελκύνει τὴν ἀκτὴν τῆς Ἀφρικῆς, μεταβάλλεται εἰς τὸ *ρέϋμα* τῆς Γουινέας τὸ ὅποῖον χάνεται εἰς τὸ τροπικὸν *ρέϋμα* ἢ κάμπτει πρὸς δυσμὰς καὶ προχωρεῖ, ἀλλὰ μὲ ταχύτητα ὀλιγωτέραν, παραλλήλως τῷ τροπικῷ *ρέϋματι*.

Τὸ δ' ἕτερον μέρος τοῦ ἐγκολπίου *ρεύματος* ἐξακολουθεῖ, ἀπὸ τὴν Ἀχόρων νήσων, τὴν διεύθυνσιν του πρὸς ΒΑ., βρέχει

(1) Ἡ ταχύτης του εἶναι 5 1)2 ἕως 8 χιλιόμετρα τὴν ὥραν, ἡ βαθύτης του περίπου 400 μέτρα, τὸ δὲ μήκος τὰ 59 χιλίῳ. εἰς τὰς ἀρχάς.

τὰς ἀκτὰς τῆς Γαλλίας καὶ τῶν Βρεττανικῶν νήσων, ὅπου ἡ εὐεργιτικὴ θερμότης τοῦ μετριάζει τὴν δριμύτητα τοῦ χειμῶνος ἐξικολουθεῖ μέχρι τῶν ἀκτῶν τῆς Νορβηγίας, ὅπου κομίζει ἐκρινὴν αὖρην, καὶ χάνεται παρὰ τὴν Σπιτζβέργην εἰς τοὺς πόλους, ἔχουν ἀκόμη τὴν δύναμιν νὰ τοὺς ἀναλύσῃ ἐν μέρει· δευτερεύων δὲ κλάδος εἰσχωρεῖ μέχρι τῆς δυτικῆς ἀκτῆς τῆς Γροσλανδίας καὶ καθιστᾷ αὐτὴν πλεον τῆς ἀνατολικῆς κατοικήσιμον. Παρκαλουθήσαμεν κατὰ βῆμα τὴν διεύθυνσίν του, διότι τὸ ἐγγόλπιον ρεῦμα δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ὁ ἐμπορικὸς σύνδεσμος τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

Τὸ αὐτὸ φαινόμενον παράγεται μὲ τὴν αὐτὴν σχεδὸν ἀκρίβειαν ἐν τῷ Εἰρηνικῷ ὠκεανῷ. Τὸ τροπικὸν ρεῦμα ἀναχωρεῖ ἀπὸ τὰς ἀκτὰς τῆς Κολομβίας, θραύεται καὶ δισχιίζεται εἰς τὰς μαδρεπορικὰς νήσους τῆς Ὠκεανίας, καὶ ἐνθ' ὁ νότιος αὐτοῦ κλάδος περιῶρει τὴν Αὐστραλίαν, ὁ βόρειος προχωρεῖ μέχρι Μαλαισίας, κάμπτεται ἐκεῖ πρὸς βορρᾶν, καὶ παρκαίμπτεται τὰς Ἰαπωνικὰς νήσους καὶ γίνεται τότε Ἰαπωνικὸν ρεῦμα, (κατὰ τὴν ἐκφρασίν τῶν ἐγγχωρίων Κούρο-Σίβο ἤτοι μέλας ποταμὸς, ἕνεκα τοῦ βαθέως χρώματος τῶν ὑδάτων του)· τὸ ρεῦμα Κούρο-Σίβο, κυλίον πελώριον ὄγκον θερμοῦ ὕδατος, διέρχεται τὸν Εἰρηνικὸν ὑπὸ τὴν 40 περίπου μοίρην. Αἰδεῖ ἕνα κλάδον πρὸς Β. εἰς τὴν διεύθυνσιν τοῦ Βεριγγείου πορθμοῦ, ἀκολουθεῖ τὰς καμπὰς τῆς Ἀμερικανικῆς παρελίας καὶ καθιστᾷ εἰς τὴν οὕτω θερμαινομένην Κολομβίαν δυνατὴν τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἀρχβοσίου, καὶ ἐπιστρέφον ἀνάμικτον μὲ ψυχρότερα ὕδατα, συγχέεται μὲ τὸ τροπικὸν ρεῦμα.

Ἐν τῷ Ἰνδικῷ δὲ ὠκεανῷ τὰ ἐκ τοῦ ΝΑ. ἐρχόμενα ὕδατα ἐκ τῶν ἀκτῶν τῆς Αὐστραλίας ἐνοῦνται μὲ τὰ ὕδατα τῶν τροπικῶν τὰ διερχόμενα τὰ στενὰ τῆς Ὠκεανίας καὶ φερόμενα πρὸς Δ. σχηματίζουν μεταξὺ Μαδαγκάσκας καὶ τῆς ἡπείρου τῆς Ἀφρικῆς τὸ ταχὺ Μαζαμβικὸν ρεῦμα.

Τὰ νότια ρεύματα εἶναι ὀλιγώτερον ἐπαισθητὰ, διότι ὁ δαμοῦ συσφίγγονται ἐντὸς στενοῦ χώρου, ἀλλὰ κομίζουσι πρᾶγματι, μείζονα ὄγκον ὕδατος· πλησίον δὲ τῶν ἡπείρων ἔχουν διεύθυνσιν καὶ ταχύτητα καταφανεστάτην· τοιοῦτον εἶναι τὸ ρεύμα τοῦ Οὐμβρόλδου, παρκαπλέον ἐν τῇ Εἰρηνικῇ τὴν Ἀμερικανικὴν ἀκτὴν καὶ μετρίζον διὰ τῆς δροσερᾶς αὐρᾶς τοῦς πνηγηροῦς καύσωνας τῆς Περουβίας· τοιοῦτον εἶναι ἐπίσης τὸ ρεύμα τὸ κομίζον σημαντικούς ὄγκους πᾶντος εἰς τὰ νότια τῆς Ἀφρικῆς, ἐνίοτε δὲ καὶ μέχρι τῆς πόλεως τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Κ. Ἑλπίδος.

Τὰ βόρεια ρεύματα εἶναι πλέον γνωστά· τὸ ἐν αὐτῶν ἐξέρχεται τοῦ Βερίγγειου πορθμοῦ καὶ ἐνοῦται πρὸς Α. μετὰ τὸ τέλος τοῦ Κούρο-Σίβο καὶ προχωρεῖ διερχόμενον πρὸς Δ. μεταξὺ Ἰαπωνίας καὶ Κίνας. Τὸ δεύτερον διέρχεται διὰ τῆς Ἰρλανδίας καὶ Γροελανδίας· τὸ τρίτον δὲ, ὀνομαζόμενον ρεύμα τοῦ Οὐδσωνίου κόλπου, ἐξέρχεται διὰ τοῦ στενοῦ Δάβις, περικυκλώνει τὴν Νέαν Γῆν καὶ χύνεται μετὰξὺ τοῦ Ἐγκολπίου καὶ τῶν ἀκτῶν τῶν Ἠνωμένων πολιτειῶν.

37. Ρεύματα δευτερεύοντα. Τοιοῦτον εἶναι τὸ ρεύμα τοῦ Ρόννελ, τὸ ὁποῖον ἀποσπώμενον ἀπὸ τὸ ἐγκολπίον, ἀκολουθεῖ τὰς κόμπας τοῦ Γασκωνικοῦ κόλπου διέρχεται τὴν Μάγχην ἐκ τῆς Βρετάνης εἰς τὰς Βρετ. νήσους καὶ ἐπιστρέφει πρὸς Δ. ὅπως ἐνωθῇ μετὰ τοῦ ἐγκολπίου, καὶ τὸ ἀντίρρευμα τῆς θαλάσσης τῶν Ἀντιλλῶν, φέρον ἐκ τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Πανάμας πρὸς τὴν Βενεζουέλαν.

Τὰ πλεῖστα τῶν στενῶν ἔχουν τὰ ρεύματά των, καθὼς τὰ ποικίλα ρεύματα τῆς Βαλτικῆς καὶ Γερμανικῆς θαλάσσης, τὸ ρεύμα τοῦ στενοῦ τῆς Γιβλαλτάρης, κομίζον ἐντὸς τῆς ἡπείρου τὰ ὕδατα τοῦ ὠκεανοῦ ἀντικαθίστανται τὰ ἕνεκα τῆς ἐξατμίσεως κενόν, ἐνῶ ἀντίρρευμα προερχόμενον ἐκ τοῦ βόθρου ἐξάγει πάλιν μέρος τῶν ὑδάτων. Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἀκριβῶς γίνεται μετὰ πλείονος

ἐπιτάσσει· εἰς τὸ ρεύμα τοῦ πορθμοῦ Βαλελ-
μ. α ν δ ἐ λ. εἰς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν.

38. **Ἡ ἰσορροπία τῶν κλιμάτων καὶ ἡ ἐν γέ-
νει μορφὴ τῶν ἡπείρων.** Ἡ ἀναλογία μεταξὺ τῶν
ἀτμοσφαιρικῶν καὶ τῶν θαλασσίων ρευμάτων εἶναι κατὰ-
δηλος. Ἀμφοτέρων αἰτία εἶναι ἡ ἡλικκὴ θερμότης· διὰ
τοῦτο οἱ κύκλονες ἀκολουθοῦν ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ τὴν γραμ-
μὴν τοῦ Ἐγκολπίου ρεύματος, οἱ δὲ τιφῶνες τοῦ Εἰρηνικοῦ
ἐνσκήπτουσιν ἐπὶ τῆς γραμμῆς τοῦ Κουρο-Σίβου. Τὰ δύο
ταῦτα ρεύματα εἰς τὰς ἀρκτικὰς ζώνας, συμπραχούρου ἀ-
νωθεν τῶν ὑδάτων ἀτμοῦς θερμοῦς καὶ καθύγρους, οἵτινες
ἐφαπτόμενοι τοῦ ψύχους, καθίστανται διαρκεῖς ὀμίχλῳδεις
ἐκτάσεις.

Οἱ ἄνεμοι καὶ τὰ ρεύματα δὲν παράγουν μόνον τὰ φο-
βερά ταῦτα φαινόμενα. Ὁ ἀῆρ καὶ τὸ ὕδωρ, ἀποτελοῦντα
τὸ κινητὸν μέρος τῆς γῆνιου σφαίρας, διὰ τῆς μετατοπίσεώς
τῶν ἔχουν τὴν δύναμιν νὰ ρυθμίζουσι τὰ κλίματα, νὰ τὰ
μετριάζουσι διὰ τῶν συχνῶν μεταλλαγῶν, αἵτινες εἶναι μία
τῶν ἀξιοσημειώτων γῆνιων ἀρμονιῶν. Ὁ ἀῆρ καὶ τὸ ὕ-
δωρ τῶν πόλων μετριάζει τοὺς καύσωνας
τῆς διακεκαυμένης ζώνης. Ὁ ἀῆρ καὶ
τὸ ὕδωρ τῶν τροπικῶν θερμαίνουσι τὰς
εὐκράτους ζώνας, ἀν ὅχι τὰς κατεψυγμέ-
νας. Τὰ διάφορα ταῦτα ρεύματα διχσταυροῦνται καὶ κεῖνται
τὸ ἐν ὑπὲρ τὸ ἄλλο εἰς τὰ ὕψη τῆς ἀτμοσφαίρας ἢ εἰς τὰ
βάθη τοῦ ὠκεανοῦ.

Οἱ ἄνεμοι εἶναι οἱ ὕδροκομισταὶ τῆς σφαίρας· μεταφέ-
ρουσι τὰ νέφη καὶ ὑγραίνουσι τὰς ἡπείρους, αἱ ὁποῖαι χω-
ρὶς ἀκτῶν θὰ ἦσαν στεῖραι ὡς ἡ Ζαχάρκ. Τὸ ὕδωρ τοῦτο,
τὸ ὁποῖον ὡς σπόγγος ἀπορροφᾷ ἡ γῆ, διηθεῖται πάλιν διὰ
τῶν πηγῶν αὐτῆς, διὰ τῶν ποταμῶν ἐπανέρχεται πάλιν εἰς
τὸν ὠκεανόν, καὶ ἀφοῦ ἐγονιμοποίησε τὰς ἡπείρους, καθὼς ἐπα-
νέρχεται εἰς τὴν καρδίαν τὸ φλεβῶδες αἷμα ἀφοῦ ἔδωκε
τὴν ζωὴν μέχρι τῶν ἀποτάτων ἄκρων τοῦ σώματος.

Ἀληθές ὅμως, ὅτι μέρος τοῦ ὕδατος τοῦτου ἐκφεύγει τῆς κυκλοφορίας ταύτης. Τοῦτο εἶναι τὸ ὕδωρ τὸ ποτίζον τὰς λεκάνας τὰς μὴ συγκοινωνούσας μὲ τὸν ὠκεανόν, εἰς τὰς ὁποίας ὅμως ἡ βροχὴ εἶναι σπανιωτάτη, ἀλλ' ὁ ἥλιος τάχιον ἢ θερμὸν μεταφέρει ἐξ αὐτῶν τὴν ὑγρασίαν ἐν τῷ γενικῷ ρεύματι. Ἀλλως, ὁ ὠκεανὸς δύναται νὰ δίδῃ ὕδωρ πολὺν χρόνον χωρὶς νὰ ὀλιγοστεύσῃ· ὁ ἀφθονώτερος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης, ὁ Δούναβις, δὲν φέρει εἰς τὴν θάλασσαν πλεόν των 10 χιλ. κυβ. μέτρων ὕδατος εἰς ἕκαστον δευτερόλεπτον· ὁ δὲ μεγαλύτερος τοῦ κόσμου ποταμὸς, ὁ Ἀμαζών, φέρει 100,000· ὑπολογίζουν δὲ κατὰ προσέγγισιν ὅτι ἂν ὅλος ὁ ὠκεανὸς ἐξηκρίνετο, οἱ ποταμοὶ ὅλοι ἂν ἐξηκολούθουν νὰ ρέωσιν ἐκχεύοντο 50 ἑκατομμύρια ἔτη ὅπως γεμίσωσιν αὐτόν.

Ἐὰν τὰ ρέοντα ὕδατα ἱσοπεδοῦσι τὸ ἐπιφανερικὸν τῶν ἡπείρων, ὁ ὠκεανὸς γλύφει τὰς ἀκτὰς αὐτῶν· τοῦτο δὲ ἐκτελοῦσιν ἰδίως τὰ ρεύματα. Διὰ ταῦτα αἱ ἡπειροὶ τῆς διακεκαυμένης ζώνης εἶναι βαθέως διαβεβρωμένοι ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς των διότι ἐκεῖ φέρεται ἡ δύναμις τοῦ ἐγκολπίου ρεύματος· αἱ δὲ ἄκραι τῶν ἡπείρων εἶναι ἐστραμμένοιαι πρὸς Ν. διότι, ἐπειδὴ τὸ νότιον ἢ ὠκεάνειον ἡμισφαίριον, χύνον εἰς τὸν ἡσημερινὸν πολὺ μείζονα ὄγκον ὕδατος ὑποχρεοῖ τὰ τροπικὰ ρεύματα νὰ καμφθῶσιν πρὸς βορρῆν (Ἐγκόλπιον ρεῦμα, ὁ Κοῦρο-Σίβος), αἱ ἡπειροὶ διαδιβρώσκονται καὶ λεπτόνονται κατὰ τὴν ἀπὸ βορρᾶ εἰς νότον διεύθυνσιν.

Τοῦτο ὑπεκκτῆρεῖ τις εἰς τὸ νότιον ἡμισφαίριον, ἔνθα τὸ ἀκρότατον σημεῖον τῆς Ἀμερικῆς, (Χόρνον), ἔνθα ὁ δαίδαλος τῶν νήσων τῆς Γῆς τοῦ Πυρὸς μακρυνεῖ τὴν μεγάλην πάλην τῶν ὑδάτων πρὸς τὴν ἡπειρον καὶ τὰς πληγὰς τῆς ξηρᾶς ὡς καὶ εἰς τὴν ἄκραν τῆς Ἀφρικῆς (Ἄνωτ. τῆς Καλῆς Ἑλλάδος), ἔνθα ἡ μεγάλη σύρτις τῶν Βελονῶν εἶναι ἀπόδειξις τῶν ὑπὸ τῶν πολικῶν ρευμάτων κα-

ταστροπῶν. Εἰς δὲ τὸ βόρειον ἡμισφαίριον, Μελιδίον, ἢ Ἰνδική ἀκρ., ἀκρ. Κομορίνον κτλ. διευθύνονται ἐκ τοῦ νότου πρὸς βορρᾶν.

Πᾶσαι δὲ αἱ ἀκραι αὗται τῶν ἡπείρων εἶναι ὑψηλότατοι βράχοι. Ὁ τρόπος οὗτος τῆς ὑπὸ τῶν ὑδάτων περιγλυφῆς ἐξάγει τὰς συμμετρικὰς καμπὰς τῶν ἀκτῶν. Τὰ ρέοντα δὲ ὕδατα συμπληροῦσι τὸ ἔργον σχηματίζοντα τὰ δέλτα μὲ τὴν παρ' αὐτῶν κομιζομένην ὕλην.

Ἀλλ' εἰς τὸν σχηματισμὸν τοῦτον τῆς περιφερείας τῶν ἡπείρων δὲν ἐργάζονται μόνον τὰ ὕδατα. Αἰτίαι, ἀγνωσται εἰσετι, ὑψώνουσι ἢ χαμηλώνουσι μέρη τινὰ τοῦ γῆτινι φλοιῷ καὶ οὕτως ἀναδύουν στρώματα γῆς σχηματισθέντα ὑπὸ τὰ ὕδατα ἢ καταβυθίζονται ἐντὸς τοῦ ὠκεανοῦ γὰρ αἱ ἀλλοτε ἐκ τοῦ βυθοῦ αὐτὰ ἐξελθοῦσαι. Τοιούτου εἶδους ἐξάρασεις τοῦ ἐδάφους παρατηροῦνται εἰς ὅλην τὴν Σκανδιναυικὴν χερσόνησον, εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Βαρβαρίας, τῆς Μ. Ἀσίας Ἰαπωνικὰς νήσους, εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Μ. Ἀμερικῆς εἰς τὰς Ἀντίλλας καθ' ἃς αἱ δὲ παρατηροῦνται εἰς τὴν Μ. παρλίαν τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Β. θαλάσσης, τῆς Προελανθίδος κτλ. Ἀλλ' αἱ κινήσεις αὗται εἰσὶ βραχύταται καθότι εἰς τὸν Βοθνικὸν κόλπον ἡ ἀνύψωσις τοῦ ἐδάφους δὲν ὑπερβαίνει 1 μέτρον 60 καὶ ἕκαστον αἰῶνα.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Η ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΦΙΛΟΠΟΝΙΑ.

Χρησιμοποιῶσα τὰ στοιχεῖα τῆς παραγωγῆς.

Τ μ ᾿ η μ α Λ ο ν

Η ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ.

39. Οἱ τρεῖς κλάδοι τῆς ἀνθρωπίνου φιλοπονίας.

Η ΦΥΣΙΣ, ἥτις ὡς εἶδομεν, ἐπιτάξιλευσεν μετὰ μοναδικῆς ἐλευθεριότητος, ἂν καὶ ἀνίσως, ἐφ' ὅλης τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆνιου σφαίρας πᾶν ὅ,τι εἶναι ἀναγκαῖον εἰς τὸν ἄνθρωπον, εἶναι ἡ μεγάλη δεξαμενὴ ἀφ' ἧς οὗτος ἀρύεται τὰ στοιχεῖα τῆς παραγωγῆς. Ἡ φύσις τῷ χορηγεῖ τὴν γῆν μετὰ τὴν ἀπειρον τῶν ὀρυκτῶν, φυτῶν καὶ ζῶων ποικιλίαν, τὸ ὕδωρ, τὰς θαλάσσας, τοὺς ποταμοὺς, τὰς γονίμους πεδιάδας, τὴν περιβάλλουσιν αὐτὰ ἀτμοσφαίραν, τοὺς ἀνέμους καὶ τὴν αἰτίαν πάσης ζωῆς θερμότητα ὡς καὶ τὰς ἐνυπαρχούσας ἐν τοῖς στοιχείοις δυνάμεις.

Ἀλλ' ὁ ΑΝΘΡΩΠΟΣ πρέπει νὰ φάγῃ τὸν ἄρτον τοῦ ἐν ἰδρώτι τοῦ προσώπου αὐτοῦ, ἥτοι ὀφείλει νὰ χρησιμοποιήσῃ

τὰ ὑπὸ τῆς φύσεως χορηγηθέντα αὐτῷ ἀρθῶνως στοιχεῖα διὰ τῆς ἐργασίας του καὶ νὰ παραγάγῃ πάντα τὰ πρὸς θε-
ραπείαν τῶν ποικίλων αὐτοῦ ἀναγκῶν πράγματα. Ἡ παρα-
γωγικὴ ἐργασία, ὁποῖου εἵδους καὶ ἂν ᾖ, ὀνομάζεται **ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ**, ἣτις ὑπὸ τὴν πλατυτέραν σημασίαν αὐτῆς εἶναι ἡ ἐξάσκησις τῆς ἀνθρωπίνου φιλοπονίας πρὸς παραγωγὴν πραγμάτων χρησίμων. Τὴν φιλοπο-
νίαν δὲ ταύτην ἐξασκεῖ ὁ ἄνθρωπος εἴτε ὅπως ἐξαγαγῇ ἀπὸ τοῦς κόλπους τῆς γῆς καὶ τὰ ἐλάτῃ τῶν ὑδάτων τὰς ἀναγ-
καίαις πρὸς διατροφήν του οὐσίας ἢ ὅπως μεταβάλλῃ διὰ δι-
κφόρων τροποποιήσεων καὶ ἐργασιῶν τὰς οὐσίας ταύτας καὶ καταστήσῃ αὐτὰς καταλλήλους πρὸς τὰς ἀνάγκαις του ἢ τέλος ὅπως διατηρήσῃ, μεταφέρῃ καὶ ἀνταλλάξῃ τὰ φυ-
σικὰ ἢ τεχνικὰ προϊόντα εἰς τόπους ἔνθα δύνανται νὰ πω-
ληθῶσιν ἐπικερδέστερα. Ὁ μὲν πρῶτος τρόπος ἀποτελεῖ τὴν ἀγρο-
τικὴν βιομηχανίαν ἢ τὴν **ΓΕΩΡΓΙΑΝ** καὶ τὴν **ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΑΝ**, ὁ δὲ δεῦτερος τὴν χειροτεχνι-
κὴν βιομηχανίαν ἢ τὴν καθυπὸ **ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΝ**, ὁ δὲ τρίτος τὴν ἐμπορικὴν βιομηχανίαν ἢ τὸ **ΕΜΠΟΡΙΟΝ**.

Ἡ περιγραφὴ τῆς ἐνεστώσης τῶν τριῶν τούτων κλάδων τῆς ἀνθρ. φιλοπονίας καταστάσεως παρ' ἅπασιν τοῖς λαοῖς τῆς γῆς εἶναι τὸ ἀντικείμενον τῆς Ἑμπορικῆς Γεωγραφίας. Πρὶν ὅμως ταύτης εἶναι ἐπ'ἀνάγκαις νὰ ὁρισθῇ ἡ ἔννοια, τὸ στάδιον τὰ διέφορα εἶδη ἐκάστου τῶν κλάδων τούτων καὶ νὰ διςκριθῶσιν εἰ ὅροι καὶ ἡ μέθοδος ὧν θέλει γενεῇ χρῆ-
σις ἐν τῇ παρούσῃ συγγραφῇ.

ΚΕΦ. II.

Ἡ ΓΕΩΡΓΙΑ.

40 **Γεωργία.** Τὸ ἔδαφος τῆς γῆς χορηγεῖ εἰς τὸν ἄν-
θρωπον πλάσας τὰς οὐσίας ὅσαι χρησιμεύουν πρὸς διατροφήν
αὐτοῦ καὶ συνιστῶσι τὰς πρώτας ὕλας τῆς βιομηχανίας του.

Κατατάσσονται δὲ αἱ οὐσίαι αὗται εἰς τρεῖς κλάσεις: α.) εἰς ὀρυκτὰ ἢ σώματα τῆς ἀνοργάνου φύσεως· β.) φυτὰ καὶ γ.) ζῶα ἢ σώματα τῆς ἐνοργάνου φύσεως (§ 24—26). Καὶ τὰ μὲν πρῶτα ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει εἰμὴ νὰ ἐξαγάγῃ ἀπὸ τὰ ἔγκατα τῆς γῆς καὶ τοῦτο συνιστᾷ τὴν μεταλλουργίαν, περὶ ἧς κατωτέρω γενήσεται λόγος. Τὰ δὲ ἄλλα ὁ ἄνθρωπος τῶν πολιτισμένων τόπων πρέπει νὰ τὰ παραγάγῃ, ἤτοι νὰ τὰ φυτεύσῃ, νὰ τὰ περιποιηθῇ καὶ νὰ φροντίσῃ περὶ ἀντικαταστάσεως τῶν καταναλωθέντων. Ἡ παρaxyγὴ αὕτη ἀποτελεῖ τὴν Γεωργίαν.

Ἡ Γεωργία ἐν γένει, ἡ πρώτη καὶ κυριώτερη πηγὴ τῆς παρaxyγῆς παντός, ὅτι εἰς τὴν ζώην καὶ τὴν ἄλλην οἰκονομίαν τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀναγκαῖον· ὑποδιαιρεῖται 1) εἰς τὴν κυρίως γεωργίαν ἢ εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν καρπῶν ἐν γένει, εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν φυτῶν ἐν γένει καὶ δένδρων 2) εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

41. **Κλίμα καὶ ἔδαφος.** Ἡ Γεωργία ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην βιομηχανίαν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ κλίμα καὶ ἀπὸ τὴν φύσιν τοῦ ἐδάφους ἐκάστης χώρας. Ὅλα τὰ φυτὰ δὲν ζῶσιν εἰς ὅλα τὰ κλίματα, ὥστε ἐκάστη καλλιέργεια ἔχει τὰ φυσικὰ αὐτῆς ὅρια πέραν τῶν ὁποίων δὲν εὐδοκίμεῖ ὁ σῆτος π. χ. τὸ κυριώτερον τῶν ἀνθρώπων προϊόν, παύει νὰ βλαστάνῃ πρὶν φθάσῃ τις εἰς τὸν πολικὸν κύκλον. Καὶ ἐν μιᾷ χώρᾳ ὡς π. χ. τῇ Γαλλίᾳ, ἥτις ἐλάχιστον μέρος κατέχει τῆς εὐκράτου ζώνης, ἡ ἀμπέλος, ὁ ἀρχέοσιτος, ἡ ἐλαία ἔχουν τὰ φυσικὰ αὐτῶν ὅρια· πέραν δὲ τῶν ὑπὸ τῆς φύσεως κεχαρμημένων ὁρίων (§ 25) τὰ φυτὰ ταῦτα δὲν καλλιεργοῦνται εἰμὴ ἐν θερμοστέγαις χάριν περιεργείας. Ἐκτὸς τοῦτου εἰς ἕκαστον κλίμα ὑπάρχουν διάφοροι ὄροι τοῦ ἔτους προσδιορίζουσαι τὴν ἐποχὴν τῆς σπορᾶς καὶ τῆς συγκομιδῆς ἐκάστου εἶδους.

Καὶ τὸ ὕψος τόπου τινος ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ἡ ἔκθεσις αὐτοῦ εἰς τὴν ἀνατολὴν ἢ τὴν δύσιν, βορρᾶν ἢ νότον ἐπιδρῶσιν μεγάλως ἐπὶ τῆς γεωργικῆς αὐτοῦ παρaxy-

γωγῆς ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ ὕψους διακρίνωμεν 1.) τὰς ὁρεινὰς χώρας, 2) τὰ ὁροπέδια καὶ 3) τὰς πεδιάδας εἰς ἐκάστην τῶν ὁποίων ἐπικρατεῖ διχόρορον εἶδος καλλιέργειας.

Ἄλλ' ἡ γνῶσις τῶν δικιρέσεων τούτων δὲν ἀρκεῖ πρὸς ἐκτίμησιν τῆς παραγωγικῆς ἀξίας τοῦ ἐδάφους χώρας τινος· διότι εἰς ἐκάστην ζώνην, εἰς ἐκάστην γεωργικὴν περιφέρειαν ὑπάρχουν ἄγροὶ διαφόρου φύσεως καὶ διαφόρου γονιμότητος. Πρέπει λοιπὸν νὰ λάβωμεν ὑπ' ὄψιν ἄλλας περιστάσεις δευτερευούσας μὲν διὰ τὸν γεωγράφον ἀλλ' οὐσιώδεις διὰ τὸν ἀγρονόμον, ἐν αἷς δεόν νὰ συγκαταλεχθῶσι ἡ γειτνίασις μετὰ τοῦ ὕδατος, ἡ εὐκολία τῶν μεσῶν τῆς συγκοινωνίας πρὸς ἐξαγωγὴν τῶν γεωργικῶν προϊόντων καὶ εἰσαγωγὴν τῶν λιπασμάτων δι' ὧν ὁ ἄνθρωπος νικᾷ τὰ ἐκ τῆς θερμοκρασίας καὶ τοῦ ἐδάφους κωλύματ' ἐπιστημονικωτέρων καὶ δαπανηροτέρων φροντίδων.

42. Διαίρεσις τῶν ἁρωσίμων γαιῶν. Καλεῖται ἁρωσίμος γῆ τὸ ἐπιπολλῆς τῆς γῆς καίμενον στρώμα τὸ κατάλληλον εἰς καλλιέργειαν τῶν φυτῶν. Σχηματίζεται δὲ ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως καὶ τριβῆς τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς πετρωμάτων καὶ περιέχει ὡς πρῶτιστα συστατικὰ τὴν ἄμμον, ἄργιλλον, τίτανον καὶ τὴν κοπρώδη γῆν. Τὰ στοιχεῖα δὲ ταῦτα εὐρίσκονται μεμιγμένα κατὰ διαφόρους δόσεις. Καθύστον δὲ τὸ ἐν ἡ τὸ ἕτερον ἐπικρατεῖ, διήρesan τὰς ἁρωσίμους γαῖας εἰς τέσσαρα εἶδη.

α.) Ἀμμώδεις γαῖαι, αἱ περιέχουσιν κατὰ τὸ ἥμισυ ἄμμον, αὗται εἶναι πορώδεις ὥστε ἀφίνουσι τὸ ὕδωρ νὰ διέρχεται, καὶ ἐπομένως ἀποξηραίνονται ταχέως. Εἰς ὕγρον κλίμα δίδουσιν εἰσόδημα ἀλλ' εἰς ξηρὸν μετρίως παράγουσι.

β.) Αἱ ἀργιλλώδεις γαῖαι, ἐν αἷς ἐπικρατεῖ ἡ ἄργιλλος, εἰσὶν πηχεῖαι, συμπηγεῖς, δυσκαλλιέργητοι, μὴ ἀπορροφῶσαι τὸ ὕδωρ, ὑπόλευκοι, ἀλλ' αἵτινες ἐνούμεναι μετ' ἀσθέστου καὶ ἄμμου, ἀμοίβουν τοὺς κόπους τοῦ γεωργοῦ καλῶς καλλιεργούμεναι.

γ'.) Αἱ τιτανώδεις γαῖαι, ἐν αἷς ἐπικρατεῖ ἡ ἀνθρακικὴ τίτανος, εἰσὶ γαῖαι συνήθως λευκάζουσαι, ἐλαφροὶ καὶ εὐθραστοί, ἐξάίρετοι διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου, τῶν δημητριακῶν καὶ τῶν χεδροποφόρων ἢ ὀσπρίων.

δ'.) Αἱ φυτικαὶ γαῖαι, ἐν αἷς ἐπικρατοῦσιν αἱ ὀργανικαὶ οὐσίαι αἱ σχηματίζουσαι διὰ τῆς ἀποσυνθέσεως αὐτῶν τὴν κοπρώδη γῆν ἢ καὶ τύρην. Εἰσὶ τὸ χρῶμα μελανώπαι καὶ πλούσιαι ὅταν ἀερίζωνται.

"Ἄλλως ἢ ἄμμος, ἢ ἄργιλλος, ἢ τίτανος καὶ ἡ φυτικὴ γῆ εὐρίσκονται συνήθως ἀναμεμιγμέναι εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ἔδαφος. Ἐν καταλλήλῳ ἀναλογίᾳ συνιστῶσιν ἐξάίρετον ἔδαφος, τὸ ἔχον 8 τοῖς $\frac{0}{10}$ φυτικὴν γῆν. Αἱ εὐφορώτερι γνωστὰι γαῖαι εἶναι τὰ προσχώματα τὰ σχηματιζόμενα εἰς τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν, ὡς τὸ Δέλτα τοῦ Νείλου, τοῦ Ρήνου κτλ. (§ 22.)

Κατὰ τὰς διαφόρους λοιπὸν ἐπόψεις τοῦ κλίματος, τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς καλλιεργείας, θέλομεν ἐξετάσει ἐν τῷ εἰδικῷ μέρει τὰ περὶ τῆς γεωργίας ἐκάστης χώρας, ἐκθέτοντες ὅποια τὰ ἐν ἐκάστῃ αὐτῶν εὐδοκιμοῦντα προϊόντα.

1. ΣΠΑΡΤΑ.

43. Οἱ δημητριακοὶ καρποί. Οἱ δημητριακοὶ καρποὶ εἶναι τὸ κυριώτερον προϊόν τῶν ἀροσίμων γαιῶν. Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο περιλαμβάνονται διάφορα σιτηρὰ, παρέχοντα ἡμῖν τὸ ἄλευρον, τὸ χρησιμεύον εἰς κατασκευὴν τῆς θρεπτικωτέρας τροφῆς, τοῦ ἄρτου. Τοιαῦτα εἶναι ὁ σῖτος, ἡ κριθή, ἡ βρώμη, ὁ ἀρχβοσίτος, ἡ κέγχρος, εἰς ταῦτα δύνανται νὰ περιληφθῶν ὁ μαῦρος σῖτος *sarrasin* καὶ ἡ ὄρυζα.

Ὁ σῖτος εἶναι ὁ βασιλεὺς τῶν δημητριακῶν καρπῶν, διότι μεταβαλλόμενος εἰς ἄρτον, ἀποτελεῖ τὴν κυριωτέραν τροφήν ὅχι μόνον τῶν Εὐρωπαϊκῶν λαῶν, ἀλλὰ καὶ τοῦ περισσοτέρου μέρους τοῦ ἐπιλοίπου κόσμου. Ὑπάρχουν πολλὰ εἶδη σίτου (*froment*, τὸ καλλίτερον εἶδος, *epeautre*, ἡ ὁ

λυρα ζέα, seigle ἢ βρίζα)· ἀλλ' ἡ δικάρισις αὕτη ἀφορᾷ μᾶλλον τὴν βοτανικὴν. Ἐμπορικῶς οἱ αἱτοὶ διαιροῦνται εἰς ἀπαλοὺς καὶ σκληροὺς, ἢ ὡς ἐκ τοῦ χρώματος εἰς ξανθοὺς καὶ κοκκίνοους, ὡς ἐκ τῆς ἐποχῆς τῆς καλλιεργείας τῶν εἰς πρῶτους ἢ ἑαρινούς (διμηνί) καὶ ὀψίμους ἢ φθινοπωρινούς.

Ἡ κριθή, ἥτις καλλιεργεῖται εἰς λεπτάς γαίας ἔχει θρεπτικὰς ιδιότητες πολὺ υποδεστέρας τοῦ σίτου καὶ ἐν Εὐρώπῃ τὴν μεταχειρίζονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν κατασκευὴν ζύθου.

Ἡ βρώμη, ἥτις ἐπὶ πολὺ ἐχρησίμευσε καὶ εἰς τινὰ μέρη καὶ χρησιμεύει ἀκόμη πρὸς τροφήν τοῦ ἀνθρώπου, καταναλίσκεται ἐν Εὐρώπῃ μόνον διὰ τοὺς ἵππους.

Ὁ ἀραβόσιτος εἶναι ὄψιμος δημητριακὸς καρπός, καλλιεργούμενος εἰς τὰς ὑγρὰς γαίας καὶ χρησιμεύων πρὸς τροφήν τῶν χωρικῶν, ὡς ἄρτος, καὶ πρὸς τροφήν τῶν πτηνῶν, τὰ δὲ φύλλα του χρησιμεύουν εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

Ἡ ὄρυζα, ἡ καλλιέργεια τῆς ὁποίας χρῆζει πολλοῦ ἡλίου καὶ εὐχρους καθύγρου, ἐχρησίμευσεν ὡς πρώτη τροφή τῶν Ἀσιατικῶν λαῶν. Ἡ καλλιέργεια αὐτῆς ποιότης εἶναι ἡ τῆς ἐν Ἀμερικῇ Καρολίνας καὶ τοῦ Πεδέμοντιου (ρίζονε). Τὰ νοσηρὰ ἀποτελέσματα τῆς καλλιεργείας τοῦ φυτοῦ τούτου, ἀπαιτούσης νὰ πλημμυρῶσι τοὺς ὀρίζοντας μὲ ὕδωρ κατὰ τὴν θερμότερην ὥραν τοῦ ἔτους, ἐμποδίζουσι τὴν πρὸσδον αὐτῆς, καὶ διὰ τοῦτο ἀπαγορεύεται πλησίον τῶν πόλεων ἡ καλλιέργεια τῆς ὀρύζης. Τὸ ἄχυρον αὐτῆς χρησιμεύει εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν ἀχυροπλέκτων σιαχιδίων.

Τὰ γεώμηλα. Μετὰ τοὺς δημητριακοὺς καρποὺς, μνημονεύομεν ὡς ἐν τῶν κυριωτέρων καὶ κοινοτέρων γεωργικῶν προϊόντων τὰ γεώμηλα, (ὕψγειος κλάδος σαρκώδης καὶ πλήρης ἀμύλου), τὰ ὁποῖα ἀντικαθιστῶντα τὰ σιτηρὰ ὀρθῶς ὠνομάσθησαν «ἕτοιμος ἄρτος τῶν πτωχῶν». Κατάγονται ἐκ τῆς Ἀμερικῆς, ἡ καλλιέργειάν των δὲ ἤδη ἐπέξετάνθη εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην.

Τὰ χερσινά. (όσπρια). Τοιχῦτα ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς πωλήσεως εἶναι δύο εἰδῶν 1) τὰ ξηρὰ ὡς οἱ φασιόλοι, φακκί, κύαμοι, πίσσα, κτλ. τὰ ὁποῖα εἰσὶν ἀντικείμενον σπουδαίου ἐμπορίου διὰ τὴν τροφήν τῶν κατωτέρων τάξεων καὶ ἰδίως τοῦ ἀνατολικοῦ θρησκειώματος· 2) τὰ χλωρὰ ἢ λαχανικά, ὡς τὰ πίσσα, ἢ κρέμνη, τὰ δαυκία, ἀσπάργχοι, θρίδακες, κινάραι κτλ., τὰ ὁποῖα προσωρισμένα ὅπως καταναλίσκωνται ὀλίγον μετὰ τὴν συγκομιδὴν, καλλιεργοῦνται πλησίον τῶν μεγαλοπόλεων, δίδοντα χώραν εἰς ἕδιον κλῆδον γεωπωνίας τὴν κηπουρικὴν.

44. **Τὰ βιομηχανικὰ φυτά.** Τὰ εἰς τὴν βιομηχανίαν χρησιμεύοντα φυτά εἶναι ἡ σφαργίς τελειοποιημένης καλλιεργείας. Ταῦτα εἶναι·

Ὁ βάμβας. Μετὰ τὰ σιτηρὰ τὰ ὁποῖα μᾶς χορηγοῦν τὸν ἄρτον, τὸ σημαντικώτερον ὑπὸ τὴν βιομηχανικὴν ἔποψιν ἐκ τῶν φυτῶν εἶναι ὁ βάμβας ὅστις μᾶς ἐνδύει. Εἶναι δὲ θάμνος μικροῦ ἀναστήματος, ἀνήκων εἰς τὴν οἰκογένειαν τῶν μαλαχοειδῶν, ἰθαγενὴς τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς εἰσάχθεις τὸν 9 αἰῶνα εἰς τὴν Εὐρώπην, καὶ οὗτινος ἡ καλλιέργει ἐπέξετάνθη εἰς τὴν Αἴγυπτον, Ἀλγερίαν, μικρὰν Ἀσίαν, Ἡλλάδα καὶ εἰς τὰς μεσημβρινὰς παραλίας χώρας τῆς Γαλλίας, Ἰσπανίας, Ἰταλίας.

Τὸ **κάνναβι**, καλλιεργούμενον εἰς πλουσίαις καὶ δροσερὰς γαίαις, εἶναι φυτὸν ἐτήσιον φθάνον ὕψος 2 μέτρων δίδει δὲ δύο προϊόντα· 1) τὸν σπόρον χρησιμεύοντα εἰς τροφήν τῶν μικρῶν πτηνῶν (καναβοῦρι) καὶ ἐκ τοῦ ὁποῖου ἐξάχουν ἔλαιον διὰ τὴν ζωγραφικὴν· 2) τὸν κορμὸν τοῦ ὁποῖου αἱ ἴνες χωριζόμεναι σχηματίζουν τὸ στουπεῖον.

Τὸ **λίνον** εἶναι ὥραϊον φυτὸν τοῦ ὁποῖου οἱ παχεῖς σπόροι παρέχουν καθαρώτατον ἔλαιον, χρησιμεῦον εἰς τὴν ζωγραφικὴν, λινέλαιον, καὶ χρησιμεύουν καὶ ὡς πρᾶντικὸν φάρμακον. Ἐκ δὲ τοῦ φλοιοῦ τοῦ λίνου λαμβάνεται τὸ νῆμα τὸ χρησιμεύον εἰς κατασκευὴν τῶν λινῶν ὑφασμάτων.

Τὸ κοκκινογούλιον, τοῦ ὁποίου ἡ καλλιέργεια, ὡς καὶ ἡ τοῦ γεωμήλου, μόλις ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος εἰσήχθη εἰς τὴν Εὐρωπαϊκὴν γεωργίαν. Εἶναι προσωρισμένον ἢ διὰ τὴν τροφήν, ἀλλὰ κυρίως διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς ζακχαρώς, καὶ πρὸς τοῦτο καλλιεργεῖται εἰς πολλὰ μέρη τῆς Γαλλίας, τὰ δὲ ὑποστήματα καὶ τὰ φύλλα του χρησιμεύουν εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

Τὸ ζακχαροκάλαμον, φυτὸν ἰθαγενὲς τῶν Ἰνδιῶν καὶ μεταφυτευθὲν εἰς Ἀφρικὴν καὶ Ἀμερικὴν, ἐκ τῶν καυλῶν τοῦ ὁποίου ἐκθλιβομένων ἐξάγεται ὕγρον καθ' ὑπερβολὴν σακχαρῶδες, ἢ ἀκαθάρστος ζάκχαρις, ἡ καθαριζομένη ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἀποκρυσταλλουμένη.

Τὰ βαφικὰ φυτά. Τὰ εἰς τὴν βαφικὴν χρησιμεύοντα φυτὰ εἶναι α.) τὸ ἐρυθρόδανον (ρίζαρι,) τοῦ ὁποίου ἡ ρίζα δίδει βαφὴν ἐρυθρὰν β.) ὁ κρόκος, ὁ ὁποῖος δίδει τὴν κεντρικὴν χρωματικὴν ὕλην σαφράν.

Καπνός. Τὸ φυτὸν τοῦτο, τὸ μηδὲν ὡφέλιμον ἀλλὰ τοῦ ὁποίου ὁ ἄνθρωπος ποιεῖται μεγίστην κατανάλωσιν ἐπιβλαβὴ αὐτῷ, ἐλθὼν ἐκ τῆς Ἀμερικῆς (1560) καλλιεργεῖται σχεδὸν εἰς ὅλα τὰ κλίματα. Εἰς τινὰ δὲ κράτη ἡ κυβέρνησις ἔχει ἀποκλειστικῶς τὸ προνόμιον τοῦ καπνοῦ καὶ κανονίζει τὴν καλλιέργειαν αὐτοῦ. Ἐξοδεύεται δὲ ὁ καπνὸς εἴτε εἰς κόνιν, ὡς ταμβάκος, εἴτε εἰς φύλλα ὡς καπνὸς ἀν κόπτωνται ἢ ὡς ποῦρα ἀν διπλόνωνται. Ὁ καλλίτερος καπνὸς εἶναι ὁ τῆς Ἀβίνης ταμβάκος δὲ τῆς Βιργίνιας.

45. **Οἱ φυσικοὶ λειμῶνες.** Οἱ λειμῶνες εἰσὶν ἀναγκαῖοι εἰς τὴν ἀγροτικὴν οἰκονομίαν, διότι τρέφουν τὰ κτήνη, τὰ χορηγοῦντα τὸ κρέας καὶ τὸ ἀναγκαῖον εἰς τὴν φυτοκομίαν πιάσμα. Διακρίνουν τρία εἴδη λειμῶνων τοὺς φυσικοὺς, τοὺς τεχνητοὺς καὶ τὰς βοσκὰς α.) Οἱ φυσικοὶ λειμῶνες εἰσιγαῖσι ὕγρα καλλιεργούμενα διὰ τὸ χόρτον. Τὸ χόρτον τοῦτο, ὅτε μὲν τρώγεται ἐπιτοπίως ὑπὸ τῶν κτηνῶν, ὅτε μὲν θερίζομενον ἐναποθηκεύεται ὡς ἄχυον

Οἱ φυσικοὶ λειμῶνες ἀπαιτοῦσιν ὀλίγην ἐργασίαν καὶ εἰς καλὴν γῆν, δίδουσιν εἰσόδημα πλούσιον, ἀλλ' εἰς αὐτοὺς εἶναι ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖον τὸ ὕδωρ· β'). οἱ τε χηνοὶ λειμῶνες. Εἰς πολλὰς ἀρωσίμους γαίαις, ὅπου αἱ φυσικαὶ λειμῶνες δὲν ἐπιτυγχάνουσι, καὶ δὲν εἶναι κατάλληλαι διὰ τὴν ἐπισποράν, μεταβάλλουν αὐτάς εἰς τεχνητὸν λειμῶνα, σπείροντες πῶς χρησιμευούσας πρὸς διατροφήν τῶν ζώων, ὅπως ἀπολαύσωσι ἔπειτα ἀπ' αὐτὰ λιπάσματα χρήσιμα διὰ τὴν καλλιέργειαν. Τὰ κυριώτερα φυτὰ τὰ διὰ τοὺς τεχνητοὺς λειμῶνας προωρισμένα εἶναι τὸ τριφύλλιον τὸ μῆδιον καὶ ἡ ὀνυβρυχίς, ἀνήκοντα εἰς τὴν οἰκογένειν τῶν ἐλλεβοροκάρπων.

γ'). Αἰ βοσκαί. Εἰς τὰς ἱσχνὰς γαίαις ἐπὶ κλιτύων, ἐν μέσῳ δασῶν, ὑπάρχουν ἐκτάσεις καλυπτόμεναι ἀπὸ χόρτον ἄγριον μὴ δυνάμενον νὰ θερισθῇ. Αὗται εἶναι αἱ βοσκαί.

II. ΚΑΡΠΟΦΟΡΑ ΔΕΝΔΡΑ.

46. **Ἄμπελος.** Μετὰ τὴν καλλιέργειαν τῶν σπαρτῶν ἥτις εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἑτησία, σπουδαιότερον μέρος ἀποτελεῖ ἡ καλλιέργεια τῶν δένδρων, ἡ δενδροκομία ἥτις διακρίνεται εἰς τρεῖς μεγάλας κατηγορίας· 1) τὴν ἄμπελον 2) τὰ ἄλλα καρποφόρα δένδρα· 3) τὴν δασοκομίαν.

Ἡ ἄμπελος, ἥτις συγκαταλέγεται μεταξὺ τῶν χρησιμωτέρων εἰς τὸν ἄνθρωπον φυτῶν, ὡς ἀντικείμενον ἐμπορίου τόσον διὰ τὸν καρπὸν τῆς ὅσον καὶ διὰ τὸν ἐξ αὐτοῦ κατασκευαζόμενον οἶνον, εἶναι θάμνος κλιματώδης εὐδοκιμῶν εἰς τόπους εὐκράτους, ἔχοντας κλίμα θερμὸν καὶ τὸ φθινόπωρον συνήθως ξηρὸν, καὶ εἰς ἀσβεστώδεις, ἐλαφρὰς καὶ ἀργιλλώδεις γαίας, ἀπαιτεῖ δαπανηρὰν καλλιέργειαν καὶ φυτικὰ λιπάσματα. Εἰς τὰ μέρη ἔνθα ἡ ἄμπελος ἐπιδίδει, ἡ οἶνοποιία ἀποτελεῖ σπουδαῖον κλάδον τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς, ἡ τέχνη δὲ αὕτη ἔφθασεν εἰς τὴν τελειότητα αὐτῆς

ἐν Γαλλίᾳ ἔνθα ἡ ἄμπελος εἶναι ὁ χαρακτηρηστικὸς πλοῦτος τοῦ γαλλικοῦ ἐδάφους.

Ὁ οἶνος, ποτὸν εὐχάριστον καὶ ὠφέλιμον εἰς τὴν υἰεῖαν χρησιμεύει ἰδίως ὡς χωνευτικόν, ἐνδυναμῶν τὰ ἀνθρώπινα ὄργανα εἰς τὰς χώρας ἐκεῖνας ὅπου διὰ τῆς συγκεντρώσεως τοῦ πολιτισμοῦ οἱ ἄνθρωποι διέχουν καθεστικόν βίον, ἡ δὲ ἐργασία δὲν εὐρίσκεται εἰς ἁρμονίαν μὲ τὴν φυσικὴν κατάστασιν τῆς χωνευτικῆς δυνάμεως. Κατατάσσονται δὲ οἱ οἶνοι εἰς ἀνίκμους (secs) καὶ ζακχαρώδεις, ἐκ τοῦ διαφόρου δὲ χρώματος εἰς λευκοὺς, ξανθοὺς, κοκκίνοους. Οἱ ζακχαρώδεις ἢ γλυκεῖς οἶνοι εἶναι καταλληλότεροι πρὸς δικτήρησιν· οἱ περιφημότεροι αὐτῶν εἶναι ὁ τῆς Μ α λ ά γ α ς τῆς Μ α δ έ ρ α ς, τῆς Ἀ λ ι κ ά ν τ η ς καὶ ὁ Ξ ε ρ έ ς (Ἰσπανίης), τὸ Π ό ρ τ ο ν (Πορτογαλλίης) ἢ Μ α ρ σ ά λ α (Ἰταλίᾳ), τοῦ Β ο ρ δ ώ καὶ τῆς Κ α μ π α ν ί α ς (Γαλλίᾳ) καὶ ὁ τῆς Κ ύ - π ρ ο υ καὶ Θ ή ρ α ς (Ἑλλάς) κτλ.

Ὁ μηλίτης, Εἰς τὰ μέρη ὅπου ἡ ἄμπελος δὲν ἐπιδίδει, τὸ σύνθηες ποτὸν τῶν κατόικων εἶναι ὁ μ η λ ί τ η ς λεγόμενος (cidre) καὶ ὁ ἀ π ί τ η ς (poiré) κατασκευαζόμενοι ἐκ τοῦ χυμοῦ μήλων καὶ ἀπηθίων ὑποβυθισμένων εἰς ζύμωσιν. Τὰ δύο ταῦτα ποτὰ ἔχουν ὀλιγώτερον πνεῦμα ἀπὸ τὸν οἶνον, περισσότερον ὁμῶς ἀπὸ τὸν ζῦθον.

Ὁ ζῦθος. Εἰς τὰς χώρας δὲ ὅπου οὔτε ἡ ἄμπελος φύεται οὔτε αἱ μηλέαι εὐδοκίμοσι, τὸ σύνθηες ποτὸν εἶναι ὁ ζ ῦ θ ο ς (bière, μπύρα) κατασκευαζόμενος ἀπὸ κριθῆν, ὑποβυθισμένην εἰς ζύμωσιν καὶ ἀπὸ τὴν βρυωνίαν. Διὰ τοῦτο ἡ β ρ υ ω ν ί α (houblon) εἶναι ἀντικείμενον σπουδαίως καλλιέργειας εἰς τοὺς βορείους τόπους, διότι μὲ τοὺς καρπούς της δίδει εἰς τὸν ζῦθον τὴν χαρακτηρίζουσαν αὐτὸν πικρότητα.

47. Τὰ ὀπωροφόρα δένδρα. Τὰ κυρίως χάριν τῶν καρπῶν αὐτῶν καλλιεργούμενα δένδρα εἶναι διαφόρων εἰδῶν. Τὰ μὲν παράρχουσι καρπούς ἐδωδιμούς, χλωρούς ἢ ξηρούς, τὰ δὲ εἰσι χρήσιμα εἰς τὴν βιομηχανίαν.

Ὀπωροφόρα δένδρα εἶναι ἡ μ η λ έ α, ἥτις αὐξάνει αὐτο-

μάτως εἰς πολλὰ δάση τῆς Εὐρώπης, βελτιωθείσα πολὺ διὰ τῆς καλλιεργείας καὶ τοῦ ἐμβολιάσματος, ἡ ἀχλαδιὰ ἥτις εἰς ἀγρίαν κατάστασιν ἐπὶ τῶν ὄρεων εὐρισκομένη (γκοριτσιὰ) ἐξηγενίσθη διὰ τοῦ ἐμβολιάσματος, ἡ κυδωνία, ἡ μεσπιλέα, ἡ λερασέα (ἐκ τῆς Κερασοῦς τοῦ Εὐξείνου Πόντου) ποικιλία τῆς ὁποίας εἶναι ἡ βυσσινέα, ἡ ροδακινέα, ἰθαγενὴς τῆς Περσίας, ἡ βερυκοκκέα τῆς Ἀμερικῆς, ἡ πορτοκαλέα, ἡ λεμονέα, ἡ ροιδέα κτλ. Ὡς οἱ καρποὶ τρώγονται νωποί.

Δένδρα δὲ ὧν οἱ καρποὶ τρώγονται ξηροὶ εἶναι ἐκτὸς τῆς σταφίδος, ἡ συκὴ, ἡ δαμασκηνέα ἐκ τῆς ἐν Συρίᾳ πόλεως Δαμασκοῦ, ἡ ἀμυγδαλέα, ἡ καρυδέα κτλ.

48. Τὰ βιομηχανικὰ δένδρα. Μεταξὺ τῶν δένδρων ὧν τὸ ξύλον ἢ ὁ καρπὸς χρησιμεύουν εἰς τὴν βιομηχανίαν, ἀξιοσημείωτα εἰσὶ. 1. Ἡ καρυδέα, ἥς τὸ μὲν ξύλον χρησιμεύει εἰς τὴν λεπτουργίαν προτιμᾶται δὲ τὸ μελανώτερον, ἀπὸ δὲ τὸν καρπὸν τῆς κατασκευάζεται ἔλαιον. 2. Ἡ ἐλαία ἡ θυγάτηρ τῆς Ἀττικῆς, καλλιεργεῖται ἤδη εἰς ὅλην τὴν μεσημβρ. Εὐρώπην μετ' ἐπιτυχίας, κατέχουσα τὴν τρίτην θέσιν μετὰ τὰ σιτηρὰ καὶ τὴν ἄμπελον. Εἶναι δένδρον ἀειθαλὲς καὶ πολύτιμον ἕνεκα τοῦ ἐκ τῶν καρπῶν τοῦ ἐξαγομένου ἐλαίου τοῦ ὁποῖον χρησιμεύει κυρίως ὡς ἄρτυμα καὶ διὰ τὸν φωτισμόν. 3. Ἡ καστανέα, πληροῦσα δάση ὁλόκληρα, ἥς τὸ ἐλαφρὸν ξύλον χρησιμεύει εἰς κατασκευὴν σκευῶν, ἥς τὸ οἰνοδοχεῖα καὶ τὰς οἰκοδομὰς, ὁ δὲ καρπὸς βραζόμενος ὡς τροφή εἰς τοὺς πτωχοὺς τόπους ἐνθα φύεται. 4. Ἡ μωρέα ἡ συκαμηνέα, ἥς τὸ μὲν ξύλον χρησιμεύει εἰς τοὺς τορνευτὰς καὶ κατασκευαστὰς πολυτελῶν ἐπίπλων, τὰ δὲ φύλλα πρὸς τροφήν τῶν μεταξοσκωλήκων.

ΤΑ ΔΕΝΔΡΑ ΤΩΝ ΔΑΣΩΝ. Τὰ δένδρα τὰ καλλιεργούμενα διὰ τὸ ξύλον τῶν σχηματίζουν ἐκτάσεις κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον μεγάλαις, καταφύτους περιοχαῖς αἵτινες καλοῦνται δάση ἢ δρυμοί. Εἰς τὸ ἐμπόριον διακρίνουσι τρία εἶδη ξύλων κατὰ τὴν σκληρότητα καὶ τὴν φύσιν τῶν.

1. Τὰ σ κ λ η ρ ἄ ξ ύ λ α. Ἡ δ ρ ὤ ς, τὸ μεγαλοπρεπές-
στερον τῶν δένδρων τὰ ὁποῖα αὐξάνουν αὐτόφουτα εἰς τὴν
Εὐρώπην, εἶναι ὁ βασιλεὺς τῶν δασῶν. Οἱ καρποί του (βάλ-
λανος), καὶ ὁ φλοιός, χρησιμεύουν εἰς τὴν βυρσοδεψίαν. Ἐπ'
αὐτῆς δὲ ἀναπτύσσεται τὸ κικκίδιον, χρησιμεύον διὰ τὴν
μελανὴν βαφήν. Τὸ ξύλον τῆς δρυὸς χρησιμεύει ἐξόχως εἰς
τὴν ναυπηγείαν, διότι ἐντὸς τοῦ ὕδατος σκληρύνεται. Ἡ
φηγὸς (ὄξειζ), ἡ μελία (μέλεγος), ἡ ἀγρία καστανέα κτλ.
Τὰ δὲ ἐκ τῶν τροπικῶν δένδρων χρήσιμα σκληρὰ ξύλα εἶναι
τὸ τοῦ ἀνκακάρου (μαόνι) κοκκινωποῦ ξανθοῦ ὠρκίου χρώμα-
τος, τὸ γαιάκιον, ὁ ἔβενος, τὸ σιδηρόξυλον, εἰς ταῦτα συγ-
καταριθμεῖται καὶ ὁ πῦξος (τσιμισίρι) χρήσιμος εἰς τὴν ξυλο-
γραφίαν.

2. Λευκὰ ξύλα ἔχουσι τὰ ἐξῆς δένδρα ἡ κ λ ή θ ρ α
(aune), ὁ α ἱ γ ε ι ρ ο ς, ἡ λ ε ύ κ η, ἡ ἱτέα, ἀγαπῶντα
τοὺς ὁροστεροὺς τόπους καὶ φυόμενα παρὰ τὰς ὁδοὺς καὶ τοὺς
ρύακας, ἡ σ η μ ύ δ α ἡ λευκόφλοιος (bouleau blanc) ἐπι-
δίδουσα εἰς ὅλας τὰς γαίας καὶ εἰς αὐτάς τὰς ἀνίκμους καὶ
ψυχροτέρας.

3. Τὰ ῥητινοφόρα δένδρα, (τὰ ὁποῖα ὀνομάζονται καὶ
κωνοφόρα ἕνεκα τοῦ κωνικοῦ σχήματος τοῦ καρποῦ των καὶ
ἀειθαλῆ διότι διατηροῦν πάντοτε τὰ βελονοειδῆ φύλλα των),
εἶναι ἡ π ε ύ κ η, ἥς τὸ ξύλον ἐκπέμπει δυνατὴν ὀσμὴν, χρη-
σιμεύει δι' ἱστούς πλοίων, εἶδος πεύκης εἶναι ἡ κούκουναριὰ· ἡ
ἐλάτη ἡ ἔλατος, ἀρεσκομένη μᾶλλον εἰς τὰ ψυχρὰ κλίματα
καὶ ὄρη, ἡ π ί τ υ ς, ὁ κ έ δ ρ ο ς, ἡ κ υ π ά ρ ι ς ο ς ἡ
ἄ ρ κ ε υ δ ο ς (ἡμερο κέδρο), ὁ σ μ ί λ α ξ τοῦ ὁποίου ἡ
ῥητίνη εἶναι γνωστὴ ὑπὸ τὸ ὄνομα σανδάρχη. Ὅλα ταῦτα
τὰ δένδρα ἔχουν ἀφθόνους ῥητινώδεις ὕλας.

49. **Προϊόντα τῶν δασῶν.** α) Ἡ πρώτη καὶ γενικω-
τέρως χρήσις τῶν ξύλων εἶναι πρὸς θέρμανσιν, πρὸς τοῦτο δὲ
καταναλίσκονται ἢ εἰς τὴν φυσικὴν των κατάστασιν ὡς κό-
πτονται ἀπὸ τῆς δάσης ἢ ἐν εἴδει ξυλανθράκων (καρβούνων)
β) τὰ δάση χορηγοῦσι τὸ ὑλικὸν τῆς ναυτιλίας ἥτις ἐκ τῶν

δένδρων αὐτῶν λαμβάνει τοὺς ἰστούς¹ (κατάρτια) τῶν πλοίων, τὰς δοκοὺς τῶν σιδηροδρόμων, τὰς δοκοὺς καὶ σανίδας τῶν οἰκοδομῶν, τὰς δούγας τῶν δοχείων καὶ ἄλλα ξύλα κοπτόμενα ἰδίως ἀπὸ τὰς δρυς καὶ καστανάς, χρήσιμα εἰς τὴν ἀμαξοπηγίαν καὶ γεωργίαν. Ἐκ τῆς τέφρας τῶν ξύλων ἐξάγουν τὴν πύρρην ἐκ δὲ τῶν θαλασσίων φυτῶν τὴν σόδα ν.

Μεταξὺ τῶν προϊόντων τῶν δασῶν πρέπει νὰ σημειωθῇ ὁ φελλὸς (φλοιὸς εἰδους δρυὸς τῆς Κορσικῆς καὶ Ἰσπανίας) ἡ τανίνη περιεχομένη ἐντὸς τοῦ φλοιοῦ τῶν κοινῶν δρυῶν, χρήσιμος εἰς τὴν βυρσοδεψίαν, τὸ κικιδιον, ἡ ἴσκα, παράσιτος μήκυσ φούμενος ἐπὶ τῆς δρυὸς, ἡ ῥητίνη, ἐξαγομένη ἀπὸ τὴν θαλασσίαν πίτην (πεύκην) ἐξ ἧς λαμβάνεται ἡ τερεβενθίνη, ἡ κολοφωνία, ἡ πίσσα καὶ ἡ πισσάσφαλτος.

ΚΕΦ. Β'.

Η ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ.

50. **Τὰ κτήνη.** Ἡ Γεωργία, εἰς τὴν γενικὴν αὐτῆς σημασίαν, ὅπως μάλιστα προβαίνει σήμερον τελειοποιουμένη, ἐμπεριλαμβάνει καὶ τὴν κτηνοτροφίαν, ὥστε ἀμοιβαίως αὐταὶ συμβοηθοῦνται εἰς τὴν παραγωγὴν τῶν πλουσιῶν προϊόντων. Ὑπάρχει φυσικὸς δεσμὸς μεταξὺ αὐτῶν καὶ ὑπὸ τοῦτον συμβαδίζουσι προαγόμενα ἀμφότερα. (1)

Τὰ κτήνη λοιπὸν, τὰ ὅποια ἀποτελοῦν, τὸν πλοῦτον τῆς γῆς, δὲν δύνανται νὰ ᾔναι ἀφθονα εἰμὴ καθόσον ἡ γῆ εἶναι πλουσία εἰς τὰς βοσκάς. Ἡ δὲ στατιστικὴ βεβαιῶν ὅτι ὁ ἀριθ-

(1) «Καὶ γὰρ ἡ προβαινευτικὴ τέχνη συνῆπται τῇ γεωργίᾳ.» (Ξενοφ. Οἰκον. Α.)

μὸς τῶν κτηνῶν ἐκάστης χώρας εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὴν ἔκτασιν τῶν ἀρωσίμων γαιῶν.

ὑπὸ τὸ ὄνομα **μ ε γ ἄ λ α κ τ ῆ ν η** περιλαμβάνονται α) οἱ ἵπποι, β) ὄνοι καὶ ἡμίονοι γ) βόες, ἀγελάδες, ὑπὸ δὲ τὸ ὄνομα **μ ι κ ρ ἄ κ τ ῆ ν η** τὰ πρόβατα, αἱ αἴγες, οἱ χοῖροι. Χρησιμεύουν δὲ τὰ κτήνη τριχῶς. α) Ὡς παρσκευαστικά τοῦ λιπάσματος τῶν γαιῶν. β) Ὡς ἀροτῆρες, ἐργαζόμενα εἰς τὴν ἄρσιν τῶν γαιῶν καὶ γ) ὡς προσοδοφόρα, τὰ τρεφόμενα διὰ τὰ προϊόντα των, τὸ γάλα, τὸ κωπὸν κρέας ἢ τὸ ταριχευτὸν, τὸν τυρὸν, τὸ βούτυρον, λίπος, τὸ δέρμα των, τὸ ἔριον, τὰ ὀστά καὶ τὰ κέρκτα κτλ. Ἡ τελευταῖα αὕτη ἔποψις τῶν διὰ τὴν σφαγὴν κτηνῶν εἶναι σπουδαιοτέρη καθόσον ὁ τόπος εἶναι πλουσιώτερος καὶ ἔχει εὐκολώτερον μέσον συγκοινωνίας.

51. Μεγάλα κτήνη. Ο **ΙΠΠΙΟΣ**, οὗ ἡ συντήρησις εἶναι δαπανηροτέρη πάντων τῶν ἄλλων οἰκικῶν ζώων, χωρηθεὶ τὴν καλλιτέραν κόπρον καὶ βοηθεῖ τὸν γεωπόνον εἰς τὰ γεωργικὰ ἔργα, παρέχων ἐργασίαν μεῖζονα τοῦ βοός εἰς τὴν ἄρσιν, ἀλλ' ἡ ἡλικία του ἐλαττώνει τὴν δυνάμιν του. Ἦρχισε δὲ πρό τινων ἐτῶν νὰ γίνηται ἐν Εὐρώπῃ χρῆσις καὶ τοῦ ἵππευ κρέατος πρὸς τροφὴν τοῦ ἀνθρώπου.

Ο **ΟΝΟΣ** εἶναι ὁ ἵππος τοῦ πτωχοῦ. ζῶν ἐξόχως ἀγροτικὸν καὶ ὑπομονητικὸν εἰς τὸ ἔπακρον, δικτελεῖ ὁ ἀκούραστος ὑπὸ τῆς τοῦ γεωργου καὶ χάρις εἰς τὴν μετριοφροσύνην του, εἶναι ὑγιέστερος τοῦ ἵππου, ζῶν 14—20 ἔτη. Ἀπὸ τῆς συμμίξεως τῶν δύο τούτων εἰδῶν, ἵππου καὶ ὄνου, γεννᾶται ὁ **ἡμίονος**, ἀνεκτίμητος εἰς τοὺς βουνώδεις τόπους, ὅπου τὸν βλέπομεν ἐν Ἑλλάδι νὰ περιπατῇ χωρὶς νὰ κλονίζεται εἰς τοὺς πλέον ἀποκρήμνους καὶ κινδυνώδεις ἀνηφόρους.

Οἱ **ΒΟΕΣ** ἐκτὸς τῆς κόπρου α) ἐργάζονται ὡς ἀροτῆρες καὶ εἰσὶν ἐπιδεξιώτεροι εἰς τὸ ὄργωμα, δικτηροῦντες ἀκμαίως τὰς δυνάμεις των β) χρησιμεύουν διὰ τοῦ γάλακτος καὶ κρέατός των εἰς τροφὴν τοῦ ἀνθρώπου. Καθόσον δὲ τὸ εἶδος των

είναι καταλληλότερον πρὸς τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλον σκοπὸν, διακρίνονται εἰς γαλακτοφόρους, ἀροτῆρας ἢ τῆς σφαγῆς. Ὑπάρχουν διφόρα εἶδη βοῶν, ἀλλ' ἡ πρόοδος τῆς γεωργίας καὶ ἡ μίξις τῶν γενῶν τείνουν εἰς ἐξάλειψιν τῶν διακρίσεων καὶ ἀνάπτυξιν τῶν καταλλήλων πρὸς τροφὴν τοῦ ἀνθρώπου ἰδιοτήτων, καθότου ἡ αὐξοῦσα κατανάλωσις καὶ υπερτίμησις τοῦ βοείου κρέατος ἐνθαφρύνει τὴν κτηνοτροφίαν.

52. Μικρὰ κτήνη. Τὰ ΠΡΟΒΑΤΑ χορηγοῦν εἰς τὸ ἄνθρωπον τὸ ἔριον τῶν διὰ τὴν ὑφαντικὴν, τὸ δέρμα τῶν διὰ τὴν θυροδεψίαν, τὸ γάλα καὶ κρέας τῶν διὰ τὴν τροφὴν του. Ὑπάρχουν πολλὰ εἶδη προβάτων α) τὸ κοινὸν πρόβατον, οὗ τὸ ἔριον χρησιμεύει εἰς κατασκευὴν χονδροειδῶν ὑφανμάτων, ἀνατρεφόμενα κυρίως διὰ τὴν σφαγὴν. β) τὸ ἰσπανικὸν πρόβατον μερινός, τὸ ὅποτον δίδει τὸ ἄφθονον καὶ ἐπιμελημένον ἐκεῖνο ἔριον τὸ ἐπιζήτητον εἰς τὴν βιομηχανίαν, γ) τῆς Καρχυμνίας, τὸ ἔχον κρέας παχύτερον καὶ νοστιμότερον τῶν λοιπῶν.

Ἡ Αἴξ, λεγομένη «ἀγέλας τοῦ πτωχοῦ», εἶναι ζῶον ὀρεινόν, ἡμιάγριον, ἀνατρεφόμενον κυρίως διὰ τὸ γάλα καὶ τὸ δέρμα του, καὶ τὰς τρίχας πρὸς κατασκευὴν χονδρῶν ὑφανμάτων. Ἀπὸ τὰς τρίχας τῶν τῆς Κασιμυρίας αἰγῶν κατασκευάζονται τὰ κασιμίρια.

Ο ΧΟΙΡΟΣ τοῦναντίον εἶναι ζῶον ὅλως κατοικίδιον, παρέχον πολλὰς ὑπηρεσίας εἰς τὸν ἄνθρωπον, διότι ὅλα του τὰ μέρη εὐρίσκουν ἐφαρμογὴν εἰς τὰς ἀνάγκας του. Μέγα μέρος χρησιμεύει εἰς τροφὴν νωπὴν ἢ καπνισμένον (λαρδί, χοιρομήριον), μὲ τὰ ἐντόσθιά του κοπανιζόμενα κατασκευάζουν τοὺς ἀλάντας (λουκάνικα), τὸ δὲ πᾶχος του χρησιμεύει εἰς κατασκευὴν παχυμύρων καὶ εἰς τὸ ἄλλειμα τῶν ἄξονων τῶν μηχανῶν.

Κάτωθεν τῶν μεγάλων καὶ μικρῶν κτηνῶν εἶναι τὰ ἐν τῷ ὀρνιθῶνι (la basse cour) τρεφόμενα πτηνὰ καὶ μικρὰ ζῶα, τὰ ὑποβοηθοῦντα σπουδαίως τὴν διατροφήν τοῦ ἀνθρώπου. Τοι-

αὐτα εἶναι οἱ λαγωοί, αἱ ὄρνιθες, οἱ Ἰνδικάνοι, αἱ νῆσσαι, αἱ χῆνες, αἱ περιστέραι κτλ.

Ὡς εἶδος κτηνοτροφίας πρέπει νὰ καταλογισθῇ ἐνταῦθα ἡ μελισσοκομία καὶ ἡ σκωληκοτροφία. Αἱ μὲν ΜΕΛΙΣΣΑΙ ἐξάγουται ἀπὸ τοὺς χυμοὺς τῶν ἀνθέων χορηγοῦσι τῷ ἀνθρώπῳ τὸ μέλι, τροφὴν ὑγιεῖ καὶ δροσερὴν καὶ τὸν κηρὸν. Αἱ μέλισσαι ἀποτελοῦσι κοινωνίαν καλουμένην σμήνος, κατοικοῦσαι ἐντὸς κυψέλης φυσικῆς ἢ τεχνητῆς. Διὰ νὰ ᾔνοι ἐν σμήνος ἐν καλῇ καταστάσει δὲν πρέπει νὰ ὑπερβαίνει τὰς 20—25 χιλ. μελισσῶν καὶ τότε ἡ ἡμερησία παρὰγωγὴ τοῦ εἶναι 150 μέχρι 200 δραμ. μέλιτος.

Ὁ δὲ ΜΕΤΑΞΕΟΣΚΩΛΗΞ εἶναι ἰθαγενὴς τῆς Κίνας κάμψη τρεφομένη ἐκ τῶν φύλλων τῆς μωρέας καὶ ζῶσα ἐν ὑπαίθρῳ εἰς τὰ θερμὰ κλίματα, εἰς δὲ τὰ ψυχρότερα ὅπου μετεφυτεύθῃ ἢ βιομηχανικῇ αὐτῇ, ἀνατρέφεται ἐντὸς καταστημάτων κλειπτῶν καὶ θερμῶν ἅτινα καλοῦνται θ ο μ β υ κ ο τ ρ ο φ ε ῖ α. Εἶναι γνωστὰ αἱ περίεργοι μεταμορφώσεις τοῦ ἐντόμου τούτου κατὰ τὰς διαφόρους τῆς ζωῆς του περιόδους. Μετὰ 35 ἡμερῶν τροφὴν ὡς σκώληξ ἀναβαίνει ἐπὶ ξηρῶν κλάδων ὅπου κατασκευάζει διὰ τῆς ἐκ τοῦ στόματός του ἐξερχομένης μετὰξης κουκούλιον ὠρειδὲς ἐντὸς τοῦ ὁποίου περιλλέεται μεταβαλλόμενον εἰς χ ρ υ σ α λ λ ῖ δ α. Ἐκτυλίσσοντες δὲ τὸ νῆμα τῶν κουκουλίων ἀποσπῶμεν τὴν μέταξαν.

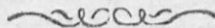
53. **Ἡ ὀθὴρα καὶ ἁλίσια.** Εἰς τὰ οἰκιακὰ ζῶα τῆς κτηνοτροφίας πρέπει νὰ προσθέσωμεν καὶ τὰ ἄγρια ζῶα τὰ ὑπὸ τῶν κυνηγῶν φονευόμενα. Τοιαῦτα εἶναι ἐν μὲν ταῖς πεδιάσιν ὁ λαγῶς, ἡ πέρδιξ, ἡ νῆσσα εἰς τὰς λίμνας καὶ ἔλη, ὁ κόνικλος, φασιανός, ἡ δορκάς, ὁ ἀγριοχίρος, ἡ ἀλώπηξ κτλ. εἰς τὰ ὄρη. Τὰ ἄγρια ζῶα, ὡς καὶ τὰ οἰκιακὰ, χορηγοῦν ἐκτὸς τοῦ κρέατος, γουναρικὰ καὶ πτερὰ χρησιμεύοντα εἰς τὴν βιομηχανίαν.

Οἱ ἰχθύες εἶναι εἰς τοὺς παραλίους μάλιστα τόπους, τὸ κυριώτερον στοιχεῖον τῆς τροφῆς τῶν κατοίκων. Διακρίνουσι δὲ τοὺς ἰχθεῖς τῶν γλυκῶν ὕδατων (κυπρίνος, ἔγχελυς, ἱσοῦ,

ἀττακεύς, πυροῦς κτλ.) καὶ τοὺς θαλασσίους ἰχθεῖς, ὧν ἡ ἀλιεία διαιρεῖται εἰς μικρὰν καὶ μεγάλην. Ἡ μεγάλη ἀλιεία ἀντικείμενον ἔχει τὴν ἄρχην ὠριτμένων ἰχθύων, οἷον φωκῶν, φαλαινῶν, ὀνίσκων, μαινίδων, ρεγκῶν, σαρδελῶν, λακέρδων. Ἡ δὲ μικρὰ ἀλιεία γενομένη κατ' αἰγιαλοῦς, ἀντικείμενον ἔχει τοὺς βρωτίμους μικροτέρους ἰχθεῖς τῆς θαλάσσης. Εἰς ταύτην περιλαμβάνονται καὶ τὰ ὁστρακόδερμα, ὡς οἱ ἄστακοι, ὄστρεα καὶ αἱ μαργαριτοφόροι κόγχαι, τὰ κοράλλια καὶ οἱ σπόγγοι κτλ.

Τὸ ἐμπόριον τῶν θαλασσίων ἰχθύων ἔλαβε σημαντικὴν ἀνάπτυξιν ἀφ' οὗ διὰ τῶν σιδηροδρόμων κατέστη εὐκόλος ἡ μεταφορὰ αὐτῶν νηπῶν καὶ εἰς τὰ μεσόγεια τῶν χωρῶν.

54. **Ἡ ἰχθυοκαλλιέργεια.** (pisciculture) Λυπηρὸν εἶναι νὰ ἐγκαταλιμπάνηται εἰς τὴν φύσιν ἡ παραγωγὴ τοῦ ἐνὸδρου πλούτου· διότι ἐν πολλαῖς περιστάσεσιν ἡ ἀνθρώπινη φιλοπονία ἠδύνατο νὰ παρέμβῃ ἐπωφελῶς καὶ νὰ προκαλέσῃ διὰ τῆς καλλιέργειας τῶν ἰχθυοτροφείων ἀφθονώτερα καὶ βεβαιότερα προϊόντα, ὡς κάμνει τὴν γῆν νὰ παραγάγῃ ταῦτα διὰ τῆς ἐπιμελημένης γεωπονίας. Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ δὲ ἡ κοινωνία περιορίζεται εἰς μέτρα προληπτικὰ ἀφορῶντα τὴν διατήρησιν τῶν ἰχθύων, διὰ τῆς ἀπαγορεύσεως τῆς ἀλιείας, ὡς καὶ τῆς θήρας κατὰ τινὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους. Ἐν τούτοις εἰς τὰς τελευταῖας λίμνας ἀνέκαθεν ἐξασκήθη ἡ ἰχθυοκαλλιέργεια.

Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ.

55. **Διαίρεσις καὶ εἶδη τῆς βιομηχανίας.** Ὁ-
σὴν σπουδαιότητα καὶ ἂν κέκτηται ἡ γεωργία, πολὺ ἀπέ-
χει τοῦ νὰ περιλάβῃ πάντα τὰ ὕλικά πλούτη τὰ ὁποῖα ὁ
ἄνθρωπος διὰ τῆς ἐργασίας του παρ᾿ ἑαί. Ἡ Γεωργία, ὡς
εἶδομεν, χορηγεῖ τὰς πρώτας ὕλας, αἵτινες ἀποτελοῦσαι
μέρος τοῦ ὀργανικοῦ βασιλείου, ἐπιτυγχάνονται διὰ τῆς
καλλιεργείας ἢ κτηνοτροφίας. Αἱ ἀνόργαναι ὅμως οὐσίαι,
τὰ ὄρυκτά καὶ μέταλλα τὰ συνιστῶντα τὸν ἑγγεῖον πλοῦτον,
δὲν ὑπάρχοντα εἰς αὐτὴν διότι ὁ τρόπος τῆς ἐκμεταλλεύσεως
αὐτῶν εἶναι πολὺ διάφορος. Ὁ ἄνθρωπος τὰς οὐσίας ταύ-
τας δὲν τὰς πολλαπλασιάζει, ἀλλὰ μόνον τὰς ἐξάγει ἐκ
τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς· διὰ τοῦτο αὗται ἀποτελοῦσιν ἰδιαι-
τερον κλάδον βιομηχανίας ἣτις καλεῖται **ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΑ**.

Ὁ ἄνθρωπος ἐργάζεται πρὸς θεραπείαν τῶν ἀναγκῶν του.
Τὰ παραχθέντα ὅμως ὑπὸ τῆς γεωργίας ἢ μεταλλουρ-
γίας, δὲν δύνανται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νὰ καταναλωθῶσιν
ἀμέσως. Εἶναι ἀνάγκη ὁ ἄνθρωπος νὰ τὰ κόψῃ, νὰ τὰ διαι-
ρέσῃ, νὰ τὰ συνδιέσῃ καὶ τροποποιήσῃ κατ' ἄπειρους τρό-
πους ὅπως ἀπολαύσῃ τὸ ὀριστικὸν προϊόν τὸ χρησιμεῖον αὐ-
τῷ. Οἱ διάφοροι οὗτοι καὶ πολλαπλοὶ τρόποι, ἀποτελοῦσι
τὴν καθ' αὐτὸ βιομηχανίαν, ἣτις καλεῖται **ΧΕΙΡΟΤΕΧΝΙΚΗ**
ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ.

Ὁ ἄνθρωπος ἔχει νὰ θεραπείσῃ ἀνάγκας τοῦ πνεύματος
ἢ τοῦ σώματος, πνευματικὰς ἢ σωματικὰς· πρέπει νὰ τρυ-
φῇ, νὰ ἐνδυσθῇ, νὰ κατοικήσῃ, νὰ μετακινήθῃ ἐνίοτε, πρέ-

πει νὰ ἐκπαιδεύσῃ καὶ νὰ τέρψῃ τὸ πνεῦμα του. Ἐντεῦθεν πηγάζουν ἐν τῇ βιομηχανίᾳ τέσσαρες μεγάλαι κατηγορίαι, ἀνταποκρινόμεναι εἰς τὰ πέντε εἶδη τῶν θεραπειῶν ἀναγκῶν· ἤτοι α.) βιομηχανίαι ἀφορῶσαι τὴν τροφήν τοῦ ἀνθρώπου β.) τὴν ἐνδυμασίαν γ) τὴν κατοικίαν δ.) τὴν μεταφοράν, ε.) τὰς πνευματικὰς ἀνάγκας.

Ἄλλ' ὅπως κατασκευάζωμεν προϊόντα κατὰ ἄλλα πρὸς θε-
ρηκεῖαν τῶν ἀναγκῶν τούτων πρέπει νὰ δώσωμεν εἰς τὴν
ὕλην μίαν ἢ πλείονας προπαρασκευαστικὰς τροποποιήσεις.
Πρέπει πάντοτε νὰ μεταχειρισθῶμεν ἐργαλεῖα, σχεδὸν πάν-
τοτε μηχανὰς καὶ μέσθα χημικὰ. Ὅσῳ πλέον ἡ βιομηχα-
νία εἶναι προοδευμένη τόσῳ τὰ ἐργαλεῖα καὶ αἱ μηχαναὶ
εἰσὶ πλείονες καὶ πολὺπλοκοι, τόσῳ αἱ χημικαὶ οὐσίαι με-
τέχουν σπουδαίως εἰς αὐτήν. Ὑπάρχει λοιπὸν καὶ ἑτέρα
κατηγορία βιομηχανιῶν διευκολύνουσα τὴν παραγωγὴν. Αὗ-
ται ἀποκαλοῦνται προπαρασκευαστικαὶ βιομη-
χανίαι, διακρούμεναι εἰς μηχανικὰς καὶ χημι-
κὰς.

Ἡ ταξινόμησις αὕτη τῶν βιομηχανικῶν χρησιμεύει ὅπως
ὑποβοηθήσῃ τὸ πνεῦμα ὅπως ἀναγνωρίσῃ ἑαυτὸ ἐν τῷ ἀπε-
ράντῳ σταδίῳ τῆς παραγωγῆς. Τὸ στάδιον τοῦτο εἶναι τὸ
τῆς ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ, λέξις ἥτις ἐν τῇ πλατυτέρᾳ αὐτῆς ἐν-
νοίᾳ σημαίνει τὴν ἀνθρώπινον φιλοπονίαν ἐπα-
σχολουμένην εἰς παραγωγὴν χρησίμων
πραγμάτων. Οὕτως ὀριζομένη ἡ βιομηχανία περιλαμ-
βάνει καὶ τὴν γεωργίαν, περὶ ἧς ὠμιλήσαμεν ἤδη, τὴν χει-
ροτεχνικὴν βιομηχανίαν, εἰς ἣν ἀφιεροῦται τὸ παρὸν τμήμα,
καὶ τὸ ἐμπόριον περὶ οὗ θέλει γίνεαι λόγος εἰς τὸ ἐκόμενον.

Τὰς διαιρέσεις ταύτας, ὅπως ἐγγραρχθῶσι καλῶς εἰς τὴν μνήμην, καλὸν νὰ τὰς καταγράψωμεν εἰς τὸν ἐπόμενον πίνακα.

1. Ἀγροτική βιομηχανία ἢ ΓΕΩΡΓΙΑ, παράγουσα τὰ τρόφιμα καὶ τὰς πρώτας ὕλας τῆς βιομηχανίας.

II. Χειροτεχνική ἢ κυρίως ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ, τροποποιήσασα τὴν ὕλην ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν μας.

Μεταλλουργικὴ βιομηχανία ἢ χορηγοῦσα τὰς μεταλλικὰς ὕλας.

Προπαρασκευαστικὴ καὶ βιομηχαν. ἐργαζόμεναι διὰ τὴν παραγωγὴν. } μηχανικαὶ
Χημικαὶ

Βιομηχανίαι θεραπεύουσαι τὰς ἀτομικὰς ἀνάγκας.

βιομ. τῆς τροφῆς
» ἐνδυμασίας
» κατοικίας
» μεταφορᾶς
» τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν.

III. Ἐμπορικὴ ἢ βιομ. ἢ ΕΜΠΟΡΙΟΝ, μεταφέρουσα τὰ παντοειδῆ προϊόντα ἐπὶ κερδῶς.

Αὐτ. ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ.

56. Τὰ λατομεῖα καὶ μεταλλεῖα. Ἀντικείμενον τῆς μεταλλουργικῆς βιομηχανίας εἶναι ἡ ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς ἐξαγωγή τῶν ὀρυκτῶν καὶ μετάλλων τῶν χρησιμευόντων εἰς τὰς ἄλλας βιομηχανίας. Αἱ ὕλαι αὗται δὲ εὐρίσκονται εἰς ὅλους τοὺς τόπους, ὅπου δὲ ἀπαντῶνται δὲν

δύνανται νὰ ἐξαχθῶσι μετὰ τῆς αὐτῆς εὐκολίας καὶ διὰ τῶν αὐτῶν μεθόδων. Διότι αἱ ὕλκι αὗται, ἀποτελοῦσαι μέρος τοῦ πεδίου αὐτοῦ, εἰσὶν εἰς στενὴν συνάφειαν μετὰ τῆς γεωλογικῆς συστάσεως τῆς χώρας, (β. 24). Διὰ τοῦτο διακρίνουσιν τρία εἶδη ἐκμεταλλεύσεως.

1). Τὰ λ α τ ο μ ε ῖ α (carrières), ἀφ' ὧν ἐξάγουσι τοὺς χρυσοῦς εἰς τὰς τέχνας καὶ τὰς οἰκοδομὰς λίθους, τὰ μάρμαρα, σχιστολίθους, τιτανολίθους, μάρμαρα, ἀλόνες, πλάκας λιθογραφικὰς, τοὺς ὀφίτας, γρανίτας, βασάλτους, κίττην οὐρανίαν γῆν, ἄμμους κτλ., ἅπαντα ἐξορυσσόμενα ἐν ὑπὸ κλίθρῳ, ἢ ἐνίοτε καὶ εἰς ὑπογείους στοὰς ἀλλ' ἀσχετῆς.

2.) ὀ ρ υ γ ε ῖ α (minières) εἶναι τὰ ἐγκαλεῖντα τὸν ἐκ πρωτόγενους σίδηρον, τὰ ἄλλα τοῦ νίτρου, στυπτιρίας, βιτριολίου, χρυσοκόλλας (βόραξ), τὰ ὀρυκτὰ σμύριδα, γύψον, σήπιον, μηχανήσιν ὡς καὶ τὰς πιτσώδεις, ρητινώδεις καὶ ἐλαιώδεις οὐσίαις, νάφθον, ἄσφαλτον, πετρέλαιον κτλ.

3.) Μ ε τ α λ λ ε ῖ α (mines) εἶναι τὰ περιέχοντα τὰ κυρίως λεγόμενα μέταλλα, (χρυσός, ἄργυρος, λευκόχρυσος, ὑδράργυρος, μόλυβδος, σίδηρος, κασσίτερος, ψευδάργυρος κτλ.) καὶ τὰς ὀρυκτὰς καυσίμους ὕλας, ἀνθρακίτην, λιθάνθρακα, γαιάνθρακα. Ἐπειδὴ δὲ τὰ περιέχοντα τὰ μέταλλα ταῦτα ὀρυκτὰ εἶναι χωρμένα εἰς μέγα βάθος, ὡς εὐρισκόμενα ἐντὸς πετρωμάτων παλαιστοτάτου σχηματισμοῦ διὰ τοῦτο ἡ καλλιέργεια τῶν μεταλλείων ἀπαιτεῖ μεγάλα τεχνικὰ ἔργα, τὴν ἀνώρυξιν φρεάτων, δι' ὧν κατέρχονται ἀνωθεν εἰς τὰ στρώματα καὶ τὴν διάτρυσιν πολυαριθμῶν ὑπογείων στοῶν, πολλάκις ἠκτιστῶν, δι' ὧν οἱ ἐργάται ἀποσπῶσι διὰ τῆς ἀξίνης ἢ τῆς πυρίτιδος τὸ μεταλλοῦχον ὀρυκτὸν, ἀκολουθοῦντες τὴν διεύθυνσιν τῶν κοιτασμάτων.

57. Τὸ ἄλλας. Εἰς τὰς μεταλλευτικὰς ἐργασίας κατατάσσεται καὶ ἡ ἐξαγωγή τοῦ ἄλλας, στοιχείου ἀπαραίτητου εἰς τὴν τροφήν τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ὁποῖον ἐξάγουσι εἴτε ἐκ τῶν μεταλλείων, ὑπὸ τὸ ὄνομα ὀ ρ υ γ ε ῖ α ἢ εἴτε

τὸ συνάζουσιν εἰς τὰς παρχλίκας ὑπὸ τὸ ὄνομα θαλάσσιον ἄλας. Ἡ πηγὴ εἶναι ἡ αὐτὴ, διότι τὸ ὀρυκτὸν εἶναι θαλασσίαν παρχκταθήκη τῶν προκατακλυσμιαίων ἐποχῶν.

Τὸ ὀρυκτὸν ἄλας ἐξάγουσιν ἐκ τῶν μεταλλείων πλημμυροῦντες αὐτὰ μὲ ὕδωρ καὶ ἔπειτα ἐξάγοντες αὐτὸ κεκορεσμένον ἄλατος, ἀφίνουν νὰ ἐξατμισθῇ τὸ ὕδωρ διὰ τοῦ πυρός. Τοῦτο πρᾶττει καὶ ἡ φύσις διὰ τοῦ ἡλίου εἰς τὰς ἀλικιὰς ὁπότεν οἱ παρχλίοι τόποι λαμβάνουσι τὸ θαλάσσιον ἄλας.

58. Μεταλλικὰ καὶ θερμὰ ὕδατα. Εἰς τὰ μεταλλορυχεῖα πρέπει νὰ προσθέσωμεν καὶ τὰ θερμὰ ἢ μεταλλικὰ ὕδατα, τὰ ὁποῖα εἶναι καὶ αὐτὰ πλοῦτος χορηγούμενος ὑπὸ τοῦ ἐδάφους, οὗ ποιεῖται χρῆσιν ὁ ἄνθρωπος ὡς θεραπευτικὸν μέσον καὶ διὰ τὴν ἀνακάλυσιν τῶν ὁπείων ἐκτελεῖ ἐνίοτε ἔργα ἀνάλογα πρὸς τὰ τῶν μεταλλείων. Καὶ μεταλλικὰ ὕδατα ὀνομάζουσι τὰ περιέχοντα διαλυμένους ἐν αὐτοῖς ἀρκετὰς ξένους μεταλλικὰς οὐσίας, ἀναλόγως τῶν στρωμάτων δι' ὧν διέρχονται. Ὑποδιαιροῦσι δὲ αὐτὰ εἰς ἀνθρακωχεῖα (ὡς τοῦ Σέλτζ, Βισχὺ κτλ.) εἰς σιδηροῦχα (ὡς τὰ τῆς Θήρας κτλ.) θειωχεῖα (ὡς τὰ τῆς Ὑπάτης καὶ Κυλλήνης). Καὶ τὸ θαλάσσιον ὕδωρ περιέχον $2\frac{1}{4}$ τοῖς $\frac{0}{100}$ ἄλας, δύναται νὰ θεωρηθῇ μεταλλικόν, ὥστε τὰ θαλάσσια λουτρὰ ἀποτελοῦσι σπουδαίαν βιομηχανίαν πλησίον τῶν μεγαλουπόλεων.

Πολλὰ μεταλλικὰ ὕδατα φθάνουν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς μὲ ὑψωμένην θερμοκρασίαν. Αὗται εἰσὶν αἱ θερμαὶ πηγαὶ εὐρισκόμεναι εἰς τὰ πλησιόχωρα τῶν ἡφαιστείων. Τοιούτων πηγῶν (geïser) τὸ ὕδωρ ἐν Ἰσλάνδιᾳ ἔχει θερμοκρασίαν 100° καὶ πηδᾷ εἰς ὕψος 40 μέτρων.

59. Γαϊάνθρακες καὶ σίδηρος. Μεταξὺ τῶν μεταλλικῶν ὑλῶν, αἵτινες συνιστῶσι τὸν πλοῦτον τοῦ ἐδάφους, ἐπεφυλάχθημεν νὰ ποιήσωμεν ἰδιαίτερον μνείαν περὶ τοῦ γαϊάνθρακος καὶ τοῦ σιδήρου, διότι ταῦτα κατέχουν σπουδαϊοτάτην θέσιν ἐν τῇ σημερινῇ βιομηχανίᾳ.

Ο ΓΑΙΑΝΘΡΑΞ παράγει τὴν κινητικὴν δύναμιν τῶν ἀτμομηχανῶν, ὁ δὲ ΣΙΑΠΡΟΣ τὰ ἐργαλεῖα καὶ τὰς μηχανάς. δύνανται ἐπομένως νὰ θεωρηθῶσιν ὁ μὲν ὡς ψυχὴ ὁ δὲ ὡς οἱ μυῶνες τῆς νεωτέρας βιομηχανίας. Ἡ σπουδαιότης των ἡῤῥησε καθόσον ἡ βιομηχανία προάγεται καὶ τελειοποιεῖται, καὶ δύναται τις νὰ λάβῃ ὡς μέτρον ἐκτιμήσεως τῆς βιομηχανικῆς σπουδαιότητος χώρας τινος τὸ ποσοῦν τοῦ παρ' αὐτῆς καταναλισκομένου γαιάνθρακος καὶ σιδήρου.

Ἐν δικστήματι ἡμίσεως αἰῶνος 1815—1865 ἡ κατανώλις τοῦ σιδήρου ἐδεκαπλασιάσθη ἡ δὲ τοῦ γαιάνθρακος εἰκοσαπλασιάσθη ὡς ἐκ τῆς χρήσεως αὐτοῦ εἰς τὰς ἀτμομηχανάς καὶ τὸν φωτισμὸν τῶν πόλεων.

60. Τὰ ἀνθρακωρεῖα. Κατὰ τὰς πρώτας γεωλογικὰς ἐποχὰς ἀφθονος ἐλάσσης, διαφόρων φυτῶν, ἰδίως γιγαντιαίων πετιδῶν, ἐκλύπτον μέρη τινὰ τῆς γῆς. Τὰ λείψανα τῶν φυτῶν τούτων ἐπεσσωρεύθησαν ἐπὶ τελευτωδῶδες ἐδάφους ἢ μεταφερθέντα ὑπὸ τῶν ὑδάτων κατεστρώθησαν εἰς χαμηλωμένην τινὰ γωνίαν τῆς ἀκτῆς. Κατόπιν ἄλλα κοιτάσματα ἐκάλυψαν αὐτὰ, τὰ συνέθλιψαν καὶ διὰ τῆς δυνάμεως τοῦ ὕδατος καὶ τῆς ἐσωτερικῆς θερμότητος τῆς γῆς, ἀπεσύνθεσαν, συνεκόλλησαν τὰ τρίμματα ταῦτα τῶν φυτῶν καὶ οὕτω ἐσχηματίσθη ὁ ΓΑΙΑΝΘΡΑΞ ὅστις εἶναι ἀνθράξ μεμιγμένος μεθ' ὕδρογόνου καὶ ὀξυγόνου καὶ μετ' ἀσφαλποδῶν οὐσιῶν, αἱ ὁποῖαι διὰ τῆς θερμάνσεως ἐξέρχονται τοῦ γαιάνθρακος καὶ σχηματίζουν τὸ φωτᾶέριον (gaz).

Οἱ γαιάνθρακες εὐρίσκονται εἰς τὰ μεταβατικὰ πετρώματα ὅχι ὡς ἐκτεταμένα κοιτάσματα ὁμοιόμορφα ὡς τὰ τιτανώδη, ἀλλ' ὡς ἀκανόνιστοι σωροὶ οὔτινες φαίνονται ὅτι μαρτυροῦν τὴν τοποθεσίαν τῶν ἀρχαίων δασῶν καὶ τῶν γωνιῶν τῆς ἀκτῆς.

Ὅλης τῆς γῆς τὸ λιθανθρακοῦχον ἐναπόταμίευμα ὑπολογίζεται εἰς 25000 τετ. λευγας.

Ἐκτὸς τοῦ γαιάνθρακος, ἀνθρακοῦχα ὄρυκτά εἶναι οἱ ἀν-

θρακίται, σκληρότεροι και δυσκολωτερον καιόμενοι και μη άφίνοντες έξανθράκωκα (coke) και οι λιγνίται, όρυκτά έχοντα σχηματισμόν άνθραγον τῷ τοῦ γαιάνθρακος εἶναι ξύλα κατὰ τὸ μᾶλλον και ἤττον άπανθράκωμένα, εύριτικά-μενα εἰς τὰ τριτογενῆ πετρώματα, ἡ ΤΟΥΡΒΗ (tourbe) ραιός, σπογγώδης και εύθρυπτος άνθράξ, όστις σχηματί-εται ἐκ τῆς άποσυνθέσεως μερικῶν φυτῶν ἐπὶ ἐδάφους άρ-γυλλώδους, σκεπασμένον μὲ άβύθες και λιμνάζον μᾶλλον ύδωρ.

Εἶδος τῶν άνθρακούχων όρυκτῶν εἶναι και ὁ γραφίτης ὁ λεγόμενος μολυβδιτης, τοῦ όποίου γίνεται χρῆσις εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν μολυβδοκονδύλων.

61. **Σίδηρος, χυτοσίδηρος, χάλυψ.** Ὁ σίδηρος εἶναι τὸ χρησιμώτερον τῶν μετάλλων, διότι περισσότερον παντός άλλου εφαρμόζεται εἰς τὰς χρεῖας τῆς βιομηχανίας, ἥς εἶναι ὁ άχώριστος σύντροφος. Ὡς τὰ περισσότερα δὲ τῶν μετάλλων, ὁ σίδηρος εύρίσκεται εἰς τὴν γῆν ὄχι καθαρὸς ἀλλ' ἠνωμένος μὲ άλλας γαιώδεις ύλας, άρ' ὧν καθαρίζεται διὰ μηχανικῆς μεθόδου θρύψεως και πλύσεως ἢ ἠνωμέ-νος μὲ άλλας ουσίας, ιδίως ὀξυγόνου και άνθρακικοῦ ὀξέως άποτελῶν τὰ κυρίως λεγόμενα σιδεροῦχα όρυκτά εἰς ὧν εἴχεται τῇ συνεργείᾳ τοῦ πυρὸς ὁ καθαρὸς σίδηρος. Ἡ έργασία αὕτη γίνεται εἰς καμίνους ιδιαιτέρου σχήματος, αἵτινες έχουσιν ύψος 15 μέτρων, και καλοῦνται ύψηλαί καμίνοι (haut-fourneaux).

Διὰ τῆς ἐν αὐταῖς θερμάνσεως τῶν σιδηρούχων όρυκτῶν επιτυγχάνεται ὁ ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟΣ, κοινῶς μ.α.ν.έ.μ., (fonte) ὅστις σύγκειται ἀπὸ σίδηρον και άνθρακα 5 τοῖς 0/0 κατὰ μέσον ὅρον, ἐνούμενον μετὰ τοῦ μετάλλου ἐν τῇ καμίνῳ διὰ τῆς ισχυρῆς δὲ θερμάνσεως τοῦ χυτοσιδήρου εἰς ξηρόν ρεῦμα αέρος, φυγαδευομένου τοῦ ἐν αὐτῷ άνθρακος, άπολαμβάνε-ται ὁ καθαρὸς ΣΙΔΗΡΟΣ, ὁ όποῖος σφυρηλατούμενος εἰς σχῆ-μα ἢ τετραγώνων ράβδων ἢ ελατμαχίων (λαμαμαρίνα) (tôles) ἢ ταινιῶν (σιδεραστέφυα) ἢ νήματα (σύρματα fils,

παράδίδεται εἰς τὸ ἐμπόριον, τὸ ὑποὶν διακρίνει κατὰ τὴν ποιότητα πολλὰ εἴδη σιδήρου, τὸν σκληρὸν καὶ μαλακόν. Ἀρίστης ποιότητος εἶναι ὁ τῆς Σιβερίας, ῥωστικὸς σίδηρος χρησιμεύων εἰς κατασκευὴν ἐργαλείων. Εἰς τὰ εἴδη ταῦτα συγκαταριθμοῦνται καὶ τὰ κασσιτερωμένα φύλλα σιδήρου, ὁ τε νεκρός (fer blanc) λεγόμενος.

Μὲ τὸν σίδηρον ἢ χυτοσίδηρον, θερμαινόμενον μὲ κόνιν ἀνθρακος, κατασκευάζεται ὁ ΧΑΛΥΨ, ἁ τ σ ἁ λ ι (acier), ὅστις εἶναι σίδηρος ἐνωμένος μετ' ἀνθρακος ἀλλ' εἰς ἀναλογίαν ἐλάσσονα τῆς τοῦ χυτοσιδήρου ἤτοι $2 \frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{0}{10}$. Ἄν δὲ ἐρυθροπυρώσωμεν τὸν χάλυβα καὶ ἐμβραπτίσωμεν ἔπειτα αὐτὸν αἰφνιδίως εἰς ψυχρὸν ὕδωρ, γίνεται τότε ὁ σωμαένος χάλυψ' διὰ τῆς στομώσεως ταύτης αποκτᾷ ὁ χάλυψ' μεγίστην σκληρότητα καὶ διὰ τοῦτο τὸν μεταχειρίζονται εἰς κατασκευὴν κοπτερῶν ἐργαλείων, μὲ τὰ ὅποια κατεργάζονται τὰ μέταλλα ἢ ξύλα ὡς πρίονας, μαχαίρια, ξυρτάρια, ψαλίδια, ῥίνας κτλ.

Ἡ παραγωγὴ τοῦ χυτοσιδήρου, σιδήρου καὶ χάλυβος εὐρίσκεται ὅλον ἐν εἰς πρόοδον καὶ ἡ μεταλλουργία εἶναι στενῶς συνδεδεμένη καὶ αὐτὴ μὲ τὴν πρόοδον τῆς χημικῆς ἐπιστήμης.

II. Αἱ ΠΡΟΠΑΡΑΚΕΥΑΣΤΙΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΙ.

62. Μηχανικαὶ καὶ χημικαὶ βιομηχανίαι.

Αἱ προπαρασκευαστικαὶ βιομηχανίαι, αἱ διευκολύνουσαι τὴν παραγωγὴν τῶν προϊόντων, ὑποδιαιροῦνται εἰς μηχανικὰς, τὰς χορηγούσας εἰς τὸν ἄνθρωπον τὰς μηχανάς, τὰ, ἐργαλεῖα, τὰ ὅπλα κτλ. καὶ εἰς χημικὰς, χορηγούσας τὰ ὀξέα, τὰ ἀντιδραστικά, τὰ ἀλκοχόλια καὶ τὰς πρώτας ὕλας ἐτοιμούς.

Αἱ ΚΙΝΗΤΙΚΑΙ ΔΥΝΑΜΕΙΣ. Αἱ δύο κυριώτεραι κινητικαὶ δυνάμεις (ἐκτὸς τῆς δυνάμεως τῶν μυῶνων καὶ κτηνῶν)

ὅς ὁ ἄνθρωπος μεταχειρίζεται εἰς τὴν βιομηχανίαν εἶναι ἡ κατάπτωσις τοῦ ὕδατος καὶ ὁ ἀτμός. Τὰς χρησιμοποιεῖ δὲ τὴν μὲν διὰ τῶν ὑδραυλικῶν τροχῶν τῶν μύλων, τὸν δὲ διὰ τῶν ἀτμομηχανῶν, μηχανῶν μονίμων κατασκευασμένων συνήθως κατὰ τὸ ὀρίζοντεον σύστημα καὶ προωρισμένων νὰ μένωσιν ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ ἀμετακίνηται (machines fixes) καὶ διὰ τῶν κινητῶν ἀτμομηχανῶν, ἐλάσσονος δυνάμεως ἀλλὰ τιθεμένων ἐπὶ τροχῶν καὶ μεταφερομένων παντοῦ ὅθεν ἀπικιτοῦνται (locomobiles).

Εἰς ὅλα τὰ μεγάλα βιομηχανικὰ κέντρα, ἢ πλησίον αὐτῶν, ὑπάρχουν ἐργοστάσια πρὸς κατασκευὴν τοιούτων μηχανῶν. Ὅπου μὲν ἀφορᾷ τοὺς ὑδραυλικοὺς τροχοὺς αὐτοὶ εἰς πλουσίας γεωργικὰς χώρας, χρησιμεύουν πρὸς κίνησιν τῶν ἀλευρομύλων. Ὅπου δὲ τὰ ῥέοντα ὕδατα ἐλλείπουν ἐκεῖ ὑπάρχουν ἀνεμόμυλοι.

Ἐπειδὴ ὁ ΑΤΜΟΣ κατέστη σήμερον ἡ ψυχὴ τῆς μεγάλης βιομηχανίας, δύναται τις νὰ λάβῃ τὴν δύναμιν καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀτμομηχανῶν χώρας τινος ὡς μέτρον τῆς βιομηχανικῆς αὐτῆς δυνάμεως, ὡς καὶ τοὺς γαϊάνθρακας καὶ τὸν σίδηρον.

63. **Αἱ μηχαναί.** Ἀξιοσημείωται εἰσὶν α.) αἱ γεωργικαὶ μηχαναί, ὧν ποιεῖται χρῆσιν ἡ γεωργία, ἥτις καθόσον προάγεται καὶ καθίσταται ἐπιστημονικωτέρα τείνει ὁλονὲν ἐν ταῖς πεπολιτισμέναις χώραις ν' ἀντικαταστήσῃ τὰ ἀπλὰ χειροκίνητα ἐργαλεῖα διὰ μεγάλων μηχανῶν συρομένων ἢ ὑπὸ ἵππων ἢ κινουμένων ὑπὸ τοῦ ἀτμοῦ.

Β.) Αἱ κλωστικαὶ καὶ ὑφαντικαὶ μηχαναί. Ἐξ ὅλων τῶν βιομηχανικῶν ἔργων, ἡ κλωστικὴ καὶ ὑφαντικὴ εἰσὶν ἐκεῖναι ὧν ἡ μηχανικὴ ἐπελήφθη πλέον παντὸς ἄλλου. Διὰ τοῦτο μόνη ἡ κατασκευὴ τοιούτων μηχανῶν ἀποτελεῖ μέγιστον κλάδον βιομηχανίας ἐξασκουμένα παντοῦ ὅπου ἡ ὑφαντικὴ εἶναι εἰς ἀνθηρὰν κατὰστα-

σιν. Εἰς ταύτας περιλαμβάνομεν καὶ τὰς ῥαπτικὰς μηχανὰς, αἵτινες κατεστήθησαν κοινώταται.

Γ.) Μηχανικὰ ἐργαλεῖα. Μετὰ τὰς ὑφαντικὰς βιομηχανίας ἔρχονται αἱ βιομηχανίαι τῶν μετάλλων αἱ ποιοῦσαι μείζονα χρῆσιν ἐργαλείων μηχανικῶν, τρυπητικῶν, βόκανιστικῶν, τρυβαντικῶν μηχανῶν κτλ., εἰς ἃς κατατάσσονται καὶ αἱ μηχαναὶ τῶν μεταλλουργείων, αἱ κατασκευαζόμεναι εἰς τὰ μεγάλα μεταλλευτικὰ κέντρα.

Δ.) Ἡ χαλκουργικὴ, ἥτις περιλαμβάνει τὴν μεγάλην χαλουργίαν, τὴν κατασκευάζουσαν μέγα μέρος τῆς βιομηχανικῆς ἀποσκευῆς τῶν ἐργασείων, ἰδίως τῶν χημικῶν καὶ τὴν μικρὰν χαλουργίαν, ἥτις κατασκευάζει μαγειρικά σκεύη καὶ οἰκιακά.

KINCAIDIES (Quincailerie) ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο περιλαμβάνεται εἰς τὸ ἐμπόριον μέγας ἀριθμὸς διαφόρων βιομ. προϊόντων ἐκ μετάλλου, ὑποὶ α) τὰ συνήθη ἐργαλεῖα, (λίμαι, βόκαναι, πρίονες, ἄκμονες κτλ. β) διάφορα μικρὰ πρᾶγματα χρειώδη εἰς τὰς οἰκοδομὰς, ἥλοι, κοχλῖαι (βίδες), κλεῖθρα, μοχλοὶ θυρῶν, σπανιολέται κτλ. γ) τὰ οἰκιακὰ σκεύη καὶ τοῦ μαγειρείου κατασκευαζόμενα ἐκ χυτοσιδήρου ἢ λευκοσιδήρου. Τὰ ἐργαστήσια τῶν τοιούτων ἀντικειμένων εὐρίσκονται πλησίον τῶν μερῶν ἐνθα παράγεται σίδηρος.

64. Χημικὰ προϊόντα. Ὑπὸ τὸ ὄνομα χημικὰ προϊόντα περιλαμβάνονται πάμπολλαι οὐσίαι, ὅσες ἢ ἅλατα, βροφικαὶ ὕλαι κτλ. τὰς ὁποίας ἀπολαμβάνουσι διὰ χημικῶν ἀντιδράσεων εἰς ἐργαστήσια συσκευασμένα ἐν εἴδει ἀπερὶντων ἐπιστημονικῶν προπαρασκευαστηρίων. Τὰ προϊόντα ταῦτα κατέχουν ἐν τῇ βιομηχανίᾳ μέρος σπουδαῖον τόσῳ ὅσῳ αὕτη παράγεται, ἥτοι καθόσον ὁδηγεῖται ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης εἰς τὸ νὰ μεταχειρίζηται πρὸς ὠφέλειάν της τὰ φυσικὰ ἢ τεχνητὰ ταῦτα στοιχεῖα.

Ἐλάβομεν ὡς μέτρον τῆς παρκαγωγικῆς δυνάμεως τῆς βιομηχανίας τοὺς γαϊάνθρακες (§ 59.) τὸν σίδηρον καὶ τὰς ἀτμοκινήτους μηχανάς (§. 62). Ἀλλὰ δύναται τις νὰ λάβῃ ὡς

μέτρον ἐπίσης ἀσφαλές καὶ τὴν ποσότητι τοῦ ἐν αὐτῇ καταναλισκόμενου θειικοῦ ὀξέως, διότι τὸ ὄξυ τοῦτο (βιτριόλιον) χρησιμεύει πρὸς παραγωγήν ἄλλων ὀξέων καὶ ἀλάτων, πρὸς δίκλυσιν καὶ καθαρισμὸν τῶν μετ' ἄλλων καίβεις ἀπείρους ἄλλας ἀνάγκας τοῦ βίου. Τὸ ἀνγκασιότατον τοῦτο εἰς τὴν βιομηχανίαν ὄξυ εἶναι τεχνητὸν προϊόν, ἀπολαμβανόμενον διὰ τῆς ἀποσταξέως τοῦ θειικοῦ σιδήρου (καρχιμπογιῆς) ἢ κατ' ἀγγλικὸν τρόπον διὰ τῆς κύσεως τοῦ θείου μετὰ νιτροῦ ἐντὸς τῶν λεγομένων μολυβδοθιχάδων (chambres à plomb), καὶ μεταφέρεται εἰς μεγάλας μεταλλίνους φιάλας νταμιζάνας λεγομένας.

65. Αἱ λιπαρὲς οὐσαί. Ὑπάρχουν δέκα εἴδη ἐλαίων προωρισμένα εἰς χρητὴν διάφορον· τὰ μὲν εἰσὶ κατ' ἄλληλα πρὸς τροφήν, ὡς τὸ ἔλαιον τῆς ἐλαίας, τῆς καρύδας, τὰ δὲ πρὸς φωτισμὸν, ὡς τὸ τῆς ἀγριοκάρβου, ἄλλα πρὸς κατασκευὴν σάπωνος ἢ πρὸς ἄλλας βιομηχανικὰς χρήσεις, ὡς τὸ κοινὸν ἔλαιον, τῆς δάφνης, τὸ ξηραντικὸν ἔλαιον τοῦ λίνου, τὸ ἔλαιον τῶν ἀμυγδαλῶν κτλ.

Τὸ λίπος χρησιμεύει εἰς κατασκευὴν ζυγοκηρίων τὰ ὁποῖα πρὸ αἰῶνος μόνον ἐφώτιζον τὰς οἰκίας, διότι τότε τὰ ἐκ κηροῦ ἦσαν ἀντικείμενον πολυτελείας. Ἐκ τοῦ λίπους ἐξάγουν τὸ στεατικὸν ὄξυ, ἐκ τοῦ ὁποίου κατασκευάζουν σήμερον ὅλας τὰς λαμπάδας ἢ στεατόκηρα (spermaceti) ἐκτὸς τῶν διὰ τοὺς ναοὺς. Τὸ ἔλαιον ἢ τὸ λίπος ἐνούμενον μετὰ πατάσης ἢ σόδας, σχηματίζει τὸν σάπωνα.

66. Τὰ δέρματα. Ὅπως γίνῃ χρῆσις τῶν δερμάτων τῶν ζώων εἰς τὴν βιομηχανίαν, πρέπει νὰ ὑποστῶσι πολλὰς καὶ μικρὰς προπαρασκευάς, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν βυρσοδεφικὴν, τέχνην ἣτις κατεργάζουσα τὰ δέρματα διὰ τῆς τανύσης ἐντὸς δεξιμένων καὶ διὰ τοῦ δαρσίματος, προετοιμάζει τὰ δυνατὰ δέρματα, ἢ καὶ δι' ἄλλων ἐργασιῶν τὰ λεπτότερα ἡστιλινὰ δέρματα. Εὗρισκονται δὲ τὰ βυρσοδεφεῖα ἢ σκυτοποιεῖα πλησίον τῶν μερῶν ἐνθα καταναλίσκονται κρέας καὶ εἰσάγονται δέρματα ἀκατέργαστα.

Ἡ κόλλα, ἥτις εἶναι διαφόρων εἰδῶν, ἰχθυόκολλα, ζωική κόλλα, ὑπάρχει εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν δερμάτων, διότι ἡ μᾶλλον ἐν χρήσει κόλλα γίνεται ἀπὸ λείψανα ζῶων.

III. Η ΤΡΟΦΗ.

67. **Βιομηχανία τῆς τροφῆς.** Ἡ γεωργία, ἡ θήρα καὶ ἡ ἀλιεῖα χορηγοῦσιν πάσας τὰς πρὸς τροφήν τοῦ ἀνθρώπου χρησίμους οὐσίας, χορηγοῦσι μάλιστα ἐνίοτε τὰς τροφὰς ταύτας ἐτοιμούς πρὸς κατανάλωσιν, ὡς τὰς ὀπώρας, τὰ λαχανικὰ καὶ τὸ κρέας. Ἀλλὰ συνήθως τὰ προϊόντα αὐτῆς ἀπαιτοῦσι τὴν παρέμβασιν τῆς βιομηχανίας ὅπως καταστῶσιν ἐπιτήδεια πρὸς κατανάλωσιν, ὡς ὁ σίτος ὃν ὁ μυλωθρὸς καὶ ὁ ἀρτοποιὸς πρέπει νὰ μεταποιήσῃ εἰς ἄρτον ἢ ὡς τὸ κοκκινόγούλιον ὁ βιομηχανικὸς μεταβάλλει εἰς ζάχαριν.

Ἡ ἀλυστική καὶ ἀρτοποιία ἐξασκεῖται ἡ μὲν παντοῦ ἐνθα ὑπάρχουν δημητριακοὶ καρποὶ διὰ τῶν ὑδρομύλων ἢ ἀνεμομύλων, ἡ δὲ ὅπου ὑπάρχει συγκέντρωσις μεγάλῃ πληθυσμοῦ. Διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ κρίνωμεν τὴν κατηγορίαν ταύτην τῆς βιομηχανίας ἀπὸ τῶν θέσιν ἣν ἐν τῇ γεωγραφίᾳ κατέχει. Αὕτη ἐπασχολεῖ τοὺς περισσοτέρους βρachiόνας καὶ δὲν σχολάζει οὐδὲ πρὸς στιγμὴν. Εἰς αὐτὴν ἀνάγεται καὶ ἡ κατασκευὴ τῶν διαφόρων ζυμωρικών, ὧν μεγίστη γίνεται χρῆσις εἰς Ἰταλίαν καὶ Ἑλλάδα.

Τὸ κρέας δὲν καταναλίσκεται πάντοτε νωπὸν, ἀλατιζόμενον ἢ καπνίζόμενον ἀποτελεῖ διαφόρους τροφὰς αἱ ὁποῖαι ἐπιδεκτικαὶ διατηρήσεως καὶ μεταφορᾶς, ἔδωσαν χώραν εἰς βιομηχανίας τινὰς ὧν τὰ προϊόντα ἔχουν μεγάλην ἐξώδευσιν. Τοιαῦτα εἰσὶ αἱ προπαρασκευασμένα σαρόντσια, τὰ χοιρομέρια, οἱ ἀλλάντες κτλ. Προσφατότερον εἶδος τοιούτης βιομηχανίας εἶναι ἡ δικτήρησις παντὸς εἶδους κρέατος ἢ λαχανικῶν δι' ἡμιβρώσεως. Εἶναι χρήσιμος διὰ τὰς προμηθεύσας τῶν θαλασσοπόρων καὶ διὰ τοῦτο ἐδρεῖται ἡ βιομηχανία αὕτη εἰς τοὺς ἐμπορικοὺς λιμένας.

Ὁ τυρός. Τὸ γάλα τῆς ἀγελάδος, τῆς αἰγός, ἢ τῶν προβάτων εἶναι ἡ πρώτη ὕλη τοῦ τυροῦ, ὅστις κατασκευάζεται διὰ διαφόρων μεθόδων εἰς τὰς χώρας ἔνθα ἡ κτηνοτροφία εἶναι πλούσια, ὡς ἐν Ἑλβετίᾳ Ὀλλανδίᾳ καὶ Ἀγγλίᾳ.

68. **Ἡ ζάκχαρις καὶ τὰ ζακχαρωτά.** Ἡ ζάκχαρις ἦτον ἄλλοτε προϊόν ὅλως ἀποικιακόν, ἐξαγόμενον ἐκ τοῦ ζακχαροκαλάμου (§. 44.) Πρὸ ἡμίσεως περίπου αἰῶνος κατέστη εὐρωπαϊκόν προϊόν, ἐξαγόμενον ἐκ τῶν κοκκινογουλίων, ἐπομένως τὰ ἐργοστάσια τῆς ζακχαρώσεως εἰσὶν ἰδρυμένα εἰς τὰς χώρας ἔνθα ταῦτα καλλιεργοῦνται. Εἰς ταῦτα δὲ προσθετέον καὶ τὰ καθαρτήρια τῆς ζακχαρώσεως (raffineries) εἰς τὰ ὁποῖα καθαρίζουν τὴν ἐκ τῶν ἀποικιῶν ἐρχομένην ἀκαθάριστον ζάκχαριν, πλύνοντες αὐτὴν ἐντὸς ὕδατος καὶ προσθέτοντες λεύκωμα ὡοῦ καὶ αἷμα βοῆς, τὸ ὁποῖον τὴν καθαρίζει, περνοῦν ἔπειτα τὸν ὁπὸν διὰ μέσου κιβωτίων γεμάτων μὲ ἀνθρακὰ ὁ ὁποῖος ἐντελῶς τὴν λευκαίνει καὶ ἀποχρωματίζει. Ἐκεῖθεν μεταφέρεται εἰς θερμάστρας ἐξατμιστικὰς ὅπου κρυσταλλουμένη ἐντὸς ἀγγείων χωνοειδῶν, τελειοποιεῖται καὶ παρὰδίδεται εἰς τὸ ἐμπόριον ὡς κρυσταλλωμένη ζάκχαρις εἰς κόκκιν ἢ βόλους.

Τὴν ζάκχαριν μεταχειρίζονται εἰς τὴν διατήρησιν τῶν καρπῶν, ὡς τὸ ἄλλο εἰς τὴν τῶν κρεάτων, κατασκευάζοντες τὰς πυκτὰς ἢ τὰ γλυκὰ καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν ζακχαράτων. Ἡ ζακχαροπλαστικὴ εἶναι ἐν γένει βιομηχανία τῶν μεγαλουπόλεων. Ἐνταῦθα ἀνέχονται καὶ τὰ παντοειδῆ διαφοροτρόπως ἀρωματισμένα οἶνοπνευματώδη ποτά, ροσόλια, ἢ σοκολάτα, κατασκευαζομένη ἀπὸ κακκίων καὶ ζάκχαριν.

69. **Τὰ φάρμακα.** Ταῦτα δὲν εἶναι τροφή ἀλλὰ χρησιμεύουν νὰ ἐπαναφέρωσι τὴν ἰσορροπίαν τῶν δυνάμεων τοῦ σώματος, εἰσάγονται ἐντὸς τοῦ ὀργανισμοῦ διὰ τῶν πεπτικῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ὀργάνων. Διὰ τοῦτο κατατάσσονται ἐν τῇ κατηγορίᾳ ταύτῃ. Τὸ μεγαλύτερον ἐργοστάσιον τῶν φαρμακευτικῶν προϊόντων εἶναι ἐν Πεκίνοις.

IV Η ΕΝΔΥΜΑΣΙΑ ΚΑΙ Ο ΚΑΛΩΠΙΣΜΟΣ.

70. **Ἡ κλωστική καὶ ὑφαντική.** Ὁ ἄνθρωπος κατασκευάζει τὰ ἐνδύματά του ἢ μὲ φυτικάς ὕλας, ὧν κύριαι εἶναι ὁ βῆμβας, τὸ κάνναβι καὶ τὸ λινόν, ἢ μὲ ζωικάς οὐσίαις οἷαι τὸ ἔριον, ἢ μετάξα, τὰ πτερά. Ἀλλὰ διὰ νὰ γίνῃ ὕφανσις ἢ πρώτη ὕλη πρέπει νὰ ὑποστῇ διαφόρους τροποποιήσεις, ὧν σπουδαιότερα εἶναι ἡ κλωστική καὶ ὑφαντική. Αἱ βιομηχανίαι αὗται κατέχουν, μετὰ τὴν γεωργίαν, τὴν πρώτην θέσιν μετὰ τῶν διαφόρων κλάδων τῆς παραγωγικῆς ἐργασίας, διότι ἀφ' ἐνὸς μὲν θερκαπεύουσι μίαν τῶν κυριωτέρων καὶ κοινωτέρων ἀναγκῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ παρέχουσιν ἀσχολίαν εἰς μέγιστον μέρος τῶν ἐργατικῶν τάξεων.

Ἡ μὲν κλωστική (filature) συνίσταται εἰς τὴν μεταβολὴν τῆς πρώτης ὕλης εἰς νῆμα, ἡ ἐργασία δὲ αὕτη ἐτελείτο ἄλλοτε διὰ τῆς ἀτρίκτου, σήμερον δὲ εἰς τὰ μεγάλα ἐργαστήσια γίνεται διὰ τελειοποιημένων νεωτέρων μηχανῶν, αἵτινες θέτουσιν εἰς κίνησιν μέχρις χιλίων κλωστήρων στρεφόμενων συγχρόνως μὲ κίνησιν ταχυτάτην καὶ κατασκευάζοντων διὰ μιᾶς χιλιάς ἀγαθίδας νήματος, τοῦ ὁποίου μέρος μὲν ἐξοδεύεται εἰς τὴν ῥαπτικήν, τὸ δὲ πλεῖστον εἰς τὴν ὑφαντουργίαν.

Ἡ δὲ ὑφαντική (tissage) συνίσταται εἰς τὴν συμπλοκὴν τῶν νημάτων εἰς τοιοῦτον τρόπον ὥστε ν' ἀπαρτίξεται διὰ τῆς διχσταυρώσεως αὐτῶν ὕφανσις. Εἰς τὴν ὑφαντικὴν δὲν ὑπερίσχυσαν εἰσέτι καθ' ὅλοκληρίαν αἱ μηχαναὶ διότι πολλὰ χροῖ ἀσχολοῦνται εἰσέτι ὕφνται ἐργαζόμενοι μὲ τοὺς χειροκινήτους ἰστούς (ἄργαλειό, *metier*). Ὁ κατὰ τὸ 1781 ὑπὸ τοῦ Cartwright ἐφευρεθεὶς καὶ κατόπιν τελειοποιηθεὶς μηχανοκίνητος ἰστός ἐργάζεται εἰς πολλὰ ὑφαντουργεῖα χωρὶς ὅμως νὰ ἐξαρτῇ τὸν συνήθη ἰστόν (ἄργαλειόν.) Αἱ βελτιώσεις ἀς ὑπέστη ἡ ὑφαντική δὲν εἶναι ριζικαὶ μηχανικαὶ μεταβολαί, ἀλλὰ μόνον τροποποιήσεις ἐφαρμοσθεῖσαι εἰς τὸν χειροκίνητον ἰστόν. Αἱ τροποποιήσεις δὲ αὗται εἰσιν

ὁ μεταλλικὸς κτεῖς (χτένι) καὶ ἡ ταχυκίνητος κερκίς, (saïta navette volante)· αἱ οὐδόλωσ παρ' ἡμῶν ἐν Ἑλλάδι εἰσαχθεῖσαι τροποποιήσεις, αὗται εἰσὶ μὲν ἀπλούσταται ἀλλὰ πολλαπλασιάζουν τὴν παραγωγικὴν δύναμιν τοῦ ἐργάτου.

71. Βαμβάκερὰ ὑφάσματα. Ὁ βάμβας δικαίως ὠνομάσθη ὁ Πρωτεὺς τῆς νεωτέρας βιομηχανίας, διότι αὕτη κατώρθωσεν διὰ τῆς ὕλης ταύτης, εἴτε μόνης εἴτε μετ' ἄλλων ἰνῶν μεμιγμένης, νὰ παρηγάγῃ ἄπειρον ποικίλιν ὑφασμάτων, ὧν καταναλίσκονται μεγάλοι ποσότητες, διότι ὁ ἐάμβας συγκριτικῶς πρὸς τὰς ἄλλας ὕλας, παρέχει τὴν εὐθυνωτέραν ἐνδυμασίαν.

Ἡ Ἰνδικὴ καταγωγὴ τῶν βαμβάκερῶν ὑφασμάτων ἀποδεικνύεται καὶ ἀπὸ τὰ εἰσέτι διχτηρούμενα ὀνόματά των καὶ τοι ἐν Εὐρώπῃ κατασκευαζομένων κατὰ μίμησιν τῶν Ἰνδιῶν. Διὰ τοῦτο Ἰνδιάνες καλοῦνται τὰ ποικιλοχρωματισμένα βαμβάκερὰ ὑφάσματα· τῶν δὲ ἄλλων εἰδῶν τὰ ὀνόματα Γίγγες, Ζακονέ, Μουσσελίνα εἶναι λέξεις Ἰνδικαί. Αἱ δὲ Νανγκῖναι ἐκ τῆς πόλεως Ναγκῖν.

Ἡ Εὐρώπη εἶναι ἡ χώρα εἰς ἣν εἰσῆλθη ἀργότερον ἡ βαμβάκουργία, ἥτις ἔλαβεν ἐν αὐτῇ ἀπίστευτον ἔκτασιν καὶ πρόοδον. Τὴν πρῶτην θέσιν κατέχει εἰς τὰ βαμβάκερὰ ὑφάσματα ἡ Ἀγγλία, ἐξαφελίσασα ἐαυτῇ ἀδικριλονεϊκήτον ὑπεροχὴν εἰς τὴν βιομηχανίαν ταύτην, ὡς θέλομεν ἰδεῖ ἐν οἰκείῳ τόπῳ.

72. Τὰ λινὰ καὶ καννάβινα ὑφάσματα. Τὸ λινὸν καὶ τὸ κάνναβι εἶναι ὑφαντικαὶ ὕλαι τῆς Εὐρώπης εἰς τὰ ὑγρὰ τῆς ὁποίας κλίματα καλλισργοῦνται, ἰδίως εἰς τὸ Βέλγιον καὶ ἄνω Γαλλίαν. Μὲ τὸ κάνναβι καὶ τὸ λινὸν κατασκευάζουσι σχοινία, νῆμα, πανιά διὰ πλοῖα, γονδρὰ ὑφάσματα (καννάβι-τσες) διὰ τὰ δέματα, λινὰ πανιά διὰ λινοστολὰς (linge) διὰ τρυπεζομάνδουλα, ἀπλὰ ἢ πεποικιλμένα, λεπτὰ ὑφάσματα ὥραϊα ὡς αἱ βατίσται καὶ αἱ δανδέλαι. Τὸ νῆμα τοῦ λίνου εἶναι ὀλιγώτερον δυνατὸν ἀπὸ τοῦ καννάβειος, ἀλλ' εὐστροφώτερον καὶ λεπτότερον καὶ διὰ τοῦτο προτιμᾶται εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν λεπτῶν καὶ ἀκριβῶν ὑφασμάτων. Μὲ

τὸ χονδρότερον νῆμα, ἢ τὰ ἀποκτενίδιχ τοῦ λινοῦ ἢ κανιζέ-
ως, κατασκευάζονται τὰ κοινὰ ὑφάσματα.

73. **Τὰ μάλλινα.** Τὸ ἔριον, ἐξ ὧλων τῶν ὑφαντικῶν
ὕλων, εἶναι πρόσφορον διὰ τὰς πλέον διαφόρους ἐπεξεργασίας
καὶ δίδει τὰ ποικιλότερα ὑφάσματα. Καὶ αὐτὰ τὰ ἔρια
ὡς πρώτη ὕλη, τήσσονται εἰς διαφόρους ποιότητες ἀρχομένας
ἀπὸ τὰ κοινὰ ἔρια τῶν προβάτων, κατυλλήλων πρὸς γέ-
μισμα στρωμάτων μέχρι τῶν λεπτῶν ἐρίων τῶν λεγομένων
μερινῶν ἐξ ὧν κατασκευάζονται τὰ λεπτότερα μάλλι-
να ὑφάσματα, ὁ [ἄμερινός] καὶ τὰ τοῦ ἁλπακᾶ, συ-
νιέσονται σήμερον.

Εἰδῆ μαλλίνων ὑφασμάτων διακρίνονται πολλὰ, ὧν τὰ
κυριώτερα εἶναι τὰ ἁπτίλα ὑφάσματα, ὅσων τὰ
κοινὰ σαλιά, οἱ μερινοὶ, οἱ ποπελῖναι, τὰ δαμασκὰ, τὰ σκω-
τικὰ κτλ., καὶ τὰ ἔχοντα πτίλον ἢ χνουδωτὰ, εἰς τὰ ὁποῖα πε-
ριχυθέντα τὰ ἐριούχα (κί τσόχι) κατὰ τὸ μάλλον ἢ ἥτ-
τον λεπτά, τὰ κασιμίρι, τὰ σκτέμια, τὰ μεγάλοπτιλα ὑ-
φάσματα κτλ. Τὰ μὲν πρῶτα ὑφάνονται ἀπλῶς, ὡς τὰ μέ-
κινναβι ἢ λῖνον· τὰ δεύτερα ὁμῶς μετὰ τὴν ὕφανσιν, ὑπο-
βάλλονται ὑπὸ σφυροκόπημα μετὰ πυχέων οὐσιῶν, διὰ τῆς
ὁποίας ἐργασίας συστέλλονται καὶ συμπικνοῦνται, ἔπειτα
διαπερῶνται ἀπὸ ἀκανθῶδεις κτένας (cardes a chardon)
αἵτινες ἀνασηκώνουν τὸ πτίλον καὶ ἔπειτα ψαλιδίζονται.
Αἱ φλανέλλαὶ ἀποτελοῦσιν μεσάζον εἶδος. Τὰ μικτὰ
δὲ ὑφάσματα, τὰ μαλλινοβάμβακα π. χ. εἶναι τὰ
κατασκευαζόμενα με ὑφάδιον μάλλινον καὶ σημόνιον βαμβα-
κερόν. Τὰ δὲ σύμμικτα (feutres) εἶναι ἔρια συμπη-
λωμένα χωρὶς νὰ ὑφανθῶσι (κετσέδες) ὡς οἱ συνήθεις πῖλοι.

Σάλλια. Τὰ σάλλια ἢ λαχοῦρια δύνανται νὰ συγ-
καταριθμηθῶσιν μετὰ τῶν μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ νὰ
λάβωσιν τὴν πρώτην μάλιστὰ θέσιν, μολονότι δὲν κατα-
σκευάζονται μόνον ἐξ ἐρίου. Τὰ καλλίτερα σάλλια εἶναι τὰ
Λαχοουριά τὰ ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Λαχοῦ τῆς Κασιμιρίας
κατασκευαζόμενα με τὸ λεπτόν μάλλιον αἰγῶν τινῶν τοῦ

όρους Θιβέτ. Τὰ σάλλια ταῦτα διὰ τὴν ὠριότητα λεπτότητα καὶ χάριν τῶν εἶναι καταζήτητα ὡς ἀντικείμενον πολυτελείας, ἀξιζόντα τὸ ὀλιγώτερον 3 χιλ. φράγκων ἑκάστον.

Οἱ τ ἄ π η τ ε ς. Τούτων οἱ μὲν χρησιμεύοντες ὡς ἐμπειτάσματα τῶν ἐσωτερικῶν τοίχων τῶν θαλάμων (teintures) εἰσὶν ὑφάσματα ὀμβρόστιλβνα καὶ καθετούφαστα (de haute lisse) ὅταν ᾖναι, ὡς οἱ τῶν Γοβελίνων τῆς Γαλλίας, ὑφασμένοι ἐπὶ καθέτων ἰστῶν, καὶ ὀριζοντούφαστοι (de basse lisse) ὅταν ἐπὶ ὀριζοντείων ἰστῶν ὡς τὰ ἄλλα ὑφάσματα, οἱ δὲ τάπητες (tapis), οἱ στρωνόμενοι ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, εἰσὶν ὑφάσματα μὲ μύλλινον ὑφάδιον καὶ βαμβάκερον ἢ λινὸν σημόνιον. Κατασκευάζονται δὲ μὲ τὴν χειροκίνητον κερκίδα, οἱ μὲν ὀμβροὶ (ras) ὡς τὰ βαμβάκινα, οἱ δὲ πτυλωτοὶ ὡς βελουῖδα.

74. Τὰ μεταξωτά. Ἡ βιομηχανία τῶν μεταξωτῶν ὑφασμάτων, ἥτις παράγει τὰ κομψότερα καὶ ἀκριβώτερα ὑφάσματα, περιλαμβάνει μεγάλην ποικιλίαν χειροτεχνημάτων ἀποτελοῦσαν δύο διακεκριμένους κατηγορίας. 1.) τὰ ὑφάσματα (étoffes) ἥτοι τὰ μονόχροα ἢ ἀρχαῖα, τ α φ φ ε τ ἄ δ ε ς ν τ α ν φ έ σ ι α κτλ., τὰ ὁποῖα ὑφίσκουν μὲ ἀπλοῦν ἰστὸν καὶ τὰ πεποικιλμένα, τὰ ἔχοντα διάφορα σχέδια καὶ χρώματα, τὰ ὁποῖα κατασκευάζουν μὲ τὴν μέθοδον Ζακάρτ τοιαῦτα εἶναι τὰ φ ο υ λ ἄ ρ ι α, αἱ γ ἄ ζ α ι, κ ρ έ π α ι π ο π λ ῖ ν α ι τὰ μεταξόπτυλα ἢ β ε λ ο ῦ δ α. 2.) αἱ ταινίαι (rubans) μονόχροαι ἢ πεποικιλμέναι. Τὰ τρίχαπτα τούττω καὶ κεντήματα. Μὲ λεπτότατα νήματα λινοῦ, βᾶμβάκος ἢ μετάξης κατασκευάζουν εἴτε διὰ τῆς βελόνης ἐπὶ κηρωτοῦ πανίου εἴτε διὰ τῆς κερκίδας καὶ ἐπὶ προσκεφαλαίου φέροντος καρκίδας, τὰς λεγομένας δ α ν δ έ λ λ α ς ἢ τρίχαπτα, ἐλαφρὰ δίκτυα τὰ ὁποῖα εἰσὶ τὰ ἀριστουργήματα τῆς λεπτῆς τῶν γυναικῶν ἐργασίας, εἰς ἣν ἐπὶ τὸ πολὺ ἀσχολοῦνται αἱ χωρικά. Ἡ Γαλλία πρωτεύει εἰς τὸ εἶδος τοῦτο (valencinnes, guipures). Τὸ δὲ τούλιον (tulle) εἶναι ὑφασμα τρυπητὸν ὅμοιον μὲ τῶν δανδελῶν, ἀλλὰ κα-

τασκευάζεται εἰς ἰστόν, εἶναι δὲ μετὰ ζωτὸν λινὸν ἢ βαμβάκερόν.

Ἄλλα ἤδη βιομηχανιῶν τῆς ἐνδυμασίας εἶναι ἡ π λ ε κ τ ι κ ῆ, ἥς προϊόντα εἰσὶν τὰ βαμβάκερὰ μαλλία ἢ μετὰ ζωτὰ πλεκτά, τὰ κατασκευαζόμενα μὲ ἰστόν, ὡς αἱ περικνημίδες, φανέλλα, σκούφιαι, κομβία κτλ., ἡ κατασκευὴ ἐτοιμῶν λινοστολῶν ἢ ἐνδυμάτων, οἱ συρτοὶ, ἡ πιλοποιΐα περιλαμβάνουσα πάντα τὰ εἶδη τῶν πέλων, ἡ ὑποδηματοποιΐα, ἡ κατασκευὴ τῶν χειροκτίων ἐκ διαφόρων δερμάτων.

75. Βιομηχ. καλλωπισμοῦ. Ἐνταῦθα ἀνάγεται ἡ κοσμηματοποιΐα, ἡ ἢ ἐκ πολυτίμων μετάλλων χρυσοῦ ἢ ἀργύρου κατασκευὴ διαφόρων ἀντικειμένων μὲ γλυφάς, μὲ σμάλτον, μὲ πολυτίμους λίθους, ἡ ἄδ α μ α ν τ ο υ ρ γ ί α, συνισταμένη εἰς τὸ δέσιμον πολυτίμων λίθων, ἰδίως ἀδαμάντων, εἰσὶν βιομηχανίαι ἀχώρισται, ἐργαζόμεναι διὰ τὸν κόσμον ἰδίως τῶν γυναικῶν· ἡ κατασκευὴ χρυσῶν ἢ ἀργυρῶν σκευῶν τραπέζης κηροπηγίων, ὁμοίως καὶ ἡ ὠ ρ ο λ ο γ ο π ο ι ῖ α καὶ τέλος ἡ μ. υ ρ ο π ο ι ῖ α, κύρια τῆς ὁποίας προϊόντα εἶναι τὰ παχύμυρα (πομάδες), οἱ εὐώδεις σάπωνες αἱ ἀρωματικαὶ οὐσαὶ καὶ τὰ ἄνθη κτλ.

V. Η ΚΑΤΟΙΚΙΑ ΚΑΙ Η ΣΥΣΚΕΥΗ.

76. Ἡ οἰκοδομή. Μετὰ τὴν τροφήν καὶ ἐνδυμασίαν, τὰς διὰ τηρούσας τὸ σῶμα, ἔρχεται ἡ κατοικίᾳ ἢ στεγάζουσα ἐντελῶς τὸν ἄνθρωπον. Ἡ οἰκοδομὴ ἐπασχολεῖ σημαντικὸν ἀριθμὸν χειρῶν περιλαμβάνουσα μεγίστην ποικιλίαν ἐπαγγελματίων, τοὺς ξυλουργοὺς, τοὺς λιθοτόμοις, κτίστας, γλύπτας, σιδηρουργοὺς, στεγαστάς, ἐπιχριστάς, ζωγράφους κτλ. οἷτινες ἐν ταῖς πόλεσι τοὐλάχιστον ἐργάζονται ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν καὶ κατὰ τὰ σχέδια τινος ἀρχιτέκτονος. Ἡ βιομηχανία αὕτη εἶναι ἐνεργητικωτάτη εἰς τὰς μεγαλουπόλεις, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐξασκεῖται ἐπὶ τοῦ τόπου καὶ ὑπὸ διαφόρων συγχρό-

νω; τεχνῶν, δὲν δύναται, μὴν αὐτῆς τὴν σπουδαιότητα, νὰ δώσῃ γέννησιν εἰς μεγάλα ἐργαστήσια.

77. **Τὰ ἔπιπλα.** Ἡ κατασκευὴ τῶν ἐπίπλων ἀποτελεῖ βιομηχανίαν σπουδαιότητα (ébénisterie) εἰς τὰς μεγαλοπόλεις, εἰς δὲ τὰς μικρὰς συγχέεται μὲ τὴν ξυλουργίαν (menuiserie). περιλαμβάνει δὲ τὴν κατασκευὴν τῶν κοινῶν ἐν χρήσει ἐπίπλων ὡς καὶ τῶν ἐπίπλων τῆς πολυτελείας, τὰ ὁποῖα ὑπὸ τὴν ἔσophin τῆς κλασικιστικῆς καὶ τελειότητος τῆς ἐργασίας, ἔκαστον πρὸ εἴκοσι ἤδη ἐτῶν μεγάλως προόδους. Ἡ τῆς πολυτελείας ἐπιπλοποιία ἀποτελεῖ σήμερον εἰς τὴν Εὐρώπῃ ἀληθῆ καλλιτεχνικὴν βιομηχανίαν, βιομηχανίαν, ἥτις μεταχειρίζεται ὅχι μόνον πάντα τὰ ἐγχώρια ξύλα, ἀλλὰ καὶ τὰ γεγλυμένα, στιλωμένα ἢ ἀστιλινά, ἀλλὰ καὶ τὰ μάρμαρα, τοὺς πολυτίμους λίθους, τὰ μωσαϊκά, τὸν ὀρείχαλκον καὶ τὸν ἐπίχρυσον χαλκόν, τὰ ταπητουργήματα, τὰ ἐμπετάσματα, καὶ συνδιᾶζει αὐτὰ μεθ' ἱκανότητος καὶ κλασικιστικῆς μοναδικῆς. Τὰ ἔργα αὐτῆς εἶναι ἀκριβώτατα καὶ χρησιμεύουν ὡς ὑποδείγματα τῆς κατωτέρως ἐπιπλοποιίας.

Τὰ ἔπιπλα καὶ σχεύη τὰ ἀποτελοῦντα σήμερον τὸν στολισμὸν μίξαι οἰκίαις εἶναι ἄπειρα. Κλῖναι, καθίσματα, ἀνάκλιντρα, τράπεζαι, κάτοπτρα, λυχνίαι, κλειδοκύμβαλα, νάρθηκες, ὥρολόγια, προχόαι, βιβλιοθήκαι, λαμπτήρες, κυλικεῖα (buffets), καλλυντήρια, περικύλια, μαριάρναι ἐστίαι κτλ. Εἰς τὴν κατηγορίαν τῆς συσκευῆς ὑπάρχοντα τὰ ἐξ οὗτου πλέγματα (vanneries) τὰ κατασκευαζόμενα ἐκ κλάδων λύγου πεπλεγμένων μὲ ἄλλα εὐκαμπτα ξύλα· τὰ τῆς δελτοποιίας ἢ λεπτοουργίας ἔργα (tabletterie), ἥτοι μικρὰ κομψὰ ἀντικείμενα οἷον κτένες, ταμδακοθήκαι, ἄβλακες, πυξίδες, ἐλαχρόντινα ἀγάλματα κτλ.

Ἐνταῦθα πρέπει νὰ αναφέρωμεν καὶ τὰ τοιχοχάρτα (papiers peints) καὶ τὰ τοιχοστρώματα, tapisseries. Μὲ τὴν λέξιν ταύτην ἐννοοῦν οἱ Εὐρωπαῖοι τὰ ἀπὸ ὕφαντος ἐπίχρυσον, δαμασκηδόν, διάργυρον ἢ διάχρυσον ἢ διηθητιμένον

μεταξωτὸν ἰνδόστικτον, χαρτιά, καλύμματα τῶν τοίχων τῶν θαλάμων τῶν.

78. **Ἡ κεραμικὴ.** Ἡ κεραμικὴ ἢ ἀργειοπλαστικὴ, ἡ χορηγοῦσα εἰς τὰς οἰκιακὰς ἢ βιομηχανικὰς ἀνάγκας ἢ τοῦ στομισμοῦ πάντα τὰ ἐξ ὀπτῆς γῆς ἀγγεῖα, ἔχει μεγάλην σπουδαιότητα, περιλαμβάνοντα δῖκροα εἶδη σκευῶν, ὧν κυριώτερα εἰσὶν:

Α'.) Τὰ κοινὰ πῆλινα ἀγγεῖα, τὰ κατασκευαζόμενα ἐκ πλαστικῆς ἀργίλλου (πηλοῦ).

Β'.) Τὰ τῆς μίλτωτῆς ἀργίλλοπλαστικῆς ἢ καλουμένης φαγέντικῆς (faïence), τὰ ὅποια εἶναι κατασκευασμένα με πλαστικὴν ἀργίλλον καὶ ἐπιχρισμένα με μίλτωα διαφανῆς ἢ βερνίκειον μολυβδόχρουν καὶ λαμβάνοντα δῖκροα σχήματα καὶ κομμήματα. Τούτων ἡ κατανάλωσις εἶναι μεγίστη.

Γ'.) Τὰ ἐκ πορσελάνης ἢ σινικῆς, ὧν ἡ κυριώτερα ὕλη εἶναι τὸ κολλίον, (κρηκρωτῆτῃ ἀργίλλος, ἐκ τῆς ἀποσυνθέσεως τοῦ ἀστρίου ὀρυκτοῦ, ἡ ὁποία δὲν τήκεται παρὰ εἰς μεγάλην θερμοκρασίαν) καὶ ἔχουν τὸ διακριτικὸν ὅτι εἶναι ἐκ ζύμης λευκῆς ἥτις μετὰ τὸ φῆσιμον καθίσταται ἡμιδιαφανῆς. Τὸ εἶδος τοῦτο περιλαμβάνει δύο κατηγορίας ἥτοι τὰ ἐκ τῆς πορώδους πορσελάνης, τῆς μὴ ἐχούσης μίλτωμα, καὶ τῆς σκληρῆς, τῆς κεκαλυμμένης με διαφανῆς ἐπίχρισμα. Αὕτη δὲ εἰς κατὰστασιν λευκῆς πορσελάνης ἢ ποποικιλμένης, δίδει ἰδίως εἰς τὰς συσκευὰς τῆς τραπέζης, τὰ ὀρυκτώτερα, κομψότερα καὶ πλέον ἐπιζήτητα σκεύη καὶ ἀγγεῖα, εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν ὁποίων ὑπερέχουν αἱ Σέρραι τῆς Γαλλίας.

Ἡ ὑελουργία. Καὶ αὕτη εἶναι βιομηχανία τοῦ αὐτοῦ εἶδους. Ἡ κυρία αὐτῆς ὕλη εἶναι ἡ ἄμμος ἢ σίλιξ, ἥτις θερμικινόμενη μετὰ σόδα, ποτάσης καὶ ἀσβέστου, ἐνίοτε δὲ καὶ με ἀργίλλον, ἀποτελεῖ τὴν ὑελον. Ἄν δὲ προστεθῇ καὶ ὀξείδιον τοῦ μολύβδου (λιθαργύριον) γίνεται το κρύσταλλον, με τὸ ὅποιον κατασκευάζουν τὰς πολυτελεῖς ὑελους καὶ τὰ ὀπτικά ἐργαλεῖα. Ἡ ὑελουργία κατὰνάλίσκει πολ-

λὴν καύσιμον ὕλην, καὶ διὰ τοῦτο τὰ ὑελοურγεῖα εὐρίσκονται σήμερον πλησίον τῶν ἀνθρακωρυχείων.

VI. Η ΜΕΤΑΦΟΡΑ.

79. **Ἡ ναυπηγία.** Ἡ διὰ θαλάσσης μεταφορὰ τελεῖται διὰ τῶν πλοίων. Ἡ κατασκευὴ τῶν διὰ τὴν θαλάσσοπλοῖαν προωρισμένων πλοίων εἶναι συγκεντρωμένη εἰς τινὰ μέρη, ἐντὸς τῶν λιμένων ἢ ναυπηγίων. Καὶ ἄλλοτε μὲν κατασκευάζον αὐτὰ μόνον ἀπὸ ξύλον, σήμερον δὲ ἀπὸ ξύλον καὶ σίδηρον ἢ μόνον ἀπὸ σιδήρον. Τὰ μεγάλα ἀτμόπλοια τῆς νεωτέρας κατασκευῆς εἶναι ὅλα σιδηρὰ, καθότι ἡ χρῆσις τοῦ σιδήρου ἐπιτρέπει νὰ δοθῇ εἰς τὸ σκάφος σχῆμα ἐπιμηκέστερον οὕτω δὲ καὶ ἡ ταχύτης εὐκολύνεται, συγχρόνως δὲ αὐξάνει καὶ ἡ στερεότης καὶ χωρητικότης ὑπὸ τὸν αὐτὸν ὄγκον. Ἡ μεταβολὴ αὕτη τοῦ σχήματος τῶν πλοίων ὀφείλεται εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ἑλικος. Ὁ ἑλιξ ἐφαρμοσθεὶς εἰς τὰ πολεμικὰ πλοῖα ἐπήνεγκε μεταβολὴν ὅχι ὀλιγώτερον σπουδαίαν ὑπὸ βιομηχανικὴν καὶ πολιτικὴν ἔποψιν, τὴν κατασκευὴν τῶν θωρακωτῶν ἤτοι τῶν ὠχυρωμένων μὲ μεγίστας πλάκας σιδήρου χαλυβδομένου τοῦ ὁποῖου τὸ πάχος αὐξάνει ἡ ἀνάγκη τῆς ἀμύνει, καθόσον ἡ ἐπίθεσις αὐξεῖ τὸ μέγεθος τῶν τηλεβόλων καὶ τὴν δύναμιν τῶν σφαιρῶν.

Ἡ κατασκευὴ καὶ ἐξάρτησις τῶν ξυλίνων πλοίων γίνεται ἀποκλειστικῶς εἰς τοὺς λιμένας, τῶν δὲ ἀτμομηχανῶν καὶ ἄλλων ἀναγκαίων τοῦ πλοίου εἰς τοὺς λιμένας, ἢ εἰς μεγάλα ἐργοστάσια τοῦ ἐσωτερικοῦ.

80. **Ἡ ἀμαξοπηγία.** Ἡ διὰ ξηρᾶς μεταφορὰ γίνεται δι' ἀμαξῶν συρομένων ὑπὸ ἵππων ἢ ὑπὸ ἄλλων μηχανῶν. Καὶ ἡ μὲν χρῆσις τῶν ἀμαξῶν δίδει χώραν εἰς τὴν βιομηχανίαν τῶν πεταλωτῶν, τῶν τροχοποιῶν, σαγματοποιῶν, ἐξασκουμένων εἰς ὅλας τὰς πόλεις καὶ κώμας.

Τὸ δὲ ὑλικὸν τῆς διὰ τῶν σιδηροδρόμων μεταφορᾶς δίδει χώραν εἰς δύο διακεκριμένους βιομηχανίας ἐξασκουμένους εἰς

ειδικὰ ἐργαστάσια ἀνήκοντα εἰς τὰς ἐταιρίας τῶν σιδηροδρόμων καὶ τοποθετημέναις εἰς τὰ σημεῖα ὅθεν ἄρχονται ἢ καταλήγουσι αἱ γραμμαὶ· αἱ βιομηχανίαι αὗται εἰσὶν ἡ κατασκευὴ τῶν ἀτμομηχανῶν (locomotives) καὶ ἡ τῶν φορείων (vagoes).

Περὶ τῆς σπουδαιότητος τῆς μεταφορᾶς δὲν πρέπει νὰ κρίνῃ τις ἐκ τῆς συντόμου ταύτης ἀπαριθμήσεως, διότι περὶ τῶν παρ' αὐτῆς χορηγουμένων ὑπηρεσιῶν θέλει γίνεαι λόγος εἰς τὸ περὶ ἐμπορίου τμήμα. (§. 88.)

VII. Αἱ ΔΙΑΝΟΗΤΙΚΑΙ ΑΝΑΓΚΑΙ.

81. **Ἡ χαρτοποιΐα.** Ἐκ τῶν ἀναγκαίων εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν βιομηχανικῶν ὑλῶν, σπουδαιότερος εἶναι ὁ χάρτης, ὃ ὁποῖος κατασκευάζεται ἀπὸ ῥάκη, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀπὸ διαφόρους ἄλλας ὕλας, ἄχυρα καὶ μάλιστα ἀπὸ ῤινήματα ξύλου. Τὰ ὑλικά ταῦτα μεταβάλλονται διὰ μηχανῶν εἰς φαιάν ζύμην ἐξ ἧς κατασκευάζεται εἴτε διὰ τῶν χειρῶν εἴτε διὰ μηχανῶν ὁ χάρτης. Ἡ βιομηχανία αὕτη εἶναι σπουδαιότατη. Ὁ πρὸς γραφὴν χάρτης ἐπιχρίεται μὲ κολλώδη τινα οὐσίαν διὰ νὰ μὴν ἀπορροφᾷ τὴν μελάνην. Οἱ χάρται οἱ ἐκ κανναβίνων ἢ λινῶν ῥακῶν εἰσὶ στερεώτεροι τῶν ἐκ βαμβάκεων. Ἡ ζύμη τῶν χονδρῶν χαρτιῶν (στράτσου) μὲ τὰ ὅποια περιτυλίσουν τὰ ἐμπορεύματα περιέχει μεγίστην ποσότητα ἀχύρου λεπτοκομμένου καὶ στυπείου, τὰ ὅποια τοῦ δίδουν στερότητα.

Ἡ τυπογραφία. Ὑπὲρ πάσαν ἄλλην βιομηχανίαν ἡ τυπογραφία συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς διανοίας, διότι διαδίδει τὰς ιδέας καὶ τὴν ἐκπαίδευσιν μετὰ ταχύτητος καὶ εὐκολίας τὴν ὁποίαν καὶ ἐκατομμύρια ἀντιγραφῶν δὲν ἠδύναντο νὰ κατορθώσωσι.

Ἡ τύπωσις τῶν σχεδίων καὶ εἰκόνων γίνεται διὰ τῆς ξυλογραφίας (ὅταν σκαλίζονται ἐπὶ σκληροῦ ξύλου, πύξου) ἢ διὰ τῆς χαλκογραφίας ὅταν ἐπὶ χαλκοῦ καὶ διὰ τῆς λιθο-

γραφίας, όταν χρηρσώνται ἐπὶ τῶν λιθογραφικῶν πλακῶν, τιτανόδους καὶ λεῖου λίθου.

Ἡ φωτογραφία, ἥτοι ἡ ἐκτύπωσις εἰκόνων διὰ τῆς ἐπενεργείας τοῦ ἡλιακοῦ φωτός ἐπὶ χημικῶν ὑγρῶν, εἶναι καλλιτεχνικὴ βιομηχανία πρόσφατος, διχιδιδόμενη εἰς πάντα τὰ μέρη.

Εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν χρησιμεύουν καὶ τὰ ἐπιστημονικὰ ἐργαλεῖα, ἀστρονομικὰ, φυσικὰ ὅσον τηλεσκόπια, χρονόμετρα, ὀπτικά ἐργαλεῖα κτλ.

82. Μουσεῖα καὶ Θέατρα. Εἰς τὴν θεραπείαν τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν τοῦ ἀνθρώπου ἀφορῶσι προσέτι α) τὰ μνημεῖα τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, τὰ ὅποια εἰς ἕκαστον αἰῶνα δίδουν γενικὴν ὥθησιν εἰς τὰς τέχνας καὶ τὴν βιομηχανίαν β) τὰ μουσεῖα, τὰ ὅποια περιλείουν τὰ ἀριστουργήματα τῆς γλυπτικῆς, ζωγραφικῆς, χαλκογραφίας καὶ τὰ ἀξιοπερίεργα τῶν παρελθουσῶν ἐποχῶν χρησιμεύοντα εἰς τὴν εἰδικὴν ἐκπαίδευσιν τῶν καλλιτεχνῶν καὶ ἀρχαιολόγων γ) τὰ θέατρα τὰ τέρποντι τὸ πνεῦμα.

Τμ. ἦ μ. α Γον

ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟΝ.

83. Τὸ ἐμπόριον. Ἀντικείμενον τοῦ ἐμπορίου εἶναι ἡ μεταφορὰ καὶ κατανάλωσις ἐν καταλλήλῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ τῶν προϊόντων τῆς γεωργίας καὶ βιομηχανίας. Καλεῖται δ' ἐνίοτε καὶ ἐμπορικὴ βιομηχανία, διότι πράγματι εἶναι καὶ αὐτὸ μία τῶν τριῶν μορῶν τῆς ἀνθρωπίνου φιλοπονίας ἐξασκουμένη πρὸς θεραπείαν τῶν ἡμετέρων ἀναγκῶν. Ἐνεργεῖται δὲ τὸ ἐμπόριον εἴτε ἐπὶ τῶν προϊόντων τῆς ἐγχωρίου γεωργίας καὶ βιομηχανίας, διὰ τῆς ἀνταλλαγῆς αὐτῶν μεταξὺ τῶν κατοίκων μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς χώρας καὶ τότε καλεῖται

ἰσωτερικὸν ἐμπόριον εἴτε ἐπὶ τῶν προϊόντων ζέ-
ων χωρῶν, ἐξ ὧν ἡ μίξ εισάγει εἰς τὴν ἐτέραν τὰ ἴδια αὐ-
τῆς φυσικὰ ἢ τεχνητὰ προϊόντα καὶ τότε καλεῖται ἐξωτε-
ρικὸν ἐμπόριον.

Ἐπειδὴ τὸ ἐμπόριον συνίσταται εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν, ἥτοι
εἰς τὴν μεταβίβασιν τοῦ ἐμπορεύματος ἀπὸ τῆς χειρὸς τοῦ
κυρίου εἰς τὰς χειρὰς ἄλλου, καὶ ἐπειδὴ συνήθως ἡ ἀνταλλα-
γὴ αὕτη συνοδεύεται καὶ ἀπὸ τὴν μεταφορὰν ἀπὸ ἐνὸς εἰς
ἄλλον τόπον, εἶναι εἰς αὐτὸ ἀπαρακινήτως ἀναγκαῖα τὰ
μέσα τῆς ἀνταλλαγῆς ἐξ ὧν τὰ μὲν χρησιμεύ-
οντα εἰς αὐτὴν τὴν ἀνταλλαγὴν περιλαμβάνουσιν τὰ νομί-
σματὰ καὶ τὰ μέτρα, τὰ δὲ χρησιμεύοντα εἰς τὴν
μεταφορὰν, περιλαμβάνουσι τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας
τὰ ὅποια ὁ ἄνθρωπος ἐχάραζεν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, (ὁδοὶ καὶ σι-
δηροδρομοὶ) ἢ ἐπὶ τῶν ρεόντων ὑδάτων (ποταμοπλοῖα) καὶ
τὴν ναυτιλίαν. Τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας λογίζονται
σήμερον ὡς τὸ ἀσφαλέστερον μέτρον τῆς κοινωνικῆς προόδου.

Ι. ΜΕΣΑ ΤΗΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΣ.

84. **Αἱ ὁδοί.** Οἱ ποταμοὶ εἶναι αἱ ἐκ φύσεως ἰσοπεδω-
μέναι ὁδοί, ἐφ' ὧν, κατὰ τὴν καθόδον, ὁ ῥοῦς τῶν ὑδάτων
ὠθεῖ καὶ φέρι μόνος του τὰ φορτία, σχεδίας ἢ λέμβους.
Αφοῦ ἡ φύσις παρεσκεύασε τὰς ὁδοὺς ταύτας, ὁ ἄνθρωπος
τῶν ἀπαιδευτῶν χωρῶν τὰς εὗρεν ἐτοιμὰς καὶ τὰς ἐχρησι-
μοποίησε. Ἰδοὺ διὰ τὸ ἐμπόριον ἤρξατο πάντοτε παρὰ τὸν
ῥοῦν τῶν ποταμῶν, οἵτινες εἰσὶ τὰ πρῶτα μέσα συγκοινωνίας
τὰ ὅποια ἠκολούθησε τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον.

Ἄλλ' οἱ ποταμοὶ δὲν φέρουσι παντοῦ. Ἐχρειάστη λοιπὸν
νὰ συνδεθῇ δι' ὁδοῦ χειρσαίως εἰς ποταμὸς μὲ τὸν ἄλλον, ἔ-
πειτα μίξ πόλιν μὲ ἄλλην ἐν τῇ αὐτῇ πεδιάδι, καὶ οὕτως
αἱ ὁδοί, αἵτινες δύνανται νὰ χαραχθῶσιν πανταχόθεν,
κατέστησαν εἰς τὴν δευτέραν περίοδον τοῦ ἐμπορικῆς πολιτι-
σμοῦ, τὰ συνευθέστερα μέσα τῆς συγκοινωνίας.

85. Ποταμοπλοΐα. Αἱ ὁδοὶ ὅμως δὲν κατέστησαν ἀχρήστους τοὺς ποταμούς, διότι ὁ ἐπ' αὐτῶν πλοῦς διευκολύνει τὴν μετακίνησιν περισσότερον τῶν ἀμαξητῶν ὁδῶν. Καθόσον λοιπὸν ὁ πλοῦτος καὶ τὸ ἐμπόριον ἐπεχείρισε τὴν κατασκευὴν νέων ὁδῶν, κατέγιναν ἐπίσης καὶ εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς ποταμίου συγκοινωνίας, ἥτις παρουσιάζει διάφορα φυσικὰ προσκόμματα. Τὰ πρῶτιστα μειονεκτήματα τοῦ διὰ τῶν ποταμῶν πλοῦς εἶναι ὅτι οἱ ποταμοὶ παρουσιάζουν ἀνισότητά βάθους καὶ ταχύτητος τῶν ὑδάτων τῶν κατὰ τὰς διαφόρους ὥρας τοῦ ἔτους, προσέτι τὸ δύσκολον τῆς ἀναπλεύσεως ὀρμητικοῦ ρεύματος καὶ τὸ ἀδύνατον νὰ μεταφερθῶσι τὰ πλοῖα μετὰ τῶν φορτίων ἀπὸ τὸν ἓνα εἰς τὸν ἄλλον ποταμόν. Τοῦτο κατορθοῦται διὰ τῶν διωρύγων.

86. Αἱ διώρυγες. Ἡ διώρυξ εἶναι τεχνητὸν ποτάμιον ἥτοι πλατεῖα χειροποίητος τάφρος, ἐν ἣ εἰσάγοντες τὸ ὕδωρ διατηροῦσι σταθερὰν τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ, μετρίζοντες τὸν ῥοὺν τῶν ὑδάτων διὰ μεμετρημένης κλίσεως, συνήθως δὲ διὰ τῶν ἐν Γαλλίᾳ *écluses*, αἵτινες εἰσι δεξαμεναὶ ἢ συναγωγαὶ ὕδατος νεωτέρας ἐφευρέσεως, ἔχουσαι δύο θύρας, τὴν μὲν ὑδροδόχον τὴν δε ὑδροχόον καὶ ἀλλεπαλλήλως προκαταβαίνουσαι κατὰ τὴν διάφορον ἀνύψωσιν, χρησιμεύουν εἰς τὸ νὰ ἐνώσωσι δύο ποταμούς χωριζομένους ἀπὸ ὕψωμα γῆς, ὅπου ἡ διώρυξ δὲν δύναται νὰ κατασκευασθῇ. Διὰ τῶν δεξαμενῶν αὐτῶν κατορθοῦται ὥστε τὰ πλοῖα τῶν ποταμῶν νὰ ἀναβαίνουνσι φορτωμένα καὶ καταβαίνουνσι τοὺς λόφους.

Αἱ πλευσταὶ διώρυγες διακρίνονται 1) εἰς τὰς λεγομένας *διώρυγας συρροῆς* (*canaux de jonction*) τὰς ἐνούσας δύο λεκάνας ἢ δύο ῥοῦς ὑδάτων ἐν τῇ αὐτῇ λεκάνῃ, καὶ 2) εἰς τὰς *παραπλεύρους διώρυγας* (*lateraux*), αἵτινες παρῴκεινται εἰς τοὺς φυσικοὺς ῥοῦς τῶν ὑδάτων καὶ διευκολύνουσι τὴν πλευσιμότητα τῶν ποταμῶν ἐκεῖ ὅπου εἶναι ἀεχθεῖς.

87. Ὁ σιδηρόδρομος. Οἱ σιδηρόδρομοι ὑπερέχον

τες παντός άλλου μέσου μεταφοράς (1) μετέτρεψαν τὴν γενικὴν πορείαν τοῦ ἐμπορίου. Εἰς τὰς ἄκρας τῶν γραμμῶν αὐτῶν καὶ εἰς τὰς διασταυρώσεις ἐδημιούργησαν νέα ἐμπορικὰ κέντρα καὶ ἠύξησαν τὴν σπουδαιότητα τῶν ὑπαρχόντων. Ἡ ποταμοπλοία καὶ ἡ ἀκτοπλοία, μᾶλλον τὰ φυσικὰ τῶν πλεονεκτημάτων, ἐζημιώθησαν καὶ ἡ πρόοδος τῶν ἡλαττώθη· διότι ἂν ἡ ναυτιλία ἔχη ὑπὲρ αὐτῆς τὴν οἰκονομικὴν τῆς μεταφοράς οἱ σιδηρόδρομοι ἔχουν τὴν ταχύτητα.

Δύο εἶναι τὰ οὐσιώδη συστατικὰ τῶν σιδηροδρόμων 1) ἡ ὁδὸς ἣτις πρέπει νὰ ᾖ ὅσον ὅσον τε ἐπίπεδος, ὁμαλὴ, ἄνευ ἀποτόμων καμπυλῶν, δικτεθειμένη οὕτως ὥστε νὰ ἐλαττώσῃ ὅσον τὸ δυνατόν τὴν προστριβὴν, καθιστώσα οὕτω τὴν ὁλκὴν οἰκονομικωτέραν. Πρὸς ἰσοπέδωσιν τῶν ἀνωμαλιῶν τοῦ ἐδάφους ἀπαιτοῦνται ἔργα τεχνικὰ δαπανηρότερα παρ' ὅσον εἰς τὰς κοινὰς ὁδοὺς, γεμίσματα, χάνδρες, ὑπόγειοι δίοδοι (tunnels) καὶ μετὰ τὴν ἰσοπέδωσιν, ἡ τοποθέτησις τῶν δοκῶν καὶ τῶν σιδηρῶν ῥάβδων. Ἐνῶ ἐν χιλιόμετρον ὁδοῦ κοινῆς στοιχίζει, κατὰ μέσον ὅρον 20000 φρ. ἐν χιλιόμετρῳ σιδηροδρόμου στοιχίζει 380000 φρ. 2) ἡ ἀτμῶμαξα (locomotive), ἣτις ὡς ἔχει σήμερον, χρονολογεῖται μόλις ἀπὸ τοῦ 1829 κατόπιν τῶν τελειοποιήσεων τοῦ Στεφενσῶνος καὶ Σεγούινου καὶ πρέπει νὰ περιέχῃ τὰ δύο οὐσιωδῶς ἀπαιτούμενα ἥτοι μεγάλην ἐπιφάνειαν θερμάνσεως, ὅπως ἀναπτύσῃ μεγάλαν δύναμιν ἀτμοῦ καὶ μέγα βάρος ὅπως χρησιμοποιεῖ ὑπὲρ

(1) Εἰς ἵππος φέρει βάρος 400 χιλιογράμμων (78 ὀκάδας), σίρει ἐπὶ κοινῆς ὁδοῦ 1000 χιλιογρ. ἐπὶ ἀμαξητῆς ὁδοῦ μὲ σιδηρὰς ῥάβδους 40000 χιλιογρ. ἐπὶ διώρυγος ἄνευ ρεύματος θηνατῶν 40080 χιλ. Ἐντεῦθεν ἡ ὑπεροχὴ, ὑπὸ ἑνὸς οἰκονομικῆς, τῆς ὁδοῦ ἀπὸ μίαν ἀτραπὸν βατὴν εἰς ἡμίονους, μιᾶς καλῆς ἀπὸ μίαν κακὴν, μιᾶς διώρυγος ἀπὸ μίαν ὁδὸν, ἡ ὑπεροχὴ τοῦ σιδηροδρόμου ἀπὸ πᾶν ἄλλο μέσον μεταφορᾶς.

τῆς ὁλικῆς τὴν δύναμιν ταύτην διὰ τῆς ἐπὶ τῶν ῥάβδων προσκολλήσεως.

Οἱ σιδηροδρόμοι, οἵτινες τρέχουν τετράκις ἢ πεντάκις ταχύτερον τῶν ἁμαξῶν, κατέστησαν παντοῦ ἔνθα ὑπάρχουν, τὸ μόνον μέσον τῆς ἐν μεγίστῃ ταχύτητι μεταφορᾶς (*a grande vitesse*), καὶ τὸ συνειθέστερον μέσον τῆς ἐν μικρᾷ ταχύτητι μετακομίσεως (*à-petite vitesse*).

88. **Ταχυδρομεῖα καὶ τηλεγράφος.** Μεταξὺ τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας πρέπει νὰ συγκαταριθμησώμεν δύο εἰς τὴν κυβέρνησιν ὑπάρχοντάς διευθύνσεις, τὴν τῶν ταχυδρομείων καὶ τῶν τηλεγράφων. Ἄ.) Τῶν ταχυδρομείων ἡ διεύθυνσις περιβάλλεται ὑπὸ τοῦ νόμου μὲ τὸ ἀποκλειστικὸν πρὸν νόμιον τῆς μεταφορᾶς τῶν ἐπιστολῶν, ἐφημερίδων, ἐντύπων, δειγμάτων ἐπὶ τῇ βύσει δικτιμώσεως ὁρισμένης δι' ἕκαστον κράτος, ἀναδέχεται δὲ καὶ τὴν ἀποστολὴν χρημάτων. Ἐκτελεῖ δὲ τὴν μεταφορὰν ταύτην διὰ τῆς μεσολαβήσεως τῶν σιδηροδρόμων, ἔνθα τοιοῦτοι ὑπάρχουσιν, ἢ διὰ τῶν ἐργολάβων ἀναδεχομένων τὴν μεταφορὰν ταύτην δι' ἁμαξῶν, ἵππων, ἢ διὰ τῶν ἀτμοπλοικῶν γραμμῶν ἐπὶ τῇ βύσει συμβάσεων. (1) Ἐν τῷ ταχυδρομικῷ τέλος πληρῶνεται διὰ τῶν γραμματοσήμων. Β'.) Ὁ τηλεγράφος, συνδέων διὰ τοῦ ἀπερχόντου αὐτοῦ συμπλέγματος ἅπαντα τοῦ κόσμου τὰ μέρη, εἶναι θαυμασιὰ εφεύρεσις, χρησιμεύουσα εἰς τὴν ἀκαριαίαν μετὰδοσιν τῶν εἰδήσεων, ἥτις τελεῖται ἐπὶ μὲν τῶν συνεχῶν ἡπείρων διὰ τῶν ἐν α ε ρ ί ω ν τ η λ ε γ ρ α φ ι κ ῶ ν γ ρ α μ μ ῶ ν, συνισταμένων

(1) Διὰ τῆς συνομολογηθείσης ἐσχάτως ἐν Βέρνη τῆς Ἑλβετίας μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐπικρατειῶν τῆς Εὐρώπης, Αἰγύπτου καὶ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς διεθνούς ταχυδρομικῆς συμβάσεως, τὰ ταχυδρομικὰ τέλη πάσης μεταξὺ ἀλλήλων ἀλληλογραφίας προσδιορίσθησαν λίαν μέτρια καὶ ὅμοια ἐν ταῖς εἰρημέναις ἐπικρατείαις. Ἀρραμοσθήσεται δὲ ἡ ταχυδρομικὴ αὕτη ἀφορμὴ ἀπὸ τῆς 1 προερχοῦς Ἰουλίου.

ἀπὸ σύρμα χάλκινον, δικτυρεχόμενον ὑπὸ τοῦ ἡλεκτρικοῦ ρεύματος καὶ στηριζόμενον εἰς στήλους ἀπέχοντες 60 μέτρα ἐπὶ τῶν μονοτήρων. Αἱ δὲ χωριζόμεναι διὰ θαλάσσης χώραι συγκοινωνοῦσι διὰ τῶν ὑποβρυχείων τηλεγράφων, συνισταμένων ἐκ μεταλλίνου καλωδίου, περιτυλιγμένου ἐντὸς ὀποτέρων καὶ τεθειμένου εἰς τὸ βάθος τῆς θαλάσσης. Τὸ θαλάσιον τοῦτο σύστημα τῆς ὑποβρυχείου συγκοινωνίας καθιερώθη πρώτην φορὰν τὴν 13 Νοεμβρίου 1851 διὰ τοῦ μεταξὺ Καλαὶ καὶ Δουβροῦ ὑποβρυχείου τηλεγράφου.

89. Ἡ Θαλάσσια συγκοινωνία. Ὅδοι, διώρυγες καὶ σιδηρόδρομοι εἰσὶ τὰ μέσα τῆς ἐσωτερικῆς κυκλοφορίας τῶν προϊόντων. Ἀλλὰ μετὰ μέρος αὐτῶν ἔρχεται διὰ τῆς θαλάσσης εἰς τοὺς λιμένας, οἵτινες εἰσὶν ἐστὶν ἀφ' ὧν διαχέεται τὸ ἐμπόριον.

Ἡ θαλάσσια ἀπεκτετατὴ ὁ ἐνεργητικώτερος δρόμος τοῦ ἐμπορίου καὶ τὸ οἰκονομικώτερον μέσον τῆς συγκοινωνίας. Ἀλλ' ἔν ἡ φύσις παρεσκεύασε τὸ μέσον τοῦτο, δὲν σημαίνει ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη φιλοπονία καὶ εὐφυΐα δὲν συνετέλεσαν εἰς τὸ ἔργον τοῦτο τῆς θαλασσοπλοΐας. Ἡ σχεδία, τὸ πλοῖον, ἡ κόπη, τὸ πηδάλιον, τὸ ἱστιον, ἡ πυξίς (§ 7), ἡ σπουδὴ τῶν θαλασσίων ρευμάτων, ὅφ' ὧν ὁ ὠκεανὸς ἀροτριοῦται (§ 36), ἐπὶ τέλους ὁ ἀτμός, οἱ τροχοί, ὁ ἐλιξ (§ 79), ὅλα ταῦτα εἰσὶν ἐφευρέσεις δι' ὧν ὁ ἀνθρώπος προτεπάρησε νὰ ἐπωφεληθῇ τῶν θαλασσίων ὁδῶν, κατορθώσας νὰ μεταβιῇ ἀπὸ Εὐρώπης εἰς Ἀμερικὴν εἰς δίκστημα ἐν νῆα ἡμερῶν θαλασσοπλοΐας (ἐνῶ ὁ Κολόμβος ἐχρεΐσθη ὑπὲρ τοὺς δύο μῆνας) καὶ νὰ χαράξῃ, ἐπὶ τῆς ἀπεράντου ἐπιφανείας τῶν ὠκεανῶν, ὁδοὺς ἀσφαλτεῖς καὶ ὀριτμένους διαρκείας.

Ἀλλ' ἡ ἐνέργεια τοῦ ἀνθρώπου εἶναι καταφανεστέρα ἐπὶ τῶν ἀκτῶν· διότι ὁ ἀνθρώπος κατεσκεύασε λιμένας, ὠχυρώσας αὐτοὺς μὲ προκυμᾶς, κρηπίδας, ἐπίνεια καὶ δεξαμενάς (doks), ἔργα ἀποβλέποντα εἰς τὴν ἀσφάλειαν τῆς ναυτιλίας καὶ τὴν εὐκολίαν τοῦ ἐμπορίου· ἀνήγειρε φά-

ρους, δεικνύοντας εἰς τοὺς ναυτιλομένους κατὰ τὰς σκοτεινὰς νύκτας τὴν τοποθεσίαν τῶν παραλίων, εἰς ἕκαστον δὲ λιμένα ἔθεσε τοὺς πρῶρεῖς (πιλότους) ὅπως ὁδηγῶσι τὰ πλοῖα κατὰ τὴν εἴσοδον καὶ ἔξοδον τῶν λιμένων, τέλος ἐφευρε μέσα διασώσεως τῶν ναυαγῶν, εἰς δὲ τὰς ἀπωτάτας θalάσσας ἐτοποθέτησε ἀποσπᾶσματα στόλων, ὅπως προστατεύωσι τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα τῶν πολιτισμένων ἐθνῶν.

Δύναται λοιπὸν νὰ εἴπῃ τις ὅτι ὁ «ἄνθρωπος διὰ τῆς φιλοπονίας καὶ τῆς ἐπιστήμης ἐχάρξε τὰς χειρσαίνας καὶ κατέστησε πλευστὰς τὰς θαλασσίας ὁδοὺς».

90. **Ἡ ναυτιλία.** Ἡ ναυτιλία διακρίνεται εἰς τὴν τῆς ἀκτοπλοΐας (cabotage) καὶ τὴν τῶν μακρινῶν πλοῶν (au long cours). Ἡ μὲν ἀκτοπλοΐα εἶναι ἡ μεταφορὰ ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸν ἄλλον λιμένα τοῦ αὐτοῦ κράτους τῶν προϊόντων αὐτοῦ, ἐξασκεῖται μόνον ἀπὸ τὰ ἐντόπια πλοῖα, ἐκτὸς ἐξαιρέσεων κανονιζομένων διὰ συνθηκῶν. Εἰς ταύτην περιλαμβάνεται καὶ ἡ ἐπὶ τῶν ἀκτῶν ἀλιεία καὶ ἡ ἀλιεία τῶν βρεγῶν. Ἡ δὲ ναυτιλία τῶν μακρινῶν πλοῶν εἶναι ἡ πλεύσα ἀπὸ ἑνὸς λιμένα κράτους τινος εἰς λιμένα ἄλλου κράτους, καὶ ἡ συναγωνιζομένη μετὰ τῆς ναυτιλίας τῶν ἄλλων κρατῶν. Εἰς ταύτην ἀνάγεται καὶ ἡ μεγάλη ἀλιεία.

Τὸ μέγεθος τῶν ἐμπορικῶν πλοίων μετρεῖται ἐκ τῶν τόνων τῆς χωρητικότητός του. Ὁ θαλάσσιος τόνος εἶναι βάρος περίπου 1000 χιλιογράμμων (20 Ἀγγλικά καντάρια) κατέχων χωρὸν 42 κυβικῶν ποδῶν.

Ἡ ναυτιλία χορηγεῖ μέσα τακτικῆς συγκοινωνίας, διὰ τῶν ἀτμοπλοίων γραμμῶν αἵτινες ἀναχωροῦσι περιοδικῶς εἰς ὁρισμέναις ἡμέραις, συνδέουσιν ὅλας τὰς ἐμπορικὰς πόλεις τοῦ κόσμου καὶ μεταφέρουσι σημαντικὸν μέρος ἐμπορευμάτων καὶ πολλοὺς ἐπιβάτας.

Ἡ τῶν ἱστιοφόρων ναυτιλία, δὲν ζῆμιοῦται ἀπὸ τὴν ἀτμοπλοΐαν. Οἱ ἐπιβάται προτιμῶσι τὰ ἀτμόπλοια, δι' ὧν

φθάνουσι ταχύτερον καὶ ἀσφαλέστερον, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰ ἱστιοφόρα δύνανται νὰ μεταφέρωσι τὰ ἐμπορεύματα μὲ ναυλον πολὺ μικρότερον, ὁ συναγωνισμὸς δικτηρεῖται.

Τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν σύμπαντος τοῦ κόσμου κατὰ τὸ 1874 σύγκειται ἀπὸ

ἱστιοφόρα	56,289	χωρητ.	περίπου	14,525,630	τόνων
ἀτμόπλοια	5,362	»	»	5,474,370	»
Τὸ ὅλον	61,654	»	»	20,000,000	

91. Τὰ νομίσματα. Τὰ προϊόντα μεταφέρονται ἀπὸ ἐνὸς τόπου εἰς ἄλλον τόπον διὰ τῶν ἐκτεθέντων διαφόρων μέσων τῆς συγκοινωνίας, μεταβιβάζονται δὲ ἀπὸ ἐνὸς εἰς ἄλλον κύριον σχεδὸν πάντοτε διὰ τῆς μετολαβῆσεως τοῦ νομίσματος τὸ ὁποῖον ὀρίζεται ὀρθῶς ὁ ὄργανον τῶν ἀνταλλαγῶν καὶ τὸ ἰσότημον τῶν ἀνταλλαγσόμενων προϊόντων.

Τὸ νόμισμα ἀνεγνωρίσθη πάντοτε ὡς τὸ κατ' ἐξοχὴν ὄργανον τοῦ ἐμπορίου, διότι δι' αὐτοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τελεῖται ἡ ἀνταλλαγή, ἡ οὐσιώδης ἐμπορικὴ πρᾶξις. Τὸ ἀντικείμενον δὲ τὸ ὁποῖον πρόκειται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς νόμισμα πρέπει νὰ ἔχῃ τὰ ἑξῆς προσόντα. α.) νὰ ἔχῃ ἐσωτερικὴν ἀξίαν, νὰ ᾖ καὶ χρήσιμον. β.) ἡ ἀξία του νὰ ᾖ καὶ μόνιμος, διότι χρησιμεύει ὡς μέτρον ὅλων τῶν ἀξιών. γ.) νὰ ᾖ καὶ εὐχρηστον, διακρίσιμον καὶ ἐπιδεκτικὸν σημάνσεως. Διὰ τοῦτο τὰ πολυτίμα μέταλλα, χρυσὸς καὶ ἀργυρὸς, ἐξελέχθησαν ἀνέκαθεν νὰ χρησιμεύωσιν ὡς νόμισμα, διότι ὑπὲρ πᾶν ἄλλο κατέχουσιν τὰς ἀπαιτουμένας ιδιότητας.

Ἐκαστον κράτος ἔχει τὸ ἴδιον αὐτοῦ νόμισμα, ἐκτυπούμενον ὑπὸ τῆς κυβερνήσεώς του, ὀρίζουσας διὰ νόμου τὴν μορφήν, τὸ βῆρος καὶ τὴν σημείωσιν τῆς ἀξίας του ὅπως ἐπιστήμως πιστοποιεῖται εἰς τοὺς ἰδιώτας ἢ γνησιότης αὐτοῦ.

92. **Ἡ πίστις.** Ἐάν τὸ νόμισμα ᾗναι τὸ μόνον μέτρον τῶν ἀξιῶν, δὲν εὐκολύνει ὅμως αὐτὸ μόνον τὰς συναλλαγὰς. Ἐχει διὰ τοῦτο ἐπιδοθητικὸν μέσον τὴν πίστιν (credit) ἥτις εἶναι ἡ ψυχὴ τοῦ ἐμπορίου.

Ἀντικαθιστῶσι συνήθως εἰς τὸ ἐμπόριον τὸ νόμισμα δι' ὑποσχετικῶν πληρωμῆς, ἅτινα καλοῦνται ἐμπορικὰ γράμματα. Ὅλοι αἱ ἐμπορικαὶ μεγαλοπόλεις, ἔχουν τραπεζὰς προεξορλούσας τὰ γραμματτικαὺτα.

Τραπεzaί (banques) εἶναι δημόσια ἢ ἰδιωτικὰ κα-
ταστήματα εἰς τὰ ὁποῖα κατατίθενται διὰ μετοχῶν χρη-
ματικὰ κεφάλαια, προσδιωρισμένα διὰ τὴν εὐκολίαν ἰδίως
τοῦ ἐμπορίου. Αἱ κύρια αὐτῶν ἐργασίαι εἶναι· 1) ἡ ἐκ-
δοσις τραπεζικῶν γραμματίων τιθεμένων εἰς κυκλοφορίαν
ἀντὶ νομισμάτων· 2) τὰ ἐπὶ ἐνεχύρῳ καὶ ὑποθήκῃ δάνεια
καὶ 3) αἱ προεξορήσεις συναλλαγματικῶν καὶ ἄλλων ἐμ-
πορικῶν γραμματίων. Διὰ τῶν τραπεζῶν τούτων, αἵτινες
ἀντεκατέστησαν διὰ τῆς πίστεως τὸ πραγματικὸν νόμισμα,
δυσκολύνονται μεγάλως καὶ αὐξάνουσιν αἱ ἐμπορικαὶ συν-
αλλαγαὶ καὶ ἐπιχειρήσεις.

93. **Τὰ μέτρα καὶ σταθμά.** Αἱ ἀξίαι μετρῶνται
διὰ τοῦ νομίσματος, ἥτοι διὰ πράγματος ἔχοντος τὸ προσὸν
τῆς ἀξίας. Αἱ ποσότητες μετρῶνται, ὡς πρὸς μὲν τὸ ὅχος
διὰ τῶν σταθμῶν, ἥτοι διὰ πραγμάτων βαρέων, ὡς
πρὸς δὲ τὸ μήκος καὶ τὸν ὄγκον διὰ τῶν μέτρων, ἥτοι διὰ
πραγμάτων ἐχόντων τὴν ιδιότητα τοῦ μήκους τῆς ἐπιφανείας
καὶ χωρητικότητος.

Ἐκχόστη χώρα, ὡς θέλομεν ἰδεῖ, ἔχει τὰ ἴδια αὐτῆς
μέτρα καὶ σταθμά, τὰ ὁποῖα θέλομεν συγκρίνει μετὰ τὸ Γαλ-
λικὸν σύστημα, οὗ βᾶσις εἶναι τὸ METRON (mètre) ἥτοι
τὸ 40,000,000 μῶριον τοῦ μεσημβρινοῦ Παρισίων.

II. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΝ ΕΜΠΟΡΙΟΝ.

94. **Ἡ κίνησις τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου.** Τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον εἶπομεν ὅτι ἐνεργεῖται ἐπὶ ὅλων τῶν ἐγχωρίων προϊόντων τῆς γεωργικῆς καὶ βιομηχανικῆς καὶ ὅλων τῶν ἐξωθεν εἰσαγομένων, εἴτε ἐν μιᾷ πόλει εἴτε ἐν ταῖς διάφοραις ἐπαρχίαις τοῦ αὐτοῦ κράτους· διακρίνεται δὲ εἰς **λ ι α ν ι κ ὸ ν ἐ μ π ὄ ρ ι ο ν**, τὸ ἀποβλέπον εἰς τὴν ἄμεσον θαλασσίαν τῶν καθημερινῶν ἀναγκῶν τῶν κατοίκων καὶ τελοῦμενον συνήθως μεταξὺ μεταπράτου (marchand) καὶ καταναλωτοῦ· καὶ τὸ **χ ο ν ὀ ρ ι κ ὸ ν ἐ μ π ὄ ρ ι ο ν** τὸ ἐχον σκοπὸν τὴν προμήθειαν μεγάλων ποσοτήτων καὶ τελοῦμενον μεταξὺ ἐμπόρων (negociants). Τὸ μὲν πρῶτον ἐνεργεῖται εἰς ὅλα τὰ πολυάνθρωπα κέντρα καὶ εἶναι τόσῳ ἐνεργητικώτερον ὅσῳ ὁ πληθυσμὸς μεγαλύνεται καὶ περισσότερα τὰ πωλούμενα προϊόντα. Τὸ δὲ χονδρικὸν ἐνεργεῖται εἰς τὰ μεγάλα κέντρα πληθυσμοῦ, ἄλλως λεγόμενα κέντρα καταναλώσεως, εἰς τὰ μεγάλα κέντρα τῆς γεωργικῆς καὶ βιομηχανικῆς παραγωγῆς καὶ εἰς τὰς μεγάλας ἐμπορικὰς ἀγορὰς, αἷτινες χρησιμεύουσιν ὡς σημεῖον ἀφετηρικῆς ἢ διασταυρώσεως τῶν κυριωτέρων ὁδῶν καὶ σιδηροδρόμων.

Τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον αὐξάνει διὰ τῆς εὐκολίας τῆς ἐγχωρίου συγκοινωνίας καὶ διὰ τῶν ἀγορῶν καὶ πανηγύρεων.

Ἀγοραὶ καὶ πανηγύρεις. Αὗται συνέστησαν ἀνεκαθεν ὅπως διευκολύνουσι τὴν ἐξόδουσιν τῶν γεωργικῶν ἰδίως προϊόντων χώρας τινος. Ὀνομάζουσι γενικῶς **π α ν η γ ῦ ρ ε ι ς** (foires) τὰς κατὰ μακρὰ διαστήματα τελουμένας συναθροίσεις· συνήθως ἅπαξ τοῦ ἔτους, ἀγορὰς δὲ (marchés) τὰς τελουμένας ἅπαξ ἢ δις τοῦ μηνός, συνήθεστερον καθ' ἐξομοίαν. Διὰ τῶν πανηγύρεων τούτων ἐτελεῖτο ἄλλοτε, ἰδίως κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα, τὸ μέγalon ἐμπόριον, ἀλλὰ σήμερον ἡ εὐκολία καὶ ἡ συχνότης τῆς συγκοινωνίας

τείνει όλον ἐν νὰ μειώσῃ τὴν σπουδαιότητα αὐτῶν, διότι αἱ ἐμπορικαὶ μεγαλοπόλεις εἰσὶ διαρκεῖς πανηγύρεις, ἐνθα δύναται τις νὰ προμηθευθῇ χονδρικῶς προϊόν τι χωρὶς νὰ ἔχῃ ἀνάγκην νὰ περιμείνῃ τὰς ἐπιστήμους ἐκείνας συναθροίσεις, ἐξ ὧν ὀλίγαι ἀκόμη διατηροῦνται.

Ἡ Γεωργία ὅμως ἔμεινεν, ἕνεκα τῶν ὄρων τῆς παραγωγῆς τῆς, πιστὴ εἰς τὰς συνηθείας ταύτας. Εἰς ὅλας τὰς πόλεις, μικρὰς καὶ μεγάλας ἡ γεωργία ἔχει ἀ γ ο ρ ᾶ ς (παζάρικ), αἱ ὁποῖαι εἰς ὅλας τὰς πολυανθρώπους πόλεις, εἰσὶ διαρκεῖς, εἰς δὲ τὰς λοιπὰς τελοῦνται ἅπαξ ἡ δις τῆς ἐβδομάδος, ἐνίστε δὲ κατὰ μῆνα, καὶ καὶ ὅπου ἐκτίθενται πρὸς πώλησιν τὰ διάφορα προϊόντα τῆς γεωργίας καὶ κτηνοτροφίας.

III. ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΝ ΕΜΠΟΡΙΟΝ.

95. Ἡ εἰσαγωγή καὶ ἐξαγωγή. Ἐν τῇ παρούσῃ καταστάσει τοῦ πολιτισμοῦ ὅσαις ἀνεπτυξέ τὰς διεθνεῖς σχέσεις καὶ ἀνάγκης, μία χώρα δὲν δύναται νὰ ἦναι αὐτάρκης, δηλ. νὰ παραγάγῃ πάντα τὰ πράγματα ὅσων ἔχει ἀνάγκην. Καταναλίσκει ἀντικείμενά τινα, πρῶτας ὕλας, χειροτεχνήματα ἢ προϊόντα τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ζητήσῃ καὶ λάβῃ ἀπὸ ἄλλας χώρας. Τὰς ἀγοράζει ἀπὸ αὐτάς· ἀλλ' ἐπειδὴ αὗται δὲν τὰς παρέχουσι δωρεάν, πρέπει νὰ τὰς πληρώσῃ δίδουσα αὐταῖς εἰς ἀντάλλαγμα ἄξιαν ἀκριβῶς ἰσοδύναμον εἰς προϊόντα τῆς γεωργίας, τῆς βιομηχανίας ἢ εἰς πολύτιμα μέταλλα.

Τὸ ἐξωτερικὸν λοιπὸν ἐμπόριον συνίσταται ὡς πᾶσα ἀνταλλαγὴ, εἰς διπλὴν κίνησιν, εἰς τὴν κίνησιν τῆς εἰσαγωγῆς καὶ τῆς ἐξαγωγῆς.

Εἰσαγωγή ἡ μὲν καλεῖται τὸ ποσὸν τῶν ἐμπορευμάτων τὰ ὁποῖα χώρα τις λαμβάνει ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν. Ἐξαγωγή δὲ τὸ ποσὸν τῶν ἐμπορευμάτων τὰ ὁποῖα ἐξέρχονται ἐκ τῶν συνόρων χώρας τινος ὅπως παραδοθῶσι καὶ πω-

ληθῶσιν εἰς τὸ ἐξωτερικόν. Εἰσαγωγή λοιπὸν σημαίνει ἀγορὰν, ἐξαγωγή δὲ πώλησιν.

Ἐνίοτε ὅμως χώρας τις χρησιμεύει ἀπλῶς ὡς μεσάζουσα εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν ταύτην, παρέχουσα τὴν λειτουργίαν τῶν ἐμπορῶν αὐτῆς ἢ μόνον τὴν χρῆσιν τῶν ὁδῶν τῆς διὰ τὴν μεταφορὰν τῶν προϊόντων ξένης ἐπικρατείας εἰς ἄλλην ξένην ἐπικράτειαν· τοῦτο καλεῖται διὰ μετακόμεναις (transit) (§99).

96. Γενικὸν καὶ εἰδικὸν ἐμπόριον. Διακρίνουσι τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον εἰς δύο κατηγορίας. α.) Τὸ γενικὸν ἐμπόριον περιλαμβάνει πάντα ἐν γένει τὰ ἐμπορεύματα τὰ εἰσερχόμενα ἢ ἐξερχόμενα ἔκ τινος χώρας. Μέρους τῶν εἰσαγομένων ἐμπορευμάτων μένει ἐναποταμιευμένον ἐν τὸς ἀποθηκῶν οὐδετέρων καὶ μὴ εἰσελθόν εἰς ἐγγχώριον κατανάλωσιν δὲν πληρώνει ἐπομένως δασμοὺς εἰσαγωγῆς. Τὰ δὲ πληρώνοντα κατὰ τὴν εἰσαγωγὴν δασμοὺς καὶ εἰσερχόμενα εἰς τὴν ἐπιτόπιον κατανάλωσιν ἐμπορεύματα καθὼς καὶ τὰ ἐξαγόμενα ἀλλὰ πηγάζοντα ἐκ τῆς ἐγγχώριου βιομηχανίας (καὶ ὅχι ἐκ τῶν ἀποθηκῶν τῆς διαμετακομίσσεως) ταῦτα ἀποτελοῦσι τὸ εἰδικὸν ἐμπόριον.

97. Τὰ τελωνεῖα. Εἴτε πρὸς βεβίωσιν τῆς κινήσεως τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, εἴτε πρὸς εἰσπραξίν τῶν δασμῶν ἐπὶ τῶν εἰσερχομένων καὶ ἐξερχομένων προϊόντων, εἴτε ὅπως ἐμποδίσωσι τὴν εἰσαγωγὴν ἢ ἐξαγωγὴν εἰδῶν τινων, αἱ κυβερνήσεις καθίδρυσαν εἰς τὰ σύνορα τῶν ἐπικρατειῶν τὰ **ΤΕΛΩΝΕΙΑ**. Ὑπάρχοντες ἐν διαφόρων κατηγοριῶν εἰς προωρισμένοι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην ἐπαγρυπνοῦντες καὶ ἐπισκεπτόμενοι πάντα τὰ εἰσερχόμενα καὶ ἐξερχόμενα ἐμπορεύματα, ὅπως ἢ ἐμποδίσουν τὴν εἰσαγωγὴν αὐτῶν, ἢ ὁ νόμος τὴν ἐμποδίξῃ, ἢ ὑποβάλλουν αὐτὰ εἰς τὴν πληρωμὴν τοῦ φόρου ἢ καὶ ὅπως ὁ νόμος ὀρίξῃ αὐτὸν ἐν τῷ δασμολογίῳ.

Οἱ τελωνεῖακοι δασμοὶ ἐπὶ μὲν τῆς ἐξαγωγῆς εἶναι σήμερον σπάνιοι· ἐπὶ τῆς εἰσαγωγῆς ὅμως εἰς διαφοροτρόπως

ἐπιβεβλημένοι εἰς τὰ διάφορα κράτη, καθόσον ἡ τελωνειακή νομοθεσία ἐκάστου κράτους ἐμπνέσται ὑπὸ τοῦ λεγομένου προστατευτικοῦ συστήματος, κατὰ τὸ ὅποιον ἐπιβάλλονται δασμοὶ ἀπαιγορευτικοὶ πρὸς προστασίαν τῆς ἐγχωρίου παραγωγῆς, ἢ ὑπὸ τοῦ ὀρθωτέρου συστήματος τῆς ἐμπορικῆς ἐλευθερίας, κατὰ τὸ ὅποιον ἐπιβάλλονται εἰς τὰ ξένα προϊόντα δασμοὶ ταμειυτικὸν ἀπλῶς ἔχοντες χαρακτῆρα. Ἡ μεταξύ τῶν δύο τούτων συστημάτων οὐσιώδης διαφορά εἶναι ὅτι τὸ μὲν πρῶτον, θέλει νὰ προστατεύσῃ διὰ τὴν ἐγχώριον βιομηχανίαν, ἀλλ' ἀποβλέπον εἰς τὸ συμφέρον τοῦ δημοσίου ταμείου ἢ ἀπαιγορεῖ ἀπολύτως τὴν εἰσαγωγὴν τῶν ἀναλόγων προϊόντων τῆς ξένης βιομηχανίας ἢ ἐπιβάλλει βαρεῖς δασμοὺς ὥπως περιορίσῃ τὴν εἰσαγωγὴν τῶν· τὸ δὲ δεύτερον κηθόμενον μᾶλλον τοῦ γενικοῦ συμφέροντος τῶν καταναλωτῶν, συνδιζήμενον μετὰ τοῦ συμφέροντος τοῦ δημοσίου ταμείου, ἐπιβάλλει εἰς τὰ ξένα προϊόντα τόσον ἐλαφροὺς δασμοὺς ὥστε διευκολύνει τὴν ἀφθονοτέραν αὐτῶν εἰσαγωγὴν καὶ ἐπιφέρει τὴν εὐθυμίαν καὶ ἐξόδους αὐτῶν.

Ἡ ὑπεροχὴ τοῦ συστήματος τῆς ἐμπορικῆς ἐλευθερίας θεωρεῖται σήμερον ἀνεμφισβήτητος καὶ ἡ Ἀγγλίς ἐκώρτισεν αὐτὴν διὰ τῆς μετὰ τῆς Γαλλίας συναφθείσης τῷ 1860 ἐμπορικῆς συνθήκης, ἣτις ἐθεωρήθη ὡς θρίαμβος τῶν ἀρχῶν τῆς οικονομικῆς ἐπιτηδεύσεως καὶ ἡ ἀφετηρία πολλῶν ἐμπορικῶν συνθηκῶν, συναφθεισῶν κατόπιν μεταξύ διαφόρων κρατῶν, ἀποδεχθέντων τὸ σύστημα τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου, τὸ ὅποιον ἀπεδείχθη διὰ τῶν πραγμάτων ὡς τὸ μόνον κατάλληλον πρὸς ἐπέκτασιν τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων.

Ἐν τούτοις μὲν τὴν ὑπεροχὴν ἣν ὁσημέρτι λαμβάνει ἡ ἀρχὴ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου, πολλῶν κρατῶν τὸ ἐμπόριον στενάζει ἀκόμη ὑπὸ τὸ βῆρος τοῦ ὀπισθοδρομικοῦ συστήματος τῶν προστατευτικῶν δασμῶν.

98. **Ἡ ἐναποταμιεύσεις.** Πρὸς εὐκολίαν καὶ ἐμφύ-
χωσιν τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, εἰσήχθη τὸ σύστημα τῆς
ἐν α πο τ α μ ι ε ύ σ ε ω ς (entrepôt), κατὰ τὸ ὅποιον τὰ
ξένα ἐμπορεύματα ἀποβιβάζόμενα εἰς τὴν ξηρὰν ἐναποτα-
μιεύονται, ἐπὶ πληρωμῇ μόνον ἐνοικίου, εἰς ἰδίαις ἀποθήκας
καὶ δὲν ὑποβάλλονται εἰς τοὺς τελωνειακοὺς δασμοὺς εἰμὴ
ὅταν εἰσαχθῶσιν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν, δύνανται
δὲ πάλιν νὰ ἐξαχθῶσιν διὰ τὸ ἐξωτερικὸν ἄνευ πληρωμῆς
δασμῶν.

Τὰ πλεῖστα τῶν ἐμπορευμάτων κατὰ τὴν διὰ θαλάσσης
ἰδίως εἰσαγωγὴν τῶν μένουσιν προσωρινῶς ἐναποταμιευμένα
εἰς εἰδικὰς ἀποθήκας, καλούμενας Docks, ἢ δοχεῖα. Εἰς
τὴν παραδοχὴν τοῦ συστήματος τούτου τὰς ἐναποταμιεύ-
σεις ἐν τοῖς Docks ὀφείλει κατὰ μέγα μέρος ἡ Ἀγγλίς
τὸ ἐμπορικὸν τῆς μεγαλειῶν, ὥς θέλομεν ἰδεῖ περιγράφοντες
τὴν λειτουργίαν αὐτῶν (ἰδὲ εἰς τὸ περὶ Μ. Βρετανίας τμήμα
§. 29).

Ἡ διχμετακομίσεις. Τὰ ἐμπορεύματα τὰ ὅποια
μεταφέρονται ἀπὸ μιᾶς ἐπικρατείας εἰς ἑτέραν, ποιοῦντα
μόνον χρῆσιν τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας τῆς μετολαβού-
σης χώρας, ἄνευ πληρωμῆς δασμοῦ, καλοῦνται ἐμπορεύ-
ματα διχμετακομίσεως (transit), θεωρούμενα ὡς ξένα. Οὕτω
π. χ. ἡ Ἑλβετὶς λαμβάνει διὰ τῶν λιμένων τῆς Γαλλίας
τὰ ἀποικιακὰ προϊόντα ἐλεύθερα δασμῶν. Τὸ σύστημα τοῦ
το εἶναι ἐπωφελές εἰς κρᾶτη χρητιμεύοντα ἕνεκα τῆς γεω-
γραφικῆς θέσεώς των ὡς μέσον διχμετακομίσεως, ἀλλὰ διὰ
τὸν φόβον τοῦ λαθρεμπορίου, αἱ κυβερνήσεις τῶν διχμέσων
χωρῶν ζητοῦσι ἐγγυήσεις ὅπως τὰ ἐξ ἑνὸς μέρους εἰσελ-
θόντα ἐμπορεύματα ἐξέλθωσι πρᾶγματικῶς διὰ τῆς ὁριτ-

μένης ἐτέρας ὁδοῦ καὶ μὴ παραδοθῶσι δολῶς εἰς τὴν ἐπιτόπιον ἀνάλωσιν.

99. **Οἱ ἐλεύθεροι λιμένες** Ὀνομάζονται ἐλεύθερος λιμένῃν (porto franco) ἐκεῖνος εἰς τὸν ὁποῖον τὰ ἐθνικὰ ἢ τὰ ξένα πλοῖα δύνανται νὰ ἐκφορτώνωσι καὶ πωλῶσι τὰ φορτία των χωρὶς νὰ ὑποβληθῶσιν εἰς τὴν πληρωμὴν τελωνειακῶν δικαιωμάτων. Μεταξὺ τῶν ἀπολαυσουσῶν τὸ πρόνομιον τοῦτο πόλεων, σήμερον δυνάμεθα νὰ μνημονεύσωμεν τὴν Τεργέστην καὶ τὸ Λιθόρνον, παρκτηροῦντες ὅτι αἱ ἐξαιρετικαὶ αὗται παρχωρήσεις εἰς τινὰς πόλεις εἶναι παρθέσεις τῆς εἰς ὅλα τὰ πολιτισμένα ἔθνη ἐπικρατούσης ἀρχῆς τῆς ἴσης δικνομιῆς τῶν βαρῶν, τῆς πολιτικῆς ἰσότητος καὶ τῆς ὁμοιομόρφου διοικήσεως. Ὅταν ὅμως τὰ ἔθνη καθιερώσουν ἐλευθερίαν καὶ ἀτέλειαν παγκόσμιον, τότε ἡ ἐξαιρετικὴ εὐδαιμονία, ἣν οἱ ἐλεύθεροι μόνον λιμένες ἀπῆλαυσαν, θέλει κατκτατῆ ὁ κοινὸς νόμος τῶν ἐμπορευομένων λαῶν.

Χάρις εἰς τὴν διὰ τῶν συνθηκῶν καθιέρωσιν τῆς ἐμπορικῆς ἐλευθερίας, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία πανταχοῦ ἐν Εὐρώπῃ, εἰσῆλθον ἀπὸ τοῦ 1860 εἰς ὁδὸν προόδου καὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ ἐξακολουθῶσι χωροῦντι πρὸς τὰ πρόσω. Ὅλα δὲ τὰ ἔθνη σήμερον δὲν ἀρκοῦνται μόνον εἰς τὰς συνθήκας ταύτας, ἀλλὰ σπεύδουν νὰ συνενοηθῶσιν ὅπως ἐκ συμφώνου ἐπενέγκωσιν βελτιώσεις ἐχούσας τὸν χαρακτῆρα τοῦ ὁμοιομόρφου, κατὰλλήλους πρὸς ἀνάπτυξιν τοῦ διεθνοῦς ἐμπορίου. Αἱ ἀναγκαῖαι αὗται βελτιώσεις συνίστανται εἰς τὴν καθιέρωσιν ὁμοιομόρφου ἐμπορικῆς καὶ ναυτικῆς νομοθεσίας, εἰς τὴν παραδοχὴν κοινῶν νομίμματος, κοινῶν μέ-

τρων καὶ σταθμῶν, ὡς παρεδέχθησαν ἐσχάτως τὸ ὁμοιόμορφον καὶ μέτριον τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν. (§. 88.)

100. Τὸ ἐμπόριον προάγει τὸν πολιτισμόν.

Εἶδομεν ἐν τῇ Εἰσαγωγῇ ταύτῃ ὅτι ἡ ΦΥΣΙΣ ἀφ' ἐνὸς καὶ ὁ ΑΝΘΡΩΠΟΣ ἀφ' ἐτέρου εἰσὶν οἱ δύο πόλοι τῆς παραγωγῆς. Ἡ μὲν φύσις, ἀνεξάντλητος πηγὴ τῶν στοιχείων τῆς παραγωγῆς καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς φυσικῶν δυνάμεων· ὁ δὲ ἄνθρωπος, ἐνεργητικὸν ὄν, χρησιμοποιοῦν τὰ στοιχεῖα καὶ τὰς δυνάμεις ταύτας διὰ τῆς φιλοπονίας αὐτοῦ, ἐμφανιζομένης ὑπὸ τὰς τρεῖς μορφὰς τῆς Γεωργίας, Βιομηχανίας καὶ τοῦ Ἐμπορίου. Ἄλλ' ἡ φύσις δὲν εἶναι ἡ μόνη αἰτία τῆς ποικιλίας τῶν προϊόντων τῶν διαφόρων χωρῶν, διότι καὶ ὁ ἄνθρωπος συντελεῖ εἰς τὴν ποικιλίαν ταύτην περισσότερον τῆς φύσεως. Τὴν διπλὴν ταύτην ἔποψιν ἔπρεπε νὰ μὴ παραβλέψωμεν προκειμένου νὰ σπουδάσωμεν τὴν Ἐμπορικὴν Γεωγραφίαν, ὅπως κατανοήσωμεν τὸ εἶδος καὶ τὴν σπουδαιότητα τοῦ μεταξὺ τῶν ἐθνῶν ἐμπορίου.

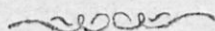
Τὸ ἐμπόριον τοῦτο συνεπάγεται πάντοτε εὐτυχῇ μεταξὺ τῶν πολιτισμένων λαῶν ἀποτελέσματα, συντελοῦν μεγάλως εἰς τὴν πρόοδον τοῦ παγκοσμίου πολιτισμοῦ. Διότι τὸ ἐμπόριον 1.) διαμοιράζον ἕκαστον προϊόν ἐκεῖ ὅπου ζητεῖται αὐξάνει τὸ ποσοδὸν τῶν χρησίων πρᾶγματων ἐν ἑκάστη χώρᾳ καὶ ἐπομένως τὸν γενικὸν τοῦ κόσμου πλοῦτον· 2.) καθιστῶν εὐκόλον τὸν καταμερισμὸν τῆς ἐργασίας, δίδει ἐν ταῖς βιομηχανικαῖς χώραις γεννεσιν εἰς πολυαρίθμους βιομηχανίας, εἰσάγον τὰς πρώτας ὕλας ὅσαι χρησιμεύουν εἰς αὐτάς· 3.) αὐξάνει τὴν φιλοπονίαν τῶν ἀνθρώπων ὅχι μόνον διὰ τῶν βιομηχανικῶν, ἀλλ' καὶ διὰ τῶν νέων

ἀπολαύσεων ἃς παρέχει καὶ διὰ τῶν ἀναγκῶν ἃς δημιουργεῖ καὶ τὰς ὁποίας μόνῃ ἡ ἀνθρωπίνη φιλοπονία θεράπυει· 4.) καθιεροῦν συχνὰς μεταξὺ τῶν διαφόρων κατοικημένων χωρῶν σχέσεις, διδασκῶν τοὺς λαοὺς νὰ γνωρίσωσιν ἀμοιβαίως καὶ συντελεῖ εἰς τὸν ἀμοιβαῖον αὐτῶν φωτισμόν· 5) παρορμῶν εἰς θλασσίους ἀνακαλύψεις ὁδηγεῖ τοὺς ἀνθρώπους ὅπως γνωρίσωσι καὶ ἄλλιον τὴν γῆν, ἥτις εἶναι τὸ στάδιον τῆς φιλοπονίας τῶν διὰ τοῦτο εἰς τὸ ἐμπόριον ὀφείλονται αἱ πλείονες γεωγραφικαὶ ἀνακαλύψεις, καὶ 6) καθιστῶν γνωστὴν τὴν γῆν, προσκαλεῖ τὸν ἄνθρωπον νὰ καταλάβῃ αὐτὴν διὰ τοῦ ΑΠΟΙΚΙΣΜΟΥ. Οὕτως ἡ μεγάλη τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἐθνῶν οἰκογένεια διέχυσεν ἐπὶ τῆς Ἀμερικῆς καὶ διχῆει ἤδη ἐπὶ τῆς Αὐστραλίας τὸ ὑπερβάλλον τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς, συνοικίζουσα βαθμὴδὸν τὰ ἀκατοίκητα, ἀλλὰ γόνιμα, μέρη τῆς ὑδρογείου σφαίρας καὶ αὖξουσα οὕτω ἐπαισθητῶς τὴν ἐπιφάνειαν τῶν χωρῶν, ὅθεν ἔρχονται καὶ καταλήγουσι, διὰ μέσου τῶν ὠκεανῶν, τὰ ἐπιδεκτικὰ ἀνταλλαγῆς προϊόντα.

Τοιαῦτα εἰς τὰ κυριώτερα ἀγαθὰ ἅτινα συνεπάγεται ἡ ἐμπορικὴ βιομηχανία, ἥτις εἶναι μετὰ τῶν γονιμωτέρων πηγῶν τῆς εὐημερίας τῶν ἐθνῶν. Θέτει εἰς συγκοινωνίαν ἅπαντας τοὺς λαοὺς, διευκολύνει τὴν μετάδοσιν τῶν ἰδεῶν, τὴν εἰσαγωγὴν ὠφελίμων μεθόδων καὶ σωτηρίων δογμάτων, τὴν ἐξάλειψιν τοῦ μεταξὺ τῶν ἐθνῶν μίσους καὶ τὴν κατάργησιν τῶν ἐπὶ τῆς γῆν σφαίρας ὑψωθέντων φραγμῶν πρὸς διακώλυσιν τῶν ἀνθρωπίνων συναλλαγῶν. Περὶ τῆς εὐεργετικῆς ταύτης ἐπιδράσεως τοῦ ἐμπορίου ἐπὶ τῆς προόδου τοῦ πολιτισμοῦ θέλει πεισθῆναι τις ὅταν ἐξετάσῃ τὴν μεγίστην ἠθικὴν καὶ ὕλην

ἡ φιλοπολήθηκε ἀπὸ τοῦ Ἰνστιτούτου Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

κὴν ἀνάπτυξιν τῶν βιομηχανικῶν καὶ ἐμπορικῶν ἐθνῶν καὶ τὰς
μεταξὺ αὐτῶν ἐμπορικὰς σχέσεις. Τοῦτο θέλομεν πορισθεῖ
ἐκ τῆς σπουδῆς τῆς ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ
ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΜΕΡΩΝ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ εἰς ἣν
ἤδη μεταβλίνουεν.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΜΕΡΩΝ ΤΟΥ ΚΟΣΜΟΥ.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

ΕΥΡΩΠΗ,

Τρι. Ήμ. α. Αον

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ.

(Επιφ. 317,000 [] χιλμ.—Πληθυσμός 32 εκατομ.)

1. **Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία.** Ἡ Μ. Βρετανία κείται διχαίως ἐν τῇ ἡμετέρᾳ ἐποχῇ τὸ προνόμιον νὰ θεωρῇται ὡς κέντρον καὶ ὡς ὑπόδειγμα τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου ὅλου τοῦ ὑπολοίπου κόσμου. Τῶντι οἱ Ἀγγλοι πρὸ τριῶν αἰώνων ἔσχον τὴν πρωτοβουλίαν τῶν μεγάλων ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων, τῶν μεγάλων χειροτεχνιῶν καὶ τῶν φιλελευθέρων οἰκονομικῶν μεταρρυθμίσεων καὶ ἐνέπνευσαν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους λαοὺς τὴν πρὸς ταῦτα κλίσιν. Ἐνεκα

τῆς μεγάλουργοῦ αὐτῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐκτεταμένου καὶ παγκοσμίου ἐμπορίου αὐτῆς ἡ Ἀγγλίς κατέστη ὁ ἄξων τῆς βιομηχανικῆς κινήσεως σύμπαντος τοῦ κόσμου.

Διὰ τοῦτο ἀρχόμεθα τῆς ἐμπορικῆς καὶ βιομηχανικῆς περὶ τῆς γῆν περιοδεῖας ἡμῶν ἀπὸ τῆς Ἀζίας μελέτης καὶ ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις σπουδαίας ταύτης χώρας, ἥτις κεῖται ὡς ἐμπροσθοφυλακὴ τῆς Εὐρώπης πρὸς Δ. καὶ εἶναι ὁ ἄμεσος δεσμός μεταξὺ τοῦ ἀρχαίου καὶ νέου κόσμου.

Τὸ ὄνομα ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ (Great Britain) φανερῶνται καθ'αυτὸ τὴν μεγαλειτέραν τῶν Βρεττανικῶν νήσων, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ χώρα αὕτη ἄρχει καὶ διευθύνει, ἐπεξέτειναν τὸ ὄνομά της εἰς ὅλας τὰς Βρεττανικὰς νήσους καὶ εἰς ὅλας τὰς κτήσεις καὶ ἀποικίας τοῦ ἡνωμένου βασιλείου.

Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι εἶναι αἱ δύο μεγάλαι νῆσοι, ἡ τῆς Μ. Βρεττανίας, ἥτις περιλαμβάνει τὴν Ἀγγλίαν καὶ Σκωτίαν, καὶ ἡ τῆς Ἰρλανδίας, καὶ αἱ μικρότεροι νῆσοι, ἥτοι ἡ Ίκτις (Wigh) πρὸς Ν., αἱ Σορλίγγιαι, ἡ νῆσος Ἀγγλεσέϋ καὶ ἡ Μάνη ἐν τῇ Ἰρλανδικῇ θαλάσσῃ, αἱ Ἐθρίδες πρὸς ΒΔ. αἱ Ὀρκάδες καὶ αἱ Σχετλάνδια πρὸς Β. καὶ αἱ Ἀγγλονορμανδικαὶ νῆσοι, Γερσέϋ, Γουερνεσέϋ καὶ Ὀρινύ, πλησίον τῶν ἀκτῶν τῆς Γαλλίας.

Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι κεῖνται πρὸς τὸ ΒΔ. τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου μεταξὺ τῆς 50⁰ καὶ 59⁰ Β. πλάτους καὶ τῆς 1⁰ καὶ 13⁰ Δ. μήκους, ἔχουσαι ἐπιράνειαν 317 □ χιλιομ. ἐξ ὧν 132,000 ἡ Ἀγγλίς, 19,000 ἡ Οὐαλλίς, 81,000 ἡ Σκωτίς, καὶ 84,000 ἡ Ἰρλανδία. Αἱ ἀκταὶ τῆς Μ. Βρεττανίας, πολύκολποι οὔσαι, ἔχουν ἔκτασιν 7,200 χμ. Βρέχονται δὲ πρὸς Α. ἀπὸ τὴν Β. θάλασσαν, ἀπὸ τὸν πορθμὸν τοῦ Καλαί, ὅστις χωρίζει τὴν Μ. Βρεττανίαν ἀπὸ τῆς Γαλλίας καὶ πρὸς Ν. ἀπὸ τὴν τῆς Μάγχης, (1) πρὸς Δ. καὶ Β. ὑπὸ

(1) Οἱ Ἀγγλοι καλοῦσι τὸν πορθμὸν τοῦ Καλαί, στενὸν τοῦ Δουέβρου, τὴν δὲ Μάγχην *British Channel*.

τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, ὑπὸ τοῦ πορθμοῦ τοῦ ἁγ. Γεωργίου, ὑπὸ τῆς θαλάσσης τῆς Ἰρλανδίας καὶ τοῦ Β. πορθμοῦ, δι' οὗ χωρίζεται ἡ Μ. Βρεττανία ἀπὸ τὴν Ἰρλανδίαν.

Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι, περικυκλούμεναι πανταχόθεν ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ἔχουσι κλίμα εὐκρατον, ὑγρὸν, θερμότερον ἀπὸ τὸ τῶν ἐν τῇ ἡπείρῳ ὑπὸ τὸ αὐτὸ πλάτος κειμένων χωρῶν. Τοῦτο δὲ ἔνεκα τοῦ ἐγκολπίου ρεύματος (gulf stream) καὶ τῶν ἀνέμων τοῦ ἀτλαντικοῦ, εἰς οὓς εἶναι ἐκτεθειμένη ἡ Μ. Βρεττανία καὶ οὔτινες μετριάζουν τὴν δριμύτητα τοῦ χειμῶνος (Ε. §. 36).

Αἱ σειραὶ τῶν ὀρέων τῆς Μ. Βρεττανίας, κλίνουσιν ἀπὸ τὸ Β. Α. πρὸς τὸ Ν. Δ. καὶ ὀλιγοῦσαι, εἰσὶν ἐν μὲν τῇ Σκωτίᾳ χώρα ἀληθῶς ὀρεινῇ, τὰ Κραμπιένια καὶ Χεδιότια ὄρη, ἐν δὲ τῇ Ἀγγλίᾳ, χώρα λοφώδης καὶ πεδινῇ, τὰ Κουμπερλάνδια καὶ Πενίνια καὶ τὰ Δεβονιανὰ, ἐν δὲ τῇ Ἰρλανδίᾳ χώρα χθαμλῇ καὶ τελευτωδῇ, τὰ μεγαλειότερα ὑψώματα φαίνονται πλησίον τῶν Β. Δ. καὶ νοτίων ἀκτῶν αὐτῆς.

Ἡ Μ. Βρεττανία καὶ Ἰρλανδία δὲν ἔχον λοιπὸν ὄρη πολὺ ὑψηλὰ οὔτε μεγάλην ἐπιφάνειαν ὥστε νὰ παραχθῶσιν ἐξ αὐτῆς μεγάλοι ποταμοί. Οἱ κυριώτεροι ποταμοὶ τῆς Μ. Βρεττανίας εἶναι ὁ Τάϋς (Tay), ὁ Φόρδης (Forth), ὁ Tweed, ὁ Tees, ὁ Οὐμβερς (Humber) καὶ ὁ Τάμεσις (Thames) ἐπὶ τῆς Α. παραλίας χυνόμενοι εἰς τὴν Β. θάλασσαν· ὁ Σεβρίνας (Severn), ὁ Μέρσεϋς (Mersey), καὶ ὁ Κλύδης (Clyde) ἐπὶ τῆς δυτικῆς ἀκτῆς, χυνόμενοι εἰς τὴν Ἰρλανδικὴν θάλασσαν. Τῆς Ἰρλανδίας τέλος ὁ κυριώτερος ποταμὸς εἶναι ὁ Σχάνων (Shanon) καὶ ὁ Βάρρος (Barrow).

Αἱ λίμναι εἶναι σπάνιαι εἰς τὴν Ἀγγλίαν, πολλαὶ εἰς τὴν Σκωτίαν (ἡ Λομόνδη, Νέσση,) ἀποτελοῦσαι τὸ κυριώτερον θέλημα τῶν γραφικῶν τοποθεσιῶν τῆς χώρας ἐκείνης.

2. Αἱ πολιτικαὶ διαιρέσεις. ΤΟ ΗΝΩΜΕΝΟΝ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ Μ. ΒΡΕΤΤΑΝΙΑΣ ΚΑΙ ΙΡΑΝΔΙΑΣ διαίρεται εἰς τέσσαρα μέρη ὑποδικιρούμενα εἰς κομητείας (shires). Ταῦτα εἰσὶν 1.) ἡ κυρίως λεγομένη ΑΓΓΛΙΑ (περιλαμβά-

νους 52 κομητείας) μετά τῆς Ουαλλίας (Wales) 12 κομητείας· 2) ἡ ΣΚΩΤΙΑ (Scotland) 23 κομητείας· ἡ 3) ΙΡΑΝΔΙΑ (Ireland, 32 κομητείας) καὶ 4) αἱ ΝΗΣΟΙ. Τὸ πολίτευμα εἶναι συνταγματικὴ μοναρχία.

3. **Ὁ πληθυσμός.** Αἱ Βρεττανικαὶ νῆσοι ἔχουσι πληθυσμὸν περὶ τὰ 42 εκατομμύρια ψυχῶν ἐξ ὧν τὸ $\frac{1}{10}$ κατοικοῦσι τὴν Σκωτίαν, $\frac{2}{10}$ τὴν Ἰρλανδίαν καὶ $\frac{7}{10}$ τὴν Ἀγγλίαν, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ πολυανθρωπότερον καὶ σημαντικώτερον μέρος τοῦ Ἡν. βασιλείου. Ἀναλογοῦν δὲ 95 κήτ. εἰς ἕκαστον $\square$ χιλιόμετρον, ὥστε ὁ πληθυσμὸς ἐνταῦθα εἶναι πυκνότερος τοῦ τῆς Γαλλίας, ὅπου ἀνάλογον 70 κήτοιχοι εἰς ἕκαστον $\square$ χιλιόμετρον. Εἰς τὰς χειροτεχνικὰς ἰδίως κομητείας τῆς Middlesex, Lancaster, Stafford, Durham κτλ. εἶναι τόσῳ πυκνός ὥστε ὑπερβαίνει τοὺς 200 κατοίκους κατὰ $\square$ χιλιόμετρα, ἐνῶ εἰς Ουαλλίαν καὶ Σκωτίαν δὲν φθάνει τοὺς 50.

Ὁ πληθυσμὸς οὗτος, μᾶλλον τὰς μεταναστεύσεις, αὐξάνει ταχέως καὶ ἐδιπλασιάσθη ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος. Ἀλλ' ἡ θαυμασία αὕτη αὐξησις παρρηρεῖται εἰς τὴν κυρίως Ἀγγλίαν· διότι ἡ Ἰρλανδία, ἐνεκα τῆς πείνης καὶ τοῦ κακοῦ κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ, ὑπέστη τρομερὰν ἐλάττωσιν καὶ ἐρημουμένη διὰ τῶν θανάτων καὶ μεταναστεύσεων εἰς τρόπον ἐπαισητόν, ὥστε ἐνῶ τὸ 1801 εἶχε 8 $\frac{1}{2}$ εκατομ. κατοίκων, τῷ 1871 ἡρίθμει μόνον 5 $\frac{1}{2}$.

Ἐπὶ 400 ἄγγλων ἀποζόντων διὰ τῆς ἐργασίας των, ὑπολογίζουσι κατὰ μέσον ὅρον εἶτε ὅτι 243 ἀπχολοῦνται εἰς τὴν βιομηχανίαν, 100 εἰς τὴν γεωργίαν, 32 εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ 24 εἰς τὰ ἐλευθέρια ἐπαγγέλματα.

Ὁ ἄγγλικὸς πληθυσμὸς ὄχι μόνον προβαίνει αὐξανόμενος ἐπὶ τοῦ γενεθλίου ἐδάφους ἀλλὰ καὶ ἀποστέλλει κκτ' ἔτος εἰς τὰς πολυχρήτους ἀποικίας, ἰδίως εἰς τὴν Αὐστραλίαν καὶ τὰς Ἡνωμένας πολιτείας, μεταναστεύει, κομίζοντας εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα τὴν βιομηχανίαν, τὴν γλῶσσαν, τὰ ἔθνη αὐτοῦ καὶ συντελοῦντάς εἰς τὴν ἐν τῷ κόσμῳ αὐξήσιν τῆς ἐπιφρόνης τῆς Ἀγγλοσαξωνικῆς φυλῆς. Ὁ ἀριθμὸς τῶν

κατ' ἔτος μεταναστευόντων φθάνει κατὰ μέσον ὄρον εἰς 300,000, ἐξ ὧν τῷ 1870 105 χιλ. εἶναι Ἀγγλοὶ, 22 χιλ. Σκωτοὶ καὶ 175 χιλ (!) Ἴρλανδοὶ, μεταβαλίνοντες ὅπως ζητήσωσιν ἀλλαχοῦ πόρον ζωῆς.

4. Ἡ ἐκπαίδευσις. Ἡ ἐκπαίδευσις εἶναι γενικῶς διακεχυμένη ἐν τῇ Μ. Βρετανίᾳ (ὀλιγώτερον τῆς Γερμανίας καὶ Ὀλλανδίας). Πρὸ ἐνός αἰῶνος τὸ ἥμισυ τῶν κατοίκων μὲν οὐκ ἔδυνάτο νὰ γράψῃ τὸ ὄνομά του, ἤδη δὲ τὰ $\frac{2}{3}$ γινώσκουν γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν, μεγάλοι δὲ πρόσδοι εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν ἐτελέσθησαν· διότι ἀριθμοῦνται ἐν Ἀγγλίᾳ πλῆθος σχολείων παντοειδῶν, προκαταρτικὰ σχολεῖα τῶν κοινοτήτων, τῶν θρησκευτικῶν ἐνώσεων, σχολεῖα τῶν ἀπόρων «ragged schools» καλούμενα, σχολεῖα βιομηχανικὰ, ἰδιωτικὰ σχολεῖα κτλ. ἐν οἷς φοιτῶσι ὑπὲρ τὰ 2 ἑκατ. μαθητῶν. Ἡ ἀνωτέρα ἐκπαίδευσις παρέχεται ἐν τοῖς πανεπιστημίοις, ὧν τὰ πρῶτιστα εἶναι τὸ τῆς Ὁξφόρδης καὶ τὸ τῆς Κανταβρυγίας.

Ἡ πρωτοβάθμιος ἐκπαίδευσις εἶναι πολὺ περισσότερον τῆς Ἀγγλίας προχωρημένη εἰς τὴν Σκωτίαν, ὅπου σπανίως ἀπαντᾷ τις ἀνθρώπον ἀγνοοῦντα τὴν γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν, ὀλιγώτερον δὲ ἐν Ἰρλανδίᾳ. Ἡ πρόσδος τῆς ἐκπαιδεύσεως ὑποβοηθεῖται ἰσχυρῶς ὑπὸ ἰδιωτικῶν πρὸ πάντων ἐταιριῶν καὶ ὑπὸ τῆς ἐμψυχώσεως τοῦ κράτους.

Ἡ Ἀγγλία ὀφείλει τὴν οἰκονομικὴν αὐτῆς ὑπεροχὴν ἐν μέρει μὲν εἰς τὸ ἔδαφος αὐτῆς τὸ πλούσιον εἰς μέταλλα (κυρίως γαιάνθρακας καὶ σίδηρον) καὶ εἰς τὴν περικυκλοῦσάν αὐτὴν πανταχόθεν θάλασσαν, παρορρωσάν πρὸς τὸ ἐμπόριον, ἀλλὰ πρὸ πάντων τὴν ὑπεροχὴν τῆς ταύτης ὀφείλει εἰς τὰς ἀρετὰς τῶν κατοίκων τῆς, ἀποκτηθείσας ἐκείνης μὲ τὴν πάροδον τῶν αἰώνων, χάρις εἰς τὰς φυσικὰς καὶ πολιτικὰς καταστάσεις ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν ἡμετέρας ἀρετὰς ἐκδηλουμέναις ἐν τοῖς φιλελευθεροῖς θεσμοῖς, ἐν τῷ ἐπιχειρηματικῷ πνεύματι, ἐν τῇ ἀσφαλείᾳ τῆς κτήσεως, ἐν τῇ

πρακτικότητι καὶ ἐν τῇ ἐπισσωρεύσει κολοσσίων κεφαλαίων διὰ τοῦ συνεταιρισμοῦ.

5. Ἡ Γεωργία. Τῆς Ἀγγλίας τὸ ἔδαφος δὲν εἶναι φύσει πλούσιον καὶ κατὰλληλον διὰ τὴν γεωργίαν, ὡς ὀρεινὸν πρὸς Β. τελευτωδὲς πρὸς Α., ἀλλὰ κατέστη γόνιμον διὰ τῆς πεφωτισμένης καλλιεργείας. Ὀλίγοι χῶροι ἔχουν τόσους ὠρκίους λειμῶνας, τόσον καλὰ διαβρεχομένους καὶ ὠραιοτέρην κτηνοτροφίαν. Ἐπειδὴ οἱ ὀρκοὶ εἰσὶν ἀπησχολημένοι εἰς τὴν βιομηχανίαν, ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, ὀλίγοι μένουσιν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς διὰ τοῦτο τὰ γεωργικὰ προϊόντα τῆς χώρας δὲν ἐξαρκοῦσι εἰς τὴν ἐγχώριον κατανάλωσιν καὶ ἡ Ἀγγλία σήμερον λαμβάνει ἀνάγκην ἀρκετῆς ποσότητος ξένων σιτηρῶν.

Ἡ δὲ Σκωτία διαιρεῖται ὑπὸ γεωργικὴν ἔποψιν εἰς δύο μέρη, εἰς χώρας ὀρεινὰς (Highlands) ἔνθα ἐπικρατεῖ ἡ μεγάλη κτηνοτροφία ἰδίως προβατοκομία, καὶ εἰς πεδινὰς (Lowlands) ἔνθα ἐπικρατεῖ ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν καὶ ἰδίως τῆς κριθῆς,

Μόνη ἡ Ἰρλανδία ἔμεινε καθαρὴ γεωργική. Ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανὸς, ὅφ' οὗ περικυκλοῦται, διατηρεῖ ἐν αὐτῇ ὑγρασίαν διηνεχὴ καὶ τὴν προφυλάττει ἀπὸ τὰ ψύχη. Τὸ τέταρτον τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς κατέχουν αἱ λίμναι καὶ τὰ τέλματα ἐν τῇ χθαμαλῇ κεντρικῇ πεδιάδι, ἀλλ' εἰς τὰ λοιπὰ $\frac{3}{4}$ εὗρισκονται ὑπὲρ τὰ 2 ἐκατ. πλέθρων ἀξιολόγου γῆς. Διὰ τοῦτο ἐν πᾶσι ἐσωτερικῇ τῆς Ἰρλανδίας πλεονάζουν πεδίαδες μὲ ὠραίους καὶ χλοερὺς λειμῶνας, ἔνεκα δὲ τῆς ὠρκαίας βλαστήσεώς της ἐπεκλήθη ἡ «πρασίνη νῆσος». Τῆς Ἰρλανδίας τὰ κυριώτερα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι τὰ γεώμηλα, ἡ κριθή, τὸ λίνον καὶ τὰ κάρναβι.

Ἡ κτηνοτροφία. Ἐνεκα τῆς ὑγρασίας τοῦ ἔδαφους καὶ τῆς κλίσεως τῶν κατοίκων πρὸς τὴν κρεωφαγίαν, τὸ ἥμισυ καὶ πλέον τῶν καλλιεργησίμων γαιῶν εἰσὶν ἀφιερωμένοι εἰς βοσκήν καὶ εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. Ὁ ἀείποτε χλοερὸς τῆς

Ἀγγλίας τόπος τρέφει πολλές ἀγέλες, ποίμνια, χοίρους καὶ ὄρνιθας.

Τὰ ἀγγλικά ποίμνια εἶναι περιβόητα τὰ μὲν διὰ τὸ νόστιμον κρέας των, τὰ δὲ διὰ τὸ ὠραῖον αὐτῶν ἔριον, τὸ ὁποῖον μεταχειρίζονται εἰς τὴν βιομηχανίαν. Τὰ ἀγγλικά ἔρια εἶναι πρωτίστης ποιότητος· διότι οἱ Ἀγγλοὶ κτηνοτρόφοι κήρουν δις τοῦ ἔτους τὰ πρόβατα αὐτῶν, τὸ ἔαρ καὶ τὸ φθινόπωρον καὶ οὕτως ὅχι μόνον ἀφθονώτερα ἀλλὰ καὶ καλύτερα ἀπολαύουσιν ἔρια, πλύνοντες τὰ πρόβατα πρὶν τῆς κουρᾶς καὶ δι' αὐτὸ νὰ ἔρῃ των γίνονται στιλπνότερα. Οἱ ἀγγλικοὶ βόες τῆς Δουρχάμης ὥς καὶ οἱ τῆς Ἰρλανδίας ἐκτιμῶνται πολὺ διὰ τὴν ἀρίστην ποιότητα τοῦ κρεάτός των. Αἱ ἀγελάδες δίδουν ἐξαιρετον γάλα καὶ γνωστὸς εἶναι ὁ τυρὸς τοῦ Chester ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ τοῦ Dunlop ἐν Σκωτίᾳ. Τὸ γένος τῶν βραχυπόδων χοίρων δίδει ἀριστα προϊόντα ἐξ ὧν ἐκτιμῆται ἰδίως τὸ χοιρομήριον τῆς Ὑόρκης.

Κατὰ τινὰ στατιστικὴν ἢ κατὰ τὸ ἔτος 1872 καλλιεργηθεῖσα γῆ ἐν τῇ Μ. Βρετανίᾳ ἦτον ἐκτάσεως 31,004,173 πλέθρων. Ἐκ τούτων τὰ 9,573,000 διὰ καλλιέργειαν δημητριακῶν καρπῶν. Ὑπάρχουν δὲ καὶ 12 $\frac{1}{2}$ περ. ἑκατ. πλέθρων μὴ βοσκησίμου.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἔκθεσιν ἐν τῇ Μ. Βρετανίᾳ ἀριθμοῦνται 9,718,000 κερασφόρων ζῶν, 32,246,000 προβάτων, 4178,000 χοίρων, καὶ 2,690,000 ἵππων.

Οἱ Ἀγγλοὶ ἐκτιμῶσι κατὰ προσέγγισιν τὴν γεωργικὴν πρόσδοσιν των 4 δισεκ. 750 ἑκατ., ἐξ ὧν 3 δισεκ. διὰ τὴν Ἀγγλίαν, 1,190,000 διὰ τὴν Ἰρλανδίαν καὶ 550,000 διὰ τὴν Σκωτίαν. Αἱ ποσότητες αὗται διανέμονται ὥδε πως: δημητριακοὶ καρποὶ ἐπέκεινα τῶν 2 δισεκ., γεώμηλα περίπου ἡμισυ δισεκατ., ἡ κτηνοτροφία ὑπὲρ τὰ δύο δισεκατ. καὶ τὸ ὑπόλοιπον αἱ ἄλλαι καλλιέργειαι.

6. **Ἡ Βιομηχανία.** Γενικὴ ἔποψις. Ἡ Ἀγγλικὴ βιομηχανία, χάρις εἰς τὴν τελειοποίησιν τῶν μηχανῶν καὶ τὴν ἀφθονίαν τῆς καυσίμου ὕλης, προήχθη ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην

χώρων. Πρώτοι οί Ἀγγλοὶ ἠνέκησαν ὅτι ὁ σημερινὸς πολιτισμὸς βασίζεται ἐπὶ τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς, τὸ ἥμισυ δὲ τοῦ Βρεττανικοῦ λαοῦ ἀπορᾷ ἀπὸ τὴν ἐν τοῖς ἐργαστασίοις ἐργασίαν.

Ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον, ὅπου καὶ ἂν εἰσέλθωμεν εἰς τὰς βιομηχανικὰς πόλεις ἢ λιμένας τῆς Ἀγγλίας, παντοῦ βλέπομεν τὴν αὐτὴν κίνησιν, τὴν αὐτὴν δραστηριότητα, τὴν αὐτὴν ἐπιμονὴν εἰς τὴν ἐργασίαν. Οἱ σιδηροδρόμοι, αἱ διώριγες διασταυροῦνται παντοῦ, παντοῦ φαίνεται ὁ καπνὸς τῶν ἐργοστασίων, παντοῦ ἀκούεται τὸ σύριγμα τοῦ ἀτμοῦ τῶν ἀτμομηχανῶν καὶ τῶν σιδηροδρόμων. Εἶναι ἐν ὀλίγοις ὁ κατ' ἐξοχὴν βιομηχανικὸς τόπος.

Ὁ κολοσσαῖος βιομηχανικὸς πλοῦτος τῆς χώρας ταύτης προέρχεται κυρίως ἐκ τῆς προόδου ἣν πρὸ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἔκαμεν εἰς τὰς μηχανικὰς τέχνας, πρόοδον ἣν ὀφείλει εἰς τὴν ἀφθονίαν τῶν ὑλῶν ὅσαι χρησιμεύουν εἰς τὴν τῆξιν τοῦ σιδήρου καὶ ἰδίως τῶν γαιανθράκων, οἵτινες εἰσὶν οἱ μυῶνες καὶ ἡ ψυχὴ τῆς νεωτέρας βιομηχανίας.

7. Μεταλλουργία. Ἡ Μ. Βρεττανία, ἔχουσα ἔδαφος ἀξιοσημειώτου συστάσεως ὡς περικλεῖτον στρώματα ὄλων τῶν ἐποχῶν τῆς γῆς, εἶναι πλουσιωτάτη εἰς μέταλλα. Πλὴν τοῦ σιδήρου, περὶ οὗ θέλομεν ὁμιλῆσαι ἰδιαίτερος, ἡ χώρα τῆς Μ. Βρεττανίας ἔχει μεγάλην φυσικὴν ὑπεροχὴν καὶ εἰς τὰ λοιπὰ ἀναγκαζοῦντα τῇ βιομηχανίᾳ μέταλλα.

Ὁ ΧΑΛΚΟΣ τῆς Ἀγγλίας εἶναι ὁ μοναδικὸς ἐν ταῖς Εὐρωπαϊκαῖς ἀγοραῖς. Τὰ πλουσιώτερα χαλκοῦ μεταλλεῖα κεῖνται ἐν Οὐαλλίᾳ, Ἀγγλεσέϋ, Δερβονσίρη καὶ Ἰρλανδίᾳ, παράγοντα 600 χιλ. τόνους ἀξίας 50 ἑκατ. φράκων. Τὰ κυριώτερα χυτήρια τοῦ χαλκοῦ εἶναι τῆς Σβάνσης (Swansea) ἐν τῇ Ν. Οὐαλλίᾳ, ἥτις εἶναι ἡ μεγαλειτέρα ἐν τῷ κόσμῳ ἀγορὰ τῶν μετάλλων. Ὁ δὲ τῶν πέπιπσωρευμένα ἐργοστάσις τῆς πόλεως ταύτης καὶ τὸ δάσος τῶν καπνοδόχων, τῶν ἀδικοκῶπως πληρουσῶν τὸν ἀέρα μὲ πυχνὸν καπνόν,

ἔχει ἀκριβῆ ἰδέαν τοῦ πλείστου μέρους τῶν μεγάλων μεταλλουργικῶν κέντρων τῆς Ἀγγλίας καὶ Σκωτίας.

Ὁ ΜΟΛΥΒΔΟΣ εἶναι ἐπίσης κοινότατος ἐν Ἀγγλίᾳ διότι τὰ μεταλλεῖα τοῦ μολύβδου συμποσοῦνται εἰς 340, παρῶντα 90,000 τόνους μολυβδόχων ὀρυκτῶν, ἐξ ὧν ἐξάγεται 67,000 τόνοι καθαρὸς μολύβδος. Ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν τοῦ μολύβδου ἡ Δουρχάμη καὶ Νορθομβελάνδην κατέχουν τὴν πρώτην θέσιν, ἔπειτα ἔρχονται ἡ Κόρκη, Κορνουάλλη κτλ.

Ὁ ΚΑΣΣΙΤΕΡΟΣ (καλκί) τῆς Ἀγγλίας ἦτον ἀνέκθεον γνωστός, διότι εἶναι σχεδὸν βέβαιον ὅτι Φοινικικὰ πλοῖα ἐπήγαινον καὶ ἐλάμβανον αὐτὸν εἰς τὰς Κατσίτερίδας νήσους. Τὰ μεταλλεῖα τοῦ κασσιτέρου εὐρίσκονται εἰς Κερνουαλλίαν καὶ Δερβόνην, χορηγοῦντα 24,000 τόνους μεταλλεύματος ἐξ οὗ ἐξάγεται καθαρὸς κασσίτερος τὰ $\frac{2}{3}$ τοῦ βάρους. Ἡ ἐκμετάλλευσις ὅμως τοῦ κασσιτέρου ὡς καὶ τοῦ χαλκοῦ κατεβλήθη ὑπὸ τοῦ ξένου δικαγωνισμοῦ.

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω μετάλλων εὐρίσκεται ἐν Ἀγγλίᾳ ψευδάργυρος (σίινκος zinc) 300 τόνων, ἀντιμόνιον (200 τ.) μαγγανέζιον (1200 τ.) καὶ ἄργυρος ἐκ τοῦ ἀργυροῦχου μολύβδου ἐξαχόμενος.

8. Σιδήρου ὀρυκτά. Εἴπομεν ἐν τῇ εἰσαγωγῇ (Ε. §. 59.) ὅτι ἡ παραγωγὴ καὶ ἡ κατανάλωσις τοῦ σιδήρου καὶ τοῦ γαιάνθρακος δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς μέτρον τῆς παραγωγικῆς δυνάμεως χώρας τινος. Ὡς πρὸς τοῦτο ἡ Ἀγγλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν βιομηχανικῶν ἐθνῶν τοῦ κόσμου διότι παράγει 4 $\frac{1}{2}$ ἑκατομ. τόνους σιδήρου κατ' ἔτος, (ἐνῶ ἡ Γαλλία καὶ αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, αἵτινες ἔρχονται κατόπιν, δὲν παράγουν εἰμὴ 1 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. τόνους) καὶ ἐξάγει ὑπὲρ τὰ 105 ἑκατομ. τόνους γαιανθράκων, ἀξίζοντα ἐπὶ τοῦ τόπου 700 ἑκατ. φράγκων, ἐνῶ ἡ ἐπίλοιπος Εὐρώπη παράγει ὀλιγώτερον τῶν 60 ἑκατ. τόνων.

Ἡ τῶν σιδηροδρόμων ὁρυκτῶν παραγωγὴ, φθάνουσα τὸ ὅλον πρὸς 10 ἑκατ. τόνων, συγκεντροῦται κυρίως εἰς τὰ ἐξῆς μέρη. Εἰς τὴν Σκωτίαν καὶ ἰδίως εἰς τὰ περίχωρα τῆς *F l a s k ὀ θ η ς*, εἰς τὴν βόρειον Ἀγγλίαν καὶ ἰδίως εἰς τὴν *Nord-Riddig, West-Riddig*, Δουρξάμην Λασκασίρην· ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Ἀγγλίας, κυρίως εἰς τὰς κομητείας τῆς Σταφφόρδης καὶ τέταρτον εἰς τὴν χώραν τῆς Οὐαλλίας, ἐν τῇ Κλαμοργάνῃ.

9. Γαιάνθρακες. Μεταξὺ τῶν μεταλλικῶν προϊόντων τῆς Μ. Βρεττανίας τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν οἱ γαιάνθρακες, καὶ ἕνεκα τοῦ πλούτου τούτου ἀπεκάλεσαν οἱ Ἀγγλοὶ τὴν χώραν αὐτῶν *M e l a n ὀ ς Ἰ ν δ ὀ ς* (*Blak indies*), τὸν δὲ γαιάνθρακα *μ α ὕ ρ ο ν ἁ δ ἁ μ α ν τ α*. Εἰς τὰ πλουσιώτατα ἀνθρακωρυχεῖα τῆς ὀφείλει ἡ Ἀγγλία τὴν ἐξαίσιον βιομηχανικὴν τῆς πρόοδον, διότι ὡς πολλάκις εἴπομεν, ἐκ τοῦ γαιάνθρακος παράγεται σήμερον ἡ κινητικὴ δύναμις τῆς μηχανικῆς βιομηχανίας.

Τὰ ἀνθρακωρυχεῖα τῆς Ἀγγλίας ὑπελογίσθησαν τῷ 1869 εἰς 3,206 κατέχοντα ἐπιφάνειαν 15000 $\square$ χιλιομέτρων καὶ ἐπασχολοῦντα 350 χιλ. ἐργατῶν. Ὡστε ὁ γαιάνθραξ μὲν εἰς τὸν ἀπασχολούμενον τῶν σπλῆγγων τῆς γῆς ἀποτελεῖ τὴν ἑκάστην τῆς ζωῆς τοῦ $\frac{1}{13}$ τοῦ ἀγγλικοῦ πληθυσμοῦ. Τῶν ἀνθρακωρυχείων τούτων, ἅτινα τῷ 1850 δὲν παρήγαγον εἰμὴ 50 ἑκατ. τόνων, τῷ 1872 ἡ παραγωγὴ ἀνεβιβάσθη εἰς 115 ἑκατ. τόνων ἀξίας 700 ἑκατ. φράγκων. Τὴν θαυμασίαν ταύτην πρόοδον ἔφερεν ἡ εἰσαγωγὴ τῶν ἀτμομηχανῶν· ἡ δὲ ἀνάπτυξις τῆς καταναλώσεως τοῦ γαιάνθρακος ἐξηγεῖ τὴν ὅλον ἐν προβαίνουσιν ὑπερτίμησιν αὐτοῦ, εἰς ἣν συνετέλεσεν καὶ ἡ ἰδέα τῆς ἐξαντλήσεως τῶν Ἀγγλικῶν ἀνθρακωρυχείων, ὥστε ἐντὶ τῷ 1866 ἕκαστος τόνος ἐτιμᾶτο ἐκεῖ 5 σελίνια (7 περίπου δρχ.). τῷ 1873 ἐπώλειτο 23 σελίνια ἐν Νεοκαστέλλῃ καὶ δρχ.) 75 ἐν Πειραιεῖ.

Τὰ ἐν Ἀγγλίᾳ μεγάλα τῶν γαιάνθρακων ἐναποταμιεύματα δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς τρία κύρια συμπλέγματα α.) τὸ

Β. ἔνθα τὰ πρῶτιστα ἀνθρακωρυχεῖα εἶναι τὰ τῆς Νορθου-
βελάνδης καὶ Δουρχάμης, (κέντρον Νεοκαστέλλης), Μαγγε-
στράας, Γλασκώθης καὶ Ἐδεμβούργου Ε') τὸ κεντρικόν, ἐν ᾧ διακρίνονται τὸ τῆς Λαγκασίρης καὶ γ') τὸ δύτι-
κόν, ἐν ᾧ τὰ πλουσιώτερα ἀνθρακωρυχεῖα εἶναι ἡ Νεο-
πόρτη, ἡ Καρδίφρη, ἡ Merthyr-Tydvil καὶ ἡ Swansea.
Τὰ διασημότερα πάντων εἶναι τὰ ἀνθρακωρυχεῖα τῆς Νεο-
καστέλλης (Newcastle) καὶ Καρδίφρης (Cardiff) ἐπειδὴ ἀμ-
φοτέρω κατέχουν θέσιν παράλιον καὶ ὑπάρχει οὕτως εὐκολία
εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν αὐτῶν, διότι τὰ φορεῖα τῶν σιδηρο-
δρόμων ἐξερχόμενα ἐκ τῶν ἀνθρακωρυχείων ἐκεῖνων δύνανται
να ἐκκενώσωσιν ἀμέσως εἰς τὰ πλοῖα τὸ φορτεῖον τῶν γαινῶ-
ν ὀρέων.

Τὸ μόνον μέρος τοῦ Ἰνωμένου Βασιλείου, τὸ στερούμενον
σχεδὸν γαιωνόρων εἶναι ἡ Ἰρλανδία, ἀλλ' ἐξάγει τὴν
τοῦ ῥέβην (tourbe) φαίον, σπογγώδη καὶ εὐθρυπτον ἄν-
θρακα, δι' οὗ θερμαίνονται οἱ χωρικοὶ αὐτῆς.

10. Ὁ χυτοσίδηρος, σίδηρος καὶ γάλυψ. Τὰ
πολλὰ σιδηροῦχα ὄρυκτά καὶ οἱ πολλοὶ γαινόνηες, καίμενα
πλησίον ἀλλήλων, ἐπιφέρουσιν ἀναγκαίως ἀφθονον παραγω-
γὴν σιδήρου ὑπὸ ὅρου, οἰκονομικοῦς. Ἡ Μ. Βρεττανία ἔχει
ὀκατασίαις ὑψηλὰς καμίνους (hauts-fournaux Ε. 61), πρὸς
τῇζιν τοῦ σιδήρου καὶ δαπανᾷ 30 ἑκατ. τόνους γαινόνη-
κος εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ ΧΥΤΟΣΙΔΗΡΟΥ (μικνέμι), ΣΙ-
ΔΗΡΟΥ καὶ ΧΑΛΥΒΟΣ (ἄτσάλι).

1.) Τὴν πρῶτην θέσιν μεταξὺ τῶν παραγωγῶν σιδήρου
κοιμηταιῶν κατέχει ἡ τῆς Σταρφόρδης, παράγουσα μόνη ἐν
ἑκατ. τόνους σιδήρου, εἰς ἐλάσματα, ῥάβδους, κτλ. ἤτοι τὸ
πέμπτον τῆς ὅλης παραγωγῆς τῶν Βρετ. νήσων, καὶ ἔχουσα
ὕπερ τὰς 100 ὑψηλὰς καμίνους πρὸς τὸ Β. Α. τῆς Βιρμιν-
γιάμης. 2.) Κατὰ δεύτερον λόγον ἔρχεται ἡ τῆς Γόρνης. 3.)
ἡ τῆς Οὐαλλίας, ἔνθα τὸ κέντρον τῆς μεταλλουργίας τοῦ
σιδήρου εἶναι ἡ Merthyr Tydvil, ἥτις ἔχει τὰ μεγαλειότερα
ὄλου ἴσως τοῦ κόσμου μεταλλουργεῖα σιδήρου· ἐν μόνον ἐκ

τῶν ἐργοστασίων τούτων περιέχει 18 ὑψηλὰς καμίνους καὶ παράγει 100 χιλ. τόνων ἐτησίως σιδήρου. 4.) Ἡ Σκωτία, ἥτις πέριξ τῆς Γλασκώβης ἔχει 80 ὑψηλὰς καμίνους ἐν ἐνεργείᾳ καὶ ἄλλας 50 διασπαρμένas ἐπὶ τῆς μακρᾶς ἀνθρακωφόρου ταινίας. Ἡ χώρα αὕτη κατέχει τὴν πρώτην θέσιν διὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ ἀκατεργάστου χυτοσιδήρου.

Ἡ μεταλλουργία τοῦ σιδήρου καὶ τῶν λοιπῶν μετάλλων ὡς καὶ ἡ ἐξαγωγή τοῦ γαιάνθρακος προοδεύουσι μεγάλως ἐν τῇ Μ. Βρετανίᾳ. Ὑπολογίζουν ὅτι εἰς δέκα ἔτη ἀπὸ τὸ 1855 ἕως τὸ 1865 ἡ αὐξησις ἦτο (ἐκτὸς τοῦ χαλκοῦ) περίπου 50 τοῖς 100.

11. Χειροτεχνικὴ βιομηχανία. Μετὰ τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ γαιάνθρακος καὶ τὴν μεταλλουργίαν τοῦ σιδήρου, τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῇ Ἀγγλικῇ βιομηχανίᾳ κατέχει ἡ κλωστικὴ καὶ ὑφαντικὴ τοῦ βάρβακος, διότι τὰ ἐργοστάσια τῆς βαμβακουργίας ἀνέρχονται εἰς 2500 σχεδὸν ἔχοντα 440 χιλιάδας ἰστῶν (ἀργαλειῶν) καὶ 38 περίπου ἑκατ. κλωστήρων, κινουμένων διὰ μηχανῶν, ἐπασχολοῦντα 450 χιλ. ἐργατῶν καὶ καταναλίσκοντα ἐξυδακκ 400,000 τόνων.

Μετ' αὐτὴν ἔρχεται ἡ ἐριοϋργία, ἥτοι ἡ κατασκευὴ μαλλίνων ὑφασμάτων, τῆς ὁποίας τὰ ἐργοστάσια τῷ 1870 ἦσαν 1827 ἔχοντα 2,691,000 κλωστήρων, ἀπασχολοῦντα 125 χιλ. ἐργατῶν. Κατόπιν ἔρχεται ἡ ὑφαντικὴ τοῦ λίνου, ἥτις θεωρεῖται μετὰ τὴν βαμβακοκλωστικὴν ὡς εἰς τῶν σπουδαιωτέρων κλάδων τῆς Ἀγγλικῆς βιομηχανίας. Πρὸ τινων δὲ ἐτῶν πολλὰ ἐργοστάσια καταγίνονται καὶ εἰς τὴν ὑφαντικὴν τῶν μεταξωτῶν.

Μέγας κλάδος βιομηχανίας εἶναι ἡ κατασκευὴ μεταλλικῶν ἀντικειμένων, ἥτοι τῶν ἐκ σιδήρου, χάλυδος καὶ χαλκοῦ ἀργαλειῶν εἰς τὰ ὁποῖα ἡ Ἀγγλία ὑπερέχει, πρὸ πάντων δὲ εἰς τὴν κατασκευὴν ἀτμ. ο. μ. η. χ. α. ν. ὧ ν, ἐξ ὧν ἐξάγει ποσότητες ἀξίας 2 ἑκατ. λ. στερλινῶν.

Ἐπὶ τέλους ἔρχεται ἡ κεραμεικὴ καὶ ἡ ἀγγειοπλαστικὴ, ἡ υδατοὐργία, ἡ χαρτοποιία, ἡ χαλκογραφία καὶ ἡ ναυπηγία.

Ἐν γένει ἡ Ἀγγλικὴ φυλὴ φέρει μεθ' ἑαυτῆς τὴν ἀνεξίτηλον σφραγίδα τῆς. Πᾶν τὸ παρ' αὐτῆς παρὰχόμενον ἔχει τὸν χαρακτῆρα μεγαλείου καὶ δυνάμεως. Οἱ Ἀγγλοι ἐξέχουν μόνον εἰς τὴν βιομηχανίαν τῶν ἀναγκαζίων καὶ πάντοτε χρησίμων εἰς πάντας τοὺς ἀνθρώπους πραγμάτων, εἰσὶν ὁμῶς ὑποδεέστεροι εἰς τὰ ἀντικείμενα τῆς φιλοκαλίας καὶ πολυτελείας καὶ τὰς ὡραίας τέχνας. Ἡ Γαλλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸν κλάδον τοῦτον τῆς φιλοκαλίου βιομηχανίας, οὐχ' ἥττον ὁμῶς καὶ ἡ Ἀγγλία τείνει ὁλονὲν νὰ ἐπιδοθῇ καὶ εἰς αὐτόν.

12. Κέντρα βιομηχανικά. Ἐν τῇ Μ. Βρεττανίᾳ αἱ διάφοροι βιομηχανίαι εἰσὶν συγκεντρωμέναι εἰς μέρη τινα ἔνθα εὐρίσκουν προχείρως τὰς πρώτας ὕλας καὶ τὰ μέσα τῆς μεταφορᾶς καὶ καταναλώσεως. Ὑπὸ τὴν ἑποψίν ταύτην δύναται νὰ διαιρεθῇ ἡ Ἀγγλία εἰς ὀκτὼ τμήματα.

1.) Ἡ πόλις τοῦ Λονδίνου, ἥτις ἔχει τὸ προνόμιον νὰ συγκεντρῶνῃ ἐν ἑαυτῇ, ὥς οἱ Παρίσιοι, ὅλα τὰ εἶδη τῆς παραγωγῆς, κέντρον οὖσα τοῦ δραστηριωτέρου βιομηχανικοῦ πληθυσμοῦ (ιδεὲ κατωτέρω §. 28.)

2.) Ἡ Lancashire, ἔχουσα τὰ ἀνθρακωρυχεῖα, τὰ σιδηρουργεῖα, βαμβακουργεῖα, τὰ λινουργεῖα, τὰς βιομηχανικὰς μεγαλουπόλεις Μαντσεστρίαν καὶ Λίβερπούλ. (Ἰδεὲ κατωτ.)

3.) Ἡ West Riding, ἔχουσα τὰ πρώτιστα ἔριουργεῖα ἐν Leeds καὶ Bradford καὶ τὰ μεταλλουργεῖα ἐν τῇ Sheffield.

4.) Ἡ Staffordshire, μετὰ τὰ ἀνθρακωρυχεῖα τῆς, τὰ ὑδατοὐργεῖα τῆς, τὰς ὑψηλὰς καμίνους τῆς καὶ τὴν μεταλλουργικὴν μεγαλούπολιν τῆς Βιρμινγχάμης.

5.) Τὰ περίχωρα τῆς Γλασκώβης (Glasgow), ἥτις εἶναι ἡ πρωτίστη βιομηχ. πόλις τῆς Σκωτίας, ἔχοντα σιδηρουργεῖα καὶ ναυπηγεῖα.

6.) Ἡ Δουρχάμη καὶ Νουρθουμβελάλδη μὲ τὰ ἀνθρακωρυχεῖα τῆς Newcastle, σιδηρουργεῖα, μηχανοποιεῖα καὶ θελουργεῖα.

7.) Ἐν τῇ Οὐαλλίᾳ, μόνον εἰς Κλαμοργάνην ὑπάρχει βιομηχανικὴ κίνησις, διότι ἐκεῖ ὑπάρχει σίδηρος καὶ γαιάνθραξ.

8.) Ἐν Ἰρλανδίᾳ τέλος ἡ βιομηχανία εἶναι συγκεντρωμένη εἰς τὰς Β. Δ. κομητείας ἔνθα καλλιεργεῖται τὸ λῖνον.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω φαίνεται ὅτι ἡ βιομηχανία εἶναι καθαυτὸ συγκεντρωμένη ἐν τῷ κεντρικῷ μέρει τῆς Μ. Βρετανίας εἰς δύο μεγάλαι συμπλέγματα, ὧν τὸ μὲν Β. καὶ τὸ σπουδαιότερον, ἔχει κέντρον τὴν Μαγχεστρίαν, τὸ δὲ Ν. τὴν Βιρμινγχαμην.

Θέλομεν περιγράψαι κατωτέρω ἐνπρὸς ἐν τὰ μεγάλαι ταῦτα βιομηχανικά κέντρα.

ΜΕΣΑ ΤΗΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΣ.

13. **Αἱ διώρυγες.** Ἐὰν ἡ φύσις δὲν ἐπρόκλιτε τὴν Ἀγγλίαν μὲ μεγάλους ποταμούς, κατέστησεν ὅμως εὐκόλως τὴν κατασκευὴν διωρύγων ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως ὑψηλῶν σειρῶν ὀρέων. Διὰ τοῦτο ἡ Ἀγγλία διασχίζεται πανταχοῦ ἐν ὑποδιωρύγων αἱ ὁποῖαι συγκοινωνοῦσι τὰς διχοφύρας λεκάνας, τοὺς μεγάλους λιμένας καὶ τὰς βιομηχανικάς αὐτῆς πόλεις. Εἶναι δὲ θέαμα ἄξιον ὅπου μαζμοῦ νὰ ἴδῃ τις τὸ δίκτυον αὐτὸ τῶν πλευστῶν γραμμῶν αἵτινες διατέμνουσι πανταχοῦ τὴν χώραν ταύτην.

Ἐν μὲν τῇ Ἀγγλίᾳ ὁ ποταμὸς Οὐμβερρος ἐνοῦται μὲ τὸν Μερσεῦν διὰ τεσσάρων διωρύγων διερχομένων τὴν Πεννίνιον σειρὰν. Ὁ Τάμεσις συγκοινωνεῖ μὲ τὸν Οὐμβερρον καὶ Μερσεῦν διὰ τῆς διώρυγος ἣτις καλεῖται «διώρυξ τοῦ μεγάλου συνδέσμου» (grand junction) ἣτις ἀποτελεῖ τὴν συνειθεστέραν πλευστὴν ὁδὸν τῆς Μ. Βρετανίας, 2) μὲ τὸν Σαβόιναν διὰ τῆς διώρυγος τῆς Ἀβόνης καὶ Κενέτης καὶ διὰ τῆς διώρυγος τῆς Ὁξφόρδης, ἣτις διέρχεται διὰ τῆς Βιρμινγχαμης καὶ

ἐκεῖθεν ὑπὸ τὸ ὄνομα Βιρμιγγάμειος διώρυξ, ἐνοῦται μὲ τὸν Μέρτευν ποταμὸν. Πολυάριθμοι διακλαδώσεις ἀναβιβάζουν εἰς ἐπέκεινα τῶν 100 τὸν ὀλικὸν ἀριθμὸν τῶν διωρύγων τῆς Ἀγγλίας, ὧν τὸ μῆκος εἶναι περίπου 4,500,000 χιλ., ἀλλὰ τῶν ὁποίων ἡ κίνησις μεγάλως ζημιοῦται ἕνεκα τοῦ συνχωρισμοῦ τῶν σιδηροδρόμων.

Ἡ δὲ Σκωτία ἔχει δύο σπουδαίας διώρυγας 1) τὴν ἐνοῦσαν τὸν Φόρδην ποταμὸν μὲ τὸν Κλύδην, 2) τὴν «Καλιδώνειον διώρυγα,» ἥτις ἀπὸ τὸν κόλπον τῆς Μουράης μεταφέρει εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

Εἰς τὴν Ἰρλανδίαν ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ μεγάλη διώρυξ ἡ βασιλική, ἥτις ἐνώνει τὸ Δουβλίον μὲ τὸν Σχάινωνα ποταμὸν δηλ. φέρει ἀπὸ τῆς ἀνατολικῆς εἰς τὴν δυτικὴν παρλίαν.

14. Σιδηροδρόμοι. Ἐξ ὅλων τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης, ἡ Ἀγγλία ἔχει τοὺς περισσώτερος σιδηροδρόμους, ὧν ἡ ἔκτασις ὑπερβαίνει σήμερον τὰς 25,000 χιλόμε. καὶ δὲν ὑπάρχει οὕτως εἰπεῖν πόλις ἐν τῇ κυρίως Ἀγγλίᾳ, ὅσον ὀλίγον σπουδαία καὶ ἂν ᾔηναι, ἥτις νὰ μὴ ἐνοῦται διὰ σιδηροδρόμου. Κέντρον τῶν Ἀγγλικῶν σιδηροδρόμων εἶναι τὸ Λονδίνον. Ἐκεῖθεν ἀναχωροῦσιν ὁκτὼ κύρια γραμμαί, αἵτινες εἶναι.

1.) Ὁ βόρ. σιδηροδρόμος, φέρων πρὸς Β. εἰς τὴν Νεοκαστέλην, Γόρχην καὶ Ἐδεμבוῦργον.

2.) Ὁ Β. Δ. φέρων πρὸς τὴν Βιρμιγγάμην, καὶ διὰ τῆς Μαρκεστρας εἰς Λιβερπούλ, κλάδος τοῦ ὁποίου διερχόμενος τὸ Β. μέρος τῆς Οὐαλλίας διέρχεται διὰ σωλῆνος (tube) τὸ στενὸν τοῦ Menai, τὴν νῆσον Ἀγγλεσέυν καὶ κατὰλήγει εἰς Holy Head ἀντικρὺ τοῦ Δουβλίνου, ἐπὶ τῆς Ἰρλανδίας.

3.) Ὁ μέγας Δ. φέρων εἰς Βριστόλην, καὶ Πλυμουθον.

4.) Ὁ Ν. Δ. φέρων εἰς Σουτχάμπτον καὶ Δούνσεστερ.

5.) Ὁ Ν. φέρων εἰς Φολκστόνην καὶ Δουβρον.

6.) Ὁ Α. τοῦ Ροσεστέρ μέχρι Μαρράτης

7.) Ὁ τῶν Α. Ἀνατολικῶν κομητειῶν καὶ

8.) 'Ο Β. Α. τῆς Κανταβριγίας.

'Εν Σκωτίᾳ σημειωτέον πρὸ πάντων οἱ σιδηρόδρομοι οἱ φέροντες ἀπὸ τὸ 'Εδιμβούργον εἰς τὴν Γλασκώβην, 'Αβερδένην καὶ 'Αγγλίαν. 'Εν 'Ιρλανδίᾳ ὑπάρχουσι πολλοὶ σιδηρόδρομοι, ἐνοῦντες τὸ Δουβλίον μὲ δίαφορα μέρη τῶν Β. καὶ Ν. ἀκτῶν.

Οἱ ἐπόμενοι ἀριθμοὶ θέλουν μᾶς δώσει ἰδέαν τινὰ τῆς ταχυτήτος ἀναπτύξεως τῶν 'Αγγλικῶν σιδηροδρόμων καὶ τῶν προσόδων αὐτῶν. Τῷ 1851 οἱ σιδηρόδρομοι περιωρίζοντο ἐπὶ ἐκτάσεως μόνον 11,000 χλμ. σήμερον παρουσιάζουν ἀνάπτυξιν 25,000 περίπου χλμ. Τῷ 1851 ἠριθμήσαν 85 ἑκατομ. ἐπιβατῶν καὶ πρόσδοτον 15 ἑκατ. λιρῶν στερλινῶν. Τὸ δὲ 1864 οἱ ἐπιβατῆαι ἀνῆλθον τὸ ὅλον εἰς 420 ἑκατομ., αἱ δὲ πρόσοδοι εἰς 34 ἑκατ. λ. στ. 'Η πρόσοδος αὕτη ἔφθασε κατὰ τὸ 1872 εἰς 51 ἑκατ. λ. στ. 'Η ἀξία ὅλων τῶν 'Αγγλικῶν σιδηροδρόμων ὑπολογίζεται εἰς 40 ἑκατ. λ. στ.

ΟΔΟΙ. 'Εκτὸς τῶν δύο τούτων μεγάλων μέσων τῆς οἰκονομικῆς συγκοινωνίας (διώρυγαι) ἡ τῆς ταχείας (σιδηρόδρομοι) καὶ τῆς ἀκτοπλοίας, ἥτις συντελεῖ εἰς τὴν ἐσωτερικὴν κυκλοφορίαν, ὀλίγοι χῶροι ἔχουν τοσαύτας καλῶς συντηρουμένας ὁδοὺς, ὧν αἱ μὲν ταχυδρομικαὶ ἔχουν ἑκτασιν 50 χιλιάδων χμ., αἱ δὲ γειτονικαὶ 210,000 χμ.

ΤΗΛΕΓΡΑΦΟΙ. 'Η Μ. Βρεττανία καλύπτεται ὑπὸ δικτύου τηλεγραφικῶν συρμάτων καὶ συνδέεται δι' ὑποβρυχίων καλωδίων μὲ τὰς πέριξ ἀνηκούσας αὐτῇ νήσους τῆς Μαίνης, 'Ιρλανδίας, 'Αγγλονορμαδικὰς καὶ μὲ τὰς ἄλλας ἡπείρους ὑποβρυχιοὶ τηλεγράφοι συνδέουν τὴν 'Αγγλίαν μὲ τὴν Γαλίαν εἰς 4 μέρη (ἥτοι μετὰξὺ Δούβρου καὶ Καλαί, 'Οσέδας καὶ Βουλώνης, Νεωχάβης καὶ Διέππης, Βεϋμούθης καὶ Χερβούργου), μὲ τὰς Κάτω χώρας διὰ τῆς Λαουεστόφης, μὲ τὴν Σεβενίγκην ἐπὶ τῆς 'Ολλανδίας, μὲ τὴν Κιμβρικήν χερσόνησον διὰ τῆς νήσου 'Εργολάνδης. Εἶναι δὲ ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ὑπερωκεανείου ὅσπερ ἀπὸ τῆς ἐν 'Ιρλανδίᾳ νήσου τῆς Βαλεντιέας φθάνει εἰς τὴν 'Αμερικὴν.

Ἡ ἔκτασις τῶν ἐν τῷ Ἡνωμένῳ βασιλείῳ τηλεγράφων ἦτο (τῷ 1871) 35, 607 χιλιομέτρ.

15. Νομίσματα, μέτρα καὶ σταθμά. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν λογαριάζουν εἰς Λίρας Στερλίνας. Ἡ λίρα στερλίνα (livre sterling) ἰσοδυναμεῖ μὲ 25 φράγκα (ἀκριβῶς 25 f. 20).—Ἐκάστη λίρα ἔχει 20 σελίνια (shilling), ἕκαστον σελίνιον ἔχει 12 πένες (penny) καὶ ἐκάστη πένα τέσσαρα φαρδίνια.

Τὰ προχυματικὰ νομίσματα τῆς Μ. Βρεττανίας εἶναι Χρυσά, ἡ Γινέα (guinée)=26 φ. 27 (δὲν ἐκτυποῦται πλέον).

Χρυσά.

Λίρα στερλίνα (Σοβερίνον)=25 φ. 21=28 12 π. δρ.

$\frac{1}{2}$ Λίρα στερλίνα =12 φ. 66=14 06 π. δρ.

Ἀργυρ.

Κορῶνα=5 σελίνια = 5 φ. 80

1. Σελίνιον=(12 πένες)= 1 φ. 16= 1 35 π. δρ.

$\frac{1}{2}$ » =(6 πένες) = φ. 5= 68 π. δρ.

Χαλκ.

1. Πέννα = 0 φ. 10= 12 λεπτά.

Ὁ χρυσὸς εἶναι ἡ νομισματικὴ μονάς τῆς Ἀγγλίας, τὸ ἀργυροῦν νόμισμα χρησιμεύει μόνον ὡς βοηθητικόν. Τὸ κυκλοφοροῦν χαρτονόμισμα συνίσταται εἰς γραμμάρια τῆς Ἀγγλικῆς Τραπεζῆς (Bank notes) καὶ ἄλλων Τραπεζῶν.

ΜΕΤΡΑ. Μέτρον μήκους τῶν ὑφασμάτων εἶναι ἡ Γυιάρδα (yard), ἣτις ὑποδιкиρεῖται εἰς 3 πόδας (foot) καὶ 36 δακτύλους (inch).

Ἡ Γυιάρδα εἶναι ἴση μὲ 90 14⁰ Γαλ. μέτ.=1 πηχ. καὶ $\frac{3}{8}$ 100 Γυιάρδαι » ἴσαι μὲ 91 42⁰ » » =133 πηχ. 36

Μέτρον χωρητικώτητος. Διὰ τὰ στερεὰ εἶναι Κουάρτερ (Quarter), ἰσοδυναμοῦν μὲ 2,90 γαλ. ἕκαστόλιτρο=8,76 κοιλὰ Κωνσταντ. Διὰ τὰ ὑγρά μέτρα εἶναι τὸ Γαλόνιον, αὐτοκρατορικόν λεγόμενον (Gallon imperial)=4,54 λίτρ. γαλλ. Ἐν γαλόνιον βούμιον εἶναι ἴσον

μὲ 1076 δρχμ. Τουρκικὰ. Τὸ γαλόνιον ὑποδιαιρεῖται εἰς 2 βουτίλις εἰς 4 τέταρτα, εἰς 8 πίντας καὶ 32 γίλις (gillis).

ΣΤΑΘΜΑ. Ἡ μονὰς τοῦ ἐμπορικοῦ σταθμοῦ διὰ τὰ βάρη ἀπὸ πρᾶγματα εἶναι ἡ λίτρα βάρους λεγομένη (avoir du poids).

1 λίτρα βάρους = μὲ 16 οὐγγίαις = 256 δρχμ.

= μὲ 454 γραμ. γαλλικὰ

= μὲ 141 δρχμ. τουρκικὰ.

Ὁ ΤΟΝΟΣ (ton) εἶναι ἴσος μὲ 20 καντάρις (quintaux) = 2240 λίτρ.

Τὸ Ἀγγλικὸν καντάριον = 112 λίτρας = 50,78 χιλιόγρ. ὥστε ὁ τόνος εἶναι ἴσος μὲ 1,016 χιλιογρ.

Διὰ τὰ πολύτιμα μέταλλα σταθμὸς εἶναι ἡ λίτρα (troy) = 373 γαλλ. γραμμᾶς = 106,37 δρχμ. Τουρκικὰ. Ὑποδιαιρεῖται εἰς 12 οὐγγίαις (ounce) ἡ δ' οὐγγία εἰς 20 χαλκοὺς (pennyweight), 1 χαλκὸς εἰς 24 κόκκους (grain).

Αἱ περισσότεραι τῶν χονδρικῶν πωλήσεων γίνονται ἐν ταῖς ἐπινείαις, διὰ δημοπρασιῶν ἢ κλήρων. Ὁ ἀγοραστής παίρει δικαίωμα ἐκπτώσεως (escompte) κανονιζομένου ἀπὸ 1 ἕως 3 τοῖς $\frac{0}{100}$ καὶ τὴν εὐκολίαν (λεγομένην prompt) νὰ ἀρήσῃ ἐπὶ τινι χρόνῳ τὰ ὅποια ἡγόρασεν ἐμπορεύματα ἐν ταῖς ἀποθήκαις, βαρυνομένου τοῦ πωλητοῦ μὲ τὰ ἔξοδα.

Εἰς τὴν Ἀγγλίαν δὲν ὑπάρχει γραπτὸς ἐμπορικὸς νόμος. Πᾶν δὲ τὸ ἀφορῶν τὰς συναλλαγματοὺς κανονίζεται διὰ τῆς συνηθείας.

16. Ἱστορικὰ καθιδρύματα. Τὸ Ἰνωμένον βασιλεῖον κέντηται πλείστας τραπεζὰς διευκολυνούσας τὴν κίνησιν τῶν κεφαλαίων καὶ τὴν κυκλοφορίαν τῶν προϊόντων. Ἡ σπουδαιότερη αὐτῶν εἶναι ἡ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΑΓΓΛΙΑΣ, ἥτις ἰδρυθεῖσα τῷ 1694, ἔχει ὑποκαταστήματα εἰς ὅλας τὰς μεγαλοπόλεις. Τὰ εἰς κυκλοφορίαν γραμμὰτί της (bank notes) φθάνουν σήμερον τὴν ἀξίαν 500 ἑκατ. φράγκων = 20 ἑκατ. λίρας στερλίνης· ἐνῶ τὰ γραμμὰ-

τια όλων τῶν ἄλλων ἐκδιδουσῶν τοιαῦτα τραπεζῶν μόλις συμποσούνται εἰς 450 ἑκατ. φράγκων.

Ἀλλὰ τὰ χρηματικά ταῦτα εἶναι πρᾶγμα ὅλως ἐπουσιῶδες ἀπέναντι τῶν παρακαταβλητῶν, τῶν προεξοφλήσεων τῶν πληρωμῶν ἐν τῷ μηχανισμῷ τῶν πιστωτικῶν καθιδρυμάτων τῆς Μ. Βρετανίας, ἧτις ἀριθμοὶ 2,250 δημοσίας τραπεζῆς, ἰδιωτικῆς ἢ διὰ μετοχῶν συγκροτουμένης. Οὐδαμοῦ τῆς Εὐρώπης δὲν γίνεται τόσον γενικὴ χρῆσις τῆς λειτουργίας τῶν τραπεζῶν παρὰ τῶν ἐμπορίων, τῶν βιομηχανῶν καὶ αὐτῶν τῶν γεωργῶν. Τὸ κυριώτερον ἔργον τῶν τραπεζῶν ἐν Ἀγγλίᾳ εἶναι νὰ λαμβάνουσι χρηματικὰ κεφάλαια τῶν ἐμπορίων κτλ. καὶ ἐνεργῶσι κατ' ἐντολήν των τὰς πληρωμὰς ἐπὶ τῇ βάσει ἐπιταγῶν (chèques).

Ὡς ἐν ἐκ τῶν σπουδαιωτέρων τούτων καθιδρυμάτων ἀναφέρομεν τὸ ἐν Λονδίνῳ Συμφηφίστηριον (clearing house), τὸ ὁποῖον συμφηφίζει τὰς πιστώσεις καὶ τὰ χρέη τῶν πελατῶν τῶν κυριωτέρων τραπεζῶν τοῦ Λονδίνου κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον.

Ἐντὸς τοῦ γραφείου τούτου εἰς ὁρισμένας ὥρας ἐκάστης ἡμέρας ὑπάρχουν ὑπάλληλοι ὅλων τῶν κυριωτέρων τραπεζῶν τοῦ Λονδίνου, οἵτινες δέχονται τὰς διαφορὰς ἐπιταγὰς πρὸς πληρωμὴν. Περὶ τὸ ἐσπέρας ὁ γενικὸς διευθυντὴς τοῦ γραφείου ἐξελέγγει τὰ ἐντάλματα ἐκάστου ἀντιπροσώπου, καὶ ἐπειδὴ συχνὰ αἱ διαφοραὶ αὗται τράπεζαι ἔχουν ἀμοιβαίως ἀπαιτήσεις καὶ πληρωμὰς, συμφηφίζει τὰ χρέη καὶ τὰ δάνεια ἐκάστης δίδων περὶ τούτου ἀποδεικτικόν.

Αἱ ἐντὸς τοῦ γραφείου τούτου συμφηφιζόμεναι ἐργασίαι φθάνουν ἐπέκεινα τῶν 60 δισεκατομμυρίων φράγκων τὸ ἔτος. Αἱ πληρωμαὶ καθ' ἡμέραν φθάνουσιν ἀπὸ 2 $\frac{1}{2}$ ἕως 15 ἑκατ. Γίνονται δὲ αὗται διὰ 200 χιλ. λιρ. στερ. εἰς χρυτονόμισμα καὶ 20 χιλ. εἰς μέταλλον. Ἡ δὲ λοιπὴ ποσότης συμφηφίζεται μεταξὺ τῶν διαφορῶν Τραπεζῶν.

Μετά τὴν τοῦ Λονδίνου ἔρχεται ἡ Τράπεζα τῆς Σκωτίας

ιδρυθεῖσα τῷ 1695 ἐν Ἐδιμβούργῳ, ἡ Ἐμπορικὴ Τράπεζα τῆς Σκωτίας ιδρυθεῖσα τῷ 1810 καὶ ἡ Τράπεζα τῆς Ἰρλανδίας, ιδρυθεῖσα ἐν Δουβλίῳ τῷ 1738. Ἀπασα ἐκδίδουσαι χαρτονομίσματα.

17. **Ἡ ναυτιλία.** Ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην χώραν αἱ Βρετ. νῆσοι ἦσαν προωρισμέναι ὅπως κατασπῶσι δύναμις θαλασσίᾳ. Ἡ μεγάλη ἀνάπτυξις τῶν ἀκτῶν αὐτῆς (900 μίλλια περίπου=7,000 χιλ.) ὑπερβαλλόντως κολπωδῶν, τὰ ἄπειρα καταφύγια τὰ ὅποια αἱ ἀκταὶ τῆς παρέχουν εἰς τὴν ναυτιλίαν, αἱ μεγάλοι βορχώδεις προσβολαὶ πρὸς τὴν θάλασσαν πανταχόθεν ἐκτεινόμεναι, σχηματίζουσαι εὐρυχώρους λιμένας, πάντα ταῦτα ἐπροκάλουν τοὺς Ἀγγλοὺς νὰ ρίψωσι παντοῦ τὰ θεμέλια ἐμπορικῶν καθιδρυμάτων καὶ κέντρων εὐκόλου μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ συγκοινωνίας. Διὰ τοῦτο πλῆθος βρεττανικῶν πλοίων καλύπτουσι τὴν ἐπιφάνειαν τῶν θαλάσσων.

Ἡ Μ. Βρεττανία ἐπιτυχῶς τεθειμένη πρὸς δυσμὰς τῆς Εὐρώπης εἶναι τελευταῖος σταθμὸς τοῦ παλαιοῦ κόσμου, ἐπὶ τῆς μεγάλῃς πρὸς τὴν Ἀμερικὴν θαλασσίας ὁδοῦ· εἶναι ἀνεξάρτητος ἐπειδὴ εἶναι μεμονωμένη καὶ κυρία τῶν πλεῖστων νήτων τῆς ὑψηλοῦ, κρατεῖ τρόπον τινὰ τὴν κλεῖδα ὅλων τῶν στενῶν καὶ τὴν εἴσοδον ὅλων τῶν θαλασσῶν, διὰ τῶν θαυμασίως παρ' αὐτῆς ἐλεγχθεισῶν καὶ κατεχομένων ἐπιχειρῶν στρατιωτικῶν καὶ ἐμπορικῶν θέσεων, οἷα ἡ Γιβραλτάρ, ἡ Μεσσήνη ἄλλοτε δὲ καὶ ἡ Κέρκυρα κτλ. Ἐπὶ κεφαλῇς οὕτω εὐρισκόμενη τῆς ναυτιλίας σύμπαντος τοῦ κόσμου, κάτοχος τῆς μυθικῆς τριάντης, ἔχουσα δὲ κατόικους ἐπιχειρηματικοῦ, ριψοκινδύνου καὶ καρτερικοῦ πνεύματος κατέχει τὴν πρώτην βαθμίδα μετὰ τῶν κρατῶν ὅσα ἐπιζητοῦσι τὴν ἑαυτῶν ἰσχὺν εἰς τὸ πλῆθος τῶν βιομηχανικῶν καταστημάτων εἰς τὰς ἐμπορικὰς πόλεις καὶ εἰς τὰς ἐξωτερικὰς κτήσεις.

18. **Λιμένες.** Ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ ἦτις δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀπέρχοντον ἐργοστάσιον ἐργαζόμενον διὰ τὸν

κόσμον ἅπαντα, οἱ λιμένες εἰσὶν αἱ ἐστίναι ὅθεν τὸ ἐμπόριον διχοσπείρεται πανταχόθεν. Ἡ φύσις, ἥτις ἔδωκεν εἰς τοὺς ποταμούς τῆς Μ. Βρεττανίας, ἐν ἑλλείψει ἐκτάσεως, βχθέα εὐρυστόμια, διηκολύνα καὶ ὑπεστήριξε μοναδικῶς τὰ θαλάσσια ταῦτα καθιδρύματα.

Οἱ λιμένες χρησιμεύουν εἰς δύο τινα, 1) εἰς τὴν ἀκτοπλοῖαν, ἥτις ἐξυπηρετεῖ τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον καὶ συναγωνίζεται σπουδαίως μὲ τοὺς σιδηροδρόμους, ἐπασχολοῦσα ὑπὲρ τὰς 15,300 πλοῖα ἐξ ὧν 800 ἀτμοκίνητα καὶ 2) εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον, ἐμπόριον συναγωνισμοῦ, εἰς τὸ ὅποῖον αἱ ξέναὶ ναυτιλίαι εἰσὶ δεκταὶ ἐξίσου μὲ τὴν βρεττανικὴν. Τοὺς λιμένας τούτους θέλομεν περιγράψει κατὰ σειρὰν ἀναλόγως τῆς σπουδαιότητός των κατωτέρω (§ 31)

Δύναμις τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας. Ἡ ἐμπορικὴ ναυτιλία τῆς Μ. Βρεττανίας πληροῦ τὰς θαλάσσας ὅλας καὶ εὐρίσκεται εἰς ὅλους τοὺς λιμένας τῆς ὑψηλίου. Ἀπασα ἡ νηολογημένη δύναμις τοῦ Ἠνωμένου Βασιλείου καὶ τῶν κτήσεις αὐτοῦ περιλαμβάνει κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1870

33,797 ἱστιοφόρα πλοῖα	5,948,626	τόνων χωρητ. καὶ
3,796 ἀτμοκίνητα	1,202,215	» » ἥτοι

37,593 πλοῖα τὸ ὅλον 7,150,841 τόνων

ἐνῶ πρὸ 15 ἐτῶν ἡ χωρητικότης αὕτη δὲν ἔφθανε τὰ 5 ἐκατομμύρια.

Ἡ ὅλική κίνησις τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας ἐν τῷ Ἠνωμένῳ Βασιλείῳ ὑπερβαίνει τὰ 30 ΕΚΑΤΟΜ. ΤΟΝΩΝ, ἐξ ὧν τὰ $\frac{2}{3}$ ἀνήκουν εἰς τὴν Βρεττανικὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ $\frac{1}{3}$ εἰς τὰς ξένας ναυτιλίας, ἥτοι 60,000 Ἀγγλικὰ πλοῖα 20 ἐκατομ. τόνων.

19. Ἐμπόριον. Γενικὴ ἡ ἐποψις Ἐν τῇ μεγάλῃ Βρεττανίᾳ δύο δυνάμεις, ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον, εἰσὶ στενῶς συνδεδεμέναι. Τρόντι ἡ ἐν αὐτῇ βιομη-

χανική επίδοσις, καὶ πρόοδος ὀφείλεται εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἐμπορίου τῆς. Ἐκτός δὲ τοῦ ἰδιόζοντος εἰς τὸ Ἀγγλικὸν ἔθνος ἐπιχειρηματικοῦ πνεύματος, ἡ ἐμπορικὴ εὐδαιμονία τῆς Μ. Βρεττανίας προέρχεται ἰδίως ἀπὸ τὴν μεμονωμένην θέσιν αὐτῆς, ἥτις τὴν ἀναγκάζει νὰ ζητῇ τὴν τύχην αὐτῆς διὰ τῆς ναυτιλίας καὶ τοῦ ἐμπορίου.

Οὐδὲν ἄλλο κράτος εἶναι ἐλευθεριώτερον εἰς τὸ βιομηχανικὸν καὶ ἐμπορικὸν αὐτοῦ σύστημα. Ὅλαι αἱ βιομηχανίαι ἐξασκοῦνται ἐλευθέρως. Ἡ ἐξαγωγή δὲ ὑπόκειται εἰς οὐδέναν τελωνειακὸν φόρον, ἐπίσης δὲ ἐλεύθεροι εἰσὶν αἱ εἰσαγόμεναι πρῶται ὕλαι. Ἀπαγορευτικοὶ καὶ προστατευτικοὶ δασμοὶ κατηργήθησαν καὶ ἐκσιλεύει ἡ ἐλευθερία τοῦ ἐμπορίου.

20. **Εἰσαγωγή.** Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῶν Βρετ. νήσων, ἀνέρχεται ἐν συνόλῳ εἰς ΔΩΔΕΚΑ ΗΜΙΣΥ ΔΙΣΕΚΑΤΟΜ φρ. (τῷ 1867) ἐξ ὧν 5 $1\frac{1}{2}$ δισεκ. διὰ τὴν ἐξαγωγὴν καὶ 7 διὰ τὴν εἰσαγωγὴν. Πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν τὸ ἐμπόριον τοῦτο ἔφθανε μόλις εἰς 2 δισεκατ. καὶ ἔκτοτε ἐξαπλασιάζθη.

Ἰδοὺ τὰ κυριώτερα ἀντικείμενα τῆς εἰσαγωγῆς.

α.) Τρόφιμα. Δημητριακοὶ καρποὶ καὶ ἄλεια (745 περίπου ἐκατ. φρ.) Ζάχαρι. (330 ἐκατ. ἢ 460 χιλ. τόνους). Τεῖον. (250 ἐκατ. ἢ 30,000 τόνους). Καφές (110 ἐκατ.) Ζῶα (150 ἐκατ.) βοῦτηρον (140 ἐκατ.) αἶνοι (100 ἐκατ.).

β.) Πρῶται ὕλαι. βῆρυξ (1,650 ἐκατ. φρ.=520 χιλ. τόν.) ἐξ ὧν τῶν βαρυκοφῶρων μερῶν. Ξεῖν (750 ἐκατ.=650 χιλ. τόνους) ξυλείν (400 ἐκατ.), μέταξα (270 ἐκατ.=3,400 τόνους), λῖνον (135 ἐκατ.) λινάρσπορον (100 ἐκατ.) κτλ.

Τὰ μόνα χειροτεχνήματα ὧν ἡ εἰσαγωγή ὑπερβαίνει τὸ ἑκατομμύριον λιρῶν (25 ἐκατ. φρ.) εἶναι τὰ μεταξωτὰ τῆς Γαλλίας (210 ἐκατ. φρ.) τὰ μάλλινα καὶ τὰ κατεργασμένα δέρματα.

Αἱ χώραι ἐξ ὧν εἰσάγονται τὰ περισσότερα ἐμπορεύματα εἰς Μ. Βρετανίαν εἶναι κατὰ πρῶτον αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς, αἵτινες ἔπεμφαν ἐμπορεύματα ἀξίας 2 δισεκ. φρ., δεύτερον ἡ Ἰνδία, 1 $\frac{1}{2}$ δισεκατ. καὶ τέλος ἡ Γαλλία, περὶ τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων τῆς ὁποίας γενήσεται, ἰδίως λόγος.

21. **Ἑξαγωγή.** Μέρος τῶν ἀνωτέρω ἐμπορευμάτων εἶναι προωρισμένον νὰ ἐξαχθῇ πάλιν ἐκ τῆς Ἀγγλίας, ἰδίως ὁ βόμβαξ (460 ἐκατ. φρ.), τὰ ἔρικ (250 ἐκατ. φρ.), ἡ μέταξ (100 ἐκατ. φρ.), ὁ καφφές, τὸ τέϊον καὶ τὸ Ἰνδικόν.

Ἴδου τὰ κυριώτερα ἀντικείμενα τῆς ἐξαγωγῆς:

Βαμβάκερὰ ὑφάσματα (1,200 ἐκατ. φρ.), μάλλινα (540 ἐκατ. φρ.), νήματα (256 ἐκατ. φρ.), σίδηρος εἰς ῥάβδους καὶ χυτοσίδηρος κτλ. 300 ἐκατ. φρ.), λινὰ ὑφάσματα (210 ἐκατ. φρ.) μηχαναὶ (125 ἐκατ. φρ.), γαιάνθρακες (10 ἐκατ. τόνους ἀξίζοντας 120 ἐκατ. φρ. Κατόπιν ἔρχονται τὰ φιλικὰ ἐκ μετάλλου ἀντικείμενα, ἐργαλεῖα, κοσμήματα, ὑέλινα καὶ πηλινὰ ἀγγεῖα, ὥρολόγια, χάρτης, χαλκός, κασσίτερος, ὄπλα ζῦθος, δερματὰ κτλ.

Ἐξ ὧν τῶν ξένων χωρῶν τὰ περισσότερα Ἀγγλικά εἶδη τῆς ἐξαγωγῆς διευθύνονται εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτεῖας (712 ἐκατ. φρ. 1866), τὰς Ἀυστριακὰς πόλεις (340 ἐκατ. φρ.) εἰς τὴν Γαλλίαν (300 ἐκατ.) καὶ τὴν Τουρκίαν (200 ἐκατ. περίπου).

Πολύτιμα μέταλλα. Τὰ πολύτιμα μέταλλα ἀποτελοῦσιν ὅλως χωριστὸν, ἀλλὰ σπουδαιότατον ἄθροον τοῦ βρετανικοῦ ἐμπορίου, λαμβάνοντες ἐτησίως 500 ἕως 900 ἐκατ. φρ., τὸν μὲν χρυτὸν κυρίως ἐκ τῆς Αὐστραλίας, Β. Ἀμερικῆς καὶ Μεξικοῦ, τὸν δὲ ἄργυρον ἐκ Μεξικοῦ, Β. Ἀμερικῆς καὶ Γαλλίας καὶ πέμποντες εἰς τὸ ἐξωτερικόν 400 ἕως 850 ἐκατ. φρ. χρυτὸν μὲν εἰς Γαλλίαν ἄργυρον δὲ εἰς Ἀνατολήν, Γερμανίαν καὶ Ρωσίαν.

22. **Ἐμπόριον μετὰ τῆς Γαλλίας.** Ἡ Γαλλία κατέχει τὴν δευτεροκθέσιν μεταξὺ τῶν χωρῶν αἵτινες ἐμπορεύονται

μετὰ τῆς Ἀγγλίας. Ἡ ἐμπορικὴ συνθήκη τῆς 1 Ὀκτωβρίου 1861 παρήγαγεν ἐπαισθητὴν αὐξήσιν εἰς τὰς μεταξὺ τῶν δύο ἐθνῶν ἐμπορικὰς σχέσεις.

Ἡ Ἀγγλία πέμπει εἰς τὴν Γαλλίαν πρὸ πάντων τὰς πρώτας ὕλας τῆς ὑφαντικῆς, τὰς ὁποίας καὶ αὐτὴ λαμβάνει ἄλλοθεν, ἥτοι βάρβακα, ἔρις, λῖνον, δέρματα, καφέ. Ἐκ τῶν ἰδίων δὲ προϊόντων τοῦ τόπου τῆς ἡ Ἀγγλίᾳ πέμπει γαϊν-θρακας (ὑπὲρ τὸ 1 ἑκατ. τόνων), ἐκ τῶν ἐργοστασίων τῆς, μάλλινα καὶ ἄλλα βαμβάκερά ὑφάσματα ἢ λινὰ, μηχανὰς ἢ μεταλλικὰ ἔργα, σύρματα, ὑέλινα ἀγγεῖα καὶ χημικὰ προϊόντα.

Ἡ δὲ Γαλλίᾳ πέμπει εἰς τὴν Ἀγγλίαν (ἐκτὸς τῶν δι' αὐτῆς ἐμπορευμάτων τῆς Ἑλβετίας καὶ Γερμανίας) ἐκ μὲν τῶν βιομηχανικῶν κατὰ πρῶτον τὰ μεταξωτὰ (180 ἑκατ. φρ.), τὰ μάλλινα, τὰ ἀντικείμενα τοῦ συρμοῦ καὶ τῆς φιλοκαλίας, δέρματα, ἐνδύματα, ἐκ δὲ τῶν φυσικῶν προϊόντων οἶνους (130 χιλ. ἑκατολίτρικ), οἰνόπνευμα, αὐγὰ καὶ καρπούς, κτλ.

Τὸ ἐμπόριον τῆς Ἀγγλίας μετὰ τῆς Γαλλίας, τὸ ὅποσον ἦτον ἀνέκαθεν σπουδαῖον ἀνεπτύχθη καὶ ἐξετάθη πρὸ εἰκοσι ἡδὴ ἐτῶν καὶ ἰδίως μετὰ τὴν ἐμπορικὴν συνθήκην τὴν ὑπογραφεῖσαν τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1860 περὶ ἐλευθέρου ἐμπορίου. Ἀπὸ τὰ 1860 μέχρι τοῦ 1867 τὸ εἰδικὸν μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας ἐμπόριον σχεδὸν ἐδιπλασιάσθη (ἀπὸ 870 ἑκατ. φρ. εἰς 1465 ἑκατ. φρ.) κατὰ τοὺς πίνακας τῶν γαλλικῶν τελωνείων.

Τῆς σπουδαίας ταύτης οἰκονομικῆς πρῆξεως, ἥτις δικαίως ἐπωνομάσθη «συνθήκη διαρκοῦς εἰρήνης μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας», καὶ θεωρεῖται θρίαμβος τῶν ἀρχῶν τῆς ἐπιστήμης εὐτυχεστέρᾳ συνέπειᾳ εἶναι ὅτι ὑπῆρξεν ἀρετηρὶα μέτρου ἀληθῶς ἐκπολιτιστικοῦ ἢ συνθήκη αὕτη ὑπῆρξεν ὁ τύπος παρομοίων συνθηγῶν συναφθεισῶν ἑκτοτε μεταξὺ δικηφόρων χωρῶν, αἵτινες ἔσπευσαν νὰ μιμηθῶσι τὸ προοδευτικὸν τοῦτο

παράδειγμα πρὸς ἐπέκτασιν τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων ἥτις μόνον διὰ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου κατορθοῦται.

Ἡ συγκοινωνία τῆς Ἀγγλίας μετὰ τῆς Γαλλίας εἶναι ἀδιάκοπος καὶ εὐκολωτάτη. Ἡ Μάγχη, δισχίζομένη ἀπὸ τὰ πλοῖα ἀμφοτέρων τῶν κρατῶν, εἶναι μᾶλλον μέσον ἐνώσεως παρὰ χωρισμοῦ. Ὁ δίαπλους αὐτῆς γίνεται κυρίως 1) διὰ τοῦ Δούβρου καὶ Καλαί· 2) διὰ τῆς Φολκστωνης καὶ Βουλωνίας· 3) διὰ τῆς Σουτχαμπτόνης καὶ τῆς Ἀβρῆς· 4) διὰ τοῦ Λονδίνου καὶ τῆς Δονκέρκης. Εἰκοσιπέντε ἀτμοπλοῖκαί γραμμαὶ ἐνοῦσι τὴν Ἀγγλίαν μετὰ τὴν Γαλλίαν. Διὰ πλείους τὸ στενὸν τοῦ Καλαί εἰς δύο ὄρας καὶ δύναται νὰ μεταβῇ ἀπὸ Λονδίνον εἰς Παρίσιους εἰς 12 ὄρας.

Ὁ ὑποβρύχιος σιδηρόδρομος. Ἡ ἰδέα ἡ πρὸ 50 ἐτῶν τῆς καταργήσεως τῆς θαλασσίας διόδου τοῦ Καλαί καὶ τῆς ἐνώσεως τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας διὰ σιδηροδρόμου βραίνει ἤδη ὀριστικῶς εἰς τὴν πραγματοποίησιν της. Ἡ ὑποβρύχιος σύριγξ ἔχει μῆκος 34 χιλιομέτρων, ἀνωριχθησομένη ἐντὸς στρώματος ἐκ τιτανίου γῆς, ἀρ-
χομένη ἐν μὲν τῇ Γαλλίᾳ ἀκτῆς πλησίον τῆς Σανγκάττης καὶ διευθυνομένη εἰς τὴν Ἀγγλίαν πλησίον τοῦ Δούβρου εἰς τὸν ὄρμον St Marguerite. Οἱ μεγάλοι μηχανικοὶ οἱ μελετήσαντες τὸ κολοσσαῖον τοῦτο ἔργον, εὐελπίζονται περὶ τῆς ἐπιτυχίας του. Ἡ δαπάνη του ὑπολογίζεται εἰς 250 ἑκατ. φράγκων.

Μετὰ τὴν Γαλλίαν, αἱ χῶραι μεθ' ὧν ἡ Ἀγγλία διατηρεῖ τὸ μεγαλείτερον ἐμπόριον εἶναι ἡ Γερμανία, ἡ Ὁλλανδία, ἡ Αἴγυπτος, Αὐστρία, ἡ Ρωσία καὶ ἡ Τουρκία.

23. **Ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἑλλάδος.** Ἐξ ὅλων τῶν μετὰ τῆς Ἑλλάδος συναλαττομένων χωρῶν ἡ Ἀγγλία κατέχει πάντοτε τὴν πρώτην θέσιν, διότι ἡ εἰσαγωγὴ καὶ ἐξαγωγὴ συμποσοῦνται ὁμοῦ κατὰ μὲν τὸ 1872 εἰς δρχ. 57289120 κατὰ δὲ τὸ 1873 ἀνῆλθον εἰς δρχ. 65,709,716 ἀποτελοῦσα τὸ 41/1000 τοῦ ὅλου Ἑλληνικοῦ ἐμπορίου.

Καὶ ἡ μὲν ἐκ τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰσαγωγὴ ἀνῆλθε τῷ 1873 εἰς δρχμ. 28,468,875· ἡ δὲ ἐξαγωγή τοῦ 1873 εἰς δρχ. 37,240,831.

Τὰ κυριώτερα εἶδη τῶν ἐκ τῆς Ἀγγλίας εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰσαγομένων εἶναι (1873).

Υφάσματα βαμβάκερά (8 $\frac{1}{2}$ περίπου ἑκατ.), μάλλινα (1 ἑκατ.), βαμβάκομάλλινα (1 ἑκατ.), λινὰ καὶ ποικίλα ἄλλα (1 ἑκατ. 100), γαϊνθόρκες (3 ἑκατ. πεντακ. χιλ.) δέρματα ἀκατέργαστα (3 ἑκατ.), νήματα (1 $\frac{1}{2}$ ἑκατ.), Ζάχαρι (1 ἑκατ. ἐκκτὸ χιλ.), παστὰ (700 ἑκατ.), καρφές (600 χιλ.), σίδηρος (900 χιλ.) κτλ.

Καὶ ὡς πρὸς τὴν ἐξ Ἑλλάδος εἰσαγωγὴν ἡ Ἀγγλίη κατέχει τὴν πρώτην θέσιν, διὰ τὴν ἐκεῖ γενομένην κατανάλωσιν τοῦ πρωτίστου προϊόντος τῆς Ἑλλάδος. Ἡ εἰσαγωγὴ ἀποτελεῖται κυρίως ἀπὸ σταφίδας ἀνῆλθε τὸ 1873 εἰς (26 $\frac{1}{2}$ ἑκατ.), ἔλαιον (4 $\frac{1}{2}$ ἑκατ.), μόλυβδον (3 $\frac{1}{2}$ ἑκατ.) σμύριδα (800 ἑκατ.), θιλλάνους (700 ἑκατ.).

24. Ἀγγλικαὶ ἀποικίαι καὶ κτήσεις ἐξωτερικαί. Ἀνεξαρτήτως τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς ἥτις προκαλεῖ σημαντικὴν εἰσαγωγὴν πρώτων ὑλῶν καὶ ἐξάγει ταύτας πανταχοῦ τοῦ κόσμου κατατρεγασμένας, ἡ Μ. Βρετανία ἐνεργεῖ ἐκτεταμένον ἐμπόριον διὰ τῶν πολυαριθμῶν ἀποικιῶν καὶ τῶν κτήσεων αὐτῆς, αἱ ὁποῖαι εἰσὶν διεσπαρμέναι πανταχοῦ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Αἱ Ἀγγλικαὶ αὐταὶ κτήσεις εἶναι τοῦτο μὲν ἀπέρχονται καὶ πλοῦσιαι χῶρις ἐν τῇ Ν. Ἀσίᾳ, Ωκεανίᾳ καὶ Β. Ἀμερικῇ, τοῦτο δὲ ἐξάγεται διὰ τὸ ἐμπόριον θέσεις, δι' ὧν εὐκόλως συγκαίεται μὲ τὸ ἐσωτερικὸν τῶν χωρῶν ἐκείνων, τοῦτο δὲ θέσεις στρατιωτικαὶ δι' ὧν θαυμασιῶς ἐλεγχόμενων ἐξουσιάζει τὴν ἐξουσίαν τῶν θιλλασσῶν.

Ἐν μὲν τῇ Εὐρώπῃ ἡ Μ. Βρετανία ἐξουσιάζει τὴν Γιβραλτάρην, τὴν Μελίτην νῆσον καὶ τὴν Ἐργολάνδην.

Ἐν δὲ τῇ Ἀσίᾳ τὸ μεγαλειότερον μέρος τὸ Ἰνδοστάν

τὴν Κεϋλάνην, μέρος τῆς Ἰνδίας, τὴν νῆσον Χονγκονγ ἐν Κίνῃ. Τὸ Ἄδεν ἐν Ἀρχίξ, τὴν νῆσον Περίν ἐν τῇ εἰσόδῳ τῆς Εὐρωπῆς Θαλάσσης κτλ.

Ἐν δὲ τῇ Ἀφρικῇ τὸ ἀκρωτήριο τῆς Καλιῆς Ἐλπίδος (le cap) καὶ τὴν Νεατάλ, τὴν νῆσον Μαυριζίαν, Ἀγίαν Ἐλένην, Ἀνάληψιν καὶ τινὰς ἄλλας νήσους. Τὴν αἰτὴν Σιέρρα Λεόνε, Καπο-Κάρσην, μέρος τῆς Χρυσῆς ἀκτῆς, τὴν Ἀόγον ἐν Γουινέᾳ κτλ.

Ἐν Ἀμερικῇ οἱ Ἀγγλοὶ ἐξουσίχουν τὴν Καναδά, τὴν Νέαν Σκωτίαν, τὴν Νέαν Γῆν πολλὰς νήσους ὧν μείζων ἡ Βανκουβέρη, τὴν Βρεττανικὴν Κολομβίαν καὶ ἄλλα μέρη τῆς Β. Ἀμερικῆς καὶ πλῆθος νήσων τοῦ Ἀντικλῶν.

Ἐν τῇ Ὠκεανίᾳ τέλος ἡ Αὐστραλία ἐξορτίζεται ἀπὸ αὐτοῦ καὶ πλῆθος ἄλλων μερῶν καὶ νήσων.

Οὕτως τὸ Βρεττανικὸν κράτος ἐκτείνεται εἰς ἀπέραντον ἑκτεῖσιν ἢ δύναται τις νὰ ὑπολογίσῃ εἰς 14 ἑκατ. □ χιλιά-μετρα. Ὁ δὲ πληθυσμὸς τῶν εἰς αὐτὸ ὑποτεταγμένων ἀμέσως ἢ ἐμμέσως λαῶν ἀνέρχεται εἰς διακόσια ἑκατομμύρια ψυχῶν!

25. Ἐμπόριον τῶν ἀποικιῶν. Ἄν καὶ ἡ Μ. Βρεττανία παρητήθη τοῦ ἐμπορικοῦ μονοπωλίου ἀπέναντι τῶν ἀποικιῶν τῆς, ἡ πολιτικὴ ὁμῶς ἐξάρτησις, οἱ οἰκογενειακοὶ δεσμοί, ἡ ταυτότης τῆς γλώσσης, τῶν ἔξεων, τῶν θεσμῶν, τὰ κεφάλαια καὶ οἱ ἔμποροι τῆς μητροπόλεως, οἱ ἐγκατεστημένοι ἐν ταῖς ἀποικίαις, πάντα ταῦτα τῇ ἐξασφαλίξουσιν εἰς τὰς ἀγορὰς ταύτας ὑπὲρ τὰ 200 ἑκατ. καταναιωτῶν, παρ' ὧν λαμβάνει ὡς ἀντάλλαγμα καφὲν, βάλανκα, βαφικὰς ὕλας, δέρματα, ἔλαια, ὄπιον, νίτρον, σάλικα, μέταλλα, ἀρωματικὰ τῶν Ἰνδιῶν, κινάμωμον, καφὲ, Ἰνδικὰ ἐκ τῆς Κεϋλάνης, ῥώμιον καὶ ζάχαρι ἐκ τῆς Μαυρικίας νήσου, ἔρις, οἶνον καὶ δέρματα ἐκ τοῦ Ἀκρωτηρίου, ἀγροτικὰ προϊόντα, πότασσαν, ἱχθεῖς καὶ ξυλεῖν ἀπὸ Καναδά, ἔλαιον τοῦ ὀλί-

σκου ἐκ τῆς Νέας Γῆς, ζάχαρι, ὄρυζαν καὶ κακκόν ἀπὸ τῆς Ἀντίλλας, χρυσόν, δέρματα, ἔριχ καὶ χαλκόν ἀπὸ τὴν Αὐστραλίαν καὶ Νέαν Ζηλανδίαν.

Ἐν συνόλῳ ἡ Μ. Βρεττανία ἐνεργεῖ μετὰ τῶν ἀποικιῶν τῆς ἐμπορίου 3 $\frac{1}{2}$ δισεκατομμυρίων, (ἐξ ὧν τὰ $\frac{2}{3}$ ἐξάγει καὶ τὰ $\frac{3}{3}$ εἰσάγει). Τὸ ἐμπόριον τοῦτο ἐδιπλασιάσθη πρὸ δεκαετίας.

Οὐδενὸς ἄλλου ἔθνους τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία δύναται νὰ ἐξομοιωθῇ μὲ τὴν τοῦ Ἀγγλικοῦ καὶ δὲν παρήγαγε τόσα πλούτη καὶ τόσην κολοσσιᾶν δύναμιν. Εἶναι τῶντι περὶ τῆς βιομηχανίας τῆς, διὰ τῶν ἀπενταχοῦ τῆς γῆς ἀποικιῶν τῆς καὶ διὰ τῆς ναυτικῆς αὐτῆς ὑπεροχῆς.

26. Συνεταιρισμός. Μεταξὺ τῶν αἰτίων τοῦ Ἀγγλικοῦ πλούτου πρέπει νὰ συγκαταριθμῶμεν καὶ τὴν τάσιν πρὸς τὸν πανίσχυρον συνεταιρισμὸν ὅστις, ὡς ἐκ τῆς ὑποστηρίξεως τῆς ἐμπορικῆς πίστεως, ἔλαβεν ἐν Ἀγγλίᾳ τὴν μεγαλειτέραν ἀνάπτυξιν. Διὰ τῶν συνεταιρισμῶν τούτων συνεκεντρώθησαν ἅπειρα κεφάλαια καὶ δι' αὐτῶν ἐπεχειρίσθησαν καὶ ἐξετελέσθησαν γιγαντικὰ ἔργα καὶ διευκολύνθησαν αἱ ἅπειραι συναλλαγαὶ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας. Οὐδαμοῦ ἄλλου τὸ πνεῦμα τοῦ συνεταιρισμοῦ ὑπάρχει τόσῳ ζωηρὸν καὶ καρποφόρον ὅσον ἐν Ἀγγλίᾳ. Οὐδαμοῦ τῆς Εὐρώπης ὑπάρχουν τόσαι ἀσφάλειαι, ἀσφάλειαι τῆς θαλάσσης, τῆς ξηρᾶς, τῶν ἀκινήτων ἢ κινητῶν, ἀσφάλειαι τῆς ζωῆς καὶ αὐτῶν τῶν μελῶν τοῦ ἀνθρώπου· καὶ ἐπειδὴ ὁ πλοῦτος διχιδίδεται διὰ τῆς ἐργασίας καὶ εἰς τὰς κατωτέρας τάξεις, οὐδαμοῦ ἄλλου τὰ ταμειυτήρια ἔχουν τόσα κεφάλαια (περίπου 1 δισεκατομμύριον).

Ἐν Λονδίῳ ἐδρεύουσι πᾶμπολλαι μεγάλαι ἀσφαλιστικαὶ ἐταιρίαι κατὰ τῶν κινδύνων τοῦ πυρὸς καὶ τῆς θαλάσσης. Τὸ ἀγγλικὸν Lloyd χρονολογεῖται ἀπὸ τοῦ 17 αἰῶνος. Εἶναι μία τῶν πρωτευουσῶν ἐταιριῶν τῆς Μ. Βρεττανίας καὶ παρέχει πλείττας ἐκδουλεύσεις, διότι ὅχι μόνον ἐνεργεῖ θαλασσίας

ασφαλείας, ἀλλὰ λαμβάνει καὶ μεταδίδει ὅλας τὰς λεπτομερεῖς πληροφορίες περὶ τῶν ἐν τῇ θαλάσῃ συμβαινόντων καθεκάστην εἰς τὴν παγκόσμιον ναυτιλίαν.

Ἀτμοπλοῖκαί ἐταιρίαι κτλ. Ἀπειρίθμῳ καὶ παντοειδεῖς ἀτμοπλοῖκαί ἐταιρίαι θέτουν εἰς τακτικὴν συγκοινωνίαν τὴν Ἀγγλίαν μὲ ὅλας τὰς ἐμπορικὰς ἀγορὰς τοῦ κόσμου. Τούτων ἀξιοσημειωτότεραι εἰσὶν ἡ ἐταιρία «Peninsular and oriental» τῆς ὁποίας τὰ ἀτμόπλοια ἀναχωροῦν ἀπὸ Σούτχαμπτον, Λονδῖνον, Λιβερπούλην καὶ Μασσαλίαν διαβαίνουν διὰ τῶν λιμένων τῆς Ἰσπανίας, Πορτογαλίας, τῆς Μεσογείου, τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, τὴν Α. Ἀσίαν καὶ φθάνουν εἰς τὴν Αὐστραλίαν, ἡ ἐταιρία τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν «West-India-royal mail» ἥτις ἀπὸ Λιβερπούλης καταπλέει εἰς Ἀντίλλας, Μεξικὸν καὶ Βρασιλίαν· ἡ ἐταιρία «Cunard» τῆς ὁποίας τὰ ἀτμόπλοια ταξειδεύουν μετὰ Λιβερπούλης καὶ τῶν Ἰνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ τέλος ἡ ἐταιρία «General-screw-steam-shipping» ἥτις λειτουργεῖ ἀπὸ Σούτχαμπτώνης μέχρι τῶν Ἰνδιῶν καὶ Ἀντίλλων νήσων καὶ πλῆθος ἄλλων ἐταιριῶν.

Οὐδεμία ὁμῶς προνομοῦχος ἐταιρία ὑπάρχει ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἡ περιβόητος ἄλλοτε «Ἐταιρία τῶν Ἰνδιῶν,» ἥτις εἶχε τὸ μονοπώλιον τοῦ Ἰνδικοῦ ἐμπορίου, κατέχουσα ἀπέραντον χρότος ἐν τῇ Ν. Ἀσίᾳ κατηγήθη τῷ 1858. (1)

ΜΕΓΑΛΟΥΠΟΛΕΙΣ καὶ ΑΙΜΕΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΚΟΙ.

27. Αἱ μεγαλουπόλεις. Ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον δημιουργοῦσι μεγάλους συνοικισμούς. Εἰς χώραν ἐν ᾗ ὁ πληθυσμὸς δύναται νὰ κινῆται ἐλευθέρως, χάρις εἰς τὴν θαυμασίαν εὐκολίαν τῆς συγκοινωνίας καὶ τὴν ἀσφάλειαν,

(1) Ἴδὲ τὴν ἡμετέραν ἱστορίαν τοῦ ἐμπορίου. (Κεφ. ΙΑ').

ἡ ὑπαρξίς πολλῶν πόλεων πολυανθρώπων ἀποδεικνύει τὸν βιομηχανικὸν καὶ ἐμπορικὸν πλοῦτον. Αἱ Βρεττανικαὶ νῆτοι ἔχουσιν 68 πόλεις μὲ πληθυσμὸν ἀνώτερον τῶν 30,000 ψυχῶν ἐξ ὧν 16 ἔχουσιν ὑπὲρ τὰς 100,000 ἐκάστη, ἦτοι 12 ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ, 2 ἐν Σκωτίᾳ καὶ 2 ἐν Ἰρλανδίᾳ. Ἐπὶ 16 δὲ πόλεων μία μόνη ἔχει περίπου 4 ἑκατομμύρια κατοίκων καὶ 6 ἄλλων ὑπὲρ τὰς 200,000.

Ἄς ἐπισκεφθῶμεν ἤδη κατὰ τὴν τάξιν τῆς ἐμπορικῆς καὶ βιομηχανικῆς σπουδαιότητός των τὰς ἀγγλικὰς μεγαλουπόλεις, ἀρχόμενοι ἀπὸ τὴν καρδίαν τοῦ ἐμπορικοῦ κόσμου, τὸ Λονδίνον.

28. **LONDON** (London ἀγγλ. Londres γαλ.) εἶναι ἡ πρωτεύουσα τοῦ Ἡν. Βασιλείου, ἡ μεγαλειτέρα καὶ πολυανθρωποτέρα πόλις τοῦ κόσμου, διότι οἱ κάτοικοί της τῷ 1874 συνεποσοῦντο εἰς 4 περίπου ἑκατομμύρια. (1) Ἡ μεγαλόπολις αὕτη ἔχει ἀπ' Α. πρὸς Δ. μῆκος 24 χιλμ. ἀπὸ Β. δὲ πρὸς Ν. 15 χιλμ., ἦτοι ἐπιράνειαν 35,000 μυριομέτρων, (ἦτοι δις ἢ τις μείζονα τῆς τῶν Περσείων μὲ τὰ ὠχυρόματά των). Ἡ περίμετρος της εἶναι 90 χιλμ. Αἱ 23,000 ὁδοὶ της τιθέμενοι κατὰ συνέχειαν ἀποτελοῦσι μῆκος 11,000 χιλιομ., ἔσιν τῆς ἀπὸ Λονδίνον εἰς Τεχεράνην ἀποστάσεως.

Τὸ Λονδίνον κεῖται ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως ποταμοῦ, 20 μίλλια ἄνω τῶν ἐπὶ τῆς Β. θαλάσσης ἐκβολῶν αὐτοῦ. Καί τοι δὲ ἀπέχουσα τοσοῦτον τῆς θαλάσσης, ἡ πόλις τοῦ Λονδίνου καθίσταται ἔνεκα τῆς πλευσιμότητος τοῦ ποταμοῦ τούτου, πόλις παραθαλασσίᾳ καὶ ὁ μεγαλειτέρος ἐμπορικὸς λιμὴν. Τὴν πόλιν διέρχεται ὁ Τάμεσις καθ' ὅλον αὐτῆς τὸ μῆκος, ἔχων ἐκκτέρωθεν λαμπρὰς κρηπίδας καὶ 17 γεφύρας συνδεούσας

(1) Θαυμασία εἶναι ἡ αὐξησις τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Λονδίνου, διότι τῷ 1801 εἶχε 865 χιλ. κατ., τῷ 1811 ἐν ἑκατ. περίπου, τῷ 1841 εἶχε 4,870,000, τῷ 1861 εἶχε 2,500,000, τῷ 1870 3 1/4 ἑκατ. καὶ τῷ 1874 ἀνῆλθεν εἰς 4,025,000.

τὸ θόρειον μετὰ τοῦ νοτίου μέρους. Αριστερόθεν τοῦ Ταμέσεως πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος, κεῖται τὸ ἐμπορικὸν τῆς πόλεως τμήμα, τὸ λεγόμενον ἄ σ τ υ (city).

Ὁ Τάμεσις παταμὸς ἔχει κατὰ μέσον ὅρον 400 μέτρων πλάτος ἐν Λονδίῳ· σχηματίζει δὲ ἓνα λιμένα λεγόμενον (Pool), ἔχοντα ἑκτασιν ὀκτὼ χιλιομέτρων, ἀπὸ τῆς London Bridge μέχρι τῆς Deptford, αἰωνίως γεμάτον ἀπὸ πλοῖα. Οἱ Ἀγγλοὶ καλοῦσιν τὸν Τάμεσιν «βασιλέα τῶν παταμῶν» καὶ εἶναι τοιοῦτος ὑπὸ ἐμπορικὴν ἔποψιν, διότι εἰς οὐδένα ἄλλον παταμὸν δὲν κυκλοφοροῦσι τοσούτα πλοῖα μὲ τόσον πλούσιαν φορτεία.

Ἐπίνεια. Docks. Ἡ ἐκφόρτωσις τῶν ἐμπορευμάτων ἀπὸ τὰ ἐν τῷ Ταμέσει πλοῖα καὶ ἡ ἐναποθήκευσις αὐτῶν γίνεται ἀμέσως εἰς τὰ λεγόμενα Docks, τῶν ὁποίων ὑπεσχέθημεν (Ε. §. 98) νὰ περιγράψωμεν τὴν μεγίστην ἐμπορικὴν χρησιμότητα καὶ λειτουργίαν.

Τὰ Docks εἶναι εἰδῆ τεχνητῶν λιμένων μετὰ προκυματῶν καὶ ἀποθηκῶν κολοσσίων, κατεσκευασμένων πλησίον εἰς τοὺς λιμένας ὧν τῶν ἐμπορικῶν πόλεων τῆς Ἀγγλίας καὶ ἰδίως τοῦ Ταμέσεως πρὸς εὐκολίαν τοῦ ἐμπορίου. Εἰς τὰς ἀποθήκας ταύτας ἐναποταμιεύονται τὰ πανταχόθεν τοῦ κόσμου μεταφερόμενα διὰ τῶν πλοίων ἐμπορεύματα, πληθύνοντα μόνον ἀπλοῦν δικαίωμα ἐναποταμιεύσεως. Τὰ πλοῖα ἢ ἀτμόπλοια εἰσερχόμενα ἐντὸς τῶν δεξαμενῶν αὐτῶν ὅχι μόνον προφυλάττονται ἀπὸ τοὺς ἀνέμους καὶ τὰς παλιύροιας ἀλλ' ἐκφορτώνονται καὶ φορτώνονται πάλιν μετὰ τῆς μεγάλαιτέρας εὐκολίας καὶ ταχύτητος καὶ μὲ ἐλάχιστα ἔξοδα.

Τὰ ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως ἐπίνεια Docks τοῦ Λονδίνου, εἶναι πέντε τὸν ἀριθμὸν, κατέχοντα ἐπιφάνειαν 1200 [] μέτρων καὶ στοιχίσαντα 350 ἑκατ. φράγκων. Καὶ ἐπὶ μὲν τῆς Β. πλευρῆς τοῦ Ταμέσεως κεῖνται

1.) Τὸ London Docks, Λ ο ν δ ί ν ε ι ο ν ἐ π ί ν ε ι ο ν, ἔνθα ἐναποθηκεύονται οἱ οἶνοι, τὰ πνεύματα, ὁ καπνὸς καὶ τὸ ὀρύζιον.

2.) Τὸ τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν (West-India Docks) τὸ πρῶτον ἰδρυθέν.

3.) Τὸ τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν (East-India Docks).

4.) Τὸ τῆς ἁγ. Αἰκατερίνης (St-Catharine's Docks).

5.) Ἐπὶ τῆς δυτικῆς ἐσχάτης εἶναι τὰ ἐπινεῖα τοῦ ἐμπορίου (commercial Docks).

Ἡ ἐντὸς τῶν ἐπινείων τούτων ἐργασία διευθύνεται διὰ τῆς μεγαλειτέρας τάξεως καὶ ἀκριθείας. Ὁ ἔμπορος ἐν Λονδίῳ δὲν ἔχει ἀνάγκη ὅπως περυσίσκηται οὔτε εἰς τὴν ἐκφόρτωσιν οὔτε εἰς τὴν φόρτωσιν τῶν ἐμπορευμάτων, διότι εἶναι βέβαιον περὶ τῆς ἀκριθείας τῶν ὑπαλλήλων τοῦ ἐπινείου. Ἡ διεύθυνσις αὐτῶν δίδει εἰς τὸν ἔμπορον ἀπόδειξιν περὶ τῶν ἐναποθηκευθέντων ἐμπορευμάτων του, ἐν ᾗ προσδιορίζεται ἡ ποσότης καὶ ποιότης αὐτῶν. Ἡ ἀπόδειξις αὕτη εἶναι ἐμπορεύσιμος, μεταβιβαζομένη δι' ὀπισθογραφίαν, ἐντεῦθεν δὲ ἐπήγαγον τὰ λεγόμενα Warrants ἢ ἐγγυητήρια, τῶν ὁποίων ἡ χρῆσις συνετέλεσεν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο εἰς τὴν ἐμπορικὴν πρόοδον τοῦ Λονδίνου.

Ὁ ἔμπορος τοῦ Λονδίνου δὲν ἔχει οὔτε ἀποθήκας οὔτε γραφεῖα πλήρη ὑπαλλήλων, οὔτε πολὺπλοκον κατὰστῆγο γράφειν· εἶναι ἀπηλλοτριμένοι πάσης λεπτολόγου φροντίδος καὶ ἐπιτηρήσεως τῶν ἐμπορευμάτων του. Ὅλον αὐτοῦ τὸ ὑλικόν, ὅλον τὸ προσωπικόν του περιέχεται ἐντὸς τοῦ γρατορυλακείου του τοῦ περικλείοντος τὰς ἀποδείξεις ἐκείνας warrants, διὰ τῆς μεταβιβάσεως τῶν ὁποίων μεταβιβαζόνηται, πωλοῦνται καὶ ἀγορεύονται τὰ ἐμπορεύματα. Τοιούτοτρόφῳ ἐν Λονδίῳ τὰ ἐμπορεύματα εἶναι ὡς τὰ νομίσματα εὐκίνητα, συγχρόνως δὲ ἀπηλλοτριμένα ἀπὸ ἑξοδα μεταφορᾶς καὶ ἀπὸ φόβου νοθεύσεως, διότι ἡ διεύθυνσις τῶν ἐπινείων καὶ οἱ μεσῖται ἐγγυῶνται περὶ τῆς ταχύτητος καὶ τῆς ἀξιοπιστίας τῶν δειγμάτων.

Εἰς τὸ σύστημα τοῦτο τῆς ἐναποταμιεύσεως, τοῦ ὁποίου ἐν ὀλίγοις περιγράφωμεν τὰς εὐκολίας, χρεωστεῖ ἡ Ἀγγλίκα κατὰ μέγα μέρος τὸ ἐμπορικόν αὐτῆς μεγαλεῖον. Διὰ τοῦ

συστήματος τούτου τὸ Λονδίνον κατέστη ἀγορὰ τῶν προϊόντων σύμπαντος τοῦ κόσμου.

Ἡ θέα τῆς ἐμπορικῆς κινήσεως τοῦ Λονδίνου ἔχει τι μεγαλοπρεπές καὶ ἐκπληκτικόν. Ἡ μεγαλόπολις αὕτη ὁμοιάζει μὲ ἀντλίσιν ἥτις ἀπορροῶν πᾶν ὅ,τι ὁ κόσμος παράγει ἐμπορεύσιμον. Ἀγορὰ αἰωνίως πλήρης καὶ αἰωνίως κενή, τὸ Λονδίνον ἀδικοκώπως ἐπιστρωρεῖ ἐντὸς τῶν κολοσσίων ἀποθηκῶν τῶν ἐπινείων του, τὰ προϊόντα τὰ ὅποια τὸ ἐμπόριον κάθε στιγμὴν ζητεῖ καὶ παρκαθίδει εἰς τὴν παγκόσμιον κατανάλωσιν.

Τὸ Λονδίνον, πρωτεύουσα τοῦ ἐμπορικωτέρου λαοῦ τοῦ κόσμου, κέντρον τῶν κυβερνητικῶν ἐργασιῶν, περικυκλουμένον ὑπὸ τόσων πλουσιῶν πόλεων καὶ διακμονῇ τῶν μεγάλων τραπεζιτῶν, τῶν πλουσιῶν κεφαλαιούχων, κατέστη ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἡ πλουσιωτέρα πόλις καὶ τὸ χρηματιστήριον ὅλου τοῦ κόσμου καὶ ἡ μεγάλη δεξαμενὴ ἔνθα ἔρχονται αἱ κυβερνήσεις ὅλων τῶν κρατῶν νὰ πορισθῶσι δάνεια. Ὅλίγα δὲ ἐν Ἑυρώπῃ δημόσια ἔργα ἐγένοντο χωρὶς τῆς συνδρομῆς τῆς μεγαλουπόλεως ταύτης.

Ὁρθῶς λοιπὸν λέγουν ὅτι τὸ Λονδίνον εἶναι τὸ σημεῖον ἐκείνο τῆς γῆς ὅπόθεν διασπείρονται αἱ ἀκτῖνες εἰς ὅλον τὸν κόσμον, ἡ πόλις ἔνθα φθάνουν ταχύτερον καὶ ἀσφαλέστερον αἱ εἰδήσεις πανταχόθεν καὶ ἥτις διὰ τῶν τηλεγράφων τῆς, ὡς ἀρτηριῶν διχκλαδιζομένων ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, δύναται νὰ θεωρηθῇ, ἂν ὀχίῳ, κεφαλὴ ἀλλ' ὡς ἡ καρδιά τοῦ ἐμπορικοῦ κόσμου.

Ἀλλὰ τὸ Λονδίνον εἶναι πρὸ πάντων πόλις ἐμπορικὴ. Ἡ βιομηχανία τῆς κατέχει δευτερεύουσαν θέσιν, διότι πρώτη βιομηχανικὴ πόλις εἶναι ἡ Μανχεστρία ὡς θελομεν ἰδεῖ. Τὰ βιομηχανικὰ καταστήματα τοῦ Λονδίνου περιορίζονται εἰς τὴν χρυσοχοίαν, κοσμητικὴν, μηχανοποιίαν, ὑελουργίαν, ὡρολογοποιίαν, χαρτοποιίαν, χαλκογραφίαν καὶ ἰδίως μεταξουργίαν. Ἡ Ἀγγλικὴ μητρόπολις ἐξάγει μεγάλας ποσότητας κρεπῶν, λεπτῶν ὑφασμάτων (gazes), τουλλίων, μουσελίνων,

νῶν, τριχόπτων, λινῶν, ἐνδυμάτων ἀδιχορρόχων ἐκ καουτσούκ, βελονῶν καὶ νημάτων. Ἄς προσθέσωμεν εἰς ταῦτα καὶ τὴν ναυπηγίαν.

Τὸ Λονδίον εἶναι ὁ ἐμπορικώτερος λιμὴν τῆς Ἀγγλίας καὶ τοῦ κόσμου ὅλου· διότι οὐδεμία ἄλλη πόλις δύναται νὰ φθάσῃ τὴν μεγάλην ζωηρότητα τῆς κινήσεως τοῦ λιμένος τοῦ Λονδίνου καὶ τὰς μεγάλας ἐπιχειρήσεις τὰς ἐν αὐτῷ τελουμένας.

Τὸ τελωνεῖον τοῦ Λονδίνου εἰσπράττει ὑπὲρ τὰ δέκα ἑκατομμύρια λίρας ἐτησίως, σχεδὸν τὸ ἥμισυ τῆς ὅλης τελωνειακῆς προσόδου τοῦ Ἡν. Βασιλείου. Τῆς μὲν μεγάλης ναυτιλίας ἡ κίνησις εἶναι 18 χιλ. πλοῖα ἱστιοφόρα, χωρητικότητος 4 ἑκστ. τόνων καὶ 4,500 ἀτμόπλοια· 22 ναυτικά ἐταιρίαι διενέμονται ἐν τῇ πόλει ταύτῃ τὴν θαλασσοκρασίαν. Ἀτμοπλοῖα καὶ γρκαμὰ διεκκλαδίζονται ἐκεῖθεν εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου διατηροῦσθαι τακτικὴν συγκοινωνίαν μὲ ὅλους τοὺς λιμένας τῆς Εὐρώπης.

Περὶ τῶν ἐν Λονδίῳ τραπεζιτικῶν καὶ ἀσφαλιστικῶν κα-
ταστημάτων ἐπρὸς ἀποστέλληται εἰς τὸ ἐπὶ τούτου κεφάλαιον.
Ἡθέλομεν δὲ ὑπερβεῖν τὰ ὅρια καὶ τὸν σκοπὸν τῆς παρούσης
συγγραφῆς ἂν ἐξετείνομεθα εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς Ἀγγλι-
κῆς μητροπόλεως. Περιορίζομεθα δὲ νὰ ἀναφέρωμεν μεταξὺ
τῶν ἀξίων λόγου δημοσίων κτιρίων τὸν ναὸν τοῦ ἁγ. Παύλου
καὶ τὸν πύργον τοῦ Λονδίνου κείμενα ἐντὸς τοῦ ἄστεως, τὸ
Δημαρχεῖον (Guild-Hall), τὴν γοθικὴν μεγαλοπρεπῆ ἐκ-
κλησίαν τῆς Βεστμινστέρης, τὸ ἀρχαῖον ἀνάκτορον τοῦ
Saint-Tames, τὸ ἀνάκτορον white-Hall, τὸ παλάτιον τῆς
Βεστμινστέρης ἢ τὸ Παρλαμένον, τὸ παλάτιον Βούγκρινγκμ δι-
κ-
μονὴν τῆς αὐλῆς.

29. Ἡ ΜΑΓΚΕΣΤΡΙΑ εἶναι τὸ μέγιστον βιομηχανικὸν
κέντρον τῆς Μ. Βρετανίας καὶ μητρόπολις τῆς βιομηχανο-
γίας, κειμένη ἐν τῇ πλουσίᾳ καὶ πολυανθρώπῳ κομητείᾳ τῆς
Λαγκαστρίας (Lancastre) εἰς ἀπόστασιν 54 χιλιομέτρων ἀπὸ
τῆς Λιβερπούλης καὶ 267 Ν. Δ. τοῦ Λονδίνου, ἐπὶ τοῦ πατα-

μὲν Ἰρσέλ. Μέγας ἀριθμὸς διωρύγων, ὧν περιφημότερα ἡ «ὕδατινή γέφυρα» συναντῶνται περὶ τὴν πόλιν ταύτην καὶ ἀπὸ κοινοῦ μετὰ πλείστων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, συνδέουσιν αὐτὴν μεθ' ἅπαντες τοῦ βασιλείου.

Ἡ Μαγκεστρία πρὸ ἐνὸς αἰῶνος ἡρίθμει μόλις 20 χιλ. κατοίκους, ἥδη δὲ εἶναι ἡ πολυανθρωποτέρα πόλις τῆς Μ. Βρεττανίας μετὰ τὸ Λονδίνον, διότι ἔχει 480 χιλ. κατοίκων, συμπεριλαμβανομένου καὶ τοῦ προαστείου τῆς Σκλφόρδης μεθ' οὗ συνδέεται διὰ γεφυρῶν.

Ἡ Μαγκεστρία εἶναι τὸ κέντρον τῆς ὑφαντικῆς τῶν βαμβακίνων ὑφασμάτων, τὰ ὅποια διὰ τοῦ Λονδίνου καὶ τῆς Λιβερπούλης ἀποστέλλει εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, λαμβάνουσα ἐξ ἀμφοτέρων τῶν ἡμισφαίριων τὸν ἀκατέργαστον βάλυβακα, ὃν κατεργάζονται τὰ ἐργοστάσιά της. Ἐν αὐτῇ εὐρίσκονται 250 βαμβακοκλωστήρια ἀτμοκίνητα, ἔχοντα τὰς ἐντελεστέρας κλωστικὰς μηχανὰς καὶ ἀπασχολοῦντα 15 χιλ. ἐργάτας. Ὑπάρχουσι προσέτι περὶ τὰ 250 ὑφαντήρια, χωρὶς νὰ ὑπολογίσωμεν τὰ τῶν περιχώρων, ἐν γένει δύναται τις εἰπεῖν ὅτι τὰ $\frac{3}{5}$ τῶν ἐν τῇ Μ. Βρεττανίᾳ κλωστηρίων καὶ ὑφαντηρίων βάλυβακος, ἀνήκουσιν εἰς τὴν κομητείαν τῆς Λαγκαστρίας, ἀριθμοῦσης κατὰ προσέγγισιν 30 ἑκατ. ἀτράκτων καὶ 400 χιλ. μηχανικὸς ἰστούς.

Ἐκτὸς τῶν νημάτων, κοινῶν πανίων καὶ χασέδων, ἡ τῆς πόλεως ταύτης βιομηχανία προμηθεύει τὰ περίφημα βαμβακερὰ ἐπίκροα (φέλπας) μεταξοϋφάσματα ἀμιγῆ ἢ μεταξοβάλυβακα, πανία θεβαμμένα καὶ ἰνδικὰ (ἰνδιάνες, τσίτις) ναυγίνας, τουλπάνια, κλινοσκεπάσματα καὶ τάπητας καὶ χονδρόπανα. Ἀπὸν τὸ ἐμπόριον τῆς Μαγκεστρίας σχετίζεται ἀμέσως ἢ ἐμμέσως μετὰ τῆς ἀπείρου αὐτῆς βιομηχανίας 300 περίπου οἶκοι ἐνεργοῦσι τὸ χονδρικὸν ἐμπόριον. Πωλοῦνται δὲ ἐτησίως προϊόντα τῆς βιομηχανίας ταύτης φθάνοντα τὴν ἀξίαν ἐνὸς δισεκατομμυρίου φράγκων.

Τὸ μέγιστον μέρος τῶν προϊόντων τῆς Μαγκεστριανῆς βιομηχανίας διευθύνονται εἰς τὰς διαφόρους ἀγοράς διὰ τῆς Λι-

Βερπούλης, μετὰ τῆς ὁποίας ἐνοῦται διὰ σιδηροδρόμου καὶ διὰ μιᾶς διώρυγος κατασκευασθείσης τῷ 1870. Ἐκεῖ κατασκευάσθη τῷ 1830 ὁ πρῶτος τοῦ κόσμου σιδηρόδρομος· δι' οὗ μεταβαίνει τις ἀπὸ Λιβερπούλης εἰς Μανχέστριν εἰς 1 ὥραν καὶ $\frac{20}{60}$. Ἐκτοτε ἐπολαπλασιάζθησαν πανταχοῦ οἱ σιδηρόδρομοι, ἀλλ' οὐδαμοῦ ἔσχον τότε θαυμάσια ἀποτελέσματα ὡς ἐν τῇ βιομηχανικωτάτῃ τῇ γωνίᾳ τῆς Ἀγγλίας.

Τῇ ἀληθείᾳ ἐκπλήττεται τις βλέπων τὰς κολοσσαίους ἀποθήκας τῆς πόλεως ταύτης, πλήρεις ὑφασμάτων προωρισμένων δι' ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, καὶ ἐρωτᾷ μετὰ θαυμάσιου, ποῖον τολμηρὸν καὶ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα συνεκέντρωσε εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο τῆς γῆς τότε κεφάλαια, τότε ἐργοστάσια, τῶν ὁποίων ὅλος ὁ κόσμος ἔχει ἀνάγκη; Εἰς οὐδὲν ἄλλο μέρος βλέπει τις τοσαῦτα ὑπερμεγέθη οἰκοδομήματα μελανά ἐκ τοῦ καπνοῦ, ὑψηλὰ καὶ τετράγωνα ἔχοντα ἐπὶ πατώματα καὶ ὑπερῶνα αὐτῶν τὰς καπνοδόχους τῶν ἀτμομηχανῶν, ὥστε μακρόθεν διακρίνει τις τὴν πόλιν ἀπὸ μακρὸν καὶ κυματόεσσαν γρμμὴν καπνοῦ!

30. Ἄλλαι βιομ. πόλεις. Ἡ ΒΙΡΜΙΓΧΑΜΠ εἶναι ἡ μητρόπολις τῆς σιδηρουργίας ὡς ἡ Μανχέστριν τῆς Βαμψκουργίας. Κεῖται εἰς τὸ κεντρικώτερον μέρος τῆς Ἀγγλίας, 116 μίλλια μακρὸν τοῦ Λονδίνου καὶ ἔχει 300 χιλ. κατοίκους. Ἡ πόλις αὕτη ὑπερέχει εἰς τὴν κατεργασίαν τοῦ σιδήρου καὶ ὅλων τῶν ἐκ σιδήρου ποικίλων ἀντικειμένων, ἰδίως εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν ὅπλων. Εἶναι δὲ δεσμὸς τῶν Ἀγγλικῶν σιδηροδρόμων, διότι ἐκεῖ ἀπολήγουσιν ἑπτὰ σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ καὶ πλῆθος διωρίγων.

Ἐν τῇ κομητείᾳ τῆς Λανκαστρίας ἀξιοσημείωται πόλεις εἶναι ἡ Ὀλδχάμη Oldham (80 χιλ. κατ.) κειμένη πλησίον τῆς Μανχέστριν, ἔχουσα 120 ἐργοστάσια βύβηκος μὲ 3 ἑκατ. κλωστήρας. Ἡ Βολτόνη-Bolton (80 χιλ. κατ.) ἐπὶ γαιανθρακκοφόρου ἐδάφους καὶ πολυαρίθμων ὁδῶν, παρὰ

γούσα βχυβακερὰ ὑψίσματα. Ἡ Πρεστόνη-Preston (85 χιλ. κατ.) ἔχουσα πολλὰ βχυβακκοκλωστήρια.

Ἐν τῇ κομητείᾳ τῆς Warwick, κειμένη ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Ἀγγλίας, πρώτη βιομηχανικὴ πόλις εἶναι ἡ Βιρμιγγάμη ἐτέρη πόλις εἶναι ἡ Κοβεντρίξ Govrety, περίφημος διὰ τὴν ὠρολογοποιάν της.

Ἐν τῇ κομητείᾳ τῆς Σταφφόρδης, περιφήμῳ διὰ τὴν κεραμεικὴν καὶ κλειθροποιάν της ἀπαντᾷται τὸ Stoke-sur-Trent (101 χιλ. κατ.), μητρόπολις τῆς ἀγγειοποιίας, κειμένη μετὰξὺ Μαγγεστρίας καὶ Βιρμιγγάμης.

Ἐν τῇ κομητείᾳ τῆς York, σπουδαιοτέρη πόλις εἶναι ἡ Leeds (237 χιλ. κατ.) ἡ μητρόπολις τῆς ἐριουργίας, κειμένη ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Aire καὶ τῆς διώρυγος πρὸς τὴν Λιβερπούλην συγκοινωνοῦσα μετὰ τοῦ λιμένος αὐτῆς Hull πρὸς Α. καὶ πρὸς Δ. μετὰ τῆς Μαγγεστρίας. Ἡ Leeds ἔχει ἐργαστήσια μαλλίνων ὑφασμάτων, ρούχων, σκεπασμάτων, ταπήτων, ἰνδιανῶν καὶ ἀγγείων, ἀπασχολοῦντα ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας ἐργατῶν εἰς μόνην τὴν ἐριουργίαν. Ἐτέρα πόλις εἶναι ἡ Sheffield (207 χιλ. κατοίκους) περίφημος διὰ τὴν κοχλιαροποιάν της· ἡ York (45 χιλ.) σπουδαιοτέρη μᾶλλον ἐν τῇ ἱστορίᾳ παρὰ ἐν τῇ βιομηχανίᾳ. Ἡ Hull (ιδὲ κατωτέρω) καὶ ἡ Halifax.

Ἐν ταῖς ἀνατολικαῖς κομητείαις ἀξιοσημείωτος πόλις εἶναι ἡ Norwich (75 χιλ. κατ.), περίφημος διὰ τὰς κρέπας, τὰς βομβησίνας καὶ τὰ στόφας της.

Ἐν ταῖς δυτικαῖς κομητείαις· ἡ Dudley (45 χιλ. κατ.) πλουτίσασα ἀπὸ τὴν σιδηρουργίαν, ἡ Stockport (55 χιλ. κατ.) ἐπὶ τοῦ π. Μερσεῦ ἔχουσα σπουδαῖα βχυβακουργεῖα ὡς καὶ ἡ Macclesfield (40 χιλ. κατ. καὶ ἡ Βριστόλη, λιμὴν (ιδὲ κατωτέρω).

Ἐν ταῖς νοτίαις τέλος κομητείαις ἡ πόλις Greenwich (140 χιλ. κατ.) περίφημος διὰ τὸ ἀστεροσκοπεῖον της καὶ ἡ Woolwich διὰ τὸ ναυαρχεῖον· ἡ Δούβρη, Περτσμαύθη,

Σουτχαμπτόνη, Πλυμούθη, περί ὧν ἰδὲ κατωτέρω εἰς τὸ περί λιμένων.

31. Ἐμπορικοὶ λιμένες. ΛΙΒΕΡΠΟΥΛ (Liverpool) κειμένη ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῆς Ἀγγλίας καὶ ἔχουσα 200 χιλ. κατοίκους, εἶναι μετὰ τὸ Λονδῖνον ὁ μεγαλύτερος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Ἀγγλίας, καὶ στενώτατα συνδεδεμένη μὲ τὴν βιομηχανικὴν μεγαλοῦπολιν τῆς Μανχεστρίας. Αἱ δύο αὗται γείτονες πόλεις συμπληροῦσιν ἡ μίαν τὴν ἄλλην. Ἡ μὲν Λιβερπούλη λαμβάνει ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸν τὰς πρώτας ὕλας, ἰδίως τὸν βόμβακκα καὶ τὰς διευθύνει εἰς τὴν Μανχεστρίαν. Αὕτη δὲ πάλιν ἐπιστρέφει τὴν πρώτην ὕλην κατεργασμένην εἰς νήματα καὶ ὑφάσματα εἰς τὴν Λιβερπούλην ἥτις φροντίζει καὶ τὰ ἀποστέλλει διὰ θαλάσσης εἰς ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου.

Ἡ πόλις αὕτη ἐκτείνεται ἐπὶ τῆς δυτικῆς ὀχθῆς τοῦ ποταμοῦ Mersey, οὗ τὸ στόμιον ἔχει πλάτος ἐπὶ χιλιομέτρων. Τὸν λιμένα τῆς πόλεως προφυλάττουσιν ἀπὸ τοῦς δυτικοῦς ἀνέμους κολοσσοειδῆ ἔργα. Ἐν τῷ λιμένι ὑπάρχουσιν τριάκοντα περίπου ἐπίνεια καὶ δεξαμεναί, κατέχοντα ἑκατασιν 500 χιλιάδων τετραγ. μέτρων καὶ ὅμως φαίνονται ἀνεπαρκῆ.

Ὁ λιμὴν τῆς Λιβερπούλης εἶναι ὁ μόνος ἐν Εὐρώπῃ ὅστις ἔχει τὰς περισσοτέρας σχέσεις μὲ τὴν ἑσθρινὴν Ἀμερικὴν. Αἱ ἐμπορικαὶ ἐργασίαι μεταξὺ Λιβερπούλης καὶ τῆς Ἀμερικανικῆς συμπολιτείας, ἰδίως τῆς Νέας Ὑόρκης, εἶναι γιγαντιαίαι καὶ ἀνυπολόγιστοι. Τῷ 1857 ὑπερέβησαν τὸ ποσὸν ἐνὸς διλλιονίου. Εἰσάγονται κατ' ἔτος 800 χιλ. δέματα βόμβακος. Ἡ κίνησις τῆς μεγάλης ναυτιλίας εἶναι ἑνδεκα χιλ. πλοῖα· τῷ 1871 κατέπλευσαν εἰς Λιβερπούλην 5,552 πλοῖα τόνων 4,057,000 καὶ ἀπέπλευσαν 3,052 πλοῖα τόνων 4,005,947, ἐνῶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνος τούτου μόλις 500 χιλ. τόνων. Τὸ τελωνεῖον τῆς Λιβερπούλης εἰσπράττει ὑπὲρ τὰ τρία ἑκατομμύρια λιβρῶν ἑτησίως. Ἡ ἀνταλλαγὴ αὕτη τῆς πρώτης ὕλης μὲ τὰ ἐκ τῆς κατεργασ

μένης ἐν Μυχχεστρίᾳ ὕλης τούτης χειροτεχνήματα ἐπλούτισε τόσον τὸ ἐμπόριον τῆς Λιβερπούλης, ὥστε νὰ καταστῇ μετὰ τὸ Λονδίνον, ὁ πρῶτος, ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Μεγάλης Βρετανίας.

Αἷτις τῆς προόδου τῆς Λιβερπούλης.—Ἡ Λιβερπούλη δὲν ἔχει λιμένα εἰς τὴν κυρίαν σημασίαν τῆς λαΐσεως. Ὁ ποταμὸς Μερσεϋ, εἰς τὸ στόμιον τοῦ ὁποίου κεῖται, εὐκολύνει μόνον τὰς ἀφίξεις, ἀλλὰ τίποτε δὲν ἐπυρόνχτε τὰ πλοῖα ἀπὸ τοὺς ἀνέμους τοῦ ποταμοῦ τοῦ ἀγ. Γεωργίου. Ἀλλως ἢ κοίτη τοῦ ποταμοῦ ἐγέμιζεν ἀπὸ ἄμμου ὥστε τὰ πλοῖα εἰς τὴν ἄμωπτιν δὲν ἠδύνοντο νὰ εἰσέλθωσιν. Ἀλλ' οἱ Ἀγγλοὶ ἠγωνίσθησαν καὶ ἐνίκησαν διὰ τῆς τύχης τὰ φυσικὰ ἐμπόδια κατασκευάσαν τὰ 25 ἐπίνεικ Docks ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Μερσεϋ. Εἶναι λαμπρὸν θέημα νὰ βλέπῃ τις 25 τοιαῦτα ἐπίνεικ εὐρύχωρα, πλήρη πλοίων ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου, ἐκασχολούμενα ὁλονὲν εἰς τὴν φόρτωσιν καὶ ἐκφόρτωσιν τῶν ἀπειρῶν ἐμπορευμάτων. Ἐκαστον ἐπίνειον τῆς Λιβερπούλης ἔχει εἰδικὴν ἀποστολήν, ὅπως ἀπορεύγεται ἢ σύγχυσις· τὰ μὲν δέχονται πλοῖα τῆς ἀκτοπλοΐας, τὰ δὲ πλοῖα τῶν μακρινῶν ταξιδείων· τὰ μὲν δέχονται τὰ πλοῖα τὰ κομίζοντα τὸν βάλυκα ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν, τὰ δὲ τὰ πλοῖα τὰ ἀπὸ τῆς Βελτικῆς καὶ βορείου θηλάσσης. Ὅλα δὲ τὰ Docks συγκοινωνοῦσι πρὸς ἄλληλα διὰ κινητῶν σιδηρῶν γεφυρῶν.

Ἡ σημερινὴ πρόοδος τῆς Λιβερπούλης εἶναι ἀποτέλεσμα ὄχι μόνον τῆς ἰκανότητος τῶν κατοίκων της ἀλλὰ καὶ τῆς γεωγραφικῆς αὐτῆς θέσεως, διότι ἔχει πλησίον της τὴν εὐνομηχανικωτέρην πόλιν τῆς Ἀγγλίας τὴν Μυχχεστρίαν. Ἡ σπουδαιότης αὐτῆς χρονολογεῖται ἀπὸ τὰς ἀρχῆς τοῦ 18 αἰῶνος καὶ ἀφείλεται εἰς τὴν ἐν τῇ κομητείᾳ τῆς Λαγκαστρίας βρυβαννουσίαν.

ΒΡΙΣΤΟΛΗ (Bristol), εἶναι ὁ δεύτερος μεγάλος λιμὴν τῆς δυτικῆς ἀκτῆς τῆς Ἀγγλίας κειμένη ἐπὶ τοῦ Ἀδωνος ποταμοῦ καὶ τῆς συνωνύμου διώρυγος. ἔχει 160 χιλιάδες κα-

τοίκους. Ὁ λιμὴν τῆς εἶναι ἀξιολογώτατος, δεχόμενος μέγαν ἀριθμὸν πλοίων μὲ φορτίον ῥώμης, καφῆ καὶ ἄλλων ἀποικιακῶν προϊόντων Ἡ Βριστόλη, ἥτις ἄλλοτε κατὰ τὸν 17 αἰῶνα ὑπῆρξεν ἡ δευτέρα ἐμπορικὴ πόλις τῆς Ἀγγλίας, σήμερον κατέχει τὴν ὀγδόην θέσιν μεταξὺ τῶν λιμένων αὐτῆς, διότι αἱ περιστοιχίζουσιν αὐτὴν χώραι δὲν ἔλαβον μέρος εἰς τὴν βιομηχανικὴν κίνησιν τοῦ αἰῶνος Ἐπὶ τῆς ἀνατολ. ἀκτῆς τῆς Ἀγγλίας, πρῶτος λιμὴν εἶναι ἡ Hull (122 χιλ. κατ.) ἐπὶ τοῦ ἐνυστερίου τοῦ Οὐμβέρου ποταμοῦ· εἶναι δὲ ὄχι μόνον λιμὴν μέγας ἀλλὰ καὶ βιομηχανικὴ πόλις, πλουσίαι εἰς ἐργοστάσια ζαχαρώς καὶ σάκχωνος.

NEWCASTLE. (127 χιλ. κατ.), ἡ μητρόπολις τοῦ γαίανθρακος, ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὁχθῆς τοῦ ποταμοῦ Tyne εἰς τὸ κέντρον πλουσιωτάτων ἀνθρακούχων ἐναποταμιευμάτων. Ὁ ποταμὸς Tyne εἶναι πλευστός εἰς πλοῖα 250 τόνων Ἐν τῇ Νεοκαστέλῃ ιδρύθησαν ἐσχάτως τὰ «βασιλικὰ ἐλληνικὰ σιδηροτηκτικὰ ἐργοστάσια» ὅθεν ἐξέρρευσεν, ὁ ἐκ τῶν σιδηρολίθων τῆς Ἑλλάδος σίδηρος ὡραῖος τοῦ Βέσσεμερ. Ἡ ἀνατ. ἀκτὴ παρουσιάζει ἀκόμη καὶ ἕτερος λιμένας, ὧν ἀξιοσημείωτοι εἰσὶν ἡ Σουτερλάνδη (80 χιλ. κατ.) ἡ Ταρμούδη εἰς τὸ στόμιον τοῦ Tyne καὶ κατὰ μῆκος τοῦ Ταμέσεως κατὰ τὴν συμβολὴν του μετὰ τοῦ Μεδβέχ, ὑπάρχουν πλῆθος λιμένων σπουδαῖοι διὰ τὴν ναυτιλίαν ἡ Μαργάτη, Γραβεσένδη, Βολβίκη, Γρίνουιτς, Σάταμ καὶ Ρόσεστερ.

Εἰς τὸ Ν. Α. ἐπὶ τοῦ στενοῦ τοῦ Καλαί ὑπάρχει τὸ Δούβρον (Dover) καὶ ἡ Φολκστόνη (Folkston) αἵτινες ἔχουν ἀμέσους καὶ συχνὰς σχέσεις μὲ τὴν Γαλλίαν.

Ἐπὶ τῆς Ν. πλευρᾶς ὁ ἐμπορικώτερος λιμὴν εἶναι ἡ Σουτχαμπτόνη (Southampton), εἰς τὸ ἐξέως εὐρέως ὅρμου τῆς Μάγχης, ἐκεῖθεν τῆς νήσου Wight. Ἐκ τοῦ λιμένος τούτου ἀναχωροῦσι τακτικαὶ γραμμαὶ ἀτμοπλοίων δι' Ἀμερικὴν, Ἀντίλλας, Μεξικόν, Βρασιλίαν, Ἀνατολήν, Αὐστραλίαν κτλ. Πλοῖα χωρητικότητος 2500 τόνων εὐκόλως εἰσέρχονται ἐντὶ τοῦ λιμένος τούτου, οὗ ἡ κίνησις εἶναι 8 χιλ. ἱστιοφόρα καὶ

2 χιλ. ατμόπλοια, ἔχοντα συχνὰς σχέσεις μετὰ τῆς ἐν Γαλλίᾳ Ἀβρῆς.

Ἀκολουθῶς, ἐπὶ τῆς αὐτῆς πλευρᾶς, τὸ Πορτσμουθον τὸ ὁποῖον εἶναι μᾶλλον πολεμικὸς λιμὴν, ἐν ᾧ εὐρίσκεται ὁ ὠραιοτέρος ἀγγλικὸς ναύσταθμος. Ἐπίσης τὸ Πλυμουθον, πολεμικὸς λιμὴν, ὅστις μετὰ τῆς Δεβαμπόρης ἔχει 100 χιλ. κατ. ἡ Ἐξεστέρη (45 χ. κ.) Βεϋμούθ καὶ Φελμούθ, πρῶτος λιμὴν τῆς Κορνουαλλίας. Ἐν τῇ γῶρᾳ τῆς Οὐαλλίας αἱ κυριώτεραι πόλεις εἰσὶν ἡ Merthyr-Tydvil Μέρθυρ-Τυτβίλ (107 χιλ. κ.) κέντρον τῆς βιομηχανίας τοῦ σιδήρου ἐν τῇ γῶρᾳ ταύτῃ, κατέχουσα ἐν τοῖς περιχώροις αὐτοῖς τὰ μεγαλειότερα μεταλλουργικὰ ἐργοστάσια τῆς Βρετανίας καὶ ὥς τοῦ κόσμου ὅλου. Ἐνταῦθα κατασκευάζονται σιδηρὰ ἐλάσματα (loles) καὶ αἱ σιδηραὶ ῥάβδοι τῶν σιδηροδρόμων.

Ἡ Cardiff (75 χιλ. κ.) πρωτεύουσα τῆς κομητείας καὶ βιομηχανικωτάτη, ἡ Swansea (52 χιλ. κ.) λιμὴν σπουδαίοτατος, ἡ Milford, μὲ εὐρυχωρότατον λιμένα, ἐξαγέγουσα γαιάνθρακας κτλ.

ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΣΚΩΤΙΑΣ.

Τὸ ΕΔΙΜΒΟΥΡΓΙΟΝ (Edimburg) πρωτεύουσα τῆς Σκωτίας, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς πόλις βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ ἀλλὰ μᾶλλον ὡς πόλις τῶν γραμμάτων, ἔχει 177 χιλ. κ., ἱστορικὰ μνημεῖα καὶ εἶναι ἡ γραφικωτέρα πόλις τῆς Μ. Βρετανίας. Λιμὴν αὐτῆς εἶναι ἡ πόλις Leith, ἐπὶ τοῦ Φόρδη ποταμοῦ,

ΓΛΑΣΚΩΒΗ (Glaseow) εἶναι ἡ πρώτη βιομηχανικὴ πόλις τῆς Σκωτίας, τῆς ὁποίας δικαίως ἀποκαλεῖται ἡ Μαχχεστρίκ, εἶναι δὲ ἐνταυτῷ καὶ νυκτικὴ πόλις, κειμένη ὅχι ἐπὶ τῆς θαλάσσης καθαυτῶ, ἀλλ' ὀλίγον μακρὰν τῆς θυτ. ἀκτῆς ἐπὶ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Κλύδου, ὅπου κατεσκευάσαν εὐρύχωρον λιμένα πολυσύχναστον. Ἐχει δὲ 449 χ. κ., ὅλους σχεδὸν δεδομένους εἰς τὴν βιομηχανίαν. Ἡ βαμβάκουργία εἶναι ἡ πηγὴ

τοῦ πλούτου της. Ἡ πόλις αὕτη ἐδοξάζετο διότι ἐν αὐτῇ ἔκαμνε τὴν πρώτην ἐφαρμογὴν τῶν ἀτμομηχανῶν τοῦ ὁ Οὐάττ τῷ 1764, καὶ εἶναι ἐπίσης περίφημος διὰ τὴν ναυπηγίαν. Ἡ κίνησις τοῦ λιμένος της εἶναι 9 χιλ. πλοῖα, ἡ ἄξις τῶν ἐξαγομένων ἀνέρχεται εἰς ἓν δισεκατ., εἰσάγει δὲ ἐάμβρακα κυρίως, ξυλείαν καὶ οἶνους.

Ἄλλαι πόλεις παρόμοιαι τῆς Σκωτίας εἰσὶν ἡ Δουνδέη (Dundee) (100 χ. κ.) ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Tay ἔχουσα νηματοκλωστεῖα, ἡ Ἀβερδίνη (Aberdeen) (75 χ. κ.) ἐπὶ τῆς ἀνατ. ἀκτῆς εἰς τὸ στόμιον τοῦ Don.

ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΙΡΛΑΝΔΙΑΣ.

ΔΟΥΒΑΙΝΟΝ (Dublin) πρωτεύουσα τῆς Ἱρλανδίας ἔχουσα 320 χιλ. κατοίκους, κεῖται εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν τῆς νήσου, εἰς τὸ στόμιον ποταμοῦ μικροῦ Siffey ὅστις τῇ χρησιμεύει ἀντὶ λιμένος καὶ ὀπισθεν ἀνχωροῦσι δύο μέγιστα διώρυγες καὶ πέντε σιδηρόδρομοι δι' ὧν συγκοινωνεῖ τὸ Δουβλίνον μετὰ τῆς ἐπιλοιποῦ νήσου.

Βελφάστ (Belfast) (130 χιλ. κατ.) ἐπὶ τῆς Β. Α. ἀκτῆς, εἶναι ἡ μητρόπολις τοῦ λίνου, καὶ ἡ δευτέρη πόλις τῆς Ἱρ-

32. **Ἀνακεφαλαιώσεις.** Ἐκ τῶν ἀνωτέρω κατεδείχθη ὅτι ἡ Μ. Βρετανία εἶναι ἡ πλουσιωτέρη χώρα τῆς Εὐρώπης διὰ τῆς γεωργίας, βιομηχανίας καὶ τοῦ παγκοσμίου αὐτῆς ἐμπορίου. Ὅτι τὴν οἰκονομικὴν ταύτην ὑπεροχὴν ὁφείλει πρῶτον μὲν εἰς τὸ ἔδ α φ ο ς αὐτῆς, τὸ πλουσιώτατον ἀπὸ μέταλλα, πρὸ πάντων ἀπὸ γαιάνθρακα καὶ σιδήρον. δεύτερον δὲ εἰς τὴν ἐξάριτον τοποθεσίαν της ἐν τῇ θ α λ ἄ σ σ η, ἣτις προφυλάττει αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἐπιδρομῆς καὶ πλορημῆς πρὸς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ναυτιλίαν, δι' ἧς κατέστη σήμερον ἡ Ἀγγλία θαλασσοκράτωρ, ἀλλὰ τρίτον καὶ πρὸ πάντων ὀφείλει τὸ μεγαλεῖον της εἰς τὰς ἀ ρ ε τ ἄ ς τῶν κατοίκων αὐτῆς, αἵτινες μορφωθεῖσαι βροδέως ἐν μέσῳ φυσικῶν καὶ πολιτικῶν περιστάσεων, ἐκδηλοῦνται ἐν τοῖς

φιλελευθέρους θεσμοῖς, ἐν τῇ ἀσφαλείᾳ τῆς ἰδιοκτησίας, ἐν τῷ ἐπιχειρηματικῷ πνεύματι, ἐν τῇ ἐπιμονῇ εἰς τὰ μεγάλα ἔργα.

Τῶνόντι δὲν ὑπάρχει ἔθνος τὸ ὁποῖον νὰ ἐξήντηλσε ὅλας τὰς πηγὰς τῆς πλουσίας χώρας του εἰς βαθμὸν μείζονα ὅσον τὸ Ἀγγλικόν. Δὲν ὑπάρχει χώρα ἀνταποκρινομένη πληρέστερον εἰς τὰς ἀνάγκας τοῦ ἔθνους τούτου παρὰ αἱ νῆσοι ἃς κατοικεῖ ὁ Ἀγγλικὸς λαός. Ἐπίγειος καὶ ὑπόγειος πλοῦτος τοῦ ἐδάφους· διὰ τοῦτο ἔφθασαν ὅλοι οἱ κλάδοι τῆς βιομηχανίας εἰς ὑπατον βαθμὸν ἐντελείας. Ἡ κολοσσαία Ἀγγλικὴ βιομηχανία παρᾶγει προϊόντα παγκοσμίου χρησιμότητος καὶ ἐκτιμώμενα παντοῦ, ὅπου τὸ Ἀγγλικόν ἐμπόριον τὰ μεταφέρει, διὰ τὴν ἐντέλειαν καὶ στερεότητά των.

Ἀλλὰ πλησίον τῆς μεγάλης ταύτης λαμπρότητος καὶ τοῦ ἀναριθμήτου πλούτου βλέπει τις τὴν μεγαλειτέραν πενίαν καὶ τὴν φρικωδεστέραν ἀθλιότητα, ἐπικρατοῦσαν εἰς τὰς βιομηχανικὰς πόλεις καὶ ἰδίως εἰς τὴν Ἰρλανδίαν. Ἐνεκα τούτου περὶ τὰς 200 χιλιάδας Ἀγγλων ἐγκαταλείπουν τὸ πάτριον ἔδαφος ὅπως εὗρωσι πόρον ζωῆς εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ Αὐστραλίαν.

Τ μ ῆ μ α Βον.

Γ Α Λ Λ Ι Α.

(Ἐπιφ. 528,000 □ χιλμ.—Πληθυσμὸς 36,103,000.)

33. **Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία.** Ἡ Γαλλία (France), ἥτις ὡς πρὸς τὴν ἐμπορικὴν σπουδαιότητα ἔρχεται ἀμέσως μετὰ τὴν Μ. Βρεττανίαν, κεῖται εἰς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς εὐκράτου ζώνης τῆς Εὐρώπης μεταξὺ τῆς 42⁰ καὶ 51⁰ Β. πλάτους καὶ τῆς μεταξὺ τῆς 5⁰ Α. καὶ 7⁰ Δ. μήκους. Ὅσον αὐτῆς εἶναι πρὸς Β. ἡ Μάγχη, τὸ στενὸν τοῦ Καλαί, δι-

ὦν χωρίζεται ἀπὸ τὴν Μ. Βρεττανίαν, καὶ ἡ Β. ἢ Γερμανικὴ Ὠκέανσος, τὸ Βέλγιον, ἡ Πρωσσία κτλ. πρὸς Α. ἡ Γερμανία, ἀφ' ἧς ἐχωρίζετο ἄλλοτε διὰ τοῦ Ῥήνου, Ἑλβετία, καὶ Ἰταλία, πρὸς Δ. ἡ Μεσόγειος Ὠκέανσος καὶ ἡ Ἰσπανία ἀφ' ἧς χωρίζεται διὰ τῶν Πυρρήναιων καὶ τέλος πρὸς Δ. ὁ Ἀτλαντικὸς Ὠκεανός. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς εἶναι 528,000 □ χιλιομέτρων μετὰ τῆς Κορσικῆς. Πρὶν τῆς συνθήκης τοῦ 1871 εἶχε ἐπιφάν. 543 χιλ. □ χιλιομ.

Τὸ ἔδαφος τῆς Γαλλίας παρουσιάζει ὅλεις πολὺ διαφόρους, καὶ πρὸς Β. μὲν σύγκειται ὅλον ἀπὸ πεδινῶν, ὧν μεγάλη-τεροι εἰσὶν αἱ τῆς Καμπανίας, παρ' αἷς εὐρίσκονται τὰ Ἀρδένια ὄρη. Πρὸς Α. παρουσιάζει ὁμαλὰς πεδινὰς καὶ ὄρη ὑψηλὰ, ὡς τὰ Ἰούρα καὶ Βόσγια. Πρὸς Δ. ἔχει τὰς γονίμους πεδινὰς τοῦ Λείγερ, τρυφὰ ὄρη καὶ ἐρεικώδεις χώρας. Ἐν τῇ κέντρῳ ἐκτείνονται αἱ χαλίσσαι πεδινὰς τῆς Τουρρίνης καὶ τὰ ζωγραφικὰ ὄρη τῆς Ἀβερνίας. Πρὸς τὸ ΝΑ. φαίνονται αἱ Ἀλπεις, παρουσιάζουσιν ἐπὶ μεγάλῃς ἐκτάσεως τὰς αἰωνίους χιόνας καὶ τὰ παγοστῆσί των, ἀλλ' εἰς τοὺς πρόποδας αὐτῶν κεῖνται ἡ Προβηγκία καὶ ἡ κομητεία τῆς Νικαίας, περίφημα διὰ τὸν ὠρεῖον οὐρανὸν καὶ τὸ τερπνὸν των κλίμα.

Ἡ Γαλλία, τεθειμένη μεταξὺ τριῶν θαλασσῶν εἶναι μία τῶν εὐκρατεστέρων χωρῶν τοῦ κόσμου, ἔχουσα καθαρὸν ἀέρα καὶ κλίμα εὐχάριστον· ἡ μέση θερμοκρασία εἶναι $12\frac{1}{2}$ βαθμῶν. Τὸ κλίμα τῆς Γαλλίας εἶναι πολὺ θροαχρὸν εἰς τὰς δυτικὰς ἀκτὰς, εἰς τὰς Ἀλπεις καὶ τὰ Βόσγια, πρὸς τὸ ΝΑ. ὑπάρχουν αἱ θερμότεραι χῶραι αὐτῆς. Αἱ πρὸς Α. κείμεναι χῶραι ἔχουν θέρη θερμότερα τῶν πρὸς Δ. ἀλλὰ καὶ ψυχροτέρους χειμῶνας. Ἡ ὁμοιόμορφος δὲ θερμοκρασία τῶν ΒΔ καὶ τῶν Δ. χωρῶν προέρχεται ἐκ τῶν Ν. καὶ ΝΑ. ἀνέμων, οἵτινες εἰς συχνότεροι εἰς τὴν Γαλλίαν, ἐρχόμενοι κἀθυγροὶ καὶ γλιχροὶ ἐκ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ ἐκ τοῦ ἐγκολπίου ρεύματος, διαχέοντος θερμότητα ἐπὶ τῶν ἀκτῶν (ιδεὲς Ε. §. 36.)

Ἡ Γαλλία περιέχει πολλὰς σειρὰς ὄρεων ὧν ἀναφέρωμεν

τὰ κυριώτερη. Ἐπὶ τῶν μεθορίων κεῖνται τὰ Βόσγια (Vosges) διήκοντα ἐκ Β. πρὸς Ν. μὲ τὰς γλοσσάς καὶ ὠρκίας βοσκάς των, τὰ ὄρη τοῦ Ἰούρα (Jura) ἐκ τοῦ ΒΑ. πρὸς τὸ ΝΔ. μεταξὺ τῆς Γαλλίας καὶ Ἑλβετίας. Αἱ Ἄλπεις, ἡ μεγαλητέρα τῆς Εὐρώπης σειρὰ, χωρίζουσα τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τῆς Ἰταλίας καὶ ῥίπτουσα πρὸς Δ., μέχρι σχεδὸν τοῦ Ῥοδανοῦ, συμπλέγματα δευτερευουσῶν σειρῶν. Τὰ Πυρρήνια σχηματίζοντα μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἰσπανίας τεῖχος ὁδοντωτόν. Ἐν τῇ ἐσωτερικῇ τῆς χώρας ὑπάρχουν πολλὰ σειρὰ καὶ δικκλαδώσεις τῶν περὶ μέγλων ὄρεων (Κεββένικ, Κορβιέρικ, Λάγκρηκ, Φοσίλλικ, Ἀρδέννικ).

Ἐκ τῶν ὄρεων τούτων πηγάζουν πολλοὶ ποταμοὶ διαβρέχοντες τὴν Γαλλίαν.

Τούτων κυριώτεροι εἶναι. Ὁ Λείγερ (Loire), ὁ μεγαλειότερος τῶν ποταμῶν τῆς Γαλλίας (μῆκος 1126 χιλιομ. ἐξ ὧν 512 πλευστὰ), ὁ Σηκουάνης (Seine), ὁ σπουδαιότερος πάντων διότι διέρχεται διὰ τῶν Παρισίων (780 χμ.), ὁ Γαρόνας (Garonne) 580 χμ. ἐξ ὧν 468 πλευστὰ δεχόμενος, πολλὰ ἄλλα παραποτάμια καὶ χυνόμενος εἰς τὸν Ἀτλαντικόν. Ὁ δὲ Ῥοδανὸς (Rhône) μέγας ποταμὸς (1800 χμ.), ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν Ἀλπεων καὶ χωρίζων ἐπὶ τι διάστημα τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τὴν Ἑλβετίαν, διέρχεται διὰ τοῦ Αὐδὸν καὶ χύνεται διὰ πολλῶν ἐραχιόνων εἰς τὴν Μεσόγειον.

34. Αἱ πολιτικαὶ διαιρέσεις. Ἡ Γαλλία (μετὰ τὴν διὰ τῆς συνθήκης τοῦ 1871 στέυησιν τῆς Ἀλσατίας καὶ Λορραίνης), περιλαμβάνει 86 νομαρχικὰ διαμερίσματα (departements) διαιρούμενα εἰς 362 ἐπαρχίας ἢ περιφερείας (arrondissements), ὑποδιαιρουμένας εἰς καντόνια (cantons) 2,865 καὶ τέλος ταῦτα εἰς δήμους ἡ κοινότητας (communes), αἵτινες ἀριθμοῦνται εἰς 35,989. Τὸ πολίτευμα εἶναι ἐπὶ τοῦ παρόντος δημοκρατικόν.

35. Ὁ πληθυσμὸς. Ἡ Γαλλία, (ἥτις πρὸ τοῦ 1871 εἶχε 38 περ. ἑκατ. κατ.) κατὰ τὴν τελευταίαν ἀπογράφησιν περιέχει 36 ¹/₄ περίπου ἑκατομμύρ. κατ., ὥστε ἀνέλα-

γοῦν 70 ψυχὰς εἰς ἕκαστον □ χιλιόμ. Ὁ πληθυσμὸς εἶναι πυκνότερος καὶ αὐξάνει μᾶλλον εἰς τὰ ΒΑ. καὶ βιομηχανικώτερὰ μέρη, ἀρχιότερος δὲ εἰς τὰ ΝΑ.

Σημαντικώτεραι πόλεις τῆς Γαλλίας εἶναι οἱ Παρίσιοι (1,851,000 κατ.), ἡ Λυὼν (324 περ. χι.) ἡ Μασσαλία (313 χιλ.), Βορδὼ (194 χιλ.), ἡ Αἰλλή (158 χιλ.) ἡ Τολώση ἡ Νάντη (118 χι.), ὁ ἅγιος Στέφανος (110 χιλ.), ἡ Ρουέν (102 χιλ.). Τὸ Στραβούργον ἦτον ἡ δεκάτη πόλις πρὶν ἐνωθῇ μὲ τὴν Γερμανίαν.

Χαρακτὴρ γενικὸς τοῦ Γαλλικοῦ ἔθνους εἶναι ἡ ζωηρότης, τὸ εὐφάνταστον καὶ τὸ θάρρος, διότι ὁ Γάλλος ἐναγκαλίζεται μετ' ἐνθουσιασμοῦ τὰ τολμηρότερα σχέδια. Εἶναι δὲ μεταξὺ ὅλων τῶν ἄλλων λαῶν περιβόητος διὰ τὸ εὐπροσήγορον, διὰ τὴν λεπτότητα τοῦ πνεύματος, διὰ τὸν φιλόξενον καὶ γενναῖον χαρακτῆρα του. Ἀλλὰ μέμφονται τοὺς Γάλλους διὰ τὴν ἐλαφρότητα, τὴν ἀστασίαν καὶ ματαιότητά των, καθότι εὐκόλως καταλιμπάνουσι πρῶτα τὰ σχεδιά των καὶ ἐπιλαμβάνονται νέων.

36. **Ἡ ἐκπαίδευσις.** Ἡ ἐκπαίδευσις ἐν Γαλλίᾳ διαίρεται εἰς ἀνωτέραν, μέσσην καὶ κατωτέραν. Ἡ μὲν ἀνωτέρα δίδεται δαπάνει τοῦ κράτους εἰς τὰς σχολὰς (facultés). Ἡ Γαλλία ἔχει 10 νομικὰς, 7 Θεολογικὰς, 3 ἰατρικὰς σχολὰς, 15 τῶν γραμμάτων καὶ 15 τῶν ἐπιστημῶν. Ἡ δὲ μέση ἐκπαίδευσις διαίρεται εἰς γενικὴν καὶ εἰς εἰδικὴν ἢ βιομηχανικὴν, (προωρισμένην διὰ τὸν καταρτισμὸν ἐμπόρων, βιομηχάνων καὶ γεωργῶν), παρεχομένην εἰς τὰ λύκεια, γυμνάσια, ἢ διάφορα ἰδιωτικὰ καθιδρύματα. Τέλος ἡ πρωτοβάθμιος ἐκπαίδευσις παρέχεται εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα.

Ἡ ἐκπαίδευσις εὐκολύνεται ἀφ' ἐνὸς διὰ τῶν βιβλιοθηκῶν καὶ τῶν μουσείων, ὅπου εἰσὶν συνηγμένα πάντα τὰ ἀριστουργήματα τοῦ πνεύματος καὶ τῆς τέχνης, ἀφ' ἑτέρου δὲ ὑπὸ τῶν σοφῶν σωματείων, ἅτινα καταγίνονται ἢ παρορμῶσιν εἰς τὰ φιλολογικὰ ἔργα. Ἐπὶ κεφαλῇς ὅλων αὐτῶν εὐρίσ-

κεται τὸ Συνακαδ ήμιον «Institut de France» τὸ ὁποῖον σύγκειται ἀπὸ πέντε ἀκαδημίας, τὴν γαλλικὴν, τὴν τῶν ἐπιγραφῶν, τῶν ἐπιστημῶν, τῶν ὥραίων τεχνῶν καὶ τὴν τῶν ἡθικοπολιτικῶν ἐπιστημῶν, ἐκάστη τῶν ὁποίων περιλαμβάνει 40 μέλη ἐκλεγόμενα ὑπὸ τῶν συναδέλφων τῶν.

37. Ἡ Γεωργία. Ἡ Γαλλία, κειμένη εἰς ἴσην ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ πόλου καὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἀπολαύει κλίματος γενικῶς συγκερασμένου, καὶ ὀφείλει εἰς τὴν ἐν τῇ κεντρικῇ τῆς Εὐρώπης ζώνῃ θέσιν της τὸ πολύτιμον πλεονέκτημα τοῦ νὰ συγκεντρῶνῃ ἐν τῇ ἐκτάσει αὐτῆς τὰ διάφορα εἴδη τῆς καλλιέργειας, τόσον τὰ ἀρμόζοντα εἰς τὰς μεσημβρινὰς χώρας ὥς καὶ ἐκεῖνα τὰ ἐπιδίδοντα κάλλιον ὑπὸ τὰ ὑγρά κλίματα τῶν βορείων χωρῶν. Ἐπὶ τῇ βάσει δὲ κυρίως τοῦ κλίματος ἐχαράχθησαν αἱ 4 μεγάλαι ζῶναι τῆς καλλιέργειας αἱ διατέμνουσαι πλαγίως ἐκ τοῦ ΒΑ. τὸ Γαλλικὸν ἔδαφος 1) ἡ ζώνη τῆς ἐλαίας, περιλαμβάνουσα τὴν τῆς πορτοκαλλέας· 2) ἡ ζώνη τοῦ ἀραβοσίτου· 3) ἡ ζώνη τῆς ἀμπέλου καὶ 4) ἡ πρὸς βορρᾶν ἡ τῶν μηλεῶν.

Τὰ δημητριακά. Ἡ Γαλλία εἶναι κατ' ἐξοχὴν χώρα παραγωγικὴ δημητριακῶν καρπῶν. Διότι ἀφοῦ ἡ ἐπιφάνειά της εἶναι ὡς εἶδομεν 528,000 □ ἥτοι περίπου 53 ἑκατομύρια hectares (1), τὰ 27,000,000 hectares (ἥτοι τὸ ἥμισυ περίπου ὅλης τῆς ἐπιφανείας τῆς Γαλλίας), εἰσὶν ἀρώσιμοι γὰρ εἰς τὰς 3/8 (ἢ 16 καὶ 17 ἑκατ.) δίδουν δημητριακοὺς καρποὺς, 1/8 εἶναι χέρσοι ἀγροί, 1/8 λιμῶνες φυσικοὶ ἢ τεχνητοὶ εἰς καλλιέργειαν χόρτων καὶ βιομηχανικῶν φυτῶν.

Ἐκ δὲ τῶν δημητριακῶν ὁ μὲν σῖτος, καλλιεργούμενος ἐπὶ 7 1/2 ἑκατομ. h. δίδει ἐτήσιον συγκομιδὴν 100 ἑκατ.

(1) Hectare εἶναι μέτρον ἐκτάσεως ἀγροτικῆς = μὲ 10,000 μέτρα ἢ μυριάμετρον (σημειοῦμεν μὲ τὸ h.)

ἐκτολίτρων, ἡ βρώμη, ἐπὶ ἐκτάσεως 3 ἐκστ. h. δίδει 68 ἐκστ. ἐκτολίτρων· ἡ βρίζα τοῦναντίον ὀπισθοχωρεῖ ἀπέναντι τοῦ σίτου, δίδουσα μόνον 25 ἐκστ. ἐκτολίτρων. ἡ κριθὴ περίπου 20 ἐκστμ. ὁ ἀραβόσιτος ὅστις εἶναι ἰδιόζουσα καλλιέργεια τῶν νοτιοδυτικῶν χωρῶν, δίδει μόνον 10 ἐκστ. ἐκτολίτρων ἐπὶ ἐκτάσεως 60 χ. h. Ἡ καλλιέργεια τῆς ὀρύζης, ὡς νοσηρὰ ἐγκαταλείφθη ἐν Γαλλίᾳ. Τῶν γεωμῆλων ἡ καλλιέργεια φέρει 150 ἐκστ. ἐκτολίτρων.

Τῶν δὲ βιομηχανικῶν φυτῶν ἡ καλλιέργεια ἐν Γαλλίᾳ ἐπιδίδουσι περισσότερον τοῦ σίτου. Πρὸ ἐνὸς αἰῶνος τὰ φυτὰ ταῦτα, ἐκτὸς τοῦ λίνου καὶ καννάβεως, ἦσαν ἀγνωστα εἰς τοὺς γάλλους γεωργούς. Κατὰ πρῶτον λόγον ἐρχονται τὰ κοκκινόγούλια (betterave), χρησιμεύοντα εἰς τὴν κατασκευὴν ζαχαρώσεως, καλλιεργούμενα εἰς τὰς βορείους ἐπαρχίας καὶ κατέχοντα 130 χιλ. h. καὶ παράγοντα 18 ἐκστμ. ἐκτολίτρων· τὰ ὑφαντικὰ φυτὰ, τὸ λίνον καὶ κἀνανάβη κατέχοντα 200 χιλ. h. Καὶ τοῦ μὲν καννάβεως ἡ παραγωγή εἶναι 60 ἐκστ. χιλιόγραμμα ἀξίας 86 ἐκστ. φράγκων, τοῦ δὲ λίνου περίπου 40 ἐκστμ. χιλιόγραμμων ἀξίζοντα περίπου 56 ἐκστ. φράγκων, Ἐπίσης οἱ ἐλαιοσποροὶ (ἀγριοκράμβη colza, navette, oseille) ὧν ἡ καλλιέργεια κατέχει περίπου 300,000 h. παράγοντα 3 $\frac{1}{2}$ ἐκστμ. ἐκτολίτρων. Αἱ βαρκιναὶ ὕλαι (ἐρυθρόδανον, ὁ κρόκος), ὁ καπνὸς, οὗ ἡ καλλιέργεια εἰς τινὰς μόνους ἐπαρχίας ἐπιτρέπεται ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, πάντα ταῦτα καλλιεργοῦνται ἐν Γαλλίᾳ ἐπικερδῶς.

Καρποφόρα δένδρα. Ἡ καλλιέργεια τῶν καρποφόρων δένδρων ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν κλάσιν, κατέχουσα 13 ἐκστμ. μύρια hectare. Εἰς πολλὰ ἀγροκήπια τῆς Γαλλίας θεωρεῖται ὡς δευτερεύουσα, συνίσταται δὲ ἐν μὲν τῇ Νορμανδίᾳ εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν μηλεῶν, οἱ καρποὶ τῶν ὁποίων παρέχουσι τὸν μηλίτην ροῖνον (cidre), ἐν δὲ τῇ ΝΑ. καλλιεργοῦνται αἱ μωρέαι, διὰ τὰ εἰς τοὺς

μεταξύσκόληκας χρησιμεύοντα φύλλα των. Εἰς τὴν Προ-
 βιγκίαν αἱ ἐλ αἶ α, παράγουσαι 200,000 ἑκατόλιτρα ἐ-
 λαίου. Ἐν τῷ κέντρῳ τῆς Γαλλίας αἱ κ α σ τ α ν έ α ι. Αἱ
 δὲ πορτοκαλλέαι, λεμονέαι, ροδόδαι καὶ συκαὶ δὲν εὐδο-
 κιῶσι παρὰ εἰς τὰ παράλια τῶν ἐπὶ τῆς μεσογείου χωρῶν τῆς
 Γαλλίας.

Ἡ ἀ μ π ε λ ο υ ρ γ ί α καὶ οἶ ν ο π ο ι έ α. Ἡ ΑΜΠΕ-
 ΛΟΣ εἶναι χαρακτηριστικὸς πλοῦτος τοῦ Γαλλικοῦ ἐδάφους,
 κατέχουσα ἐπ' αὐτοῦ περίπου 2 ¹/₂ ἑκατομμύρια hec:
 (ἤτοι τὸ 27 τῆς ἐπιφανείας) διανεμόμενα μεταξύ τῶν 78
 διχμερισμάτων καὶ παράγουσα τοὺς περιζήτητους εἰς ὅλον
 τὸν κόσμον Γαλλικοὺς οἶνους. Ἡ καλλιέργεια αὕτη τῆς ἀμ-
 πέλου, μὲλλας τὰς ἐπανειλημμένας βλάβας αὐτῆς ἐξ ἀτ-
 μοσφαιρικῶν λόγων καὶ μὲλλας τὰς ἐκ τοῦ ὠιδίου καὶ τῆς
 φυλλοξήρας καταστροφάς, ἀναπτύσσεται σημαντικῶς. Ἐπι-
 μῶσι τὴν μέσσην ἐτησίαν συγκομιδὴν ὑπὲρ τὰ 60 ἑκατομ.
 ἑκατολίτρων, ἀξίζοντα ἐκεῖ ὑπὲρ τὸ ἐν δυσεκατ. φράγκων, ἐξ
 ὧν ὑπὲρ τὸ ἥμισυ ἐξάγεται ἰδίως διὰ τὴν Ρωσίαν, Ἀγ-
 γλίαν καὶ Γερμανίαν. Τὰ ἐπτά πρώτιστα μέρη τῆς παρα-
 γωγῆς τοῦ οἴνου εἶναι ἡ Βουργονία, ἡ Καμπάνια, Βουργε-
 λαί, Σαρκάντη, ἡ Μεσημβρία, ὁ Ρῆνος καὶ τὸ Κέντρον.

Ἀπὸ ὅλλας τὰς καλλιεργούσας τὴν ἀμπελον χώρας ἡ Γαλ-
 λία ὑπερέχει εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν οἴνων, ἡ δὲ τέχνη τῆς
 οἶνοποιίας ἔφθασεν ἐκεῖ εἰς ἄκρην τελειότητα. Οἱ περιφημό-
 τεροι οἶνοι τῆς Γαλλίας εἶναι οἱ τῆς Βουργονίας (Bour-
 gogne) πρὸς οὓς ἀμιλλῶνται οἱ τοῦ Βορδῶ (Bordeaux) ἔ-
 χοντες μείζονα λεπτότητα καὶ εὐωδίαν καὶ οἱ τῆς Καμπαν-
 νίας (Champagne) εἰς τὸν νομὸν τῆς Μάρνης, ὅπου οἱ ἐρυ-
 θροὶ καὶ λευκοὶ οἶνοι, οὓς τὰ μέρη ταῦτα παράγουν, ὑποβάλλ-
 λονται πάντες εἰς μακρὰς προπαρασκευὰς σκοπούσας (διὰ
 τῆς προσθήκης ζαχχάρους καὶ διαφόρων πνευματωδῶν ὑλῶν
 καὶ διὰ τῆς ἐν φιάλαις κλείσεως πρὶν τῆς ἐντελοῦς ζυμώ-
 σεως τοῦ οἴνου) τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέως τὸ ὁ-
 ποῖον καθιστᾷ αὐτοὺς ἀφρίζοντας καὶ τοῖς δίδει ἰδιόζουσαν

γεῦσιν καὶ εὐωδίαν. Οἱ ἀφρίζοντες οἶνοι τῆς Καμπανίας (αἱ Σαμπάνιαι κοινῶς λεγόμεναι), γνωστοὶ εἰς ὅλον τὸν κόσμον εἰσὶν περιζήτηται καὶ οἱ γνήσιοι σπανιώτατοι. Τὰ κυριώτερὰ κέντρα τοῦ ἐμπορίου τῶν οἴνων αὐτῶν εἶναι ἡ πόλις **Reims** καὶ ἡ **Eperney**, καὶ ἡ μεγάλη ἐξόδευσις των ἠνάγκασε τοὺς Γάλλους οἰνοποιοὺς εἰς παραποιήσεις, ὥστε σήμερον ὁ γνήσιος Καμπανίτης οἶνος εἶναι σπανιώτατος.

Εἰς τὰ βορειοδυτικὰ μέρη, ἐκεῖ ὅπου ἡ ἀμπelos δὲν εὐδοκίμεῖ, τὸ σύνηθες ποτὸν τῶν κατοίκων εἶναι τὸ **cidre** ἢ οἶνος μηλίτης, χάριν τοῦ ὁποίου καλλιεργοῦνται πλῆθος μηλεῶν, ἰδίως εἰς τὴν Νομαρδίαν, παράγουσαι 14 ἑκατ. ἑκατολίτρων. Εἰς δὲ τὰ βόρεια μέρη καλλιεργεῖται ἡ βρυωνία, **houblon**, χρησιμεύουσα μετὰ τῆς κριθῆς εἰς τὴν κατασκευὴν ζύθου, οὗ ἡ κατανάλωσις ἐν ταῖς πόλεσιν αὖξαι μετὰ τοῦ καπνοῦ.

Δασοκομία. Αἱ δασώδεις ἐκτάσεις κατέχουν ἐν Γαλίᾳ περίπου $8\frac{1}{2}$ ἑκατ. **hectares** διεσπαρμέναι πρὸ πάντων εἰς τὰς ὀρεινὰς καὶ ἀμμώδεις χώρας. Εἰς τὴν ΒΑ. κατέχουν τὸ τέταρτον τοῦ ἐδάφους καὶ πρὸ πάντων εἰς τὰ Βόσγιχ, ὅπου τὰ ξύλα εἶναι τὸ κυριώτερον προϊόν. Τὰ μεγαλύτερα δάση τῆς Γαλλίας εἶναι τὸ τοῦ "Ορλεανς (37,000 **hec**), τὸ τῆς Κομπιένης (14,600 **h.**), Βιλλερκοττερὲτ (11,500 **h.**), τὸ τοῦ Φοντανεβλώ (17,000 **h.**) κτλ. Τὰ δάση ταῦτα συντρέχουν εἰς τὴν γενικὴν γονιμότητα τῆς χώρας, κρατοῦντα τὰς ἀτμοσφαιρικὰς ἀμίχλας, διατηροῦντα καὶ διαχέροντα μετὰ μέτρου τὴν ὑγρασίαν τοῦ ἐδάφους. Διὰ τοῦτο ἡ διατήρησις τῶν δασῶν θεωρεῖται δικαίως σπουδαιοτάτη ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην ὡς καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψίν τῶν προϊόντων αὐτῶν.

Συνιστῶσι δὲ, ἐνεκὰ λόγων δημοσίου συμφέροντος καὶ ἐνεκὰ τῆς φύσεως τῶν προϊόντων των, ἰδιαιτέρον εἶδος ἰδιοκτησίας καὶ διέπονται διὰ τοῦτο ὑπὸ ἐιδικοῦ νόμου, δασονομικοῦ κώδικος (**code forestier**) τροποποιηθέντος διὰ τοῦ νόμου τοῦ 1859 ὁ ὁποῖος ἐνεψύχωσε τὴν φυτείαν τῶν δασῶν

εἰς τὰ ὄρη καὶ ἀπηγόρευσε τὴν τομὴν αὐτῶν ἄνευ προηγουμένης ἀδείας.

38. Ἡ κτηνοτροφία. Ἐκ τῶν μεγάλων κτηνῶν ὑπάρχουν ἐν Γαλλίᾳ ἱπποὶ 3 $\frac{1}{2}$ ἑκατομ. εὐρισκόμενοι εἰς τὰς βορειοδυτικὰς χώρας ὅσοι καὶ ἡμίονοι εὐρισκόμενοι ἰδίως εἰς τὰ Πυρρηνᾶ καὶ εἰς τὰ ΝΔ. ὅπου σπανίζουσιν οἱ ἵπποι, βόες, ταῦροι, ἀγελάδες ὑπὲρ τὰ 12 ἑκατομ. Ἐκ τῶν μικρῶν δὲ κτηνῶν, πρόβατα μὲν 33 ἑκατομ., εὐρισκόμενα εἰς τὰς βορείους καὶ κεντρικὰς ἐπαρχίας, αἱ γαίαι, ὑπὲρ τὸ ἐν ἑκατ. ἐν ταῖς ὀρειναῖς χώραις καὶ χοῖροι 2 περίπου ἑκατομ., εὐοισκόμενοι πανταχοῦ.

Αἱ μέλισσαι, ἀνατρεφόμεναι εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας, εἶναι πλοῦτος ἰδίως τῆς Βρεττάνης καὶ Μεσημβρίας· ὑπάρχουν ἐν Γαλλίᾳ 3 ἑκατ. κυψέλαι μελίσσαι, τὸ δὲ προϊόν αὐτῶν, κηρὸς καὶ μέλι, ἀνέρχεται εἰς 25 ἑκατομ. Τὸ καλλίτερον μέλι εἶναι τὸ τῆς Νορβόννης.

Οἱ μεταξοσκώληκες ἀνατρέφονται εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη τοῦ Ρήνου, παρχύοντες ἐτησίως 25 ἑκατ. χιλιόγραμμα κουκούλια, πρὶν ἢ τρομερὰ νόσος ἐλαττώσῃ τὴν παραγωγὴν τούτων.

Ἄλιεῖα. Τὸ ἐκ τῆς ἀλιείας προϊόν τῆς Γαλλίας φθάνει εἰς 69 ἑκατ. φράγκα. Ἐπασχολεῖ δὲ ἡ ἀλιεῖα 110 χιλ. ναυτῶν καὶ 18 $\frac{1}{2}$ χ. πλοίων πεφραγμένων καὶ ἀφράκτων.

39. ΣΥΝΟΛΟΝ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ. Ἐὰν θέλομεν νὰ λάβωμεν κατὰ προσέγγισιν ἰδέαν τῆς σχετικῆς ἀξίας τῶν ἐκτεθέντων διχφόρων κλάδων τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς τῆς Γαλλίας, εὐρίσκομεν ἐν τῇ ἐπισήμῳ στατιστικῇ τοῦ 1868 ὅτι.

- α.) 5 περίπου δισεκατομ. φρ. φέρουν τὰ δημητριακὰ.
- β.) 2 " " φρ. " φυσ. καὶ τεχν. λειμ.
- γ.) 1 $\frac{1}{2}$ περίπου δισεκ. φρ. φέρουν τὰ βιομηχ. φυτά.
- δ.) 1 $\frac{1}{2}$ " " φρ. " ἡ ἄμπελος ὁ μηλίτης.
- ε.) 2 ὡς ἑγγιστα " φρ. τὰ δάση καὶ καρποφ. δέν.
- ς.) 6 " " φρ. ἐκ τῆς κτηνοτροφίας, ἐξ ὧν

τὸ $\frac{1}{3}$ ἵπποι $\frac{1}{2}$ κερασφόρα ζῶα, καὶ $\frac{1}{40}$ ἔρια καὶ τὸ λοιπὸν διὰ τοὺς χοίρους, μέλισσαι καὶ μέταξα.

Ἐκ τῶν ἐκτεθέντων καταφαίνεται ὅτι ἡ Γαλλία εἶναι μία τῶν πλουσιωτέρων γεωργικῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης φέρουσα ἀφθόνως πάντα τὰ πρὸς τὸν βίον ἀναγκαῖα προϊόντα.

40. Μεταλλουργία. Ἡ Γαλλία, ἕνεκα τῆς ποικίλης αὐτῆς γεωλογικῆς συστάσεως, ἔχει καὶ μέγαν πλοῦτον ὀρυκτῶν χρησίμων, μετὰλλων καὶ μεταλλικῶν πηγῶν.

Λίθοι. Ὁ γρανίτης εἶναι ἀφθονος εἰς τὰς πλείστας τῶν κυριωτέρων σειρῶν τῶν ὀρέων τῆς Γαλλίας, Ἀλπεις, Βοσίγις, Ἀρδέννις, Γιννέβις κτλ. ὡς καὶ ὁ πορφυρίτης, ὁ Ἰασπις εἰς τὰ Πυρρήνια, ὁ σχιστόλιθος, ἡ μέρμα ὁ ἀνιάντος, τὸ καολὶνὸν ἢ πορτελανία γῆ. Ἡ Γαλλία εἶναι ἐπίσης πλουσιωτάτη εἰς τιτανίτας λίθους, (διότι τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ γαλλικοῦ ἐδάφους συνίσταται ἀπὸ ἀνθρακικὴν τίτανον, ἢ τιτανίτην ἀποτελεσθέντα ἀπὸ λείψανων προκατακλυσμικῶν ζωοστράκων) οἷτινες παρουσιάζονται ὑπὸ διαφόρους μορφάς, ἡ καλλιτέρα τῶν ὑποίων εἶναι τὸ μέρμακρον, τοῦ ὁποίου ὑπάρχουν ἐν Γαλλίᾳ ὑπὲρ τὰ 130 λατομεῖα. Τὰ τοῦ λευκοῦ μαρμαροῦ κεῖνται εἰς τὰ Πυρρήνια καὶ τὰς Ἀλπεις. εἰς 40 δὲ ἐπαρχίας ἐξάγουν μαρμακρον χρωματισμένον. Ἐχει δὲ καὶ λιθογραφικὰς πλάκας, κρητίδα, ψαμμίτην, ἀλαβάστρον, ἡψον καὶ τὸ χρησιμωτάτην λιθοκόλλαν ciment (τσιμέντο) εἰς πλείετα μέρη. Ἐπίσης μέγα μέρος τοῦ ἐδάφους τῆς Γαλλίας ἀποτελεῖ ἡ ἀργίλλος, ἥτις συντελοῦσα εἰς τὴν γεωργίαν, εἶναι σπουδαιότητη ὑπὸ βιομηχανικὴν ἔποψιν ὡς βάσις τῆς κεραμικῆς.

Μεταλλικὰ ὕδατα. Ἡ Γαλλία ἔχει πληθὺν θερμῶν καὶ μεταλλικῶν πηγῶν, αἷτινες ἀποτελοῦσι μέρος τοῦ ὑπὸ τοῦ ἐδάφους αὐτῆς χορηγουμένου πλούτου, διότι τῶν ὕδατων αὐτῶν γίνεται μεγάλη χρῆσις ἢ ἐν εἴδει ποτοῦ ἢ ἐπιτοπίως διὰ τῶν λουτρῶν, ὅπου ἡ ἀνάγκη τῆς θερμότητος ἢ ὁ συρμὸς ἐπισωρεύει πᾶνταχόθεν πλείετους θαμνῶνας.

Αἱ μεταλλικαὶ πηγαί, ἀρυόμεναι τὰς θεραπευτικὰς αὐτῶν ιδιότητος εἰς ἀπὸ σιδηροῦχα θειοῦχα ἢ ἄλλα στρώματα, ὧν διακλύουσι τὰ ἄλατα, εὐρίσκονται σχεδὸν πάντοτε εἰς τὰ γρανιτικὰ ἢ ἡφαιστεια πετρώματα καὶ ἐπομένως εἰς τὰς ὄρεινὰς χώρας. Διὰ τοῦτο ἐν Γαλλίᾳ εἰσιν ἄφθονα εἰς τέσσαρα μέρη· 1) εἰς τὰ Βόσγια ὄρη αἱ ἀλλοκληκαὶ πηγαί, ἐν αἷς εὐρίσκεται καὶ ἡ ἀπὸ τῶν Ρωμαίων γνωστὴ Plombieres κτλ. 2) εἰς τὰς "Αλπειας αἱ σπουδαιότεραι πηγαὶ εἶναι αἱ τῆς Saintgervais καὶ Aix les Bains (ἐν τῇ Σαβοΐᾳ) ὅπου τὰ θειοῦχα ὕδατα ἐπισύρουν κατ' ἑτοὺς πληθὺν θαμνῶνων ἐν τοποθεσίᾳ χαριστάτῃ· 3) εἰς τὸ κεντρικὸν σύμπλεγμα Ἀβερνίας περιλαμβάνονται μεταξὺ τῶν ἄλλων καὶ τὰ πασίγνωστα μεταλλικὰ ὕδατα τοῦ Vichy, τὸ σπουδαιότερον τῶν τοιούτων διὰ λουτρὰ καθιδρυμάτων τῆς Γαλλίας, οὗ τὰ ὕδατα θερμὰ, πλήρη ἀνθρακικοῦ καὶ θειοῦχοῦ σόδα, τιτάνου καὶ μαγνησίου, θεραπευτικὰ τῶν στομαχικῶν παθήσεων, ἀποτελοῦσι σπουδαῖον κλάδον ἐμπορίου πωλούμενα πανταχοῦ ἐντὸς φιαλῶν· 4) τέλος εἰς τὰ Πυρρηναϊκὰ ὑπάρχουν 500 θειοῦχαὶ πηγαὶ θερμαὶ, ἐν αἷς διασημότεραι αἱ τοῦ Cauterets, Eaux bonnes κτλ.

Μέταλλα. Πλουσίᾳ εἰς ὄρυκτὰ καὶ μεταλλικὰ ὕδατα ἡ Γαλλία εἶναι τοῦνκντίον πτωχοτάτῃ εἰς μέταλλα (πλὴν τοῦ σιδήρου) καὶ διὰ τοῦτο ἀναγκάζεται νὰ εἰσάγῃ ἔξωθεν τὸ πλεῖστον μέρος τῶν ἐντὸς αὐτῆς καταναλισκόμενων (1). Ἐγένοντο μὲν ὑπὲρ τὰς 350 παρχωρήσεις μεταλλείων ἀλλ' ὀλίγαι ἐξ αὐτῶν ἐπέτυχον. Ὁ μόλυβδος εἶναι τὸ μέταλλον δ' ἡ Γαλλία παράγει περισσότερον, ἐξαγόμενος ἐξ εἰδους θειοῦχοῦ μολύβδου (galene), ὁ χαλκός, ὁ ψευδάργυρος, τὸ μαγγανέσιον, ἀντιμόνιον, ὁ κασσίτερος καὶ

(1) Ἡ εἰσαγωγή αὕτη εἶναι 700 ἕως 800 ἑκατ. φράγκων διὰ τὸν χρυσὸν καὶ ἄργυρον, τῶν δὲ ἄλλων μετάλλων, χαλκοῦ, μολύβδου, κασσιτέρου φθάνει τὰ 100 ἑκατομ. φράγ.

6 χρυσός ἐξάγονται εἰς ὀλιγίστην ποσότητα. Ἡ ἀξία δὲ ὅλων τούτων τῶν μεταλλικῶν προϊόντων ἐκτιμᾶται εἰς 6 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. φράγκων ἐξ ὧν 3 $\frac{1}{2}$ ἀνήκουν εἰς τὸν μόλυβδον.

41 Γαιάνθρακες καὶ σίδηρος. Τὰ ἀνθρακωρυχεῖα τῆς Γαλλίας 590 περίπου ἀποτελοῦντα ἐπιφάνειαν 5500 χιλιομέτρων καὶ διαιρούμενα εἰς 71 λεκάνας, τάττονται εἰς τέσσαρα κύρια συμπλέγματα.

1.) Τὸ βόρειον, τὸ ὁποῖον εἶναι συνέχεια τῶν πλουσιῶν κοιτασμάτων τῆς Βελγικῆς, καὶ καλούμενον Βαλεντιανὴ λεκάνη, χορηγεῖ ὑπὲρ τὸ τέταρτον τῆς ὅλης παραγωγῆς ἥτοι 3 ἑκατ. τόνους γαιανθράκων χρησιμεύοντα εἰς τὰ ἐργοστάσια τοῦ Β. καὶ Δ.

2.) Τὸ ἀνατολικὸν συμπλεγμα τοῦ Μοσσέλα καὶ Σάρου, ἀπὸ τὸ ὁποῖον τὰ συμβάντα τοῦ 1870 — 1 ἀφῆρσαν τὸ μεγαλύτερον μέρος, ὥστε ἡ Γαλλία λαμβάνει ἐξ αὐτοῦ μόνον 400 χιλ. τόνους.

3.) Τὸ κεντρικώτερον καὶ σημαντικώτερον ὅπου κεῖνται πλεῖστα πλουσιώτατα ἀνθρακωρυχεῖα, ἐν οἷς τὸ τοῦ Gometry (780 χιλ. τόν.) τοῦ Loire (3 ἑκατ. τόν.), Saint-Gervais (150 χιλ. τόν.), Alais (1 ἑκατ. τόν.).

4.) Τὸ δυτικόν, τὸ περιέχον ἐντὸς τῶν λιθανθράκων καὶ πολὺν ἀνθρακίτην.

Σίδηρος ἐπίσης ἐξορύσσεται εἰς πλεῖστα μέρη τῆς Γαλλίας, παρέχοντα σιδηροῦχα ὀρυκτὰ 3 ἑκατ. τόνους κατ' ἔτος. Τὰ μεταλλεῖα τοῦ σιδήρου, 240 τὸν ἀριθμὸν, κατέχουν ἐπιφάνειαν 1,200 χιλμ., κείμενα ἰδίως πρὸς τὰ Β. καὶ ΒΑ. μέρη πλησίον τῶν ἀνθρακωρυχείων καὶ δασῶν, ὅπου κεῖνται καὶ τὰ σιδηρουργεῖα τῆς Γαλλίας ἔχοντα 500 περίπου ὑψηλὰ καμίνους (hauts-fournaux) καὶ 2 χιλιάδας κλιβάνους. Ἡ ἐν αὐτοῖς παραγωγή τοῦ σιδήρου χυτοσιδήρου καὶ χαλύβου προοδεύει. Διότι τῷ 1870 ἡ Γαλλία κατεσκεύαζε ὑπὲρ τὸ 1 ἑκατ. χυτοσιδήρου ὧν τὰ $\frac{3}{4}$ μετέβαλλε εἰς σίδηρον, ἡ δὲ κατασκευὴ τοῦ χάλυβος εἶναι τεσσαράκοντα χιλ. τόνων περίπου.

Ἄν θελήσῃ τις νὰ ἐκτιμήσῃ κατὰ προτέγγιν τὴν βιομηχανικὴν σπουδαιότητα τῆς Γαλλίας δύναται νὰ λάβῃ ὡς μέτρον τὴν ποσότητα τοῦ ἐν αὐτῇ καταναλισκομένου γαιάνθρακος καὶ σιδήρου. Ἡ Γαλλία

τῷ 1858 παρήγαγε	900,000 τόν. γαίαν.	καὶ	110 χ. σιδ.
	καταναλ.	1 ἐκατ.	» » 110 χ. »
τῷ 1866. παρήγαγε	12 ἐκατ.	» »	1 ἐκατ. τ. σ
	κατηνάλ.	21 » »	» 1 1/2 ἐκ. τ. σ.

ἔχοντα ἀξίαν ἐν συνόλῳ 400 ἐκατ. φρ. ὥστε ἐν διαστήματι ἡμίσεως αἰῶνος ἡ κατανάλωσις τοῦ χυτοσιδήρου ἐδεκαπλασιάσθη ἡ δὲ τοῦ γαιάνθρακος εἰκοσάπλασιάσθη.

Ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν τοῦ γαιάνθρακος ἡ Μ. Βρετανία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν (§. 9), ἡ Πρωσσία τὴν δευτέραν, τὸ Βέλγιον τὴν τρίτην. Ἡ Γαλλία ἔρχεται τετάρτη, καὶ διὰ τοῦτο ἐλάμβανε καὶ λαμβάνει ἀκόμη ἀπὸ τὰς τρεῖς ταύτας χώρας ποσότητα ἴσην περίπου μὲ τὸ σύνολον τῆς ἰδίας αὐτῆς παραγωγῆς.

Ὡς πρὸς τὸν χυτοσίδηρον ἡ Γαλλία ἔρχεται μετὰ τὴν Ἀγγλίαν (§. 8), εἰς τὴν δευτέραν ἢ τρίτην θέσιν ἡ ἐξ ἴσου μὲ τὴν Γερμανίαν καὶ τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας.

42. Χειροτεχνικὴ βιομηχανία. Ἡ βιομηχανία, μεταλλευτικὴ καὶ χειροτεχνικὴ, ποιεῖται χρῆσιν 25 χιλ. μηχανῶν. Ἡ κατασκευὴ τῶν μηχανῶν τούτων, λειτουργουσῶν εἰς τὰ ἐργοστάσια καὶ τὰ ἀτμόπλοια κτλ. κατέστη κλάδος βιομηχανίας ἧς ἡ σπουδαιότης θάινει αὖξουσα. Ἐκ τοῦ ποσοῦ τῶν μηχανῶν τούτων δύναται τις νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν χειροτεχνικὴν πρόσοδόν τῆς Γαλλίας, ἥτις τῷ 1820 εἶχε μόνον 25 ἀτμοκινήτους μηχανὰς, τῷ 1840 εἶχε 2600 σήμερον δὲ 20,000 ἐν αἷς συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ἐν χρήσει εἰς τὰ μέσα τῆς μεταφορᾶς, εὐρίσκομεν ὀλίκον ποσὸν 25 χιλ. μηχανῶν ἐχουσῶν δύναμιν 675 χιλ. ἵππων, ἥτοι παρχουσῶν ἐργασίαν, ἣν θὰ παρήγαγον 2 ἐκατ. ἵπποι ἢ 14 ἐκατ. ἐργάται.

Ἡ Γαλλικὴ βιομηχανία προεξετεχεν ἐκ παλαιῶν χρόνων

εἰς τινὰ εἶδη τοῦ συρμοῦ καὶ τῆς φιλοκαλίας, ὡς εἰς τάπητας, πορσελάνην, ἐριοῦχα, μεταξωτά, λινὰ κτλ. ἀλλὰ προώδευσεν ἰδίως ἀπὸ τῆς Γαλ. ἐπαναστάσεως 1789 καὶ ἔφθασε σήμερον εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ὥστε οἱ Γάλλοι κατέχουν μετὰ τὸ τῶν βιομηχανῶν ἐθνῶν σπουδαίαν θέσιν. Περισσότερον καταγίνονται εἰς τὴν βιομηχανίαν αἱ βόρειαι καὶ ἰδίως αἱ ΒΑ. ἐπαρχίαι, αἵτινες ἔχουν τὰ περισσότερα ἐργοστάσια καὶ ἀτμομηχανὰς ἰδίως τῆς ὑφαντικῆς.

Τὰ κυριώτερα βιομηχανικὰ προϊόντα τῆς Γαλλίας εἶναι τὰ: Β α μ β α κ ε ρ ᾶ ὑφάσματα. Τοῦ βαμβακος μόλις πρὸ ἑκατὸν ἐτῶν ἤρχισε νὰ γίνηται χρῆσις ἐν Γαλλίᾳ· σήμερον εἰσάγονται ἐξ αὐτοῦ 120 ἑκατ. χιλιόγραμμα τὰ ὁποῖα καταεργάζονται εἰς 7 ἑκατ. ἀτράκτους καὶ 150 χιλ. ἱστοὺς ὑφαντικούς, καὶ ἐκ τῶν ὁποίων κατασκευάζονται ὑφάσματα ἀξίας ὑπεράνω τῶν 800 ἑκατ. φρ. Τὰ κυριώτερα κέντρα τῆς κατασκευῆς τῶν βαμβακερῶν εἶναι αἱ ἐπαρχίαι τοῦ ἄνω Ρήνου, τῆς Ρουέννης, τῆς Αἰλλης, Ἀμπεβίλλης, Saint-Quentin, Roubaix, Turroing, Tarare. Τῶν χρωματισμένων βαμβακερῶν κέντρον εἶναι ἡ Rouen καὶ οἱ Παρίσιοι, ὅπου κατασκευάζονται τὰ τοῦ συρμοῦ βαμβακερὰ ὑφάσματα.

Τὰ λ ι ν ᾶ. Ἡ λινουργικὴ βιομηχανία ἐξασκεῖται πρὸ πάντων εἰς τὰς ΒΑ. ἐπαρχίας (ὅπου ἡ καλλιέργεια τοῦ λίνου καὶ κανάβεως) ἀπασχολοῦσα 630 χιλ. ἀτράκτους εἰς τὰς ὁποίας δὲν ἐπαρκεῖ τὸ ἐγγώριον λίνον καὶ κνάβι, ἀλλ' εἰσάγονται τοιαῦτα ἔξωθεν ἀξίας ὑπὲρ τὰ 60 ἑκατ. φρ. Τῆς λινουργικῆς βιομηχανίας κέντρα εἶναι ἡ Αἰλλη, ἐνθα ὑφαινόνται λινὰ ὅλων τῶν εἰδῶν εὐθυνά, αἱ Valenciennes καὶ Cambrai, ὅπου κατασκευάζονται λινὰ λεπτά, χατίστα, ἡ Βρεττανίη καὶ κάτω Νορμανδία καὶ τέλος οἱ Παρίσιοι, τόπος μεγάλης ἀγορᾆς καὶ περὶ πωγῆς λινῶν ὑφασμάτων.

Τὰ μ ᾶ λ λ ι ν ᾶ. Ἄν καὶ ἡ Γαλλία περὶχεῖ πολὺ ἔριον, τοῦτο ὅμως πρὸ ἐτῶν ἤδη δὲν ἐπαρκεῖ εἰς τὰ ἐργοστάσια τῆς ἐριοῦργικῆς καὶ εἰσάγει ἐτησίως χάριν αὐτῆς ὑπὲρ τὰ 200 ἑκατ. ξένου ἔριος. Τὰ διάφορα μᾶλλινὰ ὑφάσματα τῆς Γαλ-

λίαν (ρούχα, φανέλαι, τάπητες, σάλια κτλ.) φθάνουσι τὴν ἀξίαν 500 εκατ. φρ. Καὶ τῶν ἐριούχων κυριώτερὰ μέρη τῆς κατασκευῆς εἶναι ἡ Sedan ἥτις διατηρεῖ τὴν ἀρχαίαν τῆς φήμην εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν ὥραιοτέρων καὶ λεπτοτέρων γαλλικῶν ρούχων, ἡ Louviers, ἡ Elbeuf (ρούχα καὶ κασμίρια τοῦ συρμού) τὸ σπουδαιότερον ἐργοστάσιον τῆς Νορμανδίας, ἡ Lunviers ἀντίζηλος τῶν Elbauf, Abbeville, Castres. Εἰς δὲ τὴν κατασκευὴν τῶν ἐλαφρῶν μαλλίνων ὑφασμάτων ἐπιδίδουν ἡ Reims, (ἡ σημαντικωτέρα ἔδρα τῆς κατασκευῆς φανελῶν καὶ καλῶν μαλλίνων) ἡ Amiens (ἐπίχροκα, ποπελίνες καὶ τοῦ νεωτερισμοῦ ὑφάσματα) ἡ Roubaix καὶ Turcoing, κατασκευάζουσαι ὑφάσματα μικτὰ χαρακτηριζόμενα μὲ τὸ ὄνομα nouveautés. Εἶδος μαλλίνων ὑφασμάτων εἶναι καὶ τὰ σάλλια (châles). Οἱ Γάλλοι ἀπέκτησαν εἰδικότητά τινα ὡς πρὸς τὸ εἶδος τοῦτο τῆς ἐριουργίας προσπαθήσαντες διὰ παντοίων μέσων νὰ μιμηθῶσι τὰ σάλλια τῆς Ἰνδίας, τὰ λαχουρά λεγόμενα (Ε. §. 73). Τὰ καλὰ σάλλια κατασκευάζονται εἰς Παρισίους, οἵτινες ἔχουν τὸ μονοπώλιον τῶν πλουσίων κασιμιῶν. Εἰς τὸ Λυὸν κατασκευάζονται μέσης ποιότητος, εὐθὺνὰ δὲ εἰς τὴν Nîmes. Οἱ τάπιδες (tapis) κατασκευάζονται εἰς Anbusson, Abbeville, Amiens καὶ Turcoing. Ὑπάρχουν δὲ καὶ δύο ταπητουργεῖα ἀνήκοντα εἰς τὸ κράτος, τὸ τῶν Γοβελίνων Gobelins, ἐν Παρισίοις (1), οὗ οἱ τάπητες ἦσαν μοναδικοὶ

(1) Τὸ ταπητουργεῖον τῶν Γοβελίνων ἐγγὺς τῶν Παρισίων ἱδρυθὲν τὸν 16^{ον} αἰῶνα κατεστράφη διὰ τοῦ πυρὸς ἐπὶ τοῦ κράτους τῆς Κοινοῦτητος τοῦ 1871. Τὸ μοναδικὸν τοῦτο ἐργοστάσιον ἀνῆκεν ἀπὸ Λουδοβίκου τοῦ 14^{ου} εἰς τὴν κυβέρνησιν τῆς Γαλλίας καὶ ἐχρησίμευσεν ἰδίως εἰς τὴν κατασκευὴν πολυτιμωτάτων ταπήτων ἐξ ἐρίου ἢ μεταξοπρίλου προωρισμένων εἰς δῶρα ἡγεμονικῶς δικῆν ἱστορικῶν καιμηλίων. Ἡ βαφὴ καὶ ἐξεργασία τοῦ εὐγενεστάτου νήματος ἀνῆλθεν ἐν τῷ ἐργαστηρίῳ ἐκείνῳ εἰς τὸ ζενίθ τῆς Καλλιτεχνίας καὶ εἰς μυθώδη ἀξίαν· τάπης δύο ἢ τριῶν τετραγωνικῶν μέτρων ᾗξίσε 200 μέχρι 500 χιλ. φρ. καὶ πλέον.

ἐν Εὐρώπῃ καὶ τοῦ Beauvais, τὰ ὁποῖα δὲν ἐργάζονται διὰ τὸ ἐμπόριον ἀλλὰ χορηγοῦσι τὰ ὠριότερα ὑποδείγματα.

Τὰ μετὰ ξωτὰ. Ταῦτα κατέχουν τὴν πρώτην θέσιν μεταξύ τῶν γαλλικῶν χειροτεχνιμάτων, ὑπολογιζόμενα ἐτησίως εἰς 700 ἑκατ. φρ. Ἡ Γαλλία διαπρέπει κατὰ τὴν καλλιτεχνίαν τῆς ἐξεργασίας τῆς μετάξης, ἥτις εἶναι συγκεντρωμένη ἰδίως εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Ροδανοῦ, ἐπεξεργαζόμενῃ τὰ ποικιλώτερα καὶ κομψότερα μεταξωτὰ ὑφάσματα, κέντρον τῆς βιομηχανίας ταύτης εἶναι ἡ πόλις Λυὼν, ἥτις ἔχουσα 120 χιλ. ἰστούς ἐπασχολούντων χιλιάδας ἐργατῶν εἰς τὴν κατασκευὴν παντοειδῶν μεταξωτῶν ὑφασμάτων, βελούδων, χρυσοποικίλων κτλ. Εἰς τὴν κατασκευὴν δὲ τῶν ταινιῶν (rubans) προσέχει ὁ ἄγ. Στέφανος (St. Etienne). Εἰς τὰς δανδέλλας ἡ Atencon.

Ζακχαροποιΐα. Μεταξὺ τῶν βιομηχανιῶν τῶν ἀπορουσῶν τὴν τροφήν, ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ κατασκευὴ τῆς ζακχαρεως ἐξαγομένης ἐκ τῶν κοκκινογουλίων ἐπομένως τὰ ἐργοστάσια αὐτῆς κεῖνται εἰς τὰς ΒΔ. χώρας τῆς Γαλλίας ὅπου τὸ φυτὸν αὐτὸ καλλιιεργεῖται. Τὰ κυριώτερα ἐργοστάσια τῆς ζακχαροποιΐας εἶναι οἱ Παρίσιοι, ἡ Αἰλλή, αἱ Βαλενσιναί, Δουαί, Ἀρόαση. Ἡ παρaxyγὴ ὑπερβαίνει τὰ 200 ἑκατ. χιλιόγραμμα. Εἰς δὲ τὴν Μασσαλίαν, Βορδῶ, Νάντην καὶ Χάβρην εἶναι ἐργοστάσια καθαρίζοντα (raffineries) τὴν ἐκ τῶν ἀποικιῶν ἐρχομένην ἀκατέργαστον ζάκχαριν.

Ἡ κεραμεικὴ καὶ ἀγγειοπλαστικὴ, εὐρίσκουσα ἐν Γαλλίᾳ ἄφθονον τὴν πρώτην ὕλην ἀπασχολεῖ πλῆθος ἐργοστασίων, παρxyόντων ἐτησίως ἀγγεῖα 40 ἑκατ. φρ. Ἡ πορσελάνη κατεργάζεται ἰδίως εἰς Παρισίους ὅπου πλεσίον κεῖται τὸ περίφημον ἐθνικὸν ἐργοστάσιον τῶν Σεβρῶν (Sèvres), ἐργαζόμενον ὡς καὶ τὸ τῶν Gobelins, μόνον διὰ τοὺς ἡγεμόνας, καὶ τοῦ ὁποῖου τὰ προϊόντα, θαυμαζόμενα διὰ τὴν λεπτότητα καὶ χάριν χρησιμεύουν ὡς ὑπόδειγμα εἰς τὴν φιλόκαλον γαλλικὴν βιομηχανίαν. Ὁμοιον εἶδος βιομηχανίας εἶναι καὶ ἡ ὑελουργία, ἥτις

εδρίσκεται παντοῦ ἔνθα ὑπάρχουν γαιάνθρακες καὶ μεταξὺ τῶν προϊόντων τῆς ὁποίας μνημονεύομεν τοὺς γαλλικοὺς καθρέπτας κατασκευαζομένους εἰς τὸ θμέγα ἐργοστάσιον τοῦ Saint-Gobain.

Ἡ σαπωνοποιεῖα εἶναι ἕτερος σπουδαῖος κλάδος τῆς γαλ. βιομηχανίας. Ἡ Προβιγκία (Provence) παράγουσα ἔλαιον, κατασκευάζει τοὺς καλλιτέρους σάπωνας, γνωστοὺς ὑπὸ ὄνομα «σάπωνες τῆς Μασσαλίας», τῆς ὁποίας τὰ σαπωνοποιεῖα εἶναι τὰ περιφημότερα τῆς Εὐρώπης, τῶν δὲ τοῦ καλλωπισμοῦ ἡ κατασκευὴ συγκεντροῦται εἰς Παρισίους.

Χαρτοποιεῖα ἔχει πλεῖστα ἡ Γαλλία, παράγοντα ἐτησίως ὑπὲρ τὰ 80 ἑκατ. φρ. χάρτου. Τὰ ἐπισημότερα αὐτῶν εἶναι τὰ τῆς Angoulême Annonay κτλ. Εἰς τοὺς Παρισίους κατασκευάζεται ὁ χρωματιστὸς τοιχοχάρτης, ὅπου ὑπάρχει καὶ τὸ κέντρον πωλήσεως τῆς γραφικῆς ὕλης. Τῆς τυπογραφίας ἡ ἐτήσιος παραγωγή εἶναι περίπου 20,000 τόμοι καὶ φυλλάδια ἐξ ὧν 12,000 δημοσιεύονται ἐν Παρισίοις. Εἰς ταῦτα προσθετέον καὶ τὰς παντοσιδεῖς ἐφημερίδας ἀνερχομένας ἐπέκεινα τῶν 1,000 ὧν 600 δημοσιεύονται ἐν Παρισίοις.

Ἀντικείμενα τοῦ συρμοῦ καὶ πολυτελείας. Εἰς ταῦτα εἶναι πασίγνωστος ἡ ὑπεροχὴ καὶ εὐδικότης τῆς Γαλλικῆς βιομηχανίας. Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην ἀνάγεται α.) ἡ κατασκευὴ χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν κοσμημάτων, εἰς τὴν ὁποίαν οὐδεμία πόλις τῆς Γαλλίας φθάνει τοὺς Παρισίους, ἁξίας ὑπὲρ τὰ 50 ἑκατομ. φρ. β.) ἡ ὠρολογοποιεῖα ἣτις ἐξέχει εἰς Παρισίους καὶ Besancon καὶ ἡς τὰ προϊόντα φθάνουν τὰ 35 ἑκατ. φρ. γ.) ἡ κατασκευὴ χειροκτίων, (ἣτις τοιαύτην λαμβάνει ὁσημέρσι ἀνάπτυξιν, ἐξήγουσα μόνον 1 1/2 ἑκατ. ζεύγη), ἡ πιλοποιεῖα, ὑποδηματοποιεῖα κτλ. δ.) ἡ ἀρώματοποιεῖα, περιλαμβάνουσα τοὺς σάπωνας, παχύμυρα, ἀρώματα καὶ τόσα ἄλλα ἀντικείμενα τοῦ καλλωπισμοῦ, καὶ συρμοῦ ὅτινα κατασκευαζόμενα ἐν Παρι.

οίσις ιδίως, εἶναι ἐπιζήτητα εἰς ὅλον τὸν κόσμον διὰ τὴν χάριν καὶ φιλοκαλίαν ὑπὸ τὸ ὄνομα «articles de Paris».

43. **Σύνολον τῆς βιομ. παραγωγῆς.** Ἀπληριθμήσαμεν τὰ κυριώτερα εἶδη τῆς Γαλλικῆς βιομηχανίας. Ἐκτιμῶσι τὴν ἐτησίαν παραγωγὴν αὐτῆς κατὰ προσέγγισιν εἰς 12 ἕως 15 δισεκατομμύρια, ποσότης προφανῶς κατωτέρα ἀπὸ τὴν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς. Ἐπὶ τινων ὅμως ἐδικῶν βιομηχανιῶν ἐρρνιζόμεθα πληροφορίας ἀκριβεστέρας ὡς ἑξῆς:

Ἡ Γαλλία παράγει 12 ἑκατ. τόνους γαιάνθρακος καὶ ὑπὲρ τὸ 1 ἑκατ. τόνους χυτοσιδήρου. Καταναλίσκει εἰς τὴν βιομηχανίαν της 50 ἑκατ. θεικοῦ ὀξέως. Παράγει 200 ἑκατ. γ. ζακχάρεως καὶ ὑφάσματα παντοῖα 3 δισεκατομ. φρ. Παρεχόμενοι τοὺς ἀριθμοὺς τούτους πρὸς τοὺς τῶν ἀρχῶν τοῦ αἰῶνος τούτου (1) βλέπομεν μεγίστην πρόοδον εἰς τὴν βιομηχανίαν τῆς Γαλλίας.

Ἡ παραγωγὴ αὕτη εἶναι ἀνίσως διαμοιρασμένη ἐπὶ τοῦ γαλλικοῦ ἐδάφους. Διότι μεγίστη μὲν παρκτηρεῖται βιομηχανικὴ δραστηριότης εἰς ὅλας τὰς βορειοδυτικὰς χώρας (συμπεριλαμβανομένων τῶν Παρισίων) ὅπου ἐξασκοῦνται αἱ περισσότεραι τῶν βιομηχανιῶν, ιδίως αἱ μεταλλουργικαὶ καὶ αἱ ὑφαντικαί· μεγίστη δραστηριότης εἰς τὰς βορειοανατολικὰς ἐπαρχίας, ὅπου συγκεντροῦνται ἡ σιδηρουργία καὶ βαμβακουργία, καὶ εἰς τὰς περὶ τὴν ἀνθρακοῦχον λεκάνην τοῦ Λείγερως ἔνθα καὶ ἡ Λυών. Κίνησις μετρία εἰς τὰς ΝΑ. ἐπαρχίας, ὅπου ἡ σπουδαιότερα ἐπασχόλησις εἶναι ἡ κατεργασία τῆς μετὰξης, τοῦ ἐρίου καὶ τοῦ σάπωνος. Ἀφ' ὅλα τέλος τὰ

(1) Εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος ἡ Γαλλία παρήγαγε ἑλαττον τῶν 900,000 τόνων γαιάνθρακος, 100,000 τόνων χυτοσιδήρου, εἶχε μηχανὰς μόλις 1,000 ἵππων δυνάμεως, δὲν κατεσκεύαζε ζάχαριν, ἡ δὲ ἀξία τῶν ὑφασμάτων της δὲν ὑπερέβαινε τὰ 800 ἑκατομμύρια φρ.

μέρη ἢ βιομηχανία εἶναι ὀλιγώτερον ἀνεπτυγμένη εἰς τὰς ΝΔ. χώρας. Δὲν ὑπάρχει δὲ σχεδὸν παντελῶς εἰς τὰ γερμανικά ὁροπέδια τοῦ Κέντρου καὶ τῆς Βρετάννης.

44. Μέσα τῆς συγκοινωνίας. Κατὰ τὰ φυσικά ἢ τεχνητὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας ἡ Γαλλία εἶναι μία τῶν πλουσιωτέρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Ἡ ἐσωτερικὴ αὐτῆς συγκοινωνία διευκολύνεται θαυμασίως διὰ τῶν ἀρίστα κατασκευασμένων ὁδῶν τῆς, διὰ τῆς πλευσιμότητος τῶν πολυαρίθμων αὐτῆς ποταμῶν, διὰ τῶν θαυμασίως ἐνουσῶν αὐτοῦς διωρύγων καὶ διὰ τῶν πανταχοῦ διχλαδιζομένων σιδηρομρόμων τῆς.

Ὅδοι. Αἱ ἐθνικαὶ ὁδοὶ ἔχουσιν ἑκτασιν 35 χ. χιλιομέτ.
 » αἱ ἐπαρχιακαὶ » » 45 χ. »
 » αἱ μεγάλαι δημοτικαὶ » » 75 χ. »
 ἦτοι τὸ σύστημα τῶν ὁδῶν τῆς Γαλλίας ἔχει ἀνάπτυξιν 150,000 χιλιομ. περίπου.

Ποταμοί. Πλεῖσται μεγάλοι γρχμαὶ ἐσωτερικῆς ναυτιλίας, σχηματιζόμεναι ἀπὸ τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν καὶ ἀπὸ τὰ ὕδατα τῶν ἐνουσῶν αὐτοῦς διωρύγων, κáμνουν ὥστε διὰ τοῦ ἐδάφους τῆς Γαλλίας νὰ συγκοινωνῶσιν αἱ θρέχουσαι αὐτὴν πρὸς νότον, βορρᾶν καὶ δύσιν θάλασσα. Μέγας ἀριθμὸς διωρύγων δευτέρως τάξεως προσκολλῶνται ἐπὶ τῶν κυρίων τούτων γρχμῶν καὶ συγκοινωνοῦσι ἐν μέρος τοῦ κράτους μὲ τὸ ἄλλο.

Αἱ πλεῖσται ὁδοὶ ἐφ' ὧν τελεῖται ἡ ἐσωτερικὴ συγκοιν. περιλαμβάνει α.) τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰ πλευστὰ ποτάμια, μήκους ὀλικοῦ 9,400 χιλιομ. β.) τὰς πλευστὰς διώρυγας, ἔχουσας μήκος περίπου 4,800 χιλιομ. καὶ δικιουμένους εἰς διώρυγας συνδέσμου (canaux de jonction) ἦτοι διώρυγας τῆς μεγάλης συγκοινωνίας καὶ εἰς διώρυγας παραπλεύρους (lateraux) διευκολυνούσας τὸν φυσικὸν πλοῦν ποταμοῦ. Ἰδοὺ ποῖα εἶναι τὰ κυριώτερα συμπλέγματα τῶν διωρύγων τούτων.

Α.) Τὸ τοῦ Σηκουάνα, τὸ ἐντελέστερον, εἰς τὸ ὁποῖον πε

ριλαμβάνεται 1) ἡ διώρυξ **Saint-Quentin** (98 χιλμ.) καὶ αἱ διώρυγες τῆς **Φλάνδρας**, δι' ὧν συγκοινωνοῦσιν ὅλοι αἱ πολυάριθμοι πόλεις τῆς βιομηχ. ἐκείνης χώρας. 2) ἡ διώρυξ τῆς **Σάμερς** (67 χιλμ.), 3) τῶν Ἀρδενίων (93 χιλμ.), 4) ἡ δ. τῆς Μάρνης πρὸς τὸν Ρῆνον, ἡ μεγαλύτερη πασσῶν (320 χιλμ.), 5) ἡ δ. τῆς Βουργωνίας (242 χιλμ.), 6) τῆς Νιβερναί (174 χιλμ.) καὶ 7) ἡ δ. τῆς Λοάρης (44 χιλμ. Διὰ τῶν διωρύγων τούτων ὁ Σηκουάνας τίθεται εἰς συγκοινωνίαν μὲ ὅλους τοὺς περικυκλοῦντας αὐτὸν ποταμούς.

Β'.) Τὸ τοῦ Αἰγίηρος, τὸ πτωχότερον, εἰς ὃ περιέχεται 8) ἡ κεντρικὴ διώρυξ (117 χιλμ.), 9) ἡ διώρυξ Βερόν (258 χιλμ.) 10) αἱ διώρυγες τῆς Βρετάνης (367 χιλμ.) δι' ὧν συγκοινωνοῦσιν ἐσωτερικῶς ὅλοι οἱ μεγάλοι λιμένες τῆς Βρετάνης.

Γ'.) Τὸ σύμπλεγμα τοῦ Ῥοδανοῦ, περιέχει τὴν διώρυγα τὴν ἀπὸ Ῥοδανοῦ εἰς τὸν Ρῆνον (350 χιλμ.) λήγουσαν πλησίον τοῦ Στρασβούργου, καὶ ἄλλας δευτερευούσας διώρυγας.

Δ'.) Τὸ τοῦ Γαρόνα ἔχει μόνον μίαν διώρυγα ἣτις καλεῖται **canal du Midi**, ἐν τῶν πρώτων ἀριστοτεχνημάτων τῶν γάλλ. μηχανικῶν ἐπὶ Λουδοβίκου 14ου διότι, ἔχον ἑκτασιν 240 χιλμ. καὶ ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ Γαρόνα παρὰ τὴν Τουλώσιν καὶ καταλήγον εἰς τὴν ἐπὶ τῆς Μεσογείου πόλιν **Cette**, ἐνώνει τὰς δύο θαλάσσας.

Σιδηροδρομοί. Οἱ σιδηρόδρομοι τῆς Γαλλίας ἔχουν ἑκτασιν 15 χιλμ. καὶ ὅταν τελειοποιηθῶσιν θέλουν ἔχει 20 χιλμ. Παρεχωρήθησαν δὲ εἰς ἑξ. μεγάλας ἐταιρίκας διαμοιρασθεῖσας ὅλον τὸ γαλλικὸν ἔδαφος. Αἱ ἐταιρίαι αὗται εἶναι ἡ τῶν σιδηροδρόμων 1) τῆς Δύσεως, 2) τοῦ Βορρῆ, 3) τῆς Ἀνατολῆς, 4) τοῦ ἀπὸ Παρισίων εἰς Μεσόγειον, 5) τοῦ Ὀρλεάνς καὶ 6) τῆς Μεσημβρίας. Ὅλοι αὗται αἱ ἐταιρίαι, ἐκτὸς τῆς 7ης ἔχουν τὴν ἀρχὴν τῆς γραμμῆς των ἐν Παρισίοις, ὅπου συνδέονται διὰ τοῦ σιδηροδρόμου τῆς ζώνης (*ceinture*) ὅστις διατρέχει τὴν περιφέρειαν τῶν Παρισίων ἔσωθεν τῶν ὀχυρωμάτων.

Ι. Ὁ σιδηρόδρομος τῆς Δύσεως (**Ouest**) ἔχει τρεῖς μεγάλ

λας γραμμὰς α.) πρὸς τὴν Ἀθήν, β.) πρὸς τὸ Χερσούργον καὶ γ.) πρὸς τὴν Βρέστην.

II. Ὁ τοῦ Βορρᾶ (Nord) περιλαμβάνει τρεῖς μεγάλας γραμμὰς α.) τὴν γραμμὴν τῆς Λίλλης ἣτις φέρει εἰς Βέλγιον καὶ Δονκέρκην, β.) τὴν γραμμὴν τῆς Ἀριένης καὶ τοῦ Καλαὶ διὰ τῆς Βουλώνης. Ἡ γραμμὴ αὕτη εἶναι ὁ κυριώτερος δρόμος μεταξὺ Παρισίων καὶ Λονδίνου, διανυόμενος διὰ τῆς μεγάλης ταχύτητος, εἰς διάστημα 10 $\frac{3}{5}$ ὥρων, γ.) τὴν γραμμὴν τοῦ ἀγ. Κουεντίνου φέρουσαν εἰς τὴν κάτω Γερμανίαν.

III. Ὁ τῆς Ἀνατολῆς (Est) περιλαμβάνει δύο μεγάλας γραμμὰς α.) τὴν γραμμὴν τοῦ Στρασβούργου συγκοινωνοῦσαν διὰ τῆς γεφύρας Kel μετὰ τὸν σιδηρόδρομον τοῦ δουκάτου τῆς Βάδης, καὶ φέρει εἰς Γερμανίαν Αὐστρίαν κτλ. β.) τὴν γραμμὴν τῆς Μουλούσης, φέρουσαν εἰς Ἀλσατίαν.

IV. Ὁ ἀπὸ Παρισίους εἰς Μεσόγειον σιδηρόδρομος, ὁ μεγαλύτερος ὅλων τῶν λοιπῶν, διακεῖται εἰς δύο μεγάλας γραμμὰς α.) τῆς Λυὼν καὶ Μασσαλίας, ἣτις φθάνει εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ροδανοῦ, διακεῖται εἰς δύο βραχίονας περιλαμβάνοντας ὅλην τὴν παραλίαν τῆς Μεσογείου. Ἡ γραμμὴ αὕτη εἶναι ὁ συνήθης δρόμος ἀπὸ Παρισίους εἰς τοὺς λιμένας τῆς Μεσογείου διὰ τῶν Γαλλικῶν ἀτμοπλοίων τῆς Μασσαλίας. β.) ἡ γραμμὴ τῆς Ἰταλίας ἣτις ἀποσπᾶται ἀπὸ τὴν προηγουμένην εἰς Macon καὶ Λυὼν, φθάνει μέχρι τῶν προπόδων τοῦ Γενισίου ὄρους, διέρχεται διὰ τῆς συρίγγος (tunnel) (1) καὶ φθάνει εἰς Σοῦσα καὶ Τουρῖνον, ὅπου ἐνοῦται μετὰ τοὺς Ἰταλικοὺς σιδηροδρόμους.

(1) Τὸ tunnel τοῦ Mont-Genis εἶναι τὸ μακρύτερον ἀφ' ὅσα μέχρι τοῦδε διετρήθησαν ὁ ἄνθρωπος, διότι ἔχει μῆκος 12,233,35 μέτρα διανυόμενα ὑπὸ τοῦ σιδηροδρόμου εἰς διάστημα 22 λεπτῶν τῆς ὥρας. Πῆξατο τὸν Αὐγούστου τοῦ 1857 καὶ ἐτελείωσε τὸν Δεκέμβριον 1870, ἡ δαπάνη τῆς διατρυπήσεως ἔφθασε τὰ 75 ἑκατ. φρ.

V. Ὁ τῆς Ὀρλεάνης σιδηρόδρομος διακίρεται εἰς τρεῖς κυρίως γραμμὰς α.) τὴν φέρουσαν εἰς Βορδῶ, β.) τὴν τῆς Βρετάνης φθάνουσαι εἰς Βρέστ, γ.) τὴν κεντρικὴν λήγουσαν εἰς Ἄσπεν ὅπου ἐνοῦται μετὰ τοὺς μεσημβρινούς σιδηρόδρομους.

VI. Ὁ τῆς Μεσημβρίας (midi), ἀρχόμενος εἰς Βορδῶ, διακίρεται εἰς δύο μεγάλας γραμμὰς, α.) τὴν γραμμὴν τῆς Βαυδόννης ἢ Ἰσπανίας, β.) τὴν γραμμὴν τῆς Σέττης, ἥτις ἐνοῦται μετὰ τῶν σιδηρόδρομων τοῦ II. συμπλέγματος.

Ὅλαι αὗται αἱ κύριαι γραμμαὶ ὑποδικιοῦνται εἰς πλῆθος διακλαδώσεων δι' ὧν συγκοινωνοῦσι θαυμασίως ἅπασαι αἱ πόλεις τῆς Γαλλίας.

Κυκλοφορία. Οἱ σιδηρόδρομοι μεταφέρουσιν ἐτησίως 100 ἐκατ. ἐπιβατῶν καὶ 38 ἐκατ. τόνους ἐμπορευμάτων. Αἱ εἰσπράξεις δὲ αὐτῶν εἶναι περίπου 700 ἐκατ. φρ. ($\frac{1}{3}$ διὰ τοὺς ἐπιβάτας καὶ $\frac{2}{3}$ διὰ τὰ ἐμπορεύματα) ὥστε ἀνταλογοῦν 44 χ. φρ. εἰς ἕκαστον χιλιόμετρον.

Τηλέγραφοι. Ἡ Γαλλία ἔχει ὑπὲρ τὰς 32,230 χιλιομ. τηλεγραφικὰς γραμμὰς ἐναερίους, ὧν κέντρον εἶναι ἡ πόλις τῶν Παρισίων καὶ διακλαδιζομένης πανταχοῦ κατὰ μῆκος τῶν σιδηρόδρομων. Δι' ὑποβρυχίων δὲ καλωδίων συγκοινωνεῖ ἡ Γαλλία μετ' ὅλας τὰς ὑπὸ τῆς θαλάσσης χωριζόμενας ἀπ' αὐτῆς χώρας. Ὁ μεταξὺ Καλαὶ καὶ Δούβρου εἶναι ὁ πρῶτος τεθείς (1851) ὑποβρύχιος τηλεγράφος, δι' οὗ ὡς καὶ διὰ πολλῶν ἄλλων κατόπιν τεθέντων συγκοινωνοῦσι τὸ Λονδίνον καὶ οἱ Παρισῖοι. Τῷ 1854 ἐτέθη ὑποβρύχιος τηλεγράφος μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἀλγερίου.

45. Ἡ ναυτελία. Ἡ μὲν ἀκτοπλοία, εἰς ἣν περιλαμβάνεται καὶ ἡ ἀλιεῖα τῶν μηχανίδων (βρεγκῶν), ἐνεργεῖται πρὸ πάντων εἰς τοὺς ἐξῆς λιμένας· Μασσαλίαν, Χάβρην, Βορδῶ, Νάντην, Ρουένην, Δονκέρην, Σέττην. Ἡ δὲ ναυτελία τῶν μεγάλων πλοίων λαμβάνει χώραν κατὰ πρῶτον λόγον μετὰ τὴν Γαλλίαν καὶ Ἀγγλίαν, κατὰ δεύτερον μετὰ τὴν Γαλλίαν, Ἰταλίαν, Τουρκίαν, Ἰσπανίαν καὶ Ρωσσίαν, συγκεντρουμένη εἰς τοὺς μεγάλους λιμένας τῆς Γαλλίας, οἵτινες εἰσὶν κατὰ

τάξιν: ἡ Μασσαλία καὶ Χάδρη κατέχουσιν τὴν πρώτην θέσιν, ἔπειτα ἡ Βορδὼ, Νάντη καὶ Δονκέρκη κτλ.

Ἡ δὲ δύναμις τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας τῆς Γαλλίας εἶναι 15,600 πλοῖα χωρητικότητος 1 ἑκατομ. πέριπου τόνων. Πρὸ τριήκοντα ἐτῶν ὁ ἀριθμὸς τῶν πλοίων μένει σχεδὸν στάσιμος, ἀλλ' ἡ χωρητικότης ἐδιπλασιάσθη πέριπου.

Ἡ γενικὴ κίνησις τῆς ναυτιλίας ἦτοι ὁ κατὰ πλους καὶ ἀπό πλους ὁμοῦ ἀναβαίνει εἰς πλέον τῶν 16 ἑκατομ. τόνων ἦτοι εἰς τὸ ἥμισυ τῆς κινήσεως τῶν Ἀγγλικῶν λιμένων.

Ἀτμοπλοῖα. Αἱ κυριώτεροι ἀτμοπλοῖα καὶ γραμμαὶ τῆς Γαλλίας ἐν τῷ Ὁκεανῷ εἶναι ἄ.) αἱ διατηροῦσαι τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν διαφόρων λιμένων τῆς Γαλλίας β'). αἱ διατηροῦσαι τὴν συγκοινωνίαν μετὰ τῶν ξένων χωρῶν. Αὗται εἶναι 1) ἡ μεταξὺ Δονκέρκης, Ἀγγλίας, Ροττερδὰμ καὶ Πετρούπολεως 2) ἡ μεταξὺ Καλαὶ καὶ Δούβρου τῆς Ἀγγλίας ἥτις εἶναι ἡ συντομωτέρη ὁδὸς μεταξὺ Λονδίνου καὶ Παρισίων (1), 3) ἡ μεταξὺ Βουλώνης καὶ Φολκστώνης γραμμὴ, ἀντίπαλος τῆς τοῦ Καλαὶ καὶ 4) ἡ μεταξὺ Διέπτης καὶ Νιουγέβεν διὰ Λονδίνου.

Εἰς τὴν Χάδρην ὑπάρχουν ἕτεροι ἀτμ. γραμμαὶ φέρουσαι ἄ.) εἰς διαφόρους λιμένας τῆς Ἀγγλίας (Σούτχαμπτον, Λι-βερπούλ, Λονδίνον, Γλασκώβην) τῆς Ὁλλανδίας (Ροττερδὰμ) τῆς Γερμανίας (Αμβούργον) τῆς Πορτογαλλίας (Λισβώνη), β'). εἰς τὴν Νέαν Ὑόρκην τῆς Ἀμερικῆς. ἡ γραμμὴ αὕτη τελεῖ-

(4) Ἡ ἐθνοσυνέλευσις τῆς Γαλλίας ἐπικύρωσε τέλος πάντων τὴν σύμβασιν, δι' ἧς παραχωρεῖται ἐπὶ 99 ἔτη ὁ ὑποθαλάσσιος σιδηρόδρομος ὑπὸ τὸ στενὸν τοῦ Καλαί. Τὸ κολοσσιαῖον τοῦτο ἔργον θὰ ἀποπερατωθῇ ἐντὸς 15 ἐτῶν, ἂν δὲν ἀπαντηθῶσιν κατὰ τὴν διάρρησιν βράχοι· τούναντίον ἂν εὐρεθῇ γυψώδης γῆ, ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου μέχρι τοῦ ἑτέρου, ἦτοι εἰς μῆκος 30,000 μέτρων, ἡ δεκαπενταετὴς διάρκεια θὰ ἐλαττωθῇ ἐπαισθητῶς.

ται εἰς 10 ἡμέρας ἀπὸ Βρέστην εἰς Νέαν Ὑόρκην διὰ τῶν ἀτμοπλοίων τῆς ὑπερωκεανείου ἐταιρίας.

Εἰς ἄγ. Ναζαὶρ ἄρχονται γραμμαὶ φέρουσαι α.) εἰς Βερκ-κρουζ (Μεξικόν) Χαθόχαν (Ἀντίλλας) κτλ. Μαρτινίκαν β.) εἰς τὸν Ἰσθμὸν τοῦ Παναμαῶ καὶ εἰς ὅλους τοὺς λιμένας τῆς Ἀμερικῆς. Ὅλοι αὗται αἱ γραμμαὶ τελοῦνται διὰ τῶν ἀτμοπλοίων τῆς Ὑπερωκεανείου ἐταιρίας.

Τέλος ἀπὸ Βορῶ ἀναχωροῦν ἀτμόπλοια τῶν ἐθνικῶν διαπορθμεύσεων διὰ Ῥοττερδάμην, Χαμβούργον, Ἀγγλίαν, Ν. Ἀμερικὴν, Βρασιλίαν κτλ.

Β.) Αἱ κυριώτεραι Γαλλικαὶ ἀτμοπλοικαὶ γραμμαὶ τῆς Μεσογείου ἐδρεύουσι εἰς τὴν Μασσαλίαν ἥτις εἶναι τὸ σπουδαιότερον κέντρον τῆς μεγάλης Γαλλικῆς ναυτιλίας. Αἱ ἀτμοπλοικαὶ αὗται γραμμαὶ τῆς Ἀνατολῆς, αἱ συχνότεραι ὅλων ὧν τὰ ἀτμόπλοια μεταβαίνουν εἰς τὴν Ἑλλάδα (Πειραιᾶ), Κωνσταντινούπολιν, (διὰ πλους 6 $\frac{1}{2}$ ἡμερῶν) εἰς Μαύρην θάλασσαν μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Δονάβειος (Ἰσραήλ) καὶ Γραπεζοῦντα εἰς Ἀλεξάνδρειαν (6 ἡμ.), Πορτ Σαίτ, λιμένας τῆς Συρίας καὶ Σμύρνης. Ἐκ τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ ἀτμόπλοια τῆς αὐτῆς ἐταιρίας τῶν Γαλλικῶν διαπορθμεύσεων φέρουσιν εἰς Ἰνδίαν, Κίαν, Ἰαπωνίαν, Ὠκεανίαν καὶ νῆσον τοῦ Μαυρικίου.

Οὕτω τῶν μὲν ἀτμοπλοικῶν γραμμῶν τοῦ Ὠκεανοῦ κέντρον εἶναι ἡ Χάβρη, τῶν δὲ γραμμῶν τῆς Μεσογείου καὶ Ἀνατολῆς ἡ Μασσαλία.

46. Νομίσματα, μέτρα καὶ σταθμά. Ἡ νομισματικὴ μονὰς τῆς Γαλλίας εἶναι τὸ ἀργυροῦν φράγκον (franc), νόμισμα βάρους 5 γραμμῶν, διαιρούμενον εἰς 100 ἑκατοστὰ (centimes).

Τὰ πραγματικὰ νομίσματα εἶναι:

- α.) Ἀργυρῶν. Τὸ φράγκον, τὸ δίφραγκον, τὸ πεντόφραγκον, τὸ $\frac{1}{2}$ καὶ $\frac{1}{4}$ τοῦ φράγκου.
β.) Χρυσῶν. Πεντάφραγκον, δεκάφραγκον, εἰκοσάφραγκον, τεσσαρχικοντάφραγκον καὶ ἑκατοντάφραγκον.

*Εν φράγκον ἰσοδυναμεῖ μὲ μίαν νέαν Ἑλληνικὴν δραχμὴν μὲ παλαιὰν 1 καὶ 11 λεπτά.

Τὰ νομισματοκοπεῖα τῆς Γαλλίας κείμενα ἐν Παρισίοις καὶ Βορδῶ (ἄλλοτε εἰς Στρασβούργον), κόπτουσι κατ' ἔτος 2 μέχρι 400 ἑκατομμυρίων νόμισμα, πρὸ πάντων χρυσοῦν. Ἡ Γαλλία εἶχε πρὸ τοῦ πολέμου τοῦ 1870—1871, περίπου 4 $\frac{1}{2}$ δισεκ. νομίσματα.

Δυνάμει τῆς συνθήκης τοῦ 1865, τὸ νομισματικὸν τοῦτο σύστημα ἐγένετο δεκτὸν εἰς Γαλλίαν, Ἑλβετίαν καὶ Ἰταλίαν κτλ.

Τραπεζικὰ γραμμάτια ἔχει τὸ προνόμιον ἐν Γαλλίᾳ νὰ ἐκδίδῃ ἢ ἐν Παρισίοις ἐδρεύουσα Τραπεζα τῆς Γαλλίας, ἥτις ἐν τε τῷ κεντρικῷ καταστήματι καὶ εἰς τὰ 80 ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ὑποκαταστήματα, προέξοφλεῖ 6 δισεκατ. περίπου τὸ ἔτος (2 50).

Μέτρον καὶ σταθμ. Τὸ μετρικὸν σύστημα τῆς Γαλλίας, βᾶσιν ἔχει τὸ ΜΕΤΡΟΝ (mètre), μονάδα σταθερὰν καὶ ἀναλλοίωτον, διότι τὸ μέτρον εἶναι τὸ 40,000,000 μόριον τοῦ γήινου μεσημβρινοῦ. Καὶ μέτρα μὲν μήκους εἶναι τὸ μέτρον, δεκάμετρον, ἑκατόμετρον. Διὰ τὰς γεωγραφικὰς ἀποστάσεις, μεταχειρίζονται τὸ χιλιόμετρον (kilomètre = 1,000 μέτρα) (1).

Τὸ μέτρον ὑποδιαιρεῖται εἰς 10 ὑποδεκάμετρα καὶ 100 ὑφεκατόμετρα,

Τὸ μέτρον ἰσοδυναμεῖ μὲ 1,50 πηχ. Κωνσταντινουπόλεως.

(1) Οἱ ναυτικοὶ ὡς μέτρον τῶν ἀποστάσεων μεταχειρίζονται τὸ μίλιον ἰσοδυναμεῖ μὲ 8,152 μέτρα· διὰ μέτρον τῆς ταχύτητος τοῦ πλοίου τὸν κόμβον (soeur) ἰσοδυναμοῦντα μὲ 15 μέτρα καὶ 43 ἑκατοστά· τὸ βάθος τὸ μετροῦν μὲ τὰ βράτσα (Brasse) = 4 μ. 62 ἑκατοστά.

Μέτρᾳ ἐπιφανείας συνηθέστερα εἶναι τὸ τετραγωνικὸν μέτρον, τὸ τετρ. μυριάμετρον ἢ hectare=10,000 τετραγ. μέτρᾳ, τὸ τετραγωνικὸν χιλιόμετρον (kilomètre carré) ἰσοδυναμεῖ μὲ 100 hectares ἢ 1 ἑκατομ. τετραγωνικὰ μέτρᾳ.

Μέτρᾳ χωρητικότητος σπερεῶν καὶ ρευστῶν συνειθέστερα εἶναι ἡ λίτρα (litre), τὸ δεκάλιτρον=10 λίτρας, τὸ ἑκατόλιτρον=100 λίτρας, τὸ κυβικὸν μέτρον ἢ stère=10 ἑκατόλιτρα. Μία λίτρα ἰσοδυναμεῖ μὲ $\frac{3}{4}$ βάρος ὕδατος μιᾶς Τουρκικῆς ὀκάς.

Τῶν σταθμῶν βάσις εἶναι ἡ γραμμ. ἢ (gramme) (παριστῶσα τὸ βάρος ἐνὸς ὑφεκατομέτρου κυβικοῦ ὕδατος, ἐν τῇ μείζονι πυκνότητί του), τὸ δεκάγραμμον=10 γραμμᾶς, ἑκατοστάγραμμον=100 γραμμᾶς, τὸ χιλιόγραμμον=1000 γραμμᾶς.

Τὸ χιλιόγραμμον (kilogramme)=312 δράμια Τουρκικὰ.

47. Ἑμπορίον. Ἡ Γαλλία ἀνήκει εἰς τὰ βιομηχανικὰ ἔθνη τῆς Εὐρώπης καὶ ὡς πρὸς τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἐμπορίου αὐτῆς ἐν γένει κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν, ἐρχομένη ἀμέσως μετὰ τὴν Μ. Βρεττανίαν. Κειμένη ἐν τῷ κεντρῷ τῆς Δ. Εὐρώπης, βρεχομένη ὑπὸ τεσσάρων θαλασσῶν, δι' ὧν ὡς ἔρρεθη (§ 45), συγκοινωνεῖ εὐκόλως μὲ τὰ βόρεια κράτη, μὲ τὸν νέον κόσμον καὶ μὲ ὅλην τὴν λεκάνην τῆς Μεσογείου, ἀπέχουσα ὀλίγας ἡμέρας μόνον ἀπὸ τὸν ἰσθμὸν τοῦ Σουέζ, ὅστις τῇ ἠνέωξε τὴν ἄμεσον συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Ν. Ἀσίας, τῆς ἀπωτάτω Ἀνατολῆς καὶ τῆς Ὠκεανίας, ἡ Γαλλία καθίσταται οὕτω προσιτὴ εἰς τὰ πλούτη σύμπαντος τοῦ κόσμου καὶ δύναται εὐκόλως νὰ διαχέῃ παντοῦ τὰ προϊόντα τῆς γεωργίας καὶ τῆς βιομηχανίας αὐτῆς.

ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΝ ΕΜΠΟΡΙΟΝ τῆς Γαλλίας, συναυξάνει μετὰ τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἐθνικῆς παραγωγῆς, μετὰ τῆς βελτιώσεως τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας, μετὰ τῆς

προόδου τῆς ἐλευθερίας τῶν συναλλαγῶν, ἕνεκα τῶν τριῶν τούτων λόγων ἠύξησε σημαντικῶς· διότι ἐνῶ πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν ἦτον κατώτερον τοῦ ἐνὸς δισεκατομμυρίου σήμερον ὑπερβαίνει τὰ 8 δισεκατομμύρια, ἐξ ὧν 4 διὰ τὴν εἰσαγωγὴν καὶ ὑπὲρ τὰ 4 διὰ τὴν ἐξαγωγὴν.

Ἡ πρόοδος αὕτη παρατηρήθη ἰδίως εἰς τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας καὶ εἰς τὴν πίστιν· διότι ἀπὸ τοῦ 1850 οἱ σιδηροδρομοὶ ἐτριπλασιάστηκαν, ὥς καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπιστολῶν, αἱ προσεμφλήσεις τῆς Γαλ. Τραπεζῆς καὶ ἡ κίνησης τῶν πολυτίμων μετάλλων, ὑπερτεροῦσι γενικῶς τὸ 1 δισεκατ. ἐξ ὧν 700 ἐκατ. δι' εἰσαγωγὴν. Μολονότι δὲ ἡ Γαλλίᾳ ἐνεργεῖ τὸ περισσότερον αὐτῆς ἐμπόριον διὰ θαλάσσης, ἡ κίνησης ὅμως τῆς ναυτιλίας τῆς δὲν ἀνεπτύχθη τόσον ὅσον καὶ τὰ λοιπὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας.

48. Εἰσαγωγὴ. Ἡ Γαλλία, βιομηχανικὸς τόπος, εἰσάγει πρὸ πάντων τὰς πρώτας ὕλας ὅσαι ἀναγκαιοῦν εἰς τὴν βιομηχανίαν αὐτῆς καὶ τὰς ὁποίας αὐτὴ δὲν παρῆχει, ἢ παρῆχει εἰς ποσότητες ἀνεπαρκῆ. Ἡ ποσότης τῆς εἰσαγωγῆς ταύτης εἶναι περίπου 2 δισεκατ. ἀναγκαίων τῇ βιομηχανίᾳ αὐτῆς ὕλων καὶ 800 ἐκατ. δὲ ἀντικείμενα καταναλώσεως. Αἱ πρώται ὕλαι ἃς ἡ Γαλλία εἰσάγει εἶναι:

1.) Αἱ ὑφαντικαὶ ὕλαι, ἥτοι ἡ μέταξα εἰσαγωμένη ἐκ τῆς Κίνας, Ἰαπωνίας καὶ Ἀνατολῆς (ἀξίας 350 ἐκατομ. φράγκων)· ὁ βόμβαξ ἐκ τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν, Ἰνδίας καὶ Αἰγύπτου (200 ἕως 425 ἐκατ.)· τὸ ἔριον ἐκ τῆς Αὐστραλίας, Ἀφρικῆς, Γερμανίας κτλ. (250 ἐκατομ.)· τὸ λῆνον καὶ κόνναξι, ἐκ τοῦ Βελγίου, Ἀγγλίας, Ρωσσίας κτλ. (30 ἕως 90 ἐκατ.).

2.) Τὰ ἀποικιακὰ, ἥτοι ζάχαρις ἐκ τῶν γαλ. ἀποικίων (100 ἐκατ.). καφὲς, (80 ἐκατ.), ταμβάκο (20 ἐκατ.), κακάο (10 ἐκατ.)· ἐκ τῶν τροπικῶν χωρῶν, ὥς καὶ τέιον ἐκ τῆς Κίνας (1 $\frac{1}{2}$ ἐκατ.), βανιλίαν καὶ διχορὰ ἀρωματικά (5 $\frac{1}{2}$ ἐκατ.), βαφικὰ ξύλα κτλ. (25 ἐκατ.).

ινδικόν (20 εκατ.), ὅλα ταῦτα λαμβάνουσα ἐκ τῶν τροπικῶν χωρῶν.

3.) Τὰ μέταλλα, ἥτοι χαλκόν (45 εκατ.), μόλυβδον (15 εκατ.), ψευδάργυρον (18 εκατ.), χυτοσίδηρον (10 εκατ.), ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν, κάτω Ρωσσίαν κτλ., γαιάνθρακα (100 εκατ.), ἐκ τοῦ Βελγίου, Πρωσσίας καὶ Ἀγγλίας.

4.) Ἄλλα ὕλαι χρήσιμοι διὰ τὴν γεωργίαν καὶ βιομηχανίαν, ἥτοι δέρματα, σπόρους (350 εκατ.) καὶ

5.) Τρόφιμα (100 εκατ.).

Τὰ δημητριακὰ ἀποτελοῦσιν ἰδιαίτερον ἄρθρον οὗ ἡ εἰσαγωγή ποικίλλεται, ὑφουμένη ἐνίοτε ἐν καιρῷ σιτοθείας εἰς ἐπέκεινα τῶν 300 εκατομ. καὶ κατερχομένη κάτω τῶν 35 εκατ. ἐν καιρῷ ἀφθονίας. Λαμβάνει ἡ Γαλλία τὰ σιτηρὰ ἀπὸ τὴν Β. Ρωσσίαν, Αἴγυπτον, Ἀλγερίαν, διὰ τῆς Μασσαλίας καὶ ἐκ τῆς Ἀμερικῆς ἐκ τῆς Ἀδριανῆς.

Ἡ εἰσαγωγή τῶν χειροτεχνημάτων δὲν φθάνει οὔτε τὸ 14 μέρος τῆς ὅλης εἰσαγωγῆς. Συνίσταται δὲ κυρίως εἰς μάλλινα, λινὰ καὶ βαμβάκερὰ ὑφάσματα, ἐκ τῆς Ἀγγλίας, Γερμανίας καὶ Βελγίου (70 εκατ.) καὶ εἰς μηχανὰς ἐκ τῆς Ἀγγλίας καὶ Βελγίου καὶ διάφορα ἐργαλεῖα (16 $\frac{1}{2}$ εκατ.).

Ἐξαγωγή. Ἡ ἔξαγωγή τῆς Γαλλίας συνίσταται κυρίως εἰς χειροτεχνήματα (1,600 εκατ.) καὶ εἰς φυσικὰ προϊόντα (1,400 εκατ.).

Τὰ ἐξαγόμενα χειροτεχνήματα, συνίστανται α.) εἰς τὰ μεταξωτὰ ὑφάσματα, τὰ ὅποια κατέχουν τὴν πρώτην θέσιν (ἀξίας 420 εκατ.), τὰ μάλλινα (335 εκατ.), βαμβάκερὰ (95 εκατ.) καὶ λινὰ (35 εκατ.). β.) εἰς τὰ τῆς ἐνδυμασίας καὶ τοῦ καλλωπισμοῦ (155 εκατ.). γ.) εἰς χημικὰ προϊόντα (10 εκατ.), ζάκχαριν διὰ τὴν Ἀνατολήν (100 εκατ.), δέρματα (150 εκατ.), διαφόρου βιομηχανίας (285 εκατ.).

ζ.) Τὰ ἀγροτικὰ προϊόντα ἀεὶ ἐξάγει ἡ Γαλλία εἶναι α.) Οἱ οἶνοι ἐπιζήτητοι εἰς ὅλον τὸν κόσμον (230 εκατ.), ὑφαν-

τιαζι όλκι (215 έκ.) δημητριακά και διάφορα τρόφιμα (240 έκστ.) άκατέργαστοι όλκι (90 έκστ.)

Κατά τό έτος 1874 ή εξαγωγή τών άγροτικών προϊόντων τής Γαλλίας ήτο 1,217,300,000 φρ. ή δέ εισαγωγή όμοίων ήτο 695,000,000 φρ. ώστε υπήρξεν όφελος έκ τών άγροτικών προϊόντων τής Γαλλίας 521 έκστομ.

48. **Έμπορίον τών διαφόρων χωρών.** Αί χώροι μεθ' ών ή Γαλλία διατηρεϊ τάς περισσότεράς έμπορικάς σχέσεις είναι κατά λόγον τής σπουδαιότητος αὐτών

1.) Η **Άγγλία**, ήτις εισάγει εις τήν Γαλλίαν άντικείμενα άξίως 700 έκστ. και λαμβάνει παρ' αὐτής υπέρ τό 1 δισεκατ. (έξ οὗ τὰ 230 έκστ. εις μεταξωτά ύφάσματα!) εις χειροτεχνήματα τοῦ συρμού και πολυτελείας, εις τήν κατασκευήν τών όποίων υπερέχει ή Γαλλική ευφυία περισσότερον τοῦ μεθοδικού και σοβαροῦ πνεύματος τών "Άγγλων.

2.) Τό **Βέλγιον**, χώρα άδελφή τής Γαλλίας ένεκα τής θέσεως και τής γλώσσης, εισάγον εις αὐτήν 300 έκστ. (έξ ών 61 γαιάνθρακας) και λαμβάνον 260 έκστ.

3.) Η **Ελβετία**, εισάγουσα εις τήν Γαλλίαν άξίως 100 έκστ. και λαμβάνουσα 221 έκστ.

4.) Η **Ιταλία** εισάγουσα 240 έκστ. και λαμβάνουσα 274 έκστ.

5.) Η **Γερμανία** εισάγουσα 166 έκστ. και λαμβάνουσα 214 έκστ.

6.) Αί **Ηνωμένοι Πολιτεῖς** (αίτινες πρό τοῦ πολέμου περί τής δουλείας κατεῖχον τήν δευτέραν θέσιν εις τό γαλλικόν έμπορίον), τῷ 1865 εισήγαγον εις τήν Γαλλίαν 50 έκστ. (ών 13 εις βύμβακα) και έλαβον 108 έκστ. εις μέταλλα και οἶνους.

7.) Η **Ισπανία** εισάγουσα 54 έκστ. και λαμβάνουσα 157 έκ.

8.) Η **Τουρκία** εισάγουσα 136 έκστ. και λαμβάνουσα 52 έκστ.

9.) Ἡ Ρωσσία εἰσάγουσα 100 ἑκατ. καὶ λαμβάνουσα 26 ἑκατ.

10.) Ἡ Αἴγυπτος εἰσάγουσα 71 ἑκατ. καὶ λαμβάνουσα 55 ἑκατ.

11.) Ἡ Βρασιλία εἰσάγουσα 52 ἑκατ. καὶ λαμβάνουσα 75 ἑκατ.

Αὗται εἰσὶν αἱ χώραι μεθ' ὧν ἡ Γαλλία ἐνεργεῖ τὸ μεγαλείτερον ἐμπόριον. Ἐχει ὅμως καὶ σχέσεις ἐπικερδεῖς μὲν, ἀλλὰ δευτερευούσης σπουδαιότητος, μετὰ τῶν Κάτω χωρῶν τῆς Σκανδιναβίας, Πορτογαλλίας, Ρουμανίας, κ τ λ. Αἱ μετὰ τῶν Ἰνδιῶν, Κίνας, Ἰαπωνίας, Περσίας, Ἀραβίας ἐμπορικαὶ σχέσεις δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν σχετικῶς ἀσήμανται καὶ τοιχοῦται εἰσὶν καὶ αἱ μετὰ τῆς Ἑλλάδος, ἀπὸ τὴν ὁποίαν λαμβάνει 3 ἕως 4 περίπου ἑκατ. καὶ εἰς ἣν εἰσάγει 12 ἕως 15 ἑκατ. ἐμπορεύματα.

Κατὰ τὸν ἐπίσημον πίνακα τοῦ ἐμπορίου τῆς Ἑλλάδος ἡ εἰσαγωγή ἐκ τῆς Γαλλίας ἦτο.

Τὸ 1869	εἰς δρχ.	15,704,518	ἐξαγωγή	4,836,444
Τὸ 1870	»	12,141,060	»	2,859,608
Τὸ 1871	»	12,065,876	»	3,749,630

49. Τὰ τελωνεῖα. Τὸ σύστημα τῶν τελωνειακῶν δασμῶν δὲν ἐβασίσθη πάντοτε εἰς τὰς αὐτὰς ἀρχάς. Διότι ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀπηγορεύθη ἐντελῶς ἐν Γαλλίᾳ ἡ εἰσαγωγή ξένων προϊόντων, ὧν ἐφοβοῦντο περισσότερον τὸν συναγωνισμόν καὶ ἐπέβαλλον εἰς τὰ προϊόντα, τὰ ὁποῖα παρήγαγε καὶ ἡ Γαλλικὴ βιομηχανία, δασμοὺς βαρυτάτους ὥστε νὰ ἐμποδίσωσι τὴν εἰσαγωγὴν αὐτῶν ἢ τοῦλάχιστον νὰ ἀυξήσωσι τὴν τιμὴν αὐτῶν ὥστε δυσκόλως νὰ δύνανται νὰ συναγωνισθῶσι μὲ τὴν βιομηχανίαν τῆς Γαλλίας. Τὸ σύστημα τοῦτο ἐκαλεῖτο «προστατευτικόν» ἢ «ἀπαγορευτικόν». Ἀπὸ τῆς συνθήκης ὅμως τῆς ὑπογραφείσης τὴν 23 Ἰανουαρίου 1860 μετὰ τῆς Ἀγγλίας, καὶ τὴν ὁποίαν παρηκολοῦθησαν ἄλλαι συνθήκαι μὲ τὰ περισσότερα Εὐρωπαϊκὰ καὶ Ἀμερικανικὰ ἔθνη, ἡ Γαλλία ἠκολούθησε σύστημα ὀρθώτερον καὶ

συντελοῦν εἰς τὴν ὠφέλειαν τῶν καταναλωτῶν ὡς καὶ εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ ἐμπορίου. Τοῦτο εἶναι τὸ σύστημα τῆς ἐμπορικῆς ἐλευθερίας, κατὰ τὸ ὅποσον ἡ μὲν ἐξαγωγή εἶναι σχεδὸν ἐλευθέρα, ἡ δὲ εἰσαγωγή ἐπιβαρύνεται μὲ δασμοὺς ἐλαφροῦς, σκοποῦντας ὅχι τὴν παρεμπόδισιν τῶν ξένων προϊόντων, ἀλλὰ τὸ συμφέρον ἀπλῶς τοῦ δημοσίου ταμείου συνδιασμένον μετὰ τοῦ τῶν καταναλωτῶν.

Τὰ κυριώτερα τελωνεῖα τῆς Γαλλίας εἶναι:

1.) Ἡ Μασσαλία καὶ Χάβρη· αἱ δύο αὐται πόλεις εἶναι τρόπον τινα οἱ δύο θραχίονες καὶ οἱ δύο λιμένες τῶν Παρισίων ὁ μὲν ἐπὶ τῆς Μεσογείου, ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ Ὠκεανοῦ. 2.) Ἡ Βουλώνη, ἡ Δονκέρκη, ἡ Διέππη, κύρια κέντρα τοῦ μετὰ τῆς Ἀγγλίας ἐμπορίου, ἡ Βορδὼ, καὶ Νάντη, αἵτινες ἐνεργοῦσι μετὰ τῆς Χάβρης τὸ ἐμπόριον τῆς Ἀμερικῆς. 3.) Ἡ Αἴλλη, καὶ Δωμόντη, συγκοινωνοῦσιν μετὰ τῆς Βελγικῆς. 4.) Οἱ Παρίσιοι κέντρον σπουδαιότατον διὰ τὴν ἀξίαν τῶν εἰσπραττομένων δασμῶν.

Αἱ αὐταὶ περίπου πόλεις κατέχουσι τὴν πρώτην θέσιν καὶ ὡς ἔδρα τῆς ἐναποταμιεύσεως (entrepôts). Ὅσαι ὁροὶ αἱ ἀποθήκαι αὐτῶν περιέχουν 500 ἑκατ. ἐμπορεύματα, συνιστάμενα εἰς γαιάνθρακα, καφὲ, ζάχαριν, χυτοσίδηρον.

Ἡ δὲ διαμετακμίσις (transit) φθάνουσα τὴν ἀξίαν 800 ἑκατ. φρ. λαμβάνει χώραν μετὰ τῶν χωρῶν, ὅσαι περιτοιοῦσιν τὴν Γαλλίαν, ποιοῦνται χρῆσιν τοῦ ἐδάφους αὐτῆς, ὅπως συγκοινωνήσωσι μεταξὺ τῶν τοιῦται εἰσὶν ἡ Ἑλβετία, Ἀγγλία, Γερμανία, Βέλγιον, καὶ Ἰσπανία.

50. ΜΕΓΑΛΟΥΠΟΛΕΙΣ ΒΙΟΜΗΧ. καὶ ΕΜΠΟΡ. ΛΙΜΕΝΕΣ.

ΠΑΡΙΣΙΟΙ. (Paris) εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας καὶ ἡ δευτερεύουσα τῆς Εὐρώπης μετὰ τὸ Λονδῖνον ὡς πρὸς τὸν πληθυσμόν, ἔχουσα περὶ τὰ 2 ἑκατ. κατ. (κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1872 εἶχε ἀκριβῶς 1,818,710 ψυχῶν). Ἡ μεγαλόπολις αὕτη ἔχει 33 χιλιομέτρων περιφέρειαν,

και παρουσιάζει σχεδόν τὸ σχῆμα τριγώνου μηκυνομένου ἀπὸ Α. πρὸς Δ. Ἐτείνεται δὲ ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Σηκουάν ποταμοῦ καὶ ἐπὶ δύο νήσων τοῦ ποταμοῦ τούτου, τὴν νῆσον τοῦ Ἀστεως (Gite) καὶ τὴν τοῦ ἁγ. Λουδοβίκου. Ὁ περίβολός της ὁρίζεται ὑπὸ ὑψηλῶν ὄχυρωμάτων κτισθέντων ἐπὶ Λουδοβίκου Φιλίππου.

Ἡ πόλις τῶν Παρισίων καὶ τοι ἔχουσα ὡς σύμβολον τὴν κυμαينوμένην καὶ μηδέποτε καταποντίζομένην ναῦν «*fluctitur nec mergitur*» δὲν εἶναι ὅμως καθαυτὸ ἐμπορικὴ, ὡς τὸ Λονδίνον, οὔτε εἰδικῶς βιομηχανικὴ, ὡς ἡ Μγγχεστρία καὶ ὁ ἄγ. Στέφανος. Νεὶ μὲν ἐνεργεῖται ἐν αὐτῇ μέγα ἐμπόριον ὁ χαρκατῆρ ὅμως τῶν κατοίκων αὐτῆς δὲν συμβιβάζεται μετὰ τὰς τολμηρὰς ἐπιχειρήσεις καὶ τὰς μεγάλας κερδοσκοπίας, αἵτινες διχαλίνουσι τοὺς Ἀγγλοὺς καὶ Ἀμερικανούς. Ἀλλ' ἂν δὲν προηγεῖται εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν, εἶναι ὅμως ἐπὶ κεφαλῇ τοῦ πολιτισμοῦ ὅλου τοῦ κόσμου. Ἡ μεγαλόπολις αὕτη, πρώτη οὖσα πόλις τῆς Εὐρώπης εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν γραμμῶν, ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀκτινοβόλος ἐστία τῶν φώτων, ἢ ὡς «ὁ ἐγκέφαλος τῆς γῆς, ἐν ᾧ φιλοπονοῦνται ὅλαί αἱ ιδέαι δι' ὧν ζῇ σήμερον ἡ ἀνθρωπότης».

Ἡ μεγαλόπολις αὕτη περιέχει τόσα λαμπρὰ οἰκοδομήματα καὶ μνημεῖα περίφημα ὅσα οὐδεμία ἄλλη πόλις. Ἀρκοῦμεθα νὰ ἀναφέρωμεν τὰ κυριώτερα ἐξ αὐτῶν, παρρητοῦντες ὅτι τρομερὰ πυρκαϊὰ τὰ κατέστρεψαν ἐν μέρει κατὰ τὸν Μάιον 1871, ἐπὶ τῆς φοβερᾶς καὶ ἀπεχθοῦς ἐκείνης ἐπαναστάσεως. Ἐν πρώτοις μνημονεύομεν τὸ Κερμαϊκὸν Tuilleries (πυρποληθὲν τῷ 1871), τὸ Λοῦβρον, περίφημον μουσεῖον ζωγραφικῆς, γλυπτικῆς καὶ τῶν ἀρχαιοτήτων, οὗ ἡ ὠραία βιβλιοθήκη ἐκάλυψε ὡσπύτως τῷ 1871. Τὸ Palais Royal, καένεν μέρει. Τὸ μέγαρον τῆς Δικαιοσύνης, τὸ χρηματιστήριον, τὸ Ἐμποροδικεῖον, τὸ μέγαρον τῆς Βιομηχανίας, τὸ Δημαρχεῖον (καέν τῷ 1871), τὸ ἀνάκτορον τῶν Ἡλυσείων, τὸ Βουλευτήριον, τὸ νομισματοκοπεῖον, τὸ Ἰν-

στιτούτον, τὸ μεγαλοπρεπὲς Πάνθεον, τὸν στρατὸν τῶν ἀπομάχων, τὸ Στρατιωτικὸν σχολεῖον ἐπὶ τοῦ πεδίου τοῦ "Αρεως, τὴν ἀκαδημίαν τῆς Σοβώνης, τὸ Γαλλικὸν Κολλέγιον, τὴν σχολὴν τῆς νομικῆς καὶ ἱατρικῆς, τὸ ἀστεροσκοπεῖον, τὸ πολυτεχνεῖον, τὸ σχολεῖον τῶν ὀρειῶν τεχνῶν, τὸ φυσιογραφικὸν Μουσεῖον καὶ τὸ ἐθνικὸν ἐργαστήσιον τῶν Γοβελίνων καὶ τὸ νεόδμητον θέατρον τοῦ μελοδράματος πολυδάπανον ἀριστοτέχνημα καὶ πλῆθος ἄλλων ὀρειῶν οἰκοδομημάτων, κήπων, λεωφόρων κτλ., ἅτινα καθιστῶσι τὴν πόλιν ταύτην τὴν ὀρειοτέρην, ἀνθηροτέρην καὶ τερπνωτέρην τοῦ κόσμου.

Ἡ ἐν τῇ μεγαλουπόλει ταύτῃ συγκοινωνία διευκολύνεται ἰδίως διὰ τῶν τακτικῶν γραμμῶν 700 λεωφορείων (omnibus) μεταφερόντων, ἀντὶ 15 λεπτῶν, 300 χιλ. ἐπιβάτας τὴν ἡμέραν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἄκρου εἰς τὸ ἄλλον καὶ διατρεχόντων 59 χιλιόμετρα τὴν ἡμέραν, ἥτοι 22 ἑκατομ. χιλίον. τὸ ἔτος. Τὸ ἀπαράιτητον τοῦτο εἰς τὴν ὑπαρξίν τῶν μεγαλουπόλεων σύστημα εἰσήχθη κατόπιν εἰς ὅλας τὰς χώρας καὶ δὲν ὑπάρχει σήμερον μεγαλούπολις μὴ ἔχουσα τὰ λεωφορεῖα.

Οἱ Παρίσιοι περιλαμβάνουν ἐν ἐκυτοῖς ὅλους τοὺς κλάδους τῆς γαλλικῆς βιομηχανίας, καὶ εἶναι ἀποθήκη ὅλων τῶν χειροτεχνιῶν τῶν ἐπαρχιῶν καὶ κέντρον καταναλώσεως τῶν γεωργικῶν προϊόντων τῆς Γαλλίας.

Ἡ παρισιανὴ βιομηχανία τόσον περιβόητος διὰ τὴν καλαισθησίαν, ἀγχίνουιν καὶ ἱκανότητα τῶν ἐργατῶν αὐτῆς, ἐξασκεῖται ἐπὶ ἀπείρου ἀριθμοῦ ἀντικειμένων τοῦ συρμοῦ καὶ φιλοκαλίας, φύσεως διαφόρου. Τὰ δὲ πρόϊόντα αὐτῆς (articles de paris) εἶναι παντοῦ καταζήτητα. Καὶ κυριώτερη εἶδη τῆς Παρισιανῆς βιομηχανίας εἶναι ἡ κατασκευὴ πολυτίμων κοσμημάτων ἐκ χρυσοῦ, ἀργύρου ἢ ἀπομίμησης τοιούτων, ἡ ὀρολογιοποιία, ἐργαλεῖα τῶν φυσικῶν καὶ μαθηματικῶν ἐπιστημῶν, τὰ τῆς ὀπτικῆς, τὰ χρειώδη τῆς γραφικῆς, ἡ χαρτοποιία, ἰδίως τὰ ὀρεῖα σιγαρή-

χαρτα, ἡ τυπογραφία, ἡ βιβλιοδετική, τὰ βιβλιοπωλεῖς τὰ σημαντικώτερα τῆς Εὐρώπης, ἡ κατασκευὴ τῶν ἀντικειμένων τοῦ συρμοῦ καὶ καλλωπισμοῦ, χειρόνια, ἀρωματικά, ἰδίως σάπωνες, πιλοποῖα, λινοστολαί, σάλλια πολύτιμα, ταπιτουργήματα περίφημα διὰ τὴν ποικιλίαν τῶν χρωμάτων καὶ τῶν σχεδίων, καὶ πλῆθος ἄλλων προϊόντων τὰ ὁποῖα ἐκ τῶν ἐργαστησίων τῶν Παρισίων ἀποστέλλονται εἰς ὅλα τοῦ κόσμου τὰ μέρη καὶ προτιμῶνται ὡς φέροντα ἰδιαιτέραν τινα κομψότητα καὶ χάριν ἕνεκα τῶν ὁποίων ὑπερτεροῦσι τῶν χειροτεχνημάτων τῶν ἄλλων μερῶν. Ἡ ἀξία ὅλων τούτων τῶν βιομηχανημάτων τῶν Παρισίων ὑπερβαίνει τὰ 250 ἑκατ.

Τὸ ἐμπόριον τῶν Παρισίων, τόσον τὸ τῆς καταναλώσεως ὅσον καὶ τὸ τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς εἶναι σημαντικόν, διότι ὄχι μόνον ἐξάγει ἑτησίως ὑπὲρ τὰ 100 ἑκατ. φρ. ἐκ τῆς ἰδίας βιομηχανίας ἀλλὰ εἶναι καὶ παρακαταθήκη τῶν βιομηχ. προϊόντων ὅλων τῶν ἄλλων Γαλλικῶν πόλεων. Εἰσάγονται δὲ τὰ ἐξωτερικὰ προϊόντα διὰ τῆς πόλεως Χάβρης ἥτις εἶναι ὁ πλησιέστερος λιμὴν τῶν Παρισίων καὶ ἔρχονται ἐκεῖ εἴτε διὰ τοῦ Σηκουάνα, εἴτε διὰ τοῦ σιδηροδρόμου. Τὸ σημαντικώτερον δὲ ἐμπόριον τῶν Παρισίων εἶναι τὸ χρηματιστικόν· διότι μετὰ τὸ Λονδῖνον, οἱ Παριῖσιοι εἶναι ἡ πρώτη τραπεζιτικὴ ἀγορὰ τοῦ κόσμου· κέντρον κοινὸν ἐν ᾧ δικηπραγματεύονται αἱ ἐνδικφέρουσαι ἅπασαν τὴν Εὐρώπην ὑποθέσεις. Ὑπάρχουν ἐν Παρισίοις πλῆθος τραπεζιτικῶν πλουσίων οἰκῶν χρηγούντων κεφάλαια εἰς τὰς μεγάλας ἐπιχειρήσεις καὶ δικηπραγματευομένων τὰ μετὰ τῶν δικφόρων κρατῶν δάνεια.

Τὰ προωρισμένα διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν καθιδρύματα εἶναι πολυάριθμα ἐν Παρισίοις. Τοιοῦτον εἶναι τὸ χρηματιστήριον (la Bourse), τὸ ἐμποροδικεῖον, τὸ ἐμπορικὸν ἐπιμελητήριον, τὰ διάφορα ἐμπορικὰ σχολεῖα, αἱ ἀσφαλιστικαὶ ἐταιρίαι, καὶ πλῆθος πιστωτικῶν καταστημάτων, ἐκ τῶν ὁποίων ἀνγκυλῶν νὰ περιγραφῶσιν εἰδικώτερον.

Η ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΓΑΛΛΙΑΣ. (Banque du France) ἐδρεύουσα ἐν Παρισίοις καὶ ἔχουσα 80 ὑποκαταστήματα εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἰδρύθη τῷ 1800. Ἔχει δὲ μόνη τὸ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα ἐκδόσεως τραπεζιτικῶν γραμματίων πληρωτέων τῷ κομιστῇ. Διὰ τοῦ νόμου τοῦ 1857 τὸ προνόμιόν της τοῦτο παρεξετάθη μέχρι τοῦ 1897, τὰ δὲ κεφάλαιά της ὠρίθησαν εἰς 182,500 μετοχὰς ἐκ χιλίων φράγκων ἐκάστης. Ἡ κυκλοφορία τῶν γραμματίων αὐτῆς εἶναι περίπου 2½ δισεκτομ., ἡ δὲ ἑτησίᾳ ποσότης τῶν προσεόφλησεων ποικίλλεται ἀπὸ 5 δισεκ. (1860) μέχρις 6 1/2 δισεκ. (1872). Τὸ δὲ ἐναποταμιευμὸν αὐτῆς ἀπὸ 650 ἑκ. (1860) μέχρις δισεκατομμυρίου (1868). Αἱ κυριώτεραι ἐργασίαι τῆς Γαλλικῆς τραπεζῆς εἶναι ἡ προσεόφλησις ἐμπορικῶν γραμματίων, φερόντων τρεῖς ὑπογραφὰς καὶ τὰ δάνεια ἐπὶ παρκαταθήκῃ χρεωσιτικῶν τοῦ δημοσίου ὁμολογιῶν ἢ πολυτίμων μετάλλων.

Μετὰ τὴν Γαλλικὴν τράπεζαν εὐρίσκονται ἐν Παρισίοις διάφοροι ἰδιωτικαὶ τράπεζαι καὶ ἐταιρίαι ὁμόρρυθμοι ἢ ἐτερόρρυθμοι. Ὑπάρχουν ἐπίσης καὶ ἄλλα πιστωτικὰ καθιδρύματα ἐν εἴδει ἀνωνόμου ἐταιρίας, ὅποια τὸ «Comptoir d'escompte de Paris» προσεόφλητικὴ τράπεζα ἰδρυθεῖσα τῷ 1848 καὶ καταστᾷσα μία τῶν κυριωτέρων τραπεζῶν τοῦ Παρισιανοῦ ἐμπορίου. ἡ «Βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ πίστις» τὸ «Ταμεῖον τῶν παρκαταθηκῶν καὶ ἀλληλοχρέων λ./σμ.ων» ἡ «Κτηματικὴ τράπεζα» (credit foncier) μετὰ τοῦ παρακολουθήματος αὐτῆς, ἡ «Ἀγροτικὴ τράπεζα» (credit agricole), ἥτις δανείζει ἐπὶ πρώτῃ ὑποθήκῃ καὶ πληρώνεται χρεωλυτικῶς διὰ σειρᾶς ἐτησίων δόσεων.

Οἱ Παρίσιοι εἶναι τὸ κέντρον ὅλων τῶν μεγάλων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν τῆς Γαλλίας (§. 44) καὶ δι' αὐτῶν συνδέεται μὲ ὅλας τὰς μεγαλοπόλεις τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου.

2.) **ΛΥΩΝ** (Lyon). Ἡ Λυὼν εἶναι ἡ δευτέρα πόλις τῆς Γαλλίας διὰ τὴν ἐμπορικὴν καὶ βιομηχανικὴν τῆς σπουδαιότητα καὶ διὰ τὸν πληθυσμὸν της ἔχουσα 325 χιλ. κατ.

Κεῖται ἐπὶ τῆς συμβολῆς τῶν ποταμῶν Ροδανοῦ καὶ τῆς Σκόνης, μεταξύ τῶν ὁποίων κεῖται τὸ κυριώτερον τῆς πόλεως μέρος.

Ἡ Λυὼν εἶναι τὸ κέντρον τῆς βιομηχανικῆς τῶν μεταξωτῶν, ἥτις διδὲι ἐνασχόλησιν εἰς 120 χιλ. ἱστοὺς χειροκινήτους, ἐξ ὧν 30 χιλ. εὐρίσκονται ἐντὸς τῆς πόλεως, οἱ δὲ εἰς τὰ περίχωρα. Τὸ πέμπτον τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πόλεως ταύτης, ἥτοι 60 χιλ. ἐργάζεται καὶ ἐργάτριαι, καταγίνονται εἰς τὴν ἀναπνήσιν τῆς μετὰξης εἰς τὴν μετασκευὴν αὐτῆς καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν ἐντελεστέρων καὶ ὀραιοτέρων μεταξωτῶν ὑφασμάτων, ἐκ τῶν ὁποίων ἀξίας 150 ἐκατ. ἐξοδεύονται εἰς τὴν Γαλλίαν, 520 ἐκατ. ἀποστέλλονται εἰς τὰ ἄλλα μέρη, ἰδίως Ἀγγλίαν (230 ἐκατ.), Ἀμερικὴν (30 ἐκ.), Ἑλβετίαν (45 ἐκατ.) Γερμανίαν, Βέλγιον, Ἰταλίαν, Ἀνατολίην. Χάριν τοῦ σημαντικοῦ τούτου ἐμπορίου τῆς μετὰξης συνέστη εἰς Λυὼν κατάστημα «γενικὴ ἀποθήκη μεταξωτῶν», ἐνθα ἐναποταμιεύονται αἱ μέταξις ἐπὶ μηδενικῷ ἐνοικίῳ, ἐκτιμῶνται καὶ δίδεται εἰς τὸν κύριον εἶδος ἀποδείξεως (warrants) ὀρίζουσας τὰ $\frac{3}{4}$ τῆς ἀξίας τοῦ διὰ 3. μ. ἰσχύουσας.

3) ΜΑΣΣΑΛΙΑ (Marseille) ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς τῆς Γαλλικῆς λιμὴν, περίφημος διὰ τὸ ἐμπόριόν της καὶ τὴν ἀρχαιότητά της, εἶναι ἡ τρίτη πόλις τῆς Γαλλίας ὡς πρὸς τὸν πληθυσμόν, ἔχουσα 300 χιλ. κατ. Κεῖται εἰς τὸ βῆθος μικροῦ μυχοῦ τοῦ κόλπου τοῦ Λυὼν. Ἐχει δὲ 6 λιμένας προστατευομένους ὑπὸ φρουρίων κατεχόντων τοὺς περὶ λόφους καὶ ὑπὸ τῶν ὀχυρωμένων 3 νησιδίων. Ἡ εἰς τὸν εὐρύχωρον αὐτὸν λιμένα, τὸν δυνάμενον νὰ περιλάβῃ 1500 πλοῖα, εἰσόδος εἶναι δύσκολος καὶ διὰ τοῦτο ἐν πρὸς ἐν εἰσέρχονται τὰ πλοῖα.

Ἡ Μασσαλίς εἶναι ὁ ὀρθόκλμος τῆς Γαλλίας πρὸς τὴν Ἀνατολίην, ἡ εὐρεῖα παρκαταθήκη ἡ δεχομένη τὰ ἀκκέργαστα πλοῦτῃ τῶν Ἀνατολικῶν χωρῶν, ἡ μᾶλλον ὁλοκλήρου τοῦ κόσμου καὶ διχιδιζήσασα ταῦτα εἰς τὰ ἐνδότερα

τῆς Γαλλίας, εἶναι ἐστία ὅθεν ἀναχωροῦσι καὶ ὅπου συγκεντροῦνται ὅλαι αἱ μεγάλαι ἀτμοπλοῖκαὶ γραμμαὶ τῆς Μεσογείου μέχρι τῆς Κίνας καὶ Ὡκεανίας.

Ὡς πρὸς τὴν κίνησιν τοῦ λιμένος τῆς Ἡ Μασσαλίας δὲν ἀναγνωρίζει ἄλλας ἀνωτέρας εἰς τὴν Εὐρώπην εἰμὴ τὸ Λονδῖνον καὶ τὸ Λονδῖνον καὶ τὸ Λιβερπούλ. Ἡ Μασσαλία εἶχε κηρυχθῆ τῷ 1869 ἐλεύθερος λιμὴν (porto franco) ἀλλ' ἀφοῦ τὸ 1784 ἐστερήθη τοῦ προνομίου τούτου, τὸ ἀνεπλήρωσε διὰ τῆς καθιδρύσεως τοῦ συστήματος τῆς ἐναποταμιεύσεως (entrepôt) τὸ ὁποῖον ἐτελειοποιήθη διὰ τῶν ἐσχάτως κατασκευασθεῖσων ἐν τῷ λιμένι αὐτῆς δεξαμενῶν (Docks), κατὰ μίμησιν τῶν Ἀγγλικῶν. Χάρις εἰς τὸ σύστημα τοῦτο καὶ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν εἰρηνικῶν σχέσεων, ἡ Μασσαλία κατέστη ὁ πρῶτιστος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Μεσογείου ἐνεργῶν τὸ $\frac{1}{3}$ τοῦ διαμετακομιστικοῦ ἐμπορίου τῆς Γαλλίας.

ΧΑΒΡΗ (Havre) εἶναι ὁ δεύτερος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Γαλλίας καὶ ὁ μεγαλύτερος αὐτῆς ἐπὶ τοῦ ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ, κειμένη ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σηκουάνα καὶ χρησιμεύουσα ὡς ἐπίνειον τῶν Παρισίων ὁπόθεν ἀπέχει 40 χλμ. καὶ διατηροῦσα ζωνηροτάτας σχέσεις μὲ τὴν Ἀμερικὴν, τὰς Ἀντίλλας καὶ τὴν Μ. Βρεττανίαν. Μετ' αὐτὴν ἔρχονται ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὡκεανοῦ:

ΒΟΡΔΩ (Bordeaux), μεγάλη καὶ ὡραία πόλις ἐκτεταμένη ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὀχθῆς τοῦ Γαρόνα, σχηματίζοντας ἐκεῖ λιμένα πλήρη πάντοτε ἀπὸ τὰ πλοῖα ὅλων τῶν ἐθνῶν καὶ περίφημος διὰ τὸ ἐμπόριον τῶν οἴνων. Ὡς πρὸς τὸν πληθυσμὸν εἶναι ἡ τετάρτη πόλις τῆς Γαλλίας ἔχουσα 200 χιλ. κατοίκους.

ΝΑΝΤΗ (Nantes) κειμένη ἐπὶ τοῦ Λείγηρος 52 χλμ. μακρὰν τῆς θαλάσσης καὶ ἔχουσα λιμένα, ὅστις εἶναι κέντρον τῆς ποταμοπλοΐας καὶ συμμεριζομένη μετὰ τῆς Χάδρης τὸ ἐμπόριον τῆς Ἀμερικῆς· ἔχουσα 112 χιλιάδας κατοίκους.

ΒΡΕΣΤΗ (Brest) ὁχυρὰ ἐπὶ τοῦ Ὡκεανοῦ πόλις ἔχουσα

λιμένες ευρυχωρότατον καὶ ναυπηγεῖται. Ἐκεῖ εἶναι ἡ ναυτική σχολή, ἐκεῖθεν ἄρχεται ὁ ὑποβρύχιος τηλέγραφος ὁ συνδέων τὴν Γαλλίαν μὲ τὴν νέαν Ἰόρκην· ἔχει δὲ 80 χιλ. κατοίκους.

Ἄλλοι λιμένες τῆς Γαλλίας ἐπὶ τοῦ Ὠκεανοῦ εἶναι ἡ Βουλώνη (Boulogne), Δονκέρκη (Dunkerque), Διέππη, Καλαί, ἔχουσαι συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Ἀγγλίας. Ἐπὶ δὲ τῆς Μεσογείου μετὰ τὴν Μασσαλίαν, λιμένες εἰσὶν· ἡ Σέττη (Sette), Βαυδόννη καὶ Νίκαια, ὅπου ἡ γλυκύτης τοῦ κλίματος ἐλκύει πλείστους πλουσίους ξένους διαχειματίζοντας ἐν αὐτῇ.

Πολεμικοὶ δὲ λιμένες εἶναι ἐπὶ μὲν τῆς Μεσογείου ἡ Τουλὼν, ἐπὶ δὲ τοῦ Ὠκεανοῦ τὸ Χερβοῦργον.

51 Ἡτῆσεις ἐξωτερικαί. Ἡ Γαλλία ἔχει καὶ ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης κτήσεις καὶ ἀποικίας εἰς τὰς ἄλλας ἡπείρους, αἵτινες εἰσὶν αἱ ἑξῆς.

1.) Ἐν τῇ Ἀφρικῇ τὴν διοίκησιν τῆς Ἀλγερίας, τὰς ἀποικίας τῆς Σενεγάλης, τῆς Γουινέας, τὴν νῆσον τῆς Ἐνώσσεως, ἀγ. Μαρίας καὶ Μαιότης καὶ τινὰς ἄλλας εἰς ΝΑ. τῆς Ἀφρικῆς.

2.) Ἐν τῇ Ἀσίᾳ. Τὰ καθιδρύματα τοῦ Ἰνδοστάν, ὧν κέντρα ἡ Πονδισερὺ, τὴν κάτω Κορινθίαν, πρωτεύουσιν Σιγγόν.

3.) Ἐν τῇ Ἀμερικῇ πολλὰς τῶν Ἀντίλλων νήσων ἰδίως τὴν Γουαδελοῦπην καὶ Μαρτινίκαν, τὴν Γαλλικὴν Κουάινην, τὰς νήσους ἀγ. Πέτρον καὶ Μιχαήλ, παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς νέας Γῆς.

4.) Ἐν τῇ Ὠκεανίᾳ τὴν Νέαν Καληδονίαν, τὰς Μαρκεσίς νήσους κτλ.

Τὰς κτήσεις ταύτας θέλομεν περιγράψει εἰς τὸ μέρος, ἐνθα εὐρίσκονται.

Τ μ ᾠ μ α Γον.

ΤΟ ΒΕΛΓΙΟΝ.

(Έπιφ. 29,500 [].—Πληθυσμός 5,000,000).

52. **Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία.** Τὸ μικρὸν μὲν, ἀλλὰ πολυχθρόνιστον καὶ βιομηχανικὸν βασίλειον τοῦ Βελγίου σχηματισθὲν τῷ 1831 ἐκ τοῦ νοτίου μέρους τοῦ παλαιοῦ βασιλείου τῶν Κάτω Χωρῶν, κεῖται εἰς τὰ ΒΔ. τῆς Εὐρώπης μεταξὺ τῆς $49^{\circ} \frac{1}{2}$ καὶ $51^{\circ} \frac{1}{2}$ β. π. καὶ $3^{\circ} 47'$ καὶ $012'$ Α. μ. ὁριζόμενον πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ὀλλανδίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς βορ. θηλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γαλλίας καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ μεγάλου δουκάτου τοῦ Λουξεμβούργου καὶ τῆς Πρωσίας. Ἐχει δὲ ἐπιφάνειαν 29,500 τετρ. χιλιομέτρων.

Τὸ Βέλγιον ἀνήκει εἰς τὰ ὠκεάνεια κλίματ'· χώρα τῶν γηραιῶν πεδιάδων, διχθρέχεται ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Σκάλδου (Escaut), εἰς ὃν συμβάλλει ὁ Λέπης (Lys), ὁ Ρούπελος (Rupel), ῥέοντες εἰς τὰς πεδιάδας καὶ τοῦ Μεύσιος (Meuse), ὅστις διερχόμενος τὸν Σάμβρην καὶ Ὀϋρδερον ῥεεῖ εἰς τὰ ἀνώμαλα μέρη Α. ἐνθα ἀξιοσημείωτα ὑψώματα εἰσὶ τὰ Ἀρδέννια, διότι γενικῶς τὸ ἔδαφος εἶναι ὀμαλόν.

Πολιτικαὶ διαίρεσεις. Τὸ συνταγματικὸν βασίλειον τοῦ Βελγίου διαίρεται εἰς ἐννέα ἐπαρχίας· τὴν δυτικὴν Φλανδρίαν τὴν ἀνατολικὴν Φλανδρίαν, τὴν Ἀνόβερην, τὴν μεσημβρινὴν Βραβάντην, τὴν Hainaut, τὴν Namur, τὴν Λιέγην, τὴν Βελγικὴν Λιμβουργίαν καὶ τὸ Βελγικὸν Λουξεμβούργον.

53. **Ὁ πληθυσμός.** Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Βελγίου εἶναι ὁ πυκνότερος τῆς Εὐρώπης, συνιστάμενος ἐκ 5 περὶπου ἑκατ., ἥτοι 164 χιλιοίκοι κατὰ τετραγωνικὸν χιλιό-

μετρον, ἐνῷ εἰς τὴν Γαλλίαν ἀναλογοῦν μόνον 70 εἰς δὲ τὴν Ἀγγίαν 95 κάτοικοι.

Ὁ πληθυσμὸς οὗτος εἶναι πλέον συμπετυκνωμένος εἰς τὰς δυτικὰς καὶ κεντρικὰς ἐπαρχίας τοῦ Βελγίου π. χ. εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Βρανθάντης καὶ τῆς δυτικῆς Φλανδρίας (ὅπου ἀναλογοῦν 267 κάτοικοι εἰς ἕκαστον τετρ. χιλμ.), εἶναι δὲ ἀρχιώτερος εἰς τὰ Ἀρδέννια (ὅπου ἀναλογοῦν 44 μόνον κάτοικοι κατὰ □ χιλ. ἐν τῷ Λουξεμβούργῳ).

Οἱ Βέλγοι ἀγγίνοες, φίλοι τῶν ὠρίων τεχνῶν καὶ τῆς ἐλευθερίας, ἐπιδίδονται ἐπικερδῶς εἰς τὴν γεωργικὴν καὶ χειροτεχνικὴν βιομηχανίαν. Ἀριθμοῦνται δὲ περὶ τὸ 1,100 χιλ. γεωργοὶ καὶ 900 χιλ. βιομήχανοι. Πάντες δὲ πρεσβεύουσι τὴν καθολικὴν θρησκείαν. Ἡ ἐπίσημος αὐτῶν γλώσσα εἶναι ἡ Γαλλικὴ.

Ὁ βιομηχανικὸς οὗτος καὶ ἐπὶ στενοῦ ἐδάφους συμπετυκνωμένος πληθυσμὸς τοῦ Βελγίου, ὁφείλει εἰς μὲν τὴν φύσιν τὸ λῆτον, ἥτις εἶναι ἡ πρώτη ὕλη τῆς βιομηχανίας του, τὸν γαιάνθρακα καὶ τὸν σίδηρον ἄνευ τῶν ὁποίων ἡ βιομηχανικὴ δραστηριότης του δὲν θὰ ἠδύνατο νὰ ἐξασκηθῇ. Ἀλλ' ἔπρεπε νὰ θριαμβεύσῃ κατὰ τοῦ ἐδάφους ὀλίγον γονίμου καὶ εἰς μόνας τὰς ἐπιρόνους προσπάθειάς του ὁφείλει ὁ φιλόπονος οὗτος πληθυσμὸς τὴν οἰκονομικὴν δυνάμιν του.

54. **Ἡ Γεωργία.** Τὸ ἔδαφος τοῦ Βελγίου δὲν εἶναι παντοῦ πλούσιον. Ὑπὸ τὴν τοῦ ἐδάφους ἔποψιν δύναται νὰ διαιρεθῇ ἡ Βελγικὴ εἰς δύο ζώνας, εἰς τὴν γεωργικὴν καὶ εἰς τὴν μεταλλοῦχον.

Ἡ μὲν γεωργικὴ ζώνη τοῦ Βελγίου περιλαμβάνει τὰς δύο Φλανδρίας, τὴν Βρανθάντην, Λιμβούργην, τὴν Ἀνβέρσην, μέρος τῆς Λίεγης καὶ Ἐνώτης. Εἰς τὰ μέρη ταῦτα εἶναι ἐξάπλωμένη γενικῶς ἡ γεωργία ἐπασχολοῦσα τοὺς περισσοτέρους κατοίκους.

Ἡ δὲ μεταλλοῦχος περιλαμβάνει τὰς ἐπαρχίας τῆς Ναμούρης, τὸ Λουξεμβούργον καὶ μέγα μέρος τῶν ἐπαρ-

χιῶν Λιέγης καὶ Ἐνώτης. Τὰ ἀνθρακωρυχεῖα διατέμνου-
σιν, οὕτως εἰπεῖν, εἰς δύο τὴν Βελγικὴν καὶ ἐκτείνονται
ἀπὸ τὴν Μόνσην μέχρι τῶν περιχώρων τῆς Λιέγης, ἀπο-
τελοῦντα ταινίαν πολλῶν χιλιομέτρων πλάτους.

Ἡ γονιμωτέρη χώρα εἶναι ἡ τῆς λεκάνης τοῦ ποταμοῦ
Σκάλδου, κέντρα δὲ αὐτῆς εἶναι ἡ Βρύγη, ἡ Γάνδη, ἡ Ἀν-
βέρση καὶ αἱ Βρυξέλλαι. Αἱ γαῖαι αὗται εἰσὶν ἄρισται καλ-
λιεργημέναι καὶ θαυμασίως γόνιμαί· Ἐκεῖ εἶναι καὶ ὁ πυ-
κνότερος πληθυσμός.

Πρὸς Α. ἐκτείνονται μεγάλα δάση ἐν οἷς ὑπερτεροῦσιν αἱ
δρυς, αἱ μελίαι καὶ αἱ φηγοί, ὠρεῖται δὲ βοσκαὶ τρέφουσιν
πλήθος κερασφόρων ζώων. Εἰς τὰς γαῖας ταύτας καλ-
λιεργοῦνται καὶ ὀλίγοι ἄμπελοι, ἐξ ὧν παρῄγεται μέτριός
τις οἶνος. Οἱ καρποὶ ἐν αὐτῇ εἰσὶν σπάνιοι καὶ ἀχρεῖτοι· συγ-
κομίζουσι δὲ βρίζαν, κριθὴν καὶ σῖτον.

Εἰς τὰς δυτικὰς χώρας ὑπάρχουσι λαμπρότατοι βοσκαὶ
ἐνθα ἀνατρέφονται ἵπποι ζευγῆται καὶ γαλακτοφόροι ἀγε-
λάδες. Τὰ φυτὰ τὰ μᾶλλον ἐκεῖ ἐπιτυγχάνοντα εἶναι ὁ κα-
πνός, τὸ κύνναβι, τὸ ἐρυθρόδανον, ἡ βρυωνία καὶ πρὸ πάν-
των τὸ λ ὅ ν ο ν τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ μεγαλῆτερος τῆς χώρας
πλοῦτος.

Δύναται τις εἰπεῖν ὅτι τὸ τέταρτον τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι
δεδομένον εἰς τὴν γεωργίαν· ἀλλ' οἱ δημητριακοὶ καρποὶ
καὶ τὰ γεώμηλα δὲν ἐξαρκοῦσιν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν κατα-
νάλωσιν καὶ τὸ Βέλγιον προσφεύγει εἰς τὴν εἰσάγωγὴν αὐ-
τῶν.

55. Μεταλλουργία. Τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ τῶν
μεταλλικῶν ὕλῶν τοῦ Βελγίου κατέχει ὁ γαιάνθραξ· κα-
τόπιν ἔρχεται ὁ σίδηρος, ὁ ψευδάργυρος, ὁ χαλκός, τὸ
νικέλλον, οἱ σχιστόλιθοι καὶ τὰ μέρμαρα κτλ.

Γ α ι ἄ ν θ ρ α κ ε ς. Μετὰ τὴν Μ. Βρεττανίαν, τὸ Βέλ-
γιον εἶναι ἡ Εὐρωπαϊκὴ χώρα ἥτις παρῄγει τοὺς περισσο-
τέρους γαιάνθρακας. Ἡ ἔτησίς αὐτῆς παρὰγωγὴ εἶναι 10
ἐκατ. τόνων. ὧν ἡ ἀξία ὑπερβαίνει τὰ 100 ἑκατ. φράγκα.

Περὶ τὰς 80 χιλ. ἐργατῶν ἐπασχολοῦνται εἰς τὴν γαιαν-
θρακωρυχείαν, τῆς ὁποίας τὰ μεγάλα κέντρα εἶναι ἡ Μόνση,
Charleroi καὶ ἡ Λιτύχη Liege.

Ἡ βιομηχανία τῶν γαιανθράκων συνέτεινε τὰ μέγιστα
εἰς τὴν αὐξήσιν τοῦ Βελγικοῦ πληθυσμοῦ, χορηγοῦσα αὐτῷ
ἐργασίαν καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὰς ἐπαρχίας ὅπου εἶναι τὰ
μεγαλείτερά ἀνθρακωρυχεῖα, ὁ πληθυσμὸς ἐντὸς τριήκοντα
ἐτῶν ὑπερεδιπλασιάθη.

Σίδηρος εὐρίσκεται κυρίως εἰς τὰ περίχωρα τῆς Λυ-
τίχης, τῆς Charleroi καὶ τῆς Ναμούρης· ψευδάργυρος δὲ
εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Λυτίχης, ὅπου δύο μεγάλαι ἐταιρίαι
καταγίνονται εἰς τὴν ἐκμετάλλευσιν αὐτοῦ. Παράγουσι δὲ
τὰ μεταλλεῖα ταῦτα ἐτησίως 40 χιλ. τόνους ψευδαργύρου
ἀξιζοντος 27 ἑκατ. φρ.

56. Χειροτεχνικὴ βιομηχανία. Τὸ Βέλγιον
ἔχει ζωηροτάτη βιομηχανία. Τὰ ἀνθρακω-
ρυχεῖα ἔδωσαν μεγάλην ὠθησιν εἰς τὴν τοῦ Ἐνώτου καὶ
τῆς Λυτίχης, ἐνθα ἀπαντῶνται οἱ περισσότεροι ὑψηλοὶ κά-
μινοι, τιδήρουργεῖα, ὑελουργεῖα, ἀγγειοποιεῖα, ὀπλο-
ποιεῖα.

Εἰς τὰς δυτικὰς ἐπαρχίας ἰδίως εἰσὶ διεσπαρμένα τὰ ὑ-
φαντικὰ τοῦ βαμβάκος καὶ τοῦ λίνου ἐργοστάσια. Καὶ
ὁ μὲν βαμβάξ εἶναι ἀντικείμενον σημαντικῆς βιομηχανίας
ἐν τῇ Γάνδῃ. Ἡ πόλις αὕτη ἐξάγει 13 ἑκατ. χιλιόγραμμα
βαμβάκερου νήματος. Ἡ ἐξαγωγή τῶν βαμβάκερων εἰδῶν
ἐκτιμᾶται εἰς 15 ἑκατ. φράγκων.

Τὰ μάλλινα ὑφάσματα ἔρχονται κυρίως ἀπὸ τὴν
ἐπαρχίαν τῆς Λυτίχης, πρὸ πάντων ἀπὸ τὴν Verviers, ἥ-
τις εἶναι τὸ κέντρον τῆς τῶν ἐριούχων κατασκευῆς.
Ἀντιπροσωπεύουσι δὲ τὰ μάλλινα τοῦ Βελγίου ὑφάσματα
ἀξίαν 200 ἑκατ. φράγκ. ἐτησίως.

Τὰ λινὰ τέλος ὑφάσματα καὶ τὰ ἐκ ξαννάθεω
ἐξέρχονται ἐκ τῶν μεγάλων ἐργοστασίων τῆς Γάνδης, τῇ

Βρύγης, Κουτρζίνης και Ρουλέρης. Ἡ βιομηχανία αὐτῆς τιμᾷ περισσότερον πλῆθος ἄλλης τὴν Βελγικὴν παρὰ γωγὴν διότι τὰ τριχάπτα ἀπαιτοῦσι 120 χιλιάδ. ἐργατῶν εἰς Βρυξέλλας, Γάνδην, Βρύγην, Ἀνβέρτην, Κουτρζίνην καὶ Μιλίνας.

Ἄλλα κυριώτερα προϊόντα τῆς Βελγ. βιομηχανίας εἶναι τὰ δερμάτια, τὰ σκύτη, ἡ ζάκχαρις, ὁ ζυθος, ὁ χάρτης καὶ ὕελοι.

Ἡ κηπουρικὴ καὶ ἰδίως ἡ ἀνθοκομία ἐπρόδευεν εἰς τὴν χώραν ταύτην. Αἱ ἐκθέσεις τῶν ἀνθῶν τῆς Γάνδης καὶ ἄλλων πόλεων ἀποδεικνύουσι τὴν κλίτην τῶν Βέλγων πρὸς τὴν λατρείαν τῆς Φλώρης.

57. ΜΕΓΑΛΟΥΠΟΛΕΙΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑΙ.

ΒΡΥΞΕΛΛΑΙ. (Brussel φλαμ. Bruxelles γ.) πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου (200 χιλ. κατ.) ἥς ὁ ὀλικὸς πληθυσμὸς μετὰ τῶν παρὰκειμένων 8 προαστείων ἀνὰ χίλιον εἰς 320 χιλ. Δὲν κεῖται μὲν ἐπὶ πλευσίμου ποταμοῦ, ἀλλ' ἐπὶ διώρυγος μετὰ τῆς Μόνσης καὶ Ἀνβέρτης καὶ οἱ σιδηρόδρομοι ἀναχωροῦσιν ἐκεῖθεν κατὰ πέντε διευθύνσεις πρὸς τὰ μεθόρια. Εἶναι πόλις ἔχουσα σημαντικὴν βιομηχανίαν ἐν τοῖς προαστείοις καὶ ποικίλην κέντηται μετὰ ἄλλα μηχανουργεῖα, ὕφαντήρια, νηματοκλωστεῖα, βαφεῖα ἀγγειοποιεῖα καὶ ὅλης τῆς τεχνουργίας πρωτεύουσα.

Γάνδη, (φλαμ. Gent γαλ. Gand) πρωτεύουσα τῆς ἀντ. Φλάνδρας κειμένη ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Σάχγου καὶ τοῦ Λεῦη ποταμοῦ, συνδεομένη μετὰ τῆς θάλασσης διὰ διώρυγος. Εἶναι τὸ μέγα κέντρον τῆς βαμβάκουργίας, διότι αὕτη περιέχει τὰ $\frac{2}{3}$ τῶν κλωττησίων ὅλου τοῦ Βελγίου, καθὼς καὶ ἡ πρώτη πόλις τῆς κλωττικῆς καὶ ὕφαντικῆς τοῦ λίνου. Ἔχει προσέτι ζάκχαροποιεῖα καὶ ζυθοποιεῖα.

Ἀντίχην (Liege, φλ. Luik γερ. Lüttich) μὲ 105 χιλ. κατοίκους, εἶναι τὸ κέντρον τῆς ἀνθρακωρυχείας καὶ ἡ πρῶ-

τη ἔδρα τῆς μεταλλουργικῆς βιομηχανίας περιέχουσα μετὰ τῶν προακτείων της πολλὰ ἐργοστάσια σιδήρου καὶ χαλκοῦ καὶ περίφημος διὰ τὴν ὀπλοποιίαν της.

Μαλίναι (Mechelen φλ. Malines γαλ.) ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς Ἀνδέρσης, ἐν τῶν δύο κέντρων τῶν Βελγικῶν σιδηροδρόμων (36 χιλ. κατ.) πλουτήσασα ἄλλοτε ἐκ τῆς κατασκευῆς τῶν τριχάπτων, νῦν δὲ ἐπασχολουμένη εἰς τὴν κατασκευὴν ξυλίνων ἐδρῶν χονδροειδῶν, πωλουμένων εἰς εὐτελεῆ τιμὴν.

Μόνση (Mons γ. bergen φλ.) 28 χιλ. κατ. πρωτεύουσα τοῦ Ἐνώτου, πλησίον τῶν πλουσιωτέρων ἀνθρακοφόρων ἐπαρχιῶν τῆς Βελγικῆς καὶ ἐν τῷ μέσῳ κατ' ἐξοχὴν βιομηχανικῆς χώρας, ἔχουσα πλῆθος ὑψηλῶν καμίνων, ὑεουργεῖα καὶ ἐργοστάσια πορσελάνης.

Charleroi ἐπὶ τοῦ Σάμβρου ποταμοῦ ἔχουσα μέγαρα σιδηρουργεῖα ἐν οἷς ἐργάζονται πλέον τῶν 40 χιλιάδων ἐργατῶν.

Βερδιέρ (Verviers) μὲ 32 χιλ. κατοίκους εἶναι τὸ πρῶτιστον ἔργον τῆς ἐριουργίας. Ἐκεῖ κατασκευάζονται ἐριοῦχα κασμίριχα περίφημα.

58. **Ἐμπορικοὶ λιμένες.** Ὁ κυριώτερος ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ Βελγίου εἶναι ἡ Ἀνδέρση (Anvers γαλ. Antwerpen φλ.) κειμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὀχθῆς τοῦ Σκάλδου ποταμοῦ ἔχουσα 123 χιλ. κατ. Ἡ πόλις αὕτη εἶναι μία τῶν ἐμπορικωτέρων τῆς Εὐρώπης, ἡ σπουδαιότης της ἤρξατο ἀπὸ τοῦ 17ου αἰῶνος καὶ ἰδίως ἀπὸ τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ Βελγίου. Εἰς τὸ μέρος, ἔνθα κεῖται ἡ πόλις, ὁ ποταμὸς Σκάλδος εἶναι βριθὺς καὶ ἔχει πλάτος 700 μέτρων ὥστε εἰσερχονται τὰ μέγαρα πλοῖα. Ἡ κίνησις τοῦ ποταμοῦ τούτου λιμένος εἶναι 4,000 πλοῖα περίπου. Εἰσάγει ξύλα παντοειδῆ, καφφέ, βάμβακα, δέρματα, ἔριχ, ἔλαιον καὶ καπνὸν, κατασκευάζει δὲ ζάχαριν καὶ ἰδίως σιγάριχ.

Ὅστένδη (20 χιλ. κατ.) ἐν τῇ δυτ. Φλανδρίᾳ, εἶναι ἡ δευτέρη ναυτικὴ πόλις τοῦ βασιλείου. Τὰ ὅστριχα (στρίδιχ)

τῆς Ὀστένδης ἀπολαύουν Εὐρωπαϊκῆς φήμης. Ἀλιεύουτιν ἐκεῖ ὀνίσκους καὶ μαρινάδας (βέγγας). Ἐμπορεύεται κυρίως μετὰ τῆς Ἀγγλίας.

Βρύγη (Bruges γαλ. Brugge φλ.) πρωτεύουσα τῆς δυτικῆς Φλανδρίας, μολονότι κεῖται εἰς τὰ μεσόγεια, ἔχει λιμένα προσιτὸν εἰς πλοῖα 400 τόνων διὰ μέσου διωρύγων φερουσῶν εἰς Ὀστένδαν καὶ Λεκλούζην. Ἡ πόλις αὕτη ἔσχε τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἀλιείας τῶν μαρινῶν (βέγγων) ἥτις ἔμελλε νὰ καταστῇ μεγίστη ἀφορμὴ πλούτου εἰς τὴν Ὀλλανδίαν.

Γάνδη, καὶ τοι κειμένη μακρότερον τῆς θαλάσσης δύναται νὰ καταπαχθῇ μεταξὺ τῶν λιμένων, χάρις εἰς τὸν ποταμὸν Ἑσκῶ δι' οὗ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Ἀνβέρτης καὶ εἰς τὴν διώρυγα ἥτις ἐνώνει αὐτὴν μετὰ τῆς Βρύγης, δι' ἀμφοτέρων εἰσπλέουσι πλοῖα 400 τόνων.

59. Μέσα τῆς συγκοινωνίας. **Ποταμοπλοία.** Ὁ ποταμὸς Ἑσκῶ συμβάλλει πολὺ εἰς τὴν ἐμπορικὴν εὐδαιμονίαν τῆς Βελγικῆς χώρας. Εἶναι ἡ πρωτίστη πλωτὴ ὁδὸς τοῦ βασιλείου, ἀλλὰ πρὸς μεγάλην τῶν Βέλγων λύπην, ἡ Ὀλλανδία ἐξουσιάζει τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ τούτου, αἱ ὁποῖαι σχηματίζουν δύο λαμπρὰ εὐρυστόμια ἐν Ζηλανδίᾳ, τὸ μὲν «Ἀνατολικὸς Ἑσκῶ» καλούμενον, τὸ δὲ «Δυτικὸς Ἑσκῶ» ἢ «Χόνδης» (Hond). Ἡ πλημμύρα καθίσταται ἐπαισθητὴ μέχρι τῆς Γάνδης καὶ πλοῖα μικρᾶς χωρητικότητος δύνανται νὰ ἀναπλεύσωσι τὸν ποταμὸν μέχρι τῆς Ἀβδερνάνδης· ἀλλ' ἡ Ἀνβέρσα εἶναι ἡ βασιλεὺς τοῦ Ἑσκῶ.

Διώρυγες. Καλῶς διχτεθεμένον σύστημα διωρύγων ἐνώνει πρὸς ἀλλήλους τοὺς περισσοτέρους Βελγικοὺς ποταμούς. Αἱ διώρυγες δὲ αὗται, δισχίζουσιν πανταχόθεν τὴν χώραν, βοηθοῦσιν ἰσχυρῶς τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν. Εὐρίσκονται δὲ πρὸ πάντων ἐν τῷ κέντρῳ καὶ πρὸς δυσμᾶς.

Σιδηρόδρομοι. Τὸ Βέλγιον ἔχει πολλοὺς σιδηροδρόμους, 2,800 χιλιομέτρων ἐκτάσεως, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ κίνησις τῶν ἐπιβατῶν καὶ ἐμπορευμάτων εἶναι μεγαλειότερα ἀπὸ κάθε ἄλλο μέρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἡπείρου, καὶ οἵτινες

συνδέουσιν ἀφ' ἐνός ὅλας τὰς μεγάλας πόλεις τοῦ Βελγίου καὶ ἀφ' ἑτέρου τοὺς Γαλλικοὺς σιδηροδρόμους μετὰ τῶν Ὁλλανδικῶν καὶ Πρωσικῶν.

Τὰ δύο κυριώτερα κέντρα τῶν Βελγικῶν σιδηροδρόμων εἶναι αἱ Μ α λ ί ν α ι καὶ αἱ Β ρ υ ξ έ λ λ α ι. Ἐκ μὲν τῶν Μ α λ ι ν ῶ ν ἐκπορεύονται τέσσαρες γραμμαὶ, ἄλλαι δὲ τόσαι ἀπὸ τὰς Βρυξέλλας πρὸς ἀπάσας τὰς διευθύνσεις.

Ὁ δ ο ῖ ὑπάρχουν ἐκτάσεως 7,000 χιλιομ. μὴ ὑπολογιζομένων 17 χιλ. τῶν γειτονικῶν ὁδῶν.

Οἱ τ η λ έ γ ρ α φ ο ι τοῦ βασιλείου ἔχουν 3,000 χιλμ. μῆκος.

60. Ἐμπόριον. Τὸ ἐμπόριον τοῦ Βελγίου εἶναι ζωηρότατον. Ἐσωτερικῶς διευκολύνεται ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως παντὸς φόρου εἰς τὴν εἴσοδον τῶν πόλεων.

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τοῦ Βελγίου, τὸ ὁποῖον τῷ 1840 μόλις ἔφθανε τὰ 400 ἑκατ., ὑπερβαίνει σήμερον τὰ 2 ¹/₂ δισεκατ. (γενικὸν ἐμπόριον).

Ἡ εἰσαγωγὴ συνίσταται πρὸ πάντων εἰς δημητριακοὺς καρποὺς ἐκ τῆς Πρωσίας, Ρωσίας, Ὁλλανδίας καὶ Γαλλίας, εἰς ἀποικιακὰ προϊόντα, ἐκ τῆς Ὁλλανδίας καὶ Βρασιλίας, εἰς οἶνους ἐκ τῆς Γαλλίας καὶ εἰς πρώτας ὕλας ἥτοι ὀρυκτὰ, σιδηροὺς καὶ βαμβάκια ἐκ τῆς Ἀγγλίας, λῆνον καὶ κένναβι ἐκ τῆς Ὁλλανδίας, Γαλλίας καὶ Ρωσίας, ἔρια ἐκ τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας.

Ἡ ἐξαγωγὴ συνίσταται πρὸ πάντων εἰς προϊόντα τῆς βιομηχανίας καὶ κυρίως εἰς ὑφάσματα μάλλινα (ὕπὲρ τὰ 100 ἑκατ. φρ.) μεταξωτὰ, λινὰ, καὶ βαμβάκερὰ, εἰς μάλλινα καὶ λινὰ νήματα, εἰς μηχανὰς, κρύσταλλα, ὄπλα, σίδηρον χάρτην. Ἐξάγει τέλος λέγα ποσὸν γαιανθράκων (50 ἑκατ. φρ.) διὰ τὴν Γαλλίαν καὶ Ὁλλανδίαν.

Τὸ Βέλγιον ἀπολαύει μεγάλῃς ἐλευθερίας ἐμπορικῆς καὶ βιομηχανικῆς. Οἱ ἐπὶ τῶν ὠνίων φόροι γενικῶς κατηργήθησαν. Δὲν ὑπάρχει ἀπαγόρευσις εἰς τὴν εἰσαγωγὴν καὶ αἱ

πρώτοι ύλαι εισέρχονται ἐλεύθεροι, πλὴν τοῦ νήματος καὶ τῆς μετὰξῃς. Οἱ τελωνειακοὶ δασμοὶ εἶναι μετριώτατοι.

Ἑ. μ. π. Ναυτιλία. Δύναμις αὐτῆς. Ἡ Βελγικὴ ἐμπορικὴ ναυτιλία δὲν ὑπερβαίνει τὰ 112 πλοῖα (ὧν 8 ἀτμόπλοια καὶ 104 ἰστιοφόρα) φθάνοντα μόλις 30 χιλ. τόνους. Τοῦτο δὲ διότι τὸ διὰ τῆς ξηρᾶς ἐμπορίου τοῦ Βελγίου, ἐνεκα τῆς φύσεως τῶν συνόρων του, ἔχει πολὺ μείζονα σπουδαιότητα ἀπὸ τὸ θαλάσσιον ἐμπόριόν του.

Κίνησεις τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας. Ἐν τούτοις ἡ ὀλικὴ κίνησις, ἀπόπλοι καὶ κακὰπλοι, τῆς ἐγγωρίου ναυτιλίας ἐν τοῖς λιμέσι αὐτοῦ ὑπερβαίνει τὸ 1 $\frac{1}{2}$ εκατ. τόνους. Τῷ 1865 εἰσῆλθον 4500 πλοῖα (χωρητ. 900 χιλ. τόν.) καὶ ἀπέπλευσαν 4400 (900 χιλ. τόνων).

Νομισματικά καὶ μέτρα. Ὅμοια μετὰ τῆς Γαλλίας (1833).

61. Ἐμπόριον τῶν διαφόρων χωρῶν. Εἰς τὰς ἐμπορικὰς σχέσεις τοῦ Βελγίου τὸν πρῶτον βχθμόν κατέχει ἡ Γαλλία. Κατόπιν ἔρχεται ἡ Μ. Βρετανία (300 εκατ. εἰδικὸν ἐμπόριον) καὶ αἱ Κάτω Χῶραι 200 ἐκ.). Τρίτη ἔρχεται ἡ Τελωνειακὴ Ὁμοσπονδία τῆς Γερμανίας (150 εκατ.) καὶ αἱ Ἰνωμέναι πολιτεῖαι (100 εκατ.). Φυσικῶς τὸ Βέλγιον ἔχει τὰς κυριωτέρας σχέσεις μετὰ τῶν χωρῶν μεθ' ὧν συνορεύει, διὰ τῶν ὁποίων διέρχονται τὰ διὰ τὰς ἀπωτέρας χώρας προσδιωρισμένα προϊόντα. Διὰ τοῦτο ἐνεργεῖ σημαντικὸν ἐμπόριον διαμετακομίσεως μετὰ τῆς Γερμανίας (300 περ. εκατ.) μετὰ τὰς Κάτω Χώρας (150 περ. εκατ.) καὶ τὴν Μ. Βρετανίαν.

Τὸ μεγαλειότερον ἐμπόριον τοῦ Βελγίου γίνεται ὡς προεῖπον διὰ ξηρᾶς.

Ἐμπόριον μετὰ τῆς Γαλλίας. Ἡ Γαλλία, ἥτις συνορεύει πρὸς βορρᾶν μετὰ τοῦ Βελγίου, ἥτις συνδέεται μετ' αὐτοῦ διὰ πλείστων σιδηροδρόμων ὁμιλεῖ τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, ἔχει ἀναλόγους βιομηχανίας, κοινὰ συμφέροντα, δικαίως κατέχει τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ Βελγικῷ ἐμπορίῳ. Τὸ μὲν

ειδικὸν μετ' αὐτοῦ ἐμπόριον εἶναι 450 ἑκατ. καὶ περίπου 700 ἑκατῇ. τὸ γενικὸν ἐξπόριον. Ἐκ τοῦ Βελγίου λαμβάνει ἡ Γαλλία γαϊνόνθρακας, λίθον, ἔριον, κτήνη κτλ. καὶ ἀποστέλλει εἰς αὐτὸ οἶνους, μεταξωτὰ, ζυλεῖν καὶ ἔρικ.

Τὸ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐμπόριον τοῦ Βελγίου εἶναι ἐλάχιστον, διότι τῷ 1872 ἡ μὲν εἰσαγωγὴ ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἦτο μόνον 80 περίπου χιλ. δραχμ. Ἡ δὲ ἐξαγωγὴ διὰ τὴν Ἑλλάδα 570 χιλ. δραχμῶν.

Τ μ ῥ μ α Δον.

ΚΑΤΩ ΧΩΡΑΙ.

(Ἐπιφ. 34,200 □ χιλιομ. Πληθυσμὸς 3,500,000 κάτ.).

62. **Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία.** Τὸ βασιλείον τῶν Κάτω Χωρῶν (Neerlande Ὁλλανδιστὶ Bays-Bas γαλ.), καλούμενον συνήθως ὉΛΛΑΝΔΙΑ (Hollande) εἶναι κράτος οὐσιωδῶς νηυτικὸν καὶ τὸ ὅποῖον χρεωστεῖ τὴν ὑψηλὴν θέσιν του, ὅχι εἰς τὸν πληθυσμὸν αὐτοῦ, ἀλλ' εἰς τὴν ἱκανότητα τῶν κα- τοίκων του πρὸς μεγάλας ἐπιχειρήσεις καὶ εἰς τὴν φιλέργειάν του. Εἶναι δὲ πρὸ πάντων ἀποικιακὴ παρακαταθήκη καὶ γεωργικὸς τόπος.

Τὰ ὅρια αὐτοῦ πρὸς Β. καὶ Δ. ἡ Β. θάλασσα, πρὸς Ν. τὸ Βέλγιον καὶ πρὸς Α. ἡ Γερμανία. Τὸ μέσον πλάτος αὐτοῦ εἶναι 52°. Ἔχει δὲ ἐπιφάνειαν 33 χιλ. □ χιλιομ.

Ὁλη ἡ ἐπιφάνεια σχεδὸν τῆς Ὁλλανδίας (ἐκτὸς τοῦ Ν.Α.) εἶναι πεδινὰς ὁμοιόμορφος χαμηλὴ ἐκ προσφάτων στρωμάτων γῆς καὶ τῆς ὁποίας μόνα ὑψώματα εἶναι αἱ ἀμμόωδεις ἐξοχαὶ ἢ αἱ θινες (dunes) καὶ τὴν ὁποίαν πολλάκις κατέκλυεν ἡ θάλασσα καὶ μετεβαλλεν εἰς κόλπον.

Μεγαλῆτερος κόλπος εἶναι ὁ Zuider-zee (ἦτοι ἡ Ν. θάλασσα) ὅστις ἐσχηματίσθη τῷ 1282 ἀπὸ τρομερὰν πλημμύ-

ρυν, και ἔχει εἰς τὴν εἴσοδον καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτοῦ ἀμυώδεις σύρτας ἐπικινδύνους. Πρὸς τὴν ΝΔ. ἐσχατικὴν εἰσχωρεῖ ἐντὸς τῶν γαιῶν ὁ ἐπιμήκης κόλπος τοῦ Υ., ἀνατολικώτερον δὲ, ἐπὶ τῶν συνόρων τῆς Γερμανίας, κεῖται ὁ κόλπος Δολλάρτης, σχηματισθεὶς ἐπίσης ἀπὸ πλημμύραν κατὰ τὸν ΙΓ'. αἰῶνα. Δὲν εἶναι δὲ σπάνιον, κατὰ τὰς μεγάλαις πλινυροῖαις, νὰ βλέπῃ τις τὸν ὠκεανὸν διχρηγνύοντα τὰ προχώματα ἢ τὰς θήκας καὶ χυνόμενον μεθ' ὀρυκτοῦ ἐπὶ τῆς χώρας ταύτης, ἥτις, ὡς χαμηλωτέρα τῆς θαλάσσης, ὠνομάσθη Κάτω Χώρα.

Ποταμοὶ διχρόροντες αὐτὴν εἶναι ὁ Ρ ἤ ν ο ς, ὅστις διχωρίζεται εἰς ἀπείρους διακλαδώσεις, ὁ Μ ε ῦ σ η ς (La Meuse) ὅστις ἔχει τρία στόμια καὶ ὁ Ἑ σ κ ῶ, ὅστις σχηματίζει δύο μεγάλους κλάδους διὰ τῆς Ζηλανδίας. Ὁλὼν τῶν ποταμῶν τούτων αἱ ἐκβολαὶ συγχέονται καὶ περιβάλλουσι τὸ ἀρχιπέλαγος τῶν νήσων τῆς Ζηλανδίας.

Ὅρη, ὡς εἶπομεν, δὲν ὑπάρχουσι ποσῶς.

Πολιτικὰ διαίρεσεις. Αἱ Κάτω Χῶραι περιλαμβάνουσι ἑνδεκα ἐπικρίαις: τὴν Β. Ὀλλανδίαν, τὴν Ν. Ὀλλανδίαν, τὴν Οὐτρέχην, τὴν Ζηλανδίαν, τὴν Β. Βραβάντην, τὴν Γουέλδρην, τὴν Ὁθερυσέλην, τὴν Φρίσην, τὴν Δρένθην, τὴν Γρονίνγην καὶ τὴν Λιθιούργην. Ὑπάρχει προσέτι καὶ τὸ μέγα δουκάτον τοῦ Λουξεμβούργου, τὸ ὁποῖον κυβερνᾶται ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Κάτω Χωρῶν, ἀλλὰ δὲν ἀποτελεῖ μέρος τοῦ βασιλείου. Περὶ τούτου θέλει γίνεαι λόγος ἰδιαιτέρως.

63. **Ὁ πληθυσμὸς.** Ὁ πληθυσμὸς τῶν Κάτω Χωρῶν εἶναι 3 ¹/₂ ἑκατ. ἤτοι ἀναλογοῦν 107 κάτοικοι κατὰ χιλιόμετρον. Αὐξάνει δὲ ταχέως καὶ εἶναι πυκνότερος πρὸ πάντων ἐν τῇ Ὀλλανδίᾳ, ἔνθα ἀναλογοῦν 230 κάτ. κατὰ χιλιόμετρον ἀρχιότερος δὲ εἰς τὰ βορειοανατολικά μέρη, διότι ἐν Δρένθῃ ἀναλογοῦν μόνον 40 κάτ. κατὰ τετρε: χιλιόμετρον.

Οἱ περισσύτεροι τῶν κατοίκων (1,900 χιλ.) εἶναι καλ-
βινισταί, ὀλίγοι δὲ (175 χιλ.) ἀνήκουν εἰς διαφόρους

προτεσταντικῆς ἐκκλησίας. Μέρους δὲ (1,230 χιλ.) ἀνή-
κουν εἰς τὴν καθολικὴν θρησκείαν. Ἀριθμοῦνται δὲ καὶ
60 χιλ. Ἑβραῖοι.

Χαρακτῆρ τῶν Ὀλλανδῶν. Ἐκστηγόρησαν πολ-
λῶς τοὺς Ὀλλανδοὺς ὡς νωθροὺς τῷ πνεύματι καὶ φλεγ-
ματικούς· ἀλλ' ἡ ὅλως ἐξωτερικὴ αὕτη ἀπάθεια δὲν κω-
λύει κατ' οὐδὲν αὐτοὺς τοῦ νὰ ᾔναι ἐν ταῖς ὑποθέσεσι τοῦ
βίου εἰς τῶν πρωτίστων λαῶν τοῦ κόσμου.
Εἰσὶ ὑπομονητικοὶ καὶ ἐπίμονοι εἰς τὰ σχέδιά των καὶ φίλοι
τῆς εἰρήνης, ἐκτιμῶσι πολὺ τὰς ἀγνάς ἀπολάσεις τοῦ οἰ-
κογενειακοῦ βίου, περιέχοντες γενναίαν φιλοξενίαν.

Σπουδάζων τις ἐκ τοῦ πλησίον τοὺς κατοίκους τῆς χώ-
ρης ταύτης, ἀνακαλύπτει τὰ ἔξοχα προτερήματά των καὶ
τὰς σπουδαίας ἀρετάς των καὶ καταντᾷ ἐπὶ τέλους νὰ ἀ-
γαπήσῃ τὸν πρῶτον καὶ σκεπτικὸν αὐτὸν λαόν, ὁ ὁποῖος δὲν
πλανᾷται ἀπὸ τὰ φιλόδοξα ὀνειροπολήματα τῶν ἄλλων
ἐθνῶν καὶ ὁ ὁποῖος ἀντέστη κατὰ τῆς δυστυχίας μετὰ θάρ-
ρους ἡρώεω καὶ μεγίστης ὑπομονῆς.

64. Προχώματα καὶ ἀποξηράνσεις.

Ἡ ἐπιμονὴ καὶ φιέργεια τῶν Ὀλλανδῶν φαίνεται ἰδίως
εἰς τὰ κολοσσαῖα ἔργα, εἰς τὰ ὅποια ἀδικοῶς καταγί-
νονται, ὅπως παρεμποδίσωσι τὰς πλημμύρας τῆς θαλάσσης
καὶ τῶν ποταμῶν. Ἡ ζωὴ των εἶναι αἰώνιος ἀγὼν κατὰ
τῶν ὑδάτων. Ἐπεὶ δὲν ἔχουν λίθους ἐν τῇ χώρῃ αὐτῶν
ὅπως ὑψώσωσι τὰ προχώματα, τί κάμνουσιν; Ἀντικαθι-
στῶσι τὰς πέτρας μὲ δέσμας καλάρων ἢ λύγων καὶ ἀνε-
γείρουσιν πλεῖστα προχώματα (digues). Ὀλίγαι δὲ πέτραι
τὰς ὁποίας πηγαίνουν καὶ φέρουν ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν, χρη-
σιμεύουν πρὸς στερέωσιν τοῦ ἔργου.

Ὅποια ἀξιοθαύμαστος ἐργασία καὶ ὑπομονή! ἀλλὰ καὶ
τί τρομερὸν θέαμα νὰ βλέπη τις τὴν ἀχανῆ ἐκείνην θάλασ-
σαν ἐπιρριπτομένην, μὲ ὅλον τὸ ἄμετρον βῆρος της καὶ μὲ

τάς καταιγίδας της, κατὰ τῶν ἀπλῶν ἐκείνων σωρῶν ἐκ ἐκ φριγάνων κεκαλυμμένῳ ὑπὸ ἄμμου, καὶ ἀπειλοῦσαν νὰ καταποντίσῃ διὰ μιᾶς ὁλόκληρον πληθυσμὸν πολλῶν ἐκατομμυρίων ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι ζῶσιν τόσον ἡσυχοὶ ὡς νὰ ἐγκατοίκουν τὰς κορυφὰς τοῦ Λευκοῦ ὄρους ἢ τὰς Κορδιλλιέρας! Τὸ ὠραιότερον τῶν προχωμάτων τῶν Κάτω Χωρῶν εἶναι τὸ τῆς Βεστ-Καπέλης ἐν τῇ νήσῳ Βαλσέρη.

Ἀποξηράνσεις. Μεταξὺ τῶν μεγαλειτέρων ἔργων τῶν Ὁλλανδῶν, πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν καὶ τὰς ἀποξηράνσεις εἰς διάφορα μέρη ἐκτελεσθείσας, ἰδίως τὴν τῆς λίμνης Ἀρλέμης (Harlem), ἣτις σχηματισθεῖσα ὑπὸ πλημμύρας, κατὰ τὸν 15^{ον} αἰῶνα, εἶχε 27 χιλ. πλέθρων ἐπιφάνειαν, καὶ ἣτις ἐσχάτως παρεδόθη εἰς τὴν γεωργίαν. Διὰ τῆς ἀποξηράνσεως οἱ Ὁλλανδοὶ μετέβαλλον τὰς κατακλυσθείσας γαίαις εἰς λαμπροὺς λειμῶνας.

Εἰς τὰ προτερήματα ταῦτα τῶν κατοίκων της, ἦτοι τὴν φιλιέργειαν καὶ ὑπομονὴν ὅφειλει ἡ Ὁλλανδία τὴν εὐτυχίαν της.

65: **Ἡ Γεωργία.** Τὸ ἔδαφος τῶν κάτω χωρῶν, μῆγμα προσχώσεων καὶ ἀργίλλου, εἶναι θαυμασίως προπαρασκευασμένον πρὸς γεωργίαν. Ὀλίγαι γαῖαι εἰσὶ τόσῳ πλούσιαι, τὸ δὲ φίλεργον καὶ καρτερικὸν τῶν κατοίκων ἐδιπλασίασε τὴν ἀξίαν αὐτῶν. Κεῖνται δὲ χαμηλώτερα τῆς μέσης ἐπιφανείας τοῦ ὠκεανοῦ, δι' ὃ καὶ Κάτω Χῶροι λέγονται, προφυλάττονται δὲ ἀπὸ τὰς πλημμύρας διὰ τῶν θινῶν καὶ τῶν προχωμάτων. Αἱ οὕτω δὲ ἐκ προσχώσεως τῶν ποταμῶν σχηματισθεῖσαι καὶ διὰ προχωμάτων ἀσφαλισθεῖσαι πεδιᾶδες καλοῦνται ἐκεῖ polders, θαυμάσιαι διὰ τὴν γονιμότητά των.

Μεγάλοι λειμῶνες, βοσκαὶ ἀπέρχοντο ἐκτείνονται εἰς τὰς παρὰ τὸν κόλπον τῆς Ζουϊδεργῆς χώρας καὶ εἰς τὴν Β. καὶ Μ. Ὁλλανδίαν. Τὸ ὑπόλοιπον μέρος τῶν χωρῶν εἶναι ἀφιερωμένον εἰς τὴν καθυτὸ γεωργίαν, τὰ κύρια δὲ αὐτοῦ τοῦ

μέρους προϊόντα είναι ὁ σῖτος, ἡ βρύζα, ὁ ἀραβόσιτος ἡ κριθή, τὰ γεώμηλα, τὸ λῖνον καὶ ὁ καπνός.

Αἱ δὲ ἐπαρχίαι τῆς Ὀυτρέχτης, Φρίζης καὶ Ζηλανδίας παράγουσιν ἄφθονον σῖτον, μελίνην ἢ κέγγρον, ἐρυθρόδανον, ποῦ δὲ καὶ ποῦ ὑφθύνται δένδρα τινα, ἀλλὰ δάση μεγάλᾳ δὲν ὑπάρχουν. Ἀντικείμενον καλλιεργεῖας σπουδαίας εἶναι καὶ τὰ ἄνθη, ἰδίως τὰ βολβώδη.

Ὅλον τὸ καθχυτὸ παραθαλάσσιον μέρος τῆς χώρας εἶναι ὀλίγον γόνιμον, ὡς ἀμμώδες. Αἱ Β. νῆσοι, αἱ ὁποῖαι σχηματίζουν καμπύλην περὶ τῶν ἀκτῶν, εἶναι ἐπίσης ἄγονοι. Μεγάλᾳ ἔλη ἀπαντῶνται ἐν τῷ κέντρῳ τῆς χώρας ἰδίως ἐν Βραβάντη καὶ Λεμβούργῃ.

Κτηνοτροφία. Οἱ ζευγῆται ἵπποι καὶ τὰ μεγάλᾳ κτήνη εἰσὶ τὸ κύριον ἀντικείμενον τῆς κτηνοτροφίας. Ἐν μὲν τῇ Β. Ὀλλανδίᾳ, Ζηλανδίᾳ καὶ Γρονίγγῃ εἰσὶν αἱ χῶραι κατ' ἐξοχὴν τῆς ἱπποτροφίας. Οἱ καλλίτεροι βόες εἶναι τῆς Φρίζης καὶ Μ. Ὀλλανδίας. Τὰ ποίμνια δὲ ἀφθονοῦσι εἰς τὴν Β. Ὀλλανδίαν. Τὸ ἀλατισμένον βούτηρον καὶ ὁ πασίγνωστος Ὀλλανδικὸς τυρὸς εἶναι ἀντικείμενα μεγάλου ἐμπορίου.

Ἀλιεία. Ἡ ἀρχὴ τοῦ πλούτου τῶν Ὀλλανδῶν στηρίζεται εἰς τὴν ἀλιείαν καὶ ἰδίως εἰς τὴν ἀλιείαν τῶν ρεγκῶν καὶ τοῦ ὀνίσκου ἢ μουρούνας. Ἐπὶ ἓνα σχεδὸν αἰῶνα ἡ ἀλιεία τῶν ρεγκῶν ἦτο ἀποκλειστικὸν μονοπώλιον τῶν Ὀλλανδῶν, σήμερον ὅμως οἱ Ἀγγλοὶ ὑπερέβησαν τοὺς Ὀλλανδοὺς εἰς τὴν βιομηχανίαν ταύτην καὶ ἡ ἀλιεία τῶν μαρινίδων δὲν ἀπασχολεῖ πλέον εἰμὴ 130 πλοῖα Νηρλανδικά.

Ἡ τοῦ ὀνίσκου (μουρούνας) ἀλιεία ἔμεινε εἰς τῶν παρχιωτικωτέρων κλάδων τῆς Ὀλλανδικῆς βιομηχανίας διότι 14 χιλ. ναῦται ῥίπτονται εἰς τὰς Β. θαλάσσας, εἰς τὰς σύρτεις τῆς Νέας Γῆς πρὸς ἀλιείαν τοῦ ὀνίσκου.

60. Χειροτεχνικὴ βιομηχανία. Εἶναι ἐνεργητικωτάτη, ἐμψυχουμένη μάλιστα καὶ ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως. Ἡ καθχυτὸ Ὀλλανδία, ἡ ἐπαρχία τῆς Ὀυτρέχτης, κατασκευ-

ἀξουν λινὰ ὑφάσματα, ἐριοῦχα, περίφημα ἐπίκροκα, χάρτην κτλ.

Ἔνεκα τῆς ἐλλείψεως γαιανθρόπων καὶ τῆς συνεχοῦς δυνάμεως τῶν ἀνέμων εἰς χώραν ἐπίπεδον, εἶναι ἐκεῖ ἐν χρήσει οἱ ἀνεμόμυλοι ὡς κινητικὴ δύναμις εἰς πολλὰ ἐργαστάσια καὶ εἰς διαφόρους χρήσεις.

Τὰ κυριώτερα χειροτεχνικὰ προϊόντα τῆς Ὀλλανδίας εἶναι τὰ μάλλινα ὑφάσματα τῆς Οὐτρέχης καὶ τῆς Λεῦδης, τὰ μεταξωτὰ καὶ ἐπίκροκα τῆς Οὐτρέχης, Ἀρλέμης καὶ Ἀμστελοδάμου. τὰ λινὰ καὶ βραβυκακέρὰ τῆς Ἀρλέμης καὶ οἱ πολύτιμοι λίθοι τοῦ Ἀμστελοδάμου. Τέλος ζάκχαρις, χάρτης, δέρματα, σχοινία, πῖλοι, ταινίαι κτλ. Ἡ Ὀλλανδία ἔχει ἐπίσης καὶ ἐργαστάσια ἐρυθροδάνου, πλῆθος ἀποσταλακτῆριων ἀρκευθίδος (genièvre) καὶ ἄλλων ποτῶν, πλινθουργεῖα καὶ κεραμοποιεῖα. Ἡ τυπογραφία κατὰ τὸν 17 καὶ 18 αἰῶνα, ἦτο ἐν Ὀλλανδίᾳ ἐντελεστέρα ἀπὸ κάθε ἄλλο μέρος. Οἱ Ἐλζεβίριοι ὑπῆρξαν περίφημοι εἰς τὴν βιβλιογραφίαν, ἥτις καὶ σήμερον εἶναι σπουδαῖος τῆς βιομηχανίας κληδὸς.

Σύνολον τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων. Εἰς μὲν τὰ δυτικὰ μέρη συγκεντρῶνται τὰ μεγαλείτερα πλούτη τῶν Κάτω Χωρῶν διότι ἐκεῖ εἰσὶν οἱ λειμῶνες, αἱ ἀγέλαι, τὸ γάλα καὶ ὁ τυρὸς, ἐκεῖ καὶ τὰ εὐκόλα μέσα τῆς συγκοινωνίας καὶ οἱ λιμένες δι' ὧν διέρχεται ὅλον σχεδὸν τὸ Ὀλλανδικὸν ἐμπόριον. Διὰ τοῦτο αἱ δύο ἐπαρχίαι τῆς Ὀλλανδίας κατέχουν τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῇ παραγωγῇ ὑπ' ὅλας τὰς ἐπόψεις.

67. Μέσα τῆς συγκοινωνίας. Ποταμοὶ καὶ διώρυγες. Ἐν ταῖς Κάτω Χώραις οἱ ποταμοὶ καὶ οἱ διώρυγες εἶναι αἱ ἀληθεῖς ὁδοὶ τῆς μεγάλης συγκοινωνίας. Ὁ Ῥήνος (μὲ τοὺς πολυαρίθμους ἐραχίονάς του) ὁ Μένσθης καὶ ὁ Ἐσκῶ εἰσὶν εὐπλευστότατοι, καὶ δι' αὐτῶν μετακομίζονται τὰ ὀγκώδη ἐμπορεύματα ὡς καὶ διὰ πλῆθος διωρύγων αἰνιγὰς διασχίζουσι πανταχόθεν τὴν χώραν.

Σιδηρόδρομοι. Οἱ σιδηρόδρομοι τῆς Ὀλλανδίας εἰσὶ προσφάτου κατασκευῆς, διότι οἱ πρῶτοι χρονολογῶνται μόνον τῷ 1863 καὶ δὲν ἔφθασαν ἀκόμη παρὰ 400 χιλίω. μῆκος. Ἐν τούτοις ὑπάρχουσι γραμμαὶ ἐνοῦσαι ἀπ᾽άσας τὰς κυριωτέρας πόλεις.

68. ΜΕΓΑΛΟΥΠΟΛΕΙΣ καὶ ΕΜΠΟΡΙΚΟΙ ΛΙΜΕΝΕΣ.

Ἡ ΧΑΓΗ (la Haye), διχμονὴ τοῦ βασιλείου, ἐπίσημος πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου καὶ τῆς Ν. Ὀλλανδίας, ὡραία πόλις ἀλλὰ στερουμένη βιομηχανίας καὶ ἐμπορίου. Ἀξιοσημεῖωτα μόνον εἶναι τὰ τυπογραφικὰ αὐτῆς καταστήματα (90,000 κτ.).

ΑΜΣΤΕΡΔΑΜΟΝ (Amsterdam), ἐμπορικὴ μητρόπολις καὶ ὁ μεγαλύτερος ἐμπορικὸς λιμὴν τοῦ βασιλείου (263 χιλ. κτ.), κειμένη ἐπὶ τῆς Ν. ἀκτῆς τοῦ Υ., εἰς τὸ μέρος ἐνθα ὁ κόλπος οὗτος ἐνοῦται μὲ τὴν Ζουϊδερσπὴν, εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀμστελ, ὠκοδομημένη ἐπὶ ἐδάφους τόσον τελματώδους, ὥστε ὅλαι αἱ οἰκίαι εἰσὶν κατασκευασμέναι ἐπὶ ξύλων ἐμπεπηγμένων ἐντὸς τοῦ ὕδατος. Κατὰ τὸν 13 αἰῶνα ἡ πόλις αὕτη δὲν ἦτο εἰμὴ χωρίον. Ἀλλὰ τὸ μετὰ τῆς Ἀνσσης ἐμπορίου καὶ ἡ ἀλιεία τῶν μαϊνίδων ἐπλούτησαν αὐτήν. Χάρις δὲ εἰς τὸ μετὰ τῆς Ἀνατολῆς ἐμπορίου καὶ τῆς δημοκρατικῆς ἐλευθερίας κατέστη κατὰ τὸν 16 αἰῶνα ἡ πρώτη ναυτικὴ πόλις τοῦ κόσμου. Καὶ τοι δὲ ἐκπεσοῦσα τοῦ ἀνωτάτου αὐτῆς βελήμου καὶ ἐμποδιζομένη ἀπὸ τὸν δύσκολον πλοῦν τοῦ Ζουϊδερσπὴν κόλπου, εἶναι ἀκόμη μίξ τῶν μεγαλειτέρων ἐμπορικῶν πόλεων, διατηροῦσα σχέσεις μεθ' ὅλου τοῦ κόσμου καὶ ἐνεργοῦσα μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπόριον 500 ἑκατ. φορέων.

Ὁ λιμὴν αὐτῆς εἶναι εὐρύχωρος καὶ ἀσφαλῆς, τὰ δὲ ἐπίνειά της πολυάριθμα. Αἱ κινήσεις τῆς ναυτιλίας μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ εἶναι 5,000 πλοῖα φορτωμένα.

ΡΟΤΤΕΡΔΑΜΗ (Rotterdam), λιμὴν ἐπὶ τοῦ Β. βραχίονος

νος τοῦ Μέυση ποταμοῦ, ἡ δευτερεύουσα πόλις τοῦ βασιλείου (115 χιλ. κήτ.), δικτηροῦσα μέγα καὶ ζωηρὸν ἐμπόριον. Ἡ ἀγορὰ αὕτη, εἶναι ὡς ἡ τοῦ Ἀμστελοδάμου, μία τῶν μεγάλαιτέρων εὐρωπαϊκῶν παρχκαταθηκῶν ἀποικιακῶν προϊόντων, συγκοινωνοῦσα δι' ἀτμοπλοικῶν γραμμῶν μὲ τὸ Λονδίον, Λιβερπούλην, Ἀννόβερ, Δονκέρκην, Ἀβερν, Βορδῶ, Οὐλλην, Ἀμβούργον, Βέργην, Κοπενχάγην, Πετροῦπολιν, Κάνδικα, Βαρκελώνην, Μασσαλίαν, Μεσσήνην, Κωνσταντινούπολιν, Νέαν Ὑόρκην κτλ.

Ἡ κίνησις τοῦ λιμένος τῆς ὑπερβαίνει σήμερον τὸν τῆς Ἀμστελοδάμης, ἕνεκα τῆς θέσεώς της, διότι εἰς τὸ μέρος ἐνθα κεῖται ἡ Ῥοττερδάμη ὁ Μέυσης ποταμὸς εἶναι βαθὺς καὶ εὐρύτατος, διατρέμεται δὲ ἡ πόλις ὑπὸ δύο διωρύγων μεγάλων αἱ ὁποῖαι διακλαδίζονται καὶ χρησιμεύουσιν ὡς λιμὴν.

Ἄλλαι μεγάλαι πόλεις τῆς Ὀλλανδίας εἶναι ἡ Οὐτρέχτη, (59 χιλ. κήτ.) γνωστὴ διὰ τὰ ἐριοῦχα καὶ ἐπύκροχα αὐτῆς, ἡ Ἀρλέμη 30 χιλ. κήτ. μὲ τὰ περίφημα λευκαντήριά της, ἡ Λεύδη 38 χιλ. κήτ. περίφημος διὰ τὰ ἐριοῦχα καὶ τὰ ἀρχαῖα τῶν Ἑλζεβερίων τυπογραφεία, ἡ Δορτρέχτη, λιμὴν ἐπὶ τοῦ Μέυση ποταμοῦ, ἡ Μιδδελβούργη καὶ ἡ Φλενσσίνγη λιμένες ἐν τῇ Ζηλανδίᾳ.

Ἐν δὲ τῇ Β. Β. Ὀλλανδίᾳ κεῖνται οἱ τρεῖς οὗτοι λιμένες ἡ Σπρδάμη, καὶ ἡ Ζανδάμη ἐπὶ τοῦ κόλπου Υ, περίφημαι διὰ τοὺς ἀνεμομύλους των, διὰ τὰ χαρτοποιεῖα καὶ ἰδίως ὑπὸ τῆς ἀναμνήσεως Πέτρου τοῦ μεγάλου, ὅστις ἐσπούδασεν ἐκεῖ τὴν ναυπηγίαν· ἡ Χόρνη, λιμὴν ἐξαγωγῆς βουτύρου καὶ τυροῦ Ὀλλανδικοῦ καὶ ἡ Χέλδερν πολεμικὸς λιμὴν εἰς τὴν εἰσοδὸν τῆς Ζουϊδερστῆς.

69. **Ἐμπόριον.** Αἱ Κάτω Χῶραι δὲν εὐρίσκονται πλέον ὡς κατὰ τὸν 18 αἰῶνα, ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ ἐμπορίου. (Ἰδὲ ἱστορίαν τοῦ ἐμπορίου κ. Θ'). Οὐχ ᾔητον τὸ ἐξωτερικὸν αὐτῆς ἐμπόριον ἀναβαίνει εἰς 2 δισεκατομύρια φρ.

Εἰς α γ ω γ ῆ. Ἡ εἰσαγωγὴ, ἥτις ὑπερβαίνει τὸ δισε-

κατομύριον φρ. συνίσταται κυρίως εἰς ἀποικιακὰ προϊόντα, καφὲς (75 περ. ἑκατ. χιλιόγρ.) καὶ ζάχαριν ἐρχόμενα ἐκ τῆς Ἰάβας, Σουρινάμης καὶ Ἀγγλίας κτλ., εἰς δημητριακοὺς κακρούς ἐκ τῆς Βαλτικῆς, εἰς ὄρουζον ἐκ τῆς Ἰνδίας, εἰς ξυλείαν ἐκ τῆς Νορβηγίας, καπνὸν βάμβακα κτλ. εἰς γαιάνθρακας τῆς Πρωσσίας, Ἀγγλίας, Βελγίου, οἶνους καὶ νήματα τῶν ἰδίων μερῶν.

Ἐξ α γ ω γ ῆ. Ἐξάγει δὲ ἰδίως ζάχαριν ἀκατέργαστον ἢ καθαρισμένην καὶ καφὲν ἐκ τῶν ἰδίων δὲ προϊόντων τοῦ τόπου βούτυρον, τυρὸν, κτήνη καὶ λαχανικά. Ἡ ἐξαγωγή της ὑπερβαίνει τὰ 900 ἑκατ. φρ.

Δύναμις καὶ κίνησις τῆς ναυτιλίας. Κατὰ τὴν ἀπαρίθμησιν τοῦ 1867 ἡ ἐμπορικὴ ναυτιλία τῆς Ὀλλανδίας εἶναι 2178 πλοῖα, χωρητικότητος 550 χιλ. τόνων. Ἡ δὲ γενικὴ κίνησις τῆς ναυτιλίας, ἥτις ἀπὸ τοῦ 1830 ἐτετραπλασιάσθη, ὑπερβαίνει κατ' ἔτος τὰ 3 ἑκατ. τόνων. Τῷ 1867 κατέπλευσαν 8 χιλ. πλοῖα φορτωμένα (χωρητικότητος 1,960,000 τόνων) καὶ ἀπέπλευσαν 5 χιλ. πλοῖα φορτωμένα (1,340,000).

Τὸ μεγαλύτερον μέρος εἰς τὴν κίνησιν ταύτην ἔχουν οἱ ἐξῆς λιμένες κατὰ τὴν ἐξῆς τάξιν 1.) Ροττερδάμη, 2.) Ἀμστερδάμη, 3.) Σχιδάμη, 4.) Χαλέγκη, 5.) Δορδέχτη καὶ 6.) Γρονίση.

70. Ὀλλανδικαὶ ἀποικίαι. Οἱ Ὀλλανδοὶ κέκτηνται πνεῦμα ἀποικισμοῦ, καὶ εἶναι μετὰ τοὺς Ἀγγλοὺς, ὁ μόνος λαὸς τῆς Εὐρώπης δι' ὃν αἱ ἐξωτερικαὶ κτήσεις εἰσὶ ἀληθῆς πηγὴ προσόδων. Ἐν μὲν τῇ Ὠκεανίᾳ ἐξουσιάζουν μέγα μέρος τῆς Μαλαισίας καὶ πρῶτον μὲν τὸ ὠρχίον ἀρχιπέλαγος τῆς Σόνδης οὗ κυριώτεραι νῆσοι εἰσὶν Ἰάβα, Σουμάτρα, Μαδούρα, Βάνγκα κτλ. μέγα μέρος τῆς νήσου Βόρνεο, Κελέβης, τὰς νήσους Μολούκας καὶ μέρος τῆς Νέας Γουινέας.

Ἐν τῇ Ἀμερικῇ τὴν Ὀλλανδικὴν Γουιάνην, πολλὰς Ἀντίλλας, τὴν ν. Κουρασώ, ἄγ. Εὐστάθιον κτλ.

Ἐν τῇ Ἀφρικῇ καθιδρύματά τινα ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς Γαί-

νέας. Ἡ κυριώτερα ἀποικία εἶναι ἡ Ἰάβα. Ὅλοι αὐταὶ αἱ ἀποικίαι περιέχουν 29 ἑκατ. κατ. Τὸ δὲ μετ' αὐτῶν ἐμπόριον τῆς Ὀλλανδίας ἀνέρχεται εἰς ἀξίαν 280 ἑκατ. φρ. εἰς τὸ ὁποῖον τὸ πλεῖστον μέρος ἀνήκει εἰς τὰς Ὀλ. Ἰνδίας.

71. Ἐμπόριον τῶν διαφόρων χωρῶν. Αἱ Κάτω Χῶραι διατηροῦσιν σπουδαίας ἐμπορικὰς σχέσεις κατὰ πρῶτον λόγον μετὰ τῆς Πρωσίας καὶ τῆς Μ. Βρετανίας, κατόπιν μετὰ τοῦ Βελγίου, τῆς Γαλλίας, Ρωσίας καὶ Ἀρβούργου. Αἱ ὦραῖαι ἐν τῇ Μαλαισίᾳ ἀποικίαι τῶν εἶναι δι' αὐτοὺς πηγὴ μεγίστου ἐμπορίου.

Ἡ μὲν Πρωσία ἀποστέλει εἰς τὴν Ὀλλανδίαν 300 ἑκ. φρ. ἐμπορεύματα. Λαμβάνει δὲ ἐκ τῆς Ὀλλανδίας ἐμπορεύματα ἀξίας 305 ἑκατ. φρ. Ἡ δὲ Ἀγγλία ἀποστέλλει ὕλας ἀξίας 300 ἑκατ. Λαμβάνει δὲ ἐκ τῆς Ὀλλανδίας 260 ἑκατ. εἰς ζάκχαριν βούτυρον καὶ τυρόν.

Ἐκ τοῦ Βελγίου λαμβάνει ἡ Ὀλλανδία σίδηρον, ὑφάσματα ἀξίας 120 ἑκατ.. Ἡ δὲ διὰ τὴν χώραν ταύτην ἐξαγωγή εἶναι 140 ἑκατ. Ἡ Γαλλία λαμβάνει ἐκ τῆς Ὀλλανδίας τὰ φυσικὰ προϊόντα τοῦ ἀρχιπελάγους τῆς Σκόνδας, ἀξίας 25 ἑκατ., πέμπει δὲ αὐτῇ πρὸ πάντων χειροτεχνήματα ἀξίας 40 ἑκατ. φρ.

Ἡ Ἑλλὰς λαμβάνει ἀπὸ τὴν Ὀλλανδίαν ἐμπορεύματα ἀξίας 716 χιλ. (τῷ 1871) δραχ., κυρίως εἰς ζάκχαριν, ἀλλὰ τίποτε δὲν εἰσάγει εἰς αὐτήν.

72. Νομίσματα, μέτρα καὶ σταθμὰ. Νομισματικὴ μονὰς τῆς Ὀλλανδίας εἶναι τὸ ἀργυροῦν φιορίνιον, διαιρούμενον εἰς ἑκατὸν ἑκατοστὰ καὶ ἰσοδυναμοῦν με 2 φρ. 12

Νομίσματα πραγματικὰ εἶναι τὰ ἐξῆς:

α.) Χρυσῶ. Δουκάτον χρυσοῦν	= 11 φρ. 80
» Γουλιέλμου	= 20 » 79
β.) ἀργυρῶ. Ριξτάλληρον	= 2 1/2 φιορίνια = 5 » 35
1 φιορίνιον	= 2 » 12

Τὸ μετρικὸν δὲ σύστημα παρεδέχθη τῷ 1835. Κατ' αὐτὸ ἐμπορικὸς σταθμὸς εἶναι ἡ λίτρα = 1 γαλ. χιλιόγραμμον.

= 312 δρᾶμ. τουρ. Μέτρον μήκους εἶναι ἡ ἄουνα (elle) = 1 γαλ. μετ. = $1\frac{1}{2}$ πήχεως. Μέτρον χωρητικότητος διὰ τοὺς σίτους τὸ μούδ = 1 γαλ. ἐκατόλιτρον. Μέτρον ρευστῶν εἶναι ἡ κῆνα = 1 γαλ. λίτρον.

73. ΤΟ ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΝ. Τὸ μέγα δουκάτον τοῦ Λουξεμβούργου, τὸ ὁποῖον εἶναι ἰδιοκτησία τοῦ βασιλέως τῶν Κάτω Χωρῶν, χωρὶς ὅμως ν' ἀποτελεῖ μέρος τοῦ βασιλείου του, εἶναι κράτος οὐδέτερον μεταξύ τοῦ Βελγίου, τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Πρωσίας. Περιλαμβάνετο δὲ εἰς τὴν Γερμανικὴν Ὁμοσπονδίαν πρὶν τῆς διαλύσεως αὐτῆς κατὰ τὸ 1866.

Ἡ χώρα αὕτη ἔχουσα ἐπιδέχεται 2,500 τετρ. χιλιάμ. εἶναι πλούσια εἰς ὄρεα, ὑφ' ὧν καλύπτονται γενικῶς τὰ Ἀρδένια ὄρη, ἀγέλας, ποιμνία, κύνεα καὶ φυτὰ ἐλαϊώδη· καλλιεργοῦνται δὲ καὶ ἄμπελοι εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Μοσέλλα ποταμοῦ, ὅστις ἀποτελεῖ τὸ ἀνατολ. ὄριον τοῦ δουκάτου.

Ὁ πληθυσμὸς αὐτοῦ εἶναι 200 χιλ., κάτοικοι διαφόρους θμιλοῦντες γλῶσσας, Γαλλικὴν Γερμανικὴν. Πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶναι τὸ Λουξεμβούργον παρὰ τὸν Ἀλζέττην ποταμὸν, πόλις ἔχουσα λατομεῖα μαρμάρου, βυρσοδεψεῖα καὶ δερματοπωλεῖα αἰγῶν.

Τ μ ᾧ μ α Εον.

Γ Ε Ρ Μ Α Ν Ι Α.

(Ἐπιφ. 545,000 □ χιλόμετρα—Πληθυσμὸς $39\frac{1}{2}$ ἑκατ.)

Τῷ 1871 τὰ πρὸς νότον τοῦ ποτ. Μῆινου κράτη ἡνῶθησαν μετὰ τὰ πρὸς βορρᾶν καὶ ἐσχημάτισαν τὴν Γερμανικὴν Αὐτοκρατορίαν, ὑπὸ τὴν ἐπιτροπὴν τῆς Πρωσίας, ἧς ὁ βασιλεὺς ἀνεκηρύχθη ὡς αὐτοκράτωρ. Ἡ αὐτοκ

κρατορία όμως αυτή δεν περιλαμβάνει άπασας τὰς Γερμανικὰς χώρας, διότι τινὲς αὐτῶν εὐρίσκονται ὑπὸ τὴν Αὐστρίαν. Ὑπὸ τὸ ὄνομα λοιπὸν Γερμανία ἐννοῦμεν τὰς ἀποτελοῦσας τὴν αὐτοκρατορικὴν χώρας, περὶ ἐκάστης τῶν ὑποίων θέλομεν εἰδικῶς πραγματευθεῖ.

74. Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία. Ἡ GERMANIA Deutschesland γερ. Allemagne γαλ. Germany ἀγγ.) εἶναι ἐκτεταμένη χώρα κεκλιμένη ἐν τῷ μέσῳ τῆς Εὐρώπης πρὸς Α. τῶν Κάτω Χωρῶν, τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ Βελγίου, πρὸς Β. τῆς Ἑλβετίας καὶ Ἰταλίας, πρὸς Δ. τῆς Ρωσσίας καὶ τοῦ Αὐστρο-Οὐγγρικοῦ κράτους καὶ πρὸς Ν. τῆς Δανιμαρκίας. Ἡ χώρα αὕτη κεκλιμένη μετὰξὺ τῆς 47⁰ καὶ 55 ¹/₂ πλάτους καὶ 3⁰ καὶ 21⁰ μήκους, ἔχει ἔκτασιν 900 χιλιομ. ἀπὸ Β. πρὸς Ν. καὶ 1,200 χιλιάδων ἀπὸ Α. πρὸς Δ. ἐπιφάνειαν δὲ 54,500 □ χιλιομέτρων (μὴ συμπεριλαμβανομένων, ὡς εἴπομεν, τῶν Γερμανικῶν μερῶν τῆς Αὐστρίας).

Αἱ ἀκταὶ τῆς Γερμανίας εἶναι πανταχοῦ σχεδὸν χαμηλαὶ καὶ τρόπον τινα βυθισμέναι ἐν τῷ ὕδατι, ἡ δὲ εἰς αὐτὰς προσέλευσις δύσκολος ἔνεκα τῶν διαφόρων σύρσεων ὑφ' ὧν περιβάλλονται. Βαίνοντες ἐκ Δ. πρὸς Α. βλέπομεν ἐν τῇ βορείῳ θαλάσῃ τὸν Δ ο λ λ ἄ ρ τ ι ο ν κόλπον σχηματισθέντα διὰ μιᾶς κατὰ τὸν 8ον αἰῶνα, ἔπειτα τὸν κόλπον τῆς Ἰχθῆς, τῆς Ἐργολάνδης εἰς ὃν ἀνοίγεται τὸ εὐρυστόμιον τοῦ "Ἀλβίου ποταμοῦ. Τὰς ἀκτὰς δὲ τῆς Βαλτικῆς χαρακτηρίζουν μεγάλα τέλματα (haff), εἶδη κόλπων ἐσωτερικῶν, χωριζομένων ἀπὸ τῆς θαλάσσης ὑπὸ στενῶν γλωσσῶν γῆς. Οἱ κυριώτεροι ἐξωτερικοὶ κόλποι τῆς Γερμανίας ἐν τῇ Β. θαλάσῃ εἶναι ὁ τῆς Λυβέκης καὶ τῆς Δανίας.

Ὁ ρ ῆ. Τὸ Ν. μέρος τῆς Γερμανίας εἶναι ὀρεινότατον. Ἐκεῖ αἱ ἄλλαι αἰωνίως χιονοσκεπεῖς, ἀλλ' εἰς τοὺς πρόποδας αὐτῶν ἐκτείνονται χαρίεσταται καὶ θερμαὶ πεδιάδες. Τὸ κεντρικὸν μέρος αὐτῆς παρουσιάζει εὐχάριστον μῆγμα λόφων, γονίμων κοιλάδων καὶ ὠρκαίων δασῶν. Τὸ δὲ Β. ἔχει

ἀμυώδεις πεδιάδας, χέρτους καὶ μελαγχολικὰς ἐκτάσεις, ἔλη, τέλμητα, τὸ δὲ κλίμα εἶναι ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν.

Διὰ τῆς Γερμανίας διέρχεται ἡ μεγάλῃ τῶν ὄρεων σειρὰ ἢ χωρίζουσα τὴν Εὐρώπην εἰς Β. καὶ Ν. βαθύπεδον εἰς τὰς σειρὰς ταύτας πλεῖστοι κλάδοι διήκουσιν εἰς τὰ μέσα καὶ Β. μέρη τῆς Γερμανίας. Ὁ πρῶτος κλάδος ἀπὸ Α. πρὸς Δ. εἶναι τὰ Γιγάντια ὄρη μεταξὺ τῆς λεκάνης τῆς Βαλτικῆς καὶ τῆς Β. θαλάσσης. Ὁ δεύτερος εἶναι τὸ Μεταλλοφόρον ὄρος ὅπου εὐρίσκονται πλῆθος μετάλλων. Ὁ τρίτος ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ Φραγκονικὸν καὶ Θουριγγικὸν δρυμὸν, μεθ' οὗ μακρύτερον ἐνοῦνται τὰ ὄρη τοῦ Ἀρτσου περίφημα διὰ τὰ ἐν αὐτοῖς μετκλλεῖα σιδήρου, μολύβδου, ἀργύρου, χαλκοῦ, ψευδαργύρου καὶ χρυσοῦ.

Ποταμοὶ καὶ διώρυγες. Οἱ τοῦ Β. μέρους τῆς Γερμανίας ἐπισημότεροι ποταμοὶ εἶναι ὁ Ὁδερὸς, δεχόμενος τὸν Βάρθην, ὁ Βιστούλας, ὁ Νείμενος καὶ ὁ Τρὰύης, χυνόμενος εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν. Οἱ δὲ εἰς τὴν Β. θάλασσαν ἐκβάλλοντες ποταμοὶ εἶναι ὁ Ἐῦδερὸς, ἐυδρότατος καὶ πλωτὸς, ἔπειτα ὁ Ἀλβίς, ὁ μέγιστος τοῦ γερμανικοῦ βαθυπέδου ποταμὸς. Μεγάλα θαλάσσια πλοῖα ἀναπλέουσιν αὐτὸν μέχρι τοῦ Ἀμβούργου. Οἱ ἐκ δεξιῶν παρχπόταμοι αὐτοῦ εἰσὶν ὁ Ἀβελὸς μετὰ τοῦ Σπρέη λίαν πλεύσιμοι, οἱ δὲ ἐξ ἀριστερῶν, ὁ Μόλδαβις, ὁ Σάλας, διαβρέγοντες τινὰς τῶν ὀρεινῶν πεδιάδων τῆς Γερμανίας καὶ διὰ τῆς τέχνης πλεύσι-καταστάντες. Πρὸς Α. τοῦ Ἀλβίου ῥέει ὁ Βίσιουργις, ἀποτελούμενος ἀπὸ τὴν ἑνώσιν τοῦ Ρούλδα, τοῦ Βέρρά καὶ τοῦ Ἀλλέρου.

Ὁ δυτικώτερος καὶ μεγαλειότερος τοῦ μέρους τούτου ποταμὸς εἶναι ὁ Ῥήνος ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Ἑλβετίας, διαχωρίζει τὴν Γερμανίαν ἀπὸ τῆς Δημοκρατίας ταύτης, διέρχεται τὴν Γερμανίαν, ἔνθα παρουσιάζει ῥοὴν εὐρύτατον καὶ μεγαλοπρεπῆ περικυκλούμενος ὑπὸ γονίμων ὄχθων καὶ ἐκβάλλει διὰ πολλῶν βραχιόνων εἰς τὴν Σουιδικὴν καὶ Γερμαν-

νικήν θάλασσαν. Εἰς αὐτὸν εἰσβάλλει δεξιόθεν ὁ Μοτέλας, ἀριστερόθεν δὲ ὁ Νέκαρος καὶ ὁ Μοῖνος.

Εἰς δὲ τὸ πρὸς τὴν Μαύρην θάλασσαν θαθύπεδον τῆς Γερμανίας ῥέει ὁ Δούναβις ποταμὸς, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Μέλανος δρυμοῦ διευθύνεται πρὸς Α. καὶ χύνεται μακρὰν τῆς Γερμανίας, εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν, συνδένων οὕτω τὸ κέντρον τῆς Εὐρώπης μὲ τὸ Α. μέρος αὐτῆς.

Κλίμα τῆς Γερμανίας. Τὸ κλίμα τοῦ βορείου μέρους τῆς Γερμανίας, κατεχόμενον ἀπὸ ἀμμώδεις πεδιάδας, ἀκκιλιεργήτους ἐκτάσεις καὶ ἔλη, εἶναι ὑγρὸν καὶ μέτριον πρὸς τὸ μέρος τῆς θαλάσσης, ψυχρὸν δὲ καὶ μὲ χειμῶνας δριμεῖς πρὸς τὸ ἀνατολικόν. Τὸ δὲ μεσημβρινὸν μέρος τῆς Γερμανίας εἶναι ὄρεινόν, ἐκεῖ αἱ Ἀλπεις, τὸ δὲ κλίμα εἶναι ψυχρότατον καὶ βορρογρόν. Τὰ δὲ μέσα τῆς Γερμανίας παριστῶσι εὐχάριστον μίγμα λόφων γονίμων πεδιάδων καὶ ὠρεῶν δασῶν.

Εἰς τὰ διάφορα ταῦτα μέρη τῆς Γερμανίας ἡ φύσις ἐποίησεν ἀνισωτάτην διανομὴν τῶν ἀγχιῶν αὐτῆς, γονίμους πεδιάδας, ὠρεῖους καὶ εὐδρούς ποταμούς, ὅρη περικλείοντα χρήσιμα μέταλλα· ἀλλὰ καὶ ὁροπέδια ψυχρὰ πρὸς νότον, ἄγοντα πρὸς δυσμὰς καὶ ἀπερχνόντας ἀμμώδεις καὶ τελεμνιώδεις πεδιάδας πρὸς βορρᾶν. Ἡ ἐνέργεια ὅμως τοῦ ἀνθρώπου ὠφελήθη ἐκ τῶν πλεονεκτημάτων τῆς χώρας καὶ ἀντέδρασεν καρτερικῶς κατὰ τῶν κωλυμάτων. Πληθυσμὸς πεπαιδευμένος, (§ 80) οἰκονόμος, φιλόπονος, ἐπολλαπλασίασε τὰ βιομηχανικὰ ἐργοστάσια εἰς τινὰ μέρος καὶ ἐγονοιμοποίησε τοὺς ἀγρούς, ἐπεκτείνων ὅλον ἐν τῆς γεωργίας τὸ ἔδαφος. Ἡ Γερμανία, ἰδίως ἡ βόρειος, ἥτις πρὸ δέκα αἰώνων δὲν ἦτο εἰμὴ συνέχεις τελεμνίων, ἀγρόνων ἐκτάσεων καὶ δασῶν, δύναται ἤδη, νὰ χρησιμεύσῃ ὡς παράδειγμα διὰ νὰ μᾶς δείξῃ τί δύναται ἡ ἐργασία ὅπως καταστήσῃ πλουσίαν χώραν τινά. Ἐν τούτοις εἰς τὴν Γερμανίαν ὑπολείπονται πολλὰ νὰ πράξῃ, ἡ θνησιμότης οὐκ εἶναι μεγάλη, ἡ δὲ μετανάστευσις ἐνεκεν πτωχείας

καὶ αἱ διχλείποντες πυρετοὶ ἀφαιροῦσιν μέγα μέρος πληθυσμοῦ.

73. Ὁ πληθυσμὸς. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Γερμανίας εἶναι 39 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. κατοίκων ἤτοι ἀναλογοῦν 73 κἄτ. εἰς ἕκαστον □ χιλιόμετρον. Ἐκ τούτων 30 ἑκατ. ἀνήκουν εἰς τὴν βόρειον Γερμανίαν καὶ 9 ἑκατ. εἰς τὴν νότειον. Καὶ πικνότερος μὲν εἶναι ὁ πληθυσμὸς εἰς τὸ βασιλείον τῆς Σαξωνίας, εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Θουριγγίας, εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Νικέρου καὶ Ρήνου, (ἀναλογοῦν 125 κἄτ. εἰς ἕκαστον □ χιλιόμετρον) ἀρχιότερος δὲ εἰς τὰ βόρεια μέρη Πρωσσίαν, Πομερανίον, Μεκλεμβούργον, Ἀννόβερν, Ἀλδεμβούργον, (ὅπου ἀναλογοῦν μόνον 50 κἄτ. εἰς ἕκαστον □ χλμ.)

76. Τὰ κράτη. Ἡ Γερμανικὴ Αὐτοκρατορία, ἀναγνωρίζουσα τὸν βασιλέα τῆς Πρωσσίας ὡς αὐτοκράτορα, (1871) περιλαμβάνει τὰ ἑξῆς κράτη:

1) Τὴν Πρωσσίαν, ἣτις διευθύνει τὴν Γερμανίαν ὅλην, 2) τὸ βασιλείον τῆς Βαυαρίας, 3) τὸ βασιλείον τῆς Σαξωνίας, 4) τὸ βασιλείον τῆς Βυρτεμβέργης, 5) τὸ μέγα δουκάτον τῆς Βάδης, 6) τὸ μέγα δουκάτον τῆς Ἑσσης, 7) τὰ δύο μεγάλα δουκᾶτα τοῦ Μεκλεμβούργου, 8) τὰς ἐλευθέρους Ἀνσικτικὰς πόλεις, 9) τὸ μέγα δουκάτον τοῦ Ἀλδεμβούργου, 10) τὰ δουκᾶτα τῆς Σαξωνίας, τὰς ἡγεμονίας τῆς Ρεούσης, Σταρτζβόργου καὶ τὸ δουκάτον τοῦ Ἀνάλτου, 11) τὸ δουκάτον τῆς Βρουμβίγης, 12) τὰς ἡγεμονίας τῆς Λίππης 13) τὴν ἡγεμονίαν τῆς Βελδάνης, 14) τὰς ἐπαρχίας Ἀλσατίας καὶ Λορραίνης, ἀφαιρεθείσας τῷ 1871 ἀπὸ τὴν Γαλλίαν.

77. Τελωνειακὴ ἔνωσις. Zollverein (1) Ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ἐννοεῖται τὴν τελωνιακὴν ὁμοσπονδίαν ἣτις συνδέει πρὸς ἄλληλα τὰ πλεῖστα τῶν κρατῶν τῆς Γερμανίας.

(1) Γερμανικῇ Zoll σημαίνει τελωνεῖον, verein, ἔνωσις.

Ὁ διχμελισμὸς τῆς Γερμανίας εἰς μικρὰ κράτη ἔχοντα ἕκαστον τὰς τελωνειακὰς αὐτοῦ γραμμὰς καὶ δικτυώσεις, ἦτο μέγα κώλυμα εἰς τὴν πρόοδον τοῦ ἐμπορίου των. Οἱ Γερμανοὶ τὸ ἠγνόησαν καὶ ἡ Πρωσσία ἔδωσε πρώτη τὸ παράδειγμα (1819—1828) συνάψατα μετὰ τινων Γερμανικῶν κρατῶν συνθήκας περὶ κατάργήσεως τῶν τελωνειακῶν μεταξὺ των γραμμῶν, ἔκτοτε δὲ χάρις εἰς τὰς προσπάθειάς της, ἡ ἔνωσις αὕτη ἤρχισε νὰ ἀναπτύσσεται, καὶ διανοχικῶς εἰσῆλθον εἰς αὐτὴν τὰ περισσότερα τῶν γερμανικῶν κρατῶν, τὰ ὅποια οὕτω ἀποτελοῦσιν ὑπὸ ἐμπορικὴν ἔποψιν ἓν κράτος ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἡ κυκλοφορία τῶν ἐμπορευμάτων εἶναι ἐλευθέρη.

Ἡ τελωνειακὴ αὕτη ἔνωσις (Zollverein) διοικεῖται ὑπὸ ὁμοσπονδικοῦ συμβουλίου, ἐν Βερολίνῳ ἐδρεύοντος, συγκειμένου ἐκ 58 μελῶν, οἱ δὲ διέποντες αὐτὴν νόμοι ψηφίζονται ὑπὸ τῆς τελωνειακῆς συνελεύσεως (Zollparlament) ἐκ 382 ἀντιπροσώπων. Ἡ ἔνωσις αὕτη παρέχει μεγίστας ἐκδουλεύσεις ὅχι μόνον εἰς τὴν Γερμανίαν ἀλλὰ καὶ εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην, ἰσοπεδοῦσα, οὕτως εἰπεῖν, τὰ μεθόρια ὅλων τῶν γερ. κρατῶν, καὶ δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ ἀρχὴ τῶν ἐνωτικῶν τάσεων τῆς Πρωσσίας καὶ Γερμανίας. Τὸ Zollverein οὕτω συγκροτηθὲν τῷ 1867, περιλαμβάνει πληθυσμὸν 36 ἑκατ. ψυχῶν.

Ἄς ἐξετάσωμεν τὰ ἀποτελοῦντα τὴν τελωνειακὴν ἔνωσιν διάφορα κράτη, ἀρχόμενοι ἀπὸ τῆς Πρωσσίας, ἥτις ἔσχε τὴν πρωτοβουλίαν τῆς ἐνώσεως ταύτης.

Κ ε φ. Αον.

Π Ρ Ω Ξ Ι Α.

(Ἐπιφ. 335 □ χιλιόμε. Πληθ. 24 ἑκατ. κάτ.)

78. **Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία.** Ἡ Πρωσσία (γερμ. Preussen) ἀποτελεῖ μικρὰν ταινίαν γῆς ἐκτεινομένην ἐξ Α.

πρὸς Δ. ἀπὸ τῆς Ρωσσίας μέχρι τῆς Γαλλίας καὶ τῶν Κάτω Χωρῶν καὶ ἐκ Β. πρὸς Ν. ἀπὸ τῆς Βαλτικῆς καὶ Β. θάλασσης μέχρι τῶν Γιγαντίων καὶ Σουδητίων ὁρέων πρὸς τὴν Αὐστρίαν καὶ μέχρι τοῦ ποταμοῦ Μοίνου πρὸς τὸ μέρος τῆς Βαυαρίας. Ἡ ἐπιφάνειά της περιλαμβάνει 335 χιλ. □ χιλιομέτρων ἐνῶ ἦτο μόλις 279 χιλίον. πρὶν τῶν κατακτήσεων τοῦ 1866.

Τὸν Α. μέρος τοῦ βασιλείου, ἰδίως τὸ πλησιάζον τὴν Βαλτικὴν, παρουσιάζει εὐρυτάτας πεδιάδας, μονοτόνους, πλήρεις μικρῶν λιμνῶν, τελημάτων καὶ ἄμμου καὶ καλυπτομένας ὑπὸ δασῶν. Καθόσον δὲ προχωρεῖ τις πρὸς Ν. ἡ χώρα ὑψοῦται καὶ εὐρίσκει τις ὄρη λίαν ὑψηλὰ πρὸς τὰ Μ. τύνορα. Τὰ Σουδήτια καὶ τὰ Γιγαντικά ὄρη ἔχουν ὕψος 1600 μέτρων. Ἐν τῷ κέντρῳ δὲ τῆς μοναρχίας ὑψοῦται τὸ Ἄρτζιον ὄρος (Harz) ὕψος 1,140 μ. καὶ περίφημον διὰ τὰ μεταλλεῖα αὐτοῦ. Οἱ κυριώτεροι ποταμοὶ οἱ διατρέχοντες τὴν Πρωσσίαν εἶναι ὁ Νείμενος, ὁ Βιστούλας καὶ Ὁδερὸς, ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Βαλτικὴν. Ὁ Ἄλβις, ὁ Βέστερος, ὁ Ἐμςιος καὶ Ῥήνος χυνόμενοι εἰς τὴν Β. θάλασσαν.

Ἡ Πρωσσία, κεκλιμένη ὅλη πρὸς Β., ἔχει γενικῶς κλίμα ὀλίγον ψυχρὸν καὶ ὑγρὸν πρὸς τὴν Βαλτικὴν. Ἡ δὲ πρὸς τὴν Β. θάλασσαν χώρα εἶναι ποικίλη, γονιμωτέρη, βιομηχανικωτέρη καὶ πολυανθρωποτέρη.

79. Πολιτικά διαιρέσεις. Τὸ βασίλειον τῆς Πρωσσίας διαιρεῖται εἰς δύο γενικὰς διαιρέσεις 1.) τὰς ἀρχαίας ἐπαρχίας 2.) τὰς νεωστὶ ἀποκτηθείσας.

1ον.) Ἡ πρὸ τοῦ 1866 Πρωσσία περιλαμβάνει τὰς ἐξῆς ἐπαρχίας: Τὴν ἐπαρχίαν τῆς Πρωσσίας (διακρινομένην εἰς Α. καὶ Δ. ἥτις εἶναι τὸ Α. μέρος τοῦ βασιλείου, τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Πόσεν, τὴν Πομερανίαν, τὸ Βρανδεμβούργον, τὴν Σιλεσίαν, τὴν Σαξωνίαν, τὴν Βεσφαλλίαν καὶ τὴν Ῥηνικὴν, τὴν μικρὰν χώραν τοῦ Χοεντζόλερν καὶ τέλος δύο μικρὰς χώρας, σπουδαίας διὰ τὴν Πρωσσικὴν νυυτιλίαν, δεξιόθεν καὶ ἀρι-

στερόθεν τοῦ λιμνοστομίου τοῦ Ἰάχδου ἐν τῷ Ὀλδεμβούργῳ.

2ον.) Αἱ τῷ 1866 προσαρτηθεῖσαι εἰς τὴν Πρωσσίαν χώ-
ραι εἶναι τὰ δουκῆτα τοῦ Σλέσβιχ, Ὀλστεῖν καὶ Λαουνδεμ-
βούργου, τὸ βασίλειον τοῦ Ἀννοβέρου, τῆς Ἑσσης, τῆς ἐπὶ
τοῦ Μοίνου Φραγκφόρτης καὶ μέρος τῆς Φραγκονίας. Ὅσαι
αὗται αἱ προσαρτήσεις ἀποτελοῦσι σήμερον τὰς Πρωσσικὰς
ἐπαρχίας τοῦ Σλέσβιχ, Ὀλστεῖν, Ἀννοβέρου καὶ Ἑσσης.

80. **Ὁ πληθυσμός.** Τὸ Βασίλειον τῆς Πρωσσίας ἔχει 24
ἐκατ. κατοίκων. Ὁ πληθυσμὸς οὗτος σύγκειται ἀπὸ διάφορα
στοιχεῖα ὧν κυριώτερον εἶναι οἱ Γερμανοὶ, 2.) οἱ Σλάβοι, εἰς
οὓς περιλαμβάνονται οἱ Πολωνοὶ καὶ οἱ Βένδοι, 3.) οἱ Λέτ-
τονος, 4.) οἱ Φρισόνιοι. Ἡ γενικώτερον ὁμιλουμένη γλῶσσα
εἶναι ἡ Γερμανικὴ καὶ εἰς αὐτὰς τὰς ἀνατολικωτέρας χώρας
ἐνθα ὁμιλεῖται ἡ Πολωνικὴ· εἰς τὰς δυτικὰς καὶ ἰδίως εἰς
τὰς παραρρήνιους ὁμιλεῖται ἡ Γαλλικὴ καὶ ἡ Βαλλωνικὴ, εἰς
τὸ Β. Σλέσβιχ ἡ δανικὴ. Ὡστε δὲν ὑπάρχει ὁμοιογένεια ἐν-
τελὴς ἐν τῷ Γερμανικῷ πληθυσμῷ.

Καὶ αἱ θρησκεῖαι εἰσὶν διάφοραι, προσέχρει δὲ ἡ τῶν
διαμαρτυρουμένων, ὧν οἱ μὲν ἀκολουθοῦσι τὸν Λούθηρον, οἱ
δὲ τὸν Καλθίνον Αἱ δύο δὲ αὗται αἱρέσεις ἐνοῦνται ὑπὸ τὸ
ὄνομα τῆς «Εὐαγγελικῆς λατρείας». Ὑπάρχουν δὲ καὶ 7
ἐκατ. καθολικοὶ καὶ πλῆθος Ἰσραηλιτῶν.

Ἡ παιδεία εἶναι πολὺ διχδεδομένη, ἰδίως εἰς τὴν
Πρωσσίαν. Οἱ σοφοὶ Πρῶσσοι ἔδωσαν σημαντικὴν ὠθησιν εἰς
τὴν ἀνάπτυξιν τῶν νεωτέρων γνώσεων. Ἡ ἀγροτικὴ καὶ βιο-
μηχανικὴ ἐκπαίδευσις εἶναι ἐντελῶς διωργανισμένη παρὰ τῷ
ἔθνει ἐκείνῳ. Περφωτισμένοι ἐταιρίζονται μορφώνουσι διδασκάλ-
λους, οἵτινες ἀπὸ χωρίου εἰς χωρίον μεταβαίνοντες ἐξηγοῦσιν
εἰς δημοσίας ἀκροάσεις, διὰ σαφεστάτης μεθόδου, τὰς χρη-
σιμωτέρας βελτιώσεις τὰς παραδεκτέας εἰς τὴν γεωργίαν καὶ
τὴν βιομηχανίαν. Οὕτως ἡ πρόοδος περιστρέφεται εἰς τὰς
τάξεις τοῦ γεωργικοῦ πληθυσμοῦ.

Ἡ Πρωσσία ὄχι μόνον εἶναι ἐν τῶν πλείων περφωτισμένων
κρατῶν τῆς Εὐρώπης (ἔχει 11 πανεπιστήμια) ὄχι μόνον προ

εξέρχεται τῆς Γερμανίας εἰς τὰ ἐπιστημονικὰ καὶ βιομηχανικὰ ἔργα, ἀλλὰ ἐτέθη ἐπὶ κεφαλῆς εἰς τὴν ἐμπορικὴν κίνησιν τῆς Γερμανίας ἀπὸ τοῦ 1833, διοργανίσασα τὴν τελωνειακὴν ἑνωσιν (Zollverein) περὶ ἧς ἐν §. 77 ἐγένετο λόγος.

81. Ἡ Γεωργία. Ἡ Γεωργία εἶναι μία τῶν βύσσων τοῦ μεγαλείου τῆς Πρωσίας. Ἐνασχοληθεῖσα ἀπροσκόπτως εἰς αὐτὴν, εἰς διέστημα πεντηκονταετοῦς εἰρήνης, ἔφθασεν εἰς τὴν πρώτην βαθμίδαν τοῦ παραγωγικοῦ τούτου κλάδου, ὅστις ἀποτελεῖ τὴν πραγματικὴν δύναμιν λαοῦ τινος. Διὰ τὴν ἐθνικὴν ἀνάπτυξιν πρέπει νὰ ἀποβλέψωμεν μᾶλλον εἰς τὸν ἐξοχικὸν πληθυσμὸν καὶ ὅχι εἰς τὸν τῶν πόλεων, ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν κατοίκων τῶν ἐξοχῶν εἶναι πάντοτε ἀνάλογος πρὸς τὴν καλὴν ἐκτίμησιν τῆς γεωργίας. Ὁ ἀγροτικὸς λοιπὸν πληθυσμὸς τῆς Πρωσίας ἠΰζησε σχετικῶς περισσώτερον τοῦ πληθυσμοῦ τῶν πόλεων.

Ὁ ρυθμὸς καὶ μετὰλλα. Ἡ Πρωσία εἶναι, μετὰ τὴν Ἀγγλίαν, ἡ χώρα τῆς Εὐρώπης ἣτις παράγει τὸν περισσώτερον γαιάνθρακα, ἐξαγόμενον πρὸ πάντων εἰς τὰς Ῥηνικὰς ἐπαρχίας (ιδίως ἐν Σάρρενδρουχ) εἰς τὴν Βεσφαλίκαν, Σιλεσίαν. Ὁ δὲ σίδηρος, ὁ ἄργυρος, ὁ χαλκὸς καὶ ὁ ψευδάργυρος εἶναι ἀντικείμενα ζωηρᾶς ἐκμεταλλεύσεως εἰς τὸ ὅρος τοῦ Ἀρτζου. Πλησίον δὲ τῆς Βαλτικῆς συνάξουν τὴν περισημον ῥητινώδη ὕλην, ἣτις καλεῖται ἤλεκτρον (succin ou ambre jaune). Ἡ τούρπη δὲ ἀφθονεῖ εἰς Ἀννόβερν, μεγάλαι δὲ ἀλικαὶ ὑπάρχουν εἰς Λουνεβούρκην.

Γεωργικὰ προϊόντα. Τὰ δημητριακὰ εἰσὶν ἀφθονα εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς κυρίως Πρωσίας, ὧν ἀγωνωτέρα εἶναι ἡ τοῦ Βρηνδεβούργου. Τὰ γεώμηλα καλλιεργοῦνται ιδίως εἰς τὰς ἀμμώδεις αὐτῆς ἐπαρχίας καὶ εἰς Ἀννόβερν. Ἀντικείμενον σπουδαίας καλλιεργείας ἐν Σιλεσίᾳ εἶναι τὸ σευτλόριζον ἢ κοκκινογούλιον, ιδίως τὸ λευκόν, πρὸς κατα-

σκευὴν σακχάρως (1) ἀριθμοῦνται 300 περίπου ἐργοστάσια, παρέχοντα εἰς κατανάλωσιν 200 ἑκατ. χιλιογράμμων ζακχάρως.

Τῶν ἀμπέλων τὰ προϊόντα εἰσὶν ἐξάιρετα, ἰδίως εἰς τὸ ἀρχαῖον δουκάτον τοῦ Νασάου καὶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Ρήνου (παρὰ τὸν Ρήνον καὶ Μοσέλλαν ποτ.). Ὁ καπνὸς φύεται ἰδίως εἰς τὴν Σαξωνίαν, Σιλεσίαν καὶ Ἑσσην. Τὸ λῆνον καὶ τὸ κάρναβι εἰσὶν ἄφθονα, ἰδίως ἐν Βετσφαλίᾳ. Ἡ προβατοκομία εἶναι τελειοτάτη ἐν Πρωσσίᾳ.

82. **Μεταλλουργία.** Ἡ μεταλλευτικὴ ἐπιστήμη ἀνεπτύχθη καὶ ἐτελειοποιήθη ἐν Πρωσσίᾳ καὶ ἰδίως ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ Harz, διότι σχολαὶ μεταλλευτικαί, ἐταιρίαι μεταλλείων ἐσχηματίσθησαν ἐκεῖ πανταχοῦ. Ἡ μεταλλουργία καὶ ὅλαι αἱ εἰς τὰ μέταλλα ἐκαιζόμεναι βιομηχανίαι (χυτήρια, σιδηρουργεῖα, χαλκουργεῖα, χαλυβοποιεῖα, μηχανοποιεῖα) ἐφθασαν ἐν τῷ βασιλείῳ τούτῳ εἰς τὴν ἐντέλειαν, ἰδίως ἐν τῇ Ῥηνικῇ ἐπαρχίᾳ, ἔνθα εἰσὶν συγκεντρωμέναι ἅπασαι αἱ μηχανικαὶ βιομηχανίαι ὡς καὶ αἱ χημικαί.

Χειροτεχνικὴ βιομηχανία. Διετελεῖ καὶ αὕτη εἰς ἀνθηροτάτην κατάστασιν βοηθουμένη καὶ ἀπὸ τὰς βιομηχανικὰς σχολὰς αἵτινες εἰσὶν ἰδρυμέναι εἰς διχοφόρους πόλεις. Ἡ ὑφαντικὴ τῶν λινῶν καὶ μεταξωτῶν ὑφασμάτων ἔλαβε μεγάλην ἀνάπτυξιν εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Σαξωνίας καὶ εἰς τὰς τοῦ Ῥήνου. Καὶ τὰ μὲν μεταξωτά, αἱ ταινίαι, τὰ ἐπικροκα καὶ τὰ βαμβάκερά εἰς τὰς ἐπαρχίας τοῦ Ῥήνου καὶ τῆς Σαξωνίας, τὰ δὲ λινὰ ὑφάσματα κατασκευάζονται μᾶλλον ἐν Βετσφαλίᾳ, καὶ τὰ ἐριοῦχα ἐν Σιλεσίᾳ.

Μεταξὺ τῶν Πρωσσικῶν χειροτεχνημάτων ὡς ἀναφέρομεν

(4) Ἡ ἰδέα τῆς ἐξαγωγῆς ζακχάρως ἐκ τῆς ῥίζης τοῦ σευτο-
λορίζου ὀφείλεται τῷ Γερμανῷ Margraff τῷ 1775. Ἡ δὲ εἰσαγωγή
τῆς βιομηχανίας ταύτης ἐν Γερμανίᾳ εἰς τὸν Γάλλον Achard τῷ
1780.

τὰ ἐκ δέρματος μαροκκίνου ἔργα, τὰ χαρτοφυλάκεια, τὰ ἐκ λεπτῶν σπάρτων καὶ οὔρων πλέγματα, τὴν χαρτοποιίαν, τὰ χημικὰ προϊόντα, πρωσσικὸν κυκνοῦν, τὰ προϊόντα τῆς διύλισεως ὕδωρ τῆς Κολονίας, τὰ ζυθοποιεῖα, τὰ καθαριστήρια ζακχάρεως, τὴν ἀγγειοποιίαν, τοὺς λαμπτήρες, τυπογραφίαν καὶ οἰκοδομήσιμον ὕλην.

ΜΕΓΑΛΟΥΠΟΛΕΙΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑΙ.

83. Ἡ Πρωσσία ἔχει πλῆθος πόλεων βιομηχανικῶν μεταξὺ αὐτῶν ἀναφέρονται τὰς κυριωτέρας:

ΒΕΡΟΛΙΝΟΝ. (Berlin), ἡ πρωτεύουσα τῆς Πρωσίας, κεῖται ἐπὶ τοῦ Σπρά ποτ., εἰς ἀμμώδη πεδιάδα. Πρὸ ἡμίσεως ἡδὴ αἰῶνος ἔλαβεν ἐπαισθητὴν αὐξησιν καὶ σήμερον κατέχει ἕνεκα τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς (702 χιλ. κάτ.) τὴν 4 θέσιν μεταξὺ τῶν Εὐρωπαϊκῶν πρωτευουσῶν. Τὸ Βερολίνον εἶναι μεγάλη καὶ ὠραία πόλις, κανονικῶς οἰκοδομημένη, καὶ συγκοινωνοῦσα διὰ διωρύγων μὲ τοὺς παρκακείμενους αὐτῇ δύο ποταμούς, Ἀλβιν καὶ Ὁδερν, καὶ διὰ σιδηροδρόμων μεθ' ὅλης τῆς Γερμανίας.

Ἡ Ποστδάμη. (Postdam), ὠραία πόλις ἐπὶ τοῦ Ἀβέλου καὶ μάλλον περίφημος διὰ τὰ λαμπρὰ βασιλικὰ ἀνάκτορά της, ἔνθα ἦτο ἡ προσφιλές διακονὴ τοῦ μεγάλου Φρειδερίκου.—Ἡ Βρανδεμβούργη, ἐπὶ τοῦ Ἀβέλου, βιομηχανικὴ πόλις, ὀφείλουσα τὴν πρόοδόν της εἰς τοὺς πρόσφυγας γάλλους διαμαρτυρουμένους.—Ἡ Φραγκφούρτη, ἐπὶ τοῦ Ὁδερν (40 χιλ. κάτοικοι), περίφημος διὰ τὰς πανηγύρεις αὐτῆς.

Ἡ Βρεσλαύα (171 χιλ. κτ.) ἐπὶ τοῦ Ὁδέρου, πρωτεύουσα τῆς Σιλεσίας καὶ πρωτίστη ἐμπορικὴ ἀγορὰ τῆς πλουσίας ταύτης ἐπαρχίας. Ἡ Κοβλεντία, Coblenz (24 χιλ. κτ.) ἐμπόριον οἶνων καὶ ἐρίων. Ἡ Βόνη (20 χιλ. κτ.) μὲ ἐργοστάσια μετ' ἄλλων. Ἡ Κολονία (Köln) ἡ μεγαλητέρα πόλις τῆς ἐπαρχίας τοῦ Ρήνου (120

χιλ.), κέντρον σημαντικοῦ ἐμπορίου, χάρις εἰς τὴν εὐκόλῳ ποταμοπλοΐαν καὶ εἰς τὸ πλῆθος τῶν σιδηροδρόμων δι' ὧν συγκοινωνεῖ μὲ ὅλας τὰς πόλεις τῶν παρακειμένων κρατῶν· περίφημα ἀποσταλακτήρια κατασκευάζουν ἐν αὐτῇ τὸ εὐ-
 ὠδες ὕδωρ τὸ καλούμενον ὕδωρ τῆς Κολονίας, eau
 de Cologne. Ἀκουστίγγρανον (γερ. Aachen γαλ. aix-
 la-Chapelle) πόλις ἀρχαιοτάτη ἀξιοσημείωτος διὰ τὰ ἐ-
 ριούχα, μεταξωτὰ καὶ τὰ μεταλλικὰ αὐτῆς ὕδατα. Ἀν-
 νόβερον ἐπὶ τοῦ Λείνου, (80 χιλ. κατ.), πόλις μεγά-
 λης βιομηχανίας σάπωνος, καπνοῦ, τεχνητῶν ἀνθέων. Γοτ-
 τίγγη Goettingen, ἔχουσα περίφημον πανεπιστήμιον
 καὶ μίαν τῶν μεγαλειτέρων βιβλιοθηκῶν τῆς Εὐρώπης καὶ
 πλούσιον βοτανικὸν κῆπον. Ἡ Φραγκφόρτη ἐπὶ τοῦ
 Μοίνου (Frankfurt-am-Main) ἦτο ἡ ἀρχαία ἑδρα τῆς γερ-
 μανικῆς ὁμοσπονδίας· σήμερον εἶναι κέντρον μεγάλου τρα-
 पेζητικοῦ ἐμπορίου καὶ ζωηρᾶς βιομηχανίας. Αἱ ἐν αὐτῇ
 τελούμεναι δύο μεγάλαι ἐμπορικαὶ πανηγύρεις προκαλοῦσι
 τὴν συρροὴν πλήθους ἐμπόρων (90 χιλ. κτ.). Ἐν αὐτῇ
 ὑπεγράφη ἡ ἀπαισία διὰ τὴν Γαλλίαν συνθήκη τοῦ 1871.

84. **Ἐμπορικοὶ λιμένες.** Στεττίνη, ὁ πρῶ-
 τος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Πρωσσίας, ἐπὶ τοῦ π. Ὄδερ 70
 χμ. μακρὰν τῶν ἐκβολῶν τοῦ, μὲ ἐπίνειον τῶν Σμινε-
 βούνδην, ἐπὶ τῆς νήσου Οὐδεσόμης.

Ἡ Κανισβέρση (106 χιλ. κτ.) ἐπὶ τοῦ π. Πρέ-
 γελ, πρωτεύουσα τῆς ἀνατολ. Πρωσσίας καὶ περίφημος διὰ
 τὸ πανεπιστήμιόν της. Τὰ μεγαλῆτερα πλοῖα μένουν εἰς
 Πιλαύταν, ἥτις εἶναι ὁ πραγματικὸς λιμὴν τῆς πό-
 λεως.

Δανζίκη (Danrig), ἡ δευτέρα ναυτικὴ καὶ ἐμπορικὴ,
 ἄλλοτε δὲ ἡ πρώτη πόλις τῆς Πρωσσίας ἐπὶ τοῦ Βιστούλα
 ποταμοῦ. — Κιέλον (Kiel), ἔχον λιμένα θαυμασίως τε-
 θειμένον ἐπὶ κόλπου τινος τῆς Βαλτικῆς, πλησίον τῆς ἀνα-
 τολικῆς ἐσχατιᾶς διώρυγός τινος δι' ἧς συγκοινωνεῖ ἡ Βαλ-
 τικὴ μὲ τὴν Β. Θάλασσαν. Ἡ Πρωσία κατέστησε τὸ Κιέ-

λον ἓνα τῶν πρωτίστων πολερικῶν νουστᾶθρων τῆς.—'Αλ-
τ ό ν η (46,000), λιμὴν ἐπὶ τοῦ "Αλβερς πρὸς Δ. του Ἀμ-
βούργου.

Κ ε φ. Βον.

ΤΑ ΛΟΙΠΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ Β. ΓΕΡΜΑΝΙΑΣ.

85. **Τὰ λοιπὰ κράτη.** Τὰ δευτερεύοντα κράτη τῆς Β. Γερμανικῆς ὁμοσπονδίας εἶναι εἴκοσι τὸν ἀριθμὸν.

1ον. **Η ΣΑΞΩΝΙΑ (Sachsen).** Τὸ ἀνατολικώτερον καὶ σημαντικώτερον πάντων (2 ἑκατ. κῆτ.), εἶναι γῶρα ὠρεῖα, πλουσία εἰς φυτικὰ προϊόντα, αἶνους καὶ καρποὺς, εἰς μεταλλεῖα καὶ ἔχουσα ζωηρὰν βιομηχανίαν. Πρωτεύουσα αὐτῆς ἡ Δ ρ έ σ δ η (130 χιλ. κῆτ.) ἐπὶ τοῦ "Αλβερς. Ἐπίσημος ἐμπορικὴ πόλις ἡ Λ ε ι ψ ί α (80 χιλ. κῆτ.), κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῆς Σαξωνίας καὶ ὅλης τῆς Γερμανικῆς βιβλιοεμπορίας. Ἐκεῖ συγκροτοῦνται τρεῖς μεγάλα ἐμπορικὰ πηνηγύρεις ὅπου συρρέουν πανταχόθεν πλῆθος ἐμπόρων (§ 95).

2ον. **Η Θ ο υ ρ ι γ γ ε ί α,** ἀποτελουμένη ἀπὸ τὰ τέσσαρα Σαξωνικά δουκάτα, τὰς δύο ἡγεμονίας τοῦ Rais, τὰς δύο τοῦ Σβαρτζβούργου. Τὸ ἑδάφος αὐτῆς διχθερχόμενον ὑπὸ ποταμῶν, εἶναι γόνιμον καὶ ὁ πληθυσμὸς βιομηχανικός. Τὸ σπουδαιότερον ἐκ τῶν μικρῶν τούτων κρατῶν εἶναι τὸ μέγα δουκάτον τῆς Βεϋμάρης (280 χιλ. κῆτ.), ἐν ᾧ ἀξιοσημείωτοι πόλις ἡ πρωτεύουσα Βεϋμάρη καὶ ἡ Ἰένα, γνωστὴ διὰ τὸ πανεπιστήμιόν τῆς. Εἰς τὸ δουκάτον Κοδούργου καὶ Γόθας σπουδαιότερα πόλις εἶναι ἡ Γόθα (18 χιλ. κῆτ.) ἔχουσα ἐπιστημονικὰ καθιδρύματα καὶ μεγάλα βιβλιοπωλεῖα, ἀστεροσκοπεῖον, μεγάλην βιβλιοθήκην καὶ γεωγραφικὸν καθίδρυμα ἐπιχειροῦν δημοσιεύσεις γεωγραφικῶν συγγραμμάτων.

3ον.) Τὸ δουκάτον Anhalt, ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ "Αλβερς καλυπτόμενον ἐκ Δ. ἀπὸ τὸ "Αρτζιον ὄρος, προϊόντα αὐτοῦ

κύρια είναι τὰ σιτηρὰ καὶ ἡ ζυλεια, πρωτεύουσα δὲ ἡ πόλις Dessau (16 χιλ. ἐπὶ τοῦ Μούλδης).

4ον.) Τὸ δουκάτον τῆς Βρουνσβίγης, ἀποτελούμενον ἀπὸ διαφόρους χώρας καὶ καλυπτόμενον ἀπὸ τὸ "Αρτζιον ὄρος, ἔχει ἔδαφος πλούσιον εἰς μεταλλεῖς, βιομηχανικὴν δὲ πόλιν τὴν πρωτεύουσαν αὐτοῦ Brawnschweig (45 χιλ. κ.τ.) μετ' ἐργοστάσις ἔργων ἐκ μακροῦ χάρτου καὶ θερμικωμένου λευκοσιδήρου,

5ον.) Αἱ 2 ἡγεμονίαι τῆς Λίππης, πόλεις Δελμόνδη καὶ Λέμγον.

6ον.) Αἱ ἡγεμ. τῆς Βελδέκης, ἔχουσι μέταλλα καὶ μεταλλ. ὕδατα.

7ον.) Τὸ δουκάτον "Εσση-Δαρμγάρδης, πόλις Γειτνέη, μετ' αὐτὴν μαγγανέζιον.

8ον.) Τὸ δουκάτον "Ολδεμβούργου (280 χιλ. κ.τ.), πρωτεύουσα τὸ "Ολδεμβούργον.

9ον.) Τὰ δουκάτα Μεκλεμβούργου (μὴ ὑπαγόμενα εἰς τὴν τελων. ἑνωσιν.)

10ον.) Αἱ ἐλεύθεραι πόλεις ἢ "Ανσπικτικὴ καλούμεναι, τὸ "Αμβούργον, ἡ Βρέμη καὶ ἡ Λυβέκη, περὶ ὧν κατωτέρω.

Κ ε φ. Γον.

KRATH THE N. GERMANIAS.

(ἀνήκοντα εἰς τὴν τελων. ἑνωσιν.)

I. BAYARIA.

86. **Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία.** Τὸ βασίλειον τῆς Βαυαρίας (γερ. Baiern γαλ. Baviere) εἶναι τὸ σημαντικώτερον κράτος τῆς Ν. Γερμανίας. Ἐχει ἐπιφάνειαν 75 χιλ. □ χμ. καὶ κατοίκους 4,700,000. Ἡ χώρα εἶναι γενικῶς πλούσια

καὶ γόνιμος εἰς δημητριακοὺς καρποὺς, βρουνίαν, κάνναβι, λένον, ἀγριοκράμβην καὶ ἀμπέλους. Τὰ πιτυοφόρα ὄρη πρὸς Β. καὶ αἱ αἱ Ἄλπεις πρὸς Ν. καλύπτονται ἀπὸ ὠραῖα δάση καὶ παχείας νομάς βοῶν καὶ προβάτων.

Ὅρυκτά κυριώτερα εἶναι τὸ ἄλμας, ὁ γαϊάνθραξ, ὁ σίδηρος τὰ μέταλλα, αἱ λιθογραφικαὶ πλάκες, αἱ κάλλιςται πασσῶν τῶν γνωστῶν ἄχρι τοῦδε καὶ ἐξαίρετος γῆ πορσελάνης. Μεταλλικαὶ πηγαὶ ἀφθονοῦσι.

87. **Ἡ βιομηχανία.** Τῆς Βυουαρικῆς βιομηχανίας κυριώτερος κλάδος εἶναι ἡ ζυθοποιία, ἡ ὑφαντικὴ, ἡ βυρσοδεψία, χαρτοποιία, ἡ κατασκευὴ ἀντικειμένων κομψότητος καὶ παιδικῶν ἀθυρμάτων (ἐν Νορμμβέργῃ), ἐργαλείων ὀρολογοποιίας, ὀπτικῆς καὶ καταμετρήσεως (ἐν Μονάχῳ) ξυλίνων ὀρολογίων, ἀγγειοποιίας καὶ τυπογραφίας.

Αἱ κυριώτεροι πόλεις τῆς Βυουαρικῆς εἶναι τὸ MONACHON (Munchen γερ. Munich γαλ.), πρωτεύουσα ἐπὶ τοῦ Ἰσάρ (160 χιλ. κέτ.), πόλις περίφημος διὰ τὰ πολυάριθμα καὶ σπουδαῖα αὐτῆς καθιδρύματα ἀφορῶντα τὰς ὠραίας τέχνας καὶ τὰς ἐπιστήμας, ὅποια ἡ πινακοθήκη, τὸ μουσεῖον τῆς ζωγραφικῆς, ἡ βιβλιοθήκη 800 χιλ. τόμους περιέχουσα καὶ τὸ πανεπιστήμιον. Ἐκεῖ ἐφευρέθη ἡ λιθογραφία.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων πολλῶν τῆς Βυουαρικῆς πόλεων ἡ Νορμνιόβεργη Nürnberg, (70 χιλ. κέτ.) εἶναι ἀξία μνείας ἐνταῦθα διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ τὰ μέγιστα αὐτῆς ἐργαστήσια, μουσικῶν καὶ μαθηματικῶν ἐργαλείων, παιδικῶν ἀθυρμάτων (παιγνιδίων) καὶ περίφημος διὰ πολλὰς ἐφευρέσεις (ἦτοι τὴν τῶν ὀρολογίων, τοῦ ἐκκρεμοῦς, τῆς περιρήμου γήϊνης σφαίρας τοῦ Μαρτίνου 1492 κτλ.)

88. Τὸ δουκάτον τῆς **ΕΣΣΗΝΣ**. Τὸ μέγα δουκάτον τῆς Ἑσσης εἶναι χώρα γόνιμος, ἰδίως εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ρήνου καὶ Μοίνου, ἔνθα ὑπάρχουν πλούσιοι ἀμπελώνες, ὠραῖα δενδροφυτεῖς καὶ ἀγροὶ σιτηρῶν. Ἡ βιομηχανία εἶναι ἐν γένει ἀγροτική. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Δρυστὰδτ (30 χιλ. κ.)

ἀλλ' ἡ ἐμπορικὴ μεγαλόπολις τοῦ δουκάτου αὐτοῦ εἶναι ἡ **Μαγεντία** (**Mainz** γερ. 40 χιλ. κήτ.) κέντρον μεγάλου ἐμπορίου καὶ οἰνῶν τοῦ Ῥήνου καὶ ζωηρῆς βιομηχανίας. Ἐτέρη βιομηχανικὴ πόλις εἶναι ἡ Ὁφφενβάρχη (17 χιλ. κ.)

89. ΒΥΡΤΕΜΒΕΡΓΗ. Τὸ βασίλειον τῆς Βυρτεμβέργης μετὰ τὸ Βυυαρίας καὶ Βάδης κείμενον, ἔχει 1,700 000 κήτ. Εἶναι μία τῶν βιομηχανικωτέρων καὶ πολυανθρωποτέρων χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Καλλιεργοῦνται ἐν αὐτῇ σίτος, ἀρκαδόσιτος γεώμηλα, ἀγριοκράμβη, τὸ γογγύλιον ἡ ἀμπελος δίδουσα καλοὺς οἴνους. Ἀληθῆ δάση καοποφόρων δένδρων ἐκτείνονται ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῶν ὀρέων καὶ παρὰ τοὺς μῆλα, ἀπὸ τῆς δαμάσκηνας, κερύσις, ἐν οἷς καὶ ἀγριοκέραια ἐξ ὧν κατασκευάζουσιν τὸ περίφημον ποτὸν **Kirchwasser**. Τὰ δάση δὲ τῶν πεύκων καὶ ἐλάτων, τὰ καλύπτοντα τὸν Μέλανον δρυμόν, τὰ δάση τῶν δρυῶν καὶ τῆς φηγοῦ ἐν ταῖς Σουήδικαῖς Ἀλπεσι, εἰπὶ πλοῦτος τῆς χώρας ταύτης.

Ἡ **Στουτγάρδη** (50 χιλ. κήτ.) πρωτεύουσα παρὰ τὸν Νέκαρον καὶ ἡ **Ulm** ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως (25 χ. κήτ.) εἶναι κυριώτεροι βιομηχανικαὶ καὶ ἐμπορικαὶ πόλεις τῆς.

90. ΒΑΔΕΝ. Τὸ μέγαν δουκάτον τοῦ Βάδεν (140 χ. κήτ.) χώρα γόνιμος καὶ πολύκαρπος ὡς τῆς Βυρτεμβέργης. Ἐν αὐτῇ βλέπει τις τὰς περιφήμους ἀμπελοφυτεῖας εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Ῥήνου, Νέκαρος καὶ Μοίνου, δάση δὲ γλοερῶν δένδρων καλύπτουσι τὰ ὄρη τοῦ Μέλανος δρυμοῦ, δίδοντα ἐξάίρετον ξυλεῖαν. Ἐχει ἀξιοσημεῖωτον μεταλλουργίαν καὶ χειροτεχνικὴν βιομηχανίαν. Κυριώτεροι ἐμπορικαὶ πόλεις εἶναι ἡ πρωτεύουσα **Carlsruhe** (30 χιλ κήτ.) τὸ Μαγγέμιον **Manheim** (30 χ. κ.) εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ Νέκαρος καὶ Ῥήνου, Ἡ Εἰδελβέργη (18 χ. κ.) ἔχουσα περίφημον πανεπιστήμιον, βιβλιοπωλεῖα, ἡ Βάδεν-Βάδεν περίφημος διὰ τὰ μεταλλικὰ λουτρά τῆς ἡ ἀντικυ τοῦ Στρασβούργου **Kehl**, ἡ-τις ἦτο ὁ κύριος τόπος τῆς διχόσεως τῶν ἐμπορευμάτων ἀπὸ Γαλλίας εἰς Γερμανίαν. Ἐπὶ τέλους ἡ **Gostanz** παρὰ

καταθήκη μεγάλου εμπορίου μεταξύ Έλβετικής και Γερμανίας.

91 ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ. Διήλθμεν τὰ ἀποτελούντα τὴν Γερμανικὴν Αὐτοκρατορίαν κράτη, περιγράψαντες ὅσον ὁδόντε συντομώτερον τὰ γεωργικὰ καὶ βιομηχανικὰ ἐκέστου προϊόντα καὶ τὰς κυριωτέρας μεγαλουπόλεις αὐτῶν. Ἦδη δυνάμεθα νὰ διαιρέσωμεν ὑπὸ οἰκονομικὴν ἔποψιν τὴν Γερμανίαν εἰς τρεῖς χώρας.

α'. Ἡ χώρα τῶν βορ. πεδιάδων, ἀπὸ τὰ ὅρια τῆς Ὀλλανδίας μέχρι τῶν τῆς Πρωσίας, αὕτη εἶναι ὅλως γεωργικὴ καὶ ναυτικὴ.

β'. Ἡ κεντρικὴ, μεταλλουργικὴ καὶ βιομηχανικὴ ἐκτεταμένη ὡς μακρὰ ταινία γῆς ἀπὸ τὰ ὅρια τοῦ Βελγίου μέχρι Πολωνίας. Ἐν αὐτῇ ἡ βιομηχανία εἶναι ζωηροτάτη, ἰδίως εἰς τὰς Ῥηνικὰς ἐπαρχίας, καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Σααρβρούκου ἔχουσιν γαϊάνθρακας καὶ τὰς δι' αὐτῶν ἐνασκουμένας τέχνας καὶ τὰ μεταλλεῖα τοῦ Ἀρτζου.

γ'. Ἡ τῆς Ν. Γερμανίας, ἥτις εἶναι γεωργικωτέρα καὶ βιομηχανικωτέρα καὶ χάρις εἰς τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰ δάση τῆς ἔχουσα σπουδαῖα βιομηχ. ἐργοστάσια ἐν ταῖς ἐξοχαῖς καὶ ταῖς πόλεσι.

92. Μέσα τῆς συγκοινωνίας. Ὁ δ ο ἰ. Ἡ βόρειος Γερμανία ἔχει ὑπὲρ τὰς 40 χιλ. χιλμ. ὁδῶν, ἡ δὲ νότιος 35 χιλ. καλῶς συντηρουμένας.

Διῶρυγοι. Οἱ διχτρέχοντες τὴν Γερμανίαν πλευστοὶ ποταμοὶ συνδέονται καὶ δι' αὐτῶν αἰ θάλασσαν, διὰ διωρύγων. Ἡ Β. Γερμανία ἔχει τὰς περισσοτέρας διώρυγας, αἵτινες εἰσὶν αἱ ἐμπορικαὶ ὁδοί, καὶ ὧν ἐπιστημότεραι εἰσὶν ἡ διώρυξ τοῦ Κιέλου, ἐνοῦσα διὰ τοῦ Εὐδερὸς τὴν Βαλτικὴν καὶ βόρειον θάλασσαν, ἡ διώρυξ τοῦ Φριδερίκου Γουλιέλμου, ἐνοῦσα τὸν Ὅδερον καὶ Σπρικήν ἡ Φινόβειος, τὸν Ἀβελ καὶ Ὅδερον, ἡ Στεκενβίσειος, τὰ Τρόβην μετὰ τοῦ Ἀλβίου. Ἡ Ν. Γερμανία εἶναι πτωχότερη εἰς διώρυγας. Ἡ μόνη καὶ σπουδαιότερα

αὐτῆς εἶναι ἡ Λοιδοβίγειος διώρυξ, ἥτις συνδέουσα τὸν Ρῆνον μὲ τὸν Δούναιον, ἐνώνει τὴν βόρειον μὲ τὴν Μαύρην θάλασσαν.

Σιδηροδρομοί. Τῶν Γερμανικῶν σιδηροδρόμων τὸ σύνπλεγμα εἶναι κατὰ μέγα μέρος τελειωμένον· περιλαμβάνει 15 χιλ. ἐξ ὧν 4 χιλ. ἡ νότιος καὶ 11 ἡ βόρειος Γερμανία. Τὸ βεσίλειον τῆς Σαξωνίας εἶναι πλουσιώτερον εἰς σιδηροδρόμους ἔχον μόνον τοῦ 1 χιλ. χμ. Διὰ τῶν σιδηροδρόμων τούτων ὅλαί αἱ μεγάλα πόλεις τῆς Γερμανίας συγκοινωνοῦσι πρὸς ἀλλήλας καὶ πρὸς ἅπασαν τὴν Εὐρώπην.

Τηλέγραφοί. Ἐχουν ἑκτασιν 45,600 χιλιομέτρων.

93. Νομισματά, μέτρα καὶ σταθμά. Ἡ μεγάλη ποικιλία τῶν νομισμάτων καὶ μέτρων τῶν ἐν χρήτει εἰς τὰ διάφορα κράτη τῆς Γερμανίας ἦτο μέγα πρόσκομμα εἰς τὰς συναλλαγὰς. Διὰ τοῦτο ἡ ὁμοσπονδία ἐνομοθέτησε τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1871 κοινὸν νομισματικὸν σύστημα καθ' ἧπασαν τὴν αὐτοκρατορίαν. Βάσις τοῦ συστήματος τούτου εἶναι τὸ *μάρκον* *mare* ἰσοδυναμοῦν μὲ 1 φρ. 40. Πραγματικὰ δὲ νομισματά ἐθεσπίσθησαν.

Χρυσῶν, 27, 10 καὶ 5 μάρκων=28, 14 καὶ 7 δορχ.
Ἀργυρῶν, 5, 2, 1 $\frac{1}{23}$ $\frac{1}{3}$ τοῦ μάρκου.

Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ συστήματος τούτου ἀρέθη εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ Ὁμοσπονδικοῦ συμβουλίου.

Ποῖν τοῦ συστήματος τούτου, τὰ κατὰ τὴν σύμβασιν τῆς τελωνειακῆς ἐνώσεως τοῦ 1857 νομισματά τῆς μὲν βορείου Γερμανίας ἦτο τὸ *τάλληρον* = 3 φρ. 65, τῆς δὲ νότιου τοῦ *φλορίνου* = 2 φρ. 12.

Σταθμά. Τὰ κράτη τῆς ἐνώσεως παρεδέχθησαν κατ' ἀρχὴν μίαν κοινὴν λίτραν ἥτις ζυγίζουσα 200 γραμμὰς, εἶναι εἰς ἀπλὴν σχέσιν μὲ τὰ μέτρα τοῦ μετρικοῦ

γαλλικοῦ συστήματος. Ἀλλὰ τὰ λοιπὰ μέτρα μένουν διάφορα εἰς τὰ διάφορα κράτη.

94. **■ ναυτιλία.** Ἡ Ν. Γερμανία, στερουμένη παρκαλίας, δὲν ἔχει ναυτιλίαν, περιοριζομένη εἰς τὴν ποταμοπολίαν τοῦ Δουνάβεως ἀπὸ Ulm, Ρήνου, Μαίνου καὶ τῶν διωρύγων καὶ τῆς λίμνης Κωνσταντίας ὅπου ἕκαστον τῶν τριῶν κρατῶν ἔχει τὸν λιμένα του. Ἡ δὲ βορείος Γερμανία ἔχει σπουδαιοτάτους λιμένας, ὧν οἱ πλεῖστοι κεῖνται παρὰ τὰς ἐκβολὰς τῶν μεγάλων ποταμῶν.

Οἱ Λιμένες οὗτοι εἶναι ἡ ΣΤΕΤΤΙΝΗ, πρῶτιστος λιμὴν τῆς Πρωσσίας, ἡ ΒΡΕΜΗ, ὁ δεύτερος λιμὴν τῆς Γερμανίας, ἐπὶ τοῦ Βέσερ, ἔδρα τοῦ Lloyd τῆς Β. Γερμανίας, ἔχουσα μέγα ἐμπόριον μὲ τὴν Ἀμερικὴν καὶ τὴν Ἀγγλίαν ἢ κινήσεις τοῦ λιμένος της εἶναι 2 ἐκτ. τόνων.

ΑΜΒΟΥΡΓΟΝ, ἡ πρώτη ἐμπορικὴ πόλις τῆς βορ. Γερμανίας καὶ ὁ λιμὴν της, οὗ ἡ ἐτήσιος κινήσις ὑπερβαίνει τὰ 2 ἐκτ. τόνων, διατηρεῖ τακτικὰς σχέσεις μὲ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου. Εἶναι δὲ λιμὴν ἐλεύθερος καὶ δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν τελωνειακὴν ἔνωσιν τῆς Γερμανίας, ὡς καὶ ἡ Ἀλτὸν, προάστειον τοῦ Ἀμβούργου.

ΛΥΒΕΚΗ, ἡ βασιλεῖς ἄλλοτε τῶν Ἀνσεκτικῶν πόλεων, παρίκασε σήμερον, ἐνεργοῦσα ἐμπόριον μόνον μὲ τὴν Ρωσίαν καὶ Σουηδίαν.

Κίελ, λιμὴν ἄλλοτε δανικὸς, εἶναι σήμερον ὁ πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Πρωσσίας.

Δανζίκη, ὁ λιμὴν τῆς δυτικῆς Πρωσσίας καὶ Πολωνίας.

Τὸ σύνολον τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας τῆς βορ. γερμανικῆς ὁμοσπονδίας ἀνέρχεται εἰς 1,350 χιλιάδ. τόνους μόνον. Ἡ κινήσις δὲ αὐτῆς ἐντὸς τῶν λιμένων αὐτῆς δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστή.

Ἀτμοπλοῖκαί γραμμαὶ συνδέουσι τοὺς λιμένας τῆς Βαλτικῆς μετὰ τῆς Πετρούπολεως καὶ Σουηδίας, τοὺς λιμένας

τῆς βορ. θαλάσσης μὲ τὴν Ὀλλανδίαν, Βέλγιον, Ἀγγλίαν, Γαλλίαν καὶ Ἀμερικὴν.

95. **Ἐμπόριον.** 1.) Τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Γερμανίας ἐνεργεῖται διὰ τῆς ἀκτοπλοίας διὰ τῆς ποταμοπλοίας, διὰ τῶν ὁδῶν καὶ σιδηροδρόμων (§ 74). Ἡ ποταμοπλοία εἶναι δραστηριωτάτη ἐπὶ τοῦ Βέσερ καὶ Ὄδερ, πολὺ δὲ περισσότερον ἐπὶ τοῦ Ἀλβιος ποταμοῦ. Ἐξ ὅλων τῶν παρκαταθηκῶν τοῦ ἐσωτερ. ἐμπορίου, ἡ σπουδαιότερα εἶναι ἡ ΛΕΙΨΙΑ κειμένη εἰς ὠρικήν πεδιᾶν τοῦ κέντρου τῆς Γερμανίας. Ἐκεῖ συγκροτοῦνται περίφημα ἐμπορικαὶ πανηγύρεις ἐξ ὧν ἡ τοῦ ἁγ. Μιχαήλ καὶ τοῦ Πάσχα εἶναι τόπος συνεντεύξεως ὅλων τῶν βιοβιοπωλῶν τῆς Γερμανίας. Μετ' αὐτῆς ἔρχονται αἱ πανηγύρεις τῆς Φρανκφούρτης ἐπὶ Μοίνου, τῆς Νορεμβέργης καὶ Ἀουσβούργης.

2.) Ἐξωτερικὸν ἐμπόριον ἐμπορίον. Τὸ δὲ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Τελωνεικῆς ἐνώσεως φθάνει σήμερον τὰ 5 δισεκατομμύρια, ἐξ ὧν 3,800 ἑκατ. διὰ τὸ εἰδικὸν ἐμπόριον καὶ 1,200 ἑκατ. διὰ τῆς διχμετακομίσεως. Μὴ λησμονῶμεν ὅμως ὅτι δὲν περιλαμβάνει ὅλην τὴν ἐμπορικὴν κίνησιν τῆς Γερμανίας, διότι δὲν καταλογίζονται εἰς τὸν ἀριθμὸν αὐτὸν οἱ μεγάλοι λιμένες τοῦ Ἀμβούργου καὶ τῆς Βρέμης.

Εἰς τὸ μετὰ Zollverein ἐμπορίου τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Ἀγγλία, τὴν δευτέραν ἡ Αὐστρία, τὴν τρίτην ἡ Γαλλία.

Ἡ Ἑλλάς δὲν ἐνεργεῖ ἀπευθείας ἐμπόριον μετὰ τῆς Γερμανίας ἀλλὰ διὰ μέσου τῆς Αὐστρίας, ἰδίως τοῦ λιμένος τῆς Τεργέστης.

Τ μ. ἡ μ. α ΣΤον

ΕΛΒΕΤΙΑ.

(Επιφ. 41,000 [] χιλιόμετρα.—Πληθυσμὸς 2,500,000.)

95. **Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία.** Ἡ ΕΛΒΕΤΙΑ (γερ. Schweiz, ἰταλ. Svizzera γαλ. Suisse) εἶναι μικροτάτη μὲν χώρα ἀλλὰ ἐκ τῶν σπουδαιοτάτων ἐν τῷ κόσμῳ. Κειμένη ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Δ. Εὐρώπης, εἰς μέσον πλάτος 47⁰ περιστοιχουμένη ἀπὸ τὴν Γαλλίαν, τὴν Γερμανίαν καὶ Ἱταλίαν, μόλην τὴν μικρὰν αὐτῆς ἔκτασιν καὶ τὰ προσκόμματα τὰ ὁποῖα ἡ ὄρεινὴ φύσις αὐτῆς παρενέβαλεν εἰς τὴν συγκαινωνίαν, κατάρθρωσεν διὰ τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας αὐτῆς νὰ ἀνέλθῃ εἰς τὴν πρώτην βαθμίδαν τῶν παρὰ γειτνικῶν ἐθνῶν.

Ἡ Ἑλβετία εἶναι περίφημος διὰ τὴν ποικιλίαν τῶν τοποθεσιῶν τῆς καὶ τὴν τερπνότητα τῶν τοπίων τῆς. Αἱ ὠραῖαι λίμναι τῆς, τὰ μεγαλοπρεπῆ αὐτῆς ὄρη, αἱ γραφικαὶ κοιλάδες τῆς καὶ οἱ πολυάριθμοι αὐτῆς καταβάλλονται, δίδουν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἰδιόχουσαν ζωγραφικὴν θέαν, ἣτις εἶναι μίαν τῶν κυρίων ἀφορμῶν τοῦ ἐμπορικοῦ πλούτου. Εἶναι ἡ ἐκλεκτὴ χώρα τῶν περιηγητῶν οἵτινες ἀγαπῶσι τὰς ὠραίας τοπογραφίας καὶ τὰ μεγαλοπρεπῆ πανοράματα.

Ὁ ρ. Ἡ Ἑλβετία εἶναι ἡ ὄρεινοτέρα χώρα τῆς Εὐρώπης, διότι δι' αὐτῆς διέρχονται αἱ ΑΛΠΕΙΣ σχηματίζουσαι τὰς ὑψίστας αὐτῶν κορυφάς· (ἡ Ρόζα ὕψος 4,636 μέτρων, ἁγ. Γοτθάρδος 3,100 μ. τὸ Λευκὸν ὄρος 4,810 μ. τὸ κέντρο τοῦ Ἀρόλου 4,360 μ. ἁγ. Βερνάρδος 3,600) αἱ ὁποῖαι, ὥς καὶ περιστοιχοῦνται αὐτὰς κοιλάδες καλύπτονται ἀπὸ αἰωνίους χιόνας καὶ ἀπὸ σωροὺς πάγων glaciers ἥτοι παγοστῆτις καλούμενα. Οἱ διαβρέχοντες αὐτὴν ποταμοὶ εἶναι πρὸς Ν. ὁ Ρῆνος, ὁ Ροδανός, ὁ Τίκινος καὶ Ἱννος. Ἀλλὰ τὸ μεῖζον μέρος ἀνήκει

εἰς τὴν κυλιάδα τοῦ Ρήνου καὶ βρέχεται ὑπὸ τοῦ παρκαποταμίου αὐτοῦ Ἀρόλα διαρρέοντος τὴν χώραν πᾶσαν ἐκ Ν. πρὸς Β.

Αἰ μ ν α ι. Ὡς ὀρεινότητι χώρα ἡ Ἑλβετία ἔχει καὶ πλείστας λίμνας, ὧν κυριώτεραι εἰσὶν ἡ λίμνη τῆς Γενεύης τῆς Νεφσιατέλης, τῆς Θύνης, τῆς Τετραπόλεω., τῆς Ζυρίχνης καὶ Κωνσταντίας.

Τὸ Κ λ ὶ μ α. Ἡ Ἑλβετία ἀνήκει εἰς τὸ Ἀλπειον κλῆμα καίμενη δὲ ὁλόκληρος σχεδὸν ἐπὶ τῆς βορείου κλιτύος τῆς σειρᾶς τῶν Ἀλπεων, ἔχει τοὺς ὀριμντέρους αὐτῆς χειμῶνας. Ἀλλὰ τὸ κλῆμα εἶναι γενικῶς ὕγιεινόν καὶ παρουσιάζει ἀπείρους ποικιλίας, διότι ἐνθ' εἰς τὰς κορυφὰς τῶν Ἀλπεων βρασιλεύει αἰώνιος χειμὼν, εἰς τὰς πεδιάδας τούναντίον ἀπολαύουσι γλυκυτάτης θερμότητος. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ πρὸς ὄντα τῆς χώρας εἶναι, ὡς θέλομεν ἐκθέσει πολλά καὶ ποικίλα.

97. **Πολιτικά διαιρέσεις.** Ἡ Ἑλβετία ἀποτελεῖ δημοσπονδίαν, διαιρουμένην εἰς εἰκοσιδύο τοπαρχίας· αἱ μὲν τῆς βορ. κλιτύος ἑπτὰ τοπαρχίαι, βρεχόμεναι ὑπὸ τοῦ Ρήνου εἶναι ἡ Γριζόνη, ἡ τοῦ ἀγ. Γαλλ., ἡ Θουργοβία, ἡ Ζυρίχη, ἡ Ἀργοβία, ἡ Βάλη, ἑνδεκα δὲ ὑπὸ τῶν παρκαποτάμων αὐτοῦ, Ἀππεντσεύη, Γλαρόνα, Σουητία, Οὐρία, Οὐντερβάλδη, Ζύγη, Λουκέρνη, Σολέρη, Βέρνη, Φριβούργη καὶ Νεφσιατέλη.—Ἐπὶ δὲ τῆς πρὸς τὴν μεσόγειον κλιτύος ὑπάρχουν τέσσαρες τοπαρχίαι, Βαλλαισίς, Βώδη, Γενεύη καὶ Τεσεύη.

Αἱ τοπαρχίαι αὗται (cantons), ἀνεξάρτηται ἀπ' ἄλλήλων σχηματίζουν δημοσπονδίαν δημοκρατικὴν τῆς ὁποίας τὰ κοινὰ συμφέροντα ἐφορᾷ σύλλογος ἀντιπροσώπων ἐτησίως συνερχόμενος εἰς ἐκάστην τῶν τριῶν πρωτευουσῶν τοπαρχιῶν Ζυρίχης, Βέρνης καὶ Λουκέρνης καὶ προεδρευομένης ὑπὸ τοῦ λεγομένου Λανδεμάνου, ὅστις εἶναι ὁ πρῶτος ἄρχων τῆς τοπαρχίας εἰς ἣν συνέχεται ἡ δικίτα. Τὰ οἰκονομικὰ τῆς πολιτείας δὲν διευχερίζονται ἀπὸ κοινοῦ καὶ

μόνον ὁμοσπονδικὸς στρατὸς εἶναι κοινός, στηρίζεται δὲ εἰς τὴν γενικὴν υποχρέωσιν παντὸς εἰς στρατεύσιμον ἡλικίαν εὐρισκομένου Ἑλβετοῦ νὰ ὑπερεπλήσῃ εἰς αὐτόν.

98. **Ὁ πληθυσμὸς.** Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἑλβετίας, ὑπερβαίνει $2\frac{1}{2}$ ἑκατ. ἤτοι ἀναλογοῦν 60 κάτοικοι εἰς ἑκαστὸν $\square$ χιλιόμετρον. Σύγκειται δὲ ὁ πληθυσμὸς οὗτος ἀπὸ πολλὰς ἐθνικότητας, αἵτινες οὐχ' ἤττον ἀποτελοῦσιν ἓν σύνολον ὁμογενές, χάρις εἰς τὴν τελείαν ὁμοιότητα ἥτις ἐπικρατεῖ εἰς τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς κλίσεις τῶν κατοίκων.

Ὁ πληθυσμὸς οὗτος ὀλίγον ὀφείλει εἰς τὸ ἔδαφος τῆς χώρας ἥτις δὲν τῷ ἐχορήγησεν ἀφθόνην εἰμὴ δάση καὶ νομάς· ἀλλ' ὀφείλει πολὺ εἰς τὰ ἀ π λ α ῖ ῃ θ η τ ο υ, ἥθη ἀνθρώπων ὀρεινῶν, αἵτινα κατέστησαν αὐτὸν οἰκονόμον καὶ τὰ ὑποῖα, χάρις εἰς τὴν ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΝ ἥς πρὸ αἰώνων ἀπολαύει, τῷ ἐπέτρεψαν νὰ ἔχῃ πλησίον τῆς ποιμενικῆς ζωῆς (ἥτις διὰ τελεῖ ὁ κύριος τοῦ Ἑλβετοῦ χαρκατῆρ) καὶ εὐτυχῇ βιομηχανίαν εἰς διάφορα μέρη καὶ εἰς πολλὰ παρὰδεδομένων εἰδῶν παραγωγῆς.

99. **Ἡ Γεωργία.** Τὸ γεωργικὸν ἔδαφος τῆς Ἑλβετίας, ἀποτελοῦν τὰ $\frac{3}{4}$ τοῦ ὅλου διαιρεῖται εἰς δύο μέρη εἰς τὰς ὀρεινὰς χώρας, περιλαμβανούσας τὰ τούρα, τὰς ἄλπεις, καὶ εἰς τὰς πεδινὰς, αἵτινες παντοῦ σχεδὸν παρεμβεβλημένοι μεταξὺ τῶν ὀρέων, περιλαμβάνουσι τὰς τελευταίας κατακλίσαις αὐτῶν καὶ τὰ στενὰ ἐξήθη τῶν κοιλάδων.

1. **Ἡ πεδινὰς** εἶναι ἡ χώρα τῆς καλλιέργειας τῆς ἀμπέλου καὶ τῶν δημητριακῶν καρπῶν. Κατέχει δὲ μόλις τὰ $\frac{3}{20}$ τῆς ἐπιφανείας τῆς χώρας καὶ ἀν' ἐξαίρεση τις τὰ ὄρο πέδια τῆς Βέρνης καὶ Ζυρίχης, δὲν παριστᾷ εἰς τὰς πλείους κεντρικὰς καὶ νοτίους Ἐπαρχίας εἰμὴ μικροὺς ἀπομεμωμένους ἀγροὺς ἀνηρτημένους εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὀρέων, ἢ κειμένους εἰς τὰς ὄχθας χειμάρρου ἐπὶ ἐδάφους τὸ ὁποῖον ἰσοπεδώθη διὰ τῶν ὑδάτων αὐτοῦ. Ἐκεῖ ἡ κριθή καὶ ἡ βρίζα δεικνύουσι τοὺς ἀρχαίως πεφυτευμένους στάχεις των, ἡ δὲ

ἀμπελος βλαστάνει μέχρι 600 μέτρων. Οὐδαμοῦ μεγάλη καλλιέργεια, διότι οὔτε τὸ ἔδαφος, οὔτε τὰ ἔθνη τοῦ τόπου εἰσι πρὸς ταύτην κατὰλληλα. Οἱ πλεῖστοι τῶν χωρικῶν εἰσὶν ἰδιοκτητῆται καὶ καλλιεργοῦσι μόνοι των, καὶ μολονότι αἱ μέθοδοι τῆς καλλιεργείας των εἶναι ἀτελεῖς, ἡ φιλοπονία αὐτῶν καὶ ἡ ἀφθονία τῶν ἐν ταῖς ὁρεσὶ βοσκῶν χορηγοῦσῶν ἀφθονα λιπάσματα, καθιστῶσι τὰς γαίαις τῆς παραγωγικότητάς.

2.) Τὰ δὲ ὄρη ἐν Ἑλβετίᾳ, ὡς καὶ παντοῦ, συγκεκρι-
λαιοῦσι ἐν στενῷ χώρῳ τὰ πλέον διάφορα κλίματα. Δύ-
ναται λοιπὸν νὰ διακρίσῃ τις τὰ ὄρη τῆς Ἑλβετίας, κα-
θόσον ἀφορᾷ τὴν βλάστησιν, εἰς ἑξ ἑξ ἑξ ζώνας. 1) Ἡ ζώνη
τῶν ἀμπελῶν, ἡ χαμηλωτέρη, ἀρχομένη ἀπὸ τῆς πεδιά-
δας, εἰς ὕψος 560 μέτρων ἢ τὸ πολὺ 600 ἄνω τῆς ἐπιφα-
νεῖας τῆς θαλάσσης. 2) Ἡ ζώνη τῶν δρυῶν, τοῦ σίτου καὶ
τῶν ὠρῶν βοσκῶν, φθάνουσα μέχρι 900 μέτρων. 3) Ἡ
ζώνη τῶν φηγῶν, περιέχουσα βοσκὰς, κριθὴν καὶ βρίζαν
καὶ μὴ ὑπερβαίνουσα τὰ 1400 μέτρα. 4) Ἡ ζώνη τῶν ρη-
τινοφόρων δένδρων, τῶν πευκῶν καὶ ἐλάτων, μέχρι 1800
μέτρων, ἄνωθεν δὲ αὐτῆς 5) ἡ ζώνη τῶν ὑψηλῶν νομῶν
ἢ καθυπὸ ζώνη τῶν Ἀλπεων φθάνουσα μέχρι 2700 μέ-
μέτρων καὶ στερουμένη παντελῶς δένδρων, ἐνεκα τῆς ὀρι-
μότητος τοῦ ψυχροῦ καὶ τῶν κατὰ κρημνιζομένων ὄγκων.
6) Τέλος ἡ ζώνη τῶν αἰωνίων χιόνων ἐρχομένη ἀπὸ 2600
μέτρων ἔνθα δὲν βλαστάνει τίποτε ἄλλο παρὰ ὁ λευχὴν
τὸ βρύον καὶ τὸ ἐμπετρον.

Ἡ καθυπὸ γῶρα τῶν Ἀλπεων, ἥτοι ἡ ζώνη τῶν Ἀλ-
πείων βοσκῶν, ἣν ὁ χειμὼν κατ' ἔτος καλύπτει ἐπὶ ἑξ μῆ-
νας μὲ χιόνα, δίδει τὸ θέρος λεπτόν καὶ εὐχρυσὸν χόρτον,
τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ πλοῦτος τοῦ Ἑλβετοῦ χωρικοῦ. Ἡ φύ-
σις ἐκεῖ εἶναι μεγαλοπρεπὴς καὶ σοβαρὰ. Ἐκεῖ δὲν ὑπάρ-
χουν πλέον δένδρα, ἐρχομαι μόνον κατάγρυνοι καὶ αἰώνιοι
χιόνες ἐξ ὧν κατέρχονται οἱ κρυσταλλῶνες· καλύβαι δὲ ἐκ
ξηρῶν λίθων προφυλάττουσι τὸν ποιμένα κατασκευάζοντες ἐν

αὐταῖς τὸν τυρόν του. Αἱ ἀγελάδες αὐτοῦ διέρχονται τὸ θέρος εἰς τὰς κατωτέρας Ἰαλπίαι, αἱ δὲ ὑψηλότεραι εἶναι προσिताὶ εἰς μόνον τὰ πόμινια τῶν προβάτων, τὰ ὅποια ὁ ὁδοιπόρος διακρίνει μόνον ἐκ τῶν πεδιδάων ὡς τεφρόχροα σημεῖα ἐπὶ τῆς γλῶσσης. Αἱ βοσκαὶ αὗται ἀποτελοῦσι τὸ τρίτον τῆς ἐπιφανείας τῆς χώρας. Ἐκ τῶν γεωργικῶν προϊόντων τῆς Ἑλβετίας τὰ μὲν δημητριακὰ παράγονται εἰς τὰς τοπαρχίας τῆς Λουκέρνης, Σολεύης, Ζύργης, Βάλης, Σχαρχούσης, Βρένης καὶ Φρεβούργης. Ἡ δὲ ἄμπελος εἶναι ἀντικείμενον μεγάλης καλλιεργείας εἰς τὰς τοπαρχίας τῆς Ζυρίχης, Βώδης (ἧς περίφημος ὁ λευκὸς οἶνος) τῆς Ἀργαυίας Βαλλαισίας, Τεσσίνης καὶ Νεφσαιτέλης. Ἡ ὀλική παραγωγή τοῦ οἴνου ἀνέρχεται εἰς 900 χιλ. ἐκατόλιτρα. Ὁ καπνὸς καλλιεργεῖται εἰς τὴν τοπαρχίαν Βώδης. Πλῆθος δὲ φαρμακευτικῶν βοτάνων εὐρίσκονται εἰς τὰ ὄρη καὶ συλλέγονται ὑπὸ τῶν χωρικῶν πρὸς μεταπώλησιν.

100. Ἡ κτηνοτροφία. Τὸ πλεῖστον τῆς Ἑλβετίας μέρος δὲν εἶναι κατὰλληλον ὡς ἐρρέθη, πρὸς γεωργίαν, ἀλλ' ἔχει ἐξαιρέτους βοσκάς, ἐν αἷς ἀνατρέφονται πολυάριθμα καὶ καλὰ γαλακτοφόρα ζῶα φέροντα βούτηρον καὶ τυρόν, οὐσιῶδες ἄρθρον ἐμπορίου τῆς Ἑλβετίας, ὡραῖαι ἀγελάδες, βόες, πρόβατα καὶ αἰγες. Ἡ Ἑλβετία ἀριθμοὶ 990 χιλ. κερατφόρων ζώων, ὧν τὸ καλλίτερον εἶδος εἶναι τὸ τῆς Σουητίας (Schwitz). Ἀλλως παντοῦ σχεδὸν καὶ ἀνεξαρτήτως τοῦ εἶδους, εὐρίσκει τις καλὰ κτήνη. Ἀναλόγως δὲ τῶν ὡρῶν τοῦ ἔτους τὰ ζῶα ταῦτα βόσκουσι εἰς διαφόρους ζώνας, ἐν ταῖς πεδιδάις, ἐπὶ τῶν πλαγίων τῶν ὀρέων καὶ παρὰ τὰς κορυφὰς αὐτῶν.

Αἱ αἰγες εἶναι πολυάριθμοι (400,000) καὶ περιχόουσιν ἐξαιρετον γάλα. Τὰ πρόβατα δὲ, ὧν τὸ ἔριον εἶναι χονδροειδές, εἶναι 1,500,000. Οἱ ἵπποι (105,000 περίπου) εἶναι μὲν ἀκουφοὶ ἀλλὰ ῥωμαλαῖοι καὶ καλοὶ διὰ τὸ ἄροτρον. Ἡ Ἑλβετία εἰσάγει 220,000 κεφαλὰς κτήνη ἐξάγει δὲ 120,000.

101 Χειροτεχνική βιομηχανία. Ἡ πτωχεία τοῦ ἐδάφους τῆς χώρας ὥθησε τὴν Ἑλβετίαν πρὸς τὴν βιομηχανίαν, ἣτις κατέχει ὡς πρὸς ταύτην, θέσιν ἑνδοξον μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐθνῶν τῆς Εὐρώπης. Οἱ κυριώτεροι κλάδοι τῆς Ἑλβετικῆς χειροτεχνικῆς βιομηχανίας εἶναι τὰ βαμβακερὰ, τὰ μεταξωτὰ, τὰ ὠρολόγια, καὶ ἡ τυροκομία.

Β α μ β α κ ε ρ ά. Ἡ κατασκευὴ τῶν βαμβακερῶν ὑφασμάτων ἐπασχολεῖ τοὺς περισσότερους ἐργάτας, ἰδίως εἰς Ζυρίχην, ἔνθα κατασκευάζονται τὰ χρωματισμένα πανία, κατὰ ζήτητα διὰ τὴν στερεότητα τῆς βαφῆς των καὶ εἰς τὰς τοπαρχίας τῆς Saint-Gall, Appenzell καὶ Glaris ὅπου οἱ τεχνουργοὶ εἰσὶ διασκορπισμένοι εἰς τὰς ἐξοχάς. Ἀριθμοῦνται ἐν Ἑλβετίᾳ 1,700,000 κλωστῆρες, ἡ ἀξία δὲ τῶν βαμβακουργημάτων ἀνέρχεται εἰς 100 ἑκατ. φρ. ἡ δὲ ἐξαγωγή ὑπερβαίνει τὰ 50 ἑκατ.

Τὰ μεταξωτὰ τῆς Ἑλβετίας εἰσάγονται βαθμηδὸν εἰς τὰς ξένας ἀγοράς. Παριστῶσι δὲ ἀξίαν 140 ἑκατ. ἡ δὲ ἐξαγωγή φθάνει εἰς 40 ἑκατ. φρ. Ἡ Βασιλεία καὶ ἡ Ζυρίχη συγκεντροῦσι τὸν κλάδον τοῦτον τῆς βιομηχανίας,

Ὠ ρ ο λ ο γ ο π ο ι τ ά. Ἡ ὠρολογοποιΐα εἶναι ἀκμαία ἐν Ἑλβετίᾳ βιομηχανία, ἰδίως εἰς τὰς δυτικὰς τοπαρχίας, ἀπασχολοῦσα πλῆθος ἐργατῶν. Ἐξαιρετικὸν κέντρον τῆς βιομηχανίας ταύτης εἶναι ἡ πόλις τῆς Γενεύης (ιδεὲ §. 102) Ἡ Ἑλβετικὴ τῆς ὠρολοποιΐας παραγωγή ἐκτείνεται εἰς εἰς 400 χιλ. ὠρολ.

Τυ ρ ο κ ο μ ί α Τὰ προϊόντα τῆς κτηνοτροφίας ἀποτελοῦσι μίαν τῶν πρωτίστων βιομηχανιῶν τῆς Ἑλβετίας. Εἶναι ἀδιαφιλονείκητος ἡ ὑπεροχὴ τῶν Ἑλβετικῶν τυρῶν, γνωστῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα Γρυγεριακοὶ (fromages de Gruyères) οἵτινες δύνανται νὰ διατηρηθῶσι ἀβλαβεῖς ἐπὶ πολὺν χρόνον. Αἱ τοπαρχίαι τῆς Βέρνης καὶ τῆς Οὐρίας παρέχουσιν ἐξαιρέτους τυρούς. Ἐγκωμιάζουσι δὲ καὶ τοὺς γαλακτώδεις τυρούς τῆς Βώδης καὶ τοὺς πρασίνοὺς τῆς Κλαρίσσης.

Ἡ κατασκευὴ τοῦ τυροῦ, ἐν γένει, γίνεται ἀτομικῶς ἐν-

τὸς τῶν χωρικῶν καλυψῶν. Οὐχ' ἤττον ὑπάρχουσιν εἰς πολλὰ μέρη εἰδικὰ καταστήματα τυροκομίας διὰ συνεταιρισμῶν ιδρυθέντα. Μεταξὺ τῶν δραστηριωτέρων κλάδων τῆς Ἑλβετικῆς βιομηχανίας σημειώται ἡ βουτηροκομία, βυρσοδεψία, χαρτοποιία καὶ ἡ ξυλογλυπτική.

102. Βιομηχανικαὶ πόλεις. Αὗται εἰσὶν αἱ ἀκόλουθοι:

ΠΒΕΡΝΗ (30 χιλ. κ.) πρωτεύουσα τῆς Ὁμοσπονδίας, ἔχουσα ὅλους τοὺς κλάδους τῆς Ἑλβετικῆς βιομηχανίας. **Γενεύη** (42 χιλ. κ.) ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Ἑλβετίας ἐπὶ τοῦ Ροδανοῦ, γνωστὴ εἰς ὅλον τὸν κόσμον διὰ τὰ ὠρολόγια τῆς. **Βασιλεία** (38 χιλ. κ.) ἐπὶ τοῦ Ῥήνου παρὰ τὴν Γαλλίαν, μεγάλη ἐμπορικὴ παρακαταθήκη. **Ζυρίχη** (20 χιλ. κ.) ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου λίμνης μὲ πλῆθος ἐργοστασίων καὶ τυπογραφείων, περίφημος διὰ τὸ πανεπιστήμιόν της. Ἡ **Λωσσάνη** (20 χιλ. κ.), ἡ **Σαιν-Γάλλη** (15 χιλ.), ἡ **Λουζέρνη** (12 χιλ.), ἡ **Νεφσιατέλη** (10 χιλ.) **Βιντερθούρη** (6 χιλ.) κατασκευάζουσα Ἰνδιάνας καὶ Λούγανον περφημος διὰ τὰ μεταξοκλωστεῖα καὶ τὰς τραπεζιτικάς τῶν ἐπ' ἀμοιβῇ δανείων καὶ λαχείων ἐργασίας.

103. Μέσα τῆς συγκοινωνίας. Ὁδοί. Ἡ Ἑλβετία ἔχει ἐν ὅλῃ αὐτῆς τῇ πεδιάδι σύμπλεγμα ὁδῶν 6 χιλ. χιλιομ. κάλλιστα διατηρουμένων. Αἱ ὁδοὶ αὗται εἰσχωροῦσιν ἐντὸς στενῶν κοιλάδων λήγουσαι εἰς τοὺς πρόποδας τῶν ὕψων ὄρεων ἐπὶ τῶν πλευρῶν τῶν ὁποίων δὲν εὐρίσκονται παρὰ αἱ εἰς ἡμῖνους βαταὶ ὁδοί. Αἱ διὰ τῶν Ἀλπεων δίοδοι, ἡ τοῦ Σπλῦγεν, Βερναρδίνου καὶ ἀγ. Γοτθάρου ἐνοῦσι τὴν Ἑλβετίαν μὲ τὴν Γερμανίαν καὶ Ἰταλίαν διὰ δὲ τῆς διόδου τοῦ Σιμπλόνος ἐνοῦται ἡ Γαλλία μετὰ τῆς Ἰταλίας.

Σιδηρόδρομος Ἡ Ἑλβετία ἔχει περίπου 1,300 χιλιομ. σιδηροδρόμους κειμένους ὅλους ἐπὶ τῶν πεδιάδων καὶ καλῶς διωργανισμένους. Κέντρον αὐτῶν θεωρεῖται ἡ Ζυρίχη

καὶ Βέρνη. Ὁ σιδηρόδρομος τῆς Γενεύης πρὸς Ν. φθάνει μέχρι τῆς Ἰταλίας διὰ τοῦ Σίμπλωνος.

Οἱ ποταμοὶ τῆς Ἑλβετίας εἶναι δίσπλευστοι καὶ μόνος ὁ Ἀρόλλας, ῥέων ἐπὶ ἐδάφους πλέον ἐπιπέδου, χρησιμεύει εἰς τὴν ποταμοπλοΐαν. Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ καταρράκτης τῆς Schaff-house, πίπτων ἀπὸ ὕψους 800 ποδῶν, διακόπτει τὴν τοῦ Ῥήνου. Αἱ λίμναι ὅμως διασχίζονται ὑπὸ πλήθους πλοιαρίων καὶ ἀτμοπλοίων, ἰδίως ἡ τῆς Κωνσταντίας, ἐνθα ὁ λιμὴν Ῥομανσχόρνου ἐνεργεῖ ἐμπόριον μέγα μὲ τὴν Γερμανίαν.

104. Τὰ νομίσματα καὶ μέτρα. Τὰ Ἑλβετικά νομίσματα εἶναι τὰ αὐτὰ ὡς καὶ ἐν Γαλλίᾳ.

Μονὰς σταθμοῦ εἶναι ἡ λίτρα	= 500 γραμ. γαλ.
» μήκους ὁ ποῦς	= 30 ἑκατοστὰ γ.μ.
Μέτρον διὰ ὑγρὰ τὸ ροι	= 1 λίτρα 50
Καὶ διὰ τὰ στερεὰ τὸ κάρτερον	= 15 » γαλ.

105. **Ἐμπόριον.** Ἡ Ἑλβετία εἶναι ἴσως ἡ ἀξιοσημειωτέρα χώρα τῆς Εὐρώπης ὑπὸ ἐμπορικὴν καὶ βιομηχανικὴν ἔποψιν. Διότι μολονότι εἶναι ὀρεινοτάτη καὶ στερεῖται παραλίων, ἐνεργεῖ σχετικῶς πρὸς τὸν πληθυσμὸν τῆς σημαντικὸν ἐμπόριον ὑπὲρ τὸ 1 δισεκατ. χάρις εἰς τὴν ἐλευθερίαν τοῦ ἐμπορίου τῆς, ἥς πρώτη αὐτὴ ἔδωκε τὸ παράδειγμα εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ εἰς τὴν εἰδικὴν εὐφυΐαν τῶν κατόικων τῆς.

Ἡ μὲν εἰσαγωγὴ συνίσταται εἰς σιτηρὰ (ὑπὲρ τὰ 2 ἑκατομμύρια ἑκατόλιτρα), ἀποικιακὰ καὶ πρώτας ὕλας, γαϊάν-θρακας, μηχανὰς χρησιμεύουσας καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν τῆς. Ἐξάγει δὲ ζῶα καὶ προϊόντα τῆς κτηνοτροφίας τῆς, τυρὸν, εὔτηρον, ὑφάσματα, ὥρολόγια κτλ. Τὸ δὲ ἐκ τῆς διαμεταχομίσεως (Ε. §. 98). μεταξὺ Γερμανίας, Ἰταλίας Γαλλίας καὶ Αὐστρίας ἐμπόριόν τῆς εἶναι σημαντικώτατον.

Τ μ. ἤ μ. α. Ζον.

Α Υ Ξ Τ Ρ Ι Α.

(Ἐπιφ. 623,000 □ χμ.—Πληθ. 35 ἑκατ.).

106. **Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία.** Ἡ Αὐτοκρατορία τῆς Αὐστρίας κεῖται ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς Εὐρώπης, μεταξύ τῆς 7⁰ 24' Ἀν. μῆκους 42⁰ καὶ 51⁰ πλάτους, ὀρίζεται πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Βαυαρίας Ἑλβετίας Ἰταλίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας, Ἀδριατικῆς, Τουρκίας, καὶ Ρουμουνίας, πρὸς Α. ὑπὸ Ρουμουνίας, Ρωσσίας, πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ρωσσίας Πρωσσίας καὶ Σαξωνίας, ἔχει ἐπιφάνειαν 623 χιλ. □ χιλιομ.

Ὅρ η. Αἱ Ἀνατολικαὶ Ἀλπεις καὶ οἱ πολυχίρτοι αὐτῶν κλάδοι, ἰδίως τῆς Βοεμίας, τὰ ὄρη Τάτραι καὶ τὰ Καρπάθια εἶναι αἱ κυριώτεραι σειραὶ τῶν ὄρεων ἐκτεινόμεναι τοξοειδῶς εἰς τὸ ΒΑ. καὶ ΝΔ. Τὰ ὑψηλότερα σημεῖα τῶν Αὐστριακῶν Ἀλπεων εἶναι τὸ εἰς τὰς Ῥαιτικὰς Ἀλπεις ὄρος Βερνίκαι, ὁ μέγας Γλύκερος φθάνοντα ὕψος 4 χιλ. μέτρων.

Ποταμοί. Πρὸς Β. ὁ Ἀλβις ἐν Βοεμίᾳ, ὁ Ὀδερως, Βίσουλας, Βούγης, ὁ Δάναστρις εἰς Σιλεσίαν καὶ Γαλικίαν πρὸς Ν. ὁ Ἀδούκας ἐν Τυrolίᾳ, κυριώτερος δὲ πάντων ὁ Δούναβις ὅστις μετὰ τῶν πολλῶν παραποταμιῶν τοῦ διακρέχει τὰ 4/5 τοῦ ἐδάφους τῆς Αὐτοκρατορίας.

Κλίμα. Εἰς τὸ ἀνατ. αὐτῆς μέρος ὅλον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν Ἀλπειον χώραν εἰς ὅλον δὲ τὸ κεντρικὸν καὶ ΝΑ. ἐκ τῆς τοῦ Δουνάβεως καὶ ἀνήκει ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὸ ἡπειρωτικὸν κλίμα. Εἰς τὸ κέντρον ὑπάρχουν εὐρεῖαι πεδιάδες, ἐν μέρει τελματώδεις καὶ νοσηρεῖ, ἄλλοι δὲ ὠρεῖται καὶ εὐφροαι. Ἀξιόλογοι χώροι εὐρίσκονται ὑπὸ τοὺς πρόποδας τῶν Ἀλπεων, αἱ δὲ παρὰ τὴν Ἀδριατικὴν ἔχουν κλίμα θερμότερον, διὰ ἐλαίας καὶ ἀμπέλους.

107. Πολιτικά διαιρέσεις. Ἡ Αὐστροουγγρική αὐτοκρατορία διαιρεῖται εἰς 18 ἐπαρχίας αἵτινες ὀνομάζονται Kronlander, ἥτοι χώροι τοῦ στέμματος μῆγμα οὗται διαφόρων λαῶν καὶ ἐθνικοτήτων, γερμανικαί, Ἰταλικάι, Σλαβικάι, Οὐγγρικάι κτλ. Πολίτευμα εἶναι Μοναρχία, ἥς ἡ ἐξουσία περιορίζεται ὑπὸ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ συμβουλίου. Ἡ Οὐγγαρία ἔχει τὰς ἰδιαιτέρας αὐτῆς διαίτας. Διοικητικῶς δὲ ὑπάρχει μεγίστη ποικιλία· δηλαδὴ ὑποδιοικήσεις δικεκκριμέναι, ἡ μὲν διὰ τὰς ἐντεῦθεν τοῦ Λεῖθα ποταμοῦ χώρας, ἡ δὲ διὰ τὰς ἐκεῖθεν τοῦ Λεῖθα χώρας (Οὐγγαρίαν, Κροατίαν, Σλαβονίαν, Τρανσυλβανίαν καὶ Μεθόριον).

108. Ὁ πληθυσμός. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Αὐστροουγγαρίας ἀνέρχεται εἰς 35 $\frac{1}{2}$ ἐκατ. ἥτοι ἀναλογοῦν 57 κάτοικοι εἰς ἕκαστον [] χιλιόμε., πυκνότερος εἰς τὰς ΒΔ. Ἐπαρχίας ἀρχαιότερος εἰς τὰς ὄρεινὰς τῶν Ἀλπεων καὶ Καρπαθίων. Ὁ πληθυσμὸς οὗτος ἀνήκει εἰς φυλὰς διαφόρους, ὧν ἕκαστη ἔχει ἰδίαν γλῶσσαν, ἥθη, θεσμοὺς ἰδίους καὶ ἐνίοτε χωριζόμενα διὰ ζωνρὰς ἀντιπαθείας. Ἐκ τούτου ἡ ἑλληειψις πολιτικῆς ἐνότητος. Ἐκ τοῦ ὅλου αὐτοῦ πληθυσμοῦ 7 ἕως 8 ἐκατ. εἶναι Γερμανοί, 5 ἐκατ. Οὐγγροὶ ἢ Μαγιάροι, 1 ἐκατ. Ἰταλοὶ, 15 ἐκατ. Σλάβοι, 4 ἕως 5 ἐκατ. Ρουμῖνοι. Τὸ ὑπόλοιπον ἀποτελεῖται ἀπὸ ἄλλας ἐθνικότητας οἷον Ἑβραίους κτλ. Αἱ ὀμιλούμεναι δὲ γλῶσσαι εἶναι τόσον πολλαὶ ὅσον καὶ αἱ ἐθνικότητες.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Αὐστροουγγαρίας ὁ τόσον διάφορος τὴν καταγωγὴν, γλῶσσαν, ἥθη καὶ θρησκείαν δὲν ἔχει παντοῦ τὴν αὐτὴν φιλοπονίαν οὐδ' ἔφθασεν εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν πολιτισμοῦ. Οἱ μὲν ὄρεινοὶ τῶν Ἀλπεων ζῶσι βίον καθαρῶς ἀγροτικὸν καὶ ποιμενικὸν οἱ δὲ πρὸς Β. καὶ ΒΑ. Σλάβοι γεωργικὸν ὥς καὶ οἱ Μαγιάροι ἀφίνοντες ἀκαλλιέργητα τὰ φυσικὰ πλούτη τῆς χώρας. Ἡ γερμανικὴ ὁμῶς φυλὴ ἐν Βοσνίᾳ, Μορνάβι καὶ ἐν τῷ ἀρχιδουκάτῳ πλέον πεπαιδευμένη.

109. Μεταλλουργία. Ἡ Αὐστρία εἶναι πλουσιωτάτη εἰς μεταλλεῖα. Καὶ χρυσὸς μὲν εὕρεται ἐν Οὐγγαρίᾳ

καὶ Τρασιλβανία (ἀποφέρων ἐτησίως 7 ἐκτ. φρ.)—Ἀργυρος εἰς Οὐγγαρίαν, Βοσνίαν καὶ Τρασιλβανίαν· μόλυβδος εἰς Οὐγγαρίαν καὶ Καρινθίαν· χαλκὸς εἰς Ἰλλυρίαν, Βοσνίαν καὶ Οὐγγαρίαν· κασσίτερος εἰς Βοσνίαν· σίδηρος εἰς Στυρίαν, Κορινθίαν, Οὐγγαρίαν, Βοσνίαν κτλ. ἀρτενικὸν εἰς Βοσνίαν· ὑδράργυρος εἰς Καρινθίαν· ὀρυκτὸν ἄλλας εἰς Γαλικίαν καὶ Σκλαβοῦργην κτλ. γαικινθρακὲς εἰς διάφορα μέρη καὶ τούρβη εἰς Οὐγγαρίαν.

Μεταξὺ τῶν πολυτίμων λίθων ἄξιοι σημειώσεως εἶναι οἱ λυχνίται (ρούβινι) οἱ ἀμέθυστοι, οἱ σάπφειροι τῆς Βοσνίας καὶ οἱ ὀπάλιοι τῶν Καρπαθίων.

Μεταλλικαὶ πηγαὶ εἶναι πολυάριθμοι, ἰδίως ἐν Βοσνίᾳ ἔνθα εὐρίσκονται τὰ ὕδατα τοῦ Σέδλιτζ, Καρσβάδης, Ταιπλίτσης, Ρούλνις, Μαρειενσβάδης.

110. Ἡ Γεωργία. Ἡ Αὐστριακὴ αὐτοκρατορία εἶναι ἐν γένει γόνιμος καὶ κατάλληλος εἰς τὴν γεωργίαν. Ἐν τούτοις ὑπάρχουν εἰς τὰς ἀπεράντους πεδιάδας τῆς Οὐγγαρίας ἀληθεῖς στέπται καὶ μεγάλα ἔλη, ἐπὶ δὲ τῶν ὑψηλοτέρων ὄρεων εὐρίσκονται κορυφαὶ τραχεῖαι καὶ κατ'ἄξηροι, ὡς ἐν Τυρολίᾳ, ἡ δὲ Δαλματία εἶναι κατὰ μέγα μέρος βραχώδης καὶ ἀκαλλιέργητος.

Γεωργικὰ προϊόντα. Αἱ διάφοροι τοῦ ἐδάφους τῆς χώρας ιδιότητες καὶ ἡ μεγάλῃ τῆς θερμοκρασίας ποικιλία (μέσος ὅρος 10⁰ πρὸς Β' καὶ 15⁰ πρὸς Ν.) παράγουσι μεγάλην ποσότητα καὶ ποικιλίαν προϊόντων, ἥτοι σίτην ἂν σχεδὸν παντοῦ (πρὸ πάντων εἰς Γαλικίαν καὶ Οὐγγαρίαν) κριθὴν καὶ ὀίνους ἰδίως εἰς τὴν Οὐγγαρίαν ἔνθα 34 χιλ. πλῆθος εἶναι ἀφιερωμένα εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμπέλου, ἀραβόσιτον ἐν Οὐγγαρίᾳ, γεώμηλα, ἰδίως εἰς Βοσνίαν εἰς τὸ Ἀρχιδουκάτον καὶ Καρινθίαν, βρωνία εἰς Βοσνίαν, ἐλαιώδεις σπόρους, καπνὸν, κρόκον, κάνναβι, λίνον καὶ καρποφόρα δένδρα (μηλέας, ἀπιδέας κτλ. ἔχει δὲ καὶ ἐξαιρέτους βοσκὰς.

Τὰ δάση καλύπτουν τὸ τρίτον τῆς μοναρχίας καὶ ἀπε-

τελοῦνται ἀπὸ πεύκας καὶ ἐλάτους, φηγούς, μηλέας, καὶ πτελέας. Εἰς τὴν Δαλματίαν δὲ ἐπιτυγχάνουσιν αἱ μωρέαι καὶ ἐλέαι καὶ αὐτὸς ὁ βάλβας.

Κτηνοτροφία. Ὑπάρχουν ἐν Αὐστρίᾳ ὠρεῖαι ἀγέλαι βοῶν καὶ ἀγελάδων (16 ἑκατομύρια περίπου) ἵππων (3 ἕως 4 ἑκτ.) προβάτων (36 ἑκτ.). Ἡ Οὐγγαρία Τρσιλβανία Μοραβία καὶ Σιλεσία εἶναι οἱ κατ' ἐξοχὴν χώραι τῆς κτηνοτροφίας. Τὰ ἄγρια ζῶα, (ἄρκτοι λύκοι, ἀλώπεκες λύγγες, ἰκτίδες, ἀγριοχοῖ), χορηγοῦσι δέρματα τὰ ὁποῖα εἶναι ἀντικείμενον σημευτικοῦ ἐμπορίου.

111. Ἡ βιομηχανία. Τὰ κυριώτερὰ προϊόντα τῆς Αὐστριακῆς βιομηχανίας εἶναι τὰ μέλινα ὑφάσματα, ροῦχα κτλ. κατασκευαζόμενα εἰς Σιλεσίαν, Ἀρχιδουκάτον, Βοερίαν, Μοραβίαν· τὰ βελούχονα, λινὰ καὶ καννάβινα, εἰς τὰ αὐτὰ μέρη, τὰ μεταξωτὰ εἰς Τυρολίαν, τρίχαπτα εἰς Βοερίαν. Τὰ σιδηρικὰ, ἰδίως τὰ τῆς ἀρόσεως ἐργαλεῖα, δρόπανα, πελέκει, χαλύβδινα ἔργα, εἰς ἄνω Αὐστρίαν καὶ Βοερίαν. Ἡ ξυλουργία καὶ ἡ λεπτοουργία ἐν Τυρολίᾳ καὶ Ἀρχιδουκάτῳ, τὰ ἀμαξοπηγεῖα καὶ κατασκευῆς ἔργων πολυτελείας ἐν Βιέννῃ, τὰ ὀρολόγια ἐκ ξύλου καὶ ἄλλαι ξύλινα μηχαναὶ, ὄργανα μουσικὰ εἰς τὰς Ἀλπεῖς, ἐργαλεῖα μαθηματικῆς, μουσικῆς, κοσμήματα καὶ πολυτιμα σκεύη ἐν Βιέννῃ. Τὰ ὑαλικά ἐν τῶν καλλιτέρων προϊόντων τῆς αὐτοκρατορίας εἰς Βοερίαν, Μοραβίαν, Γαλικίαν, ὁ ζυθος, τὰ πνευματώδη ποτὰ, ἐν Οὐγγαρίᾳ, Ἰλλυρία, Δαλματία, ζάχαρι ἐκ κουκκιογουλίων, ἄλευρα ἐκ σίτων τῆς Οὐγγαρίας κτλ. καὶ τέλος τὰ ἐργαστήσια τοῦ καπνοῦ.

112. Μέσα τῆς συγκοινωνίας. Ἡ Αὐστρία δὲν εἶναι πλουσία εἰς ὁδοὺς· ἔχει τοιαύτας μῆκους 21,000 χιλιομέτρων. Ὡν τὰ $\frac{2}{3}$ εὐρίσκονται εἰς βιομηχανικὰς ἐπαρχίας.

Σιδηρόδρομοι ὑπάρχουν ἐν Αὐστρίᾳ 6500 χλμ. ἐκ τούτων 1) οἱ τῆς Βοερίας ἔχουν κέντρον τὴν Πράγαν διὰ

κλαδιζόμενοι πανταχόθεν· 2) τοῦ Δουνάβεως φθάνοντες ἀπὸ Πανσαβίας εἰς Βιέννην· 3) οἱ τῆς Οὐγγαρίας, διευθυνόμενοι πρὸς νότ. τοῦ Δουνάβεως πρὸς τὴν πόλιν Βαζιάν καὶ πρὸς Α. εἰς Τεργέστην. Οἱ σιδηρόδρομοι τῶν Ἀλπεων οἵτινες εἰς δύο μέρη διέρχονται τὴν σειρὰν αὐτῶν πρὸς Α. μὲν ἀπο Αἰντζης εἰς διὰ τοῦ Σαλτζβούργου, πρὸς Α. δὲ ἀπὸ Βιέννης εἰς Τεργέστην οἰὰ τοῦ Γρατσίου καὶ Λαυθάχης.

Ποταμοπολοῖα. Ἡ κυριώτερὰ πλευστὴ ὁδὸς τοῦ κράτους εἶναι ὁ Δούναβις, διερχόμενος αὐτὸ καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ ἐκ Α. πρὸς Α. καὶ συνιστῶν μετὰ τῶν παραποταμίων τοῦ μεγάλῃν γραμμὴν ἀτμοπλοίας, διευκολύνουσα τὰς σχέσεις τῆς ἐσωτερικῆς Εὐρώπης μετὰ τῆς Τουρκίας ἐν συναγωνισμῷ μετὰ τῶν σιδηροδρόμων.

Διώρυγες. Αἱ μόναι σπουδαίαι διώρυγες τῆς Αὐστρίας εἶναι, 1) ἡ τοῦ Φραγκίστου ἐνοῦσα τὸν Δούναβιν καὶ Τιβέσκον ποταμὸν, 2) ἡ τῆς Βιέννης εἰς Νεονστάδην.

113. Νομισματα, μέτρα καὶ σταθμά. Ἡ νομισματικὴ μονὰς τῆς Αὐστρίας εἶναι τὸ Florin φιορίνιον, ἔχον ἐσωτερικὴν ἀξίαν 2 φρ. 47 ὑποδιαιρούμενον εἰς 100 Kreutzer. Τὸ χρυσοῦν νόμισμα κορώνα Krone ἰσοδυναμεῖ μὲ 34 φρ. 44. Ἀλλ' ἡ κυκλοφορία γίνεται ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς νόμισμα χαρτινοῦ τὸ ὁποῖον ἡ τρέχουσα ἀξία μεταβάλλεται.

Μονὰς βάρους εἶναι ἡ λίτρα pfund = 560 γραμμ. ἀλλὰ τὰ τελωνεῖα μεταχειρίζονται τὴν λίτρην τοῦ Zollverein ἥτις εἶναι 500 γραμμῶν. Μονὰς εἶναι ὁ ποῦς fuss = 31 ἑκατοστόμετρα, ἐπιφανείας δὲ τὸ joch = 57 πλέθρα· μονὰς χωρητικότητος τῶν μὲν στερεῶν τὸ mentzen = 60 λίτρος περίπου, τῶν δὲ ὑγρῶν τὸ ermer = 56 λίτρος.

114. Ἡ ναυτιλία. Ἡ Αὐστριακὴ αὐτοκρατορία δὲν ἔχει παράλια παρὰ μόνον ἐπὶ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης, ἔνθα πρῶτιστος λιμὴν εἶναι ἡ Τεργέστη (ιδὲ κατωτέρω). Ἡ ἐμπορικὴ ναυτιλία αὐτῆς μετὰ τὴν εἰρήνην τοῦ 1814 ἔλαβεν ἀπίστευτον αὐξησιν καὶ οὕτω κατέστησεν

αὐτὴν κυρίαν μεγίστου μέρους τοῦ ἐμπορίου τῆς Μεσογείου καὶ Μαύρης θαλάσσης. Σήμερον τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν τῆς Αὐστρίας συνίσταται ἀπὸ 8,000 πλοῖα, μικρὰ καὶ μεγάλα, χωρητικότητος 330 χιλ. τόνων ἀπασχολούντων 34 χιλ. ναυτικούς ἐμπείρους καὶ σώφρονας. Πλὴν τῆς Τεργέστης ἔχει ἐπὶ τῆς Ἀδριατικῆς λιμένας δευτερεύοντας τὴν Φιούμην, Γραβόσαν, Σπάλαττ, Ζάραν, ὁ δὲ ναύσταθμος εἶναι εἰς τὴν Πόλιν.

115. Ἐμπόριον. Ἡ Αὐστρία γειτονεύουσα μὲ ἐμπορικούς καὶ βιομηχανικούς λαοὺς ἀνέπτυξε ἐξ ἀνάγκης τὸ ἐμπόριόν της, ἰδίως τὸ τῆς διμετακομίσεως, τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ὁποίου ἐνεργεῖται διὰ τοῦ Δουνάβεως. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν διέπλευσιν τοῦ ποταμοῦ τούτου προσήλωσε πρὸ πάντων τὴν προτοχὴν της ἡ Αὐστριακὴ κυβέρνησις καὶ προσπαθεῖ παντοίοις τρόποις νὰ διευκολύνῃ καὶ ἀσφαλίῃ διπλωματικῶς τὴν ἐλευθερίαν τῆς ποταμοπλοΐας τοῦ Δουνάβεως μέχρι τῶν ἐκβολῶν του. Πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἀναπτύξεως τοῦ ἐμπορίου της ἡ Αὐστρία πρὸ τινῶν χρόνων εἰσῆλθε καὶ αὐτὴ εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἐμπορικῆς ἐλευθερίας καὶ κατήργησεν ὅλους τοὺς τελωνειακοὺς φραγμοὺς, ἀπῆλλαξε δὲ παντὸς δασμοῦ τὰ εἰσαγόμενα ἀκατέργαστα προϊόντα.

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον ἀνέρχεται εἰς 1 $\frac{1}{2}$ δισεκατ. καὶ συνίσταται κυρίως, ἢ μὲν εἰσαγωγὴ εἰς ὕφαντικὰ ὕλας, νήματα, ὑφάσματα, ἀποτελοῦντα τὸ ἥμισυ ὅλης τῆς εἰσαγωγῆς, ἀποικιακὰ προϊόντα, γαϊκίνθρακας κτλ. τὸ ὅλον εἰς 600 ἑκατομ. φρ.

Ἡ δὲ ἐξαγωγὴ συνίσταται κυρίως εἰς δημητριακὰ, οἶνους, ξυλείαν, εἰς κτήνη, εἰς λεπτὰ ἔρις, χειροτεχνήματα, ροῦχα, μεταξωτὰ, μύλλινα, ἐργαλεῖα τῶν τεχνῶν, ἐπιστημῶν ὕλικα κτλ.. Τὸ ὅλον τῆς ἐξαγωγῆς εἶναι 900 ἑκατομμύρια φρ. (1866).

116. Ἐμπόριον τῶν διαφόρων χωρῶν. Αἱ χῶρι αἱ ἔχουσιν τὰς περισσότερας ἐμπορικὰς σχέσεις μετὰ τῆς

Αυστρίας είναι ἡ Σαξωνία, Βαυαρία, Πρωσσία, Τουρκία καὶ Ῥωσσία.

Εἰς τὸ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐμπόριον ἡ Αὐστρία κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν (1870 καὶ 1871) τὴν τρίτην δὲ κατὰ τὸ 1872 ὅτε τὸ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐμπόριον ἀνῆλθεν εἰς 21 $\frac{1}{2}$ ἐκατ. δραχμῶν. Κατὰ τοὺς ἐπισήμους πίνακας ἡ ἐκ τῆς Αὐστρίας εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰσαγωγή ἀνῆλθε τῷ 1871 14,234,560 δραχ. (συνισταμένη κυρίως εἰς ξυλείαν, ὑφάσματα, διάφορα, χαρτίον, δέρματα, ἀποικιακὰ, σχοινία κτλ.), ἡ δὲ ἐξαγωγή ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰς δραχ. 8,052,767 συνισταμένη κυρίως εἰς σταφίδα, σῖκα, βαλάνου, ἔλαιον, βαμβάκι, ἀκατέργαστα δέρματα. Ἦτοι τὸ ὅλον τοῦ ἐμπορίου τῆς Αὐστρίας μετὰ Ἑλλάδος ἀνῆλθεν τῷ 1871 εἰς δραχμὰς 22,287,327 τελούμενον διὰ τῆς Τεργέστης κυρίως.

117. Βιομηχανικαὶ πόλεις. Ἡ Αὐστριακὴ αὐτοκρατορία ἀριθμεῖ ὀκτα πόλεις ἀπὸ 30 ἕως 100 χιλ. κατοίκων καὶ τέσσαρες ἐγούσας ἄνω τῶν 100 χιλ.

BIENNH. (γερ. Wien γαλ. Vienne), πρωτεύουσα τῆς αὐτοκρατορίας, ἡ πολυανθρωποτέρα πόλις τῆς δυτικῆς Εὐρώπης μετὰ τοὺς Παρίσιους, Κωνσταντινούπολιν καὶ τὸ Βερολῖνον. Κειμένη ἐπὶ τῆς δυτικῆς ὀχθῆς ἐνὸς βραχίονος τοῦ Δουνάβεως καὶ ἐπὶ τοῦ μικροῦ ποταμοῦ Βιέννα, ἐν τῷ μέσῳ γονίμου πεδιάδος ἔχει 600 χιλ. κατοίκους. Ὁρατῖα μεγαλούπολις, ἀξυνθεῖσα σήμερον διὰ τῶν περιστοιχούντων αὐτὴν ἡμικυκλοειδῶς προαστείων καὶ διὰ τοῦ πλουσίου προαστείου τοῦ Λεοπόλδου κειμένου ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὀχθῆς τοῦ βραχίονος τοῦ Δουνάβεως· τὰ προάστεια ταῦτα εἶναι μεγαλύτερα καὶ ὠραιοτέρα ἀπὸ τὴν καθαυτὴ πόλιν· μεταξὺ δὲ τοῦ μικροῦ καὶ τοῦ μεγάλου βραχίονος ἐκτείνονται λιμῶνες καὶ περίπατοι. Καὶ πρὸς Δ. μὲν, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Wiener-wald, κεῖνται τὰ ἐργοστάσια καὶ τὰ ὠρεῖα βασιλικὰ ἀνάκτορα Schoenbrum. Ἡ ἐμπορικὴ δὲ κίνησις συγκεντροῦται πρὸ πάντων ἐν τῇ ἐσωτερικῇ πόλει, ἐνθα ὑπάρχουν αἱ πλουσιώτεροι ἀποθήκαι.

Ο βρυχίων ἐπὶ τῆς ὁχθῆς τοῦ ὁποίου εἶναι ὠκοδομημένη ἡ πόλις τῆς Βιέννης δὲν εἶναι πλευστός, ὥς ἔχων ὀλίγα ὕδατα, διὰ τοῦτο τὰ ἀτμοπλοῖα ἔχουσι τὸν σταθμὸν τῶν ὀλίγων πρὸς τὰ ἄνω, εἰς τὴν Νιουδόρφην Neusdorf. Διὰ τῶν ἀτμοπλοίων τοῦ Δουνάβεως συγκοινωνεῖ ἡ Βιέννη κατ' εὐθείαν μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Ἡ σημασία τῆς Βιέννης εἶναι βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ. Ἔχει ὅλας τὰς βιομηχανίας ὅσαι ἐμφυχοῦσι μίαν μεγάλην καὶ πολυτελῆ πόλιν, εἰς δὲ τὰ προάστεια αὐτῆς καὶ τὰ περιχώρα, βιομηχανικὰ ἐργοστάσια, ὅλων τῶν εἰδῶν, χειροτεχνεῖα, ὑφαντικὰ μεταξωτῶν κτλ. Τὰ σκίλλιά της δὲν κατωτερεῖουσι τῶν γαλλικῶν. Τὰ μουσικὰ της ὄργανα εἶναι περιζήτητα, ἰδίως τὰ κλειδοκύμβαλα ἐκ τῶν ὁποίων ἐξάγονται ὑπὲρ τὰς 3 χιλ. κατ' ἔτος.

Ἡ Βιέννη, τεθειμένη ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ, ὅστις εἶναι ἡ φυσικὴ ὁδὸς τοῦ ἐσωτερικοῦ ἐμπορίου μετὰ τῶν Α. καὶ Δ., ἐπὶ τοῦ σημείου τῆς συναφῆς τῶν τριῶν διχοφύρων Αὐστριακῶν χωρῶν ἦτοι τῆς πρὸς Α. γεωργικῆς, τῆς ΒΔ βιομηχανικῆς καὶ τῆς μεταλλουργικῆς τῶν Ἀλπεων, προῶρισται νὰ καταστῇ μία τῶν μεγαλειτέρων ἐμπορικῶν ἀγορῶν τῆς Εὐρώπης. Εἶναι δὲ τὸ κέντρον μεγάλου ἐμπορίου μετὰ τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης, τῆς Τουρκικῆς πρὸ πάντων καὶ τῆς Ῥωσικῆς καὶ ἡ κυριωτέρη ὁδὸς μετὰ τῶν Παρισίων καὶ Κωνσταντινουπόλεως.

Πράγα (Prague) ὥρτια πρωτεύουσα τῆς Βοημικῆς πόλις ὅχι μὲν 150 χιλ. κατ., κειμένη εἰς ὥρτιαν θέσιν ἐπὶ τοῦ Μολδαυοῦ ποταμοῦ, κέντρον τῆς βιομηχανικωτέρας χώρας τοῦ κράτους, βιομηχανικωτάτη καὶ αὐτὴ ἔχουσα ἐργοστάσια μεταλλουργίας, κατασκευῆς ἐπίπλων, ὥρολογίων, τυπογραφεῖα καὶ πρωτίστη παρκαταθήκη τῆς Βοημικῆς καὶ ἐνεργοῦσα διὰ τοῦ Μολδαυοῦ ποταμοῦ καὶ διὰ τῶν τεσσάρων σιδηροδρομικῶν γραμμῶν της, σημαντικὸν ἐμπόριον μετὰ τῆς Β. καὶ Ν. Γερμανικῆς καὶ μετὰ τῶν λοιπῶν ἐπρχιῶν τῆς Αὐστριακῆς μοναρχίας. Ἐν τῇ Οὐγγαρίᾳ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Δουνά-

βεως Βούδα (Bude ἢ Ofen) ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουνάβεως (50 χιλ. κάτ.) καὶ ἡ Πέστη (Pesth) ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης (130 χιλ. κ.) ἀπέναντι τῆς Βούδας. Αἱ δύο αὗται πόλεις διανέμονται τὸν τίτλον τῆς πρωτευούσης τῆς Οὐγγαρίας. Ἡ δευτέρα εἶναι κέντρον πολιτικὸν τῆς Οὐγγαρίας καὶ, χάρις εἰς τὴν ποταμοπολίαν τοῦ Δουνάβεως καὶ εἰς τοὺς τέσσαρας σιδηροδρόμους τῆς, ἡ πρωτίστη ἀγορὰ τῶν γεωργικῶν προϊόντων τῆς Οὐγγαρίας, ἥτοι σιτηρῶν, κτηνῶν καὶ οἴνων. Ἐνεργοῦνται δὲ ἐν αὐτῇ τέσσαρες πανηγύρεις μεγάλαι, συγκαταριθμούμεναι μεταξὺ τῶν σπουδαιοτέρων τῆς κεντρῶς καὶ Α. Εὐρώπης.

118. **ΤΕΡΓΕΣΤΗ** Trieste, εἶναι ἡ ἐμπορικωτέρα πόλις ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ὁ μόνος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Αὐστρίας ἐπὶ τοῦ μυχοῦ τοῦ Ἀδριατικοῦ κόλπου κεκλιμένη καὶ περιλαμβάνουσα τὴν παλαιὰν ἀμφιθεατρικῶς ἐπὶ κατωφερείας λόφου κτισμένην καὶ τὴν νέαν ὠραίαν καὶ κανονικῶς ἐπὶ τῆς παραλίας ὠκοδομημένην πόλιν, ἥτις ἐν μέρει διατέμενεται ἐπὶ διώρυγος, εἰς ἣν πλοῖα μικρὰ δύνανται νὰ εἰσέρχονται καὶ φορτώνωσι (κάτ. 105 χιλ.)

Ὁ λιμὴν τῆς Τεργέστης εἶναι μὲν ὀλίγον εὐρύχωρος ἀλλὰ βαθὺς καὶ ἀσφαλής, ὥς προφυλαττόμενος ἀπὸ τοὺς νοτίους ἀνέμους διὰ τῆς προκυμαίας τῆς ἐπικαλουμένης τῆς «Μαρίας Θηρεσίας» τὸ ἐντὸς τῆς ὑποίας μέρος τοῦ λιμένος εἶναι περιζωσμένον διὰ κρηπίδων, παρεχουσῶν τὰς μεγαλύτερας εὐκολίας εἰς τὰ ἐκεῖ προσαρμόζοντα πλοῖα πρὸς φόρτωσιν καὶ ἐκφόρτωσιν τῶν ἐμπορευμάτων.

Ἡ Τεργέστη δὲν κεῖται πλησίον εἰς κανένα φυσικὸν ἢ τεχνικὸν ῥοῦν ὑδάτων, ὥστε νὰ ἔχῃ τὸ πλεονέκτημα τῆς ἐσωτερικῆς ναυτιλίας. Ἀλλ' ἐπειδὴ εἶναι ὁ καλλίτερος ἢ μᾶλλον εἰπεῖν ὁ μόνος λιμὴν τῆς Αὐστριακῆς μοναρχίας, κατέστη κέντρον σημαντικοῦ ἐμπορίου. Εἰς τοῦτο δε συνέτεινε μεγάλως καὶ τὸ χορηγηθὲν εἰς τὸν λιμένα τοῦτον προνόμιον ἀτελείας (porto-franco) παραχωρηθὲν αὐτῇ τῇ 1819.

Ἡ Τεργέστη εἶναι ὡσάυτως τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου

ναυτικού τῆς Αυστρίας. Ἡ δύναμις τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας τῆς Τεργέστης εἶναι 2500 πλοῖα, ἡ κίνησις τοῦ λιμένος της εἶναι 4 $\frac{1}{2}$ χιλιάδων μεγάλων ταξειδίων καὶ 12 χιλ. ἀκτοπλοίας. Μεγάλως δὲ ὠφέλησε τὸ ἐμπόριον τῆς Τεργέστης ἡ ἐν αὐτῇ ἱδρυσις τῆς ἀτμοπλοικῆς ἐταιρίας τοῦ Αὐστριακοῦ Λόυδ (Lloyd Austriaco) τῆς ὁποίας τὰ ὄρκα ἀτμόπλοια διατηροῦν ἀπὸ τοῦ 1837 τακτικὰς γραμμὰς συγκοινωνίας μὲ ὅλα τὰ ἀνατολικά μέρη τῆς Μεσογείου καὶ τῆς Μαύρης θαλάσσης, διευθυνόμενα εἰς Βενετίαν, Ἀγκώνην, Τουρκίαν Εὐρωπαϊκὴν καὶ Ἀσιατικὴν, Ἑλλάδα, νήσους Ἀρχιπελάγους, Αἴγυπτον καὶ πέραν τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ. Διὰ τῆς τακτικῆς ταύτης ὑπηρεσίας τῶν ἀτμοπλοίων τοῦ Λόυδ κατέστη ἡ Τεργέστη ὁ ἀνθηρότερος λιμὴν τῆς Μεσογείου, καὶ μόνον ὁ συναγωνισμὸς τῆς Μασσαλίας καὶ Ὁδησσοῦ πρὸ δεκαπενταετίας ἤδη ἐγένετο αὐτῇ ἐπιζήμιος.

Διςσημότερα τῶν ἐν Τεργέστη ἀσφαλιστικῶν ἐταιριῶν εἶναι ἡ κατὰ τὸ 1833 συστηθεῖσα ἐταιρία τοῦ Lloyd Austriaco, κατὰ μίμησιν τοῦ ἐν Λονδίῳ ἐδρεύοντος (2). Ὡς σπουδαῖον δὲ διὰ τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον καθήδρουν πρέπει ἐκτὸς τοῦ χρηματιστηρίου Borsa ν' ἀναφέρωμεν καὶ τὸν ὑπὸ τοῦ ἐμπορικοῦ ἐπιμελητηρίου τῆς Τεργέστης συσταθέντα τῷ 1858 Αὐστριακὸν νηϊγνώμονα, Veritas, πρὸς καταγραφὴν καὶ κατάταξιν πλοίων Αὐστριακῶν καὶ ἀλλοδαπῶν.

Τ μ η μ α Ηον

Ι Σ Π Α Ν Ι Α.

(Ἐπιφ. 499 [] χιλιάμετρα.—Πληθυσμὸς 16 ἑκατ.)

119. **Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία.** Ἡ Ἰσπανία, ἀποτελοῦσα μετὰ τῆς Πορτογαλλίας μεγάλην χερσόνησον, κεῖται εἰς τὴν ΝΑ. ἐσχάτιαν τῆς Εὐρώπης μεταξὺ τῆς 36⁰ καὶ 43⁰

47' πλάτους καὶ καὶ 9^ο 40' δυτ. καὶ 1^ο ἀνατολ. μήκους, ὁρίζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γαλλίας καὶ τὸν κόλπον τῆς Γασκωνίας ἢ Βισκαΐας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ στενοῦ τοῦ Γιβραλτῆρ καὶ τῆς Μεσογείου, πρὸς Α. τῆς Μεσογείου. Ἔχει ἐπιράνειαν 499,000 □ χιλ. καὶ μετὰ τῶν ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης νήσων 507 χιλ. παρρυσίζει δὲ εἰς μὲν τὰ μεθόρια μήκους 430 χιλ. αἱ δὲ ἀκταὶ τῆς ἔχουν ἑκτασιν 3,000 χιλ., (700 ἐπὶ τοῦ ἀτλαντικοῦ καὶ 1,200 ἐπὶ τῆς Μεσογείου).

Τὸ κλίμα τῆς Ἰσπανίας πρὸς Β. μὲν εἶναι ὑγρὸν, πρὸς Α. καὶ Ν. θερμότερον, πρὸς Δ. μέτριον καὶ τερπνόν, ἀλλ' εἰς τὸ κέντρον ψυχρὸν ἕνεκα τοῦ ὕψους τοῦ ἐδάφους, ἀποτελούμενον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀπὸ ὑψηλῶν ὄροπέδιον. Ὁ καυστικὸς ἀνεμὸς σολάνος εἶναι ὀλέθριος ἐπὶ τῶν ἀνατ. ἀκτῶν καὶ τῶν ΝΑ.

Πλεῖσται ὁρῶν σειρὰ καλύπτουσι παντοχόθεν τὴν Ἰσπανίαν, ὧν κυριώτερα εἰσὶν τὰ Πυρραϊναῖα πρὸς Β. τὰ Ἰβηρικὰ ὄρη διηκόντα ἐκ Β. πρὸς Ν. (καὶ καλούμενα πρὸς Ν. Σιέρρα Νιβχδα, πρὸς τὸ ΝΑ. Σιέρρα Μορένα, ἐν δὲ τῶ κέντρῳ Σιέρρα Γουοδάρμα ἢ ὄρη τοῦ Τολέδου). Μεταξὺ ἐκάστης τῶν σειρῶν τούτων ῥέει εἰς ποταμὸς. Καὶ εἰς μὲν τὸν Ἀτλαντικὸν χύνονται ὁ Μίνχος καὶ Δοῦρος, ὁ Τάγος ὁ Γουαδελκεβίρ, εἰς δὲ τὴν Μεσόγειον ὁ Ἐβρος καὶ ὁ Ζουαῆρ.

120. **Ὁ πληθυσμὸς.** Ἡ Ἰσπανία ἔχει εἰς τὰς 49 ἐπαρχίας τῆς (μετὰ τῶν Καναρίων καὶ Βαλιχρίδων) 16 ἐκ. κατοίκους, ἥτοι ἀναλογοῦν 32 κάτοικοι εἰς ἕκαστον □ χιλ. Καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ ὄροπέδιου ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἀρχαιότατος, εἰς δὲ τὴν Γαλικίαν καὶ Καταλονίαν ὑπερβαίνει τοὺς 70 κατοίκους κατὰ □ χιλίον. Ὁ πληθυσμὸς οὗτος αὐξάνει βραδέως, ἡ δὲ θνησιμότης μεγάλη. Εἶναι δὲ φυγόπονοί, διότι μόλις περὶ τὸ ἑν ἑκατ. ἐκ τοῦ πληθυσμοῦ τούτου ἀπασχολοῦνται εἰς βιομηχανικὰ ἔργα, καὶ 70 χιλ. εἰς τὸ ἐμπόριον.

Ἡ ἐκπαίδευσις ἐν Ἰσπανίᾳ εἶναι πολὺ ὀλίγον ἀνεπτυγμένη κατὰ πρόσφατον στατιστικὴν ἐπὶ 5 κατοίκων εἰς μόνος

γνωρίζει γριφήν και ανάγνωσιν. Ἡ γενικὴ τῆς χώρας γλώτ-
σα εἶναι ἡ Ἰσπανικὴ, εὐγενὴς, ἡχηρὰ καὶ ποιητικὴ, ὁμιλου-
μένη καθαρώτατα ὑπὸ τῶν Καστιλιανῶν, φυλῆς κατεχού-
σης τὸ κέντρον μέχρι τῆς Μεσογείου. Ἡ Καταλανικὴ εἶναι
ιδιαιτέρως διέλεκτος ὁμιλουμένη εἰς τὰ ΒΑ. ὡς καὶ ἡ Βα-
σκικὴ εἰς τὰ βόρειοι.

Ἡ φύσις δὲν ἐδείχθη εὐνοϊκὴ πρὸς τὴν Ἰσπανίαν ὑπὸ τὴν
ἐποψίν των βροχῶν καὶ των μέσων τῆς συγκοινωνίας, ἀλλὰ
τὴν ἐπροίκισε μὲ ὠρίκας πεδιάδας, μὲ γονίμους κοιλάδας καὶ
πλεῖστα μεταλλεῖα. Οἱ ἄνθρωποι ὅμως δὲν κατώρθωσαν νὰ
ὠφεληθῶσιν ὅσον ἔπρεπε ἐκ των ἀγαθῶν τούτων. Ἡ χώρα
αὕτη, ἥτις κατέλαβε ὠρίκας σελίδας ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ πο-
λιτισμοῦ, στερεῖται σήμερον τῆς ἐκπαιδεύσεως, τῆς ὑπο-
μόνου φιλοπονίας, αἵτινες εἰσὶν ἀναγκαῖαι εἰς λαὸν τινα ὅπως
ὑπερνικήσῃ τὰ φυσικὰ προσκόμματα καὶ μεταβάλλῃ εἰς πη-
γὰς πλούτου τὰ φυσικὰ στοιχεῖα τῆς χώρας. Διὰ τοῦτο, καί
τοι εὐρισκόμενος ὑπὸ κλίμα ὅπου ὁ ἄνθρωπος δύναται νὰ εὐ-
δαιμονήσῃ ἄνευ μεγάλων ἀγώνων, ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἰσπα-
νίας εἶναι γενικὸς πτωχὸς καὶ ἀρχιὸς, ἐκτὸς τῆς Καταλονί-
ας, Γαλιτίας καὶ τῆς Βασκικῆς χώρας.

121. Ἡ Γεωργία. Τὰ γεωργικὰ προϊόντα τῆς Ἰσπα-
νίας εἰσὶν ἀφθονα καὶ ἡδύνατο νὰ ᾔναι πλέον ἀφθονώτερον.
Πάντοῦ σχεδὸν καλλιεργοῦνται τὰ δημητριακὰ, οἱ δὲ Ἰ-
σπανικοὶ οἷτοι εἰσὶν ἐξαιρετοί. Αἱ ἐλαίαι δίδουσιν λαμπρὸν
ἐλαιον, αἱ μωρέαι τρέφουσι περιφήμους μεταξοσκώληκας, ἡ
ὄρυζα, τὸ ζακχυροκάλυμνον, ὁ βάλσαμος, ὁ ἀρχαὶότιτος, ὁ κρό-
κος, ἡ ῥοδιὰ, ἡ πορτοκαλέα, ἡ λεμονέα, ἡ ἄμπελος τὸ σπάρ-
τον, πάντα ταῦτα εἰσὶν ἀφθονα εἰς τὰς παρχλίους ἐπαρχίας
τῆς Μεσογείου, ἰδίως εἰς τὸ Βασίλειον τῆς Βαλεντίας, τὸ ἐπι-
κληθὲν «κῆπος τῆς Ἰσπανίας», ὅπου καὶ οἱ φοίνικες ἀποτε-
λοῦσι δάστη ὁλόκληρον.

Αἱ ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠρεοῦ, καίτοι μὴ ἔχουσι τὴν
πλουσίαν θλάστησιν των ἀνατολικῶν, εἰσὶ πλούσιοι εἰς ἄμ-
πέλους, ἐλαίας, δημητριακὰ, ἐρυθρόδακτον, ὄρυς, εἰς πρίνους,

ἐφ' ὧν ἀναπτύσσεται τὸ κρεμνέζιον, ἔντομον δι' οὗ κατασκευάζουν τὴν ἐρυθρὴν βερρήν.

Αἱ βόρειαι χῶραι, ἡ Ἀρχωνία, ἡ Νεβάρρα, αἱ Ἀστούριαι, ἡ Γαλλικία, ἔχουν βοτάνας καὶ δάκη, τὰ ὅποια εἶναι γενικῶς ὀλίγα ἐν τῇ Ἰσπανίᾳ. Ἡ Γαλλικία, καὶ τοὶ μὲν τῶν πτωχῶν ἐπαρχιῶν, κέντηται καπτανέας, γεώμηλα, λίον καὶ κἀνναβί. Αἱ δύο Καστιλλίαι, μᾶλλον τὴν γονιμότητά τοῦ ἐδάφους τῶν, παρουσιάζουν μεγάλας ἀγόνους ἐκτάσεις, γυμνάς καὶ ἀποξηρῆμεναι. Ἡ Ἑστραμαδούρη, ἥτις ἐπὶ Ῥωμίων, ἦτον ὁ σιτοβολὼν τῆς Ἰσπανίας, εἶναι σήμερον ἡ πτωχοτέρα χώρα αὐτῆς.

Οἱ οἶνοι ἀποτελοῦσι σπουδαῖον κλάδον ἐξαγωγῆς καὶ θὰ παρήγοντο περισσότεροι ἐὰν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀμπέλων καὶ τὴν κατασκευὴν αὐτῶν οἱ Ἰσπανοὶ ἠκολούθουν τὰς προσόδους τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Εὐρώπης. Οἱ ὀνομαστότεροι οἶνοι εἶναι οἱ τῆς Ἀλικάντης ἐν τῇ Βαλεντία, οἱ τῆς Μάλαγας, ἐν τῇ Γρενάδα οἱ οἶνοι τοῦ Xeres, τοῦ san-Lucar καὶ Rota ἐν τῇ Ἀνδαλασίᾳ, τῆς Καρθαγενίης ἐν τῇ Μαυριτίᾳ.

Κτηνοτροφία. Ἡ Ἰσπανία πορίζεται μὲν πλούτη ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν ἐρίων τῆς. Τὰ πρόβατά της τὰ γνωστὰ ὑπὸ τὸ ὄνομα μερινοί, ἐκ τῆς Ἀφρικῆς καταγόμενα εἰσὶ πολυτιμώτατα. Τὰ ποῖρνα τῶν μερινῶν διαιροῦνται εἰς δύο τάξεις, τὰ καθεστιακά (8 ἑκατομ.) καὶ τὰ περιπληκτικὰ trans-humants, (περίπου 10 ἑκατ.) τὰ ὅποια ἀνήκουσιν εἰς ἐπιζήριον μεγάλων κτηματιῶν, καλουμένην Mesia, περιβελημένην μὲ μὲγάλα προνόμια. Περιοδεῖουν δὲ κατὰ στίφη ἀπὸ 1,000 ἕως 1200 εἰς τὰς χώρας τῆς Καστιλλίας, Ἑστραμαδούρης καὶ Ἀνδαλουσίας, κατερχόμενα ἐκ τῶν ὁρέων εἰς τὰς πεδιάδας ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μερὶ Μαΐου, καὶ εἰς τοῦτο ἀποδίδουσι τὴν γονιμότητα τῶν χωρῶν αὐτῶν. Αἶγες ἐν Ἰσπανίᾳ ὑπάρχουσι 4 ἑκατ., τὰ δὲ κερατφόρα ζῶα εἶναι ὀλιγοριθμα. Περὶ ἄρνημοι δὲ εἶναι οἱ Ἰσπανικοὶ ἡμίονοι, ὧν γίνεται ἐξελίξις ἀντὶ τῶν ἵππων. Εἰς τὰ ὄρη τῆς Ἀν-

θαλουσίαις τρέφουν πολλοὺς χοίρους, ὧν τὸ κρέας ὀφείλει τὸ εὐγευστον αὐτοῦ εἰς τὰς θαλάσσους δι' ὧν τρέφονται. Οἱ μεταξοτικώλῃκες ὑπέσταν πολὺ, ὡς καὶ ἐν Γαλλίᾳ, ἐκ τῆς ἀσθενείας πρὸ εἰκοταετίας. Τέλος αἱ ἀκταὶ τῆς Ἰσπανίας γέμουσιν ἰχθύων. Αἱ κυριώτεροι ἀλιεῖται εἶναι τοῦ θύννου, καὶ σαρκέλλας.

122. Μεταλλουργία. Τὰ μεταλλικὰ πλούτη τῆς Ἰσπαγ. εἶναι μετρία, ἀλλὰ σεν ἐπωφελοῦνται αὐτῶν οἱ Ἰσπανοὶ ὅσον ἢ το δυνατόν. Καὶ τὰ μὲν μεταλλεῖα τοῦ χρυσοῦ τὰ ἐγκατέλειψαν. Σπουδαιότερα εἰς τὰ μεταλλεῖα τοῦ μολύβδου (συνήθως ἀργυροῦχου), κείμενα εἰς τὴν Γρενάδαν, Μουχίαν καὶ Λεόνην, τὰ τοῦ ὑδροργύρου εἰς Ἀλμαδένην ἐν τῇ Μάνχη, τὰ τοῦ ἀργύρου ἐν τῇ Σιέρρα Μορένα, τοῦ σιδήρου, ἐξαιρέτου εἰς τινὰ μέρη, ἰδίως εἰς Βιγκαίαν καὶ Καταλονίαν, τοῦ γαιάνθρακος παρκοόμενα κυρίως εἰς τὰς Ἀστούριαις, Ἀνδρλουσίαν, Ἀρχαόνην. Εἰς ταῦτα προσθετέον τὴν θεικὴν σόδαν καὶ τὸν καλαμίνην ἢ θεικὴν ψευδάργυρον, ἀργενικόν, κασιτέρον, μαγγανείον, ὠρεῖα μέρμερα εἰς τὰ Πιρρήνια, πορφύρας καὶ ὀρνιθίου λίθου.

123. Βιομηχανία. Ἡ βιομηχανία τῆς Ἰσπανίας ἦτις διέπτετε κατὰ τὸ μέσον αἰῶνα μετὰ τῶν Μαύρων καὶ κατὰ τὸν 16 αἰῶνα, τὴν ἐποχὴν τῆς ἀλλοτῆς τῆς Ἰσπανικῆς δυνάμεως καὶ ἦτις κατόπιν ἐμνηδύνθη, ἤρξατο πρὸ τινων ἐτῶν νὰ λαμβανῇ μεγάλην ἀνάπτυξιν. Προϊόντα αὐτῆς εἶναι τὰ ἐριδοῦχα (ἐν τῇ παλαιᾷ Καστελλίᾳ), ὠρεῖα μεταξωτὰ (ἐν Βαλλεντίᾳ), ὑφάσματα βαμβακερὰ (ἐν Καταλονίᾳ), σιδηρὰ καὶ χαλκὰ ἔργα (ἐν Βιγκαίᾳ καὶ Καταλονίᾳ), δερματὰ καὶ σκύττα, σάπωνες, σπαρτιόπλεκτα σχοινία, πῖλοι, καπνὸς κτλ.

124. Μέσα τῆς συγκοινωνίας. Ἡ Ἰσπανία ὅτε ρεῖται σχεδὸν μετὰ τὴν συγκοινωνίαν. Οἱ πλεῖστοι τῶν ποταμῶν τῆς δὲν εἶναι πλε�τται, διώρυγες δὲ ὀλίγισταὶ ὑπάρχουσιν, ἐξ ὧν σπουδαιότεραι εἰς αἱ διώρυγες τοῦ Ἑβρου (ἡ αὐτοκρατορικὴ, ἡ τῆς Ἀλφάκας, κτλ.), ἡ διώρυξ τῆς Καστίλ

λης καὶ τοῦ Γουαδελκεβίρ ἀπὸ Σεβίλλης μέχρι τῆς Θαλάσσης. Ἐν ὧν ποταμοὶ καὶ διώρυγες ἔχουν μῆκος 600 χμ. ἐφ' ὧν ἠδύνατο νὰ λειτουργῇ ἡ ἐσωτερικὴ ναυτιλίᾳ διαρκῶς.

Ὁ δ' οἶ. Ἡ Ἰσπανία ἔχει 20 χιλ. χμ. ὁδοὺς νεωστὶ κατασκευασθείσας. Ἡ μεταφορὰ γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ τῶν ἡμιόνων διὰ μέσου τῶν χαρκαδρῶν καὶ ἀτρικτῶν, μολονότι κί ἄμαξαι διεκδικοῦσι πρὸ 20 ἐτῶν τὴν πελατεῖαν.

Σιδηροδρομοὶ Ἡ ἑκτασις τῶν Ἰσπανικῶν σιδηροδρόμων εἶναι περίπου 5,500 χμ. Διάφορα γραμμὰ ἐκ Βαδαιχόνης, Κάδικος, Μαλάγας, Γρενάδας, Καρθαγένης καὶ Ἀλικάντης, ἐνούμενοι εἰς Ἀλκαζάρ, φθάνουσιν εἰς Μαδρίτην καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν Γαλλίαν διὰ τῆς Βούργας, διατέμνουσαι τὴν χερσόνησον ἀπὸ Β. πρὸς Ν. καὶ ρίπτουσαι διακλαδώσεις ἐπὶ τῆς Ζαμόρας Λέσπης καὶ Ἀστόργας πρὸς Δ. ἐπὶ τοῦ Σαν τσάδερου καὶ Βιλόκου πρὸς Β.

Ἐτέρω γραμμὴ παρελκύνει τὴν ἀκτὴν τῆς Μεσογείου, ἀπὸ Ἀλικάντης καὶ Γιρόνην διὰ τῆς Βαλεντίας καὶ Βαρκελόνης καὶ μέλλει νὰ ἐνωθῇ μὲ τὴν Περπιγάνην. Τρίτη δὲ γραμμὴ, διερχομένη τὴν Ἰσπανίαν ἀπὸ Α. πρὸς Δ., ἀπὸ Μαδρίτης εἰς Βαρκελόνην διὰ τῆς Σαραγότης ἐνοῦται μὲ τὴν Β. διὰ τῆς Παμπελούνης.

Νομίσματα, μέτρα καὶ σταθμὰ. Ἡ Ἰσπανία ἔχει τὰ αὐτὰ νομίσματα, μέτρα καὶ σταθμὰ μὲ τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τοῦ 1849.

125. **Ἡ ναυτιλία.** Μεγάλην ἑκτασιν ἀκτῶν ἔχουσα ἡ Ἰσπανία, ὀλιγίστας δὲ ὁδοὺς καὶ ἐνεργοῦσα τὸ ἐμπόριόν της σχεδὸν ὅλον διὰ θαλάσσης, ἔπρεπε νὰ ἔχῃ καὶ μεγάλην ναυτιλίαν. Ἐν τούτοις ἡ ναυτιλία της, ἡ μὲν προ

ωρισμένη διὰ τὴν θαλασσοπλοῖαν σύγκειται μόνον ἀπὸ

1,380 πλοῖα ἱστιοφόρα χωρητικότητος 324 χιλ. τόνων	
47 ἀτμόπλοια	» 22,600 »

Ἡ δὲ τῆς ἀκτοπλοίας.

3,400 ἱστιοφόρα	102,400 »
70 ἀτμόπλοια	14,400 »

Ἦτοι τὸ ὅλον 5,527 πλοῖα χωρητ.	460,000 τόνων
---------------------------------	---------------

Ἡ ὀλικὴ κίνησις τῆς ναυτιλίας ἐθνικῆς καὶ ξένης πλησιάζει τὰ 2 ἑκατ. τόνους. Κυριώτεροι δὲ λιμένες εἶναι ἡ Βαρκελώνη, ὁ Κάδιξ, ἡ Μαλάγα, Βιθόλον, Βαλεντία, καὶ Σανταδέρη συνεσφύριζον δὲ ἀτμοπλοικῶν γραμμῶν.

126. **Τὸ ἐμπόριον.** Τῆς Ἰσπανίας τὸ ἐμπόριον δὲν εἶναι τόσον αἰνυρόν, ὅσον ἔπρεπε νὰ ᾔῃαι ἕνεκα τῆς καταλλήλου αὐτῆς ναυτικῆς θέσεως, καὶ ὅσον ἦτο ἄλλοτε ἰδίως κατὰ τὸν 16 αἰῶνα. Διετέθησε δὲ τὸ ἀπαγορευτικὸν σύστημα καὶ ἄλλα ὀπισθοδρομικὰ μέτρα, τὰ διακωλύοντα τὴν πρὸσδον τοῦ ἐμπορίου τῆς, καθότι τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον δὲν φθάνει τὰ 850 ἑκατ. φρ.

Ἡ εἰσαγωγὴ συνίσταται κυρίως εἰς πολύτιμα μέταλλα ἐκ τῆς Γαλλίας κτλ., εἰς λινὰ καὶ καννάβινα νήματα ἐκ τῆς Ἀγγλίας, εἰς ἀποικιακὰ ἐκ τῆς Κούβας, μάλλινα καὶ μεταξωτὰ υφάσματα κτλ., ἔρθασε δὲ τὸ 1863 εἰς 500 ἑκτ. φρ.

Ἡ ἐξαγωγὴ συνίσταται κυρίως εἰς οἶνους διὰ τὴν Ἀγγλίαν, Κούβαν καὶ Γαλλίαν, εἰς πολύτιμα μέταλλα καὶ συνήθως διὰ τὴν Γαλλίαν, εἰς καρπούς, ἰωπούς καὶ ξηρούς ἔλαιον, ἔριον, ἄλευρα κτλ. διὰ τὴν Ἀμερικὴν καὶ Ἀγγλίαν κτλ., εἶναι δὲ μικροτέρα τῆς εἰσαγωγῆς φθάσασα τῷ 1863 εἰς 350 ἑκτ. φρ.

Αἱ χώραι μεθ' ὧν ἡ Ἰσπανία διατηρεῖ τὰς περισσοτέρας ἐμπορικὰς σχέσεις εἶναι 1) ἡ Γαλλία, 2) ἡ Ἀγγλία, 3) αἱ Ἰσπανικαὶ ἀποικίαι, ἡ Κούβα, τὸ Πορτορίκο,

πέμπονται εἰς τὴν μητρόπολιν τῶν ζάχαριν καρφῆ, καὶ αἱ Φιλιππῖναι πέμπονται καπνόν. 4) Αἱ Ἰνδωνέαι Πα-
λιτεῖται, τὸ Βέλγιον, Σουηδία, Πορτογαλλία, 5) Γαλλικὴ
Ἀλγερία.

12. 7 **Μεγαλουπόλεις**. Τῆς Ἰσπανίας, καίτοι ὀλιγαριθμοῦ, οἱ λαοὶ οἱ καὶ οἱ φησὶ δικτοκοπιζόμενοι εἰς
εἰς τὰς εἰσόδους, εἰσὶ συγκεντρωμένοι εἰς τινὰ μέρη, ἰδίως
ἐπὶ τῶν παραλίων. Διὰ τοῦτο κριθοῦνται δεκάκις πό-
λεις, ἀπὸ 30 ἕως 100 χιλ. ψυχῶν καὶ τέσσαρες ὡς ὁ πλη-
θυμὸς ὑπερβαίνει τὰς 100. Αὗται εἰσὶν.

ΜΑΔΡΙΤΗ (Madrid) (298 χιλ. κτ.) πρωτεύ-
ουσα τῆς Ἰσπανίας, κειμένη εἰς τὸ κέντρον τοῦ βελιείου,
ἐπὶ ἀγόνου ὄρους ὕψους 700 μέτρων καὶ ἐπὶ τοῦ Μην-
καναρέ, ξηροῦ συλήθους χειμάρρου, ἀλλὰ λαμβάνοντος ὕ-
δαρ διὰ τῆς διώρυγος Ἰσθμῆλλας Β'. Ἡ θέσις τῆς δὲν
εἶναι κατ'ἀλλήλους διὰ τὸ ἐμπόριον, ἡ δὲ βιομηχανία τῆς
οὔτε αὕτη εἶναι ζωρὰ, περιοριζομένη εἰς ἀμφοτεράκι, τυ-
πογραφίαν, χρυσοργίαν καὶ ταπητουργίαν.

Σεβίλλη (118 χιλ. κτ.), ὥρχη πόλις κειμένη ἐπὶ
τῆς ἀριστερῆς ὀφθῆς τοῦ Γουδαλκεβίρ ἐν τῇ Ἀνδαλουσίᾳ,
ἦτο κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα ὁ μεγαλύτερος λιμὴν τῆς Ἰσπα-
νίας· ἀλλὰ περὶ τοῦ 18ου αἰῶνος μετὰ τὸν ποταμὸν τοῦτον,
δὲν δύνανται ἤδη νὰ φθάσῃ μετὰ τῆς πόλεως, πλοῖα με-
γαλειότερα τῶν 100 τόνων.

Βαλέντια (107 χιλ. κτ.), δύο χιλίων. ἄνω τῶν ἐκ-
βολῶν τοῦ Γουδαλκεβίρ, ὅπου εἶναι ἡ κωμόπολις Γράζο, χρη-
σιμεύουσα ὡς λιμὴν αὐτῆς. Μεγάλη καὶ ὥρχη πόλις ἔ-
χουσα ἐργοστάσια μεταξωτῶν καὶ ἰδίως βελούδων, καὶ τῆς
ὁποίας ἡ πλουσία πεδιάς περὶ τῆς πόλεως ἀντικείμενα ἐξ-
γαγεῖ, οἶλους, πορτοκάλια, κρίκον κτλ.

Βαρκελόνη (200 χιλ. κτ.), ὁ πρῶτος ἐπὶ τῆς Με-
σογείου ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Ἰσπανίας καὶ κέντρον ζωρῆς
βιομηχανίας, ἐπεξεργαζομένης τὸν σίδηρον, βέλβικκον, ἔριον,
μέτασαν καὶ κανναβί· ἐνεργεῖ μέγα ἐμπόριον μετὰ τῆς Μα-

ταλίας, Γενούης και Λιβόρου και διατελεί συγχρονωμένον τακτικὴν με' όλους αὐτοὺς τοὺς λιμένας και μετὰ τῆς Λιτθωβώνης, Χάρβης, Λιβερπούλης και Ἀμβόργου.

Ἄλλαι δὲ βιομηχανικαὶ και ἐμπορικαὶ πόλεις τῆς Ἰσπανίας, ἀλλ' ὀλιγοπρωτότεροι εἰσὶν, ἡ Γρανάδα (70 χιλ. κτ.) πρωτεύουσα τοῦ ὁμωνύμου βασιλείου, βιομηχανικωτάτη ἡ Σαραγόσα (60 χιλ. κτ.) ἐπὶ τοῦ Ἑβρου πο. ἡ Βαθρός (25 χιλ. κτ.).

Λιμένες δὲ ἐπιστημότεροι, ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω, ἡ Κερθ-γένη (26 χιλ. κτ.) ἡ Ἀλμερίξ (33 χιλ. κτ.), ἡ Μαλαγα (100 χιλ. κτ.). Λιμὴν ἐξαίρετος, ἐμπόριον μέγα, κερτῶν και ἔλων εἶναι ὁ Κ ἧ δ ι ζ, ἰσπ. Cadiz, (80 χιλ. κτ.) πρωτίτος πολεμικός και ἐμπορικός τῶν μετηγεβριῶν χωρῶν λιμὴν τῆς Ἰσπανίας, συγχρονωμένον τακτικῶς με' όλους τοὺς λιμένας τῆς Εὐρώπης. Εἰς δὲ τὰς ἐπὶ τοῦ κόλπου τῆς Βιτκαίας βορείους περσλίξας, διακρίνεται ἡ Σινταδέρη (35 χιλ. κτ.) και Βιβέλο (25 χιλ. κτ.), ἔδρα τοῦ μετὰ τῆς Γαλλίας και Ἀγγλίας μεγάλου ἐμπορίου.

128. ΓΙΒΑΛΤΑΡ. Πρὸς νότον τῆς Ἰσπανίας ὑπάρχει μακρὰ σειρὰ ἀποτόμων βραχῶν, ἐνοσμενων μετὰ τῆς ἡπείρου δι' ἰσθμοῦ ἐπιμήκους και στενοῦ. Ἐπὶ τῆς ἀκρὸς ταύτης τῆς Εὐρώπης, εἰς τὸ δυτικὸν μέρος κεῖται ἡ πόλις Γιβραλτάρ (18 χιλ. κτ.) Οἱ Ἀγγλοὶ ἐγένοντο κύριοι αὐτῆς ἀπὸ τοῦ 1704 και κατέστησαν αὐτὴν φρούριον ὀχυρὸν και ἀπόρητον. Ὁ λιμὴν τοῦ Γιβραλτάρ, προπτατευόμενος ὑπὸ δύο προκυματιῶν, εἶναι ὁ τότες ὅπου στέλονται πρὸς ἀναφυγὴν ὅλα τὰ πλοῖα τὰ διερχόμενα ἀπὸ τοὺς λιμένας τῆς Μεσογείου και πλέοντα πρὸς τὸν ὠκεανὸν ἢ τὴν Ἀρχήλιν. Τὰ ἱστορήματα ὅπως ἐξέλθωσι τῆς Μεσογείου και διέλθωσι τὸ βεῦμα, ἀναγκάζονται ἐνίοτε νὰ περιμένωσιν δυνατόν ἀνατολικὸν αἶανον.

159. Ἀποικίαι. Ἡ Ἰσπανία εἶχεν ἄλλοτε μεγάλας ἀποικίας εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Σήμερον δὲν ἔχει πλέον εἰς τὸ μέρος τοῦτο τοῦ κόσμου παρὰ μόνον τὴν νῆσον τῆς Κ ο Ὑ.

δας καὶ τὸ Πορτορίκο. Ἐν δὲ τῇ Ἀφρικῇ τὰς Καναρίας νήτους, αἵτινες θεωροῦνται ὡς τὸ 49ον μέρος τοῦ βασιλείου, τὴν πόλιν Κέουτα μέτινα φρούρικ ἐπὶ τοῦ Μαρρόκου, τὰς νήτους Φερνανδοπό εἰς τὸν κόλπον τῆς Γουινέας. Εἰς δὲ τὴν Ἀλεξανδίαν τὰς Φιλιππίνας νήτου, Μαρινάας.

Ὁ πληθυσμὸς τῶν ἀποικιῶν τούτων (ἐκτὸς τῶν Καναρίων νήσων) εἶναι περίπου 5 ἑκατ. Περὶ αὐτῶν ὅρα εἰς τὰ τμήματα ὅπου εὕρισκονται.

Τμήμα Θον

ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ.

(Ἐπιφ. 94,000 [] χιλιόμετρα.—Πληθυσμὸς 4,400,000.)

130. **Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία.** Ἡ Πορτογαλλία κειμένη μεταξὺ τῆς 38⁰ καὶ 42⁰ δ' πλάτους καὶ μεταξὺ τῆς 11⁰ 53' καὶ 8⁰ 35' δυτ. μήκους, ὀρίζεται πρὸς Β. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Ἰσπανίας, ἐπὶ ἐκτάσεως 912 χλμ. πρὸς Ν καὶ Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, εἰς ὃν προβάλλουσιν τὰ ἀκρωτήρια τοῦ ἀγ. Βικεντίου, σχηματίζοντα τὸ ἀκρότατον ΝΔ. σημεῖον τῆς Εὐρώπης. ἔχει ἐπιφάνειαν 94,000 [] χλμ. καὶ 97,000 μετὰ τῆς ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης κειμένων νήσων.

Κλίμα ἡ Πορτογαλλία ἔχει ὠκεάνειον, βροχερὸν καὶ θερμὸν· ἐπικρατοῦσι τὰ πρωτογενῆ πετρώματ'· τὰ περίχωρα τῆς Λισαβώνας εἰσὶν τριτογενεῖς μορφώσεως. Τὸ δὲ ἔδαφος τῆς χώρας ἀνωμαλωτάτον, κατέχεται ὑπὸ τῆς δυτικῆς ἐσχατιᾶς τῶν Ἰβηρικῶν σειρῶν, καὶ διχθεύχεται ὑπὸ τῶν ὀρέων τοῦ Μίνχου, Δούρου, Τάχου καὶ Γουαδουίνα.

131. **Πληθυσμὸς.** Ὁ πληθυσμὸς τῆς Πορτογαλλίας εἶναι περίπου 4 εκατομ. κατοίκων, (ἐξ ὧν 350 χιλ. εἰς τὰς νήτους) ἥτοι ἀναλογοῦν 42 κάτοικοι εἰς ἑκα-

στον [] χλμ. Πρεσβεύουσιν ὡς καὶ οἱ Ἴσπανοὶ τὴν καθολικὴν θρησκείαν.

Ἡ ἐκπαίδευσις εἶναι ὀλίγιστα διαδεδομένη. Οἱ Πορτογάλλοι τοῦ βορρᾶ εἶναι εὐρωπτοί, φιλόπονοι, ὁμοιῶντες καθ' ὅλα τοὺς Γαλικιανούς, διχρέρουσι δὲ ἐντελῶς ἀπὸ τοὺς Πορτογάλλους τῶν κεντρικῶν καὶ νοτίων μερῶν, οἵτινες εἶναι χαρκιτῆρος ἡσύχου καὶ ἥκιστα μεταδοτικοῦ. Ἡδύναντο διὰ μείζονος ἐκπαιδεύσεως καὶ βιομηχανικοῦ πνεύματος καὶ δραστηριότητος καὶ τῇ συνδρομῇ τῶν διακριόντων αὐτοὺς ἡθικῶν ἀρετῶν καὶ τῶν φυσικῶν δυνάμεων ἅς ἡ φύσις τοῖς ἐχορήγησε, νὰ δημιουργήσωσι πολὺ μεγαλείτερον πλοῦτη καὶ ὑψώσωσι εἰς ἄνωτερον βαθμὸν τὴν οἰκονομικὴν τῶν δυνάμιν.

132. **III Γεωργία.** Τὸ ἔδαφος τῆς Πορτογαλλίας εἶναι γενικῶς γόνιμον, ἀλλ' ἡ γεωργία ὀλίγοι προχωρημένη. Ὑπάρχουν ἐκεῖ μεγάλαι ἐκτάσεις ἀκαλλιέργητοι, ἰδίως εἰς τὴν Ἑστραμαδούρην καὶ Ἀλγαρρην. Αἱ μεταξὺ τοῦ Δούρου Μίνχου εἰσὶν πλουσιώτεροι εἰς δημητριακὰ ἐξ ὧν παράγει ἡ Πορτογαλλία 11 ἑκατ. ἑκατολίτρων. Εἰς τὴν κεντρικὴν χώραν Ἑστραμαδούρα παράγονται ὄρυζα καὶ περίφημα πορτοκάλλια. Τὰ ἔλαια τῆς Πορτογαλλίας δύνανται νὰ συναγωνισθῶσι μὲ τὰ καλλίτερον τῆς Εὐρώπης· οἱ δὲ οἶνοι τοῦ ἄνω Δούρου πωλοῦνται ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ Πόρτο.

Τὰ δάση κατέχουν ἑκτάσιν 19 χιλ. hectares τὸ μεγαλείτερον εἶναι το τῆς Λειρίας, πλήρες ὀρυῶν ὄλων τῶν εἰδῶν, κοινωτέρα δὲ ἡ θαλασσία πεύκη. Ὁ φοῖνιξ, ἡ μύρτος, ἡ δάφνη φαίνονται παντοῦ. Ἡ καλλιέργεια τοῦ καπνοῦ ἀπαγορεύεται εἰς τὴν ἡπειρον, τελουμένη ἐν ταῖς παρχκειμέναις νήσοις.

Κτηνοτροφία Τὰ πλοῦτη τοῦ ζωικοῦ βασιλείου εἰσὶ πολὺ παρημελημένα, ἡ χώρα εἶναι κατὰλληλος διὰ τὴν προβατοκομίαν καὶ ἥτις ἔπρεπε πλείονα νὰ χορηγῇ προϊόντα. Τὸ ἔριον τῶν προβάτων ἥτις, καὶ τοι μὴ τόσον λεπτόν ὡς τὸ τῶν Ἰσπανῶν, εἶναι καταζήτητον ἡ παραγωγὴ φθάνει ἐτησίως εἰς 5 ἑκατ. χιλιόγραμμα.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Ἀριθμοὶ περίπου 80 χιλ. ἵππων, 40 χιλ. ἡμιόνων, 60 χιλ. βοῶν, 110 χιλ. ὄων, καὶ περίπου 3 ἑκατ. προβάτων 1 ἑκατ. αἰγῶν, 900 χιλ. χοίρων. Τὰ προϊόντα τῶν μελισσῶν καὶ μεταφοικώδηω, εἰς ἀτήμηντα.

133. Μεταλλουργία. Ἡ μεταλλουργικὴ ἥτις ἄλλοτε ἤμαρ ἀνημέρου εἶχε πολὺ ἐκπατμένῃ. Ἐπίσης δὲ καὶ ἡ χειροτεχνικὴ βιομηχανία διατελεῖ ὀπιθοδρομημένη. Ἐν τούτοις ὑπάρχουν ἐργοστάσια βελβηκοκλωπτικῆς, μαλλίνων ὑφανμάτων, μεταξωτῶν, σοκολάτας καὶ γλυκισμάτων πολυτίμων κοσμημάτων, τεχνητῶν ἀνθέων, ἀγγείων πορτελάνης κτλ.

Ἡ βιομηχανία ἰδίως τῆς μετάξης, ἄλλοτε ἀθροῦτα καὶ πρό τι νῦν ἐτῶν, ἐξφαντισθεῖσα σχεδόν, ἤρπαστο πρὸ ἔτους νῦν προσδεύει, παράγουσα ἐτησίως 500 ἑκατ. ῥάβδους.

134. Μείζω τῆς συγκοινωνίας. Καὶ τοὶ συνοδευόμενοι μετα τῆς ἐπι οἰ οῦ χερσὶ ν οῦ οὐκ μακρῶν μεθορίων ἡ Πορτογαλλία δὲν συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Ἰσπανίας εἰ μὴ διὰ μεγάλης ὁδοῦ, τῆς ἀπὸ Βαδανόζης εἰς Εὐδοῦ φερούσης, ὅθεν σήμερον διέρχεται ὁ σιδηρόδρομος. Διὰ τοῦτο αἱ σχέσεις αὐτῆς μετὰ τῆς Ἰσπανίας ὑπῆρξαν πάντοτε ἀσήμεντοι.

Διὰ τὴν ἐσωτερικὴν συγκοινωνίαν ἡ Πορτογαλλία ἔχει 3,000 χμ. ὁδοῦς. Οἱ δὲ σιδηρόδρομοι μόλις ἀπὸ τοῦ 1856 ἤρξαντο νὰ κατασκευάζωνται ἐν τῇ γόρῃ τούτῃ ἥτις τήμερον ἔχει μόλις 700 χιλιόμετρον σιδηροδρόμου συνδέοντες τὴν Λισαβόνην μετὰ τὴν Ἰσπανίαν διὰ τῆς Βαλιδότης καὶ διακλαδιζομένων πρὸς Β. μέχρι τοῦ Πόρτου καὶ πρὸς Ν. μέχρι τῆς Ἐβόρας καὶ Βέγα.

Διώρυγες πλευστικαὶ δὲν ὑπάρχουσι. Τῶν δὲ πλευστῶν ποταμῶν ἡ κοίτη γένει χαμνοῦ.

135. Νομισματά, μέτρα καὶ σταθμά. Εἰς τὴν Πορτογαλίαν λοχρημαται τρεῖς νομίσματα εἰς μερτάτης ἀξίας, ἰσοδυναμοῦν με $1\frac{1}{2}$ περίπου ἑκατοστοῦ τοῦ φράγκου.

Τὰ προχυακτικὰ νομίσματα (κατὰ τὸν νόμον τῆς 29 'Ιουλ. 1864) εἶναι

Ἀργυρ. Τὸ Teston	=500 ρέι.=2 φρ. 52
»	=200 » =1 » 01
»	=100 » =1 » 50
»	= 50 » =0 » 25
Χρυσ. Κορώνα	10000 ρέι.=φρ. 55:88
»	5000 » = » 27:94
»	2000 » = » 11:17
»	1000 » = » 5:59

Τὰ δὲ σταθμὰ καὶ μέτρα εἶναι τὰ αὐτὰ τοῦ Γαλλικοῦ μετρικοῦ συστήματος εἰσπαχθέντα ἀπὸ τοῦ Δεκεμβρίου 1852.

136. Τὸ ἐμπόριον. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Πορτογαλλίας, το ὁποῖον ἠϋΐησε πρό τινων ἐτῶν, φθίνει τὰ 300 περίπου ἑκατ. φρ. Καὶ ἡ μὲν εἰσπαγωγὴ συνίσταται εἰς βραχυβαλικά, μέταλλα ἀπομικκὰ προϊόντα, ἀλευρώδη, ζωϊκὰς εὐσεῖας, χειροτεχνήματα κτλ. ἄξις τὸ ὅλον 150 ἑκατ. φρ. Ἡ δὲ ἐξπαγωγὴ συνίσταται κυρίως εἰς οἶνους (22 ἑκατ. λίτρας οἶνον τοῦ Πόρτο μόλιον, ὧν 16 ἑκατ. διὰ τὴν Ἀγγλίαν) καρπούς νωπούς καὶ ξηρούς, ἔλαιον, ἔριον κτλ. ἄξις 90 ἑκατ. φράγκων.

Ἡ δύναμις τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας τῆς Πορτογαλλίας εἶναι ἐλάχιστων τῶν 100 χιλιάδων τόνων. Ἡ δὲ ὁλικὴ κίνησις τῶν λιμένων, κατάπλοι καὶ ἀπόπλοι, εἶναι 2 ¹/₂ τόνων. Κυριώτεροι δὲ λιμένες εἶναι ἡ Λισαβὼνα καὶ τὸ Πόρτον.

Εἰς τὸ ἐμπόριον τῆς Πορτογαλλίας τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Ἀγγλίς, τὴν δευτέραν ἡ Βραβιλίς καὶ τὴν τρίτην ἡ Γαλλίς.

137. Αἱ μεγαλουπόλεις. Ἡ Πορτογαλλίς ἔχει μίαν πόλιν 90 χιλ. ψυχῶν (τὸ Πόρτον) καὶ μίαν ὑπὲρ τὰς 100 χ. αὕτη εἶναι ἡ

ΛΙΣΑΒΩΝΑ. Lisboa, (175 χιλ. κατ), πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου, ἥτις μετὰ τῶν προαστείων αὐτῆς Belem καὶ Olivaes φθάνει τὰς 225 χιλ. κατ. Εἶναι δὲ κτισμένη ἀμφιθεατρικῶς ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ Τάγου, ὅστις εἰς τὸ μέρος τοῦτο σχηματίζει μεγαλοπρεπῆ καὶ εὐρυχωρότατον λιμένα, ἱκανὸν νὰ δεχθῇ ὅλους τοὺς στόλους τοῦ κόσμου, καὶ ὅστις εἰς τὸ δυτικὸν μέρος τῆς πόλεως, στενεύει διὰ μιᾶς καὶ διευθύνεται εἰς τὸν Ἀτλαντικόν, ἀφίνων μόλις στενὴν καὶ θαθεῖαν δίοδον. Ἡ Λισαβώνη, διακμονή τῶν ξένων, ἔχει ἐμπόριον σπουδαιότατον, τὸ ὅποιον ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐξασκεῖται ὑπὸ Ἀγγλῶν, καὶ ζωηρὰς σχέσεις μὲ ὅλους τοὺς ἐμπορικὸς λιμένας τῆς Εὐρώπης. Εἶναι δὲ καὶ σταθμὸς τῶν ἀτμοπλοίων ὅσα ἐκ τῆς Γαλλίας ἢ Ἀγγλίας μεταβαίνουν εἰς τὴν Ν. Ἀμερικὴν.

138. **Ἀποικίαι.** Ἡ Πορτογαλλία εἶχεν ἄλλοτε ἀπεράντους κτήσεις, ὡς τὴν Βρασιλίαν καὶ μέγα μέρος τῆς Ἰνδίας. Σήμερον ὅμως ὀλιγόστευσαν πολὺ, καὶ ἐκτὸς τῶν νήσων Ἀνδρῶν καὶ Μαδέρας (αἵτινες ἀποτελοῦσι μέρος τῆς μοναρχίας ὑπὸ τὸ ὄνομα πρὸς κεῖμεναι νήσοι) αἱ μόναι ἐναπομείνανται αὐτῇ ἀποικίαι εἰσὶν: Ἐν μὲν τῇ Ἀφρικῇ ἡ ἡγεμονία τῆς Μοζαμβικῆς Ἀνγόλας, Σενιγαμβίας, αἱ νῆσοι τοῦ πρὸς ἰνὸν ἀκρωτ., τοῦ ἡγεμόνος, ἀγ. Θωμ. Ἐν τῇ Ἰνδίᾳ ἡ Γόα, ἐν τῇ Κίνᾳ ἡ Μακάω, ἐν δὲ τῇ Μαλαισίᾳ ἡ Τιμόρη.

Τ μ . ῆ μ α . Ιον

Ι Τ Α Λ Ι Α .

(Ἐπιφ. 283 [] χιλιόμετρα.—Πληθυσμὸς 24,270,000)

139. **Ἡ φυσικὴ γεωγραφία** Τὸ βασίλειον τῆς Ἰταλίας, καίμενον μετὰ τῆς 4° 12' καὶ 16° 10' μήκους καὶ μετὰ τῆς 46° 40' καὶ 36° 40' πλάτους, περιλαμβάνει ἐκτὸς τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου καὶ δύο μεγάλας νήσους

τὴν Σαρδὼ καὶ Σικελίαν, ὁρίζεται δὲ πρὸς Β. καὶ Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, Ἑλβετίας, Αὐστρίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Τυρηνικῆς θαλάσσης, καὶ τῆς Μεσογείου, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου καὶ τῆς Ἰονικῆς θαλάσσης, πρὸς Α. δὲ ὑπὸ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ὀτρήνδου καὶ τῆς Ἀδριατικῆς. Τὸ μῆκος τῆς εἰναι 130 □ χιλ. τὸ μέσον πλάτος τῆς 200 χιλμ. Ἡ ὅλική ἐπιφάνεια 283 □ χιλμ.

Τὸ κλίμα τῆς Ἰταλίας, καίτοι φημιζόμενον ὡς ὥρσιον, δὲν εἶναι ὕγεινόν πανταχοῦ, διότι ἡ Ἰταλία περικλείει νοσηρὰς τινὰς χώρας ὅπου τὰ Μαρένια καὶ Ποντίνια ἔλη τῆς Τοσκάνης καὶ τὰ τέλματα τοῦ Κομαχίου ἐπὶ τῆς Α. ἀκτῆς. Ὁ μεσημβρινὸς ἄνεμος, ὁ καλούμενος *sirocco*, πνιγερὸς καὶ ἀφόρητος πνέει εἰς τὰς νοτίους καὶ δυτικάς ἀκτὰς. Ἡ γνωστὴ *malaria* προσβάλλει τὴν Ῥώμην καὶ τινὰ ἄλλα μέρη εἰς τὸ διάστημα τοῦ ἔτους. Τὰ δὲ Ν. καὶ κεντρικὰ μέρη ὑπόκεινται εἰς ἰσχυροὺς σεισμούς.

Αἱ Ἄλπεις τὴν περιβάλλουσι πρὸς Β. ἐν σχήματι μεγάλου τόξου κύκλου, δεικνύουσαι τὰς αἰωνίους χιονοσκεπεῖς κορυφὰς των, ἐν αἷς διακρίνονται τὸ Λευκὸν ὄρος, τὸ Γενίστιον καὶ τοῦ Σίμπλωνος. Τὰ Ἀπεννίνα διασχίζουσι τὴν χερσονήσον καθ' ὅλον αὐτῆς τὸ μῆκος. Ἐχει δὲ τρία ἡφαίστεια τὸν Βεσούβιον, Αἴττην καὶ τὴν Στρόμπολι νῆσον.

Κυριώτεροι δὲ ποταμοὶ εἶναι ὁ Πάδος (Ρό) καὶ Adige χυόμενοι εἰς τὴν Ἀδριατικὴν. Ὁ Ἄρνος καὶ Τίβερις εἰς τὴν Τυρηνικὴν Αἱ μεγαλείτεροι δὲ λίμναι κεῖνται εἰς τὰς Ἀλπεῖους χώρας, ἡ Μαγιόρα, ἡ λ. τοῦ Κόμου, τοῦ Γάρδιος, εἰς δὲ τὸ κεντρικὸν ἡ λίμνη τῆς Περούζας.

140. Πληθυσμὸς. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἰταλίας εἶναι 24 $\frac{1}{2}$ περίπου εκατομ. ἤτοι ἀναλογοῦν 84 κάτοικοι εἰς ἕκαστον □ χιλιάδ., πυκνότερος μὲν εἰς τὰς Β' χώρας τοῦ Παδου, Λιγουρίας καὶ Τοσκάνης, ἀραιότερος δὲ εἰς Σαρδινίαν, Ν. Σικελίαν καὶ εἰς τὸ ΝΑ. τῆς χερσονήσου. Πάντες σχεδὸν τὴν καθολικὴν θρησκείαν πρεσβεύουσιν.

Οἱ Ἴταλοι ἀποτελοῦντες ἐν τῶν πρωτίτων ἐθνῶν τῆς Λατινικῆς οἰκαγενείας, ἀποτελοῦσι φυλὴν ὀρκίαν, ἀγγίχουν καὶ καλλιτεχνικήν. Ἡ ἐκπαίδευσις, διὰ τὴν πρόοδον τῆς ἀποίας καὶ κυβέρνησις καὶ ἰδιῶται καταβάλλουν μεγάλας προσπάθειας, εἶναι ἥκιστα διαδεδομένη ἰδίως εἰς τὰς μεσημβρινὰς ἐπαρχίας. Ἡ φύσις ἔδωκεν εἰς τοὺς Ἴταλοὺς πρᾶγον κλίμα, ἀλλ' ἔδαφος ἀίσιως γόνιμον. Τῶν ἀγαθῶν τούτων θαυμασίως ἐπωφεληθήσαν οἱ Ἴταλοι ἐν τῇ Λομβαρδίᾳ, καὶ ἡ βιομηχανία ἐμφυχωθεῖται ἄλλοτε ὑπὸ τῶν μεγάλων ἐμπορικῶν σχέσεων. ἀνεπτύχθη εἰς πλεῖστα τῆς Β. καὶ Μ. Ἰταλίας μέρη μετὰ ζωηρότητος πλείοις ἢ σήμερον, δύναται δὲ ν' ἀναπτυχθῇ ἀκόμη. Ἐν τῇ νοτίῳ ὅμως Ἰταλίᾳ ἡ ἐνεργητικότης αὕτη εἶναι πολὺ μικροτέρα, οἱ δὲ κάτοικοι φυγόπονοι, πολὺ ἀπέχουν τοῦ νὰ ἐξέλθωσιν ἐκ τῆς χώρας τῶν τὰ ἀγροτικά καὶ βιομηχανικά πλούτη τῶν τὰ ὀποῖα ἡδύνατο νὰ τοῖς δώτῃ. Διὰ τοῦτο ἡ ἀθλιότης καὶ τὸ ἄγροικον τῶν ἡθῶν ἐπιπικτοῦσι εἰς τὰ μέρη ταῦτα.

141. Ἡ Γεωργία. Ὡς πρὸς τὰ γεωργικὰ προϊόντα δύναται νὰ οἰκισθῇ ἡ Ἰταλίς εἰς τὰς βορείους καὶ μεσημβρινὰς χώρας. Αἱ μὲν βόρειαι χώραι ἔχουν ἀνθηρὰν γεωργίαν· αἱ ἀρδευόμεναι πεδιάδες τῆς Λομβαρδίας συγκαταριθμοῦνται μετὰ τῶν παρὰ γεωργικωτέρων γαιῶν τοῦ κόσμου. Ἡ κοιλάς τοῦ Πάδου ποταμοῦ ὁλόκληρος, ἰδίως ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης, παρέχει τὴν εἰκόνα τῆς Λομβαρδικῆς καλλιεργείας. Εἰς τὰς ἑσχάτας τοῦ Πάδου πεδιάδας γίνεται ἡ μεγάλη καλλιέργεια τοῦ ὀρυζίου, ὁ σίτος, ὁ ἀραβόσιτος, ἡ κριθή, ἡ βρώζα, ἐπιθίδουσι εἰς τὴν Λομβαρδίαν ἰδίως εἰς τὴν Ρωμανίαν καὶ Ἀπουλλίαν.

Αἱ δὲ νότιαι χώραι ὀφείλουσι τὸν πλοῦτον αὐτῶν εἰς τὴν φύσιν παρὰ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φιλοποιίαν, ἐκεῖ ὑπάρχουν ἀπέρχονται ἐκτάσεις ἀκαλλιέργηται καὶ σχεδὸν ἔρημαι καὶ ἐκτὸς τοῦ οἴκου, ἐλαίου καὶ θείου, εἶναι πτωχαί.

Ἡ Σικελία ἰδίως, ἥς τὸ κέντρον ἀποτελεῖται ὑπὸ ὄροπε-

δίου 400 μέτρων ύψους, στερείται ύδων, δατών και καλλιεργείας, ως και η Σαρδινία.

Τὰ κυριώτερα ἀγροτικά προϊόντα τῆς Ἰταλίας εἶναι:

1) Τὰ δημητριακὰ, ἐν οἷς καὶ ἡ ὀρυζα καλλιεργουμένη εἰς τὰς ὑγρὰς πεδιάδας τοῦ Πάδου. Πράγξει ἡ Ἰταλία 70 ἑκατ. ἑκτολίτρων δημητριακὰ, μὴ ἀρκοῦντα εἰς τὴν κατανάλωσιν. Ἀλλὰ τὴν εἰσπαγωγὴν τοιούτων 6 $\frac{1}{2}$ συμψηφίζει διὰ τῆς ἐξαγωγῆς ὀρυζῆς, καστώνων καὶ γεωμήλων διότι ἐξάγει ἐτησίως 21 ἑκτ. φρ. ὀρυζῆς 450 χιλ. καστάνα καὶ 600 χιλ. φρ. γεωμήλα.

2) Οἱ οἶνοι. Αἱ περιφημότεραι ἐν Ἰταλίᾳ ἀμπελοὶ εἶναι οἱ τῆς Λιγουρίας, οἱ τῶν περιχώρων τῆς Νεαπόλεως (Lagrema Gristi) τῆς Μαρσάλλας, τῶν Σουρκουτῶν, τοῦ Ἀλβάνου κτλ. Ἡ ὀλικὴ παραγωγή τῶν οἴνων ἐν Ἰταλίᾳ ἐτιμᾶται ἐπέκεινα τοῦ διτεκατομμυρίου φρ. Πράγξει δὲ περισσότερον ἡ Σικελία, ἔπειτα ἡ Σικελία καὶ τὸ Πεδερμόντιον καὶ ἐξάγει δὲ 300 χιλ. ἑκτολίτρων.

3) Τὸ ἔλαιον. Ἐλαιοφυτεῖαι εὐρίσκονται εἰς τὰ περίχωρα τῆς Γενούης, τῶν λιμνῶν τῆς Λομβαρδίας, εἰς Τοσκάνην, Σαρδηνίαν καὶ εἰς τὸ ἀρχαῖον βετίλειον τῆς Νεαπόλεως. Τοῦ ἐλαίου τὸ ἐμπόριον εἶναι σημαντικὸν ἐν Ἰταλίᾳ παραχρῆσιν 1,500 χιλ. ἑκτολίτρων ἐλαίου, ἔχοντος ἀξίαν 200 ἑκτ. φράγκων καὶ ἐξαχούσης ἑμπίαν ἀξίας 67 ἑκτ. φρ.

Ἐκτὸς τῶν κυρίων αὐτῶν προϊόντων ἡ Ἰταλία παράγει διαφόρους καρπούς, λεμόνια, κίτρα κτλ. ἐξ ὧν ἐξάγει 34 ἑκτ. φρ., ἐλαιοσπόρους, 13 ἑκτ. ἀμύγδαλα 7 ἑκτ. Ἐπίσης σημαντικὰ ποτὰ λαμβάνει ἐκ τῆς πωλήσεως τῶν συκῶν, πιστακίων, ἑλαιοκρότων, ροϊνίκων κτλ.

142. **Κτηνοτροφία.** Ἡ Ἰταλία ἔχει 18 ἑκατομ. κεφαλὰς κτητῶν διαφόρων ἐκ τοῦ ἀριθμοῦ αὐτοῦ εἶναι 11 ἑκτ. πρόβατα. Ἡ κτηνοτροφία εἶναι ἀρθροὺς ἰδίως εἰς τὸ Πεδερμόντιον, Λομβαρδίαν, Πάρμαν, Μόδεναν καὶ Τοσκάνην. Τὰ καλλίτερα τῶν βοῶν εἶδη εἶναι τὰ τοῦ Πενδε-

μοντίου, τοῦ Schiwhz, ἐκ τοῦ γάλακτος τῶν ἀγελάδων τοῦ ὁποίου κατασκευάζεται τὸ περίφημον τυρίον, καλούμενον parmesano. Τῶν ἰθαγενῶν προϊόντων τὸ ἔριον εἶναι σκληρὸν καὶ χονδροειδές. Οἱ χοῖροι δίδουν χώραν εἰς ἐμπόριον μέγα, διότι ἐξ αὐτῶν κατασκευάζονται μορταδέλλα (ἀλάντες τῆς Βολωνίας) αἵτινες ἐξάγονται μακρύν.

Ἡ ἀλιεῖα δίδει ἀφθονα προϊόντα, ὧν πρῶτιστά εἶναι ὁ θύννος. Εἰς τὴν Τυρρηνικὴν θάλασσαν ἀλιεύουσιν τὴν σήπικιν ἐν χρήσει εἰς τὴν ζωγραφικὴν, εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Γενούης, τῶν ἀκτῶν τῆς Σαρδινίας καὶ Σικελίας, ἀλιεύουν τὸ κοράλλιον, ἀντικείμενον βιομηχανίας ὅλως ἐιδικῆς ἐν Ἰταλίᾳ, διότι τὸ προϊόν τοῦ ζωορύτου τούτου ἐκτιμᾶται εἰς 3 ἐκτ. φρ. κατ' ἔτος. Ἡ μελισσοκομία τέλος καὶ ἡ μεταξοσκωλικοτροφία εἶναι ἀφορμὴ μεγάλου πλούτου.

143. Ἀρδεύσεις καὶ ἀποξηράνσεις. Ἡ Ἰταλικὴ χερσόνησος, δισχίζομένη ὑπὸ ἀπειρῶν ἀρτηριῶν, ἔχει σπουδαῖα ὑδρυλικὰ συστήματα, διότι ἦτον ἀνάγκη νὰ κανονίσωσι τὸν ῥοὺν τῶν ποταμῶν καὶ νὰ ὑπερκαπιθῶσι τὴν χώραν ἀπὸ τὰς ὑπερχειλίσεις καὶ πλημμύρας. Αἱ ἀρδεύσεις εἰσὶν πολυχρήσιμα καὶ καλῶς συντηρούμεναι ἐν τῇ Λομβαρδίᾳ 'Ενετίᾳ καὶ Πεδεμοντίῳ· αἱ περισσότεραι δὲ ἀποβλέπουσιν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν ὄρυζόνων.

Τῶν ὑδρυλικῶν τούτων ἔργων ἀξιοσημειωτότερον εἶναι τὰ μετὰ τοῦ λεκανοπεδίου τοῦ Τιβέρεως καὶ τοῦ Ἀρνου ἐν Τοσκάνῃ. Εἰς τὰς ἐπικρίεις Μοδένης, Βολωνίας, Φερόντης καὶ Ραβέννης ἐνησχολήθησαν νὰ καταπολεμήσωσι τὰς εἰδικὰς περιστάσεις τοῦ ποταμοῦ Ρένου καὶ τῶν περὶ τοταμίων αὐτοῦ, ὧν ἡ ὑψωμένη κοίτη δίδει χώραν εἰς νοσηρὰς ἐκχύσεις ὕδατων.

Ἡ διώρυξ τοῦ Καθούρ ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ Πάδου ἀνωθεν τοῦ Κιβίσσου, ὑπῆρξε μίαν ἐκ τῶν μεγάλων ὑδρυλικῶν ἐπιχειρήσεων τῶν τελευταίων χρόνων, εἰς ἣν ἐδαπανήθησαν 64

έκατομ. φρ. Ἡ διώρυξ αὕτη ἔχει μήκος 80 χμ. διέρχεται δὲ αὕτη ἀρδεύουσα τὰς ἐπαρχίας τῆς Βερκέλης καὶ Νοβάρης. Παντοῦ δὲ ἤδη ἐν Ἰταλίᾳ καταγίνονται εἰς τὰς ἀποξηράνσεις τῶν τελευμάτων καὶ λιμνῶν, καὶ οὕτω ἐνῶ ἀφ' ἐνὸς χορηγοῦν εἰς τὴν γεωργίαν μεγάλαις ἐκτάσει· καθιστῶσι καὶ τὸ κλίμα ὑγιεινότερον.

144. Ὄρυκτὰ καὶ μέταλλα. Τὰ κυριώτερα ὄρυκτὰ τῆς Ἰταλίας σήμερον εἶναι τὰ μαρμαρα, ὁ ἀλάβαστρος, τὸ θεῖον, ἡ πορτζολάνα, ὁ σίδηρος, ὁ χαλκός, τὸ κινάβαρι καὶ ἡ στυπτηρία.

Καὶ ὀρυκτώτερον μὲν μαρμαρα εἶναι τὰ τῆς Καρράρης, Γενούης καὶ Σικελίας. Εἰς τὴν Καρράρην ὑπάρχουν 546 λατομεῖα διαφόρων εἰδῶν μαρμαρόν, στέλλονται δ' ἐκεῖθεν ἐτησίως μαρμαρα ἀξίας πλεον τοῦ ἑκατομμυρίου φρ.. Ἡ ὀλικὴ ἐξαγωγή μαρμαρόν φθάνει τὰ 5 ἑκατομ. φρ.

Τὸ θεῖον, ἐξαγόμενον κυρίως ἐν Σικελίᾳ ἐπασχολεῖ ὑπὲρ τὰς 22 χιλ. ἐργάτας· ἐξάγεται δὲ ἡ ἀκατέργαστος ἡ καθαρισμένη· ἡ ἐτησίαν ἐξαγωγή φθάνει τὰ 30 ἑκατ. φρ. διὰ μόνον τὴν Σικελίαν. Ἡ νάφθα κατέλληλος διὰ φωτισμὸν εὐρίσκεται εἰς Πάρμαν.

Ἡ puzzolana χρησιμεύουσα ὡς ὑδραυλικὸν τιμνέντον, ὠνομάσθη ἐκ τῆς πόλεως Puzzoles παρὰ τὴν Νεάπολιν, ἀποσύνθεσις οὕτα σκωριῶν ἡφαιστιογενῶν.

Μεταλλικαὶ πηγαὶ εἰσὶν ἀφθονοὶ ἐν Ἰταλίᾳ.

145. Βιομηχανία. Ἡ βιομηχανία ἥτις ὀλίγον κατ' ὀλίγον προβαίνει ἐν τῇ χερσονήσῳ, πολὺ ἀπέχει τοῦ νὰ ἐξισωθῇ μετὰ τὴν τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας. Τοῦτο δὲ ἔνεκα πολλῶν λόγων, ὧν πρῶτιστος εἶναι ἡ φυγοπονία καὶ ἀκηδία τῶν κατοίκων τῆς μεσημβρίας, ἔνθα κατήντησε παροιμιώδης «dolce far niente», ἔπειτα δὲ ἡ ἀδράνεια τῶν κυβερνήσεων καὶ αἱ πολιτικαὶ περιπέτειαι. Ὁφείλομεν ὅμως ν' ἀναγνωρίσωμεν ὅτι ἀπὸ τινῶν ἐτῶν ἡ Ἰταλία, φίλη τῆς προόδου καὶ ἐλευθερίας, θάβει γιγαντιαίους βήμασι πρὸς τὴν δημοσίαν βελτίωσιν.

Αἱ πρότιςται βιομηχανίαι τῆς Ἰταλίας εἶναι τὰ μεταξωτά, συγκεντρωμένη πρό πάντων εἰς Λομβαρδίαν καὶ Βενετίαν, τὰ μάλλινα καὶ βαμβακερὰ υφάσματα, ἐπίροχα κτλ. Ἀριθμοῦνται δὲ 200 υφαντήρια, ἔχοντα 450 χιλ. ἀπράκτας ἀπασχολοῦντα δὲ 10 χιλ. ἐργάτας. Ἡ σιωληκοτροφία μεγάλως ἀναπτυχθεῖσα κατὰ τὸν 14, 15 καὶ 16 αἰῶνα, εὐρίσκεται ἤδη εἰς ἔκπτωσιν, παράρχουσα 4 ἑκατ. 200 χ. χμ. ἀκτεργάστου μετὰξῆς ἀξιζούσης 240 ἑκατ. φρ. Ἐν Τοσκάνῃ ὑπάρχουν 4 ἕως 5 χιλ. ἱστοί, ἐν δὲ τῷ Πεδεμοντίῳ καὶ τῇ Λιγουρίᾳ ἐργάζονται χιλιάδες τινες ἱστῶν πρὸς κατασκευὴν μεταξωτῶν.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων προϊόντων τῆς Ἰταλικῆς βιομηχανίας ἀξιοσημείωτα εἰσὶν ὁ τυρὸς καὶ τὸ βούτηρον, καὶ τὰ ζυμαρικά (πλάστες), ἐξ ὧν τὰ περίφημα μακαρόνια κατασκευάζονται εἰς τὸ βασιλεῖον τῆς Νεαπόλεως. Ἡ ἐξαγωγή τῶν ζυμαρικῶν φθάνει εἰς 2 ἑκατ. φρ.

Δὲν πρέπει νὰ παραλείψωμεν καὶ τὰ ἀχυρόπλεκτα σκιδάκια (τρίτσες), παριστάνοντα ἀξίαν 12 ἑκατ. φρ. ἑτησίως. Ἐν γένει ἡ χειροτεχνικὴ βιομηχανία καίτοι κατωτέρα τῆς γεωργικῆς, ἔχει σπουδαιότητά τινα εἰς τὰ Β. μέρη τῆς Ἰταλίας, ἰδίως εἰς τὰ περίχωρα τῆς Γενούης καὶ Μιλάνου.

146. Μέσα τῆς συγκοινωνίας. Ἡ Ἰταλία ἔχει ὀλίγα μέσα τῆς διὰ ζήρας συγκοινωνίας, μᾶλλον 24 χ. χιλμ. ὁδῶν ἐθνικῶν καὶ ἐπαρχιακῶν κειμένων ἰδίως εἰς τὴν Τοσκάνην καὶ εἰς τὰς Β. ἐπαρχίας.

Οἱ σιδηρόδρομοι τῆς Ἰταλίας ἔχουν ἑκτασὶν 5 χιλ. περίπου χμ. καὶ οἱ μὲν ἑστέιοι ἀκολουθοῦντες τὴν πεδιάδα τοῦ Πάδου καὶ διερχόμενοι τὸ Τουρίνον, Μιλάνον καὶ Βενετίαν, ρίπτουν πολλοὺς κλάδους εἰς τὰς μεγάλας πόλεις τῶν Ἀλπεων καὶ δι' αὐτῶν συγκοινωνεῖ διὰ τῆς ὑπογείου διόδου τοῦ ὄρους Γενισίου μὲ τὴν Γαλλίαν, μὲ τὴν Αὐστρίαν διὰ τοῦ Βρένερ καὶ διὰ τῆς Τεργέστης καὶ διὰ τῶν Ἀπεννίνων μὲ τὴν Γενουήν καὶ τὴν Φλωρεντίαν. Οἱ δὲ ῥωμαῖκοὶ λεγόμενοι σιδηρόδρομοι συγκοινωνοῦσι τὴν Φλωρεντίαν, Τοσκάνην, Ρω-

μην καὶ Νεάπολιν καὶ προχωροῦσι πρὸς Ν. ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς Τυρρηνικῆς θαλάσσης μέχρι τοῦ Ἑβόλι. Τέλος οἱ Ν. σιδηροδρομοὶ οἵτινες ἀκολουθοῦν τὴν Ἀδριατικὴν παραλίαν, ἀπὸ Βολωνίας μέχρι Βριντισίου, συνδεόμενοι διὰ τῆς Ὀμβρίας μετὰ τοὺς Ρωμαῖκούς σιδηροδρόμους.

Αἱ Καλάβριαι καὶ ἡ Σικελία δὲν ἔχουν εἰμὴ μικροὺς κορυμνοὺς σιδηροδρόμους.

Οἱ τηλέγραφοι ἔχουν μῆκος 16 χιλ. γμ. Οἱ ποταμοὶ τῆς Ἰταλίας δὲν εἶναι πλευστοί, καὶ αὐτὸς ὁ Πάδος ἕνεκα τῆς ταχύτητος τοῦ ῥοῦ τῶν ὑδάτων καὶ τῆς ἀβαθοῦς κοίτης του.

147. Τὰ νομίσματα μέτρα καὶ σταθμά. Τὰ νομίσματα, μέτρα καὶ σταθμά τῆς Ἰταλίας εἶναι τὰ αὐτὰ μὲ τὰ τῆς Γαλλίας.

148. Ἡ ναυτιλία. Μόλην τὴν μεγάλην ἔκτασιν τῶν παραλίων τῆς (5,400 χιλμ.), μ' ὅλας τὰς μεγάλας ἀναμνήσεις τῶν ναυτικῶν δημοκρατικῶν δυνάμεών της τοῦ μέσου αἰῶνος, δὲν κατέχει εἰμὴ δευτερεύουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν ἐμπορικῶν ναυτικῶν. Διότι ἡ ναυτιλία της συγκρίνεται ἀπὸ 1600 πλοῖα χωρητικότητος 700 χ. τόνων, ἐν οἷς ἀτμόπλοια 95. Ἐκ τῶν πλοίων της τὰ περισσότερα εἶναι ἀλιευτικὰ, ἀκτοπλοικὰ, λέμβοι καὶ μόνον 340 μεγάλα πλοῖα.

Ἡ ὁλικὴ κίνησις τῆς ναυτιλίας, ἀπόπλοι καὶ κατὰπλοι, χωρὶς τῆς ἀκτοπλοίας, εἶναι περίπου 6 ¹/₂ ἑκατ. τόνους, ἐξ ὧν 2 ἑκατ. ὑπὸ σημαίαν Ἰταλικήν. Οἱ σπουδαιότεροι λιμένες εἶναι τὸ Λιβόρνον, ἡ Γένουα, ἡ Ἐνστία καὶ ἡ Νεάπολις, δευτερευούσης δὲ τάξεως εἶναι ἡ Μεσσήνη, τὸ Παλιέρμον καὶ ἡ Ἀγκώνη, τρίτης δὲ τάξεως ἡ Καστελλαμάρε, τὸ Καλιπρι, ἡ Τραπάνη, ἡ Κικέντη καὶ τὸ Βριντίσιον.

Ὁ ναύσταθμος τῆς Ἰταλίας εἶναι εἰς τὸν κόλπον τῆς Σπέτσιας.

Ἀτμοπλοικαὶ γραμμαὶ συνδέουσι τακτικῶς τοὺς λιμένας τῶν Δ. παραλίων ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἑτέρου δὲ τοὺς ἐπὶ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης μετὰ τὴν Ἀνατολὴν καὶ μετὰ τὴν Γαλλίαν.

149. Τὸ ἐμπόριον. Μεταξὺ τῶν ἐμπορικῶν πανηγύρεων τῆς Ἰταλίας, αἱ σημαντικώτεραι εἰσὶν ἡ τῆς Σινιγά-
λιας, Ἀλεξανδρείας καὶ Σαβίνας.

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον εἶναι περίπου 2 δισεκατομμύρια. Καὶ ἡ μὲν εἰσαγωγὴ συνίσταται κυρίως εἰς ἀκατέργαστα μέταλλα ἐκ τῆς Αὐστρίας, Γαλλίας, Ἑλβετίας καὶ Τουρκίας, εἰς δημητριακὰ ἐκ τῆς Ῥωσσίας, Τουρκίας, Αὐστρίας, Αἰγύπτου καὶ Ἑλλάδος, εἰς βαμβάκια καὶ θαμβακερὰ ἐκ τῆς Ἀγγλίας καὶ Ἀμερικῆς, εἰς ζάκχαριν ἐκ τῆς Γαλλίας, εἰς μέταλλα ἐκ τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας κτλ. Τὸ ὅλον 1, 300,000 φρ.

Ἡ δὲ ἐξαγωγή συνίσταται κυρίως εἰς ἔλαιον διὰ τὴν Γαλλίαν, Ἀγγλίαν, Αὐστρίαν, εἰς θεῖον διὰ τὴν Ἑλλάδα, Γαλλίαν Ἀγγλίαν κτλ., εἰς μάγμαζα, κοροάλια, οἶνους, καρπούς, τυρόν, ὄρουζαν, ζυμαρικά, ἀχυρόπλεκτα, μουσικὰ ὄργανα κτλ. Τὸ ὅλον 700 ἐκτ. φρ.

150. Αἱ μεγαλουπόλεις. Τὸ βασίλειον τῆς Ἰταλίας ἀριθμεῖ 40 πόλεις ἐχούσας πληθυσμὸν ἀπὸ 30 μέχρι 100 χιλ. ψυχῶν καὶ ἑπτὰ πόλεις ἐχούσας πληθυσμὸν ἀνώτερον τῶν 100 χιλ. αἵτινες ἦσαν αἱ πρωτεύουσαι τῶν ἑπτὰ πρωτευόντων κρατῶν τῆς Ἰταλίας πρὶν τῆς ἐνώσεως τῶν εἰς ἓν βασίλειον. Ἀναφέρομεν τὰς σπουδαιότερας ὑπο τὴν ἑποψίν τοῦ ἐμπορίου.

ΦΛΩΡΕΝΤΙΑ (Firenze ἰταλ.) (120 χιλ. κτ.), ἀρχαία πρωτεύουσα τῆς Τοσκάνης, πρὶν δὲ τῆς Ῥώμης, πρωτεύουσα τοῦ Ἰταλικοῦ βασιλείου, ἐπὶ τοῦ Ἀρνου ποταμοῦ, πόλις τῶν ὠραίων τεχνῶν ἐπικαλουμένη, διότι οὐδεμία ἄλλη Ἰταλικὴ πόλις εἶναι τόσο πλούσια εἰς ἀριστουργήματα, ἀγάλματα, εἰκόνας καὶ μνημεῖα. Ἐκεῖ εὕρισκονται τὰ μουσεῖα τοῦ μεγάλου Pitti καὶ τῶν Μεδίκων κτλ. Σήμερον δὲν εἶναι καθαρὸ πόλις, ὥς ἄλλοτε, βιομηχανικὴ ὑπάρχουν ὅμως ἐργοστάσια τοῦ ταφφετὰ, ἀχυρίνων πέλων, ἀρωμάτων.

Τουρίνον (200 χιλ. κτ.) ἐπὶ τοῦ Πάδου ἐν τῷ Πε-

δεμοντίφ, συγκεντροῦν μέγα ἐμπόριον ὀρύξης καὶ ἐλαίου καὶ ἔχον βιομηχανίας καπνοῦ, μεταξωτῶν, βαμβάκερων καὶ μολλίνων.

Μεδιόλανα (230 χιλ. κτ.), ἀρχαία πρωτεύουσα τῆς Λομβαρδίας, καὶ μία τῶν ὀρεινότερων Ἰταλικῶν πόλεων διὰ τὰ μνημεῖα καὶ ἰδίως διὰ τὴν μητρόπολιν τῆς. Ἐμπόριον σημαντικὸν τυροῦ, μετὰξῆς καὶ δημητριακῶν καρπῶν.

Τὰ ἄλλα μεγάλα ἐμπορικὰ κέντρα εἰσὶν οἱ ἐμπορικοὶ λιμένες τῆς Ἰταλίας, οἱ ἑξῆς.

ΓΕΝΟΥΑ (140 χιλ. κτ.), ἥτις εἶναι ἐπὶ τῶν δυτικῶν ἀκτῶν ὅτι ἡ Βενετία ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν καὶ εἶναι σήμερον ἀκόμη ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Ἰταλίας, συγχρόνως δὲ καὶ βιομηχανικὴ πόλις. Ἐξάγει ὄρυζαν, ἔλαιον, μετὰξαν, χάρτιν, τυροὺς, ζύμας, εἰσάγει δὲ ζάχαριν, δημητριακὰ, μέταλλα, καρφὲ, καὶ γαϊάκθρακας, ἐμπόριον τὸ ὅλον 40 ἐκτ. φρ. Ἡ κίνησις τοῦ λιμένος τῆς εἶναι 20 χιλιάδες πλοίων 2,700,000 τόν. χωρητικότητος· ἐξ αὐτῶν 6 χιλ. πλοῖα $1\frac{1}{2}$ ἐκτ. τόνων εἶναι ἡ μὲ τὸ ἐξωτερικὸν κίνησις. Αἱ χώραι μεθ' ὧν ἡ Γενουὰ διατηρεῖ συχνὰς σχέσεις εἶναι ἡ Γαλλία, Ἀγγλία, Ρωσία καὶ ἡ Ἀνατολή.

Λιβόρνον, (93 χιλ. κτ.) ἐμπορικώτατος λιμὴν τῆς Τοσκάνης, μία τῶν σημαντικωτέρων παρακαταθηκῶν τῆς Μεσογείου, διατηροῦσα τακτικὰς σχέσεις μετὰ τῆς Ἀγγλίας, Μασσαλίας ὅλων τῶν Λιμένων τῆς Μεσογείου καὶ τῶν τῆς Ἀνατολῆς.

Νεάπολις, (450 χιλ. κτ.) ἀρχαία πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τῶν δύο Σικελιῶν, κειμένη ὑπὸ οὐρανὸν εὐφροσύνου διαυγείας εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου τῆς Νεαπόλεως, ἀπολαύει θαυμασίου πανοράματος μετὰ τὸν Βεσούβιον ὑψούμενον πρὸς ἀνατολὰς ἄνωθεν τῶν Πορτίων, μετὰ τὴν Καστελαμάραν, Σορρέντον καὶ τὴν νῆσον τῶν Κάρπων πρὸς νότον καὶ τὸ Παυσίλυπον πρὸς δυσμὰς. Ἀποικία ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἐν τῇ ἀρχαιότητι, Παρχθενόπη καλουμένη

ἡ Νεάπολις, ὑπῆρξε πάντοτε ἐμπορικὴ πόλις, ἐξάγουσα ἑλκίον, μέταξιν, πορτοκάλια, ἐρυθρόδανον, οἶνους, δέρματα, θεῖον, ἀμύγδαλα. Ἐκεῖ κατασκευάζονται τὰ μακαρόνια ἡ προσφιλεῖς τροφή τῶν Νεαπολιτάνων.

Πάορμον (167 χιλ. κτ.), πρωτεύουσα τῆς Σικελίας, λιμὴν ἐμπορικώτατος εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ὁμωνύμου ὠραιοτάτου κόλπου. Τῆς ἐξαγωγῆς αὐτοῦ ἀναβανούσης εἰς 23 ἐκτ. φρ. τὰ κυριώτερα εἶδη εἶναι οἱ καρποί, τὸ θεῖον, τὰ ἔλαια. Εἰσάγει δὲ κυρίως ζάχαριν καὶ διάφορα ὑφάσματα.

Μεσσήνη (100 χιλ. κατ.) ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου στενοῦ, εἶναι σπουδαῖον κέντρον τοῦ Σικελικοῦ ἐμπορίου καὶ ὁ κύριος σταθμὸς μεταξὺ τῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς δ. Εὐρώπης. Τὸ σύνορον τῆς κινήσεως τοῦ λιμένος τούτου παρουσιάζει ἀξίαν 63 ἐκτ. φρ. ἐτησίως.

BENETIA (120 χιλ. κτ.), εἶναι ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Ἰταλίας ἐπὶ τῆς Ἀδριατικῆς. Ἡ πρωτεύουσα αὕτη τῆς Ἑνετίας, εἶναι κτισμένη ἐντὸς τῶν τελευτῶν τοῦ Ἀδριατικοῦ ἐπὶ συμπλέγματος νησιδρίων καὶ διχτέμεται πανταχόθεν ὑπὸ στενῶν διωρύγων, ὧν σπουδαιότερα εἶναι τὸ Canal grande. Θεμελιωθεῖσα δὲ ὑπὸ κατοίκων τῆς Ἑνετίας φευγόντων τὰς ἐπιδρομὰς τῶν βερβέρων, ἡ πόλις τῆς Ἑνετίας ὑπῆρξε κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ἡ μεγαλύτερη πόλις τῆς Ἰταλίας καὶ ἡ θαλασσίᾳ δημοκρατία ἡ ἰσχυρότερη τῆς Εὐρώπης. Ἡ κατάκτησις ὁμοῦς τῆς ἀνατολικῆς Εὐρώπης ὑπὸ τῶν Τούρκων, ἡ ἀνακάλυψις τῆς εἰς τὰς Ἰνδίας διαβάσεως διὰ τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς καλῆς Ἑλπίδος καὶ αἱ διχόνοιαί τῆς Ἰταλίας τὴν κατέστρεψαν ἐν μέρει· ἀλλ' αὕτη διχτηρεῖ ἀκόμη εἰς τὰ μνημεῖα καὶ εἰς τὰ καλλιτεχνήματά της, μεγαλοπρεπεῖς ἀναμνήσεις τῆς παρελθούσης λαμπρότητός της. Οὐχ ἥττον ὁμοῦς ἤρχισεν νὰ ἀνακαμβάνῃ πάλιν διὰ τοῦ ἐμπορίου, ἀφ' οὔτου ἐλευθερωθεῖσα ἀπὸ τὸν Αὐτριακὸν ζυγόν, ἤρξατο νὰ βολύβη εἰς ὁδὸν ἐλευθερίας.

νεται ὅτι προωρίσθη διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ ἐν ἣ ἤκμασεν ὁ λαμπρότερος πολιτισμὸς τῆς ἀρχαιότητος.

155. Ἡ Γεωργία. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος σύγκαιται πρὸ πάντων ἀπὸ σειρὰς ὀρέων, καλυπτομένων ποῦ μὲν ἀπὸ τινα δάση, ποῦ δὲ ἀπὸ βοσκὰς, ἀλλὰ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ βραχὺδων καὶ γυμνῶν· καὶ ἀπὸ πεδιάδας γονίμους, ὅποῦαι ἡ τῆς Βοιωτίας καὶ τῆς Ἡλείας κτλ. Τὸ μέγιστον μέρος τῶν παρχλίων πεδιάδων εἶναι καλῶς καλλιεργημένον, ἀλλ' εἰς τὰ ἐνδότερα τὸ πλεῖστον τῶν γαιῶν μένει ἀκαλλιεργητὸν ἕνεκα ἐλλείψεως βραχιόνων, κεφαλαίων καὶ δημοσίων ἀμαξωτῶν ὁδῶν, ὥστε ὑπολογίζουσιν ὅτι ἐπὶ 45 χιλ. □ χλμ. ἡ Στερεὰ ἔχει 19 χιλ. χιλιόμετρα ἀροσίμων γαιῶν, ἐξ ὧν μόνον $7\frac{1}{2}$ χιλιάδες καλλιεργοῦνται ὥστε τὸ τρίτον τοῦ ἐδάφους χρησιμοποιεῖται διὰ τὴν παρχωγὴν προϊόντων. Ἐνεκα δὲ τῆς διαφόρου συστάσεως τοῦ ἐδάφους καὶ τὰ προϊόντα τῆς γεωργίας εἰσὶν ποικίλα. Ταῦτα εἰσὶν τὰ Δημητριακὰ, μὴ ἐπαρκοῦντα εἰς τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν (ἐν ὧν 11 ἐκτ. κοιλά), τὸ ἔλαιον ἰδίως Κερκύρας, Ζακύνθου, Ἀμφίσσης, Ἀττικῆς, Κορινθιακὴ σταφίς καλλιεργουμένη εἰς ὅλην τὴν ΒΔ. παρχλίαν τῆς Πελοποννήσου, τὸ κυριώτερον προϊόν (φθάνει ἐτησίως εἰς ἐπέκεινα τῶν 150 ἑκατομμυρίων λιτρῶν Ἑνετικῶν)· οἶνοι, βαλανίδια, ἐρυθρόδανον, πρινοκκόκκιον, μέταξαν, μαλλίξ, ξηρὰ σῦκα, καπνόν, βύμβικκα, ραπανοσπόρους, σουσάμιον, λινοσπόρους, ῥητίνας, πίσσαν κτλ.

ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ. Ἡ Ἑλλὰς, τόπος ἐξ ἀρχαίων χρόνων κτηνοτροφικὸς, δὲν ἐπεμελήθη τὴν κτηνοτροφίαν καὶ εἰς τὴν βελτίωσιν αὐτῆς διὰ νέων εἰδῶν. Ἀριθμοῦνται ἐν Ἑλλάδι πρόβατα 2,300,000, αἰγες 2,150,000, βόες καὶ ἀγελάδες (πλὴν τῶν ἀροτρίων) 80 χιλ., ἡμίονοι 30 χιλ. ὄνοι 60 χιλ. χοῖροι 70 χιλ., ὀλίγιστα κάμηλοι 150 καὶ βούβοι 400. Τὰ κτήνη ταῦτα δὲν ἐπαρκοῦσιν εἰς τὰς ἐπιτοπίους ἀνάγκας, διὰ τὴν κρεοφαγίαν καὶ μεταφορὰν καὶ

διὰ τοῦτο εἰσέρχονται κατ' ἔτος ἐκ τῆς Τουρκίας κτήνη ἀξίας 700 περίπου χιλ. δραχ.

156 Ὄρυκτά καὶ μέταλλα. Μεταλλείων δὲν στερεῖται ἡ Ἑλλάς, ἀλλὰ μᾶλλον πρὸ τινων ἐτῶν ἤρξατο νὰ γίνηται ἡ καλλιέργεια αὐτῶν, εἰς ἣν ἔδωσεν ὠθησιν ἡ ἐπικερδὴς ἐπιχείρησις τῶν μολυβδόχων μεταλλουργείων τοῦ Δαυρίου τῆς Ἀττικῆς. Αἱ μέχρι τοῦδε πρὸς διαφόρους ἐταιρίας παραχωρήσεις ἀνέρχονται εἰς 1,500 ἐκτ. στρέμματα μετάλλου, γαιῶν, μολυβδου, σιδήρου, χαλκοῦ, μαγγανίτου, χρωμίου κτλ.

Καὶ εἰς ὀρυκτὰ εἶναι πλουσίαι ἡ Ἑλλάς. Ταῦτα δὲ εἰσὶ τὰ μέγιστα τῶν λατομείων τῶν Πεντελικῶν ἐν Ἀττικῇ, τῆς Τήνου καὶ τὰ ἐκλεκτότερα τῆς Πάρου. Ἡ ἡφαίστειος τέφρα τῆς Σαντορίνης, ἐν τῇ νήσῳ Θήρα. Ὁ ἀμίαντος τῆς Καρύστου, ἡ περίφημος σμίρις τῆς Νάξου, οἱ μηλόλιθοι καὶ τὸ θεῖον τῆς Νάξου. Ἡ λευκὴ ἄργιλλος τῆς Καριστίας δι' ἀγγεῖα καὶ πλάκες, τῆς Λευκάδος, οἱ γαιάνθοκες τῆς Κύμης, τὰ θειοχρώματα τοῦ Καλαμακίου καὶ διάφορα βαφικὰ χρώματα κτλ. πάντα χρησιμοποιούμενα ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐξαγόμενα διὰ τοῦ ἐμπορίου.

Μεταλλικὰ ὕδατα ἔχει ἀξιόλογα καὶ ὠφελιμώτατα, τὰ ὁποῖα ἂν περιποιηθῶσι καλῶς, θέλουν γίνει πηγὴ μεγάλου πλούτου διὰ τὰ μέρη εἰς ἃ εὐρίσκονται. (Κύθνος, Αἰδιψός, Κυλλίνη κτλ.)

157. Βιομηχανία. Ἡ Ἑλλάς μικρὰ οὖσα καὶ πρὸ ὀλίγου ἐξελευθῆσα μακρὰς δουλείας, δὲν ἠδύνατο εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς νὰ καλλιεργήσῃ τὰ ἐνυπάρχοντα στοιχεῖα, περιστάσεις δὲ πολλὰ φυσικαὶ καὶ πολιτικαὶ παρεκώλυσαν τὴν ταχεῖαν ἀνάπτυξιν τῶν παραγῶνικῶν κλάδων. Οὐχ' ἤττον πρὸ τινων ἐτῶν ἡ Ἑλλάς αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν, ἰδιωτικῶς καὶ ἀνευ κυβερνητικῆς βοήθειας, ἤρξατο νὰ προσδεύῃ ὁσημέραι, καὶ κατὰ τὰ ὀλίγα μέσα ἅτινα ἔχει ὁ Ἕλλην, μεγάλα φαινόμενα καὶ ἐκάστην ἀναπτυσσόμενα τάσεις αὐτοῦ πρὸς τὸν συνε-

ταιρισμόν, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ μέγα ἐμπόριον. Μεθ' ὅλα τὰ ἀπανταχόθεν παρεμβλλόμενα προσκόμματα θυμωσάντων λαμβάνει ἐπίδοσιν καὶ ἡ ἐλληνικὴ ναυτιλία, ἡ γεωργία δὲ καὶ κτηνοτροφία θέλει ἀναπτυχθεῖ ἅμα ἀξιώθῃ ἡ Ἑλλάς νὰ ἀποκτήσῃ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς ὁδοὺς καὶ σιδηροδρόμους.

Οἱ ἐπωφελεῖς συνεταιρισμοὶ πρὸς ἴδρυσιν τραπεζῶν καὶ διαφόρων παραγωγικῶν ἐπιχειρήσεων ἔλαβεν εὐτυχῶς σπουδαίαν ὠθησιν, πρό τινων δὲ ἐτῶν ἤρξατο νὰ χωρῇ πρὸς τὰ πρόσω καὶ ἡ χειροτεχνικὴ βιομηχανία καὶ καθιδρύθησαν πολλὰ ἀκμάζοντα εἰς τὰς διαφόρους πόλεις τῆς Ἑλλάδος ἐργοστάσιαι, ὅποῃ εἰσὶ τὰ ἐν Πειραιεῖ λιβάδιαι, Ἑρμοπόλει καὶ Πάτραις βαμβακοκλωστήρια, τὰ θυροδοφεῖα τῆς Σύρου, τὰ σιδηρουρεῖα τῆς Ἑρμοπόλεως Πατρῶν καὶ Πειραιῶς, ἐνθα κατασκευάζονται βιομηχανικὰ καὶ γεωργικὰ ἐργαλεῖα ἐξαίρετα. Οἱ ἀτμόμυλοι ἐν Πειραιεῖ καὶ Πάτραις, τὰ μεταξουργεῖα τῶν Ἀθηνῶν, Κελαμῶν κτλ. Εἰς ταῦτα προσθετέον καὶ πολλὰ ἄλλα δευτερεύοντα οἷον τὰ χειροκίνητα ὑφαντήρια τοῦ Ἀργους, ὑφαντήρια τελεείων ταπήτων, μεταξωτῶν ἐν Ζακύνθῳ, Ὑδρα καὶ ἀλλαχοῦ, τὰ λεπτουργεῖα, ἐπιπλοποιεῖα, πλυνθοποιεῖα, σχοινοποιεῖα ἅπαντα χειροκίνητα καὶ πλεῖστα ἄλλα τῆς μικρᾶς καὶ οἰκιακῆς βιομηχανίας ἀποτελοῦντα ἐν ὅλῳ ποσὸν οὐχὶ εὐκαταφρόνητον. Σπουδαῖος δὲ κλάδος τῆς Ἑλλ. βιομηχανίας εἶναι καὶ ἡ ναυπηγία προσδεύουσα θυμωσάως εἰς τὰ ἀξιώλογα ναυπηγεῖα τῆς Ἑρμοπόλεως, Πειραιῶς, Γαλαξειδίου, Σπετσῶν Ὑδρας, Αἰγίνης, Ἀνδρου κτλ.

Ἀναλόγως λοιπὸν πρὸς τὰ μέσα, τὸν πληθυσμόν, τὰς κυβερνητικὰς δυτχερείας τῆς Ἑλλάδος ἀρκετὰ ἐγένοντο εἰς διέσθημα ὀλίγων ἐτῶν, καὶ ἡ Ἑλλάς ἥτις ἐξῆλθεν ἔρημος καὶ κατεστραμμένη ἐκ τῶν δεινῶν τοῦ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἀγῶνος, δύναται ἤδη νὰ καταλεχθῇ μεταξὺ τῶν εὐνοουμένων ἐθνῶν καὶ τῶν ἐπιζητούντων τὴν προαγωγὴν διὰ τῆς νοημοσύνης καὶ φιλοπονίας τῶν κατοίκων.

158. Μέσα τῆς συγκοινωνίας. Ἡ Ἑλλάς καθυστερεῖ πολὺ ὥς πρὸς τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας, οἱ παταμοὶ

της δὲν εἶναι πλευστοί, ἐκ τῶν ἐσωτερικῶν αὐτῆς ὁδῶν, αἵ-
τινες εὐρίσκονται εἰς κακὴν κατὰστασιν, αἱ καλλίτεροι ἀμα-
ξήται ὁδοὶ εἰσὶν αἱ ἀπὸ Ἀθηνῶν φέρουσαι εἰς τὰς πέριξ πό-
λεις καὶ χωρία, ἰδίως ἡ Ἀθηνῶν μέχρι Πειραιῶς, καὶ ἡ μέ-
χρι Μεγάρων, ἡ ἀπὸ Θηβῶν μέχρι Λεβαδείας, ἡ ἀπὸ Καλα-
μακίου μέχρι νέας Κορίνθου, ἡ ἀπὸ Ναυπλίου μέχρι Τριπό-
λεως, ἡ ἀπὸ Πύργου μέχρι Κατακόλου, ἡ ἀπὸ Στυλίδος μέ-
χρι Λαμίας, ἡ ἀπὸ Σπάρτης μέχρι Γυθείου ἡ ἀπὸ Ἰτέας εἰς
Ἀμφισσαν.

Αἱ Ἰόνιοι νῆσοι ἔχουν λαμπρὰς ἀμαξήτας ὁδοὺς, χάρις
εἰς τὴν πρῶν Ἀγγλικὴν προστασίαν.

Σιδηρόδρομοι. Μόνον 7 χιλιομ. ὑπάρχει μεταξὺ Ἀθηνῶν
καὶ Πειραιῶς. Ὑπάρχουν δὲ νομοθετημέναι συμβάσεις περὶ
κατασκευῆς πολλῶν τοιούτων, ἀλλ' ἔως ὥρας μένουν κεχα-
ραγμέναι ἐπὶ τοῦ χαρτοῦ.

Τηλεγράφοι. Ὅλαι αἱ πόλεις τῆς Ἑλλάδος συνδέονται δι'
ἡλεκτροικοῦ τηλεγράφου. Μετὰ τὰς ἄλλας δὲ χώρας συνδέεται
ἡ Ἑλλὰς δι' ὑποβρυχίων καλωδίων.

159. **Ἡ ναυτιλία.** Ἡ Ἑλλὰς προώριστα φυσικῶς ν'
ἀποκατασταθῇ ποτε ναυτικὴ δύναμις πρώτης τάξεως, διότι
περικυκλωμένη πανταχόθεν ὑπὸ θαλάσσης, ἔχουσα εὐρυχω-
ρους κόλπους καὶ ἀσφαλεῖς λιμένας καὶ ναυτικούς ἀξιολόγους,
δύναται ν' ἀποδῇ μίαν ἡμέραν ἡ μεγαλειτέρα δύναμις τῆς
Μεσογείου. Ἡ ναυτιλία αὐτῆς εὗρεν ἐπικουρίαν εἰς τὰς ἀσφα-
λιστικὰς ἐταιρίας τοῦ Ἀρχαγγέλου, Φοίνικος, Ἀλκιῶνος καὶ
πολλὰς ἄλλας καὶ εἶναι ἐπὶ τὰ πρόσω ἀναπτυσσομένη καὶ
ἐξωμοιωθῇ πρὸς τὰς ναυτιλίας τῶν ἄλλων κρατῶν πρὸς ὅς
δύναται νὰ διαγωνισθῇ, χάρις εἰς τὴν δεδοκιμασμένην οἰκο-
νομίαν καὶ ἐμπειρίαν τῶν Ἑλλήνων ναυτῶν.

Ἡ ἐμπορικὴ ναυτιλία τῆς Ἑλλάδος αὐξάνουσα ὁλονὲν συ-
νεποσοῦτο κατὰ τὸ 1871 εἰς 6,135 πλοῖα ἔχοντα χωρητι-
κότητα 419,360 τόνων καὶ πληρώματα 35 περίπου χιλ.

ἀνδρῶν (1) Ἡ δὲ ὀλικὴ κίνησις τῆς ναυτιλίας, ἀπόπλοι καὶ κατάπλοι, ὑπερβάνουσι τὰ 7 ἑκατ. τόνων. Εἰς τοὺς διαφόρους λιμένας τῷ 1871 κατέπλευσαν 65,744 πλοῖα, τόνων 3,624,170, ἀπέπλευσαν δὲ 61,626 πλοῖα τόν. 3,542,230, ὥστε ἡ κίνησις ἦτο 1,270,070 πλοῖα, τόνων 7,166,400.

160. Νομισματά, μέτρα καὶ σταθμὰ. Τὸ νέον νομισματικὸν σύστημα εἶναι το Γαλλικόν, κατα το ὅποσον ἡ δρ. ἐξισοῦται πρὸς τὸ φράγκ. ἦτοι 1,12 τῆς παλαιᾶς δραχ., ἰσοδυναμοῦσης πρὸς 89 ἑκατοστὰ τοῦ φράγκ., ἀλλὰ δὲν ἐτέθη ἀκόμη εἰς ἐνέργειαν. Μέτρα καὶ σταθμὰ ὑπάρχουν ἀκόμη τὰ Τουρκικὰ ἦτοι ὁ πῆχυς=067 γαλ. μέτρου. Ἡ δὲ ὑποδιαιρουμένη εἰς 400 δράχμια. 1 γαλ. χιλιόγραμμον=312 δράμια. Τὸ καντάριον=44 ὀκάδας. Τὸ κοιλόν=33, 16 γαλ. λίτρας.

Μολονότι δὲ ἀπὸ τοῦ 1836 ἡ ἑλλ. κυβέρνησις παρεδέχθη τὸ μετρικὸν σύστημα, ἀν καὶ ὑπὸ ἄλλα ὀνόματα, τοῦτο δὲν εἰσῆλθεν ἀκόμη εἰς ἐνέργειαν. Τὰ ὀνόματα τοῦ συστήματος τούτου ἦσαν ὁ βασιλικὸς πῆχυς=1 γαλ. μέτρον. Τὸ στάδιον=1 γαλ. χιλιόμετρον. Ἡ λίτρα=μὲ μίαν γαλλικὴν. Τὸ κοιλόν=1 γαλ. ἑκατόλιτρον, δραχμὴ=1 γραμμὴν, ἡ Μνα=1 1/2 γαλ. χιλιόγραμμον. Γαλάνιον=1 γαλ. καντάριον (150 χιλ.) Τόνος=100 Μνα=1 γαλ. τόνον.

Χαρτονομίμα. Αἱ συναλλαγαὶ γίνονται κυρίως διὰ τὰ πεζιτικῶν γραμματίων τῆς Ἑλληνικῆς τραπεζῆς, ἥτις ἐδρεῖται ἐν Ἀθήναις, τὸ πρῶτιστον πιστωτικὸν κατὰστημα τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀνατολῆς ἰδρυθὲν τῷ 1841.

161. Τὸ ἐμπόριον. Ἡ Ἑλλὰς εἶναι θαυμασίως τοποθετημένη διὰ τὸ ἐμπόριον, ἐν τῷ μέσῳ τῆς Ἀσίας, Ἀφρικῆς καὶ Εὐρώπης, ἔχει πολυκόλπους ἀκτὰς, πολυαριθμούς νή-

(1) Τῷ 1847 ἑλληνικὰ ἐμπορικὰ πλοῖα ἦσαν 3,500 χωρητικότητος 180,000 τόνων, ὥστε εἰς διάστημα 25 ἐτῶν ἐξηπλασιάσθη σχεδόν.

σους, ἐξαίρτους λιμένας, μὲ καλοὺς ναύτας καὶ ἐπιτηδείους ἐμπόρους, ἔχει μέγα μέλλον καὶ προώριστα νὰ γείνη ἡ παρκαταθήκη τῶν βιομηχανικῶν προϊόντων μεταξὺ Εὐρώπης, Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς.

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἑλλάδος ἀνῆλθε τῷ 1871 εἰς 184,919,277 δραχ. ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν εἰσαγωγὴ δρ. 108,526,576, ἡ δὲ ἐξαγωγὴ εἰς 76,782,701. Καὶ ἡ μὲν εἰσαγωγὴ συνίσταται κυρίως εἰς ὑφάσματα, βαμβάκερά, μάλลินα κτλ. χειροτεχνήματα ἐκ τῆς Ἀγγλίας, Αὐστρίας, Γαλλίας, εἰς δημητριακοὺς καρποὺς - (25 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. δρ.) ἐκ τῆς Βλαχίας καὶ Ρωσσίας, ἀποικιακὰ ἐκ τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας, ξυλεῖαν ἐκ τῆς Αὐστρίας, γαιάνθρακας, σίδηρον, ὀρίζαν, θεῖον χάρτην ζῶα κτλ.

Ἐκ δὲ τῶν ἐξαγομένων προϊόντων τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Κοριθιακὴ σταφίς (25 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. δρ.), εἰς Ἀγγλίαν Αὐστρίαν καὶ Ἀμερικὴν, τὴν δευτέραν τὸ ἔλαιον (10 $\frac{1}{2}$ δρ.) τὴν γ'. ὁ μόλυβδος (4 ἑκατ. δρ.) τὴν δ'. τὰ σῦκα (3 ἑκατ. δρ.), τὴν ε'. ὁ βάμβας (2 ἑκατ. δρ.) τὴν σ'. οἱ βέλκνοι (1 $\frac{1}{2}$ δρ.). Ἀκολουθοῦν ἔρχονται τὰ ποτά, ὁ καπνὸς, ἡ μέταξ, ὁ σάπων, τὰ δέρματα, ἡ τιμὴ, ὁ σπόνγος κτλ.

162. Ἐμπόριον τῶν διαφόρων χωρῶν. Λαμβανομένης ὑπ' ὄψιν τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἐμπόριον κατέχει πάντοτε ἡ Ἀγγλίς (§ 23), τὴν δευτέραν κατὰ τὸ 1872 ἡ Τουρκία, (§ 171) κατὰ τὸ 1873 ἡ Αὐστρία. Τὴν τρίτην τὸ 1872 ἡ Αὐστρία τὸ 1873 ἡ Τουρκία, τὴν τετάρτην ἡ Γαλλία (§ 40), τὴν πέμπτην ἡ Ρωσσία, τὴν ἕκτην ἡ Ἰταλία κτλ.

Ἐκ τῶν ἐπικρατειῶν δὲ ἐξ ὧν προῆλθον τὰ κατὰ τὸ 1872 καὶ 1873 ἐμπορεύματα, τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Ἀγγλία (28 $\frac{1}{2}$ ἑκτ.), τὸ 1873 τὴν δευτέραν ἡ Τουρκία (15 $\frac{1}{2}$ ἑκτ. ἐξ' ὧν κυρίως δημητριακὰ, τὴν τρίτην ἡ Ρωσσία (§ 209) δημητριακὰ (15 ἑκτ.), τὴν τετάρτην ἡ Αὐστρία, ἔπειτα ἡ Γαλλία κτλ.

Ὡς πρὸς τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον πτωτεύουσιν θέσιν ἔ-

χει ἡ Ἀγγλική, διότι εἰς αὐτὴν ἡ εἰσαγωγή ἐκ τῆς Ἑλλάδος ποσὸν αὐξοῦσα, συνισταμένη εἰς προϊόντα (ὧν τὸ κυριώτερον ἡ σταφίς) ἀξίας 38 περίπου ἐκτ. ἀποτελοῦντα τὰ 60 ἑκατοστὰ τοῦ ὅλου ἑλληνικοῦ ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου. Μετὰ τὴν Ἀγγλικὴν ἔρχονται ὡς πρὸς τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον καὶ κατὰ τὴν ἐπομένην τάξιν, ἡ Αὐστρία, Τουρκία, Γαλλία, Ρωσία Ἰταλία Ἡγεμονία, Βέλγιον, καὶ ἡ Αἴγυπτος.

Ἡ Ἑλλὰς λοιπὸν δὲν εἶναι αὐτάρκης, διότι καὶ τὴν τροφήν της καὶ τὴν ἐνδυμασίαν της καὶ τὴν ζυλείαν της, καὶ πάντα τὰ ἄλλα τὰ χρήσιμα εἰς τὸν βίον ὑποχρεοῦται νὰ λαμβάνη ἔξωθεν, αὐτὴ περιοριζομένη εἰς ἐξαγωγὴν φυσικῶν τιμῶν προϊόντων καὶ ἐλαχίστην ἔχουσα βιομηχανίαν. Ἀς ἐλπίσωμεν ὅτι διὰ τοῦ χρόνου θὰ βελτιωθῇ ἡ κατάστασις αὕτη, καὶ ὅτι ὡς πρὸς τὰ ἐνδύματα τοῦλάχιστον δὲν θὰ ὑποχρεοῦται νὰ τὰ λαμβάνη ἔξωθεν, ὅτε ἡ γῆ αὐτῆς παράγει τὴν πρώτην ὕλην, τὸν βόμβικα, ἔρια καὶ μέταξαν, τὰ ὅποια ἡ βιομηχανία της ἤρξαστο νὰ κατεργάζηται. Ἡ εἰσαγωγή τῶν μηχανῶν, ἀντικαθιστῶσα τοὺς βρυχίονας, ὧν στερεῖται ἡ Ἑλλὰς, ἡ εἰσαγωγή τῆς βιομηχανικῆς καὶ τεχνικῆς ἐκπαίδευσως πολὺ θέλουν συντελέσει εἰς τὴν ἐπίτευξιν τοῦ μέλλοντος τούτου. «Θαρσεῖν γρή, τάχ' αὖριον ἔσεται ἄμεινον.»

ΚΥΡΙΩΤΕΡΑΙ ΠΟΛΕΙΣ καὶ ΛΙΜΕΝΕΣ.

163. **ΑΘΗΝΑΙ.** Πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου (45 χ. κάτ.), ἡ πόλις τῆς σοφίας καὶ καλλιτεχνίας τὸ πάλαι, διασώζουσα ὡς ἀθάνατα λείψανα τῆς ἀρχαίας δόξης της τὸν Παρθενῶνα, τὰ Προπύλαια, τὸ Ἐρεχθεῖον, τὸ Θησεῖον, τὰ εἶρηπια τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς, τὸ Θέατρον, τὸ Ὠδεῖον κτλ. εἶναι καὶ σήμερον ἡ ἐστία τῶν φώτων τῆς Ἀνατολῆς, χάρις εἰς τὰ πλεῖστα ὑπὸ τῶν ὁμογενῶν ἐμπόρων ἰδρυθέντα ἐκπαίδευτήριά της, ὅπου συρρέει πανταχόθεν τῆς Ἀνατολῆς ἡ διψῶσα μαθήσεως πανελλήνιος νεότης. Μεταξὺ τῶν κοσμοῦντων τὴν ὀραιοτάτην νέαν πρωτεύουσάν της Ἑλλάδος οἰκοδο-

μημάτων αναφέρονται τὰ ἀνάκτορα, τὴν Ἀκαδημίαν ὅλην ἐκ μαρμαρίου Πεντελῆσιου, τὸ Πανεπιστήμιον, τὸ Ἀρσάκειον, τὸ Πολυτεχνεῖον, τὸ ἀρχαιολογικὸν Μουσεῖον κτλ. Πόλις τοῦ νεωτέρισμου καὶ τῆς φιλοκαλίας, ἐπωιομασθεῖσα διὰ τοῦτο «οἱ Παρίσιοι τῆς Ἀνατολῆς» περιέχει ἐν ἑαυτῇ καὶ βιομηχανικὰ τινὰ ἐργοστάσια, μεταξουργεῖα, φεσοποιεῖα, ἀτμοκινήτους ἀλευρομύλους, καθεκλοποιεῖα καὶ τυπογραφεῖα ἐξάιρετα. Ἐνεργεῖται δὲ ἐν αὐτῇ ἐμπόριον χρηματιστικὸν ἐπὶ τίτλων διαφόρων τραπεζιτικῶν καθιδρυμάτων κτλ. μεταξὺ τῶν ὁποίων πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν τὴν Ἑθνικὴν τράπεζαν.

Ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος συστηθεῖσα ἐν Ἀθήναις τὴν 30 Μαρτίου 1841 ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Γεωργίου Σταύρου ἥτις εἶχε κατ' ἀρχὰς κεφάλαια 5 ἑκατ. δραχ., παριστάνομενα διὰ 5 χιλ. μετοχῶν ἐκ δραχμῶν χιλίων ἐκάστης, ἐφθασε διὰ τῆς ἔμφρονος διοικήσεως τῇ 1872 νὰ ἔχῃ κεφάλαιον ἐνεργητικὸν 83 ἑκατ. δραχ. Τὰ κυκλοφοροῦντα τραπεζικὰ γραμμάτια τῆς ἀπὸ τῆς ιδρύσεώς της μέχρι τέλους τοῦ 1872 ἐξεδόθησαν 32 ἑκατ. Αἱ προξοφλήσεις αὐτῆς καὶ τῶν ὑποκαταστημάτων της φθάνουν τὰ 83 ἑκατ. δραχ. (τῇ 1872).

Ἑτέρα ἐμπορικὰ καθιδρύματα ἐν Ἀθήναις εἶναι ἡ πιστωτικὴ τράπεζα, ἡ ναυτικὴ τράπεζα «ὁ Ἀρχάγγελος» αἱ ἀσφαλιστικαὶ ἐταιρίαι τοῦ «Φοίνικος», τῆς «Ἀγκύρας», τῆς «Ἀλκυῶνος».

Ὁ Πειραιεὺς εἶναι ἐπίνειον τῶν Ἀθηνῶν, μεθ' ὧν συνδέεται διὰ σιδηροδρόμου 7 χιλιομ. τοῦ μόνου ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχοντος. Ὁ Πειραιεὺς εἶναι ἡ Μαχχεστρία τῆς Ἑλλάδος· διότι δὲν εἶναι μόνον λιμὴν τῆς πρωτεύουσῆς ἀλλὰ κατέχει ἐν ἐνεργείᾳ σπουδαῖα ἐργοστάσια ἀτμοκίνητα, κλωστήρια ἀριθμοῦντα 20 χιλ. ἀτράκτων, παράγοντα 700 ὀκάδας ὠραίου νήματος, ἀλευρομύλους, μεταξουργεῖον, σιδηρουργεῖον καὶ χυτήριον τοῦ Βασιλεῖχδου ὁπόθεν ἐξέρχονται ὠρεῖα ἔργα ὅμοια πρὸς τὰ τῆς Εὐρώπης, ἡλοποιεῖον, ὑελουργεῖον κτλ. Ὁ Πειραιεὺς ἔχει ὠρεῖον καὶ ἀτραλὴν λιμένα, συγκοινωνῶν δι' ἀτ-

μπορλοίων όλων των εταιριών με όλους τους λιμένας του βασιλείου, της Μεσογείου και Ανατολής.

Η Έρμούπολις (26 χ. κ.) ἐπὶ τῆς νήσου Σύρου, ἡ πρώτη ἐμπορικὴ πόλις τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ πρὸς τὴν Ἀσίαν, ἔχουσα ὠραῖα θυροδοφεῖα, κλωστήρια, βελουργεῖον ναυπηγεῖον, τὸ ἐργαστάσιον τῆς ἑλληνικῆς ἀτμοπλοίας, ἥτις ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἔχουσα τὴν ἑδρὰν αὐτῆς, διατηρεῖ προνομικῶς τὴν συγκοινωνίαν τῶν πηελίων τῆς Ἑλλάδος. Ὁ λιμὴν τῆς εἶναι κέντρον τῆς ἐμπορικῆς κινήσεως τοῦ Ἀρχιπελάγους.

Πάτρας (30 χ. κ.) δευτερεύουσα πόλις τῆς Ἑλλάδος καὶ πρώτη ἐμπορικὴ πόλις αὐτῆς εἰς τὸ μετὰ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης ἐμπόριον. Τὸ ἐμπορικὸν μέλλον τῆς ὠραίας καὶ νεοδμήτου ταύτης πόλεως προμηνύεται μέγα ἔνεκα τῆς θέσεώς της, (ἀλλ' ἀπαιτεῖται ἡ κατασκευὴ λιμένος τοῦ ὁποίου φυσικῶς στερεῖται) καὶ ἐκτῶν προϊόντων τὰ ὁποῖα ἐξάγει, ταῦτα δὲ εἶναι ἡ Κορινθιακὴ σταφι, μέταλλα, βαλκανίδια, εἰσάγει δὲ χειροτεχνήματα παντὸς εἶδους Ἀγγλικά, Γερμανικά, ἐσχάτως Γαλλικά, ἀποικιακά, σίδηρον, καὶ εἶναι παρακαταθήκη τοῦ ἐμπορίου ὅλων τῶν δυτικῶν μερῶν τοῦ βασιλείου διατηροῦσα ἀμέσους ἐμπορικὰς σχέσεις μετὰ τὴν Ἀγγλίαν, Αὐστρίαν, Γαλλίαν, Ἰταλίαν, Τουρκίαν. Καὶ ἡ βιομηχανία ἐνταυτῇ ἤρχισε ἐσχάτως νὰ προσδεύη, διότι ἐν Πάτραις ὑπάρχουν δύο ἀτμόμυλοι ἐντελεῖς, ἐν κλωστήριον μικρὸν μὲν καὶ δι' ὕδατος κινούμενον ἀλλ' ἄξιον μνήμης διότι εἶναι τὸ πρῶτον τῶν ἐν Ἑλλάδι συστάντων, δύο δὲ ἀτμοκίνητα ὠραῖα θαμβάκοκλωστήρια τὸ ἀρχαιότερον τῶν ὁποίων μετὰ 1,200 ἀτράκτους, εἶναι τοῦ ἐμπείρου καὶ δραστηρίου Γεωργ. Κόγκου ὅστις εἶχε συστήσει πρῶτος τὸ κατὰστημα τῆς γλυκορίζης (γιάμπουλις). Πλησίον εἰς ταῦτα ἀναφέρομεν καὶ τὰ θειοτριβεῖα, τὰ καδοποιεῖα, σπουδαίαν βιομηχανίαν, τὰ ἐπιπλαποιεῖα, σιδηρουργεῖα.

Εἰς τὴν Ἑπτάνησον ἀξιόλογοι ἐμπορικαὶ πόλεις εἶναι ἡ Κέρκυρα, (25 χιλ. κ.) πρωτεύουσα τῆς ὁμωνύμου νήσου, ἐπὶ

τῆς Α. ἀκτῆς, πόλις ὀχυρὰ, μὲ λιμένα ζωηρότατον καὶ παρκαταθήκη τῆς Ἀλβανίης καὶ Ἡπείρου, ἐνεργοῦσα μέγα ἐμπορίον ἐλαίου, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ κυριώτερον προϊόν τῆς νήσου. Εἰς τὸν λιμένα αὐτῆς συναντῶνται τὰ ἑλληνικὰ μετὰ τῶν Ἰταλικῶν καὶ Αὐστριακῶν ἀτμοπλοίων πρὸς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην. Τὸ Ἀργιστόλιον (8,000 κ.) πρωτεύουσα τῆς Κεφαλληνίης μὲ λιμένα ἀσφαλέστατον, ὅθεν ἐξάγονται ἔλαια σταφίδες καὶ οἶνοι. Ἡ Ζάκυνθος (17 χ. κ.) πρωτεύουσα τῆς ὁμωνύμου νήσου, ὠρεῖται πόλις τῶν ἀνθέων καὶ τῆς ποιήσεως, οὐχ' ἥττον βιομήχανος καὶ ἐμπορικῇ ἐξάγουσα ἔλαιον, οἶνους σταφίδας καὶ ἀγγεῖα διάφορα.

Ὡς κέντρα σπουδαῖα ἐμπορικῆς ναυτιλίας καὶ ναυπηγείων μνημονευτέαι ἡ Ὑδρα, αἱ Σπέτσαι, τὸ Γαλαξείδιον.

Τ μ ῆ μ α Ἰβον

ΤΟΥΡΚΙΑ.

(Ἐπιφ. 357,000 [] χιλιόμετρα.—Πληθυσμὸς 10 ἕως 12 ἑκατ.)

164. **Ἡ φυσικὴ γεωγραφία.** Ἡ ΕΥΡΩΠΑΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ κεῖται μετὰ τῆς 39^ο καὶ 48^ο (πλὴν τῆς Κρήτης) πλάτους καὶ τῆς 13^ο 30' καὶ 27^ο 30' ἀνατ. μήκους. Ὁρίζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας καὶ τῶν παρὰδουναίων Ἡγεμονιῶν (Σερβίας καὶ Ρουμανίας), πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας καὶ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης, τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ὀρβήντου καὶ τῆς Ἰονικῆς θαλάσσης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀρχιπελάγους, τῆς θαλάσσης τοῦ Μαρμαρᾶ καὶ τῶν στενῶν αὐτῆς (Δαρδανέλλια καὶ Βόσπορος), ἅτινα χωρίζουν αὐτὴν ἀπὸ τὴν Ἀσίαν καὶ ἀπὸ τῆς Μαύρης θαλάσσης. Ἡ ἐπιφάνειά της εἶναι περίπου 357000 [] χλμ.

Ὅρη. Ἡ χώρα εἶναι ἐν γένει ὄρεινή. Πρὸς Β. μὲν αἱ Δυναρικαὶ Ἀλπεις, ὧν κλάδοι εἶναι ὁ Αἰῶμος (τὰ Βαλ-

χάνια) εκτεινόμενος μέχρι Εύξεινου καὶ ἡ Ροδόπη, πρὸς Α. ὁ Πίνδος, ὁ Ὀλυμπος, πρὸς Ν. ἡ Ὄσσα (κίσσαβος) καὶ τὸ Πήλιον (Ζαγορά).

Π ο τ α μ ο ί. Ἐπὶ τῶν βορείων μεθορείων ὁ Δούναβις (μετὰ τῶν παραποταμίων Σαίων, Μοραίου κτλ.), μεγάλη ἀρτηρία, διαβρέχουσα τὰς ἐκτεταμέναις πεδιάδαι τοῦ Β. ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξείνιον διὰ τριῶν στομιῶν, ὧν τὸ σημαντικώτερον εἶναι τὸ τοῦ Σουλινᾶ. Ἄλλοι κυριώτεροι ποταμοὶ εἰσὶν ὁ Νάρων εἰς τὴν Βοσνίαν, ὁ Δρίλων εἰς τὴν Ἀλβανίαν καὶ ὁ Ἀῶς (Βοϊούσα) χυνόμενος εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν. Ὁ Κάλαμος (Θέαμος), ὁ Ἀραχθός εἰς τὸν Ἀμβρακικὸν κόλπον, ὁ Στρυμὼν, ὁ Ἀλεξάνδριος (Ἰόντις-καρουσσῶν), ὁ Ἀξιὸς (βαρδάρης), ὁ Ἐβρος (Μαριτσα) εἰς τὸ Ἀρχιπέλαγος.

Λ ί μ ν α ι. Κυριώτεραι δὲ λίμναι εἰσὶν παρὰ τὰ στόμια τοῦ Δουνάβεως, ἡ Ρασάλμη, εἰς τὴν Ἀλβανίαν ἢ τῆς Σκόδρας, ἡ Ὀχρις, ἡ τῶν Ἰωαννίνων, ἡ Ὀρεστιάς, ἡ Κερκινῆτης καὶ ἡ Βόλβη.

Κλίμα. Ἡ Τουρκία ἀνήκει εἰς τὸ Μεσόγειον κλίμα, ἀλλὰ τὰ πολυχρύθμα ὄρη ὑφ' ὧν καλύπτεται καθιστῶσι τὴν θερμοκρασίαν ὀλιγώτερον θερμὴν ἀφ' ὅτι ἔπρεπε νὰ ᾔηται κατὰ τὸ πλάτος ὑφ' ὃ κεῖται. Ἡ ὑπερβολικὴ τοῦ ὕψους ἀνισότης ἐπιφέρει μεγάλας ἀτμοσφαιρικὰς ποικιλίας καὶ διαφορὰς τοῦ κλίματος μεταξὺ τῶν διαφόρων ἐπαρχιῶν. Καὶ ἐνός σταδίου ἀπόστασις, κατὰ τὸν Ἱπποκράτην, χωρίζει τὸ κρῖτος τοῦ χειμῶνος ἀπὸ τὸ τοῦ θέρους. Εἰς τὴν Βοσνίαν, εἰς τὴν Ἑρζεγοβίνην καὶ σχεδὸν εἰς ὅλον τὸ κεντρικὸν ὁροπέδιον ἐπικρατοῦν χειμῶνες ὅμοιοι μὲ τοὺς τῆς Ἑλβετίας, ἢ δὲ γῆ ἐκεῖ καλύπτεται ὑπὸ παχέος στρώματος χιόνος.

165. Πληθυσμὸς. Τῆς Τουρκίας ὁ πληθυσμὸς, (ὅστις δὲν εἶναι μετ' ἀκριθείας γνωστός), εἶναι περίπου 10 ἕως 12 ἑκατ. ἤτοι ἀναλογοῦν 30 κάτοικοι εἰς ἕκαστον [χλμ., ἀραιότερος μὲν εἰς τὰς κεντρικὰς χώρας καὶ ἐπὶ τῶν ἁκτῶν τοῦ Βοσπόρου, πυκνότερος δὲ εἰς τὰς πεδιάδας

τοῦ Ἑβραίου. Ὁ πληθυσμὸς οὗτος σύγκειται ἀπὸ διάφορα στοιχεῖα, ἀπὸ Ἑλλήνας, Τούρκους, Σλάβους, Ἀρμενίους, Ἰουδαίους, τὰ ὅποια ὁ χρόνος δὲν ἡδυνήθη νὰ συγχωνεύσῃ εἰς ἓν ἔθνος καὶ τὰ ὅποια πρεσβεύουν διαφόρους θρησκείας, τὸν χριστιανισμὸν, τὸν ἰσλαμισμὸν, ὑπείκοντα εἰς διακεκριμένους τάσεις ἐν αἷς οἱ Ἑλλήνες ἔχουσι τὴν ὑπεροχὴν εἰς τὴν φιλοπονίαν, εὐφυΐαν καὶ ἱκανότητα.

Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ Τούρκοι νωθροὶ καὶ ἀμαθεῖς, δὲν κατῴρθωσαν ἕνεκα τούτου νὰ ἐξαγάγωσιν ἀπὸ τὸ ὄρειον μὲν ἀλλὰ κατὰ μέγα μέρος γόνιμον ἔδαφος τῆς χώρας ταύτης ὅλα τὰ ἀγροτικά καὶ βιομηχανικά πλούτη ὅσα τὸ ἔδαφος τοῦτο παρέχει εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φιλοπονίαν. Διὰ τοῦτο ἡ Τουρκία εἶναι ἐν γένει πτωχὴ καὶ ἀπολίτιστος ἡ ἀγρία, τὸ δὲ ἐμπόριον, τὸ ὅποιον εἰς τοιαύτην τοποθεσίαν ἡδύνατο νὰ ᾔηται δεκάκις σπουδαιότερον εὕρισκεται εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων, Ἰουδαίων καὶ Ἀρμενίων.

166. Ἡ Γεωργία. Ἡ ἀκηδία τῶν κατοίκων καταλείπει ἀκαλλιεργήτους ὁλοκλήρους χώρας, αἵτινες ἡδύνατο νὰ παρὰχῶσιν τὰ ὠριότερα προϊόντα. Ἐν γένει ἡ καλλιέργεια ἐν Τουρκίᾳ εἶναι ὀπισθοδρομημένη καὶ εἰς ἀθλιεστάτην κατάστασιν· οὐδεμία ἐκ τῶν ἀγροτικῶν μηχανῶν ἢ μεθόδων, τῶν πρὸ πολλοῦ ἐφευρεθεισῶν, δὲν εἰσῆχθη ἐν Τουρκίᾳ. Ὡς πρὸς τὴν γεωργικὴν παρὰγωγὴν δύναται νὰ διαιρεθῇ ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία εἰς τέσσαρα τμήματα.

1. Αἱ χώραι τοῦ κεντρικοῦ ὀροπεδίου, περιλαμβανούσαι τὴν νότιον Βοσνίαν καὶ Σερβίαν, τὴν ΝΑ. Βουλγαρίαν καὶ ΒΑ. Ρωμελίαν καὶ Α. Ἀλβανίαν ὀροπεδίου ἔχοντος ὕψος μέχρι 100 μέτρων βραχέδους καὶ ψυχροῦ, γυμνοῦ μὲν εἰς πολλὰ μέρη ἄλλοῦ δὲ καλυπτομένου ἀπὸ μεγάλα δάση, διατεταγμένου ἀπὸ κοιλάδας καὶ ποταμοῦς. Αἱ χώραι αὗται παράγουσι ἀραβόσιτον, ὄρυζαν, σῖτον καὶ κριθήν.

2. Αἱ δυτικαὶ χώραι, Κροατία, Ἑρζεγοβίνη, Ἀλβανία,

δυτ. καὶ Ἡπειρος, καταλήγουσαι ἐκ τοῦ ὁροπεδίου μέχρι τῆς θαλάσσης, καλλιεργοῦσι τὴν ἄμπελον, τὴν μωρέαν, τὸ κύνναβι, τὸν καπνὸν, τὴν ἐλαίαν, πορτοκαλλέαν, τὸν ἀραβόσιτον καὶ κέγχρον.

3. Αἱ πεδιναὶ χῶραι τοῦ Δουνάβεως, περιλαμβάνουσαι τὴν Ρουμανίαν καὶ Β. Βουλγαρίαν, ψυχρὰ καὶ τελευτωδεις εἰσὶν γόνιμοι εἰς ἀραβόσιτον, κέγχρον καὶ σῖτον.

4. Αἱ χῶραι τῶν κοιλάδων τοῦ Ἀρχιπελάγους καὶ τῶν εἰς αὐτὸ ἐκβαλόντων ποταμῶν, ἔχουσα ἐκάστη ἴδιον χαρακτηριστικὸν καὶ ἀπολαύουσαι κλίματος θερμοῦ, παρέρχονται ἀφθονα δημητριακὰ ἀραβόσιτον, ὄρυζαν, σῖτον, τὴν μωρέαν, ἄμπελον, καπνὸν, βόμβακα καὶ ἔλαιον.

Κτηνοτροφία. Ὁ ἀριθμὸς τῶν μεγάλων κτηνῶν δὲν φθάνει τὰ 3 ἑκατ. οὐχ' ἦττον, χάρις εἰς τὰς καλὰς βοσκὰς, εἰσὶν εὖρωστα ἰδίως εἰς τὰς Ρωμανικὰς ἐπαρχίας καὶ Βοσνίαν. Τὰ κεραισφόρα ἀνατρέφονται διὰ τὴν ἄρωσιν τῶν γαϊῶν καὶ τὴν μεταφορὰν καὶ ὄχι διὰ τὸ κρέας των, διότι οἱ Τούρκοι γενικῶς δὲν τρώγουν τοῦτο.

Τὰ πρόβατα εἰσὶν ἀφθονα εἰς Ρουμέλιαν καὶ Θεσσαλίαν Βλαχίαν καὶ Βοσνίαν, τὸ ἔριόν των ὅμως δὲν εἶναι περίφημον. Λιγὼν πλῆθος πλανᾶται εἰς τὰ ὄρη, τὸ δὲ κρέας των εἶναι ἡ κυριωτέρα τροφή των κατοίκων.

Πλουσιωτάτη τῶν Τουρκικῶν ἐπαρχιῶν εἶναι ἡ Θεσσαλία, ἰδίως ἡ κοιλάς τοῦ Πινειοῦ, ἥς μόνον τὰ $\frac{6}{10}$ ἑκατ. λιεργήθησαν, παρέρχει 3 ἑκατ. κοιλῶν σίτου, 700 χιλ. βρύζης, 2—3 ἑκατ. ὁκάδας καπνοῦ, ἐν οἷς κάλλιστος ὁ τοῦ Ἀλμυροῦ, 2—4 ἑκατ. ὁκ. ἐλαίου, βόμβακα, κουκούλια καὶ οἶνον.

167. **Βιομηχανία.** Ἐν Τουρίκῃ δὲν ὑπάρχει καθυπὸ βιομηχανία. Οἱ ἐργάται ἔχουν μὲν τινα ἱκανότητα, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τοῦ διοργανισμοῦ ἐργοστασίων ἐλλείπει ἐντελῶς. Ἡ ἐργασία εἶναι ἀτομικὴ, ἐκτός τινων ἐργοστασίων μεταξωτῶν καὶ βαμβακερῶν ὑφανμάτων ἐν Θεσσα-

λονίκη, Ἀνδρικνουπόλει καὶ Ρουτσουκίῳ. Ἡ βερδική ἢ βερσοδεψία ἀκμάζουσαι ἄλλοτε ἐξέπεσαν ἤδη.

Οἱ Τοῦρκοι δὲν γνωρίζουν ἀκόμη τὰς ἀτμομηχανάς, ὥστε δὲν ὑπάρχουν οὔτε νηματοκλωστεῖα, οὔτε ὑφαντήρια ἀτμοκίνητα. Ἡ ἐργασία γίνεται ὅλη διὰ τῶν χειρῶν. Αἱ οἰκογένειαι κατασκευάζουν μόναι τῶν τὰ πράγματα ὧν ἔχουν ἀνάγκην. Ἐξ ὅλων τῶν χειροτεχνημάτων οἱ Τοῦρκοι ἐξέχουν εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν ταπήτων καὶ τῶν χρυσούφαντων μεταξωτῶν, διότι οἱ τάπητες εἶναι χρήσιμοι εἰς τὴν ἀδράνεια καὶ ἀνάπαυσίν των, τὰ δὲ λαμπρὰ ὑφάσματα σύμβολον τῆς παιδικῆς ματαιότητός των. Αἱ δὲ Ἑλληνίδες γυναῖκες τῆς Τουρκίας διακρίνονται διὰ τὴν εὐστοχον ἐπεξεργασίαν τῶν κεντημάτων.

Οἱ Τοῦρκοι βυθισμένοι εἰς τὴν ὑπνηλότητα καὶ χαλνῶσιν, δὲν συλλογίζονται οὕτως εἰπεῖν, περὶ ἐξαγωγῆς, ἐν γένει ἐργάζονται διὰ τὴν ἰδίαν αὐτῶν κατανάλωσιν, πωλοῦσιν ὁμῶς, εἰς τὸ ἐξωτερικὸν τάπητας, ὅπλα, μαροκίνη, σκευὴ τοῦ καπνοῦ, πολύτιμα κοσμήματα παρ' αὐτῶν κατασκευαζόμενα.

168. Μέσα τῆς συγκοινωνίας. Αἱ ταχυδρομικαὶ ὁδοὶ, ὀλίγισται καὶ εἰς κακὴν κατὰστασιν, μετρῶσι 10 χιλ. χλμ. Ἡ κυριωτέρα αὐτῶν εἶναι ἡ φέρουσα ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως διὰ τῆς πεδιάδος τοῦ Ἑβρου φθάνει εἰς Βοσνα-Σερχίον καὶ Ἀδριατικὴν. Ἄλλ' αἱ ὁδοὶ αὗται κακῶς ἢ οὐδὲν δὴ διατηροῦνται, ἡ δὲ ἔλλειψις τῶν μέσων τῆς ἐσωτερικῆς συγκοινωνίας εἶναι μία τῶν μεγάλων οἰκονομικῶν ἐλλείψεων τῆς Τουρκίας. Ἐπὶ παραδείγματι, νὰ διανύσῃ τις τὴν ἀπὸ Σκούταρη εἰς Βερζενίμην ὁδὸν (136 χλμ.) ἐνῷ τὸ θέρος διανύῃ αὐτὴν εἰς τέσσαρας ἡμέρας, χρειάζονται ὀκτὼ ἕως δεκαπέντε ἡμέραι τὸν χειμῶνα χωρὶς νὰ ἀπαντήσῃ οὔτε ἐν χωρίον, οὔτε ἐν καταφύγιον.

Οἱ σιδηρόδρομοι (περίπου 300 χλμ.) ἀπὸ Ρουτσούκιον εἰς Βέρναν καὶ ἀπὸ Τσερναδόβην εἰς Κισσοτεντζέ, φέρουσα ἀπὸ τοῦ Δουνάβεως εἰς τὴν Μάγυρην θάλασσαν καὶ συμπληροῦσα

τὴν ὁδὸν τοῦ Δουνάβεως, ὅστις εἶναι ἡ μεγάλη πλευστὴ ὁδὸς τῆς Τουρκίας. Καὶ ὁ Ἐβρος (Μαρίτσα) εἶναι πλευστὸς ἐπὶ ἐκτάσεως 400 μόνον χλμ.

Ἡ ἐμπορικὴ συγκοινωνία γίνεται, κατὰ μέγα μέρος διὰ θαλάσσης. Τακτικαὶ γραμμαὶ Τουρκικῶν ἀτμοπλοίων συνδέουσι τοὺς Εὐρωπαϊκοὺς λιμένας τῆς Μαύρης θαλάσσης, Βουργον, Βάρναν, Κιουστεντζέ καὶ τοὺς Ἀσιατικοὺς λιμένας μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, συναγωνιζόμεναι μετὰ τοῦ Αὐστριακοῦ Λούδ. Ἀτμόπλοια δὲ Αὐστριακὰ ἢ Γαλλικὰ συνδέουσι τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ Θεσσαλονίκην μὲ ὅλους τοὺς μεγάλους ἐμπορικοὺς λιμένας τῆς Μεσογείου. Ἄλλοι σπουδαιότατοι ἐμπορικοὶ λιμένες εἶναι ἡ Καλλιπολις, Αἴνος, ἡ Καβάλλα, ὁ Βῶλος, τὰ Χανιά, συγκοινωνοῦντες δι' ἀτμοπλοίων.

Ἡ Τουρκία ἐξουσιάζει διὰ τῶν Δαρδανελλίων καὶ τοῦ στενοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὰ στενὰ, τὴν εἴσοδον τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Τὰ δύο ταῦτα στενὰ ἔχουσι μεγίστην σπουδαιότητα διὰ τὸ ἐμπόριον τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Ἀνατολῆς, διότι ἐνοῦντα τὴν Μεσόγειον μετὰ τοῦ Εὐξείνου δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς αἱ δύο κλεῖδες τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Τὰ μὲν Δαρδανέλλια, ὁ Ἑλλήσποντος τῶν ἀρχαίων, ἐνώνει τὸ Ἀρχιπέλαγος μὲ τὴν θάλασσαν τοῦ Μαρμαρᾶ καὶ χωρίζει τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τὴν Εὐρώπην. Ἐχει μῆκος 64 χλμ. καὶ μέσον πλάτος 3 $\frac{1}{2}$ χλμ. Ρεῦμα ὅμοιον τὸ τοῦ Βοσπόρου, φέρει τὰ ὕδατα τοῦ Μαρμαρᾶ εἰς τὸ Ἀρχιπέλαγος μὲ ταχύτητα 5 χλμ. τὴν ὥραν, καὶ ἐπεὶ τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν ἀκολουθοῦν καὶ οἱ ἄνεμοι, τῶν πλεόντων εἰς Κωνσταντινούπολιν πλοίων ὁ δρόμος ἐμποδίζεται πολὺ ἀπὸ τὰ συνασπισμένα δύο ταῦτα στοιχεῖα.

Τὸ δὲ στενὸν τῆς Κωνσταντινουπόλεως (τὸ Μπουργάζι τουρ) ἢ ὁ Βόσπορος, ἐνώνει τὸν Μαρμαρᾶ μὲ τὴν Μαύρην θάλασσαν, ἔχων μῆκος μὲν 30 χλμ., πλάτος δὲ ἀπὸ 1—4 χλμ. παρουσιάζει δὲ ἐν τῶν ὀρσιότερων καὶ γραφικωτέρων πα-

νοραμάτων τῆς Ἀνατολῆς. Ρεῦμα τακτικὸν ὑπάρχει ἐκεῖ μεταξύ Εὐξείνου καὶ Μεσογείου καὶ τὰ ὕδατα, ὡς παταμοῦ, ρέουσιν ἀπὸ τὸ ΒΑ. πρὸς τὸ ΝΔ. Τοῦ θαυμασίου τοῦτου στενοῦ ὁ πλοῦς εἶναι εὐκόλος, μὴ ἔχοντας οὔτε σῦρτας οὔτε σκοπέλους ὡς ὁ Ἑλλήσποντος.

169. Νομίσματα, μέτρα καὶ σταθμά. Εἰς ὅλην τὴν Τουρκίαν λογαριάζουν εἰς γρόσια, διακρούμενα εἰς 40 παράδες πρὸς 3 ἄσπρα ὑποθετικά. Τὸ γρόσιον (piastre) ἰσοδυναμεῖ με 22 ἑκατοστὰ τοῦ φράγκου. Τὰ νέα πραγματικά νομίσματα τῆς Τουρκίας εἶναι:

α.) Χρυσά.

Ἑκατόγροσον (λίρα Τουρκική) = 22 φ. 48 = 25 π. δρ.
Πεντηκοντάγροσον ($1\frac{1}{2}$ ») = 11 φ. 24 = 12 $\frac{1}{2}$ δρ.

β.) Ἀργυρά.

20 γροσίων — 5 γροσίων — 2 γροσίων κτλ. 1 γρόσιον = 40 παράδες.

Μέτρα μήκους. Διὰ τὰ ὑφάσματα ἐν χρήσει μέχρι τοῦδε ἦσαν δύο πῆχεις, μικρὸς καὶ μεγάλος. Ἡ πῆχη τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἶναι ἴση με 0,65 γαλ. μέτρου. Μονὰς βάρους εἶναι ἡ ὀκά (= 1 χιλγρ. 28) ὑποδικαιρουμένη εἰς 4 τσεκία = 400 δράχμια.

Τὰ βυρέα ἐμπορεύματα ζυγίζονται με τὸ Καντάριον = 44 ὀκάδες. Αἱ δὲ πολίτιμαί οὐσίαι με τὸ τσεκί = 100 δράχμια, ἢ με τὸ μισκιάλι = 1 $\frac{1}{2}$ δράχμιον.

Τὸ πρῶτιστον πιστωτικὸν κατὰστημα εἶναι ἡ Αὐτοκρατορική Ὀθωμανικὴ Τράπεζα ἰδρυθεῖσα τὸ ἔτος 1863.

170. Τὸ ἐμπόριον. Τὸ ἐμπόριον τῆς Τουρκίας δὲν εἶναι τόσῳ λαμπρὸν ὅσον ἠδύνατο νὰ ᾔῃαι ἔνεκα τῆς εὐτυχοῦς τοποθεσίας της. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς δὲν ἔχουσιν ιδέαν τοῦ ὑψηλοῦ ἐμπορίου καθὼς δὲν ἐννοοῦσι καὶ τὴν μεγάλην εἰσ-

μηχανίαν. Ἐν τούτοις καὶ τοὶ ὀλίγον ἐνεργητικὸν τὸ ἐμπόριον τῆς Τουρκίας δὲν παρὰ κωλύεται ὑπὸ κυβερνητικῶν κανονισμῶν· διότι τὸ κράτος παρεχώρησεν ὑπὲρ τῶν ξένων προνόμια τὰ ὅποια πρὶν τῆς ἐμπορικῆς μεταξὺ Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας συνθήκης, ἦσαν μοναδικὰ ἐν Εὐρώπῃ. Δύναται τις νὰ παρατηρήσῃ μετ' ἐκπλήξεως ὅτι πρὸ τριῶν αἰώνων οἱ σουλτᾶνοι τῆς Τουρκίας προηγήθησαν τῶν τολμηροτέρων νέων οἰκονομολόγων εἰς τὴν ἐφαρμογὴν τῶν ὀρθῶν οἰκονομολογικῶν θεωριῶν. Πρῶτοι αὐτοὶ ἐκήρυξαν ἐν ἀγνοίᾳ των τὴν ἀπόλυτον ἐλευθερίαν τοῦ ἐμπορίου, καὶ αὕτη βασιλεῦει ἐν Τουρκίᾳ ἄνευ ὁρίων, ὑπὸ τὴν πλέον ἐκτεταμένῃν σημασίᾳ της.

Περὶ τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς ἐλλείπουσιν ἀκριβεῖς ἐπίσημοι πληροφορίαι. Φαίνεται ὅμως ὅτι τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Τουρκίας δὲν ὑπερβαίνει τὰ 500 ἑκατομ. Καὶ ἡ μὲν εἰσαγωγὴ συνίσταται εἰς ὑφάσματα, ἐνδύματα καὶ ἀντικείμενα τοῦ καλλωπισμοῦ, εἰς ἀποικιακὰ, εἰς κινκᾶλιες, εἰς μετάλλινα ἔργα, ὅπλα κτλ. Ἡ δὲ ἐξαγωγὴ συνίσταται κυρίως εἰς κουκούλια, εἰς μέταξαν, βάμβακκα, ἐλαιόσπορον, ἔρια αἰγῶν, δέρματα, πύζον, ριζᾶρι, ὄπιον, ἔλαιον τριανταφύλλων κτλ.

171. Ἐμπόριον τῶν διαφόρων χωρῶν. Εἰς τὸ μετὰ τῆς Τουρκίας ἐμπόριον τὴν πρώτην θέσιν κατέχει σήμερον ἡ Ἀγγλία, χορηγοῦσα εἰς αὐτὴν βαμβακερὰ ὑφάσματα, γαιάνθρακας, σίδηρον καὶ τὰ ἄλλα μέταλλα καὶ ἀποικιακὰ, καὶ λαμβάνουσα παρὰ τῆς Τουρκίας δημητριακοὺς καρπούς, ἐλαιόσπορους, βαφικὰς ὕλας, μέταξαν, μαλλία, κτλ. Περίπου 3 χιλ. πλοῖα Βρεττανικὰ εἰσέρχονται ἐτησίως εἰς τὸν λιμένα Κωνσταντινουπόλεως. Εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ἔρχεται καὶ ἡ Αὐστρία, ὡς ἐκ τῆς γειτονικῆς της θέσεως, ἀνταλλάσσουσα τὰ χειροτεχνήματά της μὲ τὰ φυσικὰ προϊόντα τῆς Τουρκίας. Ἡ πόλις τοῦ Σερλίνου εἶναι τὸ κέντρον τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων τῶν δύο κρατῶν.

Ἡ Γαλλία κατέχει τὴν δευτέραν μετὰ τὴν Ἀγγλίαν καὶ Αὐστρίαν θέσιν εἰς τὸ ἐμπόριον τῆς Τουρκίας, χορηγοῦσα

αὐτῇ ὑφάσματα μάλλινα, μεταξωτά καὶ βαμβάκερά, ζάχ-
χαριν, καὶ ἔργα τοῦ συρμού κτλ. λαμβάνουσα δὲ φυσικὰ προϊ-
όντα ὡς καὶ αἱ ἄλλαι χῶροι. Ἡ Γαλλία ἐνεργεῖ τὸ μετὰ
τῆς Τουρκίας ἐμπόριον (200 ἑκατ. φρ.) διὰ τοῦ λιμένος τῆς
Μασσαλίας.

Ἡ Ἑλλάς. Αἱ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐμπορικαὶ σχέσεις τῆς
Τουρκίας εἶναι τοσαῦται, ὥστε αὕτη κατέχει τὴν δευτέραν
(1872) θέσιν ἐν τῷ ἑλληνικῷ ἐμπορίῳ. Ἡ ἐκ τῆς Τουρκίας
εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰσαγωγὴ ἀνῆλθε (κατὰ τὸ 1872) εἰς δρ.
16,366,260 συνισταμένη κυρίως εἰς δημητριακοὺς καρποὺς,
(8 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. δρ.) ζῶα, (3 ἑκατ.) ξυλείαν. (800 χιλ.) δέρ-
ματα ἀκατέργαστα, (1 $\frac{1}{2}$ ἑκατ.) ὑφάσματα μάλλινα,
(400 χιλ.) ξηρὰ ὄσπρια, (360 χ.) βούτυρον, (300 χ.) πα-
στά (250 χ.) καπνὸν (400 χ.) κτλ. Ἡ δ' ἐξαγωγὴ ἐκ τῆς
Ἑλλάδος διὰ τὴν Τουρκίαν ἦτο τῷ 1871 δρ. 5,344,138,
δηλαδή τὸ τρίτον τῶν ὅσων ἐκείθεν εἰσάγει.

172. Αἱ μεγαλουπόλεις. Ἡ Τουρκία ἔχει πέντε πό-
λεις ἐχούσας 30 ἕως 100 χιλ. κατοίκους (Καλλίπολιν, Φι-
λίππουπολιν, Βοσνα-Σερχί, Θεσσαλονίκην καὶ Σοφίαν) καὶ δύο
πόλεις ὧν ὁ ἀριθμὸς ὑπερβαίνει τὰς 100 χ. ψυχῶν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΣ. (855 χ. κ.
καὶ 1 ἑκατ. μὲ τὰ προάστεια) τουρκιστὶ Σταμπούλ ἢ Ἰσταμ-
πούλ, τὸ ἀρχαῖον Βυζάντιον, πρωτεύουσα νῦν τοῦ Ὀθωμανι-
κοῦ κράτους, θαυμασίως κειμένη ἐπὶ τῆς Ν. εἰσόδου τοῦ Βο-
σπόρου, εἰς τὸ κέντρον τοῦ ἀρχαίου κόσμου καὶ εἰς τὸ ση-
μεῖον ὅπου ἐνοῦται ἡ Εὐρώπη μετὰ τῆς Ἀσίας, ἡ Δ. μὲ τὴν
Α. καὶ αὐτὸς ὁ Β. μὲ τὴν Μ. Εἶναι λοιπὸν ὁ ζωτικὸς δεσμὸς
τῆς Α. Ἡ καθ'αυτὸ πόλις ἐκτείνεται ἐπὶ τριγώνου σχεδὸν
χερσονήσου κειμένης μεταξὺ τῆς θαλάσσης τοῦ Μαρμαρᾶ καὶ
ἐνὸς βραχίονος τοῦ Βοσπόρου ὅστις καλεῖται Κεράτειος κόλ-
πος ἕνεκα τοῦ σχήματός του. Ὁ κόλπος οὗτος σχηματίζει
ἐξαιρετον λιμένα, προσιτὸν καὶ εἰς τὰ μεγαλειότερα πολεμικὰ
πλοῖα καὶ δυνάμενον νὰ χωρήσῃ ὑπὲρ τὰ χίλια πλοῖα, αὐτὸς

είναι ὁ λιμὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως, εἰς τῶν ὀρειοτέρων λιμένων τοῦ κόσμου. Πρὸς Β. τοῦ λιμένος κεῖνται τὰ προάστεια τοῦ Πέρκ καὶ Γαλατᾶ, κατοικοῦμενα ἰδίως ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων ἢ Φράγκων, τὸ Σκούταρι εἶναι Ἀσιατικὸν προάστιον. Οἱ Ἕλληνες κατοικοῦσι εἰς τὸ τμήμα τοῦ Φακρίου.

Ἐργοστάσια εἶναι ὀλιγάριθμα, κυριώτερον δὲ ἐκεῖνα ἐν οἷς κατασκευάζονται μέταλλα, τὰ φέσια, τὰ βυμβάκερά κεφαλόμενα, ἢ φακιόλια, τὰ μαροκίνια, ὅπλα καὶ καπνοσύριγγες ἢ πίπες. Εἰς τὰ εἰς Κωνσταντινούπολιν εἰσπλέοντα πλοῖα δὲν ἐπιβάλλονται εἰμὴ ἀσήμαντα τέλη, καὶ δύναται μάλιστα νὰ θεωρηθῇ ἡ πόλις αὕτη ὡς λιμὴν ἐλεύθερος. Ἡ κίνησις τῆς ναυτιλίας εἶναι ἐν αὐτῇ 30 χιλ. πλοῖα καὶ ἐκεῖ τελοῦνται τὰ τρία τέταρτα τῶν ἐμπορικῶν πράξεων τῆς ὅλης Τουρκίας, εἰς τὰς ὁποίας ὑπερέχουν οἱ Ἕλληνες καὶ Ἀρμένιοι.

Ἡ Κωνσταντινούπολις εὐρίσκεται εἰς τακτικὴν καὶ συνεχῇ συγκοινωνίαν μὲ ὅλους τοὺς λιμένας τῆς Εὐρώπης, Ὁδησσόν, Τεργέστην, Λιβόρνον, Μασσαλίαν, Βορδῶ, Χάβρην, Σούτχαμπτον, Λονδῖνον, Ἀνοδέρκον, Ρότερδάμην κτλ. καθὼς καὶ μὲ ὅλους τοὺς λιμένας τῆς δυτικῆς Ἀσίας (Τραπεζοῦντα, Σμύρνην, Βυρῆτον) καὶ μὲ τὴν Β. Ἀφρικὴν (Ἀλεξάνδρειαν).

ΑΝΔΡΙΑΝΟΥΠΟΛΙΣ, ἡ τουρκιστὶ Ἐντιρνέ, (110 χ. κ.) ἐν Ῥωμελίᾳ ἐπὶ τοῦ Ἐβρου ποταμοῦ, εἶναι ἡ ἐμπορικωτέρη μεσόγειος πόλις τῆς Τουρκίας, κειμένη ἐν τῷ μέσῳ τῶν γονιμωτέρων πεδιάδων, ἐνεργεῖ ἐμπόριον σπουδαῖον ἀγροτικῶν προϊόντων, ἐπὶ κεφαλῇς τοῦ ὁποίου εὐρίσκονται οἱ Ἕλληνες. Ἐχει δὲ καὶ ἐργοστάσια βυρσοδεψίας καὶ κατασκευῆς ῥοδομύρου.

ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ τουρκιστὶ Σαλονίκ (70 χ. κ.) μία τῶν ἐμπορικωτέρων πόλεων τῆς Τουρκίας, κέντρον βιομηχανίας ταπήτων, μετάξης, βαμβακερῶν καὶ ἐξαγωγῆς πλουσίων ἀγροτικῶν προϊόντων, δημητριακῶν, μετάξης, ξυλείας, δερμάτων, καπνῶν. Εἰς τὸν λιμένα της καταπλέουν κατ' ἔτος 800

μεγάλα πλοία (250 χιλ. τόνων) και τρισχίλια μικρότερα (60 χιλ. τόνων). Ακμπρότερον ἔσται τὸ μέλλον τῆς Θεσσαλονίκης ἕνεκεν τῶν μελετωμένων σιδηροδρόμων.

Ἄλλαι ἀξιοσημεῖοι διὰ τὸ ἐμπόριον πόλεις εἶναι ἡ Καλλιόπολις, (20 χ. κατ.) ἡ Αἴνος λιμὴν τῆς Ἀνδρικνουπόλεως, ἡ Κιάλα, κυριωτέρα ἀγορὰ τοῦ καπνοῦ τῶν Σεβρών (30 χ. κ.). Εἰς τὴν εὐφορον Θεσσαλίαν, ὁ Βῶλος εἰς δὲ τὴν Ἠπειρον τὰ Ἰωάννινα (40 χ. κ.), ἔχουσα ἀξιόλογα εὐροδοτεῖα καὶ ταμβακοποιεῖα. Ἡ Ἄρτα καὶ ἡ Σκούταρι. Ἐν δὲ τῇ μέσῃ Ἀλβανίᾳ τὸ Δυράχιον, λιμὴν τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ ἐλαίου καὶ εἰσαγωγῆς παντοίων βιομηχανικῶν καὶ ἀποσκευῶν εἰδῶν ἐκ τῆς Τεργέστης καὶ Ἰταλίας, ἡ Δυλὼν, ἡ Πάργα καὶ Πρέβεζα. Τέλος ἐν τῇ Βοσνίᾳ ἀναφέρομεν τὴν Βόσνα-Σερζί (70 χ. κ.) ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ πόλις, ὄπλων, δερμάτων, ὑφασμάτων καὶ χρυσοουργίας.

Τ μ ἦ α Ι Γον.

ΑΙ ΗΓΕΜΟΝΙΑΙ

Αἱ ὑποτελεῖς, τῇ Τουρκίᾳ.

(Ἐπιφ. 168,000 □ χμ.—Πληθ. 5 ἑκατ.).

173. **Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία.** Αἱ ἐν τῇ Εὐρώπῃ κείμεναι ὑποτελεῖς τῇ Τουρκίᾳ ἡγεμονίαι εἰσὶν τρεῖς.

1. Τὸ Μαυροβούνιον, χώρα ὅλως ὄρεινὴ πρὸς Β. τῆς Ἀλβανίας, μὴ ἔχουσα παράλια (διότι πρὸς τὴν Ἀδρ. θάλασσαν ἔχει θρία τὴν Αὐστρίαν) καὶ ἐκτάσεως 4,400 □ χιλιομέτρων.

2. Ἡ Σερβία χώρα ἐπίσης ὄρεινὴ διαβρεχομένη ὑπὸ τοῦ Μοράνου ποταμοῦ, πρὸς Β. δὲ ὀριζομένη ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως καὶ ἔχουσα ἑκτασιν 43 χιλ. □ χιλιομ.

3. Ἡ Ρωμανία, ἡ αἰ ἡνωμένοι ἡγεμονίαι τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, ὀριζομένη πρὸς Β. καὶ Δ. ὑπὸ τῶν

Καρπαθίων, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως καὶ βρεχομένη καὶ ὑπὸ πολλῶν ἄλλων παραποταμίων αὐτοῦ καὶ ἔχουσα ἔκτασιν 120 χ. □ χμ.

Αἱ ἡγεμονίαι αὗται ὧν ἡ ὀλικὴ ἔκτασις, τῆς ἐπιφανείας εἶναι περίπου 168 χιλ. □ χμ. περιλαμβανόνται· ἐντὸς τοῦ ἡπειρωτικοῦ κλίματος· γενικῶς ὀρεῖναι καὶ ἐκτεθειμέναι εἰς τοὺς ἀνατολικούς ἀνέμους, ἔχουν χειμῶνας δριμυτάτους καὶ θέρη θερμότετα.

174. **MARPOBOPHION.** Τὸ Μαυροβούνιον (Monte negro) κείμενον μεταξύ Ἀλβανίας καὶ Βοσνίας, εἶναι συνέχεια ὀρέων καὶ ὄροπεδίων τιτανοειδῶν, γενικῶς γυμνῶν καὶ παραγόντων ἐν ταῖς κοιλάσι δημητριακούς τινας καρπούς καὶ τρεφόντων μὲν ποίμνια, μὴ ἐχόντων δὲ οὔτε βιομηχανίαν οὔτε ἐξωτερικὸν ἐμπόριον. Συγκοινωνεῖ μὲ τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν, μόνον διὰ τοῦ Καπτάρου τῆς Αὐστρίας. Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ, διάγοντες βίον ὅλως ποιμενικόν, εἶναι 200 χιλ. Ἡ πρωτεύουσα τοῦ Μαυροβουνίου εἶναι ἡ μικρὰ πόλις Κεττίνη, ἀσήμαντος διὰ τὸ ἐμπόριον.

157. **SERBIA.** Ἡ Σερβία ἥτις διὰ τοῦ μεσημβρινοῦ αὐτῆς μέρους ἀνήκει εἰς τὸ κεντρικὸν ὄροπέδιον τῆς Τουρκίας, διὰ δὲ τοῦ βορείου μέρους εἰς τὰς χώρας τοῦ Δουνάβεως, ἔχει καὶ τὰ προϊόντα αὐτῆς· ὄσση καὶ χοίρους πρὸς Ν. δημητριακὰ καὶ καπνόν, ὀλίγον οἶνον καὶ μέταξαν πρὸς βορρην. Τὸ ἐμπόριόν της εἶναι ἀσήμαντον, ἐν ταῖς ἡ ποταμοπλοΐα τοῦ Δουνάβεως δίδει ὀλίγην ζωὴν εἰς τὴν χώραν ταύτην, ἥς ἡ πρωτεύουσα εἶναι τὸ Βελιγράδιον (25 χιλ. κτ.).

176. **Πληθυσμὸς.** Ἐν ταῖς ἠνωμέναις ἡγεμονίαις τῆς Ρουμανίας, ὁ πληθυσμὸς ὑπερβαίνει τὰ $4\frac{1}{2}$ ἐκτ. ἐξ ὧν τὰ $\frac{3}{4}$ κατοικοῦν τοὺς ἀγρούς. Ἡ πρωτοβάθμιος ἐκπαίδευσις εἶναι περικωρισμένη· οἱ πλεῖστοι δὲ Ρουμάνοι πρεσβεύουσιν τὴν ὀρθόδοξον ἀνατολικὴν θρησκείαν καὶ ὀμιλοῦσι

τὴν Ρουμανικὴν γλῶτταν, καταγομένην ἐκ τῆς Λατινικῆς Ὑπάρχουν ἐν τῇ χώρᾳ πλῆθος Ἑβραίων, οἵτινες ἐμπορεύονται, Βοσβοὶ καὶ ἀθιγγάνοι, ἐξασκούντες μικρὰς τινὰς βιομηχανίας. Ἐν γένει ὅμως ἡ Ρουμανία εἶναι προικισμένη μὲ ἔδαφος γόνιμον καὶ μὲ ὠρεῖον ποταμὸν, ὥστε ὅταν ὁ πληθυσμὸς τῆς βελτιωθῇ διὰ τῆς παιδείας καὶ ἐργασίας, θέλει δυνηθῇ νὰ ἐπωφεληθῇ πλείοτερον τῶν φυσικῶν αὐτῶν ἀγαθῶν.

177. Ἡ Γεωργία. Ἡ Ρουμανία, ὡς καὶ ὅλη ἡ κατωτέρα πεδιάς τοῦ Δουνάβεως, ἔχει θερμότατα θέρη καὶ χειμῶνας δριμυτάτους, διότι περιορίζεται ἀφ' ἐνὸς ὑπὸ τῶν Καρπαθίων ἀφ' ἐτέρου ὑπὸ τοῦ Δουνάβεως· παρουσιάζει δὲ κλίσιν γενικὴν πρὸς νότον καὶ διαιρεῖται εἰς τρεῖς γεωργικὰς ζώνας.

1) Ἡ ζώνη τῶν Καρπαθίων, ἥτις εἶναι ὅλη ὄρεινὴ καὶ καλύπτεται ἀπὸ δάση καὶ βοσκὰς ὁποῖαι αἱ τῶν Ἀλπεων, περιλαμβάνει τὸ βόρειον τῆς Βλαχίας καὶ τὸ βορειοδυτικὸν τῆς Μολδαβίας.

2) Ἡ ζώνη τῶν λόφων, ἔνθα ὑπερτεροῦσιν αἱ βοσκαί, περιλαμβάνει τὸ πλεῖστον τῆς Μολδαβίας καὶ τὴν διάμεσον Βλαχίαν.

3) Ἡ ζώνη τοῦ Δουνάβεως, ἀπέραντος πεδιάς γενικῶς ἀργίλλο-σιλικώδης, πλουσίᾳ εἰς φυτικὴν γῆν, ὁμοίᾳ εἰς πολλὰ μέρη μὲ τὴν «Μαύρην γῆν» τῆς Ρωσσίας εὐφορωτάτῃ εἰς σιτηρὰ.

170. Τὸ ἐμπόριον. Ἡ Ρουμανία παρεδέχθη πρό τι-
νων ἐτῶν τὸ γαλλικὸν σύστημα τῶν νομισμάτων καὶ στα-
θμῶν. Ἡ Ρουμανικὴ Τράπεζα συνέστη τῷ 1865. Ἡ χώ-
ρα ἔχει πλῆθος πνηγύρεων ἐμπορικῶν. Ὀλίγιστα ὑπάρ-
χουν ὁδοί· ἡ μεγάλῃ ἐμπορικῇ ὁδῷ εἶναι ὁ ποταμὸς Δού-
ναβις δι' οὗ συγκοινωνοῦν ἀφ' ἐνὸς μὲ τὴν Βιέννην, ἀφ' ἐ-
τέρου δὲ μὲ τὸν Εὐξείνιον.

Τὸ ἐμπόριον τῶν Ἡγεμονιῶν τούτων, φθάνον περίπου τὰ
200 ἐκκτ. φράγκα, συνίσταται κατὰ μὲν τὴν εἰσαγωγὴν

εἰς ὑφάρματα, μηχανὰς, σιδηρουργήματα, βύμβακα, μέταλλα, καρπούς, καὶ χειροτεχνήματα· κατὰ δὲ τὴν ἐξαγωγὴν εἰς δημητριακοὺς καρπούς. Εἰς τὸ ἐμπόριον τοῦτο ἔρχεται πρώτη ἡ Αὐστρία, ἔπειτα ἡ Τουρκία, ἡ Ἰταλία, ἡ Γαλλία καὶ ἡ Ἀγγλία. Ἡ ἐξαγωγή φθάνει πρὸς 130 ἐκτ. φρ. ἡ δὲ εἰσαγωγή πρὸς 70 ἐκτ. Εἰς τὴν ἐξαγωγὴν πρωτεύει ἡ Ἑλληνικὴ καὶ Ἰταλικὴ σημαία.

Εἰς τὸ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐμπόριον τῶν Ἡγεμονιῶν κατὰ τὸ 1871 ἡ μὲν εἰσαγωγή ἐξ αὐτῶν ἦτο 3 $\frac{1}{2}$ ἐκτ. ἡ δὲ ἐξαγωγή 780 χιλ. δρχ.

179. Ἡ ποταμοπλοία τοῦ Δουνάβεως. Ὁ Δούναβις εἶναι ὁ σπουδαιότερος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης ὑπὸ πολιτικὴν καὶ ἐμπορικὴν ἑποψίν, διότι ὁ ποταμὸς οὗτος εἶναι ἡ μόνη μεγάλη πλευστὴ ὁδὸς ἣν ἔχει ἡ Εὐρώπη ἐκ τῆς δύσεως πρὸς τὴν ἀνατολήν, ὁδὸς ἥτις μετρεῖ ἑκτασιν δισχιλίων χιλιόμετρων καὶ ἥτις χάρις εἰς τὴν Λουδοβίκειον διώρυγα ἥτις ἐνώνει τὸν ποταμὸν τοῦτον μετὰ τοῦ Ρήνου, διέρχεται ὅλην τὴν Εὐρώπην καὶ φέρει ἀπὸ τῆς Βορείου εἰς τὴν Μαύρην θάλασσαν. Ἡ ποταμοπλοία ἀρχεται ἀπὸ τὴν Οὐλμην, ἀπὸ δὲ τῆς Δοναβέρδης ἀρχίζουν νὰ διαπλέωσιν αὐτὸν τὰ ἀτμόπλοια, Βουαρικὰ μὲν ἀπὸ Δοναβέρδης ἕως Linz, Αὐστριακὰ δὲ ἀπὸ Λίντζης μέχρι τῆς Μαύρης θαλάσσης. Τὰ ἀτμόπλοια ταῦτα τοῦ Αὐστριακοῦ Λόγῳ μεταφέρουν ἐτησίως ὑπὲρ τὰς 600 χιλ. ἐπιβατῶν καὶ ὑπὲρ τὰς 2 ἐκτ. τόνους ἐμπορευμάτων. Κυριώτεροι σταθμοὶ τῆς ποταμοπλοίας τοῦ μέσου Δουνάβεως εἶναι ἡ Βιέννη, Πέστη, Σεμλίνον καὶ Ὁρτοβα.

Ὁ δὲ κάτω Δούναβις, ὅστις διέρχεται τὰς Ἡγεμονίας, κυριωτέρους λιμένας ἔχει, τὸ Βελιγρὰδιον ἐν Σερβίᾳ, Γιουργιέβον ἐν Βλαχίᾳ καὶ ἄντικρυ τὸ Ρουτσούκιον ἐν Βουλγαρίᾳ, τὴν Ἰβραίλαν ἐν Βλαχίᾳ, τὸ Γαλάζιον καὶ Ἰσμαίλιον ἐν Μολδαυίᾳ.

Τὸ Γαλάζιον Galatz (60 χιλ. κτ.) εἶναι ὁ πρῶτος λιμὴν τοῦ Δουνάβεως, ἐξάρχων πληθὺς δημητριακῶν, ἐ-

λαιοσπόρων, ἔρια καὶ ξυλείαν δι' ὅλας τὰς παραλίους χώρας τῆς Μεσογείου καὶ διὰ τὴν Ἀγγλίαν καὶ λαμβάνει εἰς ἀντάλλαγμα ζάχαριν, ὑφάσματα καὶ νήματα, καπνὸν κτλ. Τὸ ἐμπόριον τοῦ Γαλαζίου εἶναι εἰς χεῖρας τῶν Ἑλλήνων καὶ Ἀγγλων. Τοῦ ἐλευθέρου τούτου λιμένος ἡ κίνησις εἶναι 2 χιλ. πλοίων. Πρὸς Α. τοῦ Γαλαζίου ἄρχεται μέγα δέλτα τελματώδες, τοῦ ὁποίου τὰ στόμια πλήρη ὕλης, ἐμποδίζουσι τὴν ποταροπλοίαν. Μεγάλα ἔργα ἐξετελέσθησαν ὅπως καταστῇ εὐπλευστότερον τὸ στόμιον τοῦ Σουλινᾶ, δι-
εθνῆς δὲ ἐταιρία ἐπεφορτίσθη ὅπως ἐπιτηρῇ τὴν καλὴν κατάστασιν τῶν ἐκβολῶν ποταμοῦ ὅστις εἶναι ἡ φυσικὴ ὁδὸς τοῦ ἐμπορίου σημαντικοῦ μέρους τῆς Εὐρώπης.

Τ μ ῆ μ α ΙΔ΄

Δ Α Ν Ι Μ Α Ρ Κ Ι Α.

(Επιφ. 443,000 □ χιλμ.—Πληθυσμὸς 4,700,000.)

180. **Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία.** Ἡ Δανιμαρχία **Danmark**, κεῖται μεταξὺ τῆς 5⁰ 44 καὶ 10⁰ 26 δυτ. μήκους καὶ μεταξὺ τῆς 54⁰ 30' καὶ 57⁰ 45 πλάτους. Ὁρίζεται δὲ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Πρωσσίας καὶ τῆς Βαλτικῆς, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ πορθμοῦ τῆς Σόνδας καὶ τοῦ Καττεγάτου δι' ὧν χωρίζεται ἀπὸ τῆς Σουηδίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Σκαγερβάνη καὶ τῆς βορείου θαλάσσης. Ἐχει δὲ ἐπιφάνειαν 39,000 □ χιλμ. καὶ μετὰ τῶν νήσων τῆς Ἰσλανδίας καὶ τῶν Φερόων 143,000 □ χιλμ.

Ἡ Δανιμαρχία ἀνήκει εἰς τὰ ὠκεάνεια κλίματα, ἡ θερμοκρασία αὐτῆς, ἰδίως εἰς τὰς νήσους εἶναι ὑγρὰ, σπανίως πολὺ ψυχρὰ, εἶναι χώρα τῶν χθαμαλῶν πεδιάδων, μὴ διαβρεχομένη ὑπὸ οὐδενὸς σπουδαίου ποταμοῦ. Ἀλλὰ πρότινων αἰώνων, ὁ Λιμ-Φιόρδ, μυχοὺς τελματώδης, διέτεμνε εἰς μέση τὴν χερσόνησον. Μεταξὺ αὐτῆς καὶ τῆς ἐσχατιᾶς

τῆς Σουηδίας, κείνται αἱ Δανικαὶ νῆσοι· ἡ Φιονία, χωριζομένη ἀπὸ τὴν χενσόνησον διὰ τοῦ Μικροῦ Βέλτου. Ἡ Σεελανδία χωριζομένη ἀπὸ τὴν Φιονίαν διὰ τοῦ Μεγάλου Βέλτου καὶ ἀπὸ τὴν ἰδίαν διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς Σούνδας, ἡ Λανγιλάνδη, ἡ Φαλστέρη, ἡ Βαρνχόλμη κτλ.

181. **Πληθυσμός.** Ὁ πληθυσμὸς τῆς Δανιμαρκίας εἶναι 1,720 χιλ. (χωρὶς τῆς Ἰσλανδίας καὶ τῶν Φερρών νήσων, αἵτινες ἔχουν 75 χιλ. κτ.) ἤτοι ἀναλογοῦν 45 κάτοικοι εἰς ἕκαστον □ χλμ. Ὁ πληθυσμὸς εἶναι πυνότερος εἰς τὴν Σεελανδίαν, ἀραιότερος δὲ εἰς τὴν δυτικὴν Ἰουτλάνδην.

Τὸ ἥμισυ σχεδὸν τοῦ πληθυσμοῦ τούτου (454 κατ. ἐπὶ χιλίων) ζῶσιν ἀπὸ τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐν πέμπτῳ (217 κατ. ἐπὶ χιλίων) ἀπὸ τὴν βιομηχανίαν. Ἡ ἐκπαίδευσις ἡ πρωτοβάθμιος εἶναι γενικὴ. Εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν ταύτην πρὸ πάντων καὶ εἰς τὴν φιλοπονίαν τῶν κατοίκων αὐτῆς ὀφείλει ἡ Δανιμαρκία τὴν εὐτυχίαν τῆς ἀγροτικῆς αὐτῆς οἰκονομίας. Δι' αὐτῶν οἱ Δανοὶ κατάρθωσαν νὰ καταλάβωσι ἐκλεκτὴν θέσιν μεταξὺ τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἔθνων, ὑπῆρξαν δὲ ἄλλοτε οἱ ἰσχυρότεροι λαοὶ τοῦ βορρᾶ καίτοι δὲ σήμερον ἐκπεπτωκότες, ἔχουν τὸ πλεονέκτημα νὰ κρατῶσι εἰς χεῖρας τῶν τὰς κλεῖς τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης.

182. **Ἡ Γεωργία.** Ἡ Δανιμαρκία εἶναι χώρα οὐσιωδῶς γεωργικὴ, συγκεκλιμένη ἐκ δύο μερῶν· 1) ἐκ τῆς Ἰουτλάνδης, ἧς τὸ δυτικὸν μέρος σύγκειται ἀπὸ χέρσους ἐκτάσεις, τελευματώδεις καὶ ὀλίγον παραγωγικὰς, ἀλλὰ τῆς ὁποίας τὸ ἀνατολικὸν καλῶς ποτιζόμενον, πλήρες λιμνῶν καλλιεργεῖται καλῶς καὶ εἶναι πλούσιον· 2) ἀπὸ τὰς νήσους, ἰδίως τῆς Σεελάνδης, καὶ τὰς νοτίους νήσους, αἵτινες εἰσὶν εὐφορώτατοι. Ἡ πρόδος τῆς Δανικῆς γεωργίας ὀφείλεται εἰς τὴν χρῆσιν τῶν νεωτέρων μεθόδων καὶ ἐργαλείων καὶ εἰς τὴν διάδοσιν τῆς ἀγροτικῆς ἐκπαιδεύσεως. Ὅλοι αἱ γεωργικαὶ τάξεις ἀπολαλοῦσιν παιδείας καὶ εὐ-

183. Μέσα της συγκοινωνίας. Ἐν τῇ Δανιμαρκίᾳ συγκειμένη ἀπὸ νήσους, ἡ συγκοινωνία γίνεται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ διὰ θαλάσσης. Ἐκ τῶν τριῶν στενῶν, δι' ὧν συγκοινωνεῖ ἡ Βαλτικὴ μὲ τὸν Καττεγάτην, τὸ σπουδαιότερον εἶναι ὁ πορθμός της Σόνδας, μήκος 4 χιλ. μέτρων. Τὰ διερχόμενα ἐκεῖθεν πλοῖα (25 χιλ. τὸ ἔτος) ἐπλήρωνον ἄλλοτε διόδια εἰς τὴν Δανικὴν κυβερνήσιν. Ἀλλὰ τὸ 1857 ἡ Δανιμαρκία παρητήθη τοῦ δικαιώματος τούτου, ἀποζημιωθείσα μὲ 170 ἑκτ. φρ.

Σιδηροδρόμους ἔχει ἡ Δανιμαρκία 400 χιλμ. Μία γραμμὴ διέρχεται τὴν Ἰουτλάνδην εἰς τὸ εὐφορώτερον αὐτῆς μέρος ἀπὸ Ἀαρ εἰς Ἀκλθόργ καὶ ἐνώνει τὸ ἀντ. στόμιον τοῦ Λυμφιόρδ· ἑτέρα γραμμὴ ἀναχωροῦσα ἀπὸ Γερμανίας λήγει εἰς Φριδερικίαν καὶ διὰ τῆς Φιονίας καὶ Σεελανδίας συγκοινωνεῖ μὲ τὴν Κοπενγχάγην, διὰ τριῶν δὲ διάπλων, μὴ ὑπερβαίνόντων τὰ 20 χιλ., θέτει εἰς συγκοινωνίαν τὴν Εὐρώπην μετὰ τῆς Σουηδίας.

Διάφοροι ἀτμοπλοῖα καὶ γραμμὰί ἐνοῦσι τὴν Κοπενγχάγην μὲ τὴν Σκανδιναβίαν, Πρωσίαν καὶ τὴν δυτικὴν Εὐρώπην.

184. Νομισματα, μέτρα καὶ σταθμά. Ἡ νομισματικὴ βῆσις εἶναι τὸ Ριζτῆλληρον = 2 φρ. 85, μονὰς βάρους εἶναι ἡ λίτρη = 500 γραμμᾶς = 155 δρμ. τουρκ. Μονὰς μήκους εἶναι ὁ ποῦς = 31 ἑκατοστ. τοῦ μέτρου, μέτρον χωρητικότητος εἶναι τὸ ροί = σχεδὸν μὲ τὴν λίτρην (0λιτ. 966) καὶ τόνος = 144 πότ.

185. Ἡ ναυτιλία. Ἡ ἐμπορικὴ ναυτιλία τῆς Δανιμαρκίας εἶναι 3,700 πλοῖα, 150 χιλ. τόνων. Ἡ δὲ γενικὴ κίνησις αὐτῆς εἶναι μετὰ τῆς ἀκτοπλοίας 3 ἑκτ. τόνων. Κυριώτεροι λιμένες εἶναι ἡ Κοπενχάγη, ἡ Ἀαλθόργη, ἡ Ἐλσενέρη, ἡ Ἀάρη.

186. Ἐμπόριον Τὸ ἐμπόριον τῆς Δανιμαρκίας, ἀκ-

μαῖον ἄλλοτε, ἐξέπεσε πολὺ μετὰ τὸν καταστρεπτικὸν πόλεμον τοῦ 1864, ὁ ὁποῖος τὴν ἐστέρησε τῶν λιμένων τοῦ Κιέλου, Ἀλτόνας, Φλενσβούργου κτλ. Σήμερον τὸ ἐμπόριόν της ἀνερχόμενον εἰς 160 ἐκτ. φρ. συνίσταται ἐν μὲν τῇ ἐξαγωγῇ εἰς ἀποικιακὰ, γαιάνθρακας, σίδηρον, μέταλλα, ἔλαιον, ὀρίζαν, πνεύματα, καπνὸν, ὑφάσματα βαμβάκερά καὶ μάλλινα. Ἐν δὲ τῇ ἐξαγωγῇ εἰς δημητριακὰ καὶ ἄλευρα, βούτυρον καὶ προϊόντα τῆς ἀλιείας.

Ἡ Ἀγγλία εἶναι ἡ χώρα μεθ' ἧς ἡ Δανιμαρκία ἐνεργεῖ τὸ μεγαλειότερον ἐμπόριον. Ἐρχονται κατόπιν ἡ Σουηδία, Νορβηγία, Πρωσσία, Ὁλλανδία κτλ. Τὸ μετὰ τῆς Γαλλίας ἐμπόριον εἶναι ἀσήμαντον μόλις 2 ¹/₂ ἑκατομμύρια φράγκων.

187. **ΚΟΠΕΝΧΑΓΗ.** Ἡ Δανιμαρκία μίαν μόνον ἔχει μεγαλοῦπολιν ἀπὸ 100 χιλ. ψυχῶν. Αὕτη εἶναι ἡ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου ΚΟΠΕΝΧΑΓΗ, ἔχουσα 170 χιλ. κατ. καὶ ἐνεργοῦσα μόνον τὸ ἥμισυ καὶ πλεον τοῦ Δανικοῦ ἐμπορίου. Εἶναι συγχρόνως πόλις τῶν γραμμάτων, πολεμικὸς ναύσταθμος καὶ τὸ μόνον μέρος ἐνθα ἡ βιομηχανία ἔχει τινα ζωρότητα. Κεῖται ἐπὶ τοῦ Σονδίου πορθμοῦ, ὅστις εἶναι ἡ μεγάλη θαλάσσιος ὁδὸς μετὰξὺ τῆς Βορείου καὶ Βαλτικῆς θαλάσσης. Τὸ χωρίζον τὴν Σεελάνδην ἀπὸ τὴν μικρὰν νῆσον Ἀμαγέρην στενὸν χρησιμεύει εἰς αὐτὴν ὡς λιμὴν ἐν ᾧ ἡ κίνησις τῆς ναυτιλίας εἶναι 20 χιλ. πλοίων. Ἡ Κοπενχάγη εἶναι ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς Σεελάνδης, τὸ δὲ προάστειον αὐτῆς Φρεδερικιὰς ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τῆς Ἀμαγέρης.

188. Ἀ π ὶ ὥ τ ε ρ α ι κ τ ῆ σ ε ι ς Ἡ Δανιμαρκία ἐξουσιάζει τὴν Ἰσλανδίαν, τὰς πρὸς Ν. αὐτῆς Φερόας νήσους, τὴν Γροελανδίαν καὶ τὴν νῆσον τοῦ Σταυροῦ.

Ἡ Ἰσλανδία (ἥτοι γῆ τοῦ πάγου) κεῖται πρὸς τὸ Β. Δ. τῆς Εὐρώπης, ἔχει ἑκτασιν μείζονα τῆς κυρίως Δανιμαρκίας ἀλλὰ κατοίκους 70 χιλ. Χώρα ψυχρὰ, ἄγονος, περίφημος διὰ τὰς γραφικὰς τοποθεσίας της, τὰ ἡφαιστιογενῆ προ-

ύοντα της καὶ μεταξύ τῶν ἄλλων διὰ τὰ ἀναπηδῶντα ὕδα-
τα καλούμενα **Geisers**, ἔχοντα θερμοκρασίαν 100 °. Οἱ
κῆτοιχοι καταγίνονται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ ἀλιεῖαν·
πρωτεύουσα ἡ Ρεϊκιάβίκη ἐπὶ τῆς Ν. Δ. ἀκτῆς.

Αἱ Φερόαι νῆσοι πρὸς τὸ ΝΑ. τῶν Βρεττανικῶν, ὧν προϊόντα
εἶναι ποίμνια, φυτὰ ἀντισκορβουτικά καὶ πτῖλα εἰδους νη-
σῶν eiders, γνωστῶν διὰ τὴν λεπτότητα καὶ θερμαγωγὸν
τῶν πτερῶν των. Τὸ ἐμπόριον τῆς Δανιμαρκίας μετὰ τῶν
κτῆσεών της τούτων εἶναι ἀσήμαντον, πολὺ δὲ μικρὸν μετὰ
τῆς Γροελανδίας ἔνθα αἱ φῶκαι καὶ ὁ πρυόλιθος εἰσὶ τὰ μό-
να τῆς ἀνταλλαγῆς ἀντικείμενα.

Τ μ . ἤ μ α Ι Ε ο ν

ΣΟΥΗΔΙΑ καὶ ΝΟΡΒΕΓΙΑ.

(Επιφ. 756,000 □ χιλίμ.—Πληθυσμὸς 5,900,000 κατ.)

189. **Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία.** Ἡ Σκανδιναυικὴ χερ-
σόνησος, περιλαμβάνουσα τὴν Σουηδίαν καὶ Νορβηγίαν, κεῖται
εἰς τὸ Β. τῆς Εὐρώπης μεταξύ τῆς 55⁰ καὶ 37⁰ Β. πλά-
τους, περικυκλουμένη ἀπὸ θάλασσαν καὶ συνδεομένη μετὰ
τῆς Ρωσσίας, διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Λαπωνίας. Ὅριζεται πρὸς
Ν. ὑπὸ τῶν πορθμῶν τῆς Βαλτικῆς πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Βαλ-
τικῆς καὶ τῆς Ρωσσίας, πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ παγωμένου Ὁκεα-
νοῦ καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ ἰδίου καὶ τῆς Β. θαλάσσης. Ἐχει
ἐπιφάνειαν 756 χ. □ χμ. ἐξ ὧν 441 χιλ. ἡ Σουηδία καὶ
315 ἡ Νορβηγία. Αἱ ἀκταὶ αὐτῶν, 10 χ. χμ. ἐκτάσεως δια-
τέμνονται ὑπὸ ἀπείρων στενῶν μυχῶν fiords καταλληλοτά-
των διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ναυτιλίας.

Ἡ μὲν Σουηδία εἶναι ἐν γένει ἐπίπεδος, ἡ δὲ Νορβηγία
ὄρεινὴ παντοῦ σχεδόν. Αἱ Σκανδιναυικαὶ Ἀλπεις, ὧν αἱ ὑ-
ψηλότεραι κορυφαὶ φθάνουν εἰς ὕψος 2600 μέτρων, διήκουσι

ἀπὸ Β. πρὸς Ν. κατὰ μῆκος ὅλης τῆς χερσονήσου. Κυριώτεροι δὲ ποταμοὶ εἶναι ὁ Γλόμενος, ὁ Τορνέας, ὁ Γότας κτλ. Λίμναι δὲ ὑπάρχουν παντοῦ, ὧν ἐπισημότεραι ἡ Βέττερ, ἡ Βέρνερ καὶ ἡ Μακάρη.

Κλίμα ἐπικρατοῦν εἶναι τὸ ὠκεάνειον· ἀλλ' εἰς μὲν τὴν Νορβηγίαν τὸ ψῦχος μετριάζεται ὑπὸ τοῦ ἐγκολπίου ρεύματος, εἶναι δὲ δριμύτατον ἕνεκα τοῦ ὕψους καὶ πλάτους ἐπὶ τῶν ὄροπεδίων καὶ εἰς τὸ Β. τῆς χερσονήσου. Τὰ θέρη εἰσὶν βραχέα, ἀλλὰ θερμότατα ἕνεκα τῆς μεγάλης διαρκείας τῶν ἡμερῶν. Τὰ φυτὰ θλαστάνουν ἐν διχαστήματι ὀλίγων ἐβδόμαδων μετὰ θαυμασίας ταχύτητος. Παντοῦ δὲ ἡ ἀτμοσφαῖρα ὑγιεινὴ.

190. Πληθυσμὸς. Ὁ πληθυσμὸς τῆς χερσονήσου εἶναι 5,900,000 ἐξ ὧν ἡ μὲν Σουηδία ἔχει 4,200,000, ἡ δὲ Νορβηγία 1,700,000 ἥτοι ἀναλογοῦν 7 κάτοικοι εἰς ἕκαστον □ χιλιόμ., πυκνότερος εἶναι ὁ πληθυσμὸς εἰς τὰς νοτίους χώρας τῶν ἀκτῶν τῆς Γοτθίας, ἀραιότερος δὲ εἰς τὰς βορείους. Ἐπικρατέστερος δὲ εἶναι ὁ γεωργικὸς καὶ ἀγροτικὸς.

Τρεῖς λαοὶ κατοικοῦσι τὴν χερσονήσον, οἱ Σουηδοί, Νορβηγοὶ καὶ Λάπωνες. Ἡ ἐκπαίδευσις εἶναι γενικὴ, ἡ δὲ ἀγροτικὴ ἰδίως καὶ ἡ βιομηχανικὴ εἶναι ἀντικείμενον εἰδικῶν σπουδῶν. Οἱ Σκανδιναβοὶ τῆς Β. χερσονήσου, ὡς καὶ οἱ τῆς Ίουτλάνδης ὀφείλουσιν εἰς τὰς ἀρετὰς τῆς φιλοπονίας καὶ τῆς οἰκονομίας τὴν ὑπαρξίν καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὰ νότια καὶ κεντρικὰ τῆν Σκανδιναβίαν μέρη ὅσον ἐπιτρέπει αὐτοῖς τὸ ψυχρὸν κλίμα καὶ τὸ γρανιτώδες ἔδαφος τῆς χώρας αὐτῶν.

191 Ἡ Γεωργία. Ἡ Σκανδιναβία, ἀποτελουμένη ἀπὸ γρανιτώδη καὶ σκληρὰ πετρώματα, δὲν εἶναι χώρα οὐσιωδῶς γεωργικὴ. Τὸ ἥμισυ αὐτῆς καλύπτεται ἀπὸ δάση πίτυος καὶ ἐλάτης, ὑπάρχουν καὶ πλῆθος φηγῶν, δρυῶν καὶ σημύδων. Ἀπὸ μόνην τὴν δασονομίαν ἡ Νορβηγία κερδίζει περίπου 100 ἑκατ. ἐτησίως, ἐξάγουσα ξυλείαν εἰς τὰς παρακει-

ρένας χώρας. Ἐξ ὧν τῶν δένδρων τῆς Νορβηγίας ἡ σημερινή ὑποφέρει τὸ μεγαλύτερον ψυχὸς ἀπαντωμένη μέχρι τῆς 66⁰ πλάτος, ἐνῶ αἱ δρυς, αἱ φηγοί, αἱ φιλύρκι φθάνουν μέχρι τῆς 62⁰ κερασφόρα δὲ τινὰ δένδρα (μυλέακι κερασέακι) αὐξοῦσι μέχρι τῆς 64⁰.

Χέρστοι γὰρ ὑπάρχουν πολυάριθμοι, ὥστε ἐν Σουηδία μόνον 2 ¹/₂ ἑκατ. ἡec γαιῶν καλλιεργοῦνται, ἐν δὲ Νορβηγία 700 χιλ. ἡec. Διὰ τοῦτο ἡ χώρα δὲν παράγει ἀρκετὰ δημητριακὰ, ἐξ ὧν ἡ μὲν τοῦ σίτου καλλιέργεια δὲν υπερβαίνει τὴν 62⁰ πλάτους, ἡ βρίζα μέχρι τῆς 64⁰ καὶ ἡ κριθὴ μέχρι τῆς 68⁰. Τὰ γεώμηλα καλλιεργοῦνται πολὺ, ὡς ὑποφέροντα τὸ ψυχὸς. Εἰς τὰ βορειότατα δὲ μέρη, ὅπου τὰ δένδρα δὲν ἀντέχουν ὑπάρχουν ἄλλα χρήσιμα φυτὰ, ὡς οἱ λειχῆνες καὶ τὰ φύκη συνήθως τροφὴ τῶν ῥέννων.

Κ τ η ν ο τ ρ ο φ ί α. Οἱ λειμῶνες καὶ αἱ φυσικαὶ βοσκαὶ (2 περίπου ἑκατ. ἡec ἐν Σουηδία, εἰς καλῆς ποιότητος καὶ τρέφουν πολυάριθμα ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων (1,600,000 κεφ.) κερασφόρων (2 ἑκατ.) καὶ ἵππων (¹/₂ ἑκατ.)

Ζῶον πολύτιμον εἰς τὰ Β. μέρη εἶναι ὁ τάρανδος ἢ ἱππέλαφος, τοῦ ὁποίου τὸ γάλα καὶ τὸ κρέας χρησιμεύουν πρὸς τροφήν καὶ τὸ ὅποιον σύρει τὰ ἔλκηθρα ἐπὶ τῆς χιόνος καὶ τοῦ πάγου μετὰ παραδόξου ταχύτητος. Ὑπάρχουν δὲ καὶ ζῶα ὧν τὰ δέρματα χρησιμεύουν ὡς μηλωταί, ὅσον οἱ πάγουροι, ἀλώπεκες, καὶ αἱ λεπτόπτιλοι νῆσσαι.

192. Βιομηχανία. Πρώτη ἐν Σουηδία εἶναι ἡ μεταλλουργικὴ βιομηχανία. Ἡ παραγωγή τοῦ σιδήρου, ὅστις εἶναι ἐξαιρέτου ποιότητος, φθάνει τὰ 5 ἑκατ. καντάρια, τοῦ χαλκοῦ δὲ 25 χιλ. Ἡ Σκανδιναυικὴ βιομηχανία ἀπασχολεῖ 40 χ. ἐργάτας, διεσπαρμένους εἰς τρεῖς χιλιάδας ἐργοστάσια, ὧν τὰ κυριώτερα ἀντικείμενα εἶναι βαμβακερὰ, ροῦχα, πνεύματα. Ἡ σκανδινοποία ἐπασχολεῖ ἐν Νορβηγία 8000 ἐργάτας.

Ἡ Σκανδιναυία παρουσιάζει βιομηχανικὴν ἐνεργητικότητα φύσεως ὅπως ἰδιαζούσης· εἶναι ἡ οἰκιακὴ χειροτεχνία, ἥτις γίνεται ἐντὸς τῶν οἰκογενειῶν κατὰ τὰς μακρὰς τοῦ χειμῶ-

νος νύκτας. Οί χωρικοί μὴ δυνάμενοι νὰ εὕρωσιν ἐπικερδῇ ἐργασίαν ἐκτός, ἐργάζονται ἐντὸς τῶν οἴκων των καὶ κατασκευάζουσι μετ' ἀξιοσημειώτου ἐπιδεξιότητος, ἔπιπλα, ξύλινα ὠρολόγια, ὅπλα κτλ.

193. **Ἀ λ ι ε ί α.** Χώρα ὡς ἡ Νορβηγία διατεταγμένη πανταχόθεν ὑπὸ βαθέων κόλπων, περικυκλούμενη ἀπὸ μυριάδας νησιδίων ἤτο θαυμασίως προωρισμένη ὅπως καταστῇ κέντρον ζωηρὸν τῆς ἀλιείας. Οἱ ὀνίσκοι (μουρούναι), αἱ μαινίδες (βέγκαι) εἰσὶν ἀφθονώταται εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς. Μέγα μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Νορβηγίας ἀσχολεῖται εἰς τὴν ἀλίειαν τοῦ ὀνίσκου, τελουμένην περὶ τὰς ἀρχὰς Ἰανουαρίου εἰς τὰς νήσους Λοφοδίνας, μὲ πλοιάρια μικρὰ κατασκευασμένα ἀπὸ ἐλάτην καὶ λεπτοτάτας σαλίδας καὶ ἐν μόνον ἔχοντα ἱστίον. Καθ' ὃν δὲ χρόνον ἡ Β. Νορβηγία ἀσχολεῖται εἰς τὴν ἀλιείαν τοῦ ὀνίσκου ἡ Ν. ἐτοιμάζεται διὰ τὴν ἀλιείαν τῶν βέγκων· ἐπέκεινα τῶν 6,000 πλοίων εἶναι προωρισμένα διὰ τὴν ἀλιείαν ταύτην ἀπασχολοῦσαν 30 χ. ἀτόμων. Ἡ παρασκευὴ δὲ αὐτῶν κατὰ τὸν χειμῶνα ἐπασχολεῖ 50 χιλ. Τὸ ἐτήσιον προϊόν τῆς ἀλιείας φθάνει τὰ 37 ἑκατ. φρ.

194. **Μέσα τῆς συγκοινωνίας.** Ἡ Σκανδιναυικὴ χερσόνησος ἔχει ὀλιγίστας ὁδοὺς (30 χιλ. χιλιόμ.) καὶ ἐκ τούτου ἡ δυσκολία τῆς ἐκμεταλλεύσεως τῶν δασῶν καὶ μεταλλείων. Ἐν τούτοις οἱ στενοὶ κόλποι, οἱ εἰσχωροῦντες πολὺ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας, ἀντικαθιστῶσι τὰς ὁδοὺς ἐν Νορβηγίᾳ καὶ τῇ κυρίως Σουηδίᾳ. Ἡ ἐσωτερικὴ συγκοινωνία γίνεται εὐκόλως διὰ τῶν λιμνῶν τὰς ὁποίας διαπλέουσιν ἐλαφρὰ ἀτμόπλοια ὡς συγκοινωνούσας διὰ τῶν διωρύγων.

Οἱ σιδηρόδρομοι προώδευσαν εἰς τὴν νότιον Σουηδίαν, ἔχοντες μῆκος 2 χιλ. χιλιόμ. Τῶν δὲ τηλεγράφων τὸ μῆκος εἶναι 5,700 χμ. ἐν Σουηδίᾳ καὶ 3,000 χμ. ἐν Νορβηγίᾳ.

195. **Τὰ νομίσματα καὶ μέτρα** Ἐν Σουηδίᾳ ἡ νομισματικὴ μονὰς εἶναι τὸ ρίξτάλληρον, ἰσοδυναμοῦν μὲ 1 φρ. 42 ἑκατοστὰ καὶ διακρούμενον εἰς 100 ores. Πραγματικὰ νομίσματα εἶναι:

- α) Χρυσά. Δουκάτον=11 φρ. 66 καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ.
 β) Ἀργυρᾶ. Ριζτάλληρον=5 φρ. 78 καὶ τὸ ἥμισυ αὐτοῦ.

Μονὰς τοῦ μήκους εἶναι ὁ ποῦς, fot,=0 μ. 29.

Μονὰς τοῦ βάρους εἶναι ἡ λίτρα=423 γραμ. γαλλικὰ.

Ἐν Νορβηγίᾳ ὁ ποῦς εἶναι ἴσος μὲ 31 ἑκατοστὸν τοῦ μ.
 ἡ δὲ λίτρα=498 γραμ. Τὸ δὲ πὸτ ὅμοιον μὲ τὸ τῆς Δανι-
 μαρκίας.

Πιστωτικὰ καθιδρύματα. Ἐν Σουηδίᾳ, ἡ Τράπεζα τοῦ βασιλείου τῆς Σουηδίας, ἡ τῆς κτηματικῆς πίστεως. Ἐν Νορβηγίᾳ, ἡ τράπεζα τῆς Νορβηγίας καὶ ἡ ὑποθηκευτικὴ τράπεζα.

196. Ἡ ναυτιλία. Ἡ ἐμπορικὴ ναυτιλία εἶναι περὶπου 2 ἑκατ. τόνων, ἐξ ὧν 220 χ. ἀνήκουν εἰς τὴν Σουηδίαν καὶ 1,760,000 εἰς τὴν Νορβηγίαν. Ἡ κίνησις τῆς ναυτιλίας εἶναι περὶπου 7 1/2 ἑκατ. τόνων, ἀλλ' εἰς αὐτὴν μέγα μέρος κατέχουν οἱ ἀπόπλοι καὶ κατάπλοι τῶν ἀλιευτικῶν πλοιαρίων. Οἱ κυριώτεροι λιμένες εἶναι ἡ Στοκχόλμη, ἡ Γαιτεβούργη, ἡ Μαλμὸν, ἡ Ἐλσινβόργη ἐν Σουηδίᾳ· ἡ Βέργη, Χριστιανία, Δράμμη ἐν Νορβηγίᾳ.

197. Τὸ ἐμπόριον. Τὸ ἐμπόριον εἶναι μετριώτατον, διότι ἡ χώρα δὲν εἶναι τόσον πλουσία. Δὲν υπερβαίνει τὰ 500 ἑκατ. φρ. καὶ συνίσταται ἐν μὲν τῇ εἰσαγωγῇ, εἰς ζάχαριν, καφφέ, βαμβάκια, ἔρια, καπνὸν, γαιάνθρακας, δέρματα, οἶνους καὶ πνεύματα, (270 ἑκατ. φρ.). Ἐν δὲ τῇ ἐξαγωγῇ εἰς ξυλείαν (δοκοὺς, σανίδας), εἰς δημητριακὰ (βρίζαν, κριθὴν), εἰς σιδήρον, χυτοσίδηρον καὶ χάλυβα, εἰς διάφορα μεταλλεύματα, πίσσαν, ἰχθεῖς, μηλωτάς.

Ἡ Ἀγγλία ἔχει τὸ τρίτον καὶ ἐπέκεινα τοῦ Σκανδιναυικοῦ ἐμπορίου, κατόπιν ἔρχεται ἡ Β. Γερμανία καὶ Δανιμαρκία, τρίτῃ ἡ Γαλλία, κατόπιν ἡ Ρωσσία, Πρωσσία καὶ Ἀμερικὴ.—Ὡς πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἡ Σουηδία οὔτε κἄν φαίνεται εἰς τοὺς πίνακας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐμπορίου.

198. Αἱ μεγαλουπόλεις. Ἡ Σκανδιναυική χερσόνησος ἀριθμεῖ τρεῖς πόλεις ἐχούσας πληθυσμὸν ἀπὸ 30 ἕως 100 χιλ. καὶ μίαν πόλιν ὑπερβαίνουσαν τὰς 100 χιλιάδ. αὕτη εἶναι·

Ἡ ΣΤΟΚΧΟΛΜΗ (135,000 κατ.) πρωτεύουσα τῆς Σουηδίας, κειμένη εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ λιμένος Μαιλάρης ἐπὶ ὀκτὼ νησιδρίων πανταχόθεν διατεμνομένη ὑπὸ διωρύγων. Διὰ τοῦτο ἐπεκλήθη Βενετία τοῦ Βορρᾶ. Ὁ λιμὴν της εἶναι ἐξαίρετος, ἀλλ' ἡ εἴσοδος του ἐπικίνδυνος. Ἔχει σχέσεις μὲ ὅλους τοὺς λιμένας τῆς Βαλτικῆς καὶ βορείου θαλάσσης.

Χρσ τιανία (65 χ. κ.) πρωτεύουσα τῆς Νορβηγίας ἐμπορικωτάτη πόλις, μὴ ἔχουσα ὅμως λιμένα εὐπρόσιτον, διὰ τοῦτο τὰ πλοῖα σταματῶσιν εἰς Δράμμην ὅπως φορτώσῃσι ξυλείαν καὶ πίσσιν τῆς Νορβηγίας καὶ ἐκφορτώσῃσι τὰ χρησιμεύοντα τῇ χώρᾳ χειροτεχνήματα.

Τ μ ᾽ ἦ μ α Ι Σ Τ'.

Η Ρ Ω Σ Σ Ι Α.

(Ἐπιφ. 8,697,000 □ χμ. ἐκτὸς τῆς Σιβηρίας. Πληθυσμὸς 77 ἑκατ.)

199. Ἡ φυσικὴ γεωγραφία Εἰσερχόμεθα εἰς κράτος τὸ ὁποῖον ἕνεκα τῆς θέσεώς του, ἕνεκα τῶν συγκροτούσων αὐτὸ διαφόρων ἐθνικοτήτων, φαίνεται ὅτι προώρισται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ἐνδιαμέσον τι μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας καὶ νὰ διχάσῃ ἐν τῇ Ἀνατολῇ τὸν πολιτισμὸν τῆς Δύσεως.

Ἡ Ῥωστικὴ αὐτοκρατορία εἶναι ἀπέραντος· κατέχει ὅλον τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Εὐρώπης μεταξὺ τῆς 40° 30' καὶ 70 πλάτους καὶ μεταξὺ τῆς 15° 30' καὶ 60° ἀνατολικοῦ μήκους. Ὅρια αὐτῆς εἶναι πρὸς Β. ὁ παγωμένος ὠκεανὸς καὶ ἡ λευκὴ θάλασσα πρὸς Δ. ἡ Νορβηγία καὶ ἡ Σουηδία, ἡ Βαλτικὴ θάλασσα, ἡ Πρωσία, ἡ Αὐστρουγγαρία καὶ ἡ Ρουμανία, ἀφ' ἧς χωρίζεται διὰ τοῦ Προύθου, πρὸς Ν. ἡ

Τουρκία, ἡ Μαύρη θάλασσα, ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία καὶ ἡ Περσία, πρὸς Α. δὲ ἡ Κασπία καὶ αἱ Ἀσιατικαὶ ἐπαρχίαι τοῦ Ῥωσικοῦ κράτους, κείμεναι πρὸς Α. τοῦ Οὐράλ ποταμοῦ καὶ τῶν Οὐρζλίων ὀρέων.

Ἡ ἐπιφάνειά της εἶναι περίπου 5,697,000 □ χμ. (ἐξ ὧν 381 χιλ. ἔχει ἡ Φιλανδία, 121 χιλ. ἡ Πολωνία, 255 χιλ. τὸ Εὐρωπαϊκὸν μέρος καὶ αἱ καυκάσιαι ἡγεμονίαι καὶ 4,938,000 ἡ καθυπὸ Εὐρωπαϊκὴ Ῥωσία). Ἡ Ῥωσικὴ αὐτοκρατορία λοιπὸν κατέχει ἐπιφάνειαν περισσοτέραν ἀπὸ τὸ ἥμισυ τῆς ὅλης Εὐρώπης, καὶ μετὰ τῆς Σιβηρίας (ἐχούσης 14,481,000 □ χμ. ἔχει ἔκτασιν τὸ ὅλον 20,402,000 □ χμ. ἦτοι διπλὴν ἀπὸ τὴν τῆς Εὐρώπης (10,176,000 □ χμ.).

Κλίμα. Τῆς Ῥωσίας τὸ μὲν Β. μέρος ἀνήκει εἰς τὸ ὑπερβόρειον κλίμα, (ἐνθα αἱ μακραὶ τοῦ χειμῶνος νύκτες διαρκοῦσιν ἐπέκεινα τῶν 24 ὥρῶν καὶ ὅπου ἡ μέση θερμοκρασία κατὰ τὰ $\frac{2}{3}$ τοῦ ἔτους εἶναι κάτω τοῦ 0 καὶ δὲν ἐπιτρέπεται οὐδεμίαν καλλιέργειαν) τὸ δὲ ἐπίλοιπον μέρος εἰς τὰ ὠκεάνεια κλίματα (ἐνθα ὑπάρχει μεγάλη διαφορὰ θερμοκρασίας μεταξὺ θέρους καὶ χειμῶνος π. χ. εἰς Μόσχαν ἡ μέση θερμοκρασία κατὰ τὸν ψυχρότερον μῆνα εἶναι—10° κατὰ δὲ τὸν θερμότερον +17 ὥστε, διαφορὰ 27 βαθμῶν). Εἰς Σιβηρίαν ἡ θερμοκρασία εἶναι ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ χειμῶνος πολὺ κατωτέρα ἀπὸ τὴν τῆς βορ. Ῥωσίας. Εἰς Γακουστήν, 65° πλάτους, παρατηρήθη ψῦχος 54°. Ὁ χειμὼν παρατείνεται εἰς μέγα μέρος τῆς Ῥωσίας, περίπου ἐξ μῆνας. Ἡ χιὼν καλύπτει τὸ ἔδαφος ἀπὸ τοῦ Σεπτεμβρίου ἔχουσα πάχος ἀρκετῶν μέτρων. Παγερὸς ἄνεμος τὴν ὑψώνει ἐν εἴδει ἀνεμοστροβίλου καὶ οὕτω σχηματίζονται ἀληθεὶς καταιγίδες διαρκοῦσαι πολλὰς ἡμέρας metel καλούμεναι καὶ καταστρέφουσαι ὀλόκληρα χωρία.

Χώρα πεδινὴ ἡ Ῥωσία δὲν ἔχει ὄρια παρὰ εἰς τὰ ἄκρα αὐτῆς, τὰ Οὐράλια καὶ τὰ Καυκάσια· τὸ ἐπίλοιπον συρρίνισται εἰς λόφους καὶ ὄροπέδια, ἔχει ὅμως τοὺς μενα-

λειτέρους ποταμούς τῆς Εὐρώπης ἐν αἷς ὁ Πετσχόρκε, ὁ Δουίνας, ὁ Ὀνέγκας, χυνόμενοι εἰς τὸν βορ. παγωμένον ὠκεανόν· ὁ Νεύας, ὁ Δίνας ὁ Νιέμινος εἰς τὴν Βαλτικὴν, ὁ Δνείπερος (ἢ Βορυσθένης) ὁ Δὼν εἰς τὸν Εὐξείνιον, τέλος ὁ Βόλγκας (3,500 χλμ.) καὶ Οὐράλῃς χυνόμενοι εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν. Λίμναι δὲ ἐπιστημότεραι ἡ Λαδόγα, Ὀνεγα, ἡ Πείπος, ἡ Ἰλμενος, ἡ Μελίγη, ἡ Κασπία θάλασσα.

200. **Πληθυσμὸς.** Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ρωσσίας εἶναι 77 ἐκτ. ἐξ ὧν 69 ἐκτ. ἐν Εὐρώπῃ, ἥτοι ἀναλογοῦν 12 κτ. εἰς ἕκαστον □ χλμ.—Ἀρχιότερος εἶναι ὁ πληθυσμὸς εἰς τὰ βόρεια μέρη, πυκνότερος δὲ εἰς τὴν διοίκησιν τῆς Μόσχας. Οἱ κάτοικοι τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσσίας ἀνήκουν εἰς φυλὰς πολλὰ διαφόρους, πρεσβευούσας διαφόρους θρησκείας. Ἐπικρατοῦσα δὲ ἡ Ὀρθόδοξος Ἀνατολικὴ ἀριθμεῖ 52 $\frac{1}{2}$ ἑκατομμύριον.

Αἱ διαφοραὶ δὲ αὗται φυλαὶ αἱ συγκροτοῦσαι τὴν Εὐρωπαϊκὴν Ρωσσίαν πολλὰ ἀπέχουν τοῦ νὰ εὐρίσκωνται εἰς τὸν αὐτὸν βαθμὸν τοῦ πολιτισμοῦ. Οἱ μὲν κάτοικοι τοῦ βορρῆ παρχειλυμένοι ἀπὸ τὸ παγετῶδες κλίμα καὶ ὅλοι σχεδὸν (ἐκτὸς τῶν Φιλανδῶν) ἀπαίδευτοι, εἰσὶν ἀρχιότατα διεσπαρμένοι καὶ πολὺ ὀπισθοδρομημένοι· οἱ δὲ κάτοικοι τῶν νοτιανατολικῶν χωρῶν εἶναι ἐπίσης ἀμαθεῖς καὶ δικάουν, ἐκτὸς τῶν ἐν ταῖς πόλεσι, βίον νομαδικόν, βίον καθ' ὃν ὁ ἄνθρωπος ἀποζεῖ ἀπὸ τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς χωρὶς αὐτὸς νὰ προσθέσῃ τι διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ φιλοπονίας καὶ χωρὶς νὰ χαρῆξῃ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τὸν τύπον τῆς ἐργασίας καὶ προσωπικότητός του. Αἱ κεντρικαὶ ὁμῶς χώραι καὶ αἱ δυτικαὶ διατελοῦσιν εἰς ὀλίγον κρείσσονα ἠθικὴν κατάστασιν, ἀλλ' ὁ βίος ἐν αὐταῖς εἶναι σχεδὸν ἀγροτικός, ἡ ἐνεργητικότης σερεῖται ἐλαττηρίου, βασιλεύει δὲ ἡ μεγάλῃ ἰδιοκτησία. Ἡ ἀμάθεια καὶ ἡ ἀμεριμνησία περὶ τῆς αὔριον εἶναι τὰ δύο μεγάλῃ ἐλαττώματα τῶν χωρικῶν. Ἐν τούτοις ἡ κατασκευὴ σιδηροδρόμων καὶ ἡ ἀπελευθέρωσις τῶν δουλοπρακτικῶν ἤρχισαν νὰ ἀνοίγωσιν νέαν ἠθικὴν ἐποχὴν διὰ τὴν Ρωσίαν.

201. **Ἡ Γεωργία.** Ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς ἡ Ρωσσία παρουσιάζει πλείστας διαφορὰς εἰς τὰς ἀπεράντους ἐκτάσεις τῶν χωρῶν τῆς. Αἱ μὲν βορειότεραι χῶραι, Λαπωνία, βορ. Φιλανδία, Ἀρχάγγελος κτλ. στεροῦνται καλλιιεργείας. Ἐκεῖ τὸ ἔδαφος καλύπτεται ἀπὸ ἐκτεταμένα ἔλη τυρβώδη, διατεμνόμενα ὑπὸ στρωμάτων πετρωδῶν, ἐν οἷς φύονται τὰ φύκη, μόνον δὲ ζῶον εἶναι ὁ τάρανδος. Εἰς τὰς κεντρικὰς ὁμῶς ἐπαρχίας, πρὸς Ν. τῆς Μόσχας καὶ πέραν τοῦ Βόλγα πρὸς Α. ἔνθα μέρος γαιῶν ἐξαιρετικῶς εὐφώρων καλοῦνται Μαῦροι γαῖαι, καλλιεργεῖται ἡ βρύζα, ὁ σῖτος, ἡ κριθή, καὶ ὁ κέγγρος. Αὗται εἶναι αἱ κατ' ἐξοχὴν γεωργικαὶ χῶραι τῆς Ρωσσίας. Οἱ καλλίτεροι σῖτοι εἶναι τῶν διοικήσεων τῆς Κιέβης, Ροδολίας, Βασσαραβίας, κατόπιν ἔρχονται οἱ τῆς Πολωνίας καὶ τῶν πεδιάδων τοῦ Βόλγα. Ἡ ἐτησίᾳ παραγωγή τῶν δημητριακῶν ἐν τῇ Εὐρωπ. Ρωσσίᾳ ἐκτιμᾶται εἰς 400 ἐκτ. ἑκατολίτρων· τούτων τὸ μεγαλύτερον μέρος ἀπορροφᾷ ἡ ἐσωτερικὴ κατανάλωσις, ἡ δὲ ἐξαγωγή κατ' ἔτος δὲν ὑπερβαίνει τὰ 12 ἐκτ. ἑκατόλιτρα. Τὸ περίσσευμα τοῦτο μεταβαίνει μέρος μὲν εἰς τὴν Δύσιν διὰ μέσου τοῦ Ρήγα, Πετροπόλεως, Δανζίκης ἐν Πρωσσίᾳ, μέρος δὲ εἰς τὴν ἀντ. δι' Ὁδησοῦ καὶ Ταϊγανίου.

Εἰς τὰς κεντρικὰς χώρας καλλιεργεῖται πολὺ τὸ λινον διδόν εἰσόδημα 150 ἐκτ. φρ. καὶ τὸ κάνναβι, φέον 22 ἐκτ. φρ. Σημαντικὴν ἐπίσης πρὸδον ἀποφέρουν τὰ γεώμηλα, κοκκινογούλια, ἡ βρουνία, ἡ ἀγριοκράμβη. Σπουδαῖον ἀντικείμενον καλλιεργείας εἶναι ὁ καπνός, ἰδίως ἐν Λιβονία, εἰς τὰς διοικήσεις Χέρσωνος, Πετροπόλεως, Μόσχας καὶ Πολωνίας.

Οἱ οἶνοι τῆς μεσημβρινῆς Ρωσσίας (Βασσαραβίας καὶ Κριμαίας), συνήθως καλῆς ποιότητος, ἐξάγονται διὰ τὸν βορρην. Ἡ Βασσαραβία παράγει 10 ἐκτ. ἑκατολίτρων οἶνων, ἡ Κριμαία 2 ἑκατομ. αἱ ἐπαρχίαι τοῦ Καυκάσου 1 ἑκατομύριον.

- Δάση. Τὰ δάση εἶναι καὶ αὐτὰ μέγας πλοῦτος τῆς Ρωσσίας. Αἱ δρυς, οἱ σφένδαμνοι, οἱ φηγοὶ, αἱ λεῦκαι καὶ αἱ ζυγαὶ εἰσὶν ἀφθονώτατοι κάτω τῆς 50⁰, αἱ δὲ πίτυς, αἱ ἔλαται, αἱ φιλύρκι καὶ αἱ σημύδαι εἰσὶν τὰ κοινώτερα δένδρα προχωροῦντα πολὺ πρὸς βορρᾶν (Ε. § 25 Β').). Τινὲς διοικήσεις, ἰδίως τῆς Νοβογορόδης καὶ τῆς Τβέρης, καλύπτονται ὁλόκληροι ἀπὸ ἀπέραντα δάση, κατέχουσι τὰ 92 τοῖς 0/0 τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους. Μέγιστον πάντων εἶναι τὸ τῆς Βολχόνσκης ἐκτεινόμενον πρὸς τὰ Βαλδάρια ὄρη. Αἱ νότιαι ἐπαρχίαι στεροῦνται ξύλων, ὥστε καταντοῦν νὰ καίωσι τὸ χόρτον καὶ τὴν κόπρον τῶν ποιμνίων.

202. **Ὄρυκτά καὶ μέταλλα.** Τὰ μεταλλεῖα τῆς Ρωσσίας ἀποτελοῦντα μέγα μέρος τοῦ πλούτου τῆς χώρας, παράγουσι χρυσόν, πλατίναν, ἄργυρον, χαλκόν, σιδήρον, γαϊάνθρακας καὶ ἄλλας.

Καὶ ὁ μὲν χρυσὸς εὐρίσκεται εἰς τὴν ὀπισθεν πλευρὰν τῶν Οὐραλίων ὄρεων, καὶ εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη τῶν κεντρικῶν διοικήσεων τῆς Σιβηρίας. Τὸ 1863 ἠρίθμουν ἐν Ρωσσίᾳ 750 πλινθήρια χρυσοῦ παρέχοντα προϊόν 76 ἑκατ. φρ. Ἡ πλατίνα εὐρίσκεται εἰς τὰ Οὐράλια. Ἡ παραγωγή της εἶναι ἀσήμαντος σήμερον, διότι καὶ τὰ ἐκ πλατίνης νομίσματα κατήργησεν ἡ Ρωστικὴ κυβέρνησις. Τοῦ δὲ ἀργύρου καὶ μόλυβδου τὰ μεταλλεῖα εὐρισκόμενα εἰς τὰ Ἀλτάια ὄρη τοῦ Καυκάσου καὶ ἀνήκοντα εἰς τὸν αὐτοκράτορα παράγουσι 3 ¹/₂ ἑκατ. φρ.

Ὁ χαλκὸς ἀφθονώτατος ἐν Ρωσσίᾳ, προηγεῖται εἰς τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν. Τὰ πλουσιώτερα μεταλλεῖα χαλκοῦ κεῖνται εἰς τὰ Οὐράλια. Ἡ ἀξία τοῦ παραγομένου χαλκοῦ εἶναι 10 ἑκατ. φρ.

Ὁ σίδηρος, ἐξαίρετου ποιότητος (ρούσικο σίδηρο κοινῶς), ἀλλὰ πάντοτε ἀνωτέρως τιμῆς, ἐξάγεται εἰς Πολωνίαν, ἀλλ' ἢ παραγωγή τῶν Οὐραλίων εἶναι ἡ σπουδαιότερα. Ἀποδίδουσι τὴν ἀκρίβειαν τῆς τιμῆς τοῦ σιδήρου τῆς Ρωσσίας εἰς τὴν μακρινὴν θέσιν τῶν μεταλλείων, κειμένων εἰς τὰ ἄ-

πώταται τῆς χώρας, μακρὰν πολὺ τῶν κέντρων τῆς κατὰ τὴν λώσεώς του.

Τοῦ γαιάνθρακος μόλις πρό τινων ἐτῶν ἤρξατο ἡ ἀνώρυξις ἐν Ρωσσίᾳ, κειμένη κυρίως εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Δονέτση. Τὸ ἄλλας ἀφθονώτατον παρουσιάζεται ὑπὸ διαφόρους μορφάς, εἴτε ὡς ὄρυκτον, εἴτε ὡς θηλάστιον (ἄξις 16 ἑκατ.)

203. Χειροτεχνικὴ βιομηχανία. Ἡ ῥωστικὴ βιομηχανία, μ' ὅλας τὰς προσφάτους μεγάλας προσπάθειάς πρὸς ἀνύψωσιν αὐτῆς εὐρίσκεται ἀκόμη εἰς πολὺ ὑποδεστέραν θέσιν σχετικῶς πρὸς τὴν τῆς δυτικῆς Εὐρώπης. Διότι ὅλων τῶν βιομηχανιῶν τοῦ ἀπεράντου τούτου κράτους τὸ προϊόν ἐκτιμᾶται εἰς 3 δισεκατ. 500 ἑκατομ. φράγκων.

Ἡ βιομηχανία τῆς Ῥωσσίας, δὲν ἔχει ὡς ἐν Ἀγγλίᾳ (§. 12) ἢ Γαλλίᾳ, μεγάλαν κέντρον βιομηχανικόν. Εἶναι οὕτως εἰπεῖν κεκρυμμένη ἀφανὴς καὶ διασκορπισμένη ἐν τῷ μέσῳ πλήθους χωρίων. Τὰ μεγάλαν ἐργοστάσια εἶναι ἐξαιρέσεις. Διὰ τοῦτο ἡ Ῥωσσία μ' ὅλην τὴν ἀφθονίαν καὶ τὸν πλοῦτον τῶν μεταλλούχων χωρῶν τῆς, δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς χώρα ἀληθῶς βιομηχανικὴ.

Μεταλλουργικὴ βιομηχανία. Ἡ κατασκευὴ σιδηρουργημάτων ἀποφέρει 210 ἑκατ. φρ. Ἡ δὲ χαλκουργικὴ, ἐπασχολεῖ μέγαν ἀριθμὸν ἐργατῶν καὶ εἶναι μία τῶν εὐτυχεστέρων βιομηχανιῶν κατακευάζουσα σκευὴ χρήσιμα εἰς τὴν θέρμανσιν τοῦ τοῖου, καφφέ, κτλ. οἰκιακὰ σκευῆ, κατασκευὴ πολυτίμων ἀντικειμένων, εἶναι διεδδομένη ἀλλὰ κατωτέρη τοῦ τῆς δύσεως. Ἡ κεραμικὴ ἢ ἀγγειοπλαστικὴ, ὑλοποιεῖται, συγκεντρωμένη ἰδίως εἰς τὴν Δ. Πολωνίαν, φθάνουν τὴν ἀξίαν 30 ἑκατ. φρ.

Υφαντικαὶ βιομηχανίαι. Ἡ λινουργία ποιεῖται χρῆσιν ἀτελῶν μεθόδων, διότι ἀκόμη νήθουσι τὸ λινὸν μὲ τὰς χεῖρας, καὶ παράγει προϊόντα ἀξίας 460 ἑκατ. φρ. Πολὺ δὲ ἀρχαιότερα εἰσὶν αἱ μέθοδοι τῆς ὑφαντικῆς τοῦ καννάβεως ἐξασκούμεναι εἰς τὰς κεντρικὰς χώρας ὅπου φύεται τὸ κένναβον.

Ἡ βελουδοποιΐα εἰσήχθη εἰς Ρωσίαν ἀπὸ τοῦ 1820 συν-

αγωνιζομένη μετὰ τῆς λινουργίας. Τῷ 1830 εἰσῆχθη ἐκμ-
βαξ $2\frac{1}{2}$ ἑκκτομ. χιλιογρχμα, τῷ 1840 8 ἑκκτ., τῷ 1860
45 ἑκκτ. Ἡ βαμβάκουργία ἐπασχολεῖ 400 χιλ. ἐργατῶν,
παράχουσα ὑφάσματα ἀξίας 360 ἑκκτ. φρ., τὰ ὁποῖα ἠδύ-
ναντα νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τοὺς κατοίκους, ἀλλ' οἱ πλεῖστοι
τούτων προτιμῶσι τὰ ἐξωτερικά.

Τὰ δέρματα καὶ αἱ μὴλωταὶ (γουναιρικά) τῆς Ῥωσσίας
ἐκτιμῶνται παντοῦ. Διὰ μὲν τὰ δέρματα περίφημος εἶναι ἡ
Καζάν, διὰ δὲ τὰς μὴλωτάς ἡ Ἀστραχάνη. Ἡ ὀλικὴ ἀξία
τῶν δύο τούτων προϊόντων φθάνει τὰ 224 ἑκκτ. φρ.

224. **Μέσα τῆς συγκοινωνίας.** Ὁ δ ο ῖ. Ἰσχε-
τικῶς πρὸς τὴν ἔκτασιν τῆς ἡ Ῥωσσίας εἶναι μία τῶν πτω-
χότερων χωρῶν τῆς Εὐρώπης ὡς πρὸς τὰ μέσα τῆς χειρταίης
συγκοινωνίας. Διότι μόλις ἔχει 9 ἕως 10 χιλ. χμ. ὁδούς.
Εἰς τὰς κεντρικάς χώρας, ἰδίως εἰς τὰς μελανογαίας, αἱ ὁ-
δοὶ εἰσὶν γενικῶς ἀβάτοι τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους. Ἐκεῖ ἡ με-
ταφορὰ γίνεται διὰ θαρέων ἀμαξῶν συρομένων ὑπὸ βοῶν.

Ἐ λ κ η θ ρ α, Τὸ ἄτοπον τῆς ἐλλείψεως ὁδῶν καθιστᾷ
ἥττον ἐπαισθητὸν ὁ χειμὼν ὅστις ἐνσκήπτων δριμύς ἀπὸ
βορρῶν μέχρι νότου σκληρύνει τὸ ἔδαφος καὶ καλύπτει αὐτὸ
μὲ παχὺ στρώμα χιόνος ἐπὶ τοῦ ὁποίου γίνεται ἡ ἐλκηθρο-
δρομία, ἢ ἡ μεταφορὰ δι' ἐλκλήθρων εἰς τὰ ὁποῖα ζευγνύουν
βόας, ἵππους, ἢ ταρκάνδους εἰς τὰς Β. χώρας, ἢ καὶ σκύλους
εἰς Σιβηρίαν. Τὸ μέσον τοῦτο τῆς συγκοινωνίας, ἄγνωστον
εἰς τὰ εὐκρατα κλίματα τῆς Δ. εἶναι ἐν μεγίστῃ χρήσει κα-
τὰ τὸν χειμῶνα.

Π ο τ α μ ο π λ ο ῖ α. Ἡ Ῥωσσία εἶναι κάλλιον ἐφωδιζ-
ομένη μὲ μέσα ποταμίου συγκοινωνίας. Ἐχει μεγάλους πο-
ταμοὺς καὶ ποτάμια ἀποτελοῦντας δίκτυον πλευστὸν 35 χ.
χμ. διχκοπτόμενον πολλοὺς μῆνας τοῦ ἔτους ἕνεκα τῶν πά-
γων. Ὁ ποταμὸς Βόλγας εἶναι ἡ μεγάλη ἐσωτερικὴ ἀρτηρία
ἐν ᾗ κυκλοφοροῦσι 40 χιλ. πλοίων, σχεδιῶν, φερόντων 800
ἑκκτ. ἐμπορεύματα.

Οἱ μεγάλοι ποταμοὶ τῶν τεσσάρων κλιτύων τῆς Ῥωσσίας

συγκοινωνοῦσι πρὸς ἀλλήλους διὰ διωρύγων. Κυριώτεροι διώρυγες εἶναι αἱ ἑξῆς: Ἡ ἐνοῦσα τὸν Βόλγα καὶ τὸν Ἰλμενον, ἡ μεταξὺ τοῦ Βόλγα καὶ τῆς Ααδόγας, ἡ μεταξὺ Ὀνέγας καὶ Βιέλου λίμνης, ἡ Ααδόγειος διώρυξ, ἡ ὁρειος ἡ τῆς Βερεζίνας τῆς Ὀγίνσκης, τῆς Τελλίνης, τῆς Σχίμας καὶ ἡ Βασιλική.

Σιδηρόδρομοι. Οἱ Ῥωστικοὶ σιδηρόδρομοι, προσφύτου κατασκευῆς, ἔχουν ἑκτασιν μόνον 7 χ. χμ. καὶ δὲν περιλαμβάνουσιν εἰμὴ μεγάλας τινὰς γραμμάς, ὧν κυριώτεροι εἶναι 1) ἡ ἀπὸ Πετροπόλεως εἰς Μόσχαν, ἐκεῖθεν δὲ κλάδοι φέρουν εἰς Νιβογορώδην, εἰς Κοζλόβ Τούλαν, 2) ἡ ἀπὸ Πετροπόλεως εἰς Βαρσοβίαν διὰ τῆς Βίλνας. Ἡ Βαρσοβία συγκοινωνεῖ μὲ τὴν Κρακοβίαν, Βιέννην καὶ Βερολίνον. Ἐν Φιλανδίᾳ ὑπάρχει εἰς σιδηρόδρομος ἀπὸ Ἑλσινγκόρτης εἰς Ταβαστέχον.

Τηλεγραφικαὶ γραμμαί. ἔχουν μῆκος 37 χ. χμ. Ἡ σημαντικώτερά πασῶν εἶναι ἡ διερχομένη ὅλην τὴν Εὐρ. Ῥωσίαν. τὴν Σιβηρίαν ἀπὸ Δ. πρὸς Α., ἐκτεινομένη ἀπὸ Πετροπόλεως μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῶν συνόρων τῆς Κίνας καὶ μέλλουσα νὰ ἐκτανηθῇ μέχρι τῆς Ἀμερικῆς διὰ τῶν Ἀλεουτιανῶν νήσων.

205. Νομίσματα, μέτρα καὶ σταθμά. Νομισματικὴ μονὰς εἶναι τὸ ρούβλιον, διαιρούμενον εἰς 100 καπικίικ καὶ ἰσοδυναμοῦν μὲ 4 περίπου φρ. (ἡ ἀκριβῶς 3 92). ἀλλ' ἐπειδὴ γενικῶς κυκλοφορεῖ ἐν Ῥωσίᾳ τὸ χαρτονόμισμα, τὸ χάρτινον ρούβλιον ἔχει μεταβλητὴν ἀξίαν κατωτέραν τῶν 3 ¹/₂ φράγκων.

Χρυσὸν νομίσματα εἶναι	$\frac{1}{2}$ Ἱμπεριάλιον=	φρ. 20:60
Ἀργυρῶν δὲ τὸ ρούβλιον	100 καπικίων=	» 3:92
» » 50 » =	» =	» 1:96
» » 25 » =	» =	» 0:98
μέχρι 5 » =	» =	» 0:19

Μονὰς μῆκους εἶναι sagene=2 μέτρα γαλ. 13. Ὀδοπορικὸν τὸ βέρστιον ἰσοδυναμοῦν περίπου μὲ τὸ γαλ. χιλιόμε.

(1 χμ. 66), μονάς δὲ ἐπιφανείας ἡ Γεσσιαιτίνη=1 1/2 γ. hectare.

Μονάς σταθμοῦ διὰ τὰ στερεὰ εἶναι τὸ τσέτθερτον (ψάθα) =209:90 γαλ. λίτρας ἢ 5:86 κοιλὰ Κωνσταντινουπόλεως. Διὰ τὰ τὰ ρευστὰ μονάς εἶναι τὸ βέδρον=12:29 λίτρ. γ. διακρούμενον εἰς 10 Κρούσκας καὶ 10 τζαρκίαι.

206. Τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον. Το ἐσωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ῥωσσίας κέντρον ἔχει τὴν Μόσχαν, ἥτις εἶναι καὶ κέντρον τῶν χειροτεχνικῶν χωρῶν. Ἐκεῖθεν ἀναχωροῦσι πλῆθος ἐμπόρων περιοδευτῶν colporteurs, οἵτινες μεταβαίνουν εἰς τὰς ἐξοχὰς καὶ πόλεις τῶν πλησιοχώρων διοικήσεων ὅπως πωλήσωσι τὰ προϊόντα τῶν ἐργοστασίων, ὑφάσματα νήματα, κτλ.

Περίξ τῆς Μόσχας τελοῦνται πλεῖσται ἐμπορικαὶ πανηγύρεις, αἱ ὁποῖαι εἰς χώραν στερουμένην ταχείας καὶ εὐκόλου συγκοινωνίας, συνεννοῦσι εἰς ὠρισμένας ἐποχὰς τοὺς ἐμπόρους καὶ τοὺς ἀγοραστάς. Αἱ κυριώτεραι πανηγύρεις τῆς κεντρικῆς ταύτης χώρας τῆς Ῥωσσίας εἶναι αἱ τῆς Οὐχραίνης ἐν τῇ διοικήσει Σαρκὼφ (ἡ πανήγυρις τῶν Ἐπιφανείων τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου κτλ.) αἱ τῆς Πουλτάβας, αἱ τῆς Κούρκης, ὧν αἱ συναλλαγαὶ ἐκτιμῶνται ἐπέκεινα τῶν 300 ἑκατ. φρ. Ἐκτὸς τούτων αἱ πανηγύρεις τῆς Τσερνιχόφνης, Κιέφνης, Βοργένης, Τβέρης, Βλαδιμίρης καὶ τῆς Νινι-Νοβογορόδης ὧν αἱ συναλλαγαὶ ὑπερβαίνουν τὰ 500 ἑκατ. φρ.

Ἡ πρωτίστη τῶν πανηγύρεων τούτων εἶναι ἡ τῆς Νινι-Νοβογορόδης, ἡ περιφημοτέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ, χρονολογούμενη ἀπὸ ἡμίσεως μόλις αἰῶνος ἥτοι τῷ 1817, ὅτε Ἀλέξανδρος Αὐτὸς τὴν μετέφερε εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ Ὄκα καὶ Βόλγα ποταμῶν εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Στρέλκας. Ἐκεῖ συνέρχονται περὶ τὰ τέλη Ἰουλίου μέχρι τέλους Αὐγούστου οἱ ἐμποροὶ ὅλων τῶν χωρῶν τῆς ἀπωτάτης ἀνατολῆς καὶ δύσεως μέχρι 200 χιλ. καὶ ἐν μέσῳ θεαμάτων καὶ ἐορτῶν τελεῖται τὸ ἐμπόριον ὥς εἰς τὰς μεγάλας πανηγύρεις τῆς Εὐρώπης κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα. Ἡ πανήγυρις αὕτη εἶναι τὸ σπουδαιότατον

σημεῖον τῆς διὰ ξηρᾶς συγκοινωνίας τῆς Ἀσίας μετὰ τῆς Εὐρώπης. Ἐκεῖ ἡ Ἀσία ἀντιπροσωπεύει 70 ἑκατ. φρ. διὰ τοῦ τέτοιου τῆς Κίνας, τοῦ ἐρυθροδάνου, διὰ τῶν δερμάτων καὶ μεταξωτῶν τοῦ Τουρκιστάν, τῶν μεταξωτῶν ταπήτων κτλ. τῆς Περσίας.

Μεταξὺ Εὐρ. Ῥωσσίας καὶ Ἀσίας ὑπάρχουν διωργανισμέναι τακτικαὶ ἐμπορικαὶ συνοδίαι, (καρavaniz): διὰ τούτων ἡ Σιβηρία καὶ ἡ Κίνα πέμπουσιν εἰς Μόσχαν ἢ εἰς τὰς ἄλλας μεσογειοὺς πόλεις τοῦ κράτους, τὰς μηλωτάς, τὰ δέρματα, τὸ τέτον καὶ τὴν πορσελάνην.

207. **Ἡ ναυτιλία.** Ἡ Ῥωσσία ἔχει ὀλίγιστον ἐμπορικὸν ναυτικόν, 400 χιλ. τόνων περίπου, ὧν τὸ πλεῖστον ἀνήκει εἰς τὴν Φιλανδίαν. Ἡ ὀλικὴ κίνησις τῆς ναυτιλίας, κατὰ πλοῖ καὶ ἀπό πλοῖ, ὑπὸ τε ξένην καὶ ῥωστικὴν σημαίαν εἶναι περίπου 4 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. τόνων. Εἰς τὴν κίνησιν ταύτην τὴν πρώτην θέσιν ἔχει ἡ Βαλτικὴ θάλασσα· κυριώτεροι αὐτῆς λιμένες εἶναι ἡ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΙΣ ἔχουσα ὡς λιμένα τὸ Κρονσταδ, καὶ εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ Φιλανδικοῦ κόλπου, τὸν Πορτ-Βαλτικ. ὅπου τὰ πλοῖα, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν πύγων ἐκφορτώνουσι τὰ ἐμπορεύματα τὰ ὅποια δι' ἐλατήρων μεταφέρονται ἔπειτα εἰς Πετρούπολιν, Ρίγαν, Λιβόνην κτλ. ὧν τὰ παράλια πηγυνται. Οἱ νότιοι λιμένες εἶναι, ἐπὶ τῆς Μαύρης θαλάσσης ἡ Ὀδησσὸς λιμὴν ἐξαγωγῆς τῶν σιτηρῶν τῆς γεωργικῆς χώρας καὶ κέντρον τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου, συγκοινωνοῦτα διὰ τῆς ἀκτοπλοίας μὲ τοὺς δευτερεύοντας λιμένας τῆς Χέρσωνος Νικολαίεφης, Ἀλέρμκνης, Τσίγανίου καὶ Ροστόφης, αἵτινες εἶναι σήμερον οἱ κυριώτεροι λιμένες τῆς Ἀζορικῆς θαλάσσης, σχετιζόμενοι διὰ τῆς ἀκτοπλοίας μὲ τοὺς λιμένας τῆς Μαρσιπόλεως, τῆς Βαρδικινσίκης κτλ. Εἰς τὴν τρίτην τάξιν εἶναι ἡ Κασπία θάλασσα μὲ τοὺς λιμένας Ἀστραχάν καὶ Βακόν, καὶ ἡ λευκὴ θάλασσα μὲ τὸν λιμένα τοῦ Ἀρχαγγέλου, ὅπου οἱ πύγοι κατὰ τὸν Ἰούλιον καὶ Αὐγούστον ἀφίνουν ἐλευθέρην τὴν εἴσοδον εἰς τὰ πλοῖα.

208. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον. Ἀναλόγως

τῆς ἐκτάσεως τῆς ἀχανοῦς Ῥωσσικῆς αὐτοκρατορίας τὸ ἐξωτερικὸν αὐτῆς ἐμπόριον εἶναι ἀσήμαντον, φθάνον εἰς τὴν ποσότητα 1 δισεκατ. καὶ 600 ἑκατ. φρ.,

Ἡ εἰσαγωγή μὲν συνίσταται εἰς νήματα, ἀκατέργαστον βάμβακα, (100 ἑκατ. περίπου φρ.) ἐρχόμενα ἐκ τῆς Ἀγγλίας, Πρωσσίας, Βουχάρας καὶ Περσίας, εἰς μέταλλα καὶ μηχανὰς ἐκ τῆς Ἀγγλίας, Πρωσσίας καὶ Αὐστρίας, εἰς τέϊον ἐρχόμενον διὰ θαλάσσης ἐκ τῆς Ἀγγλίας ἢ διὰ ξηρᾶς ἀπὸ τὴν Κίναν (διὰ τῆς Κιόχτας), εἰς χρώματα χημικὰ προϊόντα ἐκ τῆς Ἀγγλίας, Ὀλλανδίας, καὶ Γαλλίας, εἰς Οἶνους ἐκ τῆς Γαλλίας Ἰσπανίας καὶ Ἑλλάδος, εἰς ἀποικικὰ ἐκ τῆς Ἀγγλίας καὶ Ὀλλανδίας, εἰς καπνὸν ἐκ τῆς Τουρκίας καὶ Πρωσσίας, εἰς ὑφάσματα ὅλων τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης.

Ἡ δὲ ἐξαγωγή συνίσταται εἰς σίτους καὶ ἄλευρα (ὕπὲρ τὰ 260 ἑκατ. φρ.), στελλομένους διὰ τῶν Ν. λιμένων εἰς Ἀγγλίαν, Γαλλίαν, Ἰταλίαν, Τουρκίαν καὶ Ἑλλάδα· εἰς λῆνον καὶ κάνναβι τῆς Βαλτικῆς καὶ ἐλαιοσπόρους πεμπομένους εἰς ὅλας τὰς βιομηχ. χώρας τῆς Εὐρώπης, εἰς ἔρια, στελλόμενα πρὸ πάντων διὰ τοῦ Ν. εἰς Ἀγγλίαν, Πρωσίαν, Γαλλίαν καὶ Αὐστρίαν, εἰς δέρματα, τρίχας, ξυλείαν, διὰ τὴν Ἀγγλίαν καὶ Πρωσίαν, εἰς βυμβάκερὰ καὶ ροῦχα διὰ τὴν Κίναν κτλ.

209. Ἐμπόριον τῶν διαφόρων χωρῶν. Τὸ Ῥωσσικὸν ἐμπόριον, ἐξεταζόμενον ὡς πρὸς τὰς διαφόρους χώρας μεθ' ὧν ἐνεργεῖται, δικνέμεται ὡς ἐξῆς: Τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Ἀγγλία (περ. 600 ἑκατ. φρ.), τὴν δευτέραν ἡ Πρωσία, καὶ Β. Γερμανία (350 ἑκατ. φρ.), τὴν τρίτην ἡ Γαλλία (120 ἑκατ.), τὴν τετάρτην αἱ Κάτω Χῶραι (40 ἐκ.), κατόπιν ἔρχονται ἡ Αὐστρία, Τουρκία, Ἰταλία, Σουηδία καὶ Νοβεργία.

Εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἐμπόριον ἡ Ῥωσία (τῷ 1871) κατέχει τὴν τρίτην θέσιν. Τὰ ἐξ αὐτῆς εἰς τὴν Ἑλλάδα εἰσαγόμενα εἶναι κυρίως δημητριακοὶ καρποὶ εἰς 14 ἑκατ. περίπου καὶ χαβιχρία. Ἐκ δὲ τῶν ἐκ τῆς Ἑλλάδος εἰς τὴν Ῥωσίαν

εισαγομένων κυριώτερα είναι οί οἶνοι, αἱ ὀπώραι, κατεργασμένα δέρματα.

Τῷ 1869 ἡ εισαγ. ἦτο	8,170,725	ἡ ἐξαγ.	2,955,225	δρ.
» 1870	13,462,640	»	1,707,442	»
» 1871	» 14,766,942	»	3,275.519	»
» 1872	» 15,409,744	»		
» 1873	» 11,257,062	»		

210. **Αἱ μεγαλουπόλεις.** Ἡ Ῥωσσία περιέχει 26 πόλεις ἐχούσας πληθυσμὸν ἀπὸ 30 ἕως 100 χ. κ. καὶ 4 πόλεις ἐχούσας ὑπὲρ τὰς 100 χιλιάδας. Ἀναφέρομεν τὰς σπουδαιότερας ὑπὸ ἐμπορικὴν ἔποψιν.

ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΙΣ. (550 χ. κ.) πρωτεύουσα τῆς αὐτοκρατορίας κειμένη ἐπὶ τοῦ Νέβγα ποταμοῦ εἰς τὸ βόθος τοῦ Φιλλανδικοῦ κόλπου, ἀνεγερθεῖσα ὑπὸ τοῦ μεγάλου Πέτρου ὅστις ἤθελε νὰ θέσῃ τὴν πρωτεύουσάν του εἰς παρθαλάσσιον θέσιν, ὥστε νὰ συγκοινωνῇ μὲ ὅλους τοὺς λιμένας τῆς Εὐρώπης. Συγκοινωνοῦσα διὰ διωρύγων καὶ ποταμίων μὲ πλεῖστα ἐμπορικὰ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ῥωσσίας κέντρα, κατέστη ἡ κυριώτερη παρχικαταθήκη τῶν Ῥωστικῶν προϊόντων τῶν προωρισμένων δι' ἐξαγωγὴν. Διὰ τοῦτο ἐξ ὅλων τῶν ἀρκτικῶν πόλεων τῆς Εὐρώπης ἡ Πετρούπολις ἔχει τὸ σημαντικώτερον ἐμπόριον καὶ δι' αὐτῆς διασκορπίζονται τὰ ξένα προϊόντα τῆς εισαγωγῆς εἰς τὴν ἐσωτερικὴν Ῥωσσίαν χάρις εἰς τὰς διωρύγας, αἵτινες ἐνώνουν τὴν Πετρούπολιν καὶ μὲ αὐτὴν τὴν Κασπίαν θάλασσαν. Τὰ μεγάλα πλοῖα, τὰ ὅποια δὲν δύναται νὰ δεχθῇ ὁ ἀβαθὴς λιμὴν τῆς Πετρούπολεως, προσορμίζονται εἰς τὸ πρὸς Δ. κείμενον ἐπὶ τοῦ Φιλλανδικοῦ κόλπου Κρόνσταδ, τὸ ὅποτον εἶναι ὁ κυριώτερος ναύσταθμος τοῦ Ῥωσσικοῦ στόλου.

ΜΟΣΧΑ (450 χιλ. κτ.) ἐπὶ τοῦ Μοσχόνα ποταμοῦ, πρωτεύουσα τοῦ κράτους μέχρι τοῦ Μεγάλου Πέτρου, εἶναι ἡ δευτέρη σήμερον πόλις καὶ διαμονὴ μέρους τῆς Ῥωσσικῆς ἀριστοκρατίας, καὶ σπουδαζούσης εἰς τὴν Ἀκαδημίαν αὐτῆς νεολαίας. Κειμένη εἰς τὸ κέντρον τῶν κυρίως βιομηχα-

νικῶν χωρῶν τῆς Ρωσσίας, ἡ Μόσχα εἶναι μέγα ἐργοστάσιον κατασκευάζον καὶ διαχέον εἰς ὅλον τὸ ἐπίλοιπον κράτος τὰ βαμβάκερά, τὰ μάλλινα, μεταξωτὰ ὑφάσματα, τὰ ἄροτρα κτλ. Εἶναι ἐπίσης τὸ σημεῖον τῆς ἐνώσεως τοῦ ἐμπορίου τῆς Ἀσίας καὶ Εὐρώπης διὰ ξηρᾶς. Αἱ ἐμπορικαὶ σχέσεις τῆς Μόσχας ἐκτείνονται ἀπὸ τὴν Κίναν, Περσίαν, Βουχαρίαν μέχρι τῆς Λευσίας, Βιέννης, Λονδίνου, Παριτίων Μασσαλίας καὶ Βορδῶ.

ΒΑΡΣΟΒΙΑ (222 χιλ. κτ.) πρωτεύουσα τῆς Πολωνίας, μεγάλη καὶ ὠραία πόλις κειμένη ἐπὶ τοῦ Βιστούλα, μετὰ τοῦ προαστείου τῆς Πράγας ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης, κέντρον ὑφαντουργίας καὶ παρακαταθήκη ἐμπορίου μετὰξὺ Εὐρώπης καὶ Ρωσσίας.

Οἱ κυριώτεροι μετὰ τὴν Πετρούπολιν ἐμπορικοὶ λιμένες εἶναι· πρὸς βορρᾶν μὲν ὁ Ἀρχάγγελος (20 χιλ. κτ.) ὅπου ἐξοπλίζονται τὰ πλοῖα τῆς ἀλυσίδος διὰ Σπιτσβέργην, λιμὴν δὲ οἱ πάγοι κλείουν ἐπὶ ὀκτὼ μῆνας. Εἰς τὴν Λιβονίαν ἡ Ρίγα (60 χιλ. κτ.), δι' ἧς πέμπονται τὰ σιτηρὰ κτλ. φυσικὰ προϊόντα τῆς Ρωσσίας.

Εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν κυριώτεροι λιμένες ἡ ΟΔΗΣΣΟΣ (118 χιλ. κτ.), θεμελιωθεῖσα ὑπὸ τῆς Αἰκατερίνης Β'. κατὰ τὰ τέλη τοῦ 18ου αἰῶνος, ὅτε ἡ αὐτοκράτειρα ἐκείνη ἐκυρίευσεν τὰ παράλια τοῦ Εὐξείνου πόντου, κειμένη ἐπὶ τῆς δυτ. ἀκτῆς εὐρυτάτου ὄρμου. Ὁ λιμὴν τῆς Ὀδησσοῦ, καίτοι μὴ προσφυλαττόμενος καλῶς ἀπὸ τοὺς ἀνέμους, εἶναι ὁ μόνος πρόσφορος λιμὴν τῆς Μαύρης θαλάσσης καὶ ὅλον τὸ ἐμπόριον τῶν σιτηρῶν, τῶν λινοσπόρων καὶ ἐρίων τῆς Ρωσσίας, εἶναι συγκεντρωμένον καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐνεργεῖται ἀπὸ τοὺς Ἕλληνας. Ἡ μεταφορὰ τῶν ῥωσικῶν προϊόντων, διὰ μέσου τῶν ἀγόνων ἐκτάσεων, ἥτις ἄλλοτε ἦτο τόσῳ δύσκολος, διευκολύνθη σήμερον διὰ σιδηροδρόμων. Ἡ κίνησις τοῦ λιμένος τῆς εἶναι 3 χιλ. πλοῖα μεγάλα, ἡ δὲ ἀξία τοῦ ἐμπορίου τῆς 200 ἐκτ.

ΤΑΙΓΑΝΙΟΝ, λιμὴν κείμενος ἐπὶ τῆς Ἀζοφικῆς θαλάσ-

σης παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Τανζίδος (Δόν) ποταμοῦ, δι' οὗ μεταφέρονται εἰς αὐτὸν ὅλα τὰ προϊόντα τῶν ἐσωτερικῶν ἐπαρχιῶν τῆς Ῥωσσίας.

Ὁ λιμὴν τοῦ Ταϊγανίου δὲν εἶναι εὐπρόσιτος εἰς τὰ μεγάλα πλοῖα, διό ταῦτα ἀγκυροβολοῦν μακρὰν καὶ λαμβάνουν τὰ φορτία των διὰ φορτηγίδων. Ἐνγένει ἡ θαλασσοπλοῖα τῆς Ἀζοφικῆς θαλάσσης ἢ Μαιώτιδος λίμνης, εἶναι δυσκολωτάτη καὶ ἐπικίνδυνος ἕνεκα τοῦ ὀλίγου βάρους τῶν ὑδάτων τῆς (9—10 πόδια), ἐκτὸς τούτου ὡς ἔχουσα ὀλιγώτερον ἄλας παγώνει εὐκόλως, ὥστε διχκόπτεται ἡ θαλασσοπλοῖα ἀπὸ Νοεμβρίου μέχρις Ἀπριλίου.

ΑΣΤΡΑΧΑΝΗ (45 χιλ. κτ.), εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν ἐπίνειον τοῦ Βόλγα, 50 χιλμ. μακρὰν τῆς θαλάσσης, εἶναι παρακαταθήκη τοῦ ἐμπορίου μεταξὺ Ῥωσσίας, Βουχαρίας Περσίας καὶ Ἰνδίας καὶ κέντρον τῆς μεγάλης ἀλυσίδας καὶ τοῦ χαβιαρίου.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

Η ΑΦΡΙΚΗ,

Τ μ ᾿ η μ α Αον

Η ΑΙΓΥΠΤΟΣ.

221. **Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία.** Ἡ ΑΙΓΥΠΤΟΣ, καλουμένη Μεσίρη Mesr ὑπὸ τῶν Ἀνατολιτῶν, κειμένη πρὸς Β. τῆς 17⁰ πλάτους καὶ οὐδέποτε σχεδὸν δεχομένη βροχάς, εἶναι κυρίως ἡ κοιλὰς τοῦ κάτω Νείλου, ὀριζομένη πρὸς Α. ἀπὸ τὰ γυμνὰ καὶ γρανιτικὰ ὄρη τῆς Ἀραβίας, πρὸς Δ. δὲ ἀπὸ τοὺς ἀμμώδεις λόφους τῆς ἐρήμου. Ἡ χώρα αὕτη ὀφείλει ὅλην αὐτῆς τὴν σπουδαιότητα εἰς τὸν ποταμὸν Νεῖλον ὅστις ἐδημιούργησεν αὐτὴν διὰ τῶν περιοδικῶν πλημμυρῶν του. Τὸ κλίμα τῆς Αἰγύπτου εἶναι γενικῶς ὑγιεινὸν ἢ θερμοκρασία μεγάλη, ὁ ἀήρ ξηρὸς, ἐκτός εἰς τὰ παράλια. Αἱ βροχαὶ σπανιώταται, πίπτουν ἐνίοτε ῥαγδαῖα εἰς

τὰ βόρεια μόνον μέρη· καθ' ὅλον τὸ ἔτος βρέχει 17 μόνον ἡμέρας. Διαιρουντος δὲ τοῦ ἀνέμου χαμσίου (E 2) κατὰ Ἀπρίλιον καὶ Μάϊον ἡ ἀτμοσφαῖρα καθίσταται πνιγνῆ.

Ἡ Αἴγυπτος φυσικῶς διαιρεῖται εἰς δύο μέρη.

1) Τὸ δέλτα, ἀπέραντος τριγωνικὴ πεδιάς, σχηματισθεῖσα ὑπὸ τῶν προσχώσεων καὶ ἐρεχόμενῃ ὑπὸ τῶν διωρύγων τοῦ ποταμοῦ, ἐκτεινομένη δὲ πρὸς Ν. μέχρι τοῦ Κάιρου.

2) Ἡ μέση καὶ ἄνω Αἴγυπτος, στενὴ κοιλάς ἐκτεινομένη ἀπὸ Κάιρον μέχρι τοῦ Ἀσσουᾶν.

212 Προϊόντα. Ἡ Αἴγυπτος εἶναι ὅλη γεωργικὴ καὶ ἡ χώρα τῆς Ἀφρικῆς ἡ παράγουσα τὰ περισσότερα δημητριακὰ, χωρὶς λιπάσματα καὶ σχεδὸν χωρὶς ἀρόσεις, ἤτοι κριθήν, σῖτον ἄρθρον εἰς ὅλην τὴν ἄνω Αἴγυπτον ἀραβόσιτον, κέγχρον καὶ ὄριζαν καλλιεργουμένην ἰδίως εἰς τὸ Δέλτα, (οἱ σπόροι οὗτοι, συντριβόμενοι εἰς τὸν μύλον, δίδουσι τὸ κουσκουσό, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ κυριώτερα τροφὴ τῶν ἰθαγενῶν ὡς καὶ οἱ κύαμοι) φακὴν καὶ πίσσαν. Εἰς ταῦτα προσθετέον καὶ τοὺς φοίνικας (χουρμάδες), μίαν ἐκ τῶν πρωτίστων τροφῶν τῶν κατοίκων τῆς Ἀνω Αἰγύπτου. Ἐκτιμῶσι κατὰ προσέγγισιν τὴν παραγωγὴν ὅλων τῶν τροφίμων καρπῶν εἰς ἐπέκεινα τῶν 15 ἑκατομμυρίων ἑκατολίτρων.

Ἄλλα ἀγροτικὰ προϊόντα εἶναι ὁ BAMBAΞ, ἡ καλλιέργεια τοῦ ὁποίου γινομένη εἰς τὸ Δέλτα ἰδίως, ἤρchiσε ἀπὸ τὸ 1851, χάρις εἰς ἔμπορόν τινα Γάλλον M. Jumel, ἐξ οὗ τὸ ὄνομα βάμαξ Ζουμέλ ἢ βάμβαξ τῆς Αἰγύπτου, περίφημος διὰ τὰς λεπτὰς ἵνας του, καὶ ἥτις παράγει σήμερον πλεόν τῶν 100,000 τόνων, τὸ πλεῖστον εἰς τὰς γαίας τοῦ ἀντιβασιλέως. Τὸ λῆνον, ἰδίως εἰς τὴν Ἀνω Αἴγυπτον, τὸ ζακχαροκάλαμον, καλλιεργούμενον εἰς τὴν Ἀνω Αἴγυπτον καὶ καθαριζόμενον εἰς Κάιρον, οἱ ἐλαιόσποροι, συσάμιον καὶ ἀγριοκράμβη, διάφοροι βερβικαὶ ὕλαι, τὸ χενέκ (μὲ

τὸ ὅποῖον αἱ γυναῖκες βάζουν τοὺς ὄνυχάς των), κοκκινιλία, ὀπιον καὶ καπνὸς, ἡ συναμικὴ, ὁ λωτός καὶ ὁ πάπυρος.

Δάση δὲν ὑπάρχουν.

Κ τ η ν ο τ ρ ο φ ί α. Τὰ ζωικὰ προϊόντα τῆς Αἰγύπτου εἶναι ὀλιγώτερον σπουδαία τῶν γεωργικῶν· κυριώτερον εἶναι τὸ ἔριον, οὗ τὸ μὲν μαῦρον ἐξοδεύεται ἐπιτοπίως, τὸ δὲ λευκὸν (ιδίως τὸ Φαγούμ), εἶναι ὠραῖον καὶ ἐπιζήτητον εἰς τὸ Εὐρωπαϊκὸν ἐμπόριον. Οἱ ἐν τῇ χώρᾳ βόες, θούβκλοι, ὄνοι, ἡμίονοι, ἐργάζονται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ μεταφορὰν, ἰδίως αἱ κάμηλοι. Τὸ Σουδὰν πρὸς Ν. τῆς Αἰγύπτου ἔχει περισσότερα κτήνη ἀπὸ τὴν Αἴγυπτον, ἡ δὲ Ἀβυσσινία περισσότερα τοῦ Σουδὰν καὶ διὰ τοῦτο ἐνεργεῖ ἐμπόριον δερμάτων καὶ βουτύρου. Αἱ κυψέλλαι τῶν μελισσῶν εἰσὶν ἀφθονοὶ εἰς Ἀβυσσινίαν, αἱ δὲ ὄρνιθες εἰς Αἴγυπτον.

Μέταλλα καὶ ὀρυκτὰ δὲν ἔχει ἡ Αἴγυπτος· τὸ μόνον ἀξιοσημεῖωτον μετάλλινον προϊόν τῆς Αἰγύπτου εἶναι τὸ νά τ ρ ο ν, φυσικῶς ἀποκρυσταλλούμενον εἰς τὰς λίμνας τοῦ Νάτρου, κειμένου εἰς τὴν ἔρημον Θιάτ, καὶ οἱ σμάχρχδοι τοῦ ὅρου Ζαβοράτ ἐν Νουβίᾳ.

213. Βιομηχανία. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρόντος αἰῶνος ὁ μέγας ἀναμορφωτὴς τῆς Αἰγύπτου Μεχμέτ-Ἀλῆς, ἐπιχειρήσας νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὴν ἑνεκα τοῦ Τουρκοῦ ζυγοῦ μαρναθεῖσαν χώραν τῆς Αἰγύπτου τὰς ιδέας, τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ Εὐρωπαϊκὸν ἐμπόριον, τέλος τὸν πολιτισμὸν τῆς δύσεως, ὑπεστήριξεν καὶ αὐτὸς καὶ οἱ διῆδοχοί του, τὴν σύστασιν Εὐρωπαϊκῶν ἐργοστασίων ἥτοι νηματοποιεῖα, ὑφαντήρια κτλ. Ἀλλ' ἐπεὶ ἡ Αἴγυπτος στερεῖται καὶ καυσίμου ὕλης καὶ γαιανθράκων, τὰ ἐργοστάσια ταῦτα ἐγκατελείφθησαν καὶ μόνον τὰ καθαριστήρια τῆς ζακχάρως ὑφίστανται ἀκόμη, ὄντα ἰδιοκτησίᾳ τοῦ ἀντιβασιλέως· ὥστε χειροτεχνικὴ βιομηχανία δὲν ὑπάρχει σχεδὸν ἐν Αἰγύπτῳ.

ΑΙ ΜΕΓΑΛΟΥΠΟΛΕΙΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΟΙ ΛΙΜΕΝΕΣ.

213. ΚΑΙΡΟΝ. (ἀρχὸς El Kakirak=ἡ νικητρία) ἡ πρωτεύουσα τῆς Αἰγύπτου καὶ πολυανθρωποτέρα πόλις τῆς Ἀφρικῆς (360 χιλ. κτ.) κειμένη παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην τοῦ Νείλου, πρὸς Ν. τῆς ἄκρας τοῦ Δέλτα. Εἶναι σπουδαῖον κέντρον ἐμπορίου, ἰδίως ὡς τόπος συνεντεύξεως τῶν καρχαίων· ἀνταλλάσσονται ἐκεῖ τὰ προϊόντα τὰ ὅποια κομίζουν πανταχόθεν τῆς Αἰγύπτου, Ἀβυσσινίας, Βαβαρίας καὶ Ἀσίας. Τὰ ἐκ τῆς Εὐρώπης προϊόντα φθάνουν ἐκεῖ διὰ τοῦ σιδηροδρόμου τῆς Ἀλεξανδρείας. Λιμὴν αὐτῆς εἶναι τὸ Βορλάκ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑ, ἀρχὸς Ἰσκαντερυέχ, (170 χιλ. κτ.), ὁ κυριώτερος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Αἰγύπτου, κείμενος εἰς τὰ μεθόρια τῆς ἐρήμου 80 χιλμ. τοῦ δυτικωτέρου βραχίονος τοῦ Νείλου, μὲ τὸν ὅποιον ἡ πόλις συγκοινωνεῖ διὰ τῆς διώρυγος Μαχμουδιῆ, διπλοῦν ἔχουσα λιμένα, ἀλλὰ σήμερον ὁ παλαιὸς συχνάζεται. Ἡ Ἀλεξάνδρεια εἶναι ἐπὶ κεφαλῇ τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας τῆς Αἰγύπτου (ἰδὲ κατωτέρω §).

214. Μέσα τῆς συγκοινωνίας. Ἡ ἐσωτερικὴ συγκοινωνία τελεῖται 1) διὰ τῆς ποταμοπολείας τοῦ Νείλου ὃν τὰ πλοία ἀναπλέουσι μέχρι Κονδυκόρας βοηθούμενα ἀπὸ τὸν διαρκῶς σχεδὸν πνέοντα βόρειον ἄνεμον· 2) διὰ τῶν διωρύγων τοῦ δέλτα ὧν σπουδαιωτέρα εἶναι ἡ διώρυξ Μαχμουδιῆ ἀπὸ Ἀφτὲς εἰς Ἀλεξάνδρειαν καὶ ἡ διώρυξ Βαδὺ, ἀπὸ Βουλάχ εἰς τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ· 3) διὰ τοῦ σιδηροδρόμου τοῦ ἐνοῦντος τὴν Ἀλεξάνδρειαν μὲ τὸ Κάιρον καὶ τὸ Κάιρον μὲ τὸ Σουέζ καὶ διακλαδιζομένου εἰς τὰς κυριωτέρας πόλεις τοῦ Δέλτα. Ὁ σιδηρόδρομος αὐτὸς (356 χιλιομ.) ἦτον ἡ εὐθυτέρα ὁδὸς πρὸς τὰς Ἰνδίας πρὶν τῆς διωρύξεως τοῦ Σουεζίου Ἰσθμοῦ.

Τῶν τηλεγραφῶν τῆς Αἰγύπτου τὸ μῆκος εἶναι 6 χιλ. χιλιομ. Ἡ Αἴγυπτος συνδέεται μὲ τὴν Εὐρώπην διὰ δύο τηλεγραφικῶν γραμμῶν, ὧν ἡ μὲν ὑποβρύχιος, διὰ τῆς Μάλ-

τας ἀπολήγει εἰς Ἀλεξάνδρειαν· ἡ δὲ ἑτέρα διὰ ξήρης ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως διὰ τῆς Ἀσίας καὶ Συρίας.

Ἄ γ ο ρ α ῖ ἐσωτερικαὶ σπουδαιότεραι εἶναι τὸ Κάϊρον οὗ αἱ πανηγύρεις προμηθεύουν μὲ Ἀσιατικὰ καὶ Εὐρωπαϊκὰ προϊόντα ὅλα τὰ καραβάνια τῶν νοτίων χωρῶν, ἡ Τάντα, Δαμναχούρ καὶ Ζαχαζίγ.

215. **Τὸ ἐμπόριον.** Τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον τῆς Αἰγύπτου εἶναι συγκεντρωμένον εἰς τέσσαρας λιμένας, τὴν Ἀλεξάνδρειαν, Δαμιέντην, Πορτ-Σάϊδ καὶ Σουέζ.

Ἀλεξάνδρεια, σπουδαιότερα πασῶν, εἶναι ἡ μόνη σχεδὸν ἀγορὰ τῆς Αἰγύπτου μετὰ τῆς Εὐρώπης. Ἡ κίνησις τοῦ λιμένος αὐτῆς ὑπερβαίνει τοὺς 1,300,000 τόνους. Ἡ εἰσαγωγὴ μὲν συνίσταται εἰς πλεόν 130 ἐκτ. φρ. ἡ δὲ ἐξαγωγὴ ὑπερβαίνει τὰ 400 ἐκτ. συνισταμένη τὸ $\frac{1}{4}$ εἰς βάμβακα, βαμβακάσιον, ἔρια, νάτρον, κόμμι ἀραβικόν, σένναν, ἐλεφάντινον ὅσπουν σισάμιον, ὄστρακα χελώνης, φοίνικας, λίθον κτλ.

Εἰς τὸ μετὰ τῆς Ἀλεξανδρείας καὶ ἐπομένως εἰς τὸ μετὰ τῆς Αἰγύπτου ἐμπόριον, ἡ Ἀγγλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν, ὑπὲρ τὸ ἤμισυ. Ἡ Γαλλία (60 ἐκτ.) καὶ Τουρκία τὴν δευτέραν, ἡ Αὐστρία τὴν τρίτην. Ἡ Ἑλλὰς (τῷ 1871) εἰσήγαγεν ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐμπορεύματα ἀξίας 1300000 καὶ ἐξήγαγε διὰ τὴν Αἴγυπτον μόνον 215635 δρ.

Ἡ Δαμιήττη, (Δουμιχτ) μικρὸς λιμὴν ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ κλάδου τοῦ Νείλου, ἐνεργεῖ ἐμπόριον μετὰ τῶν λιμνῶν τῆς ἀνατολῆς (35 χιλ. κἀτ.)

Ἡ PORT-ΣΑΙΔ, πόλις νεωστὶ δημιουργηθεῖσα χρησιμεύει ὡς ἀρχὴ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Εἰς τὸ ἕτερον ἄκρον τῆς διώρυγος εἶναι τὸ ΣΟΥΕΖ πρὸς τὸ ΒΔ. τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἀκρότατον σημεῖον τοῦ σιδηροδρόμου τοῦ διερχομένου τὴν κάτω Αἴγυπτον καὶ σταθμὸς τῶν γαλλικῶν καὶ ἀγγλικῶν ἀτμοπλοίων τῶν πλεόντων τὴν θάλασσαν τῆς Ἰνδίας καὶ Κίνας. Ἡ θέσις αὕτη προσκοπτεῖ καθ' ἐκάστην ἔκτακτον σπουδαιότητα.

216. **Ἡ διώρυξ τοῦ Σουέζ.** ἐνώνει τὴν Μεσόγειον μὲ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, ὥστε τὰ πλοῖα φθάνουσιν ταχύτερον εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανὸν χωρὶς νὰ κάμπτωσι τὸ ἀκρωτήριο τῆς Καλῆς Ἑλπίδος. Ἡ διώρυξ αὕτη, ἥτις δύναιται νὰ καταλογισθῇ μετὰ τῶν σπουδαιότερων κοινῆς χρησιμότητος ἔργων τοῦ αἰῶνος μας, ἤρχισε τῷ 1856 καὶ ἐπερατώθη τὸ 1869, χάρις εἰς τὴν πρωτοβουλίαν καὶ τὴν φροντίδα τοῦ γάλλου Φερδινάνδου Λεσσέψ. Διέρχεται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. ὅλον τὸν Ἰσθμὸν τοῦ Σουέζ, ὅστις δὲν εἶναι εἰμὴ ἀμμώδεις ταινία γῆς 120 χιλιομέτρων μήκους. Ἡ διώρυξ ἀπὸ τὸ Πορτ-Σάϊδ εἰς Μεσόγειον ἐκτείνεται ἐπὶ μῆκους 160 χιλμ. ἔχουσα πλάτος 100 ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων καὶ 22 εἰς τὸν πυθμένα, ὕψος δὲ 10 μέτρων. Διέρχεται διὰ τῶν λιμνῶν Μενζαπλῆχ, Βαλλάχ, καὶ Τιμσάχ, ὅπου καταλήγει κλάδος διώρυγος, καὶ ὅπου ἐκτίσθη ἡ πόλις Ἰσμαίλεια, (προωρισμένη ὡς μέγας ἐσωτερικὸς λιμὴν τῆς διώρυγος), τὰς πικρὰς λίμνας μέχρι τοῦ Σουέζ, λιμὴν τῆς διώρυγος ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Ἡ πόλις τοῦ Σουέζ, ἥς ἡ σπουδαιότης αὔξει ὁσημέρῃ, ἦτο καὶ πρὶν τῆς τομῆς τοῦ Ἰσθμοῦ σταθμὸς τῶν γαλλικῶν καὶ ἀγγλικῶν ἀτμοπλοίων τῶν ταξιδευόντων τὸν Ἰνδικὸν καὶ Εἰρηρικὸν ὠκεανόν. Σήμερον σπουδαῖον μέρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς ναυτιλίας προτιμᾷ τὴν ὁδὸν ταύτην, ἥτις ὡς συντομωτέρα θέλει γίνεῖ ἡ τακτικὴ ὁδὸς τῆς συγκοινωνίας μετὰ τῆς Μεσογείου Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀνατολῆς. Ἡ Αἴγυπτος μένει σχεδὸν καθολοκληρίαν ξένη εἰς τὴν κίνησιν ἥτις γίνεται διὰ τῆς διώρυγος ταύτης μετὰ τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας.

Τὰ ἀποτελέσματα τῆς τομῆς τοῦ Σουέζ διὰ τὸ μέλλον τοῦ ἐμπορίου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ εἰσὶν εὐνόητα. Χάρις εἰς αὐτὴν αἱ Ἰνδία, ἡ Κίνα, ἡ Ἰαπωνία, ἡ Ὠκεανία δὲν ἀπέχουν πλέον εἰμὴ ὀλίγας ἡμέρας ἀπὸ τῆς Εὐρώπης. Αἱ χῶραι αὗται εἶναι ἤδη προσιτώτεροι εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ τῆς Εὐρώπης, ἐνῶ πρότερον δὲν ἠδύνατο νὰ φθάσῃ τις εἰς αὐτάς εἰμὴ διὰ μακρᾶς καὶ κιν-

δυνάδους θαλασσοπλοίας διὰ τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἑλπίδος.

Κατὰ πόσον συντομεύονται σπουδαίως αἱ ἀποστάσεις διὰ τῆς διώρυγος ταύτης τοῦ Σουέζ καταφαίνεται ἐκ τῆς παραβολῆς ταύτης τῶν κυριωτέρων λιμένων τῆς Εὐρώπης μὲ τὴν ἐν Ἰνδίᾳ Βομβάην:

Διάπλους	Διὰ τοῦ Σουέζ.	Διὰ τοῦ ἀκρωτ.	Συντό- μευσις.
Ἀπὸ Κωνσταντ. εἰς Βομβάην λεῦγαι	1,800	6,100	4,300
» Τεργέστην » »	2,340	5,960	3,620
» Μασσαλίαν » »	2,374	5,650	3,246
» Λονδῖνον » »	3,100	5,950	2,850
» Πετροῦπολιν » »	4,700	6,550	2,850
» Νέαν Ὑόρκην » »	3,760	6,200	2,436

Ἡ τομὴ τοῦ ἰσθμοῦ ἦν κατ' ἀρχὰς οἱ Ἕλληες ἐθεώρουν μὲ κακὸν ὄμμα, ὥς μέλλουσιν νὰ ἐλαττώσῃ τὴν σπουδαιότητα τῆς ἀποικίας τῶν ἐν τῇ ἀκρῇ τῆς Ἀφρικῆς (Σ. 225) ὠφελεῖ αὐτοὺς τοὺς Ἕλληες, διότι συντομεύει κατὰ 3 χ. λεύγας τὸν πρὸς τὴν Ἰνδικὴν διάπλουν.

Τ μ ᾧ μ α Πον.

ΒΑΡΒΑΡΙΚΑ ΚΡΑΤΗ καὶ τὸ ΣΟΥΔΑΝ.

217 **Προϋόντα.** Τὸ ἀπέρχοντο διάστημα τὸ ἐκ τεινόμενον ἀπὸ τῆς Μεσογείου εἰς τὰ ὄρη τοῦ Ροαίου καὶ περιλαμβάνον τὸ ΒΔ. τῆς Ἀφρικῆς ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου μέχρι τοῦ Ἀτλαντικοῦ, διχρεῖται εἰς τρεῖς διακεκριμένους χώρας.

Α'. Τὸ ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Γαβῆς μέρος τῶν Βαρβαρικῶν κρατῶν περιλαμβάνει τὸ Μαρόκον τὴν Ἀλγερίαν καὶ τὴν Τύνιδα.

Τὸ ΜΑΡΟΚΟΝ. (Ἐπιφ. 600 χ. □ χμ. Πληθ. 5 ἑκατ.). Χώρα ἔχουσα κλίμα εὐκρατον καὶ ἔδαφος γονιμότατον, ἐκτὸς εἰς τὰς Ν. ἐρήμους, καὶ κατ'ἀλλήλῃ ἐν τοῖς δημοτικτοῖς καρποῖς ἐν ταῖς κοιλάσι καὶ ἐν ταῖς ποτιζομέναις πεδιάσι, παράγουσα κριθήν, ἀραβόσιτον, κύκνον, πῖσσαν, ὀλίγον βάμβακα, ὄρυζαν, ὠρεῖον καπνὸν καὶ ἔχουσα ἀμυγδαλέας, ἐλαίαις, πορτοκαλλέας, φοίνικας, μωσαῖας, ἀμπέλους, ζαχχαροκάλανον καὶ βοσκὰς ἐν αἷς τρέφονται πλῆθος κτηνῶν, δρομάδας καμήλους ὧν γίνεται χρῆσις εἰς τὴν μεταφορὰν, ἵππους δι' ἵππασίαν, ὄνους, βόας, αἰγας καὶ πρόβατα, χορηγοῦντα εἰς τὸ ἐμπόριον βούτυρον, ἔρια ἄρθονα καὶ λεπτά δέρματα, μελίτσης. Ἀλλ' ὅλα ταῦτα τὰ πλούτη εἶναι ἀνωφελῆ ἕνεκα τῆς ἀδρανείας τῶν κατοίκων καὶ τοῦ νομικοῦ αὐτῶν βίου καὶ τῆς κακῆς διοικήσεως.

Ἡ ΑΛΓΕΡΙΑ, (Ἐπιφ. 600 χ. □ χμ. Πληθ. 2 ἑκατ.) ἀνήκουσα εἰς τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τοῦ 1830 περιλαμβάνεται μετὰ τὴν Μεσογείου καὶ Ζαχάρας, παρέχουσα ἰδίως δημοτικτοῖς καρποῖς, βάμβακα, καπνὸν, ὑδροπέποντας καὶ καλλιεργοῦσα τὰς πορτοκαλλέας, κινέας, βανανέας, ἀμπέλους καὶ ἔχουσα ἄρθονα δασῶν καὶ φοινίκων.

Ἡ ΤΥΝΙΣ, (Ἐπιφ. 150 χ. □ χμ. Πληθ. 2 ἑκατ.) κειμένη εἰς τὸ βορειότερον καὶ εὐκρατώτερον τοῦ βορειοτέρου τῆς Ἀφρικῆς μέρους ἀντικρὺ τῆς Σικελίας, ἔδρα τῆς δυνάμεως τῆς ἀρχαίας Καρχηδῶνος. ἔχει ἔδαφος γονιμώτατον καὶ ἥμισυ καλλιεργημένον, παράγον τοὺς αὐτοὺς καρποὺς οὓς καὶ ἡ Ἀλγερία καὶ τρέφον τὰ αὐτὰ ζῶα, ἥτοι πρόβατα, ὧν τὸ ἔριον λεπτότατον, καμήλους, ἵππους καὶ ἡμιόνους. Εἰς τὰ παράλια τῆς Τύνιδος καὶ Ἀλγερίας ἀλιεύεται τὸ κοράλιον ὑπὸ Ἰταλῶν ἀλιέων.

Ἡ βιομηχανία τῶν χωρῶν τούτων εἶναι μετριωτάτη. Εἰς τὴν Τύνιδα κατασκευάζουν τὰ ὠρεῖα φέσις, θουρνοῦζις, χρυσοκέντητα ἐνδύματα καὶ ὀλίγα μαροκίνα δέρματα, ροδόμυρον καὶ ἱασμόμυρον. Εἰς τὸ Μαρόκκον, αἱ βιομηχανικαὶ πόλεις εἶναι ἡ Φέζ καὶ Ραβὰτ, ὅπου κατασκευάζουν τὰ φέσις

καὶ χαίτικα ἢ ὕψισμα³ με ζωηρὰ χρώματα, συνιστῶν τὴν κυριωτέραν ἐνδυμασίαν τοῦ Ἀρχβοῦ καὶ καλύπτον αὐτὸν ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν, φορούμενον ὑπὸ τὸ βουρνούζιον, μάλινα καλύματα, μεταξωτὰ ὕψισματα καὶ περιφήμους τάπητας ἀρεστοὺς τοῖς μουσουλμάνοις, δέρματα μαροκκίνα, εἰς τὰ ὑποῖα ὑπερέχει ἡ Φέζ. Ἡ Ἀλγερίη δὲν εἶναι βιομηχανικὴ χώρα οὐδ' αὐτή. Ἡ κατασκευὴ ζυμариῶν, ἡ κατεργασία τῶν δερμάτων, ἡ κατασκευὴ ὕψισμάτων καὶ χονδρεϊδῶν ἀγγείων ἀποτελοῦν τὰς πρωτίστας βιομηχανίας τῆς χώρας.

Β'. Ἡ ΖΑΧΑΡΑ ἡ μεγάλῃ ἔρημος, χώρα ἀμυώδης καὶ γυμνῇ, γροινιτικῇ ἢ τιτανωδῇ καὶ κατοικουμένη μόνον εἰς τὰς μεταξὺ ὑπαρχούσας ὁάσεις καὶ εἰς τινὰ παρχλίκ μέρη ὡς τῆς Τριπόλεως. Εἰς τὰς ὁάσεις ταύτας φύονται οἱ φοίνικες, τῶν ὁποίων ὁ καρπὸς ἀποτελεῖ τὴν κυριωτέραν τροφήν τῶν κατοίκων⁴ καὶ ἕνεκα τῶν ὁποίων καλοῦσι ταύτην οἱ Ἀρχβοὶ τὴν χώραν τῶν φοινίκων (Βελεδ-ελ-Δζεριδ). Ὑπὸ τὴν σκιὰν τῶν φοινίκων βλαστάνει ἡ κριθή, ὁ σῖτος, ὁ κέγχρος καὶ τὰ σῦκα σίκυες κτλ., ἀλλὰ μὴ ἐπαρκοῦντα εἰς τὸν πληθυσμὸν ὅσον καὶ ἂν ᾔνοι ἀρχιός. Αἱ ἐπιστημότεραι ὁάσεις εἶναι αἱ τῶν Τουκάτων, ἡ Ἀγάβλη, ἡ Ἀσβήνη, ἡ Φεζάκη καὶ Βέλμα. Τὸν κυριώτερον ζωικὸν πλοῦτον τῆς ζαχάρας ἀποτελοῦσιν αἱ δρομάδες, αἵτινες εἶναι τὰ πλοῖα τῆς ἐρήμου, αἱ γοργοκάμηλοι ταχύταται χρησιμεύουσαι εἰς τὴν ἵππασίν, καὶ τὰ κτήνη συνιστάμενα ἰδίως ἀπὸ αἵγας καὶ πρόβατα (βόσκοντα εἰς τὰς χέρτους γαίης ὅταν ἡ ὀλίγη βροχὴ ἐπιτρέψῃ τὴν βλάστησιν χόρτων). Ἐν τῇ ἐρήμῳ κυνηγᾶται ἡ στρουθοκάμηλος τῆς ὁποίας τὰ πτερὰ ἀντικείμενον στολισμοῦ, εἶναι ἐπιζήτητα.

Αἱ ἀποξηραχμέσαι λίμναι τῶν ὁάσεων Ἀσβένης καὶ Βέλμας φέρουσι πολὺ ἄλας, ἐκ τοῦ ὁποίου εἰκάζουν ὅτι ἡ ἔρημος αὕτη ἦτο θάλασσα συνεχόμενη μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ (Ε. §. 18.)

Γ'. Τὸ ΣΟΥΔΑΝ ἡ Νιγηρίτις, ἀπέρχοντος χώρα ἐκτεινομένη

ἀπὸ Δ. πρὸς Α. τῆς Ζαχάρας, καὶ ἔχουσα τὰ ὄρη τοῦ Κόγ-
γου, τῆς Σελίκης καὶ τὸ ὑψηλότερον ὄρος Κιλμάντζαρον (6
χιλ. μέτρων.) Εἶναι ἐν γενεῇ χώρα πεδιδάων καίμενων ἐν
τῇ ζώνῃ τῶν τροπικῶν βροχῶν καὶ ἀφθόνως ποτιζομένων,
σχεδὸν παντοῦ εὐφόρων καὶ τρεφουσῶν μέγαν πληθυσμὸν
(77 ἑκατ.). Τὰ πλεῖστα τῶν δημητριακῶν, τὸ δουράχ, ἡ
κέγχρος, ὁ ἀρχβόσιτος, ὁ σῖτος, ὁ σαρρακηνός, ἡ ὄρυζα, φυο-
μένη αὐτομάτως εἰς ὅλα τὰ ποτιζόμενα μένη, ἐπιδίδουν εἰς
τὴν χώραν ταύτην καθὼς τὰ γεώμηλα, οἱ σίκυες, ὁ κύα-
μος, τὸ σισάμιον, ἡ ἀράχιδνα καὶ ὁ καπνός. Μεταξὺ τῶν
δένδρων καὶ θάμνων κυριώτερα εἶναι ὁ βάμβαξ, ὁ φοῖνιξ, τὸ
βροβόχ, ἡ συκῇ, ὁ ὄξυφοῖνιξ, πληροῦν μεγίστας ἐκτάσεις
τῶν δασῶν τῆς χώρας, ἡ κομμιοφόρος ἀκακία, ἄφθονος ἐπὶ
τῶν ὄχθων τοῦ Μίγχα, τὸ βουτυροδένδρον, καὶ τὸ ὄξυκάρυον,
ὁ Ἰνδικὸς βοῦς, ἡ αἰξ, τὸ πρόβατον. Οἱ ἵπποι εἰσὶν περισσό-
τεροι τῶν ὄνων, πανταχοῦ δὲ εὐρίσκονται κυψέλαι μελισσῶν.
Μεταξὺ δὲ τῶν ἀγρίων ζώων, οἱ ἐλέφαντες οἱ ἵπποπόταμοι,
οἱ ῥινόκερω, οἱ λέοντες, οἱ πάνθηρες, αἱ καμηλοπαρδάλεις,
αἱ στρουθοκάμηλοι χρηγοῦσιν εἰς τὸ ἐμπόριον τῆς χώρας
ταύτης τὸ ἐλεφάντινον ὄστουν, τὰ δέρματα, τὰς μηλωτάς
καὶ τὰ πτερὰ.

218. Ἑσωτερικὴ συγκοινωνία. Τὸ Σουδάν, κείμενον
εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἀφρικῆς καὶ ὀριζόμενον πρὸς Ν. ἀπὸ χώ-
ρας ὀρεινᾶς, αἵτινες τὸ χωρίζουν ἀπὸ τὰς ἀφιλοξένους ἀκτὰς
τῆς Γουινέας, συγκοινωνεῖ ἐμπορικῶς μετὰ τοῦ λοιποῦ
κόσμου μόνον διὰ τῆς Σαχάρας. Αἱ ἐμπορικαὶ σχέσεις εἰσὶ
πολύ περιωρισμέναι τόσον ἕνεκα τοῦ ὀλίγου πλούτου τῶν
μαύρων Ἰθαγενῶν τοῦ Σουδάν ὅσον ἕνεκα τῆς δυσκολίας τῆς
συγκοινωνίας. Διὰ τὴν ὑπάρχει τις ἀπὸ Τριπόλεως ἕως τὸ Κά-
νον χρειάζεται 70 ἡμέρας. Ἡ μεταφορὰ γίνεται διὰ τῶν
καμήλων.

Τὰ κυριώτερα ἐμπορεύματα ἅτινα χρηγεῖ τὸ Σουδάν εἰς
τὸ ἐσωτερικὸν τοῦτο ἐμπόριον εἶναι οἱ δοῦλοι, τὸ ἐλεφάντινον
ὄστουν, τὸ ἀρχαῖον κόμμι, ὁ κηρός, τὸ ἰνδικόν, χρυσόκοις,

πτερὰ στρουθοκαμήλου, σέννα, δέρματα κατεργασμένα, ἐνδύματα, χιτῶνας, χάρτινα κυανὰ ἢ μαῦρα κτλ. Λαμβάνει δὲ εἰς ἀντάλλαγμα χονδροειδῆ θαμβασκερά, ὑαλικὰ, αἰχμὰς σιδηρᾶς, βελόνας, κάτοπτρα, ὀλίγην ζάχαριν τέιον, κτλ.

Τὸ ἐμπόριον τοῦτο, εἰς ὃ οἱ Εὐρωπαῖοι δὲν συμμετέχουσιν ἀμέσως, καὶ τοῦ ὁποίου τὸ σύνολον δὲν φθάνει τὰ 10 ἑκατ. φρ. εἶναι εἰς τὰς χεῖρας τῶν κατοίκων τῆς ἐρήμου τῶν Ἀράβων πρὸς Ν., τῶν Τουαρέγων ἐν τῷ κέντρῳ, τῷ Τιβουσίῳ πρὸς Α. ὁδηγούντων τὰς ἐμπορικὰς συνοδίας ἢ τὰ καρχαίνια.

Τὰ καρχαίνια. Ἐὰν ἡ ἐρημος δὲν ἔχει ὁδοὺς δυναμῆς νὰ παρὰβληθῶσιν πρὸς τὰς τῆς Εὐρώπης, ἔχει ὅμως μέσα συγκοινωνίας γνωστὰ εἰς τοὺς ἐντοπίους, ἐπὶ τῶν ὁποίων θαίνουσι τὰ καρχαίνια. Αἱ κυριώτεραι ὁδοὶ τῶν ἐμπορικῶν συνοδιῶν εἶναι ἡ ἀπὸ Κάνον εἰς Σάτην, ἐκεῖθεν εἰς Μουρτσούκ ἢ Χαδαμῆς καὶ ἔπειτα εἰς τὴν παρχλίαν. Ἡ ἀπὸ τῆς Τιμبوκτοῦ εἰς Ταφιλέτ ἢ εἰς Μαρόκον, ἀπὸ Μαρόκον διὰ τῆς Τουάτ εἰς Χαδαμῆς καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὸ Κάϊρον. Ἐκεῖθεν διέρχονται τὰ μεγάλᾳ καρχαίνια τῶν προσκυνητῶν τῆς Ἀφρικῆς μεταβαίνοντα εἰς τὴν προσκύνησιν τῆς Μέκκας.

Ἡ Χαδαμῆς εἶναι τὸ σημεῖον ὅπου συναντῶνται καὶ διχσταυροῦνται τὰ πλεῖστα τῶν καρχαίνιων καὶ ἡ μεγάλη ἀγορὰ τῆς ἐρήμου.

Ἐκαστον καρχαίνιον σύγκειται πολλάκις καὶ ἀπὸ 2000 ἄτομα, τὰ ὁποῖα ἀναγνωρίζουν ἓνα ἀρχηγὸν ὅστις διευθύνει ὡς ἀπόλυτος κύριος, ἔχων ὑφ' ἐαυτὸν ὑπαλλήλους ἐκ τελούσας τὰς διαταγὰς του, ὁδηγοὺς ἀναγνωρίζοντας τὴν χώραν, γραμματεῖα προεδρεύοντα εἰς τὰς ἐμπορικὰς συναλλαγὰς, γράφοντα τὰς συμφωνίας, ἓνα κήρυκα ἀγγέλλοντα καὶ ἕτερον διὰ τὴν προσευχὴν τῶν πιστῶν. Τὸ μῆκος τῶν σταθμῶν εἶναι 35 χιλιομέτρων, ἄλλα φθάνουν καὶ μέχρις 60 εἰς τὰς χώρας τὰς στερουμένας ὕδατος.

Τὰ καρχαίνια ἐν Ἀφρικῇ ἔχουν ἀποτελέσματα ὁποῖα οἱ σιδηρόδρομοι εἰς τὰς πολιτισμένας χώρας, φέρουσιν μεθ'

ἐαυτῶν τὴν κίνησιν καὶ τὴν ζωὴν ὅθεν διέρχονται.

Οἱ κάμηλοι σχεδὸν εἶναι ἐν χρῆσει εἰς τὴν μεταφορὰν ταύτην. Τὸ φορτίον μιᾶς καμήλου εἶναι 3 ἕως 4 καντάρια ἥτοι μέχρι 200 χιλιογράμμων, ἔχον ἀξίαν κατὰ μέσον ὄρον 2500 φρ. Τὸ ἀγώγιον εἶναι συνήθως ἐν φράγκον κατὰ χιλιογράμμων.

219. Ἡ θαλάσσιος συγκοινωνία. Οἱ Εὐρωπαῖοι δὲν μετέχουν εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν ταύτην τῶν προϊόντων εἰμὴ διὰ τῶν ἐμπορευμάτων τὰ ὁποῖα ἀγοράζουν ἢ πωλῶσιν εἰς τοὺς λιμένας καὶ εἰς τινὰς πόλεις πλησίον τῶν παραλίων. Οἱ λιμένες οὗτοι εἶναι:

Ἐπὶ μὲν τῆς Μεσογείου καὶ ἀρχόμενοι ἐξ ἀνατολῶν.

Ἡ Βενγάζη, ἥτις λαμβάνει ἐκ τῆς Μελίτης, Τουρκίας καὶ Ἰταλίας, βαμβυκερὰ, χονδροειδῆ ροῦχα καὶ ὑαλικά, δίδουσα δημητριακὰ καὶ ἐλεφάντινον ὀστούν κτλ. ἡ Τρίπολις ἡ πρωτεύουσα τῆς ἡγεμονίας, εὐλίμενος καὶ ἐμπορικὴ παρκαταθήκη τῶν ἐμπορευμάτων ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῶν τῆς Εὐρώπης, (κάτοικοι 15. χιλ.).

Ἡ ΤΥΝΙΣ, ἡ πολυανθρωποτέρα πόλις τοῦ μέρους τούτου τῆς Ἀφρικῆς (150 χιλ. κτ.), κειμένη περίπου εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Καρχηδόνας, κτισμένη εἰς τὸ βάθος λίμνης τελευτωδούς εἰς τὴν εἴσοδον τῆς ὁποίας κεῖται ὁ λιμὴν τῆς Τύνιδος. Γουλέττα εἶναι ἡ καθεδρὰ τοῦ Βετ καὶ ἡ σπουδαιότερα ἐμπορικὴ ἀγορὰ, ἔχουσα σχέσεις μὲ ὅλας τὰς ἀντικρὺ κειμένης Εὐρωπαϊκῆς χώρας. Τὸ ἐμπόριόν της ὑπερβαίνει τὰ 30 ἐκτ.

Εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἀλγερίαν κυριώτεροι λιμένες εἰσιν, ἡ πρωτεύουσα Ἀλγέριον, ἡ Φιλιππούπολις καὶ τὸ Ὀρὰν, ὧν τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον ὑπερβαίνει τὰ 250 ἑκατομύρια φρ.

Ἐπὶ δὲ τοῦ Ἀτλαντικοῦ κυριώτεροι λιμένες εἶναι τὸ Τάγγερρον (10 χιλ. κτ.), ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς αὐτοκρατορίας τοῦ Μαρρόκου ἐνεργῶν μετὰ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ ἐμπορίου 20 ἐκτ.

Ἐλ-Ἀρίχ. Ραβάττη, Σαλέ, Μαραγάκη, Μογιαδόρη (ἐμπόριον 20 ἐκτ.) λιμένες τοῦ Μαρόκκου ἀνταλλάσσοντες τὰ προϊόντα αὐτοῦ, ἀμύγδαλα, ἔλαιον, κυάμους, ἀραβόσιτον, ἔρια, βδέλλας, πτερὰ, κόμμι κτλ. μὲ τὰ χειροτεχνήματα τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ἰσπανίας καὶ Πορτογαλλίας. Τὰ περισσότερα πλοῖα τὰ πλέοντα εἰς τὰς ἀκτὰς ταύτας χάριν ἐμπορίου, σταθμεύουσιν εἰς Γιβλαλτάρην.

220. **Τὸ Ὑθαλάσσιον ἐμπόριον.** Τῶν Βαρθαρικῶν κρατῶν τὸ ἐμπόριον εἶναι περίπου 370 ἐκαστομ. (ἐξ ὧν 70 διὰ τὴν Ἀλγερίαν, 70 διὰ τὸ Μαρόκκον, 75 διὰ τὴν Τυνίδα καὶ 12 διὰ τὴν Τρίπολιν). Τὸ ἐμπόριον τοῦτο τὸ ὁποῖον εἶναι εἰς τὰς χεῖρας τῶν Εὐρωπαϊῶν, ἐνεργεῖται ἀποκλειστικῶς διὰ τῶν λιμένων τῆς Μεσογείου, Μασσαλίας, Γιβλαλτάρης, Κωνσταντινουπόλεως κτλ. Μικρὸν μέρος τοῦ ἐμπορίου τούτου διέρχεται διὰ τῶν καραβανίων καὶ φθάνει μέχρι τοῦ Σουδάν.

Τ μ ῆ μ α Γ'.

ΔΥΤΙΚΑ ΠΑΡΑΛΙΑ.

221 **Προϊόντα.** Ἡ δυτικὴ τῆς Ἀφρικῆς παραλία, ἡ σχετιζομένη εἰς τὸ Εὐρωπαϊκὸν ἐμπόριον ἀπὸ τῶν ὁρίων τῆς Ζαχάρας μέχρι τοῦ Μαύρου ἀκρωτηρίου περιλαμβάνει πολλὰ διακεκριμένα μέρη, ἥτοι τὴν Σενεγάλην καὶ τὴν Γαμβίαν, Ἀγγίλαν καὶ Βενγουέλαν. Κεῖται δὲ ὁλόκληρος ἐντὸς τῆς διακεκαυμένης ζώνης, καὶ ἔχει τὰ προϊόντα αὐτῆς (Ε ζ. 25 Γ'.) ὁποῖα, ὁ κέγγρος, ἡ ὄρυζα, τὸ ἰότροφον, (igname) ἀποτελοῦντα μετὰ τοῦ καρποῦ τοῦ βοαβάβ καὶ τῆς βανανέας, τὴν φυτικὴν τροφήν τῶν μαύρων καὶ εἰς τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ προσθέσωμεν τὴν κριθὴν καὶ τὸν σῖτον, εἰς τὰ ὑψηλὰ μέρη ὁ βάμβας, ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει ἡ πεπερέα, ἡ δίδουσα τὸ ἀραβικὸν κόμμι, ὁ λιχὴν, ὁ δίδων τὸ ἐρυθρὸν καὶ ἰώδες χρωμαγνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα orseille, τοὺς ἐλαιωσπό-

ρους, ὅποιοι οἱ τῆς ἀραχίδνης (ἥς ὁ καρπὸς εἰσέρχεται πάλιν ἐντὸς τῆς γῆς διὰ τὴν ὠριμάση ἐντελῶς), ἡ κοκκοκαρύα, ὁ φοῖνιξ, διάφορα ἄλλα βαφικὰ ξύλα καὶ τὸ κοπάλιον κόμμι. Εἰς ἅπασαν τὴν κεντρικὴν Ἀφρικὴν πληροὶ τὰ δάση ὁ ἐλέφας μεγαλείτερος τοῦ τῆς Ἀσίας, ὁ ῥινόκερος, ὁ ἵπποπόταμος χωρηγῶν καὶ αὐτὸς τὸ ἐλεφαντόδοντον. Ἀλλὰ τὸ νοσηρότατον κλῆμα δὲν ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς Εὐρωπαίους τὰ ἐγκατασταθῶσιν ἄλλοι παρὰ μόνον εἰς τινὰ μέρη τῶν ἀκτῶν, οἱ δὲ ἰθαγενεῖς μαῦροι ἀπολίτιστοι καὶ ἀδρανεῖς, δὲν ἠδυνήθησαν τὰ ἐπωφεληθῶσιν ἀπὸ τὴν γονιμότητα τῆς χώρας, οὔτε ἐκ τῶν μεταλλείων αὐτῆς.

Ἡ δὲ βιομηχανία, ἥτις συνίσταται σχεδὸν ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ὕφανσιν κυανῶν βαμβακερῶν εἰς κατασκευὴν ψαθῶν ἐξ ἀχύρου ἢ σχίνου, καὶ τινων ἐργαλείων, εἶναι οὕτως εἰπεῖν μηδαμινή. Εἰς τὰς νήσους ἡ Μαδέρα εἶναι περίφημος διὰ τὸν οἶνον τῆς· αἱ νήσοι τοῦ Πρασίνου ἀκρωτηρίου δίδουσι κόκκινον ἔλαιον, καὶ ἐρυθροβαφὴν καλλίστην ἡ δὲ τοῦ ἀγ. Θωμᾶ καὶ τοῦ πρίγκηπος καφέ.

222. Τὸ ἐμπόριον. Τὸ ἐμπόριον τῶν δυτικῶν ἀκτῶν τῆς Ἀφρικῆς, ἐνεργεῖται μόνον εἰς τὰ Εὐρωπαϊκὰ ἐμπόρια· χαρακτηρίζουσι δὲ αὐτὸ μὲ τὸ ὄνομα ἀνταλλαγὴ (troque) διότι συνίσταται εἰς τὴν ἀνταλλαγὴν τῶν ἐκτεθέντων προϊόντων τὰ ὁποῖα οἱ ἰθαγενεῖς δίδουν λαμβάνοντες ἀντ' αὐτῶν Εὐρωπαϊκὰ ἐμπορεύματα κοινοτάτης ποιότητος, συνήθως βαμβακερὰ κυανόχροα, γινέας, κόνιν, ῥακὴν, οἶνον, ὄπλα, ὑαλικά, καπνόν. Ἐπὶ πολὺν χρόνον κύριον ἀντικείμενον ἐξαγωγῆς τῶν μερῶν αὐτῶν ἦσαν οἱ δοῦλοι. Ἡ σωματεμπορία δὲ αὕτη, καὶ τοὶ καταργηθεῖσα διὰ συνθήκης, δὲν ἐξηφανίσθη εἰσέτι δυστυχῶς καθ' ὅλοκληρίαν.

Οἱ μαῦροι πηγαίνουν καὶ ἐνεργοῦν τὴν ἀνταλλαγὴν εἰς τὰ Εὐρωπαϊκὰ προκτορεῖα ἢ ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ἢ ἐπὶ πλοίων, καὶ μεταπωλοῦσι πάλιν μὲ μεγάλον κέρδος εἰς τὸ ἐσωτερικόν τὰ προϊόντα τὰ ὁποῖα ἐπρομηθεύθησαν. Ἡ ἔλλειψις ἀσφαλείας μακρὰν τῶν παραλίων, ἡ πτωχεία, ἡ ὀκνηρία καὶ ἡ ὀλίγη

καλή πίστις τῶν ἰθαγενῶν, ὅλα ταῦτα κáλνουν ὥστε τὸ ἐμπόριον νά ᾔναι πολὺ περιορισμένον. Διότι ἡ εἰσαγωγὴ καὶ ἐξαγωγὴ φθάνουσι μόλις τὰ 150 ἑκατ. φρ. ἐξ ὧν τὸ ἥμισυ μετὰ τῆς Ἀγγλίας, τὸ δὲ ἐπίλοιπον ἥμισυ διανοιράζεται ἡ Γαλλία καὶ αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι, ἡ Ἰσπανία, Πορτογαλία καὶ Κάτω χῶρι.

223. Εὐρωπαϊκαὶ ἀποικίαι. Τὰ κυριώτερα μέρη ἐνθαένεργεῖται τὸ ἐμπόριον τῶν δυτικῶν ἀκτῶν τῆς Ἀφρικῆς εἶναι τὰ ἀνήκοντα εἰς τοὺς Εὐρωπαίους.

Γαλλικαὶ κτήσεις. τῆς Σενεγάλης καὶ Γορέας (πληθ. 160 χ. ψυχᾶς), ἔχουσι πρωτεύουσαν τὸν ἅγιον Λουδοβίκον, ὁχυρὰν ἀλλὰ νοσῶδη πόλιν, ἀποθήκην ἐμπορικὴν τοῦ κόμμεως (κάτ. 15 χ.)

Ἀγγλικαὶ κτήσεις Αὗται κεῖνται ἐπὶ τοῦ Γάμβιου ποταμοῦ, πρωτεύουσα αὐτῶν εἶναι ἡ Βαθούρστη παρὰ τὰς ἐκβολὰς αὐτοῦ, ἡ Free-town τῆς Σιόρρξ Λεόνε.

Πορτογαλλικαὶ κτήσεις. Οἱ Πορτογάλλοι ἐξουσιάζουν τὴν Γέβαν, τὸ Καχέον, Βεσσάον [καὶ μέρος τῶν Βισσάγων νήσων.

Τ μ ἡ μ α Δ.

Η ΕΥΕΛΠΙΣ ΑΚΡΑ (LE CAP).

224. Προϊόντα. Ἡ νότιος ἄκρη τῆς Ἀφρικῆς σύγκειται ἀπὸ σειρὰν ἐπιπέδων κατερχομένων ἐκ τοῦ κεντρικοῦ ὄροπεδίου καὶ δι' ὧν διήκουσι πολλὰ συστάδες ὄρεων ὑψηλὰς ἐχόντων τὰς κορυφάς, ἰδίως εἰς τὰ πρὸς ἀνατολάς. Εἰς μὲν τὰ κατώτερα μέρη καλλιεργεῖται ὁ σῖτος καὶ ὅλα τὰ δημητριακὰ τῆς Εὐρώπης. Μολονότι δὲ τὸ τὸ ἔδαφος εἶναι πολλαχοῦ ἀμμῶδες καὶ ἀνεπίδεκτον καλλιεργείας, ἡ ἄμπελος (εἰσαχθεῖσα ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς Γαλλίας διωχθέντων διαμαρτυρουμένων) εὐδοκιμεῖ, δίδει μεγάλας σταφυλάς, ὀλίγον χυμῶδες, ἀλλὰ παρεχούσας οἶνους καλοὺς ὧν τινὲς εἰσὶ περί-

φημοι. Εἰς δὲ τὰς θερμὰς πεδιάδας τῶν παρχλίων τῆς Νεταλίας, φύονται τὸ ζακχαροκάλαμον, ὁ βάμβαξ, ἡ καφύρα, τὸ ἀμαραντόμηλον (ἀραρόν) κτλ.

Τὸ κυριώτερον ἀγροτικὸν προϊόν τῆς ἀποικίας τῆς Εὐέλπιδος ἄρκος εἶναι χάρις εἰς τὰς ἀπερχίντους βοσκὰς, τὰ κτήνη αἱ αἶγες, οἱ βόες καὶ πρὸ πάντων τὰ πρόβατα (βελτιωθέντα διὰ τῆς συμμίσξεως μὲ τὰ ἀγγλικά καὶ τοὺς μερινούς) ἀριθμούμενα εἰς 7 ἑκατ. Ἡ κτηνοτροφία ἠδύνατο νὰ ἀναπτυχθῇ πολὺ περισσότερον καὶ ταχύτερον ἂν δὲν ὑπῆρχεν ἡ ξηρασία. Ἐκ τῶν ἀγρίων ζώων ἡ θήρα τῶν ἐλεφάντων, ἱπποποτάμων χορηγεῖ τὸ ἐλεφάντινον ὅστον, αἱ δὲ στρουθοκάμηλοι τὰ πτερὰ των εἰς τὸ ἐμπόριον.

225 Τὸ ἐμπόριον. Ἡ Ἀγγλίς ἐξουσιάζουσα ἀπὸ τοῦ 1806 τὴν ἀποικίαν τῆς Εὐέλπιδος, ἄρκος τὴν Καφερίαν καὶ τὸ Νατάλον, ἤτοι ὅλους τοὺς λιμένας τῆς νοτίου Ἀφρικῆς, ἔχει σχεδὸν καὶ τὸ μονοπώλιον τοῦ θαλασσίου ἐμπορίου τῆς χώρας ταύτης, συμποσοῦμενον εἰς 150 ἑκτ. φρ. καὶ συνιστάμενον ἐν μὲν τῇ εἰσαγωγῇ εἰς ἐνδύματα, εἰς πανικά, εἰς μεταλλὰ, γαιάνθρακας, κινκᾶλίες καὶ παντοειδῆ χειροτεχνήματα, ἐν δὲ τῇ ἐξαγωγῇ εἰς ἔρια λεπτότατα τὰ ὁποῖα εἰς τὴν ἀγορὰν τοῦ Λονδίνου τάσσονται μετὰ τῆς Αὐστραλίας καὶ τῶν ὁποίων ἡ ἀξία εἶναι 50 ἑκτ. φρ. εἰς βάμβακα, ζῶα διὰ τὰς νήσους τῆς Ἀφρικῆς, εἰς ὀρυκτὰ χαλκοῦ, πτερὰ στρουθοκαμήλου, ἐλεφαντόδοντας, ζάκχαριν, δέρματα, ὀλίγον οἶνον, ἀμαραντάσυλον. Ἐκ τῶν 150 τούτων ἑκτ. τοῦ ἐμπορίου, ἡ Γαλλία δὲν μετέχει παρὰ μόναν 1 ἢ 2 ἑκατομ.

Οἱ κυριώτεροι ἐμπορικοὶ λιμένες τοῦ μέρους τούτου εἶναι ἡ ΑΚΡΑ, πρωτεύουσα τῆς ἀγγλικῆς ἀποικίας καὶ σταθμὸς σπουδαιότητος διὰ τὰ πλοῖα τὰ διερχόμενα ἀπὸ τὸν Ἀλαντικὸν εἰς τὸν Ἰνδικὸν ὠκεανόν. Ἡ πόλις αὕτη (40 χιλ. κ.) κειμένη εἰς τὸ ἀκρότατον σχεδὸν σημεῖον τῆς Ἀφρικανικῆς ἡπείρου, εἰς τὸ βῆθος τοῦ μυχοῦ τῆς Τραπέζης καὶ εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Τραπέζιου ὄρους, ὑψουμένου κατακορύφως εἰς

ὕψος ἐπέκεινα τῶν χιλίων μέτρων. Τὸ μὲν θέρος τὰ πλοῖα προφυλάττονται ἐκεῖ ἀπὸ τοὺς ΝΑ. ἀνέμους, ἢ καταφεύγουν πρὸς Β. εἰς τὸν Σαλδάνχιον ὄρμον ὅταν ἐνσκήπτωσιν αἱ σφοδραὶ νότιαι καταιγίδες. Τὸν δὲ χειμῶνα, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ΒΔ. ἀνέμων τὰ πλοῖα καταφεύγουν εἰς τὸ ἐκεῖθεν μέρος τοῦ ἀκρωτηρίου τῆς Καλῆς Ἑλπίδος εἰς τὸν Μοσσέλιον ὄρμον.

"Ἄλλαι παράλιαι πόλεις εἶναι ὁ λιμὴν τῆς Ἑλισάβετ πρωτεύουσα τῆς ἀνατολ. ἐπαρχίας, κατέχουσα τὴν πρώτην θέσιν ὑπὸ τὴν ἔσπιν τῶν ἀνταλλαγῶν καὶ προϊόντων, διότι ἐνεργεῖ ἐμπόριον 70 περίπου ἐκτ. συνιστάμενον εἰς ἔρις, δέρματα καὶ πτερά. Τὸ East-London, λιμὴν τῆς ἀγγλικῆς Καμφορείας· ἡ Ὀκρόβνη, ἀρτισύστατος ἀποικία εἰς τὸν εὐρὺν ὄρμον ἢ μᾶλλον εἰπεῖν εἰς τὴν λίμνην Πορτ-Νατάλην καὶ τὸ ἐμπόριόν της φθάνει ἤδη τὰ 15 ἑκατομμύρια φράγκα.

Τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ βιομηχανία ἀναπτύσσονται ἐπὶ μᾶλλον ἐν τῇ ἀγγλικῇ ταύτῃ ἀποικίᾳ τῆς Εὐέλπιδος ἄκρας ἤτις θὰ χάσῃ βεβαίως ἀπὸ τὴν τομὴν τοῦ Ἴσθμοῦ τοῦ Σουέζ, ἀλλὰ δύναται νὰ στρέψῃ τὴν ἐνεργητικότητά της πρὸς τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν πλουσίων ἐσωτερικῶν χωρῶν τῆς νοτίου Ἀφρικῆς, ὅπου θαρρόκλως προχωροῦσιν οἱ ἀπόστολοι, οἱ περιηγηταὶ καὶ οἱ κυνηγοὶ, καὶ νὰ ἐπιδιώξῃ τὸ λαμπρὸν αὐτῆς μέλλον.

Τ μ . ἡ μ . α Εον

ΑΝΑΤΟΛΙΚΑ ΠΑΡΑΛΙΑ καὶ αἱ ΝΗΣΟΙ.

226. **Προϋόντα.** Ἡ ἀνατολικὴ παραλία τῆς Ἀφρικῆς παρέχει εἰς τὸ ἐμπόριον ὀλιγωτέρας πηγὰς ἀπὸ τὴν δυτικὴν, πληθυσμὸν δὲ ὅλως ἄγριον, ἀνευ οὐδεμιᾶς τακτικῆς καλλιέργειας, ἐκτὸς εἰς τινὰς νήσους, ὡς τὴν Μονζαμβίκην, Ζανζιβάρην κτλ. Οἱ ἰθαγενεῖς τρέφονται μὲ κέγγρον, ἄ-

ρυζαν, γεώμηλα, ιδτροφον και κοκκοκάρυα, καλλιεργούν δια τὸ ἐμπόριον ὀλίγον καπνόν, σέσαμον καὶ γαρύφαλλα εἰς Ζανζιβάρην· καὶ συλλέγουσιν ἄνευ καλλιεργείας τὸν καρπὸν τοῦ ὀξυφοίνικος καὶ βαφικὸν λειχήνα εἰς τὰ δάση, τὸ κοπάδιον κόμμα ἐν τῇ γῇ.

Ἡ νῆσος Μαδαγασκάρα, εὐφορωτέρη καὶ ἔχουσα κατοίκους ὀλιγώτερον βαρβάρους (3 ἐκτ. κτ.) παράγει ποικίλα προϊόντα, εἰς μὲν τὰς χαμηλὰς πεδιάδας καὶ συνήθως νοσηράς, τὰ προϊόντα τῆς διακεκαυμένης ζώνης ὄρυζα, βρύβαξ, ζαχαροκάλυμον, καφφέ, ἰνδικόν, κακκίον κτλ. ἐπὶ δὲ τῶν ὄροπεδίων παράγει τὰ προϊόντα τῶν εὐκράτων ζωνῶν, ἥτοι σῖτον, ἀρχόσιτον, κριθήν, σταφυλήν. Τὰ κτήνη, βόες, χοῖροι, καὶ πρόβατα εἰσὶν πολυάριθμα ζῶντα εὐκόλως εἰς τὰς ἐκτενεῖς νομάς τῶν ὑψηλοτέρων μερῶν τῆς νήσου. Αἱ μέλισσαι δίδουν μέλι πρᾶσινον πολύτιμον. Τὰ ὄρη περιέχουν μέταλλα, ὧν μόνον ὁ σίδηρος ἐκμεταλλεύεται, καὶ τινες πολύτιμοι λίθοι ὡς τὸ ρουβίνιον. Πρωτεύουσα τῆς νήσου εἶναι ἡ Ταναναριβοῦ (7,000) ἐν τῷ κέντρῳ, κύριος δὲ λιμὴν ἐμπορικὸς ἡ Ταματάβη.

Αἱ δύο κυριώτεραι νῆσοι τοῦ συμπλέγματος τῶν Μασκαρενίων νήσων εἶναι ἡ τῆς Ἐνώσεως (la Reunion), ἀποικία γαλλικὴ, καὶ ἡ τοῦ Μπουρξίου ἥτις κατέστη ἀπὸ τοῦ 1815 ἀποικία Ἀγγλική. Αἱ δύο αὗται νῆσοι εἰσὶν χώραι πολιτισμέναι, καλλιεργούμεναι κυρίως ἀπὸ ἰδιοκτητῆς Εὐρωπαϊκῆς καταγωγῆς, ἔχοντας ὑπὸ τὰς δικταγὰς τῶν ἐργάτας Μαύρους ἢ Ἰνδοὺς καὶ παράγουσαι ἀφθόνως, ἐκτὸς τῶν τροφίμων ζάχαριν, βρύβακα, ρούμιον καὶ καφφέ.

227. Τὸ ἐμπόριον. Τὸ ἐμπόριον τῶν ἀνατολικῶν χωρῶν τῆς Ἀφρικῆς δύναται νὰ διακριθῇ εἰς δύο διακεκριμένους κατηγορίας.

1) Τὸ ἐμπόριον τῶν πολιτισμένων χωρῶν, δηλαδὴ τῶν Ἀγγλικῶν καὶ Γαλλικῶν ἀποικιῶν κειμένων ἐπὶ μικρῶν τινῶν νήσων, ἀνερχόμενον εἰς περίπου 190 ἐκτ. φρ. καὶ εὐρισκόμενον εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἀγγλῶν καὶ Γάλλων.

2) Τὸ ἐμπόριον τῶν βαρβάρων χωρῶν, ἦτοι τῆς Μαδαγασκάρης καὶ τῶν ἀκτῶν, τὸ ὁποῖον εὐρισκόμενον εἰς τὰς χεῖρας τῶν Ἀρχῶν καὶ Βανιχῶν, ἐρχομένων ἐξ Ἰνδίας ὅπως ἐγκαταστῶσιν ἰδίως εἰς Ζανγουεβάρην, καὶ τὸ ὁποῖον ὑπερβαίνει τὰ 45 ἑκατμ. φρ. Οἱ Βανιχῶν οὗτοι ἢ ἐνεργοῦσιν ἀπ' εὐθείας τὰς ἀνταλλαγὰς, ἢ μεσολαβοῦσι μεταξὺ τῶν Εὐρωπαϊῶν καὶ τῶν ἰθαγενῶν ἢ Ἀρχῶν, οἵτινες μόνον ἀποτολμῶσι νὰ ρίψωκινδυνεύσωσιν μακρὰν τῶν παραλίων μεταβαίνοντες εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ὅπως συναλλαχθῶσιν μὲ τὰς ἀγρίας φυλάς μέχρι τῶν μεγάλων λιμνῶν. Ἐκτὸς τοῦ ἐλεφαντόδοντος καὶ τῶν πτερῶν τῆς στρουθοκαμήλου, κυριώτερα ἐμπορεύματα ἅτινα λαμβάνουσιν ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸν οἱ Ἀρχεῖς φέρουσι καὶ πλῆθος δούλων, οἵτινες εἶναι ἀκόμη ἀντικείμενον καθημερινοῦ ἐμπορίου εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Ἀφρικὴν.

Οἱ κυριώτεροι λιμένες τῶν πολιτισμένων μερῶν εἶναι ἡ Μαυόττη, ἡ ἁγ. Μαρία, ὁ ἁγ. Διονύσιος, ἁγ. Πέτρος εἰς τὰς γαλλικὰς κτήσεις.

Port-Louis, πρωτεύουσα τῆς νήσου Μαυρικίου, εἶναι ὁ μόνος καλὸς λιμὴν ὅστις ὑπάρχει εἰς τὸ νότιον μέρος τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, δεχόμενος τοὺς βόας τῆς Μαδαγασκάρης, τὰ πρόβατα τῆς Ἀρκῆς, ὄρουζαν καὶ ἀποίκους τῆς Ἰνδίας, παντοειδῆ προϊόντα τῆς Ἀγγλίας καὶ ἐξάγων ὑπὲρ τὰς 100 χιλ. τόνους ζαχαρέως διὰ τὴν Ἀγγλίαν, καὶ Αὐστραλίαν καὶ ἐλαχίστην ποσότητα ῥωμίου κτλ. Τὸ ἐμπόριόν του εἶναι ὑπὲρ τὰ 120 ἑκατ. φρ. εἰς δ' ἡ Ἀγγλία μετέχει κατὰ τὸ τρίτον, ἡ Αὐστραλία καὶ Ἰνδία ἐκάστη κατὰ τὸ ἕκτον, ἡ Γαλλία κατὰ τὸ ὄγδοον. Ἀτμοπλοίων τακτικὴ γραμμὴ συνδέει τὴν νῆσον τοῦ Μαυρικίου καὶ τῆς Ἑνώσεως μὲ τὰ ταχυδρομικὰ τοῦ Σουέζ ἀτμόπλοια.

Τῶν δὲ βαρβάρων μερῶν κυριώτεροι λιμένες εἶναι ἡ Ἰνχαμβάνη, Καλιμάνη, Μοζαμβίκη, ἀποικίαι Πορτογαλλικαὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Μοζαμβίκης, αἵτινες ἀπώλεσαν πρὸ καιροῦ πᾶσαν ἐμπορικὴν σπουδαιότητα.

Ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Ζανζιβάρης, ἡ Κουλόα, Πέμβα, Μομβάζα καὶ Ζανζεβάρη, κειμένη ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου νήσου πρωτεύουσα ἰθαγενεὺς μικροῦ κράτους, διατηροῦσα, τῇ βοήθειᾳ τῶν μουσωνίων ἀνέμων, συχνὰς σχέσεις μὲ τὴν Αραβίαν καὶ Ἰνδίαν. Εἶναι δὲ τὸ κέντρον τῶν συναλλαγῶν τοῦ μέρους τούτου ἐνεργοῦσα ἐμπόριον 15 ἑκατ. φρ. Ἐπὶ τῆς Μαδαγασκάρης λιμὴν ἐμπορικὸς εἶναι ἡ Ταματάβη.

228. Σύνολον τῆς παραγωγῆς τῆς Ἀφρικῆς.
Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι πτωχή. Τοῦτου δὲ αἰτία εἶναι ἀφ' ἑνὸς ἡ φύσις, ἥτις διεχώρισεν αὐτὴν πρὸς Β. διὰ μιᾶς ἀπεράντου ἐρρήμου καὶ τῇ ἔδωκε σχετικῶς πρὸς τὴν ἑκτασίν της, ὀλιγίστας ἄνευ κόλπων καὶ στενῶν ἀκτὰς (Ε. §. 21) καὶ ἥτις ἔδωκε εἰς τὰς ἀκτὰς ταύτας κλίμα νοσηρὸν καὶ ἐχώρισε τὰς ἀκτὰς αὐτὰς ἀπὸ τὸ κεντρικὸν ὁροπέδιον διὰ συνεχοῦς φραγμοῦ ὀρέων. Ἀφ' ἑτέρου δὲ πταίει καὶ ὁ ἄνθρωπος ὅστις ζῇ παντοῦ σχεδὸν τῆς Ἀφρικῆς εἰς τὴν φρικωδεστέραν βαρβαρότητα.

Ὁ πληθυσμὸς τοῦ μέρους τούτου τοῦ κόσμου τὸν ὅποιον ἐκτιμῶσι ὑποθετικῶς μεταξὺ ἐξήκοντα καὶ ἑκατὸν ἑκατ. ψυχῶν, σύγκειται ἐξ ἑνὸς ἑκατ. Εὐρωπαϊῶν ἢ ἀπογόνων αὐτῶν κατοικούντων τὰς ἀποικίας, ἐκ 18 ἕως 20 ἑκατ. ἰθαγενῶν ἀποτελούντων τῶν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον πολιτισμένον πληθυσμὸν τῶν μεσογείων ἀκτῶν καὶ τῶν εὐρωπαϊκῶν ἀποικιῶν καὶ τέλος ἀπὸ ἰθαγενεῖς ἀποτελοῦντας τὸν πληθυσμὸν τῶν ἐσωτερικῶν χωρῶν, συγκείμενον ἐκ μαύρων καὶ ζώντων πρὸς Ν. τοῦ Σουδάν ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει. Ἐνεκα τοῦ θερμοῦ κλίματος ὀλίγας αἰσθάνεται ἀνάγκας ἕνεκα δὲ τῆς ἀμαθείας τοῦ ὁ πληθυσμὸς οὗτος πολὺ ὀλίγας τῶν ἀναγκῶν τούτων δύναται νὰ θεραπεύσῃ. Τὰ χωρία τῶν δὲν εἶναι εἰμὴ σωρὸς καλυβῶν, ἐχουσῶν ἐν τῇ Ν. ιδίως Ἀφρικῇ, σχῆμα κώνων ἀχύρων ἢ θυμωνιάς, ἢ φωλεᾶς τερμημάτων.

Ἡ βιομηχανία τῆς Ἀφρικῆς, ἐκτὸς τῶν Βαρβαρικῶν κρατῶν, δύναται νὰ θεωρηθῇ ὡς μηδέν. Ἡ γεωργία εὐδοκιμεῖ εἰς τινὰς τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἀποικιῶν (ὡς εἰς Πα-

δέραν, νῆσον τῆς Ἐνώσεως, Μαυρικίου, τὴν Ἀκρην, Ἀλγε-
μίαν) καὶ εἰς τὴν Αἴγυπτον χρηγοῦσα εἰς τὸ ἐμπόριον βάμ-
θακα, ζάχαριν, οἶνον, καφφέ, ζῶα καὶ ἔριαι· ἀλλ' εὕρισκε-
ται εἰς ὅλως πρωτογενῇ κατάστασιν εἰς ἀπασαν τὴν λοιπὴν
Ἀφρικὴν καὶ ἐκτὸς τῆς ἀρχιδίνης καὶ τοῦ σισάμου δὲν χω-
ρηγεῖ τίποτε ἄλλο εἰς τὸ ἐμπόριον. Τὰ ἄλλα προϊόντα, ἥτοι
τὸ ἀραβικόν, τὸ κοπάλιον κόμμι, τὸ φοινικέλαιον, ὁ ὀξυ-
φοίνιξ, ὁ θαφικὸς λειχὴν, ἡ σέννα, γεννῶνται εἰς τὰ δάση
ἢ ἐπὶ τῆς γῆς χωρὶς ὁ ἄνθρωπος νὰ κοπύσῃ παρὰ μόνον
ὅπως τὰ συλέλξη, ἐπίσης καὶ τὸ ἐλεφαντόδοντον, καὶ τὰ
πτερά τῆς στρουθοκαμήλου.

Τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον εἶναι μετριώτατον ὡς ἀποδεικνύει
τὸ τῶν καρθωνίων (ἔλαττον τῶν 10 ἑκατ. φρ.) τὸ μόνον τὸ
ὁποῖον δύναται τις νὰ ἐκτιμήσῃ. Τὸ δὲ διὰ ξηρᾶς διὰ τοῦ
Ἰσθμοῦ ἐμπόριον εἶναι τόσον ὀλίγον σπουδαῖον ὥστε νὰ γίνῃ
ἀντικείμενον στατιστικῆς ἐρεῦνης.

Τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον, εἰς τὸ ὁποῖον μετέχει ἡ Εὐρώπη,
αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, ἡ Ἰνδία, Ἀραβία φθάνει μόλις τὸ
1 1/2 δισεκατομ. φρ. ἐνῶ τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον ὅλης τῆς
Εὐρώπης ἥς ὁ πληθυσμὸς δὲν εἶναι τετραπλάσιος τοῦ τῆς
Ἀφρικῆς ἢ δὲ ἕκτασις τρεῖς μικροτέρῃ ὑπερβαίνει τὰ 30 δι-
σεκατομ. Ἐκ τῶν 1,500 ἑκατομ. τούτων τοῦ Ἀφρικανικοῦ
ἐμπορίου ἀνήκουν εἰς τὴν Αἴγυπτον τὸ 1/3 550 ἑκατ. φρ.

» Ἀλγερίαν τὸ 1/6	250	»
» Μαυριζιάν καὶ Ἐνωσιν 1/8	190	»
» τὰς Ἀγγλικὰς ἀποικίας	130	»
» Βαρθαρικὰ κράτη	117	»
» Ἀστικὰ παρχία	150	»
» Ἀνατολικὰ παρχία	40	»

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΜΕΡΟΣ ΤΡΙΤΟΝ

Η ΑΣΙΑ,

Τ μ η μ α Α σ ν .

Η Δ Υ Τ Ι Κ Η Α Σ Ι Α .

229. **Ἡ γεωργικὴ παραγωγή.** Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία, ἔχουσα ἐπιφάνειαν ἴσην σχεδὸν τῇ τῆς Εὐρώπης καὶ πολὺ ἀνώμαλον, παράγει διάφορα προϊόντα· αἱ ἀποτελοῦσαι αὐτὴν κύριαι χῶραι εἰσὶν.

1ον. Ἡ ΑΝΑΤΟΛΗ ἢ ἡ Μικρὰ Ἀσία τῶν ἀρχαίων, ἥς αἱ κοιλάδες καὶ κατώτεραι πεδιάδες παράγουσι τὰ δημητριακὰ καὶ βιομηχανικὰ φυτά, ὡς καπνὸν, σίσαμον, παρέχον περίφημον ἔλαιον, κάνναβι, ἐρυθρόδανον, λευκὸν μήκωνα διὰ τῆς ἐντομῆς τοῦ ὁποίου λαμβάνουσι τὸ ὕπιον, τὸν κόκκον, βόμβακκα, οὗ ἡ καλλιέργεια εἶναι σπουδαιότατη.

Μεταξὺ τῶν καρποφόρων δένδρων, τὰ χρησιμώτερα εἶναι ἡ ἄμπελος, δίδουσα ἀφθόνους τὰς ξηρὰς σταφίδας, τοὺς μοσχάτους οἶνους καὶ ἄλλους περιφήμους, οἳ οἶνος τῆς Τενεδου, τῆς Σάμου, τῆς Κύπρου (πρὸ πάντων ὁ τῆς Κομανταρίας λεγόμενος), ἡ ἐλαίικ, ἡ συκὴ, ἡ μωρέα. Τὰ δὲ βουνώδη μέρη (ὄρος Ὀλυμπος ἐν τῇ Τροίᾳ καὶ ἐν τῇ Κύπρῳ) ἔχουν δάση δίδοντα θαλάσσους καὶ κηκίδας. Τὸ ἔδαφος εἶναι ἐν γένει γυμνόν, ἄγονον εἰς τὰ ὀροπέδια καὶ εὐφορον ἐκεῖ ὅπου ποτίζεται, ἀλλ' ἐνεκα τῆς ἀκηδεΐας τῶν κατοίκων, ἡ γεωργία εὐρίσκεται εἰς ἀθλίαν κατὰστασιν. Κτήνη ἔχει μέτρια.

2ον. Η ΑΡΜΕΝΙΑ, χώρα ὅλη ὄρεινῃ, μὲ βόσκας εἰς τὰ ὑψώματα ὅπου τρέφονται πολλὰ κτήνη καὶ εἰς τὰς κοιλάδας ἔχουσα ἀγροὺς οἵτινες ἠδύναντο νὰ καλλιεργηθῶσι καλλίτερα, δίδοντες τοὺς αὐτοὺς καρποὺς οὓς καὶ ἡ νότιος Εὐρώπη.

3ον. Η ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ ἡ ἡ χώρα τοῦ Εὐφράτου καὶ Τίγρεως, ἔχουσα ἀπ' ἐνός, ἐν μέσῳ τῶν ἀμμωδῶν ἐρήμων, ἀπερχόντους βοσκὰς καὶ παχεῖας νομάς, ὅπου οἱ Ἀράβες βόσκουσι προβάτων πλῆθος, καλοὺς ἵππους καὶ τινὰς καμήλους, ἀπ' ἐτέρου δὲ, εἰς τὰ ὄρεινά μέρη, δημητριακὰ, εἰς δὲ τὰ νότια, παρὰ τὰ ὕδατα, λῆνον, ὄρουζαν καὶ φοίνικας.

4ον. Η ΣΥΡΙΑ, πετρώδης καὶ ἔρημος τὸ πλεῖστον μέρος ἀλλὰ γόνιμος εἰς τὰς κοιλάδας τῆς Κοίλης Συρίας, τοῦ Λιβάνου καὶ Ἀντιλιβάνου παραγούσας δημητριακὰ καὶ βιομηχανικὰ φυτὰ, καπνὸν καὶ ἰδίως τὸν περιφημότερον τῆς Ἀνατολῆς καλούμενον τῆς Λαταίκας ἢ Ἀβού-ρεγα καὶ καρποφόρα δένδρα, τὴν ἐλαίαν, ἄμπελον, συκὴν, μωρέαν, πιστάχεαν. Εἰς τὸ ὄρος τοῦ Λιβάνου ἐντὸς τῶν δασῶν, ὑπάρχουν οἱ κέδροι.

5) Η ΑΡΑΒΙΑ, ἥς τὸ μεγαλειότερον μέρος εἶναι ἔρημος, ἀμμώδη περιέχουσα τινὰς ὄψεις ἐνθα οἱ φοίνικες δίδουν τὴν κυριωτέραν τροφήν τῶν Ἀράβων, ἀλλ' ἤτις καλλιεργεῖται εἰς τὰ μέρη ὅπου τὸ ἔδαφος εἶναι ἀνώμαλον, εἰς

τὴν Νεδζέδ ἥτις δίδει δημητριακοὺς καρποὺς καὶ τρέφει τοὺς ὠρκίους ἀρχαίκοις ἵππους, εἰς τὴν Ὑμεμένην, ἥτις μεταξὺ τῶν ἄλλων προϊόντων χορηγεῖ τὸν καφφέ, εἰς τὴν Ὀμάν ἥς αἱ δρομάδες καὶ οἱ ἵπποι εἰσὶ περιβόητοι. Ἡ Ἀραβία χορηγεῖ τὴν σμύρναν καὶ τινὰ ἄλλα ἀρώματα.

6ον) Τὸ IPAN ἔχει, ὡς ἡ Ἀραβία, μεγίστας ἐρήμους, αἱ παραγωγικαὶ δὲ χῶροι αὐτοῦ κεῖνται εἰς τὰ ἄκρα ἐν τοῖς ὀρεινοῖς τόποις, παρὰ τοὺς ὄρους ὅλα τὰ δημητριακὰ, τὸ ρῆον, (ρέβέντι) βαφικὰς ὕλας, ὄρυζαν, τὸν καπνὸν, ὄπιον, κρόκον, βάμβακκα, ῥόδα ἐξ ὧν τὸ ῥοδόμυρον ἀμύγδαλα, κάστανα, ἀφθονα ἐν ταῖς βορείαις κοιλάσι.

230. **Ἡ ἁλιεία καὶ τὰ ὄρυκτά.** Εἰς τὴν δυτικὴν Ἀσίαν, ἡ ἁλιεία εἶναι μεγάλη πηγὴ πλούτου εἰς τοὺς κατοίκους τῶν παραλίων ἰδίως τοῦ Περσικοῦ κ. καὶ τῆς Κασπίης θαλάσσης. Ἐν τῇ μεσογείῳ ἁλιεύονται ἀφθονοὶ οἱ σπόγγοι, ἐν τῇ Ἐρυθρᾷ παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Ὑμεμένης, καὶ εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον οἱ δῦται ἀνιχνεύουσι τὰς ὑφάλους τῶν μαργαριτοφόρων κογχῶν καὶ ἐξάγουσιν ἐκ τοῦ βύθου τῆς θαλάσσης κογχύλια ἐξ ὧν μετὰ τὴν σήψιν τοῦ μαλακίου λαμβάνουσι καὶ πωλῶσι τὰς μ. α. ρ. γ. α. ρ. ἱ. τ. α. ς καὶ τὸ μάργαρον.

Ἡ δυτικὴ Ἀσία ἔχει ὄρυκτά τινὰ πλούτη, ἀλλ' ἐλάχιστον μέρος ἐξ αὐτῶν ἐκμεταλλεύεται· γ. α. ἱ. ἄ. ν. θ. ρ. α. κ. α. ς εἰς Ἡράκλειον καὶ παρὰ τὸν Ταῦρον· πετρέλαιον παρὰ τὴν Κασπίαν καὶ Περσίαν, ὀλίγον σίδηρον εἰς Ἀδδανὰ, χαλκὸν εἰς Ἀνατολίαν καὶ Περσίαν ὅπου καὶ τὸν καλλὴν ἢ κύανον λίθον.

231. **Ἡ βιομηχανία.** Ἡ βιομηχανία εἶναι ἥμισυ προχωρημένη εἰς τὸ μέρος τοῦτο τῆς Ἀσίας· περιορίζεται δὲ εἰς τὴν κατασκευὴν διαφόρων οἰκισκῶν σκευῶν, ὑφασμάτων καὶ κοσμημάτων. Ἡ Ἀνατολία, ἰδίως εἰς τὰ περὶ τῆς Σμύρνης καὶ τὸ Κεραὶν κατασκευάζουσιν τοὺς τάπητας. Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία νήθει ἐν Βρούσση καὶ ὑφαίνει ἐν Δαμασχῶ τὴν μέταξαν. Ἡ Περσία κατασκευάζει ὠρεῖα μεταξωτὰ καὶ τινὰ εὐθηνὰ (ταφφετάδες τοῦ Τέξδ καὶ Κασχάν),

κοινὰ βαμβάκερὰ, χρωματιστὰ ἢ κόκκινα καὶ μύλλινα ἐν Κερμάν.

232. Αἱ μεγαλουπόλεις. Ἡ Δ. Ἀσία ἀριθμεῖ τέσσαρας πόλεις ἐχούσας πληθυσμὸν μέχρι 100,000· ὅλαι αὖται εἶναι παρακκαταθῆκαι καὶ ἀρχαὶ τῶν διὰ ξηρᾶς ὁδῶν.

Ἀλέπειον (100 χιλ. κατ.) πρωτεύουσα τῆς Συρίας. Ἡ ὠραία αὕτη πόλις κειμένη μεταξὺ τῆς κοιλάδος τοῦ Ὀρόντου καὶ τῆς τοῦ Εὐφράτου, εἰς τὸ ὄριον τῆς ἐρήμου, ἥς δέχεται τὰ καρσάβνια καὶ διατελεῖ εἰς συγκοινωνίαν μετὰ τῆς Μεσογείου διὰ τῶν ἐπινείων τῆς Ἀλεξανδρέττας καὶ Λατακίας, εἶναι ὡς παρακκαταθήκη ἣν ἡ φύσις ἐδημιούργησεν μεταξὺ Δύσεως καὶ Ἀνατολῆς.

Ταυρίς (110 χιλ. κατ.) πόλις ἐμπορικὴ τῆς Περσίας σπουδαιότερα ἄλλυτε, ἀλλὰ χρησιμεύουσα ὡς παρακκαταθήκη τοῦ ἐμπορίου τοῦ Ἰράν μετὰ τῆς Δύσεως διὰ τῆς Τιφλίδος καὶ Τραπεζοῦντος.

Δαμασκός (150 χιλ. κατ.) κειμένη εἰς μεγαλοπρεπῆ θέσιν εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ Ἀντιλιβάνου καὶ συγκοινωνοῦσα μὲ τὴν Μεσόγειον διὰ τῆς Βηρυττοῦ. Εἶναι πόλις ἱερὰ καὶ μεγάλη ἐμπορικὴ ἀγορὰ, ἐν ᾗ συγκεντροῦνται τὰ προϊόντα τῆς Ἀνατολίας, Ἀρμενίας, Ἰράν, Ἀραβίας καὶ Εὐρώπης, (βιομηχανία-δαμάσκα, δαμάσκινα καὶ ξίφη διμισκιά).

Σμύρνη (130 χιλ. κατ.) ἀμφιθεατρικῶς κτισμένη εἰς τὸ βῆθος κόλπου ἐκτεινομένου μεταξὺ τῆς Μιτυλήνης καὶ τοῦ ἁκρωτ. Κερκεροῦμ. Μεγάλῃ ναυτικῇ παρακκαταθήκῃ τῆς Ἀνατολῆς (ιδεὲ κατωτέρω).

233. Ἡ συγκοινωνία διὰ ξηρᾶς. Ἡ δυτ. Ἀσία δὲν ἔχει οὕτως εἰπεῖν καμμίαν ὁδόν. Ἡ μεταφορὰ ἐκτελεῖται διὰ τῶν ὄνων, ἡμιόνων καὶ καμήλων, εἴτε διὰ μέσου τῶν ἐρήμων, εἴτε διὰ τῶν στενῶν τῶν ὀρέων, αἱ δὲ διεσθύνσεις αἱ ἀκολουθοῦσιν τὰ καρσάβνια χαρὰχθεῖσαι ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως διέμειναν ἀμετάβληται ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, χωρὶς ὁ ἄνθρωπος νὰ φροντίσῃ περὶ ἀποκτήσεως μέσων συγκοινωνίας. Διὰ τῶν καρσάβνιων συγκοινωνοῦν ὅλαι αἱ πό-

λεις τῆς δυτ. Ἀσίας. Αἱ μεταφορᾷ οὕτω εἰσι βραδύταται καὶ δαπανηρόταται (1). Οἱ Εὐρωπαῖοι δὲν μετέχουν ποσῶς εἰς αὐτάς, καὶ καθ' ὅσον αἱ εὐκολίαι τῆς διὰ θαλάσσης συγκοινωνίαι ἀναπτύσσονται, αἱ ὁδοὶ τῶν καραβανίων, ἰδίως αἱ μεγάλαι αἱ συνδέουσαι τὴν Ἀνατολὴν μὲ τὴν Εὐρώπην, ὥς αἱ τοῦ Ἰνδοῦ εἰς τὴν Κασπίαν καὶ Μαύρην θάλασσαν, ἀποβάλλουσι τὴν σπουδαιότητά των. Σιδηρόδρομος σήμερον ὑπάρχει μεταξύ Σμύρνης καὶ Ἀϊδινίου καὶ μεταξύ Σμύρνης, Φιλαδελφίας καὶ Ἀλασεέρ.

234. **Λιμένες τῆς ἀνατολῆς.** (Σκέλες τοῦ Λεβάντε). Αἱ ἐμπορικαὶ σχέσεις τῶν Εὐρωπαϊῶν μετὰ τῶν Ἀσιατικῶν, τῆς ναυτιλίας μετὰ τῶν καραβανίων συνάπτονται μόνον ἐν τῇ λεκάνῃ τῆς Μεσογείου. Ἐν τούτοις λιμένες τινὲς εἰς οὓς καταλήγουσι αἱ ἐσωτερικαὶ ὁδοί, χρησιμεύουν ὥς μέρη τῆς ἀνταλλαγῆς ταύτης. Ἐν δὲ τῇ Μεσογείῳ καὶ Μαύρῃ θαλάσῃ καλοῦσιν τοὺς λιμένας αὐτοὺς Σ κ ἄ λ ε ς τοῦ Λ ε β ἄ ν τ ε, διότι τὰ Εὐρωπαϊκὰ πλοῖα τὰ ταξειδεύοντα χάρις ἐμπορίου εἰς τὰς ἀκτὰς ταύτας σταθμεύουν διαδοχικῶς εἰς τὰς πλείστας αὐτῶν. Οἱ σπουδαιότεροι τῶν ἐμπορικῶν τούτων λιμένων τῆς Ἀνατολῆς εἶναι:

Ἐν μὲν τῇ Μαύρῃ θαλάσῃ.

II ΤΡΑΠΕΖΟΥΣ τουρκ. Ταρaboζάν (60 χιλ. κατ.) ἥτις ἐνεκα τῆς θέσεώς της εἶναι τὸ μέγα κέντρον τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ βορείου Ἰρὰν καὶ Ἀρμενίας, λαμβάνουσα ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τὴν μέταξιν, τὰ δέρματα, τὰ ἔρια καὶ εἰσάγουσα

(1) Τὸ ἀπὸ Τραπεζοῦντος εἰς Τεχεράνην διάστημα (1,200 χιλμ. δηλαδὴ ὅσον διὰ σιδηροδρόμου ἀπὸ Δουγκέρκης εἰς Μασσαλίαν) διανύουσιν εἰς δύο μῆνας, τὸ δὲ φορτίον ἐνὸς Ἰππου (175 χιλιογ.) κοιχίζε· 100 φράγκα ἀγῶγιον. Τὸ ἀπὸ Καισαρείας εἰς Σμύρνην ταξίδιον τελεῖται εἰς 45 ἡμέρας.

ἀντ' αὐτῶν Εὐρωπαϊκὰ ἐμπορεύματα. Τὸ ἐμπόριόν της ὑπερβαίνει, τὰ 200 ἑκατ. Ὅλων δὲ τῶν μεγάλων ἐθνῶν τὰ ἀτμόπλοια σταθμεύουν εἰς τὸν λιμένα τοῦτον, πρώτης τάξεως.

Ἡ Σινώπη, ἡ Σαμψούν, ἡ Βατούμ, ἡ Κερκασσοῦς, τὸ Ἡράκλειον, εἶναι λιμένες δευτέρως τάξεως ἐπὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Ἐν τῇ θαλάσῃ τοῦ Μαρμαρᾶ ἡ Χρυσούπολις κοινῶς Σκούταρι, προῖσταιον τῆς Κωνσταντινουπόλεως, Ἰσμιδ, ἡ ἀρχαία Νικομήδεια, Μουδάνιζ, ἐπίνειον τῆς μεσογείου Προύσης.

Ἐπὶ δὲ τοῦ ἀρχιπελάγους πρώτος λιμὴν εἶναι Ἡ ΣΜΥΡΝΗ Τουρ. Ἰσμιρ (ιδὲ ἄνωτ.) ὅπου συρρέουν τὸ πλεῖστον μέρος τῶν προϊόντων τῆς Ἀνατολῆς, ἡ ρίζα τοῦ ἐρυθροδάνου, τὸ λεγόμενον ριζάρι, βαλάνιδια, σῦκα ξηρά, σταφίδες (ρίζακιες καὶ σουλτανίνα), μέταξα, ὄπιον, βάμβαξ, ἔριον, ἔπειτα οἱ δημητριακοὶ καρποὶ, τὰ δέρματα. ὁ κηρὸς, οἱ ἐλαιόσποροι, οἱ σπόγγοι, οἱ τάπητες, αἱ ἐδέλλαι. Ἡ δὲ Εὐρώπη δίδει εἰς ἀντάλλαγμα τὰ χειροτεχνήματά της, ἰδίως τὰ βαμβακερὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ τὰ ἀποικιακὰ. Ἡ ὀλικὴ κίνησις τοῦ ἐμπορίου (εἰσαγωγή καὶ ἐξαγωγή) τῆς Σμύρνης εἶναι 120 περίπου ἑκατ. φρ. Ἡ πόλις αὕτη μ' ὅλας τὰς ἀνατροπὰς καὶ τοὺς σεισμοὺς, δικτελεῖ ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος, εἰς τῶν μεγάλτερων ἐμπορικῶν λιμένων τῆς χώρας ταύτης, ὁρεῖλει δὲ τὸ μέγα τοῦτο πλεονέκτημα εἰς τὴν θέσιν αὐτῆς, εἰς τὸ καλὸν ἀγκυροβόλιον τοῦ λιμένος της καὶ εἰς τὴν θαλασσίαν αὐρὰν ἣτις φέρει τὰ πλοῖα ἄνευ προώρου ἐντὸς αὐτοῦ. Ὅλαι αἱ ἀτμοπλοῖα καὶ γραμμαὶ τῆς Εὐρώπης καὶ Τουρκίας προσεγγίζουν. Πλησίον τῆς Σμύρνης εἶναι ἡ Σιάλα-Νόβα.

Ἐπὶ δὲ τῆς κυρίως Μεσογείου θαλάσσης: ἡ Λάρναξ, κυριώτερος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Κύπρου, (τὸ ἐπίνειον τοῦ ὁποίου Σιάλα, καίται 1 χιλιόμε. μακρὰν), ἐξ οὗ ἐξάγονται μέταξα, βάμβαξ καὶ οἶνος· ἡ Μερσίνη, ἣτις χρησιμεύει ὡς λιμὴν τῆς

Ταρσοῦς καὶ τῶν Ἀδδάνων, ἐξέχων βάμβακα, σίσαρον καὶ ἔρια.

Ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Συρίας, αἵτινες εἰσὶν ἐν γένει ὀλίγον φιλόξενοι ἀλλ' ἐξ ἀνάγκης κατέστησαν εἰς ὅλας τὰς ἐποχάς, κέντρον σπουδαίου θαλασσίου ἐμπορίου, διότι ἐκεῖ ὡς καὶ εἰς τὴν Μαύρην Θάλασσαν δύνανται τὰ πλοῖα τῆς Μεσογείου νὰ προχωρήσωσι περισσότερον πρὸς τὴν Ἀσίαν καὶ νὰ συνδέσωσιν αὐτὴν μὲ τὴν δύσιν· ἡ Ἀλεξανδρέττα, καὶ Λατακία, πόλιν καὶ συγκοινωνοῦντα μὲ τὸ Χαλέπιον, ἐξέγοντα καπνὸν καὶ ὀλίγα ἔρια· ἡ Τρίπολις, λιμὴν τῆς Χάμας καὶ Χόμης χορηγῶν εἰς τὴν Τουρκίαν καὶ Αἴγυπτον τὰ ξύλα τοῦ Λιβάνου, σπόγγους καὶ καπνόν.

ΒΗΡΥΤΟΣ Beyrouth (100 χ. κ.) ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Συρίας, χρησιμεύουσα ὡς λιμὴν τῆς Δαμασκοῦ. Μόλον ὅτι ὁ λιμὴν τῆς εἶναι ὀλίγον ἀσφαλὴς, οὐχ' ἥττον ἡ Βηρυτὸς εἶναι τὸ κέντρον τῆς κατὰ συνοδίαν ναυτιλίας, εἶδος ἀκτοπλοίας τελουμένης μὲ μικρὰ πλοῖα μεταξὺ τῶν διαφόρων λιμένων τῆς Ἀνατολῆς. Ἐξέχει ἰδίως ἔλαιον, σισάμιον, ξύλα, δημητριακὰ, κηρὸν, κόμμι, βάμβακα, ἔρια, ριζάρια, ξηροὺς καρποὺς καὶ δαμάσκηνα. Τὸ ἐμπόριόν τῆς ὑπερβαίνει τὰ 80 ἑκατ. φρ. Τῆς Πτολεμαίδος ἡ Ἀκρὴς λιμὴν εἶναι ἡ Κάζιφα καὶ ἡ Ἰόππη.

Τὸ ἐμπόριον τῶν λιμένων τούτων τῆς Ἀνατολῆς, μ' ὅλα τὰ ἐκ τῆς ἐλλείψεως ἐσωτερικῆς συγκοινωνίας καὶ τῆς κακῆς διοικήσεως προσκόμματα, ἤρχισε πρὸ 40 ἐτῶν νὰ ἀναλχυμάνῃ πάλιν καὶ ἰδίως ἀφ' οὗτου τὰ Αὐστριακὰ ἀτμόπλοια τοῦ Λόυδ τὰ τῶν Γαλλικῶν διαπορθεύσεων, Ῥωσικὰ, Ἀγγλικὰ, Ἰταλικὰ καθιέρωσαν τακτικὰς συγκοινωνίας εἰς τὰ παράλια ταῦτα. Τὸ ὀλικὸν ἐμπόριον τῶν λιμένων τῆς Ἀνατολῆς μετὰ τῆς Εὐρώπης καὶ Αἰγύπτου ὑπερβαίνει τὸ ἥμισυ δισεκατ. Πρώτην θέσιν ἐν αὐτῷ κατέχει ἡ Ἀγγλίς, τὴν δευτέραν ἡ Τουρκία καὶ Αὐστρία, τὴν τρίτην ἡ Γαλλία κτλ.

235 **Ἡ Ἐρυθρὰ Θάλασσα.** Ἡ Ἐρυθρὰ Θάλασσα, ἐπὶ

μήκης καὶ στενὸς κόλπος, ἐπικίνδυνος διὰ τὴν ναυτιλίαν ἕνεκα τῶν πολυαριθμῶν ὑφάλων, ὀχληρὰ ἕνεκα τῆς πνιγερᾶς θερμότητος, περιορίζεται ἀπὸ ἀκτὰς ἐκατέρωθεν ἀφιλοξένους καὶ ἐρήμους, τῆς Ἀραβίας καὶ Ἀφρικῆς. Ἡ Ἀγγλία ὅμως προβλέπουσα τὴν μέλλουσαν αὐτῆς σπουδαιότητα ὑπὸ στρατιωτικὴν ἔποψιν, μετὰ τὴν τομὴν τοῦ ἱσθμοῦ τοῦ Σουέζ, ἔλαβεν εἰς τὴν ἐξουσίαν της τῷ 1857 τὴν μικρὰν νήσον Περὶμ, ἀμμώδη, κειμένην ἐν τῷ πορθμῷ Βαβελμανδὲβ καὶ ὠκοδόμησεν ἐπ' αὐτῆς φρούριον. Ἡ Ἐρυθρὰ Θάλασσα συγκοινωνεῖ σήμερον μετὰ τῆς Μεσογείου διὰ τοῦ ἱσθμοῦ τοῦ Σουέζ.

Τῆς Ἀραβίας κυριώτεροι λιμένες ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης εἶναι: Ἡ Τσεῶδδα Djeddah λιμὴν τῆς Μέκκας, τόπος συνευτεύξεως ὡς ἡ Δαμασκός, πλήθους προσκυνητῶν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Βαϊρχνίου, ἡ Μέκκα ἄλλοτε κυριώτερος λιμὴν τῆς Ἰερουσαλὴμ, καὶ ἀποθήκη τοῦ καφφέ, σήμερον δὲ παρχμασας, ἀντ' αὐτοῦ ἡ Χοδείδα. Εἰς δὲ τὴν θάλασσαν τοῦ Ὀμάν, 190 χιλίωμ. μακρὰν τοῦ πορθμοῦ Βαβελμανδὲβ, κεῖται τὸ ΑΔΕΝ, τὸ ὁποῖον ἀπὸ τοῦ 1839 ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀγγλους, πόλις κειμένη εἰς τὸ ἀκρωτήριον τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ μόνον καταφύγιον εἰς ἐκεῖνας τὰς ἀκτὰς, ὥστε εἶναι ὁ σταθμὸς ὅλων τῶν ἀτμοπλοίων ὅσα ἀπὸ Σουέζ πλέουσιν εἰς τὰς Ἀνατολικὰς Θαλάσσας, προμηθευόμενα ἐκεῖ γαιάνθρακας τῆς Ἀγγλίας καὶ ὕδωρ ἐναποταμιευμένον εἰς μεγάλας δεξαμενάς ἐν τῇς ὄρεσι. Ἡ κίνησις τῆς ναυτιλίας εἶναι 200 χιλ. τόνοι.

Εἰς τὸ ἄλλο ἄκρον τῆς Ἀραβίας, ὅχι μακρὰν τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ὀρμουτῆ, ἡ ΜΑΣΚΑΤΗ, πρωτεύουσα Σουλτάνου δικαυμομένη μετὰ τῶν Ἀγγλῶν τὴν ἀκτοπλοῖαν τοῦ Περσικοῦ καὶ Ὀσμανικοῦ κόλπου, ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα καὶ μέγα ἐμπόριον.

236. Ὁ Περσικὸς κόλπος. Εἰς τὸ βόθος τοῦ Περσικοῦ κόλπου λιμὴν ἐμπορικὸς εἶναι ἡ Βασσόρχ, ὀθωμανικὸς λιμὴν ἄλλοτε ἀκμαῖος, σήμερον ὅμως πολὺ νενεκρωμένος καὶ

ἡ Μοχαμέρα, ὁ Περσικὸς λιμὴν τοῦ Χουσιστάν. Ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τοῦ Περσικοῦ κόλπου ἡ Βουτχίρη, ἐμπορευομένη ἰδίως μετὰ τῆς Βουδῆς καὶ Βενδεραδῆς εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ στενοῦ Ὀρμούτζ. Αἱ ἀκταὶ τοῦ Μεκοῦν εἰσὶ καὶ σήμερον πολυάνθρωποι, ἀλλ' ἄνευ ἐμπορίου καὶ λιμένων, ἐκτὸς τῆς Γουαδέλας.

Τ μ ῆ μ α 2ον.

Η ΙΝΔΙΑ καὶ Η ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΙΝΔΟΚΙΝΑ.

237. **Γεωργικὰ προϊόντα.** Ἡ Ἰνδία καὶ ἡ Ἰνδοκίνα, κείμεναι ὁλόκληραι σχεδὸν ὑπὸ τὸ τροπικὸν κλίμα ἔχουσιν ὀλιγωτέραν ποικιλίαν εἰς τὰ προϊόντα αὐτῶν καὶ τὰς διαφόρους γεωργικὰς χώρας των παρ' ὧν ἡ δυτικὴ Ἀσία. Δύνανται δὲ ὡς πρὸς τὴν γεωργικὴν παραγωγὴν νὰ διακριθῶσιν εἰς τέσσαρα μεγάλα τμήματα.

1ον) Ἡ χώρα τοῦ ΙΝΔΟΥ, περιλαμβάνουσα ὅλην τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ τούτου μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Καμβόης καὶ ὀριζομένη πρὸς Β. ὑπὸ τῶν Ἰμαλαίων ὄρεων, ἄριστοι σημειώτων διὰ τὰς βοσκὰς των καὶ διὰ τὰς αἰγας τοῦ Θιβέτ χορηγούσας τὸ λεπτόν ἔριον μὲ τὸ ὅποῖον κατασκευάζουν τὰ σάλλια (Ε § 73), μὲ τὴν ὥραϊκν κοιλάδα τῆς Κασμιρίας, πρὸς τὸ ΝΔ. ὀρίζεται ὑπὸ τῆς ἐρήμου Θούρης μῆκος 800 χιλιομ. Πρὸς Ν. τῆς ἐρήμου ταύτης ἡ χερσόνησος Κουζεράτη παρῄγει πολὺν βάμ. β α κ α, λεγόμενον τοῦ Δ χ ο λ ε ρ ά χ.

2ον) Ἡ χώρα τοῦ ΓΑΓΓΟΥ, περιλαμβάνουσα ὅλην τὴν κοιλάδα τοῦ ποταμοῦ, εἶναι τὸ εὐφορώτερον μέρος τῆς Ἰνδίας. Ἐκεῖ γίνονται ὅλα τὰ δημητριακὰ, ἰδίως ἡ ὄρυζα ἣτις εἶναι ὁ πρῶτιστος δημητριακὸς καρπὸς ὅλης τῆς ΝΑ. Ἀσίας καὶ Μαλαισίας. Μετὰ τὰ δημητριακὰ, σπουδαιότερα καλλιέργεια εἶναι ὁ λευκὸς ἀφρώδης μήκων, ἐκ τοῦ ὁποίου δι' ἐντομῆς ἐξάγουν τὸ ὄπιον (ἀφρόνι). Ἡ καλλιέργεια

τοῦ λευκοῦ μήκωνος ἐν τῇ Ἰνδίᾳ ὡς ἡ τοῦ καπνοῦ ἐν Γαλλίᾳ, κανονίζεται ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως καὶ εἶναι συγκεντρωμένα ἐν Βεγγάλῃ, εἰς τὰς πεδιὰδας Βενάρες καὶ Πάτνας, καλλιτέρα δὲ ποιότητος τῆς Μάλδας.

Τὸ **ΙΝΔΙΚΟΝ** (λουλάκι) τὸ ὁποῖον ἔλαβε τὸ ὄνομά του ἀπὸ τὴν Ἰνδίαν καὶ καλλιεργεῖται εἰς τὸ δέλτα τοῦ Γάγγου ἔχει σπουδαιότητα ὁμοίαν τῆς τοῦ ὀπίου εἰς τὸ ἐμπόριον. Τὸ Ἰνδικόν, ἀκριβώτατον ἐμπόρευμα, καλλιεργεῖται καὶ εἰς ἄλλα μέρη. Ἀλλ' ἡ Βεγγάλη παρέχει 4 ἑκατ. χιλιόγραμμα τὸ ἔτος, ἦται τὰ $\frac{4}{3}$ τῆς παραγωγῆς τῶν Ἰνδιῶν καὶ τὰ $\frac{2}{3}$ ὅλου τοῦ κόσμου. Εἰς ὅλην ταύτην τὴν χώραν τοῦ Γάγγου φύεται καὶ ὁ βάμβαξ, ὅχι τόσον καλῆς ποιότητος καὶ διὰ τοῦτο οἱ Ἀγγλοὶ καταγίνονται εἰς τὴν βελτίωσιν τῆς καλλιεργείας καὶ τῆς ἐκκοκίσεώς του.

Μεταξὺ τῶν ἄλλων προϊόντων τῆς καλλιεργείας δὲν πρέπει νὰ παρκληίψωμεν τὴν ἀγριοκράμβην, τὸ σέσαμον, τὸ κίκυν, (ἐκ τῶν σπόρων τοῦ ὁποίου ἐξάγεται τὸ κίκινον ἔλαιον τὸ λίνον, τὸ κίνναβι, τὸν καπνόν, τὸ σκόροδον, τὸ κάρδαμον, τοὺς πέπονας, τοὺς σίκυας, τὰς βαφικὰς ὕλας, κρόκον, ἐρυθρόδανον κτλ.

Μεταξὺ δὲ τῆς δενδροκομίας, τὴν μωρέαν, ζαχαροκάλαμον, τὸ τέιον, τὰ ῥητινοφόρα, τὸ κόμμι, τὸ καουτσούκ τὴν ὀποπέρκαν, τὸ τραγακάνθινον κόμμι, τὸ κοπάλιον, τὴν βενζόκο ἢ μοσχολίβανον ἅτινα εἶναι προϊόντα τῶν ἀπερὶκτων δασῶν Ἐκεῖ ὅπου ἡ γῆ ποτίζεται καὶ εἶναι γόνιμος, δίδει κατ' ἔτος δύο ἢ τρεῖς διαφόρους συγκομιδὰς.

3ον) Ἡ χώρα τοῦ **ΔΕΚΧΑΜ** ἢ ἡ μεσημβρινὴ ἦς τὸ κλίμα εἶναι ξηρόν, περιλαμβάνει ὅλην τὴν τρίγωνον χερσόνησον πρὸς Ν. τοῦ Γάγγου καὶ παρέχει διάφορα προϊόντα τὴν ὀρυζαν, τὸν βάμβακα καὶ παρὰ τὰς ἀκτὰς τὸ ζαχαροκάλαμον, τὸ τέιον καὶ τὸν καφέ, τὸ πέπερι, τὸ ἄμωμον καὶ καρδάμωμον, ἀρωματικούς σπόρους τὸ μοσχοκάρυον, τὴν κασσίαν, (ἦς ὁ φλοιὸς δίδει τὴν κανέλλαν) καὶ ἐν γένει ἀρωματικὰ καὶ ἱατρικὰ, ἐν οἷς ὁ φλοιὸς τῆς κίνης.

Πανταχοῦ τῶν χωρῶν αὐτῶν τὰ πρόβατα εἰσὶν πολυάριθμα· οἱ βόες καὶ οἱ ἐλέφαντες χρησιμεύουν ὡς κατοικίδια ζῶα εἰς τὴν γεωργίαν καὶ μεταφοράν. Εἰς τὰ Ἰμαλάια θηρεύεται ὁ μοσχοφόρος μόσχος ἐξ οὗ λαμβάνεται ὁ μόσχος.

4ον) Ἡ χώρα τῆς δυτικῆς ΙΝΔΟ-ΚΙΝΑΣ, ἥς ἡ ἀκτὴ, ἡ γονιμωτέρα καὶ εὐφορωτέρα, ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν, παράγει πολλὴν ὄρυζαν, δημητριακὰ, βάμβακα, καπνὸν, ἰνδικόν, σήσαμον πέπερι κτλ. τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς ὀρεινόν, ἡ δὲ ἄκρα τῆς Μαλάκκας ἄγονος.

238. **Τὰ ὀρυκτὰ καὶ μέταλλα.** Χωρὶς νὰ ᾔναι πλουσία εἰς ὀρυκτὰ ἡ Ἰνδία, περιέχει ὅμως ὀλίγους γαιάνθρακας, (εἰς τὰ ἀνθρακωρυχεῖα δὲ τῆς Γολκόνδης ἐξάγουσι τοὺς ἀδάμαντας)· σίδηρον, χαλκόν, κασσίτερον καὶ ἄργυρον. Διαφόρους πολυτίμους λίθους, ἀνθρακας, σαπφείρους, σμαράγδους, ἀνθρακὰ εἰς Κεϋλάνην, Βεγγάλην καὶ Καρομανδέλ. Εἰς τούτους προσθέτονται καὶ οἱ μαργαρίται, παρὰ τὴν Κεϋλάνην καὶ ἡ ἄμβκρις ἡ φαῖον ἡλεκτρον. Τὸ σύνολον ὅμως τῶν ὀρυκτῶν τούτων δὲν δίδει εἰμὴ μέτριον εἰσόδημα.

239. **Ἡ βιομηχανία.** Ἡ βιομηχανία ἐν ταῖς Ἰνδίαῖς εἶναι ὀλίγον προχωρημένη καὶ ὀλίγον ζωηρὰ, ἐξαίρουμένων μόνον τῶν τριῶν πρωτευουσῶν ἔνθα εἰσὶν ἐγκαταστημένοι οἱ Εὐρωπαῖοι τεχνῖται. Ὡς καὶ ἡ γεωργία μεταχειρίζεται καὶ αὕτη χονδροειδῆ καὶ πρωτογενῆ ἐργαλεῖα. Αἱ σπουδαιότεραι τεχνουργίαι εἰσὶν ἡ βυρσοδεψία, ἡ ὕφαντική βαμβάκερων ἢ λεπτῶν ὕψασμάτων ὅποῃαι αἱ μουσσελίναί, μεταξωτῶν, τουλλίων, φουλαρδίων τῆς Βεγγάλης, ἡ κατασκευὴ κεντημάτων διαφόρων, μεταξωτῶν, χρυσοπλέκτων ἢ ἀργυροπλέκτων εἰς Δελχί, τάπητες κτλ. Ἰδιαιτέρας μνείας χρήζει ἡ κατασκευὴ τῶν ΣΑΛΛΙΩΝ, περιφήμων εἰς ὅλην τὴν Εὐρώπην διὰ τὸν πλοῦτον τῶν σχεδίων καὶ κεντημάτων των καὶ διὰ τὸ χνοῶδες καὶ μαλακὸν τῆς ὕφάνσεώς των, κατασκευαζομένων ἀπὸ τὸ πτῖλον οὔ-

τως εἶπεῖν τῶν αἰγῶν τῆς Κασμιρίας καὶ τοῦ Θιβέτ εἶτε εἰς τὴν Κασμιρίαν, ἥτις δίδει τὰ καλλίτερα σάλλια εἶτε εἰς Πενθγάβ, (Ἀρμιστέρ, Μουλτάν, Ηουδιανᾶχ κτλ.). Ἐν καλὸν σάλλιον τῆς Κασμιρίας ἀξίζει ἐκεῖ 2,500 φράγκα, εἰς Ἀρμιστέρην δὲ 1250 φρ. τιμὴν εἰς ἣν προσθέτουσιν καὶ ὑπὲρ τὰ 1000 φρ. ὡς φόρον ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως.

Μετὰ τὴν ὑφαντικὴν, βιομηχανία σπουδαία ἐν Ἰνδία εἶναι ἡ χρυσοργία, ἡ λεπτοργία ἐξ ἀντικειμένου ἐβένου ἢ ἐλεφαντόδοντος γεγλυμμένου λεπτότατα καὶ ἡ χαλουργία δι' ἧς κατασκευάζουν τὰ ὅπλα τῶν οἱ Ἰνδοί.

240. Αἱ μεγαλουπόλεις. Ἡ Ἰνδία καὶ ἡ δυτ. Ἰνδο-Κίνα περιέχουν περίπου 180 ἑκατομμύρια κατοίκων, συγκεντρωμένων ἰδίως εἰς τὴν μεγάλην κοιλάδα τοῦ Γάγγου. Ἀριθμοῦνται ἐν τῇ Ἰνδίᾳ δεκαεξὶ πόλεις ὧν ὁ πληθυσμὸς ὑπερβαίνει τὰς 100 χιλ. καὶ ἑννέα ὧν ὁ πληθυσμὸς εἶναι κατὰ μέσον ὅρον 60 κάτοικοι κατὰ □ χιλιόμετρον. Αὗται εἶναι ἡ Λαχόρη (100 χιλ. κατ.), πρωτεύουσα τοῦ Πενθγάβ ἥτις ἐνοῦται μὲ σιδηρόδρομον μετὰ τῆς Ἀρμιστίρ (100 χ. κατοίκους), τῆς βιομηχανικωτέρης ὅλων τῶν παρὰ τὸν Ἰνδὸν πόλεων· ἡ Φυζαβάδη (100 χιλ. κατοίκους), Αἶργα (125 χιλ. κατ.), Κανθεπόρη (100 χιλ. κατ.) κέντρον τοῦ Ἰνδοστάν, Ἀχμεδαβάτη (130 χιλ. κατ.) καὶ Σουράτη (135 χιλ. κατ.), λιμὴν ἀριστος εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου Καμβόνης, πρὶν ἢ Βομβάη ἐπισύρη εἰς αὐτὴν τὸ ἐμπόριον τῆς χώρας. Μουρκεδαβάτη (150 χιλ. κατ.) ἀρχαία πρωτεύουσα τῆς Βεγγάλης, ἡ Βελχί (150 χιλ. κατ.) ἀρχαία πόλις, περίφημος διὰ τὰ ἐρείπιά της ἔχουσα σήμερον ὑφαντουργεῖα Χαῦδεραβάδ (200 χιλ. κατ.) ἀρχαία πρωτεύουσα τοῦ Νίσαμ, ἡ Βεναρές (200 χιλ. κατ.) ἡ ἀγία τοῦ Βραχμανισμοῦ πόλις ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τοῦ Γάγγου, ἔδρα τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς Ἰνδικῆς φιλολογίας, μέγα ἔχουσα ἐμπόριον· Πάτνα (285 χιλ. κατ.) ἐπὶ τοῦ Γάγγου ἐπίσης, ἔχουσα μέγала ταπι-

τουργεῖα, ὑφαντήρια καὶ ἐμπόριον Λουκνόβη (300 χιλ. κατ.) πάλαι πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τῆς Οὐδης.

ΚΑΛΚΟΡΤΤΑ (380 χιλ. κατ.) καθέδρα τοῦ γενικοῦ διοικητοῦ, πρωτεύουσα τῆς Βεγγάλης καὶ ἀληθὲς πρωτεύουσα τῶν ἀγγλικῶν Ἰνδιῶν, κειμένη ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὀχθῆς τοῦ Χούγλη, δυτικωτέρου βραχίονος τοῦ Γάγγου, ὥραία πόλις παρουσιάζουσα κατὰ μῆκος τοῦ ποταμοῦ τὰ πολυάριθμα λαμπρὰ οἰκοδομήματά της τὰ ὁποῖα τὴν παρομοιάζουν μὲ πλούσιον τμήμα τοῦ Λονδίνου καὶ ἔνεκα τοῦ ὁποίου ἐπεκλήθη «πόλις τῶν παλατιῶν». Τὴν πόλιν ὑπερασπίζει τὸ φρούριον Βίλλιαμ, πρῶτιστος ναύσταθμος τῶν ἀγγλων. Ἐν αὐτῇ πλῆθος βιομηχανῶν τῆς πολυτελείας ἐξασκουμένων ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἀσιατῶν, ζωογονοῦσι τὴν μεγαλοῦπολιν ταύτην.

ΜΑΔΡΑΣ (430 χιλ. κατ.) ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τοῦ Κορομάνδελ, ἐπὶ ἐδάφους ἀμυώδους καὶ τέλος ἡ Βομβάη (816 χιλ. κατ.) ἡ σπουδαιότερα καὶ ἐμπορικωτέρα πόλις τῆς Ἰνδίας ἔνεκα τῆς θέσεώς της ἀντικρὺ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ εἰς τὴν ἄγουσαν πρὸς τὰς Εὐρωπαϊκὰς θαλάσσας. Ἡ Βομβάη κατέχει τὴν νοτίαν ἐσχατιὰν μικρᾶς νήσου συνδεομένην διὰ στενοῦ προχώματος μὲ τὴν νῆσον Σαλσέττην καὶ σχηματίζουσιν μετ' αὐτῆς τὴν δυτικὴν προκυαίαν εὐρυχωροτάτου καὶ ἐξαιρέτου ὄρμου, διὰ τοῦτο ἔλαβε τὸ ὄνομα «ὁ καλὸς κόλπος» (Bon-baie), τὸ ὁποῖον τῆς ἔμεινεν. Ἡ πόλις ἔχει ὥραίους καὶ εὐξέρους ὁδοὺς, ὥραίας ἀγορὰς, ποικίλην βιομηχανίαν, συνδεομένην διὰ σιδηροδρόμων μὲ τὴν στερεάν (ἰδὲ κατωτέρω).

241. **Ἑσωτερικὴ συγκοινωνία.** Ἡ Ἰνδία ἐπὶ πολλοὺς χρόνους ἐστερεῖτο ὁδῶν διότι αἱ τροπικαὶ βροχαὶ καὶ αἱ ὑπερχειλίσεις τῶν ποταμῶν ἐμπόδιζον τὴν κατασκευὴν παντὸς τοιοῦτου ἔργου διαρκοῦς. Ὑπάρχουν ὅμως διευθύνσεις ὥς ἠκολούθουν τὰ καρχαίνια, δι' ὧν συγκοινωνοῦσιν τακτικῶς ὅλαι αἱ πόλεις τῇ Ἰνδίᾳ μεταξὺ τῶν καὶ μετὰ τῶν ἄλλων Ἀσιατικῶν χωρῶν.

Σιδηρόδρομοι. Οἱ Ἀγγλοὶ ἀπὸ τοῦ 1857 κατέ-
 γιναν δραστηρίως νὰ κατασκευάσωσιν ἀπέραντον δίκτυον
 σιδηροδρόμων, ὧν αἱ κυριώτεραι ἐν ἐνεργείᾳ γραμμαὶ ἔ-
 χουσαι μῆκος 5600 χιλμ. εἶναι ἡ ἀπὸ Καλκούττας εἰς Δά-
 καν, ἀπὸ Καλκούτταν εἰς Δελχί διὰ τῆς κοιλάδος τοῦ
 Γάγγου, ἡ ἀπὸ Βομβάης εἰς Ἀλμεδαχάδην καὶ ἐκεῖθεν, ἡ
 ἀπὸ Βομβάης εἰς Μαδράς, ἀπὸ Μαδράς εἰς Βαυπάρην ἐπὶ
 τῶν ἀκτῶν τοῦ Μαλαβάρ. Οἱ σιδηρόδρομοι οὗτοι, ὧν οἱ πλεῖ-
 στοι εἰσὶν ἀπερᾶντοι ἀκόμη, θέλουν μετρᾶ ἔκτασιν 7000
 χιλιομέτρων.

Τηλέγραφοι. Οἱ τηλέγραφοι τῆς Ἰνδίας ἔχουν ἔκ-
 τασιν 22000 χιλιομ.

Καὶ διώρυγας κατεσκεύασαν οἱ Ἀγγλοὶ καταλλήλους
 πρὸς τὴν ποταμοπλοίαν, ἐνεργουμένην ἐπὶ τοῦ Γάγγου καὶ
 τοῦ Ἰνδοῦ διὰ τακτικῶν ἀτμοπλοίων.

242. Οἱ λιμένες τῶν δυτ. ἀκτῶν. Τὸ σπουδαῖον τῆς
 Ἰνδίας ἐμπόριον, τὸ ἐνδιαφέρον τὴν Εὐρώπην, γίνεται διὰ
 θαλάσσης. Αἱ δυτικαὶ ἀκταὶ τῆς Ἰνδίας ἔχουσι πολλοὺς λι-
 μένας, ἐν οἷς σημαντικώτεροι εἰσὶ ἡ Κουρρατσί ὀλίγον πέραν
 τοῦ Ἰνδοῦ συνδεομένη μὲ σιδηρόδρομον μὲ τὴν μεγαλούπο-
 λιν Χαϊδεραχάδην. Ἡ Διού καὶ Δανάνη, μικροὶ λιμένες ἀνή-
 κοντες εἰς τοὺς Πορτογάλλους, ἐκατέρωθεν τῆς εἰσόδου τοῦ
 κόλπου τῆς Καμβόγης, ἐντὸς τοῦ ὁποίου ἄλλοτε ἀκμαῖος
 λιμὴν ἦτο ἡ Σουράτη.

Η BOMBAY, ἡ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Ἰνδίας καὶ ὁ πλου-
 σιώτερος λιμὴν τῆς Ἀσίας, ὅπου φθάνουσι διὰ τοῦ Ἰνδοῦ,
 Γάγγου καὶ τῆς Δεσχάμης τὰ προϊόντα τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς
 χώρας ὅσα πρόκειται νὰ ἐξαχθῶσι διὰ θαλάσσης. Ἡ Βομ-
 βάη εἶναι καὶ ὁ πρῶτιστος λιμὴν τοῦ μεγάλου μετὰ τῆς Εὐ-
 ρώπης ἐμπορίου διὰ τοῦ Εὐέλπιδος ἀκρωτηρίου καὶ διὰ τῆς
 Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἐμπορίου οὗ τὸ σύνολον ἀνέρχεται εἰς ἓν
 δισεκατομμύριον καὶ 300 ἑκατομ. φράγκκ ἐξαγωγῆς καὶ
 ἐξαγωγῆς.

Ἕτεροι λιμένες, σπουδαῖοι ἄλλοτε εἶναι ἡ Γόα, πρωτεύουσα τῶν Πορτογαλλικῶν κτήσεις, ἡ Μανγαλόρη, Καναμόρη Μαχ'ή, Τραβανκόρη κτλ. ἀποικίαι Γαλλικαί, αἵτινες σήμερον ἐξέπεσαν πολὺ, περιοριζόμεναι μόνον εἰς τὴν ἀκτοπλοῖαν. Εἰς τὴν νῆσον Κεϋλάνην εἶναι ὁ λιμὴν Pointe de Galles, σταθμὸς τῶν Ἀγγλικῶν καὶ Γαλλικῶν ἀτμοπλοίων τῶν λειτουργούντων εἰς τὰς ἀνατολικὰς θαλάσσας.

243. Οἱ λιμένες τοῦ Βεγγαλικοῦ κόλπου. Ἐπὶ τῶν ἀκτῶν ἡ Κορομανδέλ, ἡ Τουτικαρίν, καὶ Καρικάλ, Γαλλικοὶ λιμένες, ἡ Πονδισερὺ πρωτεύουσα τῶν Γαλλικῶν ἐν Ἰνδίᾳ κτήσεων ἐνεργοῦσα μικρὸν ἐμπόριον. Ἡ σπουδαιότερα ἀγορὰ τοῦ μέρους τούτου εἶναι ἡ Μαδράς, ἥτις καίτοι κατωτέρα τῆς Καλκούττας καὶ Βομβάης, ἐνεργεῖ ἐμπόριον 400 ἑκατ. φρ.

Πρέπει νὰ φθάσωμεν εἰς τὸν Γάγγην διὰ νὰ εὕρωμεν τὴν μεγάλην ἐμπορικὴν ἀγοράν. Αὕτη εἶναι ἡ ΚΑΛΚΟΥΤΤΑ, λιμὴν φυσικὸς τῆς μεγάλης τοῦ Γάγγου πεδιάδος, ἐνεργοῦσα ἐμπόριον 1 δισεκατ. ἕως 1,200,000,000 φρ. Ἡ κίνησις τοῦ λιμένος τῆς εἶναι 1 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. τόνοι. Εἰσάγει κυρίως βαμβακερὰ, σιδηρὸν, μηχανὰς, κινκάλιας, ζῦθον, ἄλας, ἐκ τῆς Ἀγγλίας κυρίως, ἔλαιον καὶ μυρωδικὰ ἐκ τῆς Γαλλίας, ἐξάγει δὲ Ἰνδικόν, μέταξον καὶ νίτρον καὶ τὰ φυσικὰ προϊόντα τῆς Ἰνδίας.

Ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τέλος τῆς Ἰνδοκίνας λιμένες εἶναι ἡ Ἀκυάθη, ἡ Βατσεῖνη, ἡ Ρανγούνη, ἐξάγουσαι κυρίως ὄρυζαν.

Εἰς τὸ στενὸν τῆς Μαλάκκας οἱ Ἀγγλοὶ ἐξουσιάζουν τοὺς τρεῖς μόνον ὑπάρχοντας ἐκεῖ λιμένες, Πινάνγην, Σιγαμπόρην καὶ Μαλάκκαν, πόλιν ἄλλοτε εὐτυχῇ, ἐκπεσοῦσαν ὅμως ἀπ' οὗτου οἱ Ἀγγλοὶ (1825) ἠγόρασαν αὐτὴν ἀπὸ τοὺς Ὁλλανδούς.

244. Ἐξωτερικὸν ἐμπόριον. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἰνδίας εἶναι ζωηρότατον καὶ ἀνέρχεται περίπου εἰς τρία δισεκατομύρια φράγκων. Καὶ τῆς μὲν ἐξαγωγῆς κύρια συστατικὰ εἶναι ὁ βάμβαξ (360 ἑκατ. φρ. ἥτοι

1,800,000 δέματα), τὸ Ἰνδικόν, ἡ ὄρυζα, ὁ λινόσπορος, ἄνω τῶν 50 ἑκατ. καὶ τὰ λοιπὰ προϊόντα τῆς πλουσιωτάτης ταύτης χώρας. Ἡ δὲ ἐκ τῆς Εὐρώπης εἰσαγωγή συνίσταται ἰδίως εἰς ὑφάσματα (250 ἕως 300 ἑκατομ.), εἰς ὑλικὸν σιδηροδρόμων, μηχανὰς κατεργασμένα μέταλλα καὶ οἶνους εἰς πολύτιμα μέταλλα ἰδίως ἄργυρον (500 ἑκατομ.)

Τὸ μετὰ τῆς Εὐρώπης θαλάσσιον ἐμπόριον τῶν Ἰνδιῶν ἐνεργεῖται μέρος μὲν διὰ τοῦ Εὐέλπιδος ἀκρωτηρίου, μέρος δὲ διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ. Καὶ διὰ μὲν τοῦ Σουέζ τελοῦνται αἱ ταχεῖαι συγκοινωνίαι διὰ τῶν Γαλλικῶν ἀτμοπλοίων (ἐθνικαὶ διαπορθμεύσεις) καὶ Ἀγγλικῶν (peninsular and oriental steam navigation company) σταθμευόντων εἰς Ἀδεν, Βομβάην καὶ Pointe de Galles, διὰ τὴν Κίναν.

Ἀπὸ Μασσαλίας εἰς Βομβάην διὰ τοῦ Εὐέλπιδος ἀκρωτηρίου ἡ ἀπόστασις εἶναι περίπου 23,200 χιλίωμ. διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ εἶναι 9,500 χμ. ἐκ τῆς διαφορᾶς ταύτης 13,700 χμ. ἐξηγεῖται ἡ μεγάλη ὠφέλεια τῆς ναυτιλίας τῆς Μεσογείου τοῦ νὰ προτιμᾷ τὴν διὰ τοῦ Σουέζ ὁδόν· ἀπὸ Μασσαλίας εἰς Σιγκαπύρην, ἡ ἀπόστασις διὰ τοῦ Σουέζ εἶναι 11 χιλιάδας χιλίωμ. τὸ δὲ ταξίδιον γίνεται εἰς 31 ἡμέρας. (1)

Ἡ Ἰνδία συγκοινωνεῖ μὲ τὴν Εὐρώπην δι' ἡλεκτρικοῦ τηλεγράφου, ὅστις ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως φθάνει διὰ τοῦ Εὐφράτου, Περσικοῦ κόλπου, Μασκάτας, Κουρράττης καὶ ἐκεῖθεν διὰ ξηρᾶς εἰς Βομβάην καὶ Καλκούταν.

(1) Ἑταιρία Ἀγγλικῶν ἀτμοπλοίων ἐκτελεῖ τὴν αὐτὴν γραμμὴν διὰ τοῦ ἀκρωτηρίου καὶ δαπανᾷ ἀπὸ Λιβερπούλ εἰς Σιγκαπύρην 57 ἡμέρας, ἢτοι 23 ἡμέρας περισσότερον ἢ διὰ τοῦ Σουέζ.

Τ μ ῆ μ α 3ον,

ΑΝΑΤΟΛ. ΙΝΔΟΚΙΝΑ κυρίως ΚΙΝΑ καὶ ΙΑΓΩΝΙΑ.

245. **Αἱ διαιρέσεις.** Ἡ ἀπέραντος αὕτη χώρα ἥτις ἐκτείνεται ἀπὸ Ν. πρὸς Β. ἐπὶ περίπου 50 μοιρῶν πλάτους, καὶ ἥτις περιλαμβάνει ὄρη, ὄροπέδια καὶ πεδιάδας, ἔχει θεβαίως ἐπόψεις καὶ προϊόντα πολὺ διάφορα. Σύγκειται δὲ ἐκ τριῶν μεγάλων χωρῶν ἐκ τῆς Ἰνδοκίνας, τῆς Κίνας καὶ Ἰαπωνίας.

246. **Προϊόντα τῆς ἀντ. Ἰνδοκίνας.** Τὸ μέρος τῆς Ἰνδοκίνας ἧς οἱ ποταμοὶ ἐκβάλλουν εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Κίνας, διαιρεῖται εἰς δύο χώρας τὴν τῶν πεδιάδων καὶ ὄροπεδίων. Καὶ αἱ μὲν πεδιάδες ἔχουν τὸ κλίμα καὶ τὰ προϊόντα τῶν τροπικῶν χωρῶν ὄρυζαν, ζακχαροκάλαμον, καπνὸν, πέπερι, καὶ δάση πλήρη τίγρεων· αἱ δὲ τῶν ὄροπεδίων χῶρι ψυχρότεροι τὸν χειμῶνα, καλλιεργοῦσιν οὐχ ἥττον τὴν ὄρυζαν, ἀραβόσιτον καὶ παρκέουσιν διάφορα εἶδη κόμμεως, γομαλάκκων, βενζόην κτλ. Ἡ ἀλιεῖα κέκτηται μεγίστην σπουδαιότητα εἰς τὴν χώραν ταύτην, τελουμένην ἰδίως εἰς τὰς διώρυγας καὶ λίμνας ὅπου κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀμπώτιδος, συνάζουσιν τοὺς ἰχθεῖς ἄνευ κόπου καὶ πωλῶσιν αὐτοὺς ἀλατισμένους ἢ καπνισμένους. Ἡ βιομηχανία εἶναι σχεδὸν μὴδέν.

247 **Γεωργικὰ προϊόντα τῆς Κίνας.** Ἡ κυρίως λεγομένη Κίνα εἶναι ἀπέραντος χώρα, μεγαλειτέρη τοῦ τρίτου τῆς Εὐρώπης (μικροτέρα ὅθεν τῆς Ρωσσίας), καὶ ὅλως γεωργικὴ, διότι τὸ ἔδαφος αὐτῆς κατεχόμενον ὑπὸ μέγιστον πληθυσμὸν, καλλιεργεῖται κάλλιον πάσης ἄλλης ὁμοίας ἐκτάσεως ἐπὶ τῆς γῆς. Οἱ Σῖναι καταβάλλουν εἰς τὴν γῆν πολλὴν ἐργασίαν καὶ πολλὰ λιπάσματα καὶ ἀπολαμβάνουσι ἄφθονα καὶ ποικίλλα προϊόντα. Μολονότι δὲ ἡ παραγωγὴ αὕτη ἔχει χαρακτηρῆται τινα ὁμοιόμορφον ἐπὶ ὅλης τῆς ἐκτάσεως ταύτης (διότι π. χ. ἡ καλλιέργεια τῆς ὀρύζης ἐκτείνει-

ται από Πε-τσι-λί μέχρι της νοτίας έσχατιζης) δύναται όμως να διαιρεθῇ ἡ Κίνα ὑπὸ γεωργικῶν ἑποψιν εἰς τρία τμήματα ἀγροτικά.

1.) Ἡ ΝΟΤΙΟΣ ΚΙΝΑ ἡ περιλαμβάνουσα τὴν τροπικὴν χώραν καὶ τὰ πρὸς Β. ὀρίζοντα αὐτὴν ὄρη, εἶται χώρα ἀνώμαλος, μετρίως γόνιμος καὶ ἀτελὴς καλλιεργημένη, ἐπὶ τῶν ὀροπεδίων, ἀλλ' εἰς τὰς πεδιάδας ἀργιλόδεις οὖσας, δὲν μένει κενὸς τόπος καὶ παρῄγει ἐν ἀφθονίᾳ ὄρυζαν, ζακχαροκάλαμον ἐξ οὗ οἱ Κινέζοι ἐξάγουν ἀκάρχτον τινὰ ζάκχαριν (cassonade), ζιγγίβερι καὶ καπνὸν, τὸ χαρτόφυτον (aralia papyrifera) οὗ ἡ ψυχὴ χρησιμεύει εἰς τὸ ἐξ ἀναλογίας λεγόμενον ριζόχαρτον ἕνεκα τῆς λευκότητός του. Ἡ ὄρυζα εἶναι ἡ κυριωτέρα τροφὴ τῶν κατοίκων. Εἰς τὰ ὑψηλότερα μέρη καλλιεργοῦν τὰ γεώμηλα, ἀρχιδναν, κάστανα καὶ διάφορα λαχανικά καὶ βαφικὰ φυτὰ ἰδίως τὸ Ἰνδικόν. Εἰς τοὺς λόφους εὐδοκιμεῖ ἡ καμφορά, καὶ τὸ βαμβοῦ ἢ Ἰνδοκάλαμος, πολυτιμώτατον φυτὸν τῆς Ἀνατολῆς, διότι ἐκ τοῦ μακροῦ (15 ἕως 20 μέτρα) καυλοῦ του κατασκευάζουν ἔπιπλα, σωλῆνας, σχοινία, κάνιστρα, καπέλλα, ἱστία κτλ. μετὰ τὰ φύλλα του δὲ ἐνδύματα. Εἰς ὑψώματα δὲ 600 ἢ 900 μέτρων εἰς μέρη ἐκτεθειμένα, τὸ θαμνόδενδρον τοῦ τεῖου ἀπὸ τὰ φύλλα τοῦ ὁποίου κατασκευάζουν τὸ διὰ τὴν ἐξαγωγὴν πρᾶσινον τέϊον.

2.) Ἡ ΜΕΣΑΙΑ ΚΙΝΑ, ἥτοι ἡ μεγάλῃ κοιλίᾳ τοῦ Γανγ-τσε-κιάνγ, ἡ κεντρικὴ πεδιάς, ἀπέραντος χώρα ἥτις μόνῃ της εἶναι τρεῖς μεγαλητέρα τῆς Γαλλίας, καὶ ἐπομένως ἔχει κλίματα καὶ προϊόντα διάφορα, ἀπὸ τὰς χθαμαλὰς ἀκτᾶς τοῦ Κιανγ-σοῦ μέχρι τῶν ὑψηλῶν πεδίων καὶ τῶν ὀρέων τοῦ Σετχαιέν. Ἡ γῆ εἶναι πολὺ εὐφροωτέρα ἀπὸ τῆς νοτίου Κίνας. Καὶ εἰς μὲν τὴν ἀνατολικὴν πεδιάδα, ὅπου τὸ ἔδαφος πλούσιον, εὐδοκιμοῦν οἱ δημητριακοί, ἰδίως ὁ σῖτος καὶ ἡ ὄρυζα, καὶ πλήθος ἄλλων καρπῶν καὶ δένδρων.

Σπουδαιότερα ὑπὸ ἐμπορικὴν ἑποψιν καλλιέργεια ἐκεῖ εἶναι ἡ τῆς μωρέας τρεφούσης τὸν μεταξοσκώληκα, καλλιεργ-

γουμενης περίπου ὡς ἐν Γαλλίᾳ ἡ ἄμπελος, ἐν εἶδει χαμοδένδρου. Ἡ μεταξὺ τοῦ κάτω Τσιέν-τανγ καὶ τοῦ Γανγ-τσε-Κιάνγ χώρα παράγει τοὺς περισσοτέρους μεταξοσκώληκας, καὶ ἐπομένως τὴν περισσοτέραν μέταξαν, καὶ τὰ καλλίτερα μεταξωτά. Ἡ Κίνα ἀρχιόθεν ἐχορήγει εἰς τὴν Εὐρώπην τὰ μεταξωτά καὶ τότε αὐτὰ ἐπωλοῦντο ζυγίζόμενα μὲ χρυσίον. Ἐκ τῆς Κίνας δὲ εἰσήχθη ὁ μεταξοσκώληξ εἰς Εὐρώπην.

Ἡ χώρα αὕτη παράγει τὸ περισσότερον καὶ τὸ καλλίτερον Τσίον, τὸ ὁποῖον εἶναι ὁ μέγας πλοῦτος τῆς Κίνας καὶ Ἰαπωνίας. Τὸ ΤΕΙΟΝ εἶναι ὁ οἶνος τῶν Κινέζων, τὸ ποτὸν ὅλων τῶν τάξεων τῆς κοινωνίας, τὸ δὲ ποτὸν τοῦ διὰ τοῦ ἐμπορίου τεύτου ἐξαγομένου εἶναι ἐλάχιστον μέρος τοῦ ὑπὸ τῶν ἰδίων Κινέζων καταναλισκόμενου. Τὸ δένδρον τοῦ τεύτου εἶναι θάμνος (ὑψὸς 0,50 μ.), τοῦ ὁποίου τὰ φύλλα συνάζονται ἀδιακόπως. Καὶ τὸν μὲν Ἀπρίλιον κόπτουν τοὺς νέους βλαστοὺς, καὶ αὐτὴ εἶναι ἡ ἀνωτέρα ποιότης τοῦ τεύτου, λεγομένη παρὰ τῶν Ἑλλήνων Young-Hyson, ἔπειτα ἄλλα τὰ φύλλα φυτρώσῃ πάλιν, ἐξακολουθοῦσι κατὰ τὸ θέρος νὰ τὰ κόπτωσι εἰς τέσσαρας φορὰς. Τὰ φύλλα ξηραίνόμενα, συστρεφόμενα δίδουσι τὸ μαύρον τέιον, τὸ μόνον ὅπερ ἐξοδεύουν οἱ Κινέζοι, διὰ τινων δὲ προπαρασκευῶν, καὶ ἰδίως τῇ βοηθείᾳ βαφῆς τινας, ἀπολαύουσι τὸ πράσινον τέιον, τὸ ὁποῖον οἱ Κινέζοι ἐτοιμάζουν μόνον διὰ τὴν ἐξαγωγὴν, ὡς λέγουν, πρὸς τοὺς «βερβέρους». Κατασκευάζουν ἐπίσης καὶ ἀρωματοῦχον τέιον.

Εἰς τὸ τμήμα τοῦτο τῆς Κίνας δὲν πηγαίνει οὕτως εἰπεῖν χαμένον οὔτε ἐν στρέμμα γῆς, καὶ μάλιστα ἐπειδὴ ἡ γῆ φαίνεται ἀνεπαρκής, βλέπει τις εἰς τοὺς ποταμοὺς σχεδὶς σκεπασμένους μὲ στρώμα χώματος καὶ παριστώσας πλέοντας κήπους.

3.) Η ΒΟΡΕΙΟΣ ΚΙΝΑ, ἥς σημαντικὸν μέρος, ἰδίως τὸ παρὰ τὴν Μογγολίαν, παρουσιάζει ἀχανεῖς στέππας καὶ πεδιάδας ἀμμόδεις ἀκαλλιεργήτους. Ἐκεῖ ἡ κριθή, ἡ κέγχρος, ἡ βρίζα, ὁ μαῦρος σῖτος εἰσὶ τὰ κυριώτερα προϊόντα, τὰ πῖστα,

οί κύαμοι, εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας φέεται ὁ βόμβας, εἰς τὰ δάση τῆς Μανδαχουρίας καὶ Κορεῶς συνάξουν τὸ γινσένγ, χόρτον εἰς ὃ οἱ Κινεῖοι ἀποδίδουν θαυμασίας ιδιότητας, εἰς τὰ βόρεια δὲ μέρη αὐτῶν εὐδοκίμοῦν αἱ δαμασκηναί, μηλέαι, ἀπιδέαι, καὶ ζιζυφραὶ καὶ εἰς τὰ δυτ. ἡ ἄμπελος καὶ οἱ πεπονες.

Κτηνοτροφία. Ἡ Κίνα δὲν ἔχει λειμῶνας οὔτε βοσκάς, παρὰ μόνον εἰς τὰ βόρεια μέρη. Ἡ καθυπὸ Κίνα δὲν ἔχει δάση, καὶ διὰ τοῦτο μὲ ξηρὰ χόρτα βράζουν τὰς τροφάς των. Ἐχει ὀλίγα κτήνη. Ὁ μέγας αὐτὸς πληθυσμὸς ἐπιδιδόμενος εἰς τὴν μικρὰν καλλιέργειαν, ἐκτελεῖ ἰδίαις χερσὶ ὅλα σχεδὸν τὰ γεωργικὰ ἔργα καὶ ἴσα ἴσα ἐπασχολεῖται εἰς καλλιεργείας χρηζούσας πολλὴν ἐργασίαν διὰ τῶν χειρῶν. Τέτον, βόμβας καὶ ὄρυζα. Ἐν τούτοις ἀπαντῶνται ὀλίγοι ἵπποι καὶ βόες χρησιμεύοντες εἰς μεταφορὰν πραγμάτων καὶ ἀνθρώπων καὶ μεμονωμένα τινα πρόβατα, παντοῦ ὅμως χοίροι καὶ αἴγες, σύντροφοι τῆς μικρᾶς καλλιεργείας, πτηνὰ καὶ ἰδίως νῆσσαι ἀνατρεφόμεναι ἐν μεγάλῃ ποσότητι εἰς τοὺς ὀριζῶνας.

248 **Ἡ ἄλιεῖα.** Ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην χώραν ἡ ἄλιεῖα εἶναι ἐν Κίνᾳ πηγὴ τῆς τροφῆς τοῦ λαοῦ, διότι σημαντικὸν πλῆθος τῶν κατοίκων ζῶσι παρὰ τοὺς ποταμούς εἰς εἶδος τι καλυθῶν. Οἱ ἰχθύες εἰσὶν ἀφθονοὶ ὅχι μόνον εἰς τὰ ρέοντα ὕδατα, λίμνας καὶ τέλματα, ἀλλὰ καὶ μέχρι τοῦ πλημμυροῦντος ἐδάφους τῶν ὀριζῶνων, ἰχθεῖς δὲ λογιῶν ἔχουν μῆκος μετὰ 2 μέτ. ζυγίζοντες 100 χιλιόγραμμα. Οἱ ἰχθύες εἶναι μετὰ τῆς ὀρύξεως καὶ τοῦ χοιρείου κρέατος, ἡ συνήθης τροφή τῶν Σινῶν. Τοὺς ἀλιεύουσι διὰ διαφόρων τρόπων, μὲ δίκτυα μετὰ τοὺς φαλακροκόρακας (cormorans), πτηνὰ ἀλιευτικά.

249. **Ὄρυκτά τῆς Κίνας.** Ἡ Κίνα φαίνεται ὅτι ἐλάχιστον ἐπωφελεῖται ἀπὸ τὰ μεταλλικὰ ἢ ὀρυκτὰ αὐτῆς πλούτη. Μεταξὺ τῶν ὀρυκτῶν ἀναφέρονται ἰδίως τὸ καολίνον, λευκὴν ἀργυλλὸν χρησιμεύουσαν εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς πορσελάνης, εὗρισκόμενον ἀφθόνως εἰς Κιανγ-σί, Κιανγ-σου κτλ.

καὶ τοὺς πολυτίμους λίθους, ἀνθρακκ, ὀπάλιον, σμάραγδον, σάπρειρον κτλ. καὶ τὸ ἄλλας

250 **Ἡ βιομηχανία τῆς Κίνας.** Οἱ Σῖναι μεταχειρίζονται ἀπλούστατα ἐργαλεῖα καὶ ὀλίγιστας μηχανάς. Διὰ τοῦτο αἱ μηχανικαὶ βιομηχανίαι εἰσὶν ἥκιστα ἀνεπτυγμέναι παρ' αὐτοῖς ἐν τούτοις κατασκευάζουν ὠραία μετάλλινα σκεύη καὶ ὅπλα. Κυριώτεραι χημικαὶ βιομηχανίαι εἶναι ἡ ἐλαιοποιία, ἡ χρωματοποιία καὶ διαφόρων πνευματωδῶν ποτῶν. Ἡ ἐριουργία, ἡ ὑφαντικὴ τοῦ βάρβακος, καννάβεως καὶ ἄλλων φυτικῶν ἰνῶν ἐπασχολοῦσι πλῆθος χειρῶν εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας. Παντοῦ ἐπίσης ἐξασκεῖται ἡ ὑφαντικὴ τῆς μετᾶξης, κέντρον τῆς ὁποίας εἶναι Κιανγ-Σοῦ. Σπουδαιότητα ἐν Κίνᾳ βιομηχανία εἶναι ἡ λεπτοουργία, κατασκευάζουσα τὰ διάφορα Σινικὰ ἔπιπλα, ἐν οἷς καὶ τὰ φέρετρα ἀπὸ ἰνδοκάλαμον, θαμβοῦ, ἐκ τοῦ ὁποίου κατασκευάζονται καὶ αἱ οἰκίαι τῶν ἐξοχῶν καὶ τῶν πτωχῶν, καλυπτόμεναι μὲ χόρτον. Ἐπίσης σπουδαία καὶ ἰδιζήσουσα τοῖς Σῖναις βιομηχανία εἶναι ἡ κεραμεικὴ. Ἡ κατασκευὴ τοῦ ἐκ πορσελάνης (φαρφουρί) τῆς Κίνας ἀγγεῖα προέχει ἰδίως εἰς Κιανγ-σί, Κινγ-τε-τσίν. Ἡ Κίνα κατασκευάζει καὶ χάρτην εἰς μεγίστην ποσότητα ἰδίως ὀριζόχαρτον ἐκ τῆς ἐντεριώνης φυτοῦ τινος, ἐκ θαμβοῦ, ἐκ τῆς κνίδης, ἐπίσης καὶ ὄργανα μουσικὰ καὶ μελάνην, τὴν Σινικὴν λεγομένην.

251. **τὰ προϊόντα τῆς Ἰαπωνίας.** Ἡ Ἰαπωνία ἀτελῶς εἰσέτι γνωστὴ, ἔχει διάφορα προϊόντα, ὡς τὸ κλῆμα τῆς εἶναι ποῦ μὲν θερμὸν, ὡς τὸ τῆς Νεαπόλεως ἐν Ναγκακάσι, ψυχρότερον δὲ καὶ τοῦ τῆς Νορβηγίας εἰς τὴν νῆσον Γέσον, εὐφορος εἰς τὰς νοτίας νήσους καὶ ἄγονος εἰς τὰς Β. Κυριώτερα τῶν δημητριακῶν ἡ ὄρυζα, ἡ κριθὴ καὶ ὁ σῖτος· τὰ γεώμηλα, τοῖότροπον, τὸ σαγοῦ, ἡ κογγιλις, χρησιμεύοντα εἰς τροφήν τοῦ λαοῦ· τὸ ζακχαροκάλαμον, τὰ θαλάσσια φύκη τῆς νόσου Γέσου, τροφή τῶν πτωχῶν. Βιομηχανικὰ φυτὰ εἶναι ὁ βάρβαξ, καλλῆς ποιότητος, ἡ μωρέα, τὸ τέιον, τὸ κίανναβι, ὁ σίσταρος, ὁ καπνός, τὸ ἰνδικόν, ἡ καμφορά, ὁ

θάμνος, rhus vernix, ὁ δίδων τὸ Ἰαπωνικὸν βερνίκιον, τὸ ἰνδοκάλυμνον, τὸ δενδρίλλιον Κο ζο, ἀπὸ τὰς Ἰνας ἐκ τοῦ ὑποίου κατασκευάζουν κάλλιστον χάρτην, ἢ ἀκαλήφη, χρησιμεύοντα εἰς κατασκευὴν κοινοῦ χάρτου, τὸ κηρόδενδρον τῆς Κιοῦ-σοῦ. Εἰς τὰ ὀρεινὰ δὲ μέρη ἡ Ἰαπωνία ἔχει δάση ὠραῖα. Κτηνῶν ὅμως στερεῖται. Ἡ ἀλιεῖα ἰδίως τοῦ ὀνίσκου εἶναι σπουδαῖα πηγὴ ὑπάρξεως διὰ τὸν λαόν.

Βιομηχανίαν ἔχει ἡ Ἰαπωνία ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη· κατασκευάζει ὑφάσματα καὶ ἰδίως πλουσιώτατα μεταξωτὰ, διδασθεῖται τρὸ 15 αἰῶνων τὴν τέχνην ἀπὸ τοῦ Σίνας, ἀγγεῖα ἐκ πορσελάνης, καλλιτέρεα τῶν τῆς Κίνας.

252. Πληθυσμὸς τῆς Κίνας. Ὁ πληθυσμὸς τῆς Κίνας χρήζει ἰδιωζούσης προσοχῆς διὰ δύο λόγους, διότι ἀπὸ ὅλας τὰς χώρας τοῦ κόσμου ἡ Κίνα ἔχει τὸν μεγαλειότερον πληθυσμόν. Καὶ ἡ μὲν κυρίως Κίνα, (ἐκτὸς τῶν ὑποτελῶν αὐτῇ χωρῶν περιέχει ΠΕΝΤΑΚΟΣΙΑ ΤΡΙΑΚΟΝΤΑ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΑ κατοίκων, ἥτοι περίπου τὰ $\frac{2}{3}$ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἐνῶ ἡ Εὐρώπη ὁλόκληρος ἔχει 300 μύλιας ἐκατομμύρια. Καὶ ἐπειδὴ τὰ 530 ταῦτα ἐκατ. ζῶσιν ἐπὶ ἐκτάσεως 3,361,000 □ χιλιομ. (Ἡ Εὐρώπη ἀριθμεῖ μόνον 10 ἐκατ. □ χμ.) ἀνολογοῦν 158 κάτοικοι εἰς ἕκαστον □ χμ., πυκνότης ἥτις μόνον εἰς μικρὰν χώραν τῆς Εὐρώπης, τὸ Βέλγιον ὡς εἶδομεν ἀπικνύεται (§. 53.) Ἡ πυκνότης αὕτη τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Κίνας εἰς τὴν κάτωθεν τοῦ Γανγ-τσέ-κιάνγ λεκάνην φθάνει τὸν ἀνώτατον βῆθμον, διότι ἐκεῖ συσσωρεύονται 420 κάτοικοι εἰς ἕκαστον □ χιλιομ. Καὶ ἂν παρελθῶμεν ὅτι ὁ καταπληκτικὸς οὗτος ἀριθμὸς τῶν 530 ἐκατ. εἶναι ὑπερβολικὸς καὶ περιορισθῶμεν εἰς τὴν ἀπογραφὴν τοῦ 1812, καὶ ἢν ἡ Κίνα εἶχε 367 ἐκατ. θέλομεν ἔχει πάλιν πυκνότητα 110 κατ. εἰς ἕκαστον □ χμ., πυκνότητα ἢν μόνον τὸ Βέλγιον καὶ αἱ Κάτω Χῶραι μόνον ὑπερτεροῦσιν (ἔδε §. 53.)

253. Αἱ μεγαλουπόλεις τῆς Κίνας. Ὁ κολοσσαῖος οὗτος πληθυσμὸς κατοικεῖ ἐν γένει ἢ εἰς μικρὰς καλύ-

ἔας κατὰ σμῆνη διασκορπισμένας εἰς τὰς πεδιάδας ἢ εἰς με-
γάλας πόλεις. Διὰ τοῦτο δὲν εἶναι παρὰδοξον πῶς μὲ τόσους
κατοίκους καὶ τσαούτην πυκνότητα ἡ Κίνα περιέχει σημαν-
τικὸν ἀριθμὸν πόλεων ἔχουσιν ἄνω τῶν 100 χιλ. πληθυσμὸν
ἐκάστη. Αἱ πόλεις αἱ μέχρι τοῦδε ἐπεσκέφθησαν οἱ Εὐρω-
παῖοι εἰσὶν αἱ ἑξῆς:

Τα-τσιέν, Κιοῦνγ-τσου-φου (100 χ. κ.) Σιν-γαν-φου, Κα-
χινγ, Νινγ-πό (250 χ. κ.), τετειχισμένη πόλις εἰς τὴν συμ-
βολὴν δύο ποταμῶν, Τανγ-τσου-φου (350 χ. κ.), Τιεν-τσίν
(400 χ. κ.) μία τῶν φυσικῶν παρακαταθηκῶν τοῦ Σινικοῦ
ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας, Χοε-γγαν-φου μεγάλη πόλις, ἥς
τὰ τείχη ἔχουν ὑπὲρ τὰ 8 χμ. περιφέρειαν, Χου-τσου-φου,
ἡ σπουδαιοτέρα ἀγορὰ τῆς μετὰξῆς καὶ τῶν μετὰξωτῶν,
Σανγ-χάι (500 χ. κ.), ἐντὸς διωρύγων ἔχουσα πλῆθος προ-
αστείων, Φου-χιου ἢ Φου-τσου-φου (600 χ. κ.) μεγαλοῦπο-
λις τετειχισμένη, γραφικὴ καὶ ἐμπορικὴ. Χαν-κιου (600 χ.
κ.), σπουδαῖα ἐμπορικὴ ἀγορὰ, Τσιν-τσου-φου (800 χ. κ.),
κέντρον ἐμπορικὸν μετὰξὺ Θιβέτ καὶ ἐσωτερικοῦ τῆς Κίνας,
Ναν-κινγ ἤτοι ἡ πρωτεύουσα τοῦ νότου (1 ἑκατ. κ.) ἡ με-
γαλειτέρα πόλις κατὰ τὴν περίμετρον, ἀνυῶσα ἄλλοτε
διὰ τῶν γραμμῶν, τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου,
ἀλλ' ἐκπεσοῦσα ἔκτοτε καὶ ἐσχάτως καταστραφεῖσα εἰς τὸν
πόλεμον μετὰ τῶν Ταϊπίνγων, ὅτε κατεστράφη καὶ ὁ ἐκ
πορσελάνης πύργος 65 μέτρων ὕψος, ἐν τῶν περιφημοτέρων
μνημείων τῆς Κίνας. Κινγ-τε-τσίν (1 ἑκατ. κ.) σπουδαιοτέ-
ρον κέντρον τῆς βιομηχανίας τῆς πορσελάνης, ὅπου καὶ τὸ
αὐτοκρατορικὸν ἐργοστάσιον. Χανγ-τσέου-φου (1 ἑκατ. κ.)
μεταξουργεῖα, κεντήματα, ἀριστήρια, τάπητας, μία τῶν
ἀνθηροτέρων πόλεων τῆς Κίνας, ἐρημωθεῖσα δὲ ὑπὸ τῶν στα-
σιαστῶν τοῦ 1861.

ΚΑΝΤΩΝ (1 μέχρι 1 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. κ. μετὰ τῶν προαστείων),
μεγαλοῦπολις ἐπὶ τῶν ἀριστ. τοῦ Τσου-κιάνγ, περιτειχισμέ-
νη ἐν ἣ ἐπικρατεῖ ζωηροτάτη κίνησις καὶ ἐμπόριον, εἶναι ἡ

πρώτη πόλις ἐν ἣ κυρίως ἐμπορεύονται οἱ Εὐρωπαῖοι (ιδεῖ κατωτέρ). Περ' αὐτὴν κεῖται ἡ Φατχάν (200 χ. κ.)

ΠΕΚΙΝΟΝ (2 περίπου ἑκατ.), πρωτεύουσα τῆς Σινικῆς αὐτοκρατορίας, κειμένη ἐπὶ ἀμμώδους πεδιάδος, 20 χμ. ΒΔ. τοῦ Πείχῳ, μεθ' οὗ συγκοινωνεῖ διὰ τῆς διώρυγος Τσουνγ-τσού. ἔχει ἑκτασιν ἀπὸ Β. πρὸς Ν. $9\frac{1}{2}$ χμ. καὶ διαιρεῖται εἰς δύο πόλεις 1.) πρὸς Β. μὲν ἡ Ταρταρικὴ, περιλαμβάνουσα 3 ὄχρους περιβάλους ἐξ ὑψηλῶν καὶ παχέων τειχῶν περιτρυφωμένων, σχήματος τετραγώνου, εἰς τὸ κέντρον δὲ τὸ παλάτιον τοῦ αὐτοκράτορος, ὅπου οὐδεὶς ξένος εἰσέρχεται, 2.) πρὸς Ν. ἡ Σινικὴ πόλις, ἐπίσης τειχισμένη, πόλις τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας. Πέριξ δὲ τῆς διπλῆς πόλεως κεῖνται προάστεια ἀπέραντα.

ΣΟΥ ΤΣΕΟΥ-ΦΟΥ (3 ἑκατ. κ.) ἡ πολυχθροποτέρη πόλις τῆς Ἀσίας καὶ τοῦ κόσμου μετὰ τὸ Λονδίνον, ἔχει σχῆμα τετραγώνου, οὗ ἐκάστη πλευρὰ μετρεῖ 8 χμ. πόλις τῆς κομψότητος, τῶν ἡδονῶν καὶ τῆς πολυτελείας ἢ αὐτὴ ἐπὶ τῆς γῆς παρ᾽ ἄλλους» κατὰ τοὺς Σίνας.

254. Αἱ μεγαλοπόλεις τῆς Ἰαπωνίας. Αἱ γνωσταὶ εἰσὶ: Ὁ σάκκα (800 χ. κ.), ἡ μεγαλειτέρα βιομηχανικὴ καὶ ἐμπορικὴ πόλις τῆς Ἰαπωνίας, τῶν διχσκεδάσεων καὶ τῆς πολυτελείας, Κιότο (1 ἑκατ. κ.) πρωτεύουσα τῆς Αὐτοκρατορίας καὶ ἔδρα τοῦ μισθίου, πνευματικοῦ ἡγεμόνος τῶν Ἰαπώνων, πόλις βιομηχανικὴ καὶ τῆς πολυτελείας.

ΥΕΔΟ ($1\frac{1}{2}$ ἑκατ. κ.) εἰς τὸ ἕλθος τοῦ ὁμωνύμου κόλπου, ἐθεωρεῖτο κατ' ἀρχὰς ὡς ἡ ἀληθὴς πρωτεύουσα τῆς Ἰαπωνίας, ἥς εἶναι ἡ μεγαλειτέρα καὶ κανονικωτέρη πόλις περιέχουσα ἀνάκτορον, λαμπρὰ οἰκοδομήματα, ὀρκίους κήπους, ναοὺς, λεοφόρους εὐρεῖας καὶ τὴν γέφυραν Νιποβάσσην ἐκ κέδρων κατασκευασμένην. Καλύπτει ἐπιφάνειαν 85 τετραχ. χιλιομέτρ.

255 Ἑσωτερικὴ συγκοινωνία. Ἐν τῇ ἐσωτερικῇ αὐτῆς ἡ Κίνα ὀλίγας ἔχει μεγάλαις ὁδοῖς, ὧν ἡ σπουδαιότερη

τέρχ εἶναι ἡ ἐνοῦσα τὸ Θιβέτ μὲ τὸ Πεκῖνον. Αἱ λοιπαὶ ὁδοὶ εἰσὶν ἀπλὰι ἀτρητοὶ 1 ἕως 2 μέτρων μήκους, καλῶς ὁμῶς διατηρούμεναι, λιθοστρωμέναι ἢ ἐστρωμέναι μὲ μῆγμα πίστεως καὶ ἔργου.

Ἡ μεταφορὰ τελεῖται κυρίως διὰ τῶν ποταμῶν, τῶν ποταμίων ἢ τῶν διωρύγων αἵτινες εἰσὶν ἄπειροι ἰδίως εἰς τὴν κατωτέραν λεκάνην τοῦ Γανκ-τσε-κι-ανκ καὶ συνδέουσιν ὅλας τὰς πόλεις καὶ μέρη τῆς ἀπερχόμενης χώρας. Καὶ ἡ Ἰαπωνία ἔχει ὠραίας καὶ καλῶς συντηρουμένας ὁδοὺς μὲ δεινὰς τοιαύτας.

256. Οἱ κυριώτεροι λιμένες τῆς Α. Ἰνδοκίνας, εἶναι: Βανκ-κόκ, ὅθεν γίνονται ὅλαι αἱ συναλλαγαὶ μετὰ τοῦ βασιλείου τοῦ Σιάμ, κειμένη 32 χμ. ἀπὸ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Μεϊνάμ, Σαίγρον, πρωτεύουσα τῆς Γαλλικῆς Κοχινκίνας καὶ σταθμὸς τῶν γαλλικῶν ἀτμοπλοίων, 36 ἡμέρας ἀπὸ Μασσαλίας.

ΣΙΝΓΑΠΟΡΗ, εἰς τὸ ἄκρον τοῦ πορθμοῦ τῆς Μελάκκας καὶ εἰς τὴν εἴσοδον τῶν θαλασσῶν τῆς ἀπωτάτου ἀνατολῆς, ἰδρυθεῖσα μόλις πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν, ὡς ἐλεύθερος λιμὴν, ἔχει σήμερον 800 χ. κ. καὶ εἶναι ὁ τόπος τῆς συνεντεύξεως τῆς ναυτιλίας καὶ τοῦ ἐμπορίου τῶν Α. θαλασσῶν, οὗ ἡ κίνησις φθάνει εἰς 600 ἑκατ. ἀξίας ἐμπορευμάτων καὶ 1 1/2 ἑκατ. τόνους πλοίων εἰσερχομένων καὶ ἐξερχομένων.

257. Τὸ θαλάσ. ἐμπόριον τῆς Κίνας. Τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον τῆς Κίνας ἐκτείνεται ἐπὶ παραλίαν ἔχοντων ἑκτάσιν ὑπὲρ τὰς 5000 χμ. καὶ παρουσιάζοντων μεγίστην ποικιλίαν κλιμάτων καὶ προϊόντων, εἶναι δὲ σημαντικώτατον. Εἰς τοὺς δεκάξυς λιμένας τοὺς ἀνοιχθέντας εἰς τοὺς Εὐρωπαίους διὰ τῶν συνθηκῶν τοῦ 1842 καὶ 1858 καὶ διὰ τῶν συμπληρωσασθῶν αὐτὰς συμβάσεων, ἡ ὅλη κίνησις τοῦ θαλασίου ἐμπορίου, τοῦ ἐνεργουμένου ὑπὸ τῶν Κινέζων καὶ τῶν Εὐρωπαίων εἰς τοὺς λιμένας εἰς οὓς εἶναι δεκτοὶ οἱ Εὐρωπαῖοι, ἀνέρχεται εἰς 2 1/2 περίπου δισεκατομύρια φράγκα, εἰσγαγωγῆς, ἐξαγωγῆς καὶ ἀκτοπλοίας. Ὁ-

λον σχεδόν τὸ μέγαλον ἐμπόριον ἰδίως τὸ τῆς ἐξαγωγῆς συγκεντροῦται διὰ τοὺς Εὐρωπαίους εἰς τὰς δύο ἀγορὰς τῆς Χονγ-Κιόγ καὶ τῆς Σανγκάης, ὅπου συρρέουσιν ἐκ τῶν ἄλλων λιμένων τῆς Κίνας τὰ ἐγγύρια προϊόντα καὶ ὅθεν γίνε-
 ῃ ἐκ νέου ἐξαγωγή. Αἱ χῶραι ὧν ἡ ναυτιλία λαμβάνει πε-
 ρισσότερον μέρος εἰς τὸ ἐμπόριον τοῦτο εἶναι ἡ Ἀγγλία (4
 ἑκατ. τόνους) ἡ Ἀμερική (2 ἑκατ. ἡ Γερμανία (600 χ. τ.)
 ἡ Γαλλία (108 χ. τ.) ἡ Ὁλλανδία τὸ Σιάμ, ἔπειτα ἡ Δανι-
 μαρκία, Κίνα καὶ Ἰσπανία.

Οἱ ἀνοικτοὶ εἰς τὸ ἐμπόριον λιμένες εἶναι : ἡ Μακάο, ἀ-
 νήκουσα ἀπὸ τοῦ 1557 εἰς τοὺς Πορτογάλλους, παρκαμύσασα
 σήμερον ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ΧΟΝΓ-ΚΟΝΓ, ἣτις εἶναι ἀγγλι-
 κὴ ἀποικία ἀπὸ τοῦ 1841 ἡφαιστειογενὴς νῆσος εἰς τὸ εὐ-
 ρυστόμιον τοῦ Τσοῦ-κιάνγ· ἐκεῖ ἔκτισαν οἱ Ἀγγλοὶ τὴν Βι-
 κτωρίαν. Ὡς λιμὴν χρησιμεύει αὐτῇ ὁ πορθμός.
 Εἶναι λιμὴν ἐλεύθερος δεχόμενος πάντα τὰ πλοῖα τὰ ταξei-
 δεύοντα εἰς τοὺς νοτίους λιμένας τῆς Κίνας, τοῦ θαλασσίου
 ἐμπορίου τῆς ὁποίας εἶναι παρκαταθήκη, συνδεομένη μὲ
 ὅλους τοὺς λιμένας τῶν τεσσάρων ἡπείρων δι' ἀτμοπλοίων.
 Ἐκ τῆς Χογκονγ τὰ πλοῖα μεταβαίνουν εἰς ΚΑΝΤΩΝ, ἣτις
 ἄλλοτε ἦτο ὁ μόνος λιμὴν τῆς Κίνας εἰς ὃν ἦσαν δεκτοὶ οἱ
 Εὐρωπαῖοι, σήμερον ὅμως ἐξέπεσε εἰς δευτέραν τᾶξιν, εἰς τὸ
 ἐμπόριόν της δὲ δὲν ἔχουν τόσον μέρος οἱ Εὐρωπαῖοι, ἀλλ' οἱ
 ἴδιοι Κινέζοι προμηθεύμενοι ἀπὸ τὸ Χονγ κόνκ (ἴδε κα-
 τωτέρω).

Ἡ Sivatow, λιμὴν ἀνοικθεὶς εἰς τοὺς Εὐρωπαίους ἀπὸ τοῦ
 1858, 20 ὥρας ἀπέχων τοῦ Χονγ-κόνγ· ἡ Ἀμση ἀνοικθεῖσα
 τῷ 1842· ἡ Φοῦ-τσοῦ ἐπὶ τοῦ Μίνου, πόλις σπουδαῖα διὰ
 τὴν θέσιν της ἐξήγουσα κυρίως Τείον, Νινγ-πό, ἧς ἡ εὐημε-
 ρία κατεστράφη ἀπὸ τὴν τῆς Σανγκάης.

Ἡ ΣΑΝΓΑΗ (ἥτοι ἡ φρουρὸς τοῦ ποταμοῦ) 20 χμ. ἀνω
 τῶν ἐκβολῶν τοῦ Χογκποῦ, εἶναι ἐκ τῆς θέσεώς της ἡ φυσι-
 κὴ διέξοδος καὶ παρκαταθήκη τῆς μεγάλης καὶ εὐφόρου
 καιλῆδος τοῦ Γιανγ-τσε-κιάνγ. Ἡ συνθήκη τοῦ 1842 ἦναι

ξεν αὐτὴν εἰς τοὺς Εὐρωπαϊοὺς, καὶ μετ' οὐ πολὺ ὁ λιμὴν οὗτος ἠφάνισε τὴν Καντώνην.

Σήμερον ἡ Σανγκάη εἶναι μετὰ τὴν Χονγ-νὸνγ ἡ μεγάλη ἀγορὰ τοῦ ἐμπορίου τῆς Κίνας, ἐμπορευομένη μετὰ τῆς Ἀγγλίας, Γαλλίας, Γερμανίας, Σινγαπόρης, Αὐστραλίας, Ἰνδίας, Ἰαπωνίας. Ἀλλ' ὑπάρχει αὐτῇ ἡ διαφορὰ ὅτι ἡ Χονγ-κὸνγ εἶναι τόπος διαμετακομίσεως, ἐνῶ ἡ Σανγκάη ἀγοράζει καὶ πωλεῖ ἀπ' εὐθείας διὰ λογαρισμὸν τῆς ἐπαρχίας τῆς μεγίστης ποσότητος προϊόντων. Ἐκτιμῶσι εἰς 350 ἑκατ. τὴν εἰσαγωγὴν ξένων προϊόντων καὶ εἰς 200 τὴν ἐξαγωγὴν. Ἀτμόπλοια φέρουσι εἰς 5 ἡμέρας ἀπὸ Χονγ-κὸνγ εἰς Σανγκάην. Ἐκτὸς τῶν λιμένων τούτων εἰσὶ καὶ ἄλλοι ἀνοικτοὶ ἐπὶ τε τῆς στερεᾶς καὶ τῶν νήσων ἀλλὰ μικροτέρας σπουδαιότητος.

258. **Τὸ Θαλάσ. ἐμπόριον τῆς Ἰαπωνίας.** Ὡς ἡ Κίνα οὕτω καὶ ἡ Ἰαπωνία δὲν συγκοινωνεῖ μὲ τὸ Εὐρωπαϊκὸν ἐμπόριον εἰμὴ διὰ τινων λιμένων ἀνανεωχθέντων εἰς τοὺς Εὐρωπαίους, πρό τινων ἐτῶν. Ἐκ τούτων ἡ Ναγασάκη τῷ 1859 ἠνεώχθη, ἡ δὲ Χιόγιο τῷ 1868 ἥτις ἔχει μέλλον ἔνεκα τῆς γειτνιάσεως τῆς πόλεως Κιότο, ἥτις εἶναι ἡ πνευματικὴ πρωτεύουσα τῆς Ἰαπωνίας. Εἰς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν τοῦ κόλπου τοῦ Γέδω ἡ Γιοκοχάμα, ὁ πρῶτιστος λιμὴν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ ἐμπορίου.

Τὸ ἐμπόριον τῆς Ἰαπωνίας μὲ τὰς ναυτιλίας τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς δὲν φθάνει, ἡ εἰσαγωγὴ καὶ ἐξαγωγὴ τὰ 200 ἑκατ. φρ.

Τ μ ᾧ μ α Δ'

ΤΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΟΡΟΠΕΔΙΟΝ ΤΟΥΡΚΕΣΤΑΝ.

259. **Τὰ προϊόντα.** Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀσίας, τὸ ὅποιον εἶναι ἀπέραντος χώρα ἐπέκεινται τῶν 8 ἑκατ. [] χλμ.

ἤτοι ἐπιφάνειαν ἴσην μὲ τὰ $\frac{4}{8}$ τῆς Εὐρώπης (Ε. § 21) παρουσιάζει συνέχειαν ὀροπεδίων καὶ ὑψηλῶν πεδιῶν περικυλλομένων ὑπὸ ὄρων μὲ μεγίστας ἐρήμους καὶ στέππας· εἶναι ἐν γένει ἐλάχισα καλλιεργημένον καὶ ὁ πληθυσμὸς αὐτοῦ ἀρχιότατος (ἀναλογεῖ ὀλιγώτερον ἐνὸς κατοίκου εἰς ἑκατον $\square$ χιλιάμ.). Ἐξάρεσιν ποιεῖται τὸ Θιβέτ. Δικαιεῖται δὲ τὸ ὀροπέδιον τοῦτο εἰς τρία μέρη.

1ον) Τὸ ΘΙΒΕΤ, ὑψηλὴ κοιλάς περιοριζομένη ἀπὸ ὄρη, ψυχροτάτη ἕνεκα τοῦ μεγάλου ὕψους 3 ἕως 4 χιλ. μέτρα), καλουμένη ὑπὸ τῶν κατοίκων «χώρα τοῦ πάγου», ἔχουσα πρὸς Ν. τὰ Ἰμαλῆα καὶ τὰς πηγὰς τῶν μεγαλειτέρων ποταμῶν τῆς Ἀσίας, τοῦ Γανγ-τσε-κεχ, Βραχμαπούτρα καὶ Ἰνδοῦ καὶ παράγουσα τὴν μακρὴν κριθήν, συνήθη τροφήν τῶν κατοίκων, κύαμον καὶ πίσσαν, πλουσιωτάτη ἰδίως εἰς ποίμνια, ἐν οἷς τρέφει τὰς περιφήμους αἱ γαε, αἵτινες ζῶσι ὑπὸ ψυχρὸν κλίμα ἐπροικίσθησαν ὑπὸ τῆς φύσεως μὲ λεπτὸν γνοῦν, τὸ ὁποῖον μεταχειρίζονται εἰς τὴν κατασκευὴν τῶν πλουσίων σαλλίων.

2ον) Ἡ ΜΟΓΓΟΛΙΑ, ὑπὸ τῶν Σινῶν καλουμένη «Τσαοτι, ἡ χώρα τῶν χόρτων» ὀροπέδιον ὕψους 1800 μέτρων, ἔρημον εἰς τὸ κέντρον, ψυχρότατον τὸν χειμῶνα καὶ ἀκατάλληλον εἰς καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν, ἀλλ' ἔχον πολὺ πoίμνια πλανώμενα μὲ τὰς νομάδας εἰς τὰς χέρστους ἐκτάσεις, ὧν τὸ δέρμα καὶ ἔριον εἶναι ὁ μόνος πλοῦτος τῶν κατοίκων.

3ον) Τὸ ΤΟΥΡΚΕΣΤΑΝ, οὗ τὸ μεγαλείτερον μέρος εἶναι ἔρημοι καὶ στέππαι, εἰς δὲ τὰς ποτιζόμενας κοιλάδας καὶ πλησίον τῶν πόλεων παράγουν δημητριακὰ καὶ τινὰς καρπούς. Ἀλλ' ἡ κυρίᾳ πηγὴ τοῦ πλούτου εἶναι ἡ κτηνοτροφία, οἱ δὲ κάτοικοι ζῶσιν τρώγοντες κρέας ἵππου καὶ προβάτων, γάλα καὶ τυρόν. Ἐχει πολυάριθμα ποίμνια προβάτων μὲ σγουρὸν ἔριον (ἐξ οὗ κατασκευάζονται τὰ σκουφώματα τοῦ Ἀστραχάν,) ἵππους καμήλους καὶ αἱγας.

260. Ἐμπόριον καὶ ἐσωτερικὴ συγκοινωνία.

Ἡ ἀπέραντος αὕτη ἐκτασις ἔχει ὀλίγιστους κατοίκους καὶ ὀλίγιστον ἐμπόριον, διότι δὲν εἶναι πλουσία. Τὸ ἐμπόριον δὲ τοῦτο ἐνεργεῖται διὰ τῶν καρχαονίων· τὸ ἐμπόριον δὲ αὐτὸ, εἰς ὃ ἐν μόνον Εὐρωπαϊκὸν ἔθνος μετέχει, ἡ Ῥωσσία, ἐπὶ τινῶν ὁδῶν τῶν βορείων καὶ δυτικῶν συνόρων, ἐνεργεῖται ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν καὶ τῶν Σινῶν. Τὰ κυριώτερα ἀντικείμενα τῶν ἀνταλλαγῶν εἶναι τὰ ἔρια καὶ τὰ ζῶα. Αἱ περὶ φημαι κατὰ τὴν ἀρχαιότητα καὶ τὸν μέσον αἰῶνα ὁδοὶ αἵτινες συνδέουν διὰ τοῦ κεντρικοῦ ὁροπεδίου τὴν Κίναν Ἰνδίαν καὶ Εὐρώπην (ὡς ἡ τῆς Σαμαρκάνδης) ἤρχισαν νὰ ἐγκαταλειμπάνονται ἥδη, ὅτε τὰ ἔθνη ταῦτα συγκοινωνοῦσιν εὐκολώτερον διὰ θαλάσσης.

Μεταξὺ τῶν ὁδῶν τοῦ ἐμπορίου τῶν χωρῶν τούτων κυριώτερα εἶναι: 1) ἡ ὁδὸς ἀπὸ Πεκίνον εἰς Κιάτσα· 2) αἱ ὁδοὶ αἱ συνδέουσιν τὴν καλλιεργημένην νότιον Μογγολίαν μὲ τὴν δυτικὴν διὰ τῆς ἐρήμου Κόβης· 3) αἱ ὁδοὶ αἱ συνδέουσιν τὴν δυτικὴν Κίναν καὶ τὸ Τουρκεστάν· καὶ 4) αἱ ὁδοὶ τοῦ Τουρκεστάν, χώρας ἐν ᾗ διζστυροῦνται τὰ καρχαονία τῆς Ἀνω Ἀσίας· καὶ ὅπου ἡ Γαρκάνδη, Κασγάρη, Τασχένδη, Βουχάρα, Χίβα καὶ Σαμαρκάνδη εἶναι αἱ κυριώτεροι ἐμπορ. ἀγοραί.

Ἡ ΒΟΥΧΑΡΑ ἐπὶ τοῦ Ὠξά ποταμοῦ, εἶναι πόλις ἐμπορικωτάτη, ἔχουσα τρεῖς ἀγοράς, ὧν τὴν μὲν πρώτην κατέχουν οἱ τραπεζῖται καὶ ἀργυραιομοῖοι, ὅλοι σχεδὸν Ἰνδοί· τὴν δευτέραν οἱ ἔμποροι τῶν ὑφασμάτων, ῥούχων τῶν διαφόρων χωρῶν· τὴν δὲ τρίτην οἱ ἔμποροι τῶν βιομηχ. προϊόντων τοῦ Ἀστρτζάν.

Ἡ Ῥωσσία σήμερον ἐξουσιάζει μέρος τῶν ἀγορῶν τούτων καὶ κατέχει τὰ ὑπάρχοντα μέσα διεξόδου τῶν προϊόντων τῆς χώρας πρὸς τὴν Εὐρώπην. Ἀλλ' ὅσῃ καὶ ἂν καταβῇ λη προσπᾶθειαν ὅπως ἀναζωογονήσῃ τὰς ὁδοὺς ταύτας καὶ συναγωνισθῇ μετὰ τῆς θαλασσοκράτορος Ἀγγλίας, τὸ ἐμπόριον τῆς ἀνατολικῆς Ἀσίας μετὰ τῆς Δύσεως διὰ ξηρᾶς

δὲν ἀνέρχεται εἰμὴ εἰς ἀσήμαντον ποσότητα. Ἡ εἰσαγωγή καὶ ἐξαγωγή τοῦ Ὁ ρ ε μ β ο ὕ ρ γ ο υ (ὅπου καταλήγουν πᾶσαι αἱ μετὰ τῆς Εὐρώπης ἀνταλλαγαί) μόλις ἔχουν ἀ-
ξίην 40 ἕως 50 ἑκατ. φρ.

Τ μ ῆ μ α Ε ο ν

Σ Ι Β Η Ρ Ι Α.

361 **Τὰ προϋόντα.** Ἡ Σιβηρία εἶναι χώρα ἀπέραν-
τος, πολὺ μεγαλειτέρη ὁλοκλήρου τῆς Εὐρώπης (14 ἑκα-
τομμύρια τετραγωνικά χιλιόμετρα ἐνῷ ἡ Εὐρώπη ἔχει 10
ἑκατομμύρια), ἀλλὰ ὀλίγιστον ἔχουσα πληθυσμόν, ἀκατάλ-
ληλος διὰ πᾶσαν καλλιέργειαν, εἰς τὴν πεδιάδα ἐκτεινομένην
πρὸς βορρᾶν μέχρι τῆς 60⁰ παραλλήλου ἕνεκα τῆς δριμύτη-
τος τοῦ ψύχους τὸν χειμῶνα, ψυχροτέρη δὲ πρὸς νότον τοῦ
παραλλήλου τούτου ἕνεκα τοῦ ὕψους, ἀλλὰ ἐπιτρέπουσα
τὴν καλλιέργειαν τῆς βρύζης, κριθῆς καὶ ἔχουσα μάλιστα
εἰς τὰ περίχωρα τοῦ Ὁρσκα γονίμους γαίαις εἰς δημητριακὰ
καὶ ἀπεράντους ἐκτάσεις δασῶν εἰς τὰ ὄρεινά μέρη.

Αἱ μὲν νομάδες τῆς βορείου Σιβηρίας ζῶσιν ἀπὸ ξηρῶν
ἰχθεῖς, ρίζας καὶ καρποὺς ἀγρίους, ἐκχώνοντες αὐτοὺς ἀπὸ
τὴν γῆν ὅπου εἶδος τι μυῶν τοὺς ἐναποθήκευει διὰ τὸν χει-
μῶνα. Κτήνη ἔχουν μόνον τὸν τέρανδον καὶ τὸν κύναν, τοὺς
ὁποίους ζευγνύουν εἰς τὰ ἐκλυθρά των.

Οἱ δὲ κάτοικοι τῶν νοτίων μερῶν ἔχουν ὀλίγιστα μικρὰ
κτῆνη, βόας καὶ μικροσώμους ἵππους καὶ παχύουρα πρό-
βατα.

262. **Ἡ Θήρα καὶ ἄλσεια.** Πόροι τοῦ βίου τῶν βο-
ρείων νομάδων εἶναι ἡ θήρα καὶ ἡ ἄλσεια. Διὰ μὲν τῆς θή-
ρας προμηθεύονται μ. η λ ω τ ᾶ ς, δέρματα τῆς λευκῆς ἄρ-
κτου, ἄλωπεκῶν κτλ. καὶ μετὰ ταῦτα πληρώνουν τοὺς φό-
ρους των. Εἰς τὴν θάλασσαν δὲ ἡ ἄλσεια τῶν ὀνίσκων εἶ-
ναι παραγωγικωτάτη πλησίον τῆς νήσου Ταβόρκακης.

263. **Τὰ μεταλλεύα.** Τὸ προϊόν τῶν μεταλλείων, μετὰ τῶν τῆς θήρας, εἶναι ὁ μόνος πλοῦτος ὃν ἡ Σιβηρία χορηγεῖ εἰς τὸ ἐμπόριον τῶν ἐθνῶν. Παράγει περίπου 24 τόνους χρυσοῦ ἀξίως 75 ἐκκτ. φρ. ἄργυρον 18 τόνους, μόλυβδον, χαλκὸν καὶ σίδηρον, ἰδίως εἰς τὰς διοικήσεις Ἀλτάις, Πέρμης καὶ Ὁρελβούργου.

Μεταξὺ δὲ τῶν ὀρυκτῶν ἀναφέρωμεν τὸ ἄλλας τῶν ΝΑ. στεππῶν, τὸ ὀρυκτὸν ἐλεφάντινον ὀστοῦν, προσοχόμενον ἀπὸ τὰ προκατακλυσμιαῖα θηρία καὶ συνζόμενον εἰς τὴν κατωτέρην λεκάνην τοῦ Ὁβί, Γενισέη καὶ Λιακόβας νήσους.

264. **Συγκοινωνία ἐσωτερική.** Ἡ Σιβηρία δὲν ἔχει παρὰ μίαν μόνην ὁδὸν, τὰ ἄλλα μέσα τῆς συγκοινωνίας εἶναι οἱ ποταμοὶ ἐφ' ὧν ταξιδεύουσιν τὸ μὲν θέρος μὲ λέμβους τὸν δὲν χειμῶνα μὲ ἑλκυθρα. Σπουδαιότερος εἶναι ὁ ποταμὸς Ἀμούρ, χυνόμενος εἰς τὸν Εἰρηνικόν. Εἰς τὸν ποταμὸν τοῦτον οἱ Ρῶσοι ἀπὸ τοῦ 1858 κατεσκεύασαν δύο λιμένες Νικολαέβσκη καὶ Ἀλεξάνδρόβσκη. Οἱ ἄλλοι ποταμοὶ χύνονται εἰς τὴν παγωμένην θάλασσαν, ὁ Λένας, ὁ Κολύμας, ὁ Γενέβσιος καὶ ὁ Ὁβίς.

Ἡ ἀληθὴς ἐμπορικὴ ὁδὸς τῆς Σιβηρίας εἶναι ἡ συνδέουσα τὴν Κίναν μὲ τὴν Εὐρώπην, ἡ ὁδὸς ἀπὸ Κιόχταν εἰς Αἰκατερινοπούλιν, ταχυδρομικὴ ὁδὸς φυλαττομένη ἀπὸ ἀποσπάσματα κοζάκων. Ἡ ΚΙΑΧΤΑ κεῖται ἐπὶ τῶν μεθορίων τῆς Κίνας 7,000 χιλμ. μακρὰν τῆς Πετροπόλεως, κέντρον ἐμπορίου κατὰ τὴν πανήγυριν τοῦ Δεκεμβρίου.

265. **Σύνολον τῆς παραγωγῆς τῆς Ἀσίας.**

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ. Ἡ Ἀσία εἶναι τὸ μεγαλείτερον, τὸ πολυχθινώτερον καὶ ἀρχαιότερον πολιτισμένον μέρος τοῦ κόσμου. Πρέπει διὰ τοῦτο νὰ ἔχῃ μεγάλην σπουδαιότητα ὑπὸ οἰκονομικὴν ἑποψίν. Ἀλλ' ἡ ἀπέρχοντος ἑκτασις κἀμνει ὥστε τὸ κλῆμα, τὰ προϊόντα, ἡ πυκνότης καὶ φιλοπονία τῶν κατοίκων νὰ διαφέρωσιν πολὺ ἀπὸ τάπου εἰς τόπον.

Ἐκ τῶν πέντε μεγάλων χωρῶν αὐτῆς, αἱ δύο δὲν ἔχουν καμμίαν σπουδαιότητα καὶ τοὶ ἀποτελοῦσιν τὸ ἥμισυ τῆς ἐπιφανείας τῆς Ἀσίας (ἤτοι 22 ἑκατ. [] χιλμ. ἐπὶ 40 ἑκατ.). Αἱ δύο αὗται χώροι εἰσὶν ἡ Σιβηρία, τὸ κεντρικὸν ὁροπέδιον καὶ τὸ Τουρκεστάν (Τμῆμα 4). Ἐκ τῶν πέντε χωρῶν ἡ μία μεσάζει, μετέχουσα τοῦ χαρακτῆρος τῶν τε εὐφόρων καὶ τῶν ἀγόνων· αὕτη εἶναι ἡ Δυτικὴ Ἀσία (Τμῆμα 1). Αἱ λοιπαὶ δὲ δύο χώροι καταλογίζονται μεταξὺ τῶν πολυανθρωποτέρων καὶ πλέον καλλιεργημένων τῆς γῆς· αὐταὶ εἶναι ἡ Ἰνδία καὶ ἡ Κίνα (Τμῆμα 2 καὶ 3).

Τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἀσίας δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἐκτιμηθῇ οὔτε κατὰ προσέγγισιν. Τὸ γνωστότερον εἶναι τὸ διὰ τῶν καραβανίων· ἀλλ' αὐτὸ εἶναι τὸ ἥττον σπουδαῖον, διότι περιορίζεται ἀπὸ τὴν δυσκολίαν τῆς ἐσωτερ. συγκοινωνίας.

Τὸ δὲ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Ἀσίας γίνεται διὰ θαλάσσης ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν καὶ νοτίων ἀκτῶν καὶ διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης ἐπὶ τῶν βορείων. Τὸ μὲν διὰ ξηρᾶς δὲν ὑπερβαίνει τὰ 15 ἑκατ. φρ. τὸ τῆς Κασπίας εἶναι 2 ἑκατ. περίπου· τὸ τῆς Μεσογείου φθάνει τὰ 500 ἑκατ· τὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ 50 περίπου ἑκατ. τὸ τοῦ Εἰρηνικοῦ 2,300,000,000 Τὸ ὅλον τοῦ ἐμπορίου μᾶλιν εἶναι 6,362,000,000 ποσότης προφανῶς κατωτέρη τῆς ὀλικῆς κινήσεως τοῦ ἐμπορίου ἐπὶ τῶν μεθορίων τῆς Ἀσίας. Σχετικῶς πρὸς τὸν πληθυσμὸν 845 ἑκατομ. ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς εἶναι λίαν μέτριος, διότι ἡ Εὐρώπη ἔχει ἐξωτερικὸν ἐμπόριον ὑπὲρ τὰ 40,000,000,000 διὰ 293 ἑκατομμύρια κατοίκους.

Τὸ μέγαλον ἐμπόριον μετὰ τῶν ἄλλων μερῶν τοῦ κόσμου εὐρίσκεται ἀποκλειστικῶς εἰς τὰς χεῖρας τῶν Εὐρωπαίων καὶ Ἀμερικανῶν. Οἱ μὲν Εὐρωπαῖοι εἰς τὴν Μεσόγειον, Ἰνδικὸν ὠκεανὸν καὶ τὸν Εἰρηνικόν. Οἱ δὲ Ἀμερικανοὶ κυρίως εἰς τὸν Εἰρηνικόν. Μεταξὺ τῶν Εὐρωπαίων οἱ Ἄγγλοι κατέχουν τὴν πρώτην θέσιν ἐπὶ ὅλων τῶν θαλασσῶν τούτων καὶ ἐνερ-

γούσι τὰ $\frac{3}{4}$ τοῦ ὅλου ἐμπορίου τῆς Ἀσίας. Ἐπειτα ἔρχεται ἡ Γαλλία, κατόπιν τὰ Ἑνωμένα κράτη, ἡ Γερμανία, ἡ Αὐστρία καὶ ἡ Ῥωσσία.

Ἄ τ ρ ο π λ ο ῖ κ αὶ γ ρ α μ μ αὶ κανονικαὶ εἰσὶν διοργανισμένοι ἐφ' ὅλων τῶν παρχλίων τούτων τῆς Ἀσίας· ἐκτείνονται ἀπὸ Τρχπεζούντος εἰς Πορ-Σαΐδ, ἐκεῖθεν ἀπὸ Σουεῆ εἰς Σινγαπύρην καὶ ἐκεῖθεν εἰς Γοκοχάμην τῆς Ἰαπωνίας. Οἱ κυριώτεροι σταθμοὶ τῆς Μεσογείου εἶναι ἡ Σμύρνη, ἡ Βηρυττός, τὸ Σουεῖ, ἡ Ἄδεν, ἡ Βομβόνη, Μαδράστη, Κάλκουττα, Σινγαπύρη, Χονγ-κόνγ, Φου-τσου, Χανγκάη καὶ Γοκοχάμα.

Τὸ ταξείδιον ἀπὸ Σουεῖ εἰς Γοκοχάμην (108 μιοῦν μῆ-
κους), ἐκτελεῖται εἰς 45 ἡμέρας ἥτοι·

Ἀπὸ Σουεῖ εἰς Ἄδεν,	πλοῦς ἡμέραι	6
» Ἄνδεν εἰς Γάλλην	» »	10
» Γάλλην εἰς Σινγαπύρην	» »	7
» Σινγαπύρην εἰς Σαϊγὼν	» »	7
» Σαϊγὼν εἰς Χονγκόνγ	» »	6
» Χονγκόνγ εἰς Σανγκάι	» »	5
» Σανγκάι εἰς Γοκοχάμην	» »	4

ἡμέραι 45

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΜΕΡΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΝ Η ΩΚΕΑΝΙΑ,

Τ μ ᾿ η μ α Λον

ΜΑΛΑΙΣΙΑ καὶ βόρειος ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ.

266. **Τὰ προϊόντα.** Η ΜΑΛΑΙΣΙΑ, χώρα μεταξὺ τῶν τροπικῶν κειμένη καὶ ὄρεινή, ἔχει τὴν καλλιέργειαν τῶν τροπικῶν μετὰ βλαστήσεως ποικιλομένης κατὰ τὸ ὕψος. Διαιρεῖται δὲ ὑπὸ τῶν αὐτομάτων φυσικῶν προϊόντων αὐτῆς μᾶλλον παρὰ ὑπὸ τῆς ἀνθρωπίνης καλλιεργείας εἰς δύο διακεκριμένους ζώνας.

Α΄.) Αἱ δυτικαὶ χώραι, ἡ ἡ Ἀσιατικὴ ζώνη περιλαμβάνουσα τὰς Φιλιππίνας νήσους, τὸ Βόρνεον, τὴν Σουμάτραν, τὴν Ἰάβαν καὶ τὰς παρκειμένους νήσους. Ἐχει τὰ φυτὰ καὶ ζῶα τῆς ΝΑ. Ἀσίας, ἡ ὄρουσα εἶναι ἡ κυριωτέρα τροφή τῶν κατοίκων. Ἐν μόνῃ τῇ Ἰάβᾳ ἡ ὄρουσα κατέχει τὰ

$\frac{3}{4}$ τῶν καλλιεργησίμων γαιῶν, καλύπτουσα ἀπερχνόντους ἐκτάσεις ($1 \frac{1}{2}$ ἑκατ. h.) καὶ πολλαχοῦ συλλεγομένη δις καὶ τρίς τοῦ ἔτους. Αἱ κυριώτεραι καλλιέργειαι εἶναι τὸ ζακχαροκάλαμον τὸ Ἰνδικόν, καὶ ὁ καπνός. Ὁ καπνός τῶν Φιλιππίνων νήσων ἔχει φήμην ἰδιαιτέραν καὶ πέμπεται εἰς τὴν Εὐρώπην εἰς φύλλα, ἢ εἰς καπνοδέσμας «σιγάρχ τῆς Μακίλλης».

Τὰ κυριώτερα δένδρα τῶν χωρῶν τούτων εἶναι εἰς μὲν τὰς πεδιάδας, ἐλτός τοῦ σιγοῦ, ὁ κοκκοφοίνιξ, ἡ βανανέα, ἡ ἀβόκα ἢ κάρναβι τῆς Μακίλλης καὶ πλῆθος ἄλλων φυτικῶν ἰνῶν, ὁ βάμβαςξ, ἡ καμφορά, ἡ μοσκοκαρέα. Πέριξ τῶν δένδρων τούτων περιελίσσονται ἀναρριχόμενα φυτὰ, ὡς ἡ βανίλια, ἡ πεπερέα (ιδίως εἰς τὴν Σουμάτραν, ἣτις παράγει τὸ ἥμισυ τοῦ εἰς τὸν κόσμον ἐξοδευομένου πεπέρως), τὸ κανελλοπίπερον.

Εἰς ὕψος δὲ 700 μέτρων ἄνω τῶν πεδιάδων ἡ καλλιέργεια ἀλλάσσει καὶ εὐρίσκονται ἐκεῖ, παρὰ τινα δημητριακὰ τῆς Εὐρώπης, τὸ τέιον, ἡ καφφέα, ἣτις ἀποτελεῖ τὸν μέγιστον ἐμπορικὸν πλοῦτον τῆς Ἰάβας ἣτις σήμερον κατέχει τὴν δευτέραν μετὰ τὴν Βρασιλίαν θέσιν, ὡς πρὸς τὴν ποσότητα, τὸ δένδρον τῆς κίνας ἢ κιχώριον, οὗ ἡ καλλιέργεια ἀνεπτυχθῇ ἤδη εἰς τὴν Ἰάβαν. Ὅλα τὰ ὑψώματα καλύπτονται, ἐνίοτε μέχρι τῶν κορυφῶν, ἀπὸ ἀπέραντα πυκνὰ δάση, ἐν οἷς τὰ κορμιοφόρα δένδρα (καουτσούκ, γουτταπέρκα, κτλ.) ἀφθονοῦσι καὶ ἄνω τῶν 1500 μέτρων αἱ δρυς, αἱ καστανέαι κτλ.

Μέρος τῶν νήσων τούτων, ἰδίως τὸ Βόρνεον εἶναι ἀκόμη ἄγνωστον εἰς τοὺς Εὐρωπαίους. Ἡ ΙΑΒΑ εἶναι ἡ πολυανθρωποτέρα καὶ πλουσιωτέρα τῶν νήσων τούτων. Αὕτη, ὑπὸ τοὺς Ὀλλανδοὺς, καλλιεργεῖ τακτικῶς μέγα μέρος τοῦ καλλιεργησίμου ἐδάφους τῆς ($2 \frac{1}{2}$ ἑκατ. h.) παράγουσα 2 ἑκατ. τόνους ὀρύζης, 120 χ. τ. ζακχαρώς, 60 χ. τ. καφφέ, 90 χ. τ. καπνοῦ καὶ 800 τόν. τέιου κτλ.

Β.) Αἱ ἀνατολικαὶ χῶραι, ἐν αἷς περιλαμβάνονται αἱ Κελέβαι νῆσοι, αἱ Μολούκαι, αἱ Τιμοριαναὶ, ἡ

Νέα Γουινέα, καὶ ἡ σειρά τῶν ἀνατολικῶν νήσων μέχρι τῶν Νέων Ἑβρίδων καὶ τῆς Νέας Καληδονίας, εἰςὶ χώρῃ ὑψηλαὶ ἡφαιστιογενεῖς, ἔχουσαι τὴν πλουσίαν βλάστησιν τῶν τροπικῶν, δασώδεις, ἀλλ' ἦττον εὐφοροὶ καὶ ἦττον καλλιεργημένοι τῶν δυτικῶν, καὶ ἀγνωστοὶ κατὰ πλεῖστα μέρη εἰς τοὺς Εὐρωπαϊούς. Ἡ ὄρυζα, τὸ σαχουτάδενδρον, ὁ ἀρτόκαρπος, αἱ πατάται κτλ. τρέφουσι τοὺς κατοίκους. Τὰ καλλιεργούμενα βιομηχανικὰ φυτὰ εἶναι ὀλίγος βάμβαξ εἰς Κελέβην, ῥητινοφόρα τινα δένδρα, κυρίως ἡ δαμάρα, καὶ τὰ ἀρωματικά, ἰδίως εἰς τὰς Μολούκκας νήσους, ἕνεκα τῶν ὁποίων αἱ νῆσοι αὗται ἐπωνομάσθησαν «νῆσοι τῶν ἀρωματικῶν» ὅποια εἶναι τὸ πέπερι, τὸ γαρύφαλλον, τὰ μοσχοκάρυα, τὸ κινάμωρον ἢ κανέλλα.

Μέταλλα. Ἡ Μαλαισία εἶναι πλουσία εἰς μέταλλα. Αἱ νῆσοι Κελέβαι ἔχουν χρυσόν, ὡς καὶ τὸ Βόρνεον καὶ ἡ Σουμάτρα (ἥτις παράγει 1 τόνον χρυσοῦ ἐτησίως) ἀδάμαντες ὑπάρχουν ἐν Βορνέῳ ἀντιμόνια, γαιάνθρακες, σίδηρος ὑδράργυρος κτλ. εἰς διαφόρους τῶν νήσων τούτων. Ἀλλὰ μόνη τακτικὴ ἐκμετάλλευσις εἶναι ἡ τοῦ κασσιτέρου, οὗ τὰ μεταλλεῖα κεῖνται εἰς τοὺς πρόποδας τῶν γρανητικῶν ὀρέων τῆς νήσου Βάγκας καὶ Βιλλιτόνης.

Βιομηχανία. Οὐδεμία σπουδαία βιομηχανία ὑπάρχει εἰς Μαλαισίαν. Ἐκτός τινων χονδροειδῶν ἐργαλείων, πολυτίμων κοσμημάτων, ὅπλων, ἐρυθρῶν ἀγγείων, σκέπαπτμάτων, καὶ πολυχρῶν ὑφασμάτων καλουμένων «σαρόνγ» δὲν ὑπάρχουν παρά τινες βιομηχανίαι εἰσαχθεῖσαι εἰς τινὰς πόλεις ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν καὶ Σινῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ ναυπηγία κέκτηται σπουδαιότητά τινα χάρις εἰς τὴν ἄφθονον ξυλείαν.

267. **Αἱ μεγαλουπόλεις.** Ἡ Μαλαισία ἀριθμεῖ δύο πόλεις ὧν ὁ πληθυσμὸς ὑπερβαίνει τὰς 100 χ. αὕτη εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῶν Εὐρωπαϊκῶν κτήσεων ἡ MANIAAN (140 χ. κ.) πρωτεύουσα τῶν Ἰσπανικῶν κτήσεων, ἐπὶ τῆς Δ. ἀκ-

τῆς τῆς λεκάνης, μεγαλειτέρα τῶν Φιλιππίνων, μεγαλοπρεπῆς, πολυτελῆς, καὶ ἐμπορικὴ πόλις.

ΒΑΤΑΒΙΑ (150 χ. κ.) πρωτεύουσα τῶν Ὀλλανδικῶν κτήσεων, πρὸς Β. τῆς Ἰάβας, παρὰ τὸν πορθμὸν τῆς Σόνδας (ιδὲ κατωτέρω).

268. Τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον. Τοῦ θαλασίου ἐμπορίου τῆς Μαλαισίας κύρια κέντρα εἶναι αἱ ἀνωτέρω δύο πρωτεύουσαι ἡ Μανίλλα, ἡ Μακασσάρη, ἡ Βάνγκερ-μάσσιγγ. Ἡ Βαταβία ἥτις, ὡς καὶ ἡ Μανίλλα, ἦτο κεκλεισμένη εἰς τὰς ξένας ναυτιλίας, ἀλλ' ἥτις ἀπὸ τοῦ 1850 ἠνεώχθη εἰς αὐτὰς ἐπὶ τῷ ὄρει τῆς ἀμοιβαιότητος, εἶναι ὁ σπουδαιότερος λιμὴν ὄλων τούτων τῶν χωρῶν. Πρωτεύουσα τῆς Ἰάβας (ἐχούσης 150 χ. κ. καὶ κάλλιον καλλιεργημένης) ἡ ἐμπορικὴ αὕτη πόλις ἐπισύρει εἰς ἐκυτὴν διὰ τῆς ἀκτοπλοίας ὅλα σχεδὸν τὰ προϊόντα τῆς νοτίου Μαλαισίας, τὰ ὁποῖα ἀποστέλλει εἰς Εὐρώπην, Αὐστραλίαν, Ἀμερικὴν καὶ Κίναν. Ἡ κίνησις τοῦ λιμένος της ὑπερβαίνει τὰς 800 χ. τόνους, τὸ δὲ ἐμπόριόν της εἶναι 400 ἐκατ. φρ. Ἡ Βαταβία ἐξάγει καφὲ (ἀξίας 80 ἐκατ. φρ.), ζάκχαριν (70 ἐκατ.), κασσίτερον (17 ἐκατ. φρ.), Ἰνδικόν, καπνόν, ὄρυζαν, τέιον, ἀρωματικὰ (ἀξίας 1,200,000 φρ.) κτλ.

Αἱ Ὀλλανδικαὶ ἀποικίαι ὑπόκεινται εἰς ἰδιόζον τι σύστημα. Ἡ ἐξουσία τῆς Ὀλλανδίας περιορίζεται δηλαδὴ ἐκτὸς τοῦ ἐμπορίου εἰς εἶδος τι κηδεμονίας ἐπὶ τῶν ἰθαγενῶν βασιλέων καὶ ἡγεμόνων εἰς τὰς περισσοτέρας νήσους. Τοῦναντίον εἰς Ἰάβαν καὶ Σουμάτραν τὸ πέρπτον τῶν γαιῶν ἀνήκουν εἰς τὸ κράτος, τὸ δὲ ἔβδομον τοῦ χρόνου τῶν ἰθαγενῶν ὀφείλεται εἰς αὐτό. Τὸ κράτος ἐνοικιᾷ ὑπὸ τινας ὄρους γαίας καὶ ἐργασίαν, οἱ δὲ ἐκμισθῶνται πωλῶσι τὴν συγχομιδὴν εἰς τὸ κράτος εἰς ὠρισμέναις τιμᾷς. Ἐμπορικὴ τις δὲ ἐταιρία ἰδρυθεῖσα τῷ 1819, ἔχει τὸ προνόμιον ν' ἀγοράζῃ προϊόντα τῶν γαιῶν τοῦ κράτους ὑπὸ τὸν ὅρον τοῦ νὰ μεταφέρῃ ἐπὶ Ὀλλανδικῶν πλοίων ἐνεργοῦσα τὰ

ἤμισυ τῆς ἐξαγωγῆς. Ἀπὸ τοῦ 1866 αἱ ξέναι ναυτιλίαι ἐγένοντο δεκταὶ ἐξίσου μὲ τὴν Ὀλλανδίαν, καλλιέργεια δέ τινες ἀφέθησαν ἐλευθερώτεραι. Διὰ τοῦ μηχανισμοῦ δὲ τούτου, ἡ Ὀλλανδία διατηρεῖ ὑπὲρ ἑαυτῆς τὸ μεγαλείτερον μέρος τοῦ ἐμπορίου τῆς ἀποικίας, (περίπου τὰ $\frac{3}{4}$ τοῦ ὅλου). Μετ' αὐτὴν ἔρχεται ἡ Ἀγγλία, Γερμανία, Σουηδία, Νορβηγία, Δανιμαρκία καὶ Γαλλία.

Δορυφόροι τῆς Βαταβίας εἰσὶν δύο ἄλλοι λιμένες τῆς βορ. ἀκτῆς τῆς Ἰάβας, ἡ Σ α μ α ρ ά γ κ η καὶ ἡ Σ ο υ ρ α β ά γ η, ἐνεργοῦσαι σπουδαῖον ἐμπόριον.

Εἰς τὴν Σουμάτραν ἡ Σ ι ά κ κειμένη ἀντικρὺ τῆς Σιγανπόρης, ἡ Παλεμβάγκη, ἡ Βενκουλένη καὶ ἡ Η α δ ά ν γ η, ὁ σπουδαιότερος λιμὴν τῆς νήσου. Ὁ π ο ρ θ μ ο ς τῆς Σ ό ν δ α ς, ὁ φέρων ἐκ τοῦ Ἰνδικοῦ εἰς Βαταβίαν, καὶ ὁ π ο ρ θ μ ο ς Σ ά π η ς δι' οὗ διέρχονται τὰ πλοῖα πλέοντα εἰς τὰς θαλάσσας τῆς Κίνας, καταριθμοῦνται μεταξὺ τῶν πολυσυχναστοτέρων στενῶν τῆς γῆς.

Τ μ ῆ μ α Β'.

ΑΓΓΛΙΚΑΙ ΑΠΟΙΚΙΑΙ.

269. **Τὰ προϊόντα.** Τὸ μεγαλείτερον τῆς Αὐστραλίας μέρος εἶναι ἐν γένει ἀκαλλιέργητον, ἔρημον ἢ ὑπὸ ἀγρίων κατωκρημένων φυλῶν, ἀνικάνων ὅπως χρησιμοποιεῖσιν τὰ δυνάμεις τῆς φύσεως. Οἱ Εὐρωπαῖοι κατέχουσι τὰς ἀκτὰς καὶ τὰς χώρας, πεδιάδας ἢ ὄρη, τὰς πλησίον τῶν ἀκτῶν κειμένας πρὸς Α. ἢ ΝΑ. Ἐν τούτοις συμπεριλαμβανομένης τῆς Τασμανίας καὶ τῆς Νέας Ζηλλανδίας, αἱ ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων κατοικούμεναι αὗται χῶραι ἐκτείνονται ἀπὸ τῶν τροπικῶν κλιμάτων μέχρι τῶν ψυχρῶν τῆς Ν. νέας Ζηλλανδίας. Παράγουσι λοιπὸν προϊόντα διάφορα κατὰ τὴν θερμοκρασίαν καὶ τὴν σύστασιν τοῦ ἐδάφους, ἀλλ' εἰς τὰ ὅποια ἡ Εὐρωπαϊκὴ βιομηχανία δίδει τὸ ὁμοιόμορφον. Ὡς πρὸς τὰ προϊ-

όντα τῆς γῆς, διακροῦνται αἱ χώραι αὗται εἰς τέσσαρα τμήματα.

1ον.) Ἡ Κοιτίσληνδη, κειμένη ἐντὸς τῆς διακεκαυμένης ζώνης ἢ παρ' αὐτήν, παρέρχουσα ἡ δυναμένη παραγαγεῖν οἶνον, καφὲς, ποτοκάλλια, βόμβακα, ζάχαριν, μαρμαίμηλον, καπνόν, θανάνας, πλησίον τῶν Εὐρωπαϊκῶν σιτηρῶν, τῶν γεωμήλων καὶ τῆς ἀμπέλου ἣν οἱ ἀποικοὶ ἤρχισαν νὰ εἰσαγάγωσι. Τὰ ὅρη τῆς καλύπτονται ἀπὸ ἀπεράντα δάση, ἐν οἷς αἱ ἐρυθραὶ κέδροι ἡ εὐκάλυπτος καὶ ἡ ἀρχυκαρία (φθόχουσα ὕψος 65 μέτρων).

Ὁ κύριος πλοῦτος τῆς ἀποικίας ταύτης εἶναι τὰ κτήνη, τὰ ὁποῖα χάρις εἰς τὰς ἀπεράντους βοσκὰς τῆς ἀνήρχοντο τῷ 1866 εἰς 50 χιλ. ἵππους καὶ 920 χιλ. κερασφόρων καὶ εἰς 7 ἑκατ. προβάτων, εἰς δικάστημα δὲ πέντε ἐτῶν ἡ παραγωγή τοῦ ἐρίου ἐδιπλασιάσθη.

2ον.) Αἱ νοτιοανατολικαὶ χώραι, περιλαμβάνουσι τὰς νέας ἀποικίας τῆς Νέας Οὐαλλίας, Βικτωρίας, καὶ Τασμανίας καὶ Ν. Αὐστραλίας, ἀποτελοῦσι τὴν εὐκροτον ζώνην. Ἐν αὐταῖς σπουδαῖα εἶναι ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν, ἀρχοσίτου καὶ ἐξαιρέτου σίτου καὶ γεωμήλων. Ἐπὶ τῶν ὀροπεδίων ὑπάρχει μεγίστη ποικιλία δένδρων, ἐν οἷς ἡ ἐρυθρὰ κέδρος, ὁ ὄξυφεινὴς ἡ εὐκάλυπτος, δένδρα ὑψηλότατα. Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰς τὰς χώρας ὁ μέγας ἀγροτικὸς πλοῦτος εἶναι τὰ κτήνη, ἐξ ὧν 450 χιλ. ἵπποι, 2,700,000 κερασφόρα καὶ εἴκοσι ἑκατ. πρόβατα τὰ ὁποῖα ἀνατρέφουν χάριν τοῦ ἐρίου των, λευκοῦ, δυνατοῦ καὶ λεπτοῦ.

3ον.) Ἡ δυτικὴ Αὐστραλία, ἥς τὸ ξηρὸν ἔδαφος εἶναι ἀκατάλληλον διὰ τὴν γεωργίαν καὶ κτηνοτροφίαν. Ἡ ξυλεία τῶν ἀπεράντων δασῶν τῆς καὶ τὰ ἔρια εἶναι ὁ κύριος ἐμπορικὸς πλοῦτος τῆς.

4.) Ἡ ν. Ζηλλανδία, ἀπαλάουσα κλίματος γλυκέως ὑγροῦ, ὁμοίου τοῦ τῆς Ἀγγλ. καὶ ἔχουσα γόνιμον ἔδαφος σχεδὸν ἀκαλλιεργητὸν καὶ καλυπτόμενον ἀπὸ δάση. Εἰς τὰ καλλιεργούμενα δὲ μέρη

φύεται ἡ χιονώδης βοιχημική *phormium tenax*, ἡ κάνναβι τῆς Ν. Ζηλανδίας, δίδουσα ὑφαντικὰς ἵνας χρησιμευούσας ἐν Εὐρώπῃ εἰς τὴν κατασκευὴν χονδροειδῶν ὑφασμάτων, ἀλλὰ φθειρομένων εὐκόλως ὑπὸ τῆς ὑγρασίας.

270. Ὁ χρυσός. Ὁ χρυσός εἶναι μετὰ τοῦ ἐρίου, ὁ μέγας πλοῦτος τοῦ μέρους τούτου τῆς Ὠκεανίας. Τοῦ χρυτοῦ τὸ δέλεαρ ἔστυρεν ἐκεῖ τοὺς πλείστους τῶν ἐξ Εὐρώπης μεταναστῶν. Ὅτε τῷ 1851 ἀνεκαλύφθη ἡ ὑπαρξίς τοῦ πολυτίμου τούτου μετάλλου, ἤρξατο ἡ ἐκμετάλλευσίς του εἰς Νέαν Οὐαλλίαν, Βικτωρίαν, Ν.Ζηλανδίαν, μετανάσται δὲ κατὰ σμῆνῃ συνηθροίσθησαν ἐκ τῆς Εὐρώπης, Ἀμερικῆς, καὶ Κίνας καὶ ἐγέμισαν τὰς ἐρημίας, πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν εὐρον ἐκεῖ τὴν δυστυχίαν καὶ ὄχι τὸν πλοῦτον ὃν ὠνειρεύοντο. Ἀλλ' ἐκ τούτου αἱ χῶραι αὗται ἀπέκτησαν κατοίκους καὶ γεωργούς. Ἡ παρaxyγή ἐν τούτοις τοῦ χρυσοῦ ἔμεινε σπουδαία καὶ φθάνει ἐτησίως ἀξίαν 300 ἑκατ. φρ. ἐξ ὧν ὑπὲρ τὸ ἥμισυ (165 ἑκατ.) παρxyγει ἡ Βικτωρία. Τῶν ἄλλων μετáλλων (ἐκτὸς τοῦ χαλκοῦ 2,500 τόνοι) ἡ παρaxyγή εἶναι ἀσήμαντος.

Ἡ βιομηχανία. Εἰς χώραν ἔνθα ὅλη τῶν κατοίκων ἡ ἐνέργεια εὐρίσκει ἐπικερδὲς στάδιον εἰς τὴν γεωργίαν, ἡ βιομηχανία κατέχει δευτερεύουσαν θέσιν. Ἐν τούτοις οἱ ἐκεῖ μεταδόντες Εὐρωπαῖοι ἔφερον μεθ' ἑαυτῶν τὰς τέχνας καὶ τὸν πολιτισμὸν, καὶ οὕτω ἀνεπτύχθησαν μερικαὶ βιομηχανίαι, ἰδίως αἱ σχετιζόμεναι μὲ τὴν γεωργίαν, ὥς ἡ κατασκευὴ μηχανῶν ἀγροτικῶν καὶ διὰ τὰ μεταλλεῖα βυρσοδεψεῖα κτλ. πρό τιнос καιροῦ ἤρχισε καὶ ἡ ἐριουργία.

271. Αἱ μεγαλουπόλεις. Αἱ πρωτεύουσαι τῶν σπουδαιότερων ἀποικιῶν εἶναι ἡ ΣΙΑΝΕΥ (100 χιλ. κατ. πρωτεύουσα τῆς νήσου Νέας Οὐαλλίας, κτισθεῖσα τῷ 1788, ἡ μεγαλειτέρα ἀγορὰ τῆς Αὐστραλασίας, ἐν ᾗ συρρέουν ἐκ τῶν πλησίον ἀποικιῶν ὁ χρυσός, τὸ ἔριον, τὰ δέρματα. Ἐνεργεῖ ἐμπόριον 450 ἑκατ. φρ. ἐν ᾧ ἡ Ἀγγλία μετέχει 140 ἑκατ. φρ.

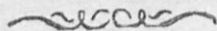
Η ΜΕΛΒΟΥΡΝΗ (439 χιλ. κατ.) πρωτεύουσα τῆς Βικτωρίας, κτισθεῖσα τῷ 1837 εἰς τὸν μυχὸν τοῦ βάθους κόλπου τοῦ Φιλίππου, κηρύχθη ταχέως μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν χρυσορυχείων. Σήμερον εἶναι μεγάλη πόλις κεκοσμημένη με μνημεῖα ἑλληνικοῦ ρυθμοῦ, ἔχουσα βιβλιοθήκας, μουσεῖα, ἀστεροσκοπεῖον καὶ διάφορα σχολεῖα.

Ἡ Μελβούρνη εἶναι ἀντίζηλος τῆς Σιδνέης, εἰσάγουσα καὶ αὐτὴ ὅλα τὰ ἐκ τῆς Εὐρώπης ἐμπορεύματα καὶ ἐξάγουσα τὰ τῶν ἀποικιῶν. Τὸ ἐμπόριόν της εἶναι 600 ἑκατ. φρ. Ἡ Ἀγγλία πάλιν καὶ ἐδῶ κατέχει τὴν πρώτην θέσιν διὰ 400 ἑκατ. φρ.

272. Τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας. Αἱ Αὐστραλῖαι καὶ ἀποικίαι ἔχουν καλὰς ταχυδρομικὰς ὁδοὺς, καθὼς καὶ τηλεγράφους, δι' ὧν συγκοινωνοῦσι μεταξὺ τῶν αἰτέσσαρες πρωτεύουσαι καὶ αἱ κυριώτεραι πόλεις καὶ σιδηροδρομοὺς ἀπὸ Μελβούρνης εἰς τὸν Μουράην ποταμὸν καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀπὸ Σιδνέης εἰς τὰ κυανὰ ὄρη. Δραστηρία δὲ ναυτιλία συμπληροῖ τὴν συγκοινωνίαν τῶν ΝΑ. ἀκτῶν, συνδέουσα τοὺς λιμένας πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τοὺς τῆς Ἀσίας καὶ Εὐρώπης.

273. Τὸ ἐμπόριον. Ὅλον σχεδὸν τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῶν ἀποικιῶν αὐτῶν γίνεται διὰ θαλάσσης, ἀνερχόμενον εἰς 1,700 ἑκατ. φρ. καὶ σύγκειται ἐκ τοῦ τῆς ἀκτοπλοίας μεταξὺ τῶν διαφόρων λιμένων τῆς Αὐστραλίας (6 ἑκατ.) καὶ μετὰ τῶν ἀπωτέρω χωρῶν, ἐν αἷς πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Ἀγγλία.

Κυριώτεροι λιμένες εἶναι ἡ Σιδνέη Μελβούρνη περιῶν εἵπομεν, ἡ Βρεσβάνη, καὶ ὁ τῆς Ἀδελαΐδος. Εἰς τὴν δυτικὴν Αὐστραλίαν ἡ Ἀλβάνη, ἡ Φρεμάντλη, εἰς τὴν Τασμανίαν ἡ Χορθαρούπολις εἰς τὴν νέαν Ζηλανδίαν ἡ Αουκλάνδην, ἡ Δουνεδίνην.

Τ μ ᾧ μ α θον.

Π Ο Λ Υ Ν Η Σ Ι Α.

274. **Τὰ προϊόντα.** Ἡ Πολυνησία σύγκειται ἀπὸ μικρὰς μαδρεπορικὰς ἢ ἡφαιστιογενεῖς νήσους, κειμένας ἐντὸς τῆς τροπικῆς ζώνης καὶ πολὺ ὁμοιαζούσας ἀλλήλαις διὰ τῶν φυσικῶν προϊόντων ὅποια τὸ *arum esculentum*, τὸ ὁποῖον δίδει τὸν καρπὸν «Τ ἄ ρ ο» κυρίαν τροφήν τῶν κατοίκων μὲ τὸ μαραντάμυλον, ὁ ἀρτόκαρπος, ὁ κοκοφοῖνιξ, ἡ κομμιοσφόρος μωρέα, ἐκ τῶν ἰνῶν τῆς ὁποίας οἱ ἰθαγενεῖς τοῦ Ταΐτι, κατασκευάζουν ὑφάσματα, τάπας λεγόμενα. Ἡ καλλιέργεια προσέθεσε καὶ τινα δημητριακὰ, τὴν ὄρυζαν κυρίως, τὸ ζακχαροκάλαμον, τὸν καφφέ, τὸν βάμβακα, τὴν πορτοκαλλέαν ἄφθονα εἰς τὰς νήσους Χαβάη, αἵτινες κέκτληται πληθὺς κτηνῶν. Μεγάλην δὲ σπουδαιότητα εἰς τὴν παραγωγὴν ἔχει καὶ ἡ ἀλιεῖα τῆς φαλαίνης.

Τὸ ἐ μ π ὀ ρ ῖ ο ν. Ἡ παραγωγὴ αὕτη ὡς καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν νήσων τῆς Πολυνησίας εἶναι μετριώτατον. Εἰς τὴν χώραν ταύτην δύο μόνον λιμένες συχνάζονται, οὗτοι εἶναι:

Τὸ Π α π έ τ ι, πρωτεύουσα τῆς νήσου Ταΐτι, ἐνεργεῖ ἐμπόριόν τι μετὰ τῶν ἀκτῶν τῆς Ἀμερικῆς καὶ μετὰ τῆς Γαλλίας.

Ἡ Χ ο ν ο λ ο υ λ ο ὦ, πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τῶν Σαν-Βιζίων νήσων, τεθειμένη ἐπὶ τῆς μεγάλης θαλασσίας ὁδοῦ ἀπὸ Καλλιφορνίας εἰς Ἰαπωνίαν, 18 ἡμέρας μακρὰν τῶν ἀλικῶν τῆς Βεριγγίου θαλάσσης καὶ ἐπομένως προωρισμένη ὡς πρωτίστη παρακαταθήκη τοῦ ἐμπορίου τοῦ Εἰρηνικοῦ. Τὸ ὀλικὸν ἐμπόριόν της εἶναι ἀπὸ 15 ἕως 20 ἑκατ. φραγ, ἐνεργούμενον μὲ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, Ἀγγλίαν, Βρέμην, μὲ τοὺς ἀλιεῖς τῶν φαλαινῶν

275. **Σύγκρισις τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς Ὠκεανίας.** Ἡ Ὠκεανία εἶναι, ὡς ἐμφαίνει καὶ τὸ ὄνομά της, παρχάρημα τοῦ Ὠκεανοῦ. Αἱ ἐπὶ τῆς ἀπεί-

ράντου αὐτοῦ ἐκτάσεως διεσπαρμέναι νῆσοι ἀποτελοῦσι τρία χωριστὰ συμπλέγματα.

1) Τὸ τῆς Πολυνησίας δὲν εἶναι εἰμὴ ὁ ὠκεανὸς καὶ μόνον μίαν ἐμπορικὴν ὁπωσοῦν σπουδαίαν πόλιν ἔχει, τὴν Χονολουλό.

2) Τὸ τῆς Μαλαισίας, τὸ πλησιέστερον τῇ Ἀσίᾳ, τὸ πολυκνηρώτερον, ἔχει τὰ προϊόντα τῶν θερμῶν χωρῶν, ὄρυζαν, καφὲ, ζάχαριν, καπνὸν, ἀρωματικὰ καὶ προπάντων πέπερι κτλ. αἱ γὰρ τῆς ὁμοῦς, κατοικοῦμεναι ἀπὸ Μαλαισίους καὶ διαφόρους ἰθαγενεῖς φυλάς, περίπου 27 ἐκ. ἀγροίκους καὶ ἀπαιδεύτους, δὲν παράχουν εἰμὴ μέρος τοῦ πλοῦ του ὃν ἡδύναντο νὰ παράγωσι· ἡ δὲ παραγωγή αὕτη περιόριζεται εἰς τὰς ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν ἐξουσιαζομένας νήσους. **Ἡ Βαταβία** καὶ **Μανίλλα** εἶναι αἱ δύο κυριώτεραι αὐτῆς ἀγοραί.

3) Τὸ συμπλεγμα τῆς Αὐστραλίας, συγκεῖμενον ὅλον ἀπὸ **ΑΠΟΙΚΙΑΣ ΑΓΓΛΙΚΑΣ**, καλλιεργεῖται ὑπὸ Εὐρωπαϊῶν. Ὁ κύριος γεωργικὸς πλοῦτος αὐτῶν εἶναι τὸ ἔριον τῶν προβάτων, μεταλλικὸς δὲ, ὁ χρυσὸς τῶν χρυσορυχείων τῆς **Ἡσίδνέη** καὶ **Μελβοῦρνη** εἰσὶν οἱ δύο μεγάλοι λιμένες τῆς.

Τὸ δὲ ἔμποριον τῆς Ὠκεανίας, ἐμπόριον ὅλως θαλάσσιον, δύναται νὰ ἐκτιμηθῇ εἰς ἐπέκεινα τῶν δύο δισεκατομμυρίων φράγκων (2,200 ἑκατομμύρια περίπου) ἐξ ὧν εἰς μὲν τὴν **Πολυνησίαν** ἀνήκουν 20 περίπου ἑκατομμύρια εἰς τὴν **Μαλαισίαν** 600 ἑκατομμύρια, εἰς δὲ τὴν **Αὐστραλίαν** 1,600 ἑκατομμύρια. Διὰ πληθυσμὸν ὀλίγον μὴ ὑπερβαίνοντα ὡς φαίνεται τὰ 30 ἑκατομμύρια ψυχῶν ἢ κατὰ κεφαλὴν ἀναλογία τοῦ ἐμπορίου εἶναι πολὺ ἀνωτέρω τοῦ τῆς Ἀφρικῆς.

Εἰς τὸ ἐμπόριον τοῦτο ἡ Ἀγγλία μετέχει κατὰ τὸ τρίτον καὶ πλέον (800 ἑκατομμύρια φράγκα), ἡ Ὀλλανδία, ἕνεκα τῶν ἀποικιῶν τῆς κατέχει τὴν δευτέραν

θέσιν, ἡ Ἰσπανία, Ἀμερική, Γερμανία τὴν τρίτην καὶ ἔπειτα ἡ Γαλλία.

Ἐκ τῶν τριῶν λιμένων τῆς Ὠκεανίας, ἦτοι Βατανίας, Συδνέης καὶ Μελβούρνου, διαχέεται τὸ ἐμπόριον εἰς τὰς θαλάσσας τῆς Κίνας, εἰς τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν, εἰς τὸν Εἰρηνικὸν καὶ ἰδίως εἰς τὸν ἅγιον Φραγκῖσκον καὶ Παναμᾶ.

Τακτικαὶ γραμμαὶ ἀτμοπλοίων ἐνοῦσι τὸν ἐντὸς τοῦ Ὠκεανοῦ κόσμον τοῦτον μὲ τὰς δύο μεγάλας ἡπείρους.

ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ.

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΤΟΝ Η ΑΜΕΡΙΚΗ,

Α'. Η ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ.

Τ μ ἦ μ α Α'.

ΒΟΡΕΙΑΙ ΑΓΓΛΙΚΑΙ ΚΤΗΣΕΙΣ.

(Επιφάνεια 9,000,000 □ χμ. Πληθ. 4 1/2 εκατομ.)

276. **Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία.** Ἡ ἀπέραντος ἔκ-
κασις τῶν ἐν τῇ βορείῳ Ἀμερικῇ Ἀγγλικῶν κτήσεων ἔχει
κοινὸν χαρακτῆρα, τὴν δριμύτητα τῶν χειμῶνων· ἀλλὰ ὑπὸ
ἄλλας ἐπόψεις παρουσιάζει χώρας πολὺ διαφόρους· εἶναι δὲ
αὗται:

1ον) Ἡ ΑΓΓΛΙΚΗ ΚΟΛΟΜΒΙΑ, ἥτις ἐκτείνεται ἀπὸ τὰ
Βραχώδη ὄρη μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ, διὰβρεχομένη
ὑπὸ τοῦ Φρέσερ ποταμοῦ, χώρα ὀλίγον κατωκημένη ἀκόμη
μολονότι ὁ χρυσὸς προσήλκυσε ἐκεῖ πλείστους ἀνθρώπους,

χώρα ὑγρὰ ἐπὶ τῶν ἀκτῶν, ξηρὰ δὲ καὶ ψυχρὰ εἰς τὰ ὕψη καὶ πολὺ ἀνώμαλος ἕνεκα λόφων καὶ ὄρεων ὧν αἱ πλευραὶ καλύπτονται ἀπὸ πεύκης, κέδρους, ἐλάτους, λεύκης καὶ τῶν ὁποίων κοιλάδες τινὲς εἰσὶν γόνιμοι ἀλλ' ἐκτεθειμέναι εἰς αἰφνιδίως πλημμύρας. Εἰς τὴν χώραν ταύτην ἀνήκει καὶ ἡ νῆσος τῆς Βανκουβέρης, ἥτις βραχύδης καὶ ἄγανος ἔχει κλῆμα ὅμοιον τοῦ τῆς Ἀγγλίας. Ἡ ἀλιεῖα παραγωγικωτάτη, εἶναι ὁ μόνος πόρος τῶν κατοίκων αὐτῆς.

2ον) Ἡ τῆς ΕΤΑΙΡΙΑΣ τοῦ ΟΥΔΣΩΝΙΟΥ ΚΟΛΠΟΥ χώρα ἥτις εἶναι, αὐτως εἰπεῖν, ἀκαλλιέργητος καὶ ὀλιγοπληθυσία καὶ μόνον χιλιῶδες τινες Ἑσκιμῶν ζώντων ἀπὸ τοὺς ἰχθεῖς ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τοῦ Οὐδσωνίου κόλπου, ἑκατὸν χιλιῶδες Ἰνδῶν χωρισμένων εἰς μικρὰς φυλὰς καὶ τρεφομένων ἀπὸ τὰ θηράματα καὶ ἀγριόμυρτα καὶ τοὺς ὁποίους ἡ πείνα ἀπαδεκατίζει· 12 δὲ περίπου χιλιῶδες Εὐρωπαίων εἰσὶν ὑπάλληλοι ἢ θηρευταὶ τῆς Ἑταιρίας τοῦ Οὐδσωνίου κόλπου.

Ἡ θήρα, ὁ μόνος πόρος τῶν κατοίκων, χορηγεῖ πολυτίμους μελωτάς· ὁ τάραντος, ὁ δόριων, ὁ βόναςος, ἡ ἀλώπηξ, ἡ ἄρκτος, ὁ μοσχοφόρος μῦς, ὁ κάστωρ εἰσὶν ἀκόμη ἀφθοναὶ εἰς τὰς βοσκὰς καὶ εἰς τὰ δάση τῆς χώρας ταύτης. Ἡ Ἑταιρία τοῦ Οὐδσωνίου κόλπου, ἥτις ἐπὶ πολὺν χρόνον εἶχε τὸ μονοπώλιον τοῦ ἐμπορίου τούτου, δέχεται εἰς τὰ πρακτορεῖα αὐτῆς, (τὰ ὁποῖα εἶναι ἀπλὰ οἰκίαι ἀπὸ κορμούς δένδρων), τὰ δέρματα τῶν κατὰ τὸν χειμῶνα φονευομένων ὑπὸ τῶν θηρευτῶν αὐτῆς ζώων καὶ τὰ πωλεῖ τὸ ἐπιπλὺν θέρος, εἰς τὰς ἀγορὰς τῆς Ἀμερικῆς.

3ον) Ο ΚΑΝΑΔΑΣ, ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει πολλὰς χώρας· πρὸς βορρᾶν μὲν ἡ Λαυρεντιανὴ χώρα, ἔδαφος τιτανῶδες, μικρὰ ἔχον δένδρα εἰς τινὰς λόφους καὶ κοιλάδας καλυπτομένης ἀπὸ μεγαλοπρεπῆ δάση πευκῶν. Ἡ Καναδιὰ, ἀπέραντος πεδία ἐκτετατομένη ἀπὸ τὰς Β. ὀχθὰς τῶν λιμνῶν τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου μέχρι τῆς Λαυρεντιανῆς χώρας· ἀνήκει εἰς τὰ δεβονιανὰ καὶ σιλουριανὰ πετρώματα· ἡ κυκ-

νῆ ἀργίλλος πρωτεύει ἐν αὐτοῖς. Αὕτη εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν εὐφυρὸς χώρα τοῦ Καναδά, ἰδίως πρὸς δυσμὰς, παράγουσα σῖτον, κριθὴν ἄφθονον, γεώμηλα, γογγυλίδας, βρύζαν καὶ πίσσα. Αἱ δύο αὗται χώροι, ἡ Λαυρεντιανὴ καὶ ἡ Καμπανία ἀνήκουν εἰς τὸν Κάτω-Καναδᾷ ἢ ἐπαρχίαν τῆς Κουεβέκης. Σήμερον ὅμως τὸ δυτικὸν μέρος, ἦτοι ὁ ΑΝΩ ΚΑΝΑΔΑΣ ἢ ἐπαρχία τοῦ Ὀνταρίου, ἔχον κλίμα θερμότερον καὶ ἔδαφος βαθύτερον τοῦ Κάτω Καναδᾷ, ἀπολαύει ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν μείζονος φήμης. Ἐν γένει ὁ Ἄνω Καναδᾷς εἶναι πολὺ παραγωγικώτερος τοῦ Κάτω Καναδᾷ, ἀφ' οὗ χωρίζεται ἀπὸ σειρὰν ὕψωμάτων. Ἀμφότεροι δὲ εἰσὶν πλούσιοι εἰς δάση πευκῶν, ἐλάτων καὶ φηγῶν. Τέλος ἡ χώρα τῶν ἀνατολικῶν κοινοτήτων περιλαμβάνει τὸ μέρος τοῦ Καναδᾷ κείμενον πρὸς νότον τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου, ἔχουσα ἀγροκήπια καὶ νομάς, ἐν αἷς τρέφονται πολλὰ κτήνη, βόες καὶ πρόβατα, χρησιμοποιῶντα εἰς τὸ ἐμπόριον μέγα ποσὸν ἐρίων.

4ον) Ἡ ΝΕΑ ΒΡΟΥΝΣΒΙΚΗ καὶ ἡ ΝΕΑ ΣΚΩΤΙΑ, μετὰ τῶν παρὰκειμένων νήσων. Καὶ ἡ μὲν ΝΕΑ ΒΡΟΥΝΣΒΙΚΗ εἶναι τρόπον τινὰ συνέχεια τῶν ἀνατολικῶν κοινοτήτων τοῦ Καναδᾷ, ἔχουσα πρὸς Ν. γονίμους πεδιάδας, ὅπου τὸ κλίμα ἐπιτρέπει τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ ἀραβοσίτου.

Ἡ δὲ ΝΕΑ ΣΚΩΤΙΑ μετὰ τῶν νήσων τῆς ἄκρας Βρετάνης περιλαμβάνουσα ἔδαφος γόνιμον καὶ παράγουσα σῖτον, κριθὴν, γεώμηλα, δημητριακὰ, ἰδίως ἀραβοσίτον· ὁ κυριώτερος πλοῦτος τῆς χώρας ταύτης εἶναι τὰ δάση καὶ τὰ κτήνη. Ἡ νῆσος τοῦ πρίγ. Ἐδουάρδου πλουσίη εἰς δημητριακὰ, λίνον καὶ κτήνη, ἰδίως χοίρους, ἡ νῆσος τῆς Νέας τῆς χώρας κατὰ μέγα μέρος γρανιτικὴ, κατάλληλος μᾶλλον εἰς βοσκὰς παρὰ εἰς γεωργίαν.

277. Ἡ γεωργικὴ παραγωγή. Εἰς τὰς ἐν τῇ Β. Ἀμερικῇ Ἀγγλικὰς κτήσεις ἡ παραγωγή, ὡς καὶ ὁ πληθυσμὸς εἰσὶν συγκεντρωμένα πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος. Ἐπὶ

4 $\frac{1}{2}$ εκατ. κατ. ὁ Καναδᾶς καὶ οἱ πρὸς Α. τοῦ Καναδᾶ χώραι ἀριθμοῦσαι πλέον τῶν 4,300,000 κατοίκους. Ἡ Κολομβία εἶναι ἀποικία ἀρτισύστατος. Ἡ ἀνατολικὴ αὕτη μερὶς, ἥς ἐλάχιστον μέρος καλλιιεργεῖται, παράγει ὑπὲρ τὰ 12 εκατομ. ἐκατόλιτρα σίτου, 20 εκατομ. ἐκατόλιτρα κριθῆς, 15 εκατ. γεώμηλα, 9 εκατομμύρια γογγυλίδας, 5 εκατ. πίσσαν.

Ἡ δασοκομία εἶναι πηγὴ πλούτου ἐξίσου τῇ καλλιιεργείᾳ τῆς γῆς παραγωγικῇ, διότι παρέχει ἐτησίως εἰς Καναδᾶ, τὸ πλέον δασῶδες μέρος, περίπου 1 $\frac{1}{2}$ εκατομ. τόνους ξύλων. Ἡ τομὴ αὐτῶν γίνεται κατὰ τὸν χειμῶνα, διὰ μηχανῶν κινουμένων ὑπὸ τῶν καταπιπτόντων ὑδάτων ἅτινα εἰσὶν πολυάριθμα, καὶ κατασκευαζουσῶν δοκοὺς σανίδων καταβιβάζομένας διὰ τῶν ροόντων ὑδάτων μέχρι Κουεβέας.

Τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς χώρας ἔχει πολλὰ κτήνη περίπου 80 χιλ. ἵππων, 1 $\frac{1}{2}$ εκατ. κερκσφόρων ζώων 2 $\frac{1}{2}$ ἐκ. προβάτων καὶ 1 $\frac{1}{2}$ εκατ. χοίρων.

Ἡ χώρα τοῦ Οὐδσωνίου κόλπου, ἔχει σπουδαιότητά τινα μόνον διὰ τὰς μηλωτάς της λαμβανομένας ὡς ἐρρέθη, ἐκ τῶν σισυροφόρων ζώων, ὅποια ἡ ἀλώπηξ, ὁ βίσων, ὁ κάστωρ, ὁ ἀρκτόμυς κτλ. Ἡ Μοντρέάλη, ἡ Κουεβέκη, ἐν τῷ Καναδᾶ, ἡ προκτωρὶα τῆς Ὑόρκης ἐπὶ τοῦ Οὐδσωνείου κόλπου, εἰσὶν αἱ κυριώτεραι ἀγοραὶ τῶν μηλωτῶν καὶ ἐνεργοῦσι ὅλας σχεδὸν τὰς συναλλαγὰς μὲ τὸ Λονδίνον, Λειψίκον καὶ Νέαν Ὑόρκην.

278. **Ἡ ἁλίσια.** Ἡ ἁλίσια ἐπὶ τῶν ποταμῶν, ἐπὶ τῶν μεγάλων λιμνῶν καὶ ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τοῦ Ἀτλαντικοῦ, εἰς τὸν κόλπον τοῦ ἁγ. Λαυρεντίου, κέκτηται μεγίστην σπουδαιότητα. Ἐν τῷ κόλπῳ καὶ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ ἀλιεῦσιν τὰς φώκας, ἐκ τοῦ στέατος τῶν ὁποίων κατασκευάζουν καύσιμον ἔλαιον. Ὁ ὀνίσκος, ἡ ἀρίγκα, ὁ σολωμός, ὁ σκρόμβος, εἰσὶν ἄφθονοι εἰς τὰ στόμια τῶν ποταμῶν, ἐπὶ τῶν μυχῶν καὶ τῶν ἀμμωδῶν συρτεων τῆς Νέας Βρουνοβίκης, Νέας Σκο

τίας και τῶν νήσων. Οἱ σκρόμβιοι ἰδίως συχνάζουσι εἰς τὰς ἀκτὰς ταύτας κατὰ στίφη ἀναρίθμητα ἀπὸ Ἰουνίου μέχρι Νοεμβρίου.

Ἡ ἀλιεῖα τῆς νήσου τῆς Νέας Γῆς εἶναι πολὺ σπουδαιοτέρα. Διότι ἀποφέρει, ἀφθονώτερον παντὸς ἄλλου μέρους τοῦ κόσμου, τοὺς ὀνίσκους καὶ τὰς ἀρίγκας, τὸν σαλωμόν. Ἐπὶ τῶν ἀκτῶν μόνοι οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Καναδοὶ ἀλιεῖουσιν τὴν ἀρίγκαν καὶ τὸν ὀνίσκον. Πρὸς τὰ ΝΑ. τῆς νήσου, κεῖται ἡ μεγάλη σύρτις τῆς Νέας Γῆς, ὅπου τὸ ὄδιον ἐπὶ ἐπιφανείᾳ πλέον τῶν 250,000 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων, ἔχει μόνον 30 ἕως 40 μέτρων βάθος. Ἡ ἀλιεῖα ἐκεῖ εἶναι ἐλευθέρᾳ τοῖς πᾶσι, ἐνεργοῦμένη πρὸ πάντων ὑπὸ Ἀμερικανῶν καὶ Γάλλων. Ἡ ἀξία τῶν προϊόντων τῆς ἀλιείας τῆς Νέας Γῆς ὑπερβαίνει ἐτησίως τὰ 30 ἑκατομμύρια φράγκων.

279. Τὰ ὄρυκτά. Ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν ἀνθρακῶν, στρωμάτων, τὰ ὁποῖα κατέχουν μεγάλας ἐκτάσεις, δὲν χορηγεῖται παρὰ 20 ἕως 30 χιλ. τόνων ἐν τῇ Νέᾳ Σκωτίᾳ καὶ ἐν τῇ νήσῳ Βρετόνη ἡ παραγωγὴ ὑπερβαίνει σήμερον τὰς 700,000 τόνους γαιανθράκων.

Ὁ Καναδὸς ἔχει ἀφθονίαν τούρβης καὶ πηγὰς πετρελαίου ἰδίως εἰς τὴν χερσόνησον τὴν κειμένην μεταξὺ τῆς λίμνης Ἐριε καὶ Ὀνταρίως καὶ εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Γάσπης.

Τὰ σιδηροῦχα ὄρυκτά ὀλίγον ἐκμεταλλεύονται· ἀλλὰ τὰ τοῦ χαλκοῦ ἀποφέρουσιν περίπου 2 ἑκατ. φράγκα ἐτησίως. Ἀνεκάλυψαν χρυσοφόρους περιοχὰς εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Σωδιέρης καὶ τοῦ ἁγ. Φραγκίσκου. Ἐκμεταλλεύονται δὲ εἰς πολλὰ μέρη τὸν μολυβδίτην, τὸν ὕψον καὶ σχιστόλιθον.

280. Ἡ βιομηχανία. Ἡ βιομηχανία τῆς χώρας ταύτης εἶναι ἀγροτική· ὀσποκομία, ξυλοτομία καὶ ἀλευρόμυλοι. Ἡ ἀφθονία τῆς ξυλείας ἔδωκε χώραν εἰς τὴν ναυπηγίαν ἰδίως ἐν Κουεβέκῃ· ἀλλ' ἡ βιομηχανία αὕτη ὑφίσταται τὸ συναγωνισμόν τῶν σιδηρῶν πλοίων. Αἱ ἀγροτικαὶ μη-

χαναι, τὰ δέρματα, τὰ ἐριοῦχα ἐπασχολοῦσιν πολλὰ ἐργασίας εἰς τὸν ἄνω Καναδᾷ.

281. Τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας. Τὸ ἔδαφος τῆς χώρας, γενικῶς γρηνιτικόν, ἔχει ἀποτόμους ἀνωμαλίας· διὰ τὰ κατὰσπῃ ὅθεν δυνατὴ ἡ ποταμοπλοΐα ἐγένετο χρειὰ νὰ μετατρέψωσι τὰ ρεύματα καὶ τοὺς καταρράκτας διὰ πλήθους διωρύγων.

Οἱ σιδηρόδρομοι ἔχουν μῆκος 4,500 χιλιομέτρων καὶ ὁ σημεῖρα ἐπεκτείνονται.

282. Οἱ λιμένες. Κυριώτεροι λιμένες εἶναι: ἡ Ἀμιλιτῶνη (25 χιλ. κατ.) πρὸς Δ. τῆς λίμνης Ὀνταρίως, συγκοινωνοῦσα ἀμέσως διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τῆς Σκηνίως καὶ μεθ' ὅλης τῆς πλουσίας τοῦ Ἄνω Καναδᾷ χερσονήσου. Ἐνεργεῖ ἐμπόριον 20 περίπου ἑκατομμυρ. Ἐπὶ τῆς Β. ὅχθης τῆς ἰδίως λίμνης ἡ Τορόντη (45 χιλ. κατ.) ἐνεργοῦσα ἐμπόριον 30 περίπου ἑκατομ.

MONTREAL πόλις (90 χιλ. κατ.) παρὰ τὴν σύμβολην τοῦ Ὀττάβα ποταμοῦ, ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς νήσου, εἰς ἣν τὸ ὄνομα Μοντρεάλη ἐδόθη ἀπὸ ὑψηλότετον ὄρος καλούμενον βασιλικόν. Κτισμένη ἄνω τῶν ρευμάτων τὰ ὁποῖα ἐμποδίζουν τὴν ποταμοπλοΐαν τοῦ ποταμοῦ ἁγ. Λαυρεντίου, εἶναι ἡ μεγαλειτέρη καὶ ἀνθηροτέρη πόλις ὅχι μόνον τοῦ Καναδᾷ ἀλλ' ὅλως τῆς πρὸς βορρᾶν τῆς Νέας Υόρκης καὶ Βοστόνης Ἀμερικανικῆς Ἠπείρου. Ἔχει πολλὰ ἐργαστήσια· ὁ λιμὴν της, στενὸς ἀλλὰ κατὰλληλος, ἐξάγει ξυλείαν, δημητριακὰ, χοίρους, πότασσαν, βούτυρον, μεταλλεύματα, μηλωτὰς καὶ ἐνεργεῖ ἐμπόριον ὑπὲρ τὰ 120 ἑκατ. φρχγ. Ἡ κίνησις τῆς ναυτιλίας ἐν αὐτῷ εἶναι 500 χιλ. τόνοι.

Ἐνδεκα χιλίῳ. μακρὴν τῆς Μοντρεάλης κεῖται τὸ χωρίον Κίνα ἔδρα τοῦ διοικητοῦ τοῦ Οὐδσωνίου κόλπου.

Κουεβέκ (65 χιλ. κατ.) ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ ποταμοῦ ἁγ. Καρόλου καὶ ἁγ. Λαυρεντίου, ἔδρα ἐμπορίου ξυλείας καὶ ναυπηγίας. Τὸ ἐμπόριόν της εἶναι 75 περίπου

ἑκατομμύρια ἢ δὲ κίνησις τοῦ λιμένος τῆς $1\frac{1}{2}$ ἑκατομμύριον τόνων.

Ἄγ. Ἰωάννης (20,000 κατ.) λιμὴν τῆς Νέας Γῆς ὁπόθεν ἄρχεται ὁ ὑποβρύχιος τηλεγράφος ὁ συνδέων τὴν Νέαν Βρετανίαν μετὰ τῆς Ἱρλανδίας.

Ἀλιφάξ (35,000 κατ.) λιμὴν τῆς Νέας Σκωτίας, πόλις κάλλιστα ἐκτισμένη ἐπὶ ὠραίου κόλπου καὶ σπουδαῖον κέντρον συγκοινωνίας μεταξὺ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ Καναδᾶ καὶ τῆς Εὐρώπης.

283. **Ἡ ναυτιλία καὶ τὸ ἐμπόριον.** Ἡ ἐμπορικὴ ναυτιλία τῶν Ἀγγλικῶν ἐν τῇ Β. Ἀμερικῇ κτήσεων σύγκειται ἀπὸ 7,500 πλοῖα χωρητικότητος τόνων 900,000 τόνων. Ἡ ὅλική δὲ κίνησις τῆς ναυτιλίας εἶναι $10\frac{1}{2}$ ἑκατ. τόνων. Περιλαμβάνει δὲ δύο διακεκριμένα στοιχεῖα, τὴν ναυτιλίαν τοῦ ἁγ. Λαυρεντίου καὶ τῶν μεγάλων λιμνῶν, δι' ἧς ὁ ἄνω καὶ κάτω Καναδᾶς συγκοινωνοῦν πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ($5\frac{1}{2}$ ἑκατ. τόνων) καὶ τὴν θαλασσίαν ναυτιλίαν, ἥτις ἀνήκει ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν Ἀγγλίαν, τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας καὶ τὰς Ἀγγλικὰς ἀποικίας.

Τακτικὴ ἀτμοπλοικὴ λειτουργία συνδέει τὴν Μοντρέαλην μὲ τὴν Λιβερπούλην, ὁ διέπλους εἶναι $9\frac{1}{2}$ ἡμερῶν.

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον εἶναι περίπου 750 ἑκατ. φρ., ἐξ ὧν πεντήκοντα ἑκατ. ἀνήκουν εἰς τὴν διαμετακόμισιν. Συνίσταται δὲ κυρίως ἐν μὲν τῇ εἰσαγωγῇ εἰς βαμβάκινα, μάλλινα, τέιον, σίδηρον, κινκᾶλις, ζάχαρι, μεταξωτὰ καὶ ἀντικείμενα τοῦ συρμοῦ· ἐν δὲ τῇ ἐξαγωγῇ εἰς σάνιδας, δοκοὺς, ξύλα, σῖτον, κριθὴν, ὄρυζαν, ἄλευρα, βούτηρον, ἰχθεῖς καὶ κτήνη. Εἰς τὸ ἐμπόριον τοῦτο ἡ μὲν Ἀγγλία μετέχει κατὰ 300 ἑκατ., ἐπίσης καὶ αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι, κατόπιν ἔρχονται αἱ Ἀγγλικαὶ ἀποικίαι, τὴν τετάρτην δὲ θέσιν κατέχει ἡ Γαλλία.

284. **Οἱ μετανάσται καὶ ὁ πληθυσμὸς.** Αἱ Ἀγγλικαὶ ἀποικίαι τῆς Β. Ἀμερικῆς, αἵτινες ἔχουσιν ἀκόμῃ ἀπερρίκτους ἐκτάσεις ἀκαταλήπτους (ἵστασι νῦν προσελκύουσι

μετανάστas. Φθάνουσι τοιοῦτοι κατ' ἔτος 20 χιλ. ἐκ τῶν Βρεττανικῶν νήσων, Νορβηγίας, καὶ τῶν Ἑν. Πολιτειῶν. Τὸ ἥμισυ ἐξ αὐτῶν διέρχεται μόνον τὸν Καναδᾶ ὅπως μεταβῇ εἰς τὰς Ἑν. Πολιτείας, εἰς τὰς Δ. ἐπαρχίας.

Ὁ Κάτω Καναδᾶς ἦτο ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀνθηρὰ Γαλλικὴ ἀποικία· ὁ πληθυσμὸς αὐτοῦ, εἰσέτι Γαλλικὸς διὰ τῆς γλώσσης, τῆς ἀστυκῆς νομοθεσίας καὶ τῆς καθολικῆς θρησκείας, εἶναι περίπου 1 ἑκατομμύριον, ὁ δὲ τοῦ ἄνω Καναδᾶ, ὅπου διευθύνονται οἱ μετανάσται προθυμότερον, εἶναι κατὰ μέγα μέρος Ἀγγλικὸς καὶ διαμαρτυρούμενος.

Ἡ δεσποτεία τοῦ Καναδᾶ, ἐσχηματίσθη τῷ 1867 διὰ τῆς ἐνώσεως πολλῶν Ἀγγλικῶν ἀποικιῶν. Εἶναι δὲ ἀποικιακὴ ὁμοσπονδία, ὁργανισθεῖσα κατὰ μίμησιν τῶν Ἑν. Πολιτειῶν εἰς ἣν διαδοχικῶς προσῆλθον καὶ αἱ λοιπαὶ βόρειαι ἀποικίαι.

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς ἀπεράντου ταύτης ὁμοσπονδίας εἶναι 9 ἑκατ. □ χμ., ὁ δὲ πληθυσμὸς εἶναι $4\frac{1}{2}$ ἑκατ., ἥτοι ἥτον τοῦ 1 κατοίκου κατὰ □ χμ. καὶ μόνον εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος ἀναλογεῖ 4 κ. κατὰ □ χμ.

Τρ. ἤμ. α Βον.

ΜΕΞΙΚΟΝ καὶ ΚΕΝΤΡΙΚῇ ΑΜΕΡΙΚῇ.

(Ἐπιφ. 2,442,000 □ χμ.—Πληθ. 41,800,000).

285. **Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία.** Τὸ νότιον μέρος τῆς Β. Ἀμερικῆς ἀποτελεῖ σχῆμα τριγώνου, ὃς κορυφαὶ εἰσὶ τὸ Β. τῆς Καλλιφορνίας, αἱ ἐκβολαὶ τοῦ Ρίο-Γραντε καὶ ὁ ἰσθμὸς τοῦ Παναμᾶ. Ἡ ἐκτεταμένη αὕτη χῶρος διαιρεῖται εἰς τρεῖς ζώνας.

1ον.) Ἐν τῷ κέντρῳ ἡ ζώνη τῶν ψυχρῶν γαιῶν περιλαμβάνει ὅλον τὸ ὀροπέδιον, κατέχουσα τὰ $\frac{4}{5}$ τῆς ὅλης ἐπιφανείας. Ἐχει κλίμα σχετικῶς γλυκὺ, ὅμοιον μὲ τὸ

τῶν ὄροπεδίων τῆς Ν. Ἰταλίας, πρὸς Β. ἄνυδρος καὶ ἀμώδης, ἐν τῷ κέντρῳ ἄνυδρος ἐπίσης καὶ εἰς μεγάλας ἐκτάσεις κατ'ἀξήρος, περιέχουσα καὶ τινὰς εὐφόρους κοιλάδας, πρὸς νότον δὲ θερμότερα καὶ ἀφθόνως βρεχόμενη κατὰ τὰς ἐποχὰς τῶν βροχῶν, ἀπὸ Ἰουνίου μέχρι Ὀκτωβρίου. Τὸ παρὰ τὰς ἀκτὰς τοῦ Εἰρηνικοῦ μέρος ὅλως ἡφαιστιογενὲς εἶναι ὑψηλότερον, ἀλλ' ἐν γένει τὸ ὄροπέδιον εἶναι ἐπίπεδον, περικλείει γονίμους κοιλάδας καὶ δασώδεις, ὡς ἡ τοῦ Λίμπα εἰς τὸν ἄγ. Σαλβαδώρ. Εἰς τὴν Κοστα-Ρίκα τὸ ὄροπέδιον ἔχον ἑκατὶ ὕψος 700 μέτρων, εἶναι εὐφορον καὶ ὑγιεινόν.

2ον.) Ἡ ζώνη τῶν εὐκρατίων γαιῶν, ἐκτέρωθεν τῆς ψυχρᾶς ζώνης, ἀποτελεῖται ἀπὸ τῆς κατωφερσίας τοῦ ὄροπεδίου· κἀλλιον δὲ αὐτοῦ διαβρεχόμενη ἡ ζώνη αὕτη παρουσιάζει ἐν Μεξικῷ γερμυὴν διαρκοῦς χλόης ἰδίως ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Ὁ ἀραβόσιτος, ὁ σῖτος, ἡ ἀμπelos, ἡ ἐλαία εὐδοκιμοῦσιν ἐν τῇ ζώνῃ ταύτῃ πλησίον τοῦ βάλβακος, τῆς βανανέας καὶ τοῦ ζακχαροκαλάμου.

3ον.) Ἡ ζώνη τῶν θερμῶν γαιῶν σχηματίζει στενὴν ταινίαν ἐπὶ τῶν δύο ὠκεανῶν, ἰδίως ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Ἡ ἀκτὴ τοῦ Μεξικοῦ εἶναι ἀμώδης, ἄγονος, τελματώδης, ἀλλ' εἰς ἀποστάσεις 100 χιλιομέτρων ἀπὸ τῆς θαλάσσης, τὸ ἔδαφος εἶναι γονιμώτατον. Ἐκεῖ εὐρίσκεται ἡ βανανέα, τὸ γεώμηλον, τὸ ἰότροπον, τρέφοντα τοὺς κατοίκους, τὸ ζακχαροκλάμον, ὁ βάλβαξ, τὸ Ἰνδικόν, ἡ βανίλλα, τὸ κακκάον, ὁ κέκτος ἐφ' οὗ ζῇ τὸ ἔντομον ὕσγη (κρεμέζο) καὶ πλεῖστα εἶδη φοινίκων. Ἡ φυσικὴ βλάστησις εἶναι πλουσία καὶ μεγαλοπρεπής, καὶ φαίνεται ὅτι ἡ καλλιέργεια ἦτον ἐκεῖ γενικωτέρα πρὶν τῆς ἀφίξεως τῶν Εὐρωπαίων. Ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν ἰδίως ἀκτῶν κεῖνται δάση ἀνκαχάρων, ἐβένων, βρασιλιανοῦ ξύλου, κέδρων κτλ.

286. **Ἡ γεωργικὴ παραγωγή.** Τὸ Μεξικόν καὶ ἡ κεντρικὴ Ἀμερικὴ παράγουσι δημητριακὰ καὶ θρεπτικὰ ῥίζας εἰς ποσότητα ἀρκοῦσαν ὡς ἔγγιστα διὰ τὸν πληθυσμὸν τῶν. Ὁ ἀραβόσιτος δίδει δύο ἢ τρεῖς κατ' ἑτος συγκομιδὰς

(εἰς Κορδοῦνην κτλ.) καὶ παρῄγει συνήθως εἰς τὰς θερμὰς γαίας τὸ ἐν διακρίσει. Καλλιεργεῖται παντοῦ καὶ ἀποτελεῖ ὑπὸ τὸ σχῆμα διπύρου καλουμένου τορτίλλα, μίαν τῶν κυριωτέρων τροφῶν τῶν κατοίκων. Ὁ σῆτος ἢ κριθή, τὰ γεώμηνλα, ὁ στρῦχνος (μελιτζάνα), οἱ φασιόλοι αὐξάνουσι εἰς τὰ ὑψηλὰ μέρη· εἰς δὲ τὰ χθαμαλὰ, ἢ ὄρυζα, τὸ ἰότροπον, ἐκ τῆς ῥίζης τοῦ ὁποίου κατασκευάζουν τὸ ἄλευρον τὸ καλούμενον ἐκεῖ *μανιόκον* ἢ κατὰ τὸν τρόπον τῆς προπαρσκευῆς τοῦ κασσάβα ἢ ταπιοκά. Εἰς τὰ περίξ τῶν πόλεων καὶ ἀναλόγως τοῦ ὕψους, καλλιεργοῦνται ἡ ἑρωμελία (ἀνανάς), ἡ πορτοκαλλέα, τὸ πέπερι, κκελλοπίπερον καὶ οἱ καρποὶ τῆς Εὐρώπης.

Ἄλλα γεωργικὰ προϊόντα εἶναι ἡ ἀγάθη *maguey* ἐξ ἧς ἐξάγουν ποτόν τι θερμαντικὸν *πουλκὲ* λεγόμενον καὶ εἶδος τι οἰνοπνεύματος *μεζκάλ* λεγομένου, ἡ *βανίλλια* ἥτις εἰς οὐδὲν μέρος εἶναι τόσον ὠραίας ποιότητος ὅσον εἰς Μεξικὸν ἰδίως εἰς Βερacruz· τὸ *κάνναβι* τοῦ Μεξικοῦ καὶ ἡ ἀλόη, ἧς αἱ ἴνες ὑφαίνονται, τὸ *ινδικόν* τοῦ Σ. Σαλβαδόρ, ὁ *καφές* τῆς Κοσταρίκας, Κορδοῦνης, Ὀριζόβας, Ἰαλάπας, Γουαδεμάκας, τὸ *ζακχαρόκαλαμόν*, ἐξ οὗ ἐξάγουσιν ὅχι μόνον τὸ ζάκχαρι ἀλλὰ καὶ διάφορα ποτὰ εἰς τὰ θερμὰ μέρη· ὁ βάμβας, αἱ σταφυλαὶ, τὸ κακκίον, περιφημότερον τοῦ ὁποίου εἶναι τὸ τοῦ Σοκονούσκου. Προσέτι ὁ σμίλαξ (σαλσαπάρλλια) τὸ *βάλασαμόν* τοῦ Σανσαλβατόρ, λεγόμενον Περουβιανὸν βάλσαμον.

Ὁ πρώτιστος ἀγροτικὸς πλοῦτος τῆς κεντρικῆς Ἀμερικῆς συνίσταται εἰς τὰ παρθενικά δάση της, τὰ χορηγοῦντα ὠρικτὰ ξύλα διὰ τὴν λεπτοουργίαν καὶ βερικὴν, ἀνάκαρδον, ἔβενον, καμπεχινὸν ξύλον (μπακάμι) ὁποτέρων κτλ.

Ἐκ τῆς κτηνοτροφίας, τὸ μόνον ζῶον ὃπερ δίδει χώραν εἰς ζωηρὸν ἐμπόριον εἶναι ἡ ὕσγιη ἢ τὸ λεγόμενον κρεμέζο (*cochenille*) μικρὸν ἔντομον, ἔχον σχεδὸν τὸ μέγεθος κόκκου σίτου, ζῶν ἐπὶ πλατυφύλλου τινος κίκτου τοῦ κοκφοδύρου ἢ νοπαλίου (*nopai*) καλουμένου, καὶ ἐκ τοῦ ὁ-

ποίου λαμβάνεται, ὀρχιότατον πορφυροῦν χρώμα, ὕπαρχει ἡ ἀγρία κοκκινιλία καὶ ἡ διὰ τῆς καλλιέργειας παρχομένη ἡ καλλιτέρη καλεῖται *grana blanca*. Μετὰ τὰς βροχάς, ἥτοι κατὰ τὸν Ὀκτώβριον, θέτουν τὰ ἔντομα ἐπὶ τῶν φύλων· μετὰ τρεῖς μῆνας συνάξουν πασὸν νέων ἐντόμων δεκάκας μείζον τῶν τεθέντων, ξηραίνουν ταῦτα εἰς κλιβάνους καὶ τὰ παρχδίδουν κατόπιν εἰς τὸ ἐμπόριον.

287. **Τὰ μεταλλεῖα.** Ὁ κύριος πλοῦτος τοῦ Μεξικοῦ συνίσταται εἰς τὰ μεταλλεῖα τοῦ ΑΡΓΥΡΟΥ καὶ τοῦ ΧΡΥΣΟΥ, ἐξ ὧν ἡ ἐτησία πρόσδοσις εἶναι περίπου 100 ἑκατομ. φρ. ἐξ ὧν τὰ 19 ¹⁹/₂₀ εἰς ἄργυρον. Τὰ περισσότερα καὶ πλουσιώτερα μεταλλεῖα κεῖνται εἰς τὰς ἐπαρχίας Γουαναζουάδου (μεταλλεῖα τῆς Βαλεντίας, Ράχας, Σάντα Ἀνίτας κτλ.) τῆς Ζακατέκας (Βέτα-Γρανδε, Σομπρερέτη κτλ.) καὶ τοῦ Μεξικοῦ. Τὰ δὲ τῆς Σαν-Λουὶς Δουράνγου καὶ Γουαδαλαχάρας εἰσὶν δευτερεύοντα, τὰ δὲ τῆς Σονόρης μόλις τώρα ἐκμεταλλεύονται. Τὰ μεταλλεῖα ταῦτα κεῖνται ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, πρὸς δυσμὰς τοῦ ὀροπεδίου, ἐπὶ μακρῆς λωρίδος ἀργυρούχων πετρωμάτων ἐκτεινομένης ἀπὸ Β. πρὸς Ν. μέχρι τῆς Χονδούρας καὶ Σαν-Σαλβαδόρου. Τὸ Μεξικὸν ἔχει καὶ τινα μεταλλεῖα μολύβδου ἀργυρούχου καὶ σιδήρου.

288. **Ἡ βιομηχανία.** Ἡ χειροτεχνικὴ βιομηχανία εἶναι πολὺ περιορισμένη. Κατεργάζεται δὲ κυρίως εἰς βραμβακερὰ τινα ὑφάσματα ὀνομαζόμενα μάντα, μάλλινα σκεπάσματα, φραδῆζας ἢ πόνχος καλούμενος, μάλλινα καλύμματα ἢ βραμβακερὰ, χονδροειδῆ ἀγγεῖα καὶ ἀχυρίνους πῖλους.

289. **Ἡ συγκοινωνία.** Ὅ,τι ἐλλείπει ἀπὸ τὸ Μεξικὸν καὶ ἀπὸ τὴν κεντρικὴν Ἀμερικὴν, εἶναι τὰ τῆς συγκοινωνίας μέσα. Αἱ μεταφοραὶ γίνονται τὸ πλεῖστον διὰ τῶν ἡμιόνων. Μόνον εἰς σιδηρόδρομος, ἀκόμη ἀτελείωτος, συνδέει τὴν Βερacruzian καὶ τὸ Μεξικὸν.

290. **Ἡ ναυτιλία καὶ οἱ λιμένες.** Τὸ θαλάσσιον μόνον ἐμπόριον ἔχει σπουδαιότητά τινα ἀξιοσημείωτον. Ἡ

ολική κίνησις τῶν λιμένων τοῦ Μεξικοῦ καὶ τῆς κεντρικῆς Ἀμερικῆς εἶναι περίπου 1 ἑκατομ. τόνων (ἐξ ὧν τὸ ἥμισυ διὰ τὸ Μεξικόν, 200 χιλ. διὰ τὸν Σαν-Σαλβαδόρ, 150 χιλ. διὰ τὸν Κостаρίκα, 65 χιλ. Γουατεμάλα καὶ ἦττον τῶν 10 χιλ. διὰ τὴν Νικαραγούην καὶ Χονδουράν). Ἐν τῇ κινήσει ταύτῃ αἱ μὲν Ἠνωμ. Πολιτεῖαι μετέχουν κατὰ τὰ $\frac{3}{4}$ διατηροῦσαι τακτικὰς ἀτμοπλοῖκας γραμμὰς. Ἡ Ἀγγλία κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν, τὴν δὲ τρίτην ἡ Γαλλία.

Λιμένες ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἶναι:

Ἡ Βερacruz ἡ Vera Cruz (37 χιλ. κατ.) ὁ ἐμπορικώτερος λιμὴν τοῦ Μεξικοῦ, συγκοινωνῶν μὲ τὰς πλουσιωτέρας αὐτοῦ ἐπαρχίας· ἐνεργεῖ τὰ $\frac{3}{4}$ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τοῦ Μεξικοῦ, ἐξάγων πολύτιμα μέταλλα, καφρὲν, κοκκινιλίαν καὶ διατηρῶν σχέσεις ἀτμοπλοΐας μὲ ὅλους τοὺς μικρολιμένους τῶν ἀκτῶν ἐκείνων. Ἡ Μεταμόρος (40 χιλ.) ἡ Ταμπίκο (7,000), ἡ Καμπέχη, ἡ Σισαλη, λιμένες ὀλίγον συχνάζοντες.

Ἡ Βαλίτζ ἡ (6 χιλ.) πρωτεύουσα τῆς Ἀγγλικῆς ἀποικίας ἐξάγει ξυλείαν, ἰδίως ἀνάκαρδον (15 χιλ. πόδας κορυφῶν ἐτησίως), ἐνεργεῖ ἐμπόριον περίπου 13 ἑκατ. φρ. Ὁ κυριώτερος λιμὴν τῆς Ὀνδούρας εἶναι ἡ Ὀρόα κειμένη 13 περίπου χιλ. πρὸς Δ. τοῦ μεγάλου λιμένος τοῦ καλουμένου Πουερτο-καβάλλο, περιφήμου ἄλλοτε, προτίθενται δὲ νὰ ἀρχίσωσιν ἐκεῖθεν τὸν ὑπερωκεάνειον σιδηρόδρομον.

Οἱ δὲ ἐπὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ λιμένες εἶναι ἡ Πουέντα-α-ρένας, λιμὴν τῆς Κостаρίκας, ἐξάγων καφρὲ, δέρματα, καὶ ξυλείαν, Σανζουάν, Ρεαλέγο, Ἀμαπάλα. Ἡ Ἐνωσις ὁ κυριώτερος λιμὴν τοῦ Σαν-Σαλβαδόρ, εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ἡφαιστείου Κονχάγα, ἡ Λιβερτάδ καὶ Ἀκαγούτλα. Τῆς δὲ Γουατεμάλας λιμὴν εἶναι ἡ Σαν Ζοσέ.

Ἀκαλποῦκος (4 χιλ. κ.) λιμὴν τοῦ Μεξικοῦ, κεῖται ἐπὶ ἐξαιρέτου ὄρους, περικυκλούμενος ἀπὸ ὑψηλὰ γρανητικὰ ὄρη. Ἐπὶ τῆς Ἰσπανικῆς δεσποτείας ἦτο ὁ πρῶτος λιμὴν

τῆς Β. Ἀμερικῆς ἐπὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ, σήμερον ὅμως ἐξάγει ἰνδικόν, κοκκινίλιν καὶ ἄργυρον.

291. **Τὸ ἐμπόριον.** Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς κεντρικῆς Ἀμερικῆς καὶ τοῦ Μεξικοῦ, δύναται νὰ ἐκτιμηθῇ εἰς 380 ἑκατ. φρ. ἐξ ὧν 250 ἀνήκουν εἰς τὸ ἐμπόριον τοῦ Μεξικοῦ, ἐξάγοντος 100 ἑκατ. εἰς πολύτιμα μέταλλα, 55 ἑκατ. ἡ Γουατεμάλα, ἐξάγουσα κρεμέζον καὶ ξυλείαν, 35 ἑκατ. ὁ Σανσαλβαδόρ ἐξάγων ἰνδικόν, καφρὲ καὶ ζάχαριν, 18 ἕως 20 ἑκατ. ἡ Κостаρίκα, ἐξάγουσα καφρὲ κτλ.

Εἰσαγωγὴ. Τὰ κυριώτερα εἰσαγόμενα εἶδη εἶναι βαμβακερὰ τῆς Ἀγγλίας, μεταξωτὰ τῆς Γαλλίας καὶ Γερμανίας, ἀκατέργαστος βάμβαξ τῶν Ἡν. πολιτειῶν, ἐριοῦχα τῆς Γαλλίας, Γερμανίας καὶ Ἀγγλίας, ὑαλικά, πορσελάνη, κιννάριες, σίδηρος τῆς Γερμανίας καὶ Ἀγγλίας, ἐλαιόλαδον καὶ κακχόν ἐκ τῆς κεντρικῆς Ἀμερικῆς, οἶνοι καὶ ποτὰ τῆς Γαλλίας καὶ Ἰσπανίας.

Ἐξαγωγὴ. Τὰ κυριώτερα ἐξαγόμενα εἶδη εἶναι τὰ πολύτιμα μέταλλα, ΧΡΥΣΟΣ πρὸ πάντων ΑΡΓΥΡΟΣ 100 ἑκατ. ἐτησίως. Τὰ ξύλα τῆς λεπτουργίας καὶ βερφικῆς, ἀνέκαρδος, βορσιλικινὸν ξύλον, ἔβενος κτλ. κοκκινίλις ἡ κρεμέζον (6 ἕως 7 ἑκατ. φραγ.), ἰνδικὸν τοῦ Σανσαλβαδόρ, καφρὲς τῆς Κостаρίκης καὶ Μεξικοῦ, βανίλλια τοῦ Μεξικοῦ, κακχόν τῆς κεντρικῆς Ἀμερικῆς καπνός, βάμβαξ, γιालάπα, σμίλαξ κτλ.

Ἐν τῷ ἐμπορίῳ τοῦτο τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν ἡ Ἀγγλία καὶ αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι, τὴν δευτέραν ἡ Γαλλία καὶ τὴν τρίτην ἡ Γερμανία.

292. **Αἱ μεγαλουπόλεις.** Τὸ μέρος τοῦτο τῆς Ἀμερικῆς μίαν μόνον ἔχει πόλιν ἣς ὁ πληθυσμὸς υπερβαίνει τὰς 100 χιλ. ψυχῶν.

Τὸ Μεξικὸν Mexico (προφερ. ἐκεῖ Μεξικόν) 205 χιλ. κατ. πρωτεύουσα τοῦ Μεξικοῦ, κειμένη 2,350 μέτρῳ ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, ἐντὸς ὥραίας πεδιδόδος περικυκλωμένης ἀπὸ ὑψηλῶν ὄρη καὶ ἐχούσης λίμνας αἵτινες ἀ-

ποζηρούνται βαθμυδὸν ἕνεκα τῆς ἀποδασώσεως τῆς χώρας. Ἡ πόλις εἶναι καλῶς ἐκτισμένη καὶ περιέχει ὥραία τινα κτίρια, ὡς τὴν μητρόπολιν κτλ. μεγαλοπρεπεῖς ὑδρογούς.

293. **Ὁ πληθυσμὸς καὶ ἡ κυβέρνησις.** Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Μεξικοῦ καὶ τῆς κεντρικῆς Ἀμερικῆς εἶναι περίπου 2,442,000 τετρ. χιλμ., ὁ δὲ πληθυσμὸς 11,800,000 (ἐξ ὧν 9 ἑκατομ. περίπου κατοίκους ἔχει τὸ Μεξικὸν καὶ 2,560 ἡ κεντρικὴ Ἀμερικὴ). Σύγκειται δὲ ὁ πληθυσμὸς οὗτος ἀπὸ τρεῖς φυλὰς διαφόρους· ἀπὸ ἰνδοὺς ἀποτελοῦντας τὸ μεγαλειότερον μέρος, (7 ἑκατ. ψυχῶν) ἀπὸ μιγάδας *metis* (2 1/2 ἑκατ.) ἀπὸ λευκοὺς (1,300,000). Ἡ ποικιλία τῶν φυλῶν καὶ ἡ ὀλίγη τοῦ πληθυσμοῦ πυκνότης, ἔβλαψαν πολὺ τὴν ἐνότητα καὶ τὴν καλὴν διοίκησιν τῆς χώρας ταύτης.

Τ ρ ῆ μ α Γ'.

ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ ἢ ΑΝΤΙΛΛΑΙ.

(Επιφ. 250,000 □ χιλμ.—Πληθ. 4 ἑκατ.)

294. **Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία.** Αἱ δυτικαὶ Ἰνδία περιλαμβάνουσιν ὅλας τὰς νήσους τὰς κειμένας πρὸς Α. τῆς Φλωρίδος καὶ μετὰξὺ αὐτῆς καὶ τῆς νοτίου Ἀμερικῆς. Ἔχουν δὲ αὗται πολλὰ κοινὰ χαρακτηριστικά· ἦτοι κ λ ῖ μ α τ ρ ο π ι κ ὸ ν, διότι κεῖνται ὅλαι σχεδὸν ὑπὸ τὴν διακεκαυμένην ζώνην, ἔχουν ἐπομένως μίαν ὥραν τοῦ ἔτους ζῆρὰν, καυστικὴν, ἀπὸ Μαΐου μέχρις Ὀκτωβρίου, καὶ μίαν ὑγρὰν, με βροχὰς καταρρέχωνται, ἀπὸ Ὀκτωβρίου μέχρι Δεκεμβρίου. Αἱ θαλάσσαι α ὕ ρ α ι μετρίζουν τὴν θερμότητα τοῦ θέρους· ὁ ἀλλίσιος πνέει ἐξ ἀντολῶν ἀπὸ Δεκεμβρίου μέχρις Ἰουνίου· τρομερὰ καταιγίδες ἐνσκήπτουσι κατὰ τὸν μῆνα τοῦ Αὐγούστου εἰς τὴν μετὰξὺ Κού-

βας και Ταβόχου χώρην. Αἱ ζῶναι τῆς βλαστήσεως ὀρίζονται ἐκεῖ ὑπὸ τοῦ ὕψους παρὰ ὑπὸ τοῦ πλάτους και παρυσιζῶσιν διχοδοχικῶς τοὺς φοίνικας και τὰ ἄλλα φυτὰ τῶν τροπικῶν ἐν ταῖς πεδιάσι, τὰ φυτὰ τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τῶν ὕψωμάτων. Διαικρίνονται δὲ εἰς τὰς νήσους ταύτας πολυλὰ συστάδες:

1.) Αἱ Β α χ α μ ι α ι ν ῆ σ ο ι και νησίδρια στεναὶ και τιτανώδεις ἐπὶ ἀπεράντου σύρσεως κορχαλλίων γενικῶς χθαμαλαὶ, κεκαλυμμέναι μὲ λεπτόν στρώμα φυτικῆς γῆς και ἀκατοίκητοι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ. Παράγουσι ἐντούτοις θαρρικὰ ξύλα, εἰς δὲ τὰ πλέον κατωκημένα μέρη (ὁποῖα ἡ Νέα Πρόνοια, Ἐλευθέρα Ἀθανος, Ἐξοῦμα κτλ.) καρπούς. Ἡ θάλασσα εἶναι ἰχθυοφόρος και ἔχει ἀφθόνους χελώνας.

2) Ἡ Κ ο ὄ β α, ἡ μεγαλειτέρα τῶν Ἀντίλλων νήσων, ἔχουσα ἔδαφος εὐφορώτατον και βλάστησιν πλουσίαν. Τὰ ὄρη και αἱ πεδιάδες αὐτῆς καλύπτονται ἀπὸ δάτη ἀνακάρδων, ἐβένων, κέδρων και ἀπὸ ἄνθη εὐωδέστατα. Καλλιιεργεῖται ἐκεῖ ὁ ἀραχόσιτος δίδων δύο συγκομιδὰς και ἡ ὄρυζα εἰς τινὰ μέρη. Ἀλλὰ τὰ σπουδαιότερα προϊόντα εἶναι ἡ ζάχαρις, ὁ καφφὲς και ὁ καπνός· ὁ δὲ βόμβαξ, τὸ κακκὸν εἰσὶν δευτερεύοντα. Τὸ δυτικὸν τῆς νήσου μέρους εἶναι τὸ γονιμώτερον.

3) Αἱ ἄλλαι μ ε γ α λ α ι Ἀ ν τ ί λ λ α ι εἶναι ἡ Ἰαμαϊκή, Ἀίτη και Πορταρικόν. Ἡ μὲν ΙΑΜΑΙΚΗ ἔχει εἰς τοὺς πρόποδας τῶν δασωδῶν ὀρέων τῆς χλοερῆς λευκῶνας, κοιλάδας καλῶς ποτισζομένας και ὠρκεῖς φυτείας ζακχάρως ἰνδικοῦ, μαχανταμήλου, καφφὲ, καπνοῦ και πεπέρσεως. Ἡ δὲ ΑΙΤΗ, ἥτοι ἡ ὀρεινὴ χώρα, ὁ μαργαρίτης τῶν Ἀντιλλῶν ἀποτελεῖται ἀπὸ τρεῖς σειρῆς ὀρέων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ὑπάρχουν ὠρεῖαι πεδιάδες, πρὸς Β. ἡ πεδιάς Βεγαρέλ, εὐφορος παράγουσα καφφὲ, ζάχαρην και τρέφουσα πολλὰ κτήνη, πρὸς Α. ἡ πεδιάς Ἀζούα γονιμωτέρα καίτοι ξηροτέρα, και δίδουσα, ἐκτὸς τοῦ ζακχαροκαλάμου, πολλὰ ξύλα ἀνακάρδου και ἄλλα ξύλα λεπτοουργίας, ἀφθονα ἐν ταῖς

ἀνατολικαῖς ἀκταῖς· πρὸς Δ. τὴν ἐκ προσχώσεως πεδιάδα τοῦ Ἀρτιβονίτου ἐνθα φύονται τὸ ζακχαροκάλαμον, ὁ βάμβαξ καὶ τὸ Ἰνδικόν. Τὸ δὲ ΠΟΡΤΟΡΙΚΟΝ, ἔχει καὶ αὐτὸ ὅρη, ὧν τὰ πλάγια καλύπτονται ἀπὸ ὠραία δάση, ὡς καὶ λειμῶνας μέτινας πλουσίας πεδιάδας ἐνθα καλλιεργεῖται τὸ ζακχαροκάλαμον, ὁ καπνὸς καὶ ὁ βάμβαξ.

4.) Αἱ μι κ ρ αὶ Ἀ ν τ ῖ λ λ α ι ἀποτελοῦνται· α) ἀπὸ τὰς νήσους τῶν Παρθένων, βραχώδεις, ἀποτόμους, ἀλλὰ καὶ ἀρκετὰ γονίμους εἰς βαμβάκερά καὶ ζάκχαριν· β.) ἀπὸ σειρὰν νήσων ἡφαιστειογενῶν, σχηματίζουσιν τόξον κύκλον κανονικὸν ἀπὸ τοῦ ἀγ. Εὐσταθίου μέχρι τῆς Γρενάδας· γ.) ἀπὸ νήσους ποσειδωνίου καταγωγῆς, τιτανώδεις καὶ χαμηλὰς κειμένας πρὸς ἀνατολὰς τοῦ τόξου κύκλου· δ.) τέλος ἀπὸ τὴν νῆσον τῆς Τριχίδος, ἥτις εἶναι μέρος ἀποσπασθὲν ἀπὸ τὴν νότιον Ἀμερικὴν, παράγουσαν ζάκχαριν καὶ κακκάν.

Αἱ μὲν ἡφαιστειογενεῖς νῆσοι ἀποτελοῦνται ἀπὸ μίαν ἢ πλείονας κορυφάς, ὕψους ἀπὸ 1250 μέχρι 1800 μέτρων, βραχώδεις, δυσπρόσιτους, καὶ ἀπὸ κοιλάδας βαθείας, καλῶς ποτιζομένας, μὲ ἀκτὰς χαμηλὰς καὶ γονιμωτάτας. Ὁ μὲν ἀγ. Χριστόφορος καὶ ἡ Νεβίς, χωριζόμεναι ὑπὸ στενοῦ πορθμοῦ δίδουσι ζάκχαριν, ἡ Μοντσερράτη, ζάκχαριν καὶ βάμβακα, ἡ Γουαδελούπη, ἥτις παρὰ τὸ ὄνομά της «χαμηλὴ γῆ» εἶναι ὄρεινὴ, παράγει καφὲ καὶ ζάκχαριν· ἡ Δομινίκη, ζάκχαριν καὶ ξυλείαν ἄφθονον· ἡ Μαρτινίκη, δασώδης, παράγει ζάκχαριν, καφὲ καὶ κακκάν· ἡ ἀγ. Λουκία ἐπίσης· ὁ ἀγ. Βικέντιος ἔχει μεγαλοπρεπὴ δάση καὶ καλλιεργεῖ τὸ ζακχαροκάλαμον· ἡ Γρενάδα τέλος, μία τῶν ὀρειοτέρων Ἀντίλλων νήσων, παράγει ζάκχαριν καὶ βάμβακα.

Αἱ δὲ νῆσοι τοῦ ποσειδωνίου σχηματισμοῦ εἰσὶν πεδιάδες γενικῶς εὐφοροί. Ἡ Ἀγγουίλλα, μετρίως γόνιμος, τρέφει κτήνη· ἡ Βαρβούδη δίδει δημητριακὰ, βάμβακα, πέπερι· ἡ Ἀντιγόα καλλιεργεῖ τὸ ζακχαροκάλαμον, τὴν ὀρυζαν καὶ τὸ μακρυντόμυλον· ἡ Μαρία Γαλλάντη εἶναι δα-

σωδεστάτη· ἡ Βαρβάδη, ἡ ἀνατολικωτέρη καὶ πολυανθρωποτέρη τῶν Ἀντίλλων, καλλιεργεῖ εἰς μεγάλην ποσότητα τὴν ζάχχαριν, βάμβακα καὶ τὸ ἰότροπον· ἡ Ταβάκο, σχηματίζουσα κρημνώδη ὄγκον κλίνοντα πρὸς ΝΔ. παράγει τὸ ζαχαροκάλαμον.

Εἰς τὰς νήτους τῆς βορείου Ἀμερικῆς δύναται τις νὰ προσθέσῃ καὶ τὴν μαδρεπορικὴν συστάδα τῶν νήτων Βρεμ. οὐδων, παρχουσῶν ἀφθόνους καρπούς.

295. **Ἡ γεωργικὴ παραγωγή.** Αἱ Δυτικαὶ Ἰνδίαι δὲν ἐξαρκοῦσιν ὅπως διαθρέψωσι τοὺς κατοίκους αὐτῶν. Ἐν τούτοις παράγουσιν διάφορα εἶδη κέγχρου, ἰότροπον ἐξ οὗ ἐξάγουν τὸ μαρκαντάμηλον (ἀρραρούτ) καὶ διάφορα ἄλλα ἀλευρώδη, ἀρχαύσιτον, τὴν πατάταν, τὴν καρχίδιον κρήμνην, πίτσαν καὶ φαγιόλους. Ἀλλὰ κυρίως καταγίνονται εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν ἀποικιακῶν προϊόντων τὰ ὅποια εἰσὶν προσωρισμένα διὰ τὸ ἐμπόριον.

Τὸ ΖΑΧΧΑΡΟΚΑΛΑΜΟΝ κατήντησεν εἰς πάσας σχεδὸν τὰς Ἀντίλλας, ἡ πρωτίστη ἀσχολία τῶν ἐμφυτευτῶν· ἄλλ' ἡ καλλιέργεια αὕτη ὁπισθοδρόμησεν ὀλίγον ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως βραχιόνων ἀπὸ τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν δούλων, ἥτις ἔσχε ἐν γένει εὐτυχῆ ἀποτελέσματα. Τὸ ζαχαροκάλαμον εἶναι σιτηρὸν ὕψους 3—4 μέτρων, τοῦ ὀπίου τὸν καυλὸν κόπτουν γενικῶς ἀπὸ Φεβρουαρίου μέχρι Μαΐου. Πιέζουν ἔπειτα τὰ τεμάχια τοῦ καυλοῦ εἰς κυλίνδρους, ὁ δὲ ἐξερχόμενος ὁπός, βεσοῦ λεγόμενος, συνάζεται εἰς δεξαμενάς, ὅπου τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ πυρὸς μεταβάλλεται εἰς σεράπιον. Τοῦτο ψυχρυνόμενον, καθαριζόμενον καὶ ἀποκρυσταλλούμενον εἶναι ἡ ΖΑΧΧΑΡΙΣ, ἥς ἡ παραγωγή ἐν ταῖς Ἀντίλλαις εἶναι περίπου 750 χιλ. τόνοι, ἥτοι τὸ ἥμισυ τῆς παραγωγῆς ὅλου τοῦ κόσμου (καὶ ἐκ ζαχαροκάλαμου καὶ ἐκ κοκκινογουλίου). Τὴν περισσοτέραν ζάχαριν παράγει ἡ Κούβα (600 χιλ. τόνους) τὸ Πορτορικόν ἡ Βαρβάδη, ἡ Τριὰς, ἡ Ἰαμαϊκὴ, αἱ Γαλλικαὶ Ἀντίλλαι. Τὸ μέρος δὲ τοῦ σεράπιου τὸ ὅποιον εἶναι πολὺ ἀκάρητον καὶ δὲν δύναται ν' ἀποκρυσταλλωθῇ, πωλεῖται

μέ τὸ ὄνομα *melasse*, ὑποστάνη ζακχάρεως ἢ διυλιζόμενον μεταβάλλεται εἰς ρούμιον καὶ εἰς ταφιά, ρούμιον τῆς Ἰαμαϊκῆς, ρούμιον τῆς Κούβας, τοῦ Πορτορικού, τῆς Μαρτινίκας,

Ὁ δὲ ΚΑΦΦΕΣ εἶναι μετὰ τὸ ζακχαροκάλχμον ἡ σπουδαιότερα καλλιέργεια. Πρὸ ἐνὸς αἰῶνος ὁ καφφὲς κατέχει τὴν πρωτεύουσαν ἐν ταῖς Ἀντίλλαις θέσιν· ἀλλ' ἡ καλλιέργεια τῆς ζακχάρεως, ἐπικερδестέρη ἀντεκατέστησεν ἐν μέρει τὴν τοῦ καφφέ, Ἀλλ' ἐνῶ ἡ τῆς ζακχάρεως, ἥτις ἀπαιτεῖ πολλὰς χεῖρας καὶ πολλὴν κατεργασίαν, ἐλαττοῦται, ὡς ἐρρέθη, ἔνεκα τῆς χειραφετήσεως τῶν δούλων, ἡ καλλιέργεια ὅμως τῆς καφφέας, εὐδοκιμούσης εἰς ὑψηλὰς γαίας ὕψους 300 ἕως 1,000 μέτρων, τείνει ὁλονέν εἰς ἀνάπτυξιν. Ἡ παραγωγή τῶν Ἀντιλλῶν εἶναι 400,000 τόνων καὶ αἱ παράγουσαι τὸν περισσότερον καφφέ νῆσοι εἰσὶν ἡ Αἴτη, Κούβα, Πορτορικό, Ἰαμαϊκή, Γουαδελούπη καὶ Μαρτινίκα.

Ὁ ΚΑΠΝΟΣ κατέχει τὴν τρίτην θέσιν, ἡ παραγωγή αὐτοῦ ἀνέρχεται εἰς ἀξίαν 150 ἑκατ. φρ. Παράγει δὲ αὐτὸν πρῶτον ἡ Κούβα (καπνὸς εἰς φύλλα περιζήτητος, σι γ ά ρ α τ ῆ ς Ἀ β ά ν α ς κτλ.) τὸ Πορτορικό, Ἀἴτη (καπνὸς λεγόμενος *cap*). Κατόπιν ἔρχεται τετάρτη ἡ καλλιέργεια τοῦ κακαοδένδρου, τοῦ βάμβακος, τοῦ κανελλοπεπέρεως, τῆς ζυγγιβέρης τῆς Ἰαμαϊκας.

Τὰ δάση, ἰδίως ἐν ταῖς Μεγάλαις Ἀντίλλαις, εἰσι πλούσια εἰς ξύλα λεπτοουργίας καὶ βαφικῆς. Τὸ καλλίτερον ξύλον τοῦ ἀνακάρδου, γίνεται εἰς τὰ ὄρη τῆς Δομινικανικῆς δημοκρατίας τῆς Αἴτης. Τὰ δύο μέρη τῆς Ν. Αἴτης, ἡ Κούβα καὶ Μαρτινίκα ἔχουν παρὰ τὸν Ἀνάκαρδον καὶ τὸ καμπεχικόν ξύλον (μπακάμι), τὸ βρασιλιανόν, τὸ ἱερόξύλον, τὸ χρυσόξύλον.

Τὰ κτήνη, ἑξαίρουμένων μερῶν τινῶν τῆς Κούβας, εἶναι ἐν γένει σπάνια. Ἡ Κούβα τρέφει μελίσσας καὶ χορηγεῖ εἰς τὸ ἐμπόριον μέλι καὶ κηρόν.

296. **Ἡ ἁλιεία.** Εἰς τὴν θάλασσαν τῶν ἀντιλλῶν καὶ εἰς τὸν κόλπον τοῦ Μεξικῶ, ἰδίως παρὰ τὰς ἀκτὰς τῶν Β.

χαρμιών νήσων, ἀλιεύουσι τὰς χελώνας, τινὰς μὲν διὰ τὸ κρέας αὐτῶν ἄλλας δὲ διὰ τὸ ὀστρακὸν τῶν (ταρταροῦχα).

297. **Ὀρυκτά.** Αἱ Μεγάλαι Ἀντίλλαι κέκτινται ὀρυκτὰ πλούτη, τὰ ὅποια ὅμως ἥκιστα χρησιμοποιοῦσι. Τὰ χαλκοῦχα ὀρυκτὰ τῆς Κούβας (περίπου 12 χ. τόνοι) εἰς τὰ ὅρη τοῦ χαλκοῦ, Σιερα Κόδρε, δυσκόλως ἐκμεταλλεύονται. Ἡ ὑγρόπισσα τῆς Ν. Τρίκδος, ἐν τῇ λίμνῃ Βρέα, ἡ ἀσφαλτης, τὸ ἕλας εἰς τὰ κυριώτερα ὀρυκτὰ προϊόντα.

298. **Ἡ συγκοινωνία καὶ οἱ λιμένες.** Αἱ ὁδοὶ εἶναι ὀλιγάριθμοι. Ἡ Κούβα ἐν τούτοις ἔχει πολλοὺς δρόμους μὲ σιδηρὰς ῥάβδους ἢ καὶ ξυλῖνας (περίπου 600 χμ.) διακλαδιζομένας ἀπὸ Ἀβάνης καὶ Μκνταζῆς συνδεούσας τοὺς κυριωτέρους λιμένας μὲ τὸ ἐσωτερικόν. Ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἰαμαϊκῆς συνδέεται μὲ τὸ ἐπίνειον αὐτῆς διὰ σιδηροδρόμου.

Ναυτιλία ζωηρὰ συνδέει πρὸς ἀλλήλας τὰς νήσους ταύτας καὶ πρὸς τὴν Ἀμερικανικὴν ἥπειρον καὶ τὴν Εὐρώπην. Κέντρον τῶν θαλασσίων συγκοινωνιῶν εἶναι ὁ ἅγιος Θωμᾶς. Ἡ πόλις Καρλόττα-Αμαλία εἶναι λιμὴν ἐλεύθερος καὶ ὀφείλει εἰς τοῦτο ὡς καὶ εἰς τὴν τοποθεσίαν της μεταξὺ μεταξὺ τῶν Μεγάλων καὶ Μικρῶν Ἀντιλλῶν ὡς καὶ μεταξὺ τῆς Β. καὶ Ν. Ἀμερικῆς, ἐπὶ τῆς ἀγούσης εἰς Εὐρώπην ὁδοῦ, τῇ τιμῇ τοῦ ναῦ ἦναι ἡ πρωτίστη παρκαταθήκη τῶν δυτικῶν Ἰνδιῶν. Τὰ Ἀγγλικά ἀτμόπλοια τὰ ἀπὸ Λιβερπούλ εἰς Ἀσπινθάλην ταξειδεύοντα, τὰ γαλλικὰ ἀπὸ Ναζαίρ εἰς Βερ ακρουῖ, τὰ Ἀμερικανικὰ ἀπὸ Νέας Ὑόρκης εἰς Βρασιλίαν κτλ. προσεγγίζουσιν εἰς τὸν λιμένα τοῦτον καὶ ἀλλάσσουν τὰς ἀλληλογραφίας. Τὰ τρόφιμα τῆς Ἀμερικῆς καὶ Εὐρώπης, τὰ ὑφάσματα καὶ οἱ οἶνοι τῆς Εὐρώπης συναντῶνται ἐκεῖ μὲ τὴν ζάχαριν, τὸν καφὲ, κορεμῆσιον, καπνόν, κακκόν, καὶ τὰ ξύλα.

Ἄλλοι λιμένες εἰς τὰς Ἀντίλλας εἶναι ἡ Νασσάου, πρωτεύουσα τῶν Βαχάμιων νήσων.

Ἡ ABANA, (205 χ. κ.) πρωτ. τῆς Κούβας, ἐπὶ τῆς δυτικῆς ἀκτῆς καὶ παρὰ τὴν εἴσοδον ἐνὸς τῶν ὀρειωτέρων τοῦ

κόσμου ὁρμῶν. Ἡ κίνησις τοῦ λιμένος τῆς εἶναι $1\frac{1}{2}$ ἐκ. τόνων. Πλεῖσται ἀτμοπλοῖαι γραμμαὶ προσεγγίζουν ἐκεῖ. Ἡ Ἀβόνα εἰσάγει κυρίως τρόφιμα καὶ ὑφάσματα ἐξάγει δὲ ζάκχαριν, ὑποστάθμην ζακχάρεως, ρόυμιον, καπνὸν καὶ μέλι. Ἐν τῇ Κούβα ἄλλοι λιμένες εἶναι ἡ Ματάνζας, ἐξάγουσα ζάκχαριν πλείονα τῆς Ἀβόνας, ἡ Καρδενάς ἡ Σαντιάγο (96 χ. κ.) ἐξάγουσα ὀρυκτὰ χαλκοῦ.

Κινγστὼν, λιμὴν τῆς Ἰαμαϊκῆς, συγκοινωνοῦσα διὰ σιδηροδρόμου μὲ τὴν πρωτεύουσαν Ἰσπανόπολιν, ἔχει ναυτικὴν κίνησιν 280 χ. τόνων, εἰσάγει τρόφιμα, ξύλα καὶ ἐξάγει ζάκχαριν, ρόυμιον, ζυγγίβερι, ἰνδοπέπερι, καφφέ· τὰ $\frac{4}{8}$ τοῦ ἐμπορίου τῆς ἀνήκει εἰς τὴν βρεττανικὴν ναυτιλίαν.

Λιμὴν τοῦ Πρίγκηπος ἡ δημοκρατικὸς λιμὴν (21 χ. κ.) πρωτεύουσα καὶ κυριώτερος λιμὴν τῆς Δημοκρατίας τῆς Αἴτης, πόλις ὠκεδομημένη ὅλη ἐκ ξύλων ἐπὶ ἐδάφους τελματώδους καὶ νοσηροῦ εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου τῆς Γοναθῆς, ἀλλ' ἔχουσα λιμένα ἀσφαλῆ, οὗ ἡ κίνησις φθάνει τὰς 200 χ. τ. τὸ δὲ ἐμπόριόν τῆς δὲν ὑπερβαίνει τὰ 50 ἐκατ. Ἡ Πόρτο-Πλάτα ἐπὶ τῆς Β. ἀκτῆς τῆς νήσου Αἴτης καὶ ὁ ἄγ. Δομίγγος (10 χ. κ.) πρωτεύουσα τῆς Δομινικανικῆς δημοκρατίας, μικρὸν ἐνεργοῦσα ἐμπόριον 6 περίπου ἐκατ. εἰς καπνὸν, γουάκον, καφφέ.

Ἀγ. Ἰωάννης (13 χ. κ.) πρωτεύουσα τοῦ Πορτορίκου, κτισμένη ἐπὶ μικρᾷ νήστου συνδεομένης διὰ γεφύρας μὲ τὸ Πορτορίκον, ἔχει καλὸν λιμένα, κλῆμα ὑγεινὸν, ἐξάγει δὲ τὰ προϊόντα τοῦ τόπου, ὡς καὶ οἱ λιμένες Ἀρέκιβον, Μαγαγουῆζ καὶ Πόνση. Ὅλων τούτων ἡ κίνησις εἶναι 500 χ. τόνοι, ἡ δὲ ἀξία τοῦ ἐμπορίου των 75 ἐκατ. φρ.

Τόρτολα (3 χ. κ.) ὁ κυριώτερος Ἀγγλικὸς λιμὴν τῶν Παρθένων νήσων, θαυμασίως ὑπὸ τῆς φύσεως προστατευόμενος. Ἀγ. Ἰωάννης (14 χ. κ.) πρωτεύουσα τῆς Ν. Ἀντιγῶας. Ποανταπίτρη ἐν τῇ Γουαδελούπῃ, ἄγ. Πέτρος ἐν τῇ Μαρτινίκᾳ εἰς τὸ φρούριον τῆς Γαλλίας. Ἡ Κινγστὼν πρωτεύουσα τοῦ ἄγ. Βικεντίου, ἡ Γεωρ-

γούπολις, πρωτεύουσα τῆς Γρενάδας ἡ Βραϊζιλόνη (22 χιλ. κατ.) πρωτεύουσα τῆς Βαρβάδης, ὁ λιμὴν τῆς Ἰσπανίας (12 χιλ. κ.) πρωτεύουσα τῆς ἀγ. Τριάδος· ὅλοι οὗτοι οἱ λιμένες ἐνεργοῦσι τὸ ἐμπόριον μετὰ τῆς μητροπόλεως.

Ἡ ὀλικὴ κίνησις τῆς ναυτιλίας, κατάπλους καὶ ἀπόπλους, ἐν ταῖς Δυτικαῖς Ἰνδίαις, δύναται κατὰ προσέγγισιν νὰ ἐκτιμηθῇ εἰς 4 $\frac{1}{2}$ ἑκατομ. τόνων, ὧν τὸ ἥμισυ ἀνήκει εἰς μόνην τὴν Κούβην. Εἰς τὴν κίνησιν ταύτην τὸ πρῶτιστον μέρος λαμβάνουσιν αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι καὶ ἡ Ἀγγλία (μετὸν Καναδᾶ), κατόπιν ἔρχεται ἡ Γαλλία, ἔπειτα ἡ Γερμανία καὶ Ἰσπανία.

299. **Τὸ ἐμπόριον.** Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῶν Ἀντιλλῶν δύναται νὰ ἐκτιμηθῇ εἰς περίπου δύο δισεκατομμύρια φράγκων. Ἐκ τούτων ἀνήκουν εἰς τὰς Ἰσπανικὰς Ἀντίλλας ὑπὲρ τὸ 1 $\frac{1}{2}$ δισεκατομμύριον (1480 ἑκατ. μόνη ἡ Κούβα)· ὑπὲρ τὰ 200 δὲ ἑκατομ. αἱ Ἀγγλικαὶ Ἀντίλλαι (ἐξ ὧν 150 ἑκατ. αἱ τρεῖς νῆσοι τῆς Ἰαμαϊκῆς, Βιρβάδης καὶ Τριάδος) περὶ τὰ 100 ἑκατ. αἱ δημοκρατικαὶ τὰ Ταΐτι, 60 ἑκατ. αἱ Γαλλικαὶ Ἀντίλλαι καὶ 70 ἑκατ. αἱ Δανικαὶ καὶ Ὀλλανδικαί.

Ἐν τῷ ἐμπορίῳ τούτῳ αἱ Ἡνωμ. Πολιτεῖαι καὶ ἡ Ἀγγλὶα διαφιλονεικοῦν τὴν πρῶτην θέσιν. Ἡ Ἀγγλία ἐνεργεῖ περίπου τὰ $\frac{4}{8}$ τοῦ ἐμπορίου τῶν ἀποικιῶν αὐτῆς, ἀλλὰ μόλις τὸ τέταρτον τοῦ τῶν Ἰσπανικῶν ἀποικιῶν.

300. **Ὁ πληθυσμός.** Αἱ Δυτικαὶ Ἰνδαὶ ἔχουν ἐπιφάνειαν 250 χιλ. τετραγωνικῶν χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν 4 ἑκατομ. ἤτοι ἀναλογοῦν 16 κάτοικοι εἰς ἕκαστον [] χιλίον. Σύγκειται δὲ ὁ πληθυσμὸς οὗτος ἀπὸ λευκοῦς, Εὐρωπαίους ἢ κρεολοὺς καὶ μαύρους ἢ μιγάδας mulatres. Εἰς μόνους τὰς Ἰσπανικὰς ἀποικίας ὑφίσταται εἰσέτι ἡ δουλεία. Εἰς δὲ τὰς πλείστας ἀποικίας ὅπου κατήργηθη ἡ παρχωγὴ τῶν ἀποικιακῶν προϊόντων, καὶ κυρίως τῆς ζαχα-

ρως κατέστη δυσκολωτέρη ἢ δὲ καλλιέργεια μετασχημα-
τίσθη. Οἱ ἐλευθερωθέντες μαῦροι παρῶνσιν ὀλιγώτερον διὰ
τὴν ἐξαγωγήν καὶ περισσότερον διὰ τὴν ἀτομικὴν τῶν ὑ-
παρχόντων.

Τ μ ῆ μ α Δ'.

ΑΙ ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ.

(Ἐπιφ. 40,000,000 □ χιλμ.—Πληθ. 40 ἑκατομ.)

301. **Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία.** Αἱ ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟ-
ΛΙΤΕΙΑΙ (United States), ἡ κραταιὰ Δημοκρατία τῆς Β. Ἀ-
μερικῆς καὶ ἡ μεγαλειτέρα ὁμοσπονδία τοῦ κόσμου, κατέχουν,
πλὴν τῆς χώρας τῆς Ἀλάσκας, τὸ κεντρικὸν μέρος τῆς Β. Ἀ-
μερικῆς μεταξύ τῆς 25⁰ καὶ 49⁰ βορ. πλάτους καὶ τῆς 67
καὶ 127⁰ δυτ. μήκους, ἐκτεινόμεναι ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ
ὠκεανοῦ πρὸς Α. μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ πρὸς Δ. ἀπὸ τῶν Ἀγ-
γλικῶν κτήσεις πρὸς Β. μέχρι τοῦ Μεξικοῦ καὶ τοῦ κόλπου
αὐτοῦ πρὸς Ν. Τὸ μὲν μῆκος τῶν εἶναι ἀπὸ Α. πρὸς Δ. 4500
χιλμ. τὸ δὲ πλάτος τῶν ἀπὸ Β. πρὸς Ν. 2,200 χιλ. Ἦτοι
ἔχουν ἐπιφάνειαν 10 περίπου ἑκατομμυρίων τετραγωνικῶν
χιλιομέτρων.

Ἀκταί. Αἱ ἀκταὶ τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν, ἐκτάσεως
27,000 χιλμ. περιέχουν πληθὺς κόλπων καὶ λιμένων κα-
ταλλήλων πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ναυτιλίας. Καὶ αἱ μὲν ἀνα-
τολικαὶ εἰσὶν πολυσχιδεῖς καὶ βαθύκολποι καὶ παρουσιάζ-
ζουν ἀφρονίαν ὄρμων, λιμενοστομιῶν καὶ ἀκρωτηρίων. Ἡ
δὲ ἀκτὴ τοῦ Εἰρηνικοῦ εἶναι ἀρκετὰ κανονική.

Ὅρη. Ἡ κυριωτέρη σειρὰ τῶν Ἠνωμ. Πολιτειῶν εἶναι
τὰ Βορχώδη ὄρη, τὰ ὁποῖα πλησιάζοντα τὸ Μεξικὸν καλοῦν-
ται Sierra Madre, διήκοντα ἀπὸ Β. πρὸς Ν. εἰς τὸ δυτι-
κὸν μέρος τῆς Ὁμοσπονδίας. Ἀξιοσημειωτώτεραι αὐτῶν κορυ-
φαί εἶναι ἡ Πιχόρρα, Φρεμόνδη, Πίνα, ὕψος ἔχουσαι πε-

ρίπου 4,000 μέτρων. Πρὸς Δ. τῶν Βραχωδῶν ἐκτείνεται ἀπὸ Β. πρὸς Ν. σημαντικὴ ἐτέρα σειρὰ, πλουσία εἰς μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου· αὕτη καλεῖται πρὸς Ν. μὲν Σιέρρα Νεβάδα, πρὸς Β. δὲ ὄρη τῶν Καταρρακτῶν. Ὑψηλότερα αὐτῆς κορυφὴ εἶναι τὸ ὄρος **Shasta** (ὕψος 4,400 μέτρων), τὸ ὑψηλότερον βεβαίως σημεῖον τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

Μεταξὺ τῶν δύο τούτων σειρῶν, ἐκτείνεται ἀπέρχοντον ὁροπέδιον, εἶδος λεκάνης ἐν ἣ εὐρίσκονται λίμναι καὶ ποταμοὶ μὴ ἔχοντες ἐκρροὴν εἰς τὴν θάλασσαν. Μικρότεραι σειραὶ παρὰλληλαι, ἐκ τοῦ ΒΑ. πρὸς τὸ ΝΔ. ἀποτελοῦσιν τὰ Ἀλλεγάνα καὶ Ἀπαλάχια ὄρη. Ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ τῶν εἶναι τὸ ὄρος Βασιγκτῶν, φθάνον ὕψος 2,200 μέτρων. Ἡ ἀνατολικωτέρα δὲ σειρὰ καλεῖται Κουανὰ ὄρη.

Ποταμοί. Αἱ Ἠνωμ. Πολιτεῖαι διαβρέχονται ὑπὸ πλήθους ποταμῶν. Ἐκ τούτων οἱ ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν εἶναι· ἡ Κουνεκτιτούδη, ὁ μεγαλοπρεπὴς καὶ ταχὺς Οὐδσων καὶ βόρειος ποταμός, ἡ Δελαβάρη, ὁ Ποτομάκ κτλ. Εἰς δὲ τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ ἐκβάλλουν ἡ Ἀλαβάμα, ἥτις ἐνουμένη μὲ τὸν Τομβέχθην χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν μὲ τὸ ὄνομα Μοβίλη· ὁ Μισσισιπῆς (ἡ γέρων πατήρ τῶν ὑδάτων, **Méshachebé**), ὅστις εἶναι ἡ πρωτίστη ἀρτηρία τοῦ μεγαλύτερου καὶ μεγαλοπρεστέρου ἐν τῷ κόσμῳ συστήματος τῆς ποταμοπλασίας. Ὁ γίγας οὗτος τῶν ποταμῶν τῆς βορείου Ἀμερικῆς, πηγάζων ἐκ τῆς λίμνης Ἰτάσκας, ἡ τῆς Βίσκης καὶ διερχόμενος ἐκ Β. πρὸς Ν. τὰς κεντρικὰς χώρας τῆς Συμπολιτείας, χύνεται εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον διὰ πολλῶν στομιῶν, ἀφοῦ δεχθῇ καὶ τὰ ὕδατα πολλῶν ἄλλων ποταμῶν. Οὗτοι εἶναι οἱ ποταμοὶ Μισσοῦρης 5000 χμ. μήκους, ὁ Ἀρκάνσας, ὁ Ἰλλινόης, ὁ Ὁχίος καὶ ἄλλοι, δισχιζόντες ἕκαστος τὴν ὁμώνυμόν των πολιτείαν. Τὸ πλάτος τοῦ Μισσισιπῆ, ἀφ' οὔτου δέχεται τὰ ὕδατα

τοῦ Μισσούρη, εἶναι ἀπὸ 1600 μέχρι 3200 μέτρων, τὸ δὲ ὀλικὸν μῆκος τοῦ ἐξ ἑκατομ. μέτρων.

Λίμνηαι. Αἱ ἠνωμέναι Πολιτεῖαι διανέμονται μετὰ τῆς Ἀγγλικῆς Ἀμερικῆς τὰς ἐπὶ τῶν βορείων μεθωρίων λίμνας, Ἀνωτέραν, Χουρόνην, Ἐριέ καὶ Ὀνταρίαν, ἀλλὰ ἐξουσιάζουν μόναι τὴν λίμνην Μινχινγγάμην. Αἱ μεγαλοπρεπεῖς αὗται λίμναι ὁλοικίζουσιν μὲ θάλασσαν γλυκοῦ ὕδατος, ὃ δὲ ποταμὸς ἄγ. Ακυρέντιος χρησιμεύει ὅπως χύνονται τὰ ὕδατά των εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν. Ἡ μὲν Ἀνωτέρα εἶναι ἡ μεγαλειτέρη λίμνη τοῦ νέου κόσμου, ἔχουσα 2200 χιλιομέτρων περιφέρειαν, ὕδρα βυθὲς, διφυγῇ καὶ ἰχθυοτρόφκ. Ἡ δὲ Ἐριέ ἐκτείνεται ἐπὶ 360 χμ., ἐκ δὲ τῆς ΒΑ. ἐσχάτης τῆς ἐξέρχεται ὁ πλατὺς ποταμὸς Νιαγάρας, ὁ ὁποῖος σχηματίζει τὸν ὠρσιότερον καὶ μεγαλειέτερον καταρράκτην τοῦ κόσμου, πίπτοντα ἀπὸ ὕψος 45 ἕως 50 μέτρων εἰς θάλαθρον, οὗ ἄγνωστος εἶναι ἡ βυθότης. Τὸ στῶμα τοῦ ὕδατος εἶναι 900 μέτρων, ὃ δὲ ὄγκος τοῦ κατὰ δευτερόλεπτον καταπίπτοντος ὕδατος ἐκτιμᾶται εἰς 90 χ.τόνων. Ἡ βοή τοῦ καταρράκτου τούτου ἀκούεται εἰς ἀπόστασιν 60 ἕως 80 χιλιομέτρων, τὸ δὲ αἰώνιον νέφος τὸ ὑφόμενον ἄνωθεν τῶν ἀφρίζοντων ὕδατων εἶναι ὄρατὸν ἀπὸ 100 χιλιομέτρων μακρύν.

Κάτωθεν τοῦ καταρράκτου, τοῦ Νιαγάρα τὰ ὕδατα συσφιγγόμενα ἐντὸς κοίτης στενωτέρας (ἐφ' ἧς διέρχεται κρεμαστή γέφυρα ἐκτάκτου τόλμης) χύνονται εἰς τὴν Ὀνταρίαν λίμνην, μῆκος ἔχουσαν 290 χιλιομέτρων καὶ πλάτος 100. Ἐν τῇ λίμνῃ ταύτῃ καὶ τὰ μεγαλειέτερη πλοῖα δύνανται νὰ πλεύσωσι.

Κλίμα. Αἱ ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ἔχουν τοσούτην ἔκτασιν ὥστε εὐρίσκονται ἐν αὐταῖς πᾶσαι αἱ ποικιλίαι τῶν κλιμάτων. Καὶ πρὸς Ν. μὲν ἐπικρατοῦσι καύσονες δυνατοὶ ὡς εἰς τὰς πλεῖστας χώρας τῆς Ἀφρικῆς, πρὸς Β. ἐπικρατεῖ ἡ θερμοκρασία τῆς Β. Εὐρώπης· ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ εἰς μέγα μέρος τοῦ ἐσωτερικοῦ τὰ θέρη εἰσὶ θερμότερα καὶ οἱ

χειμῶνες δριμύτατοι. Αἱ θερμότεραι χῶραι εἰσι νοσηραι μέρος τοῦ ἔτους, ἰδίως τὸν Ἰούλιον μέχρι Σεπτεμβρίου. Ἐκεῖ ὁ κίτρινος πυρετὸς ποιεῖ θραῦσιν.

302. Αἱ πολιτικαὶ διαιρέσεις. Ἡ Ὁμοσπονδία τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν σύγκειται σήμερον ἀπὸ τριάνοντα ἑπτὰ πολιτείας, αἵτινες ἀποτελοῦσι τόσας χωριστὰς δημοκρατίας ἐχούσας ἰδίους νόμους καὶ ἰδίαν διοίκησιν δι' ὅλα τὰ καθαρῶς τοπικὰ ἀντικείμενα. (1).

Αἱ ἀποτελοῦσαι αὐτὴν τριάνοντα ἑπτὰ πολιτεῖαι διχIROYνται εἰς ἀνατολικὰς, κεντρικὰς, νοτίους καὶ δυτικὰς. 1.) Ἀνατολικαὶ εἶναι ἡ Νέα Ἀγγλία ἥτοι ἡ Μαινία, Νέα Ἀμσχήρη, Βερμόντη, Μασσαχουσέτη, Ροδισλάνδη, Κοννεκτικούδη. 2) Κεντρικαὶ δὲ ναυτικαὶ πολιτεῖαι εἰσὶν ἡ Νέα Ὑόρκη, ἡ Πενσυλβανία, ἡ Νέα Ἰερσὴ, Δελαβέρη, ἡ Μαρילάνδη. 3) Νότιαι πολιτεῖαι εἶναι ἡ ὥρεϊα Βιργινία, ἡ Ἰόρειος καὶ νότιος Κρολίνκ, ἡ Γεωργία, ἡ Φλωρίδα, ἡ Ἀλαβάμα, ἡ Μισσισιπία, ἡ Λουϊσιάνη, ἡ Τεξάση, ἡ Τενεσί. 4) Δυτικαὶ τέλος πολιτεῖαι (αἱ ἀποτελοῦσαι τὸ μεγαλειότερον καὶ εὐφορώτερον μέρος τῆς Ὁμοσπονδίας) εἶναι ἡ Κεντουκή, ἡ Ὅχιος, ἡ Μιχιγάνη, ἡ Ἰνδιανή, ἡ Ἰλλινόη, ἡ Βισκοντίνη, ἡ Μισσουρία, ἡ Ἰώβα, ἡ Μινнесότα, ἡ Κανσάση, ἡ Νεβράσκα, ἡ Νεβάδα, ἡ Καλλιφορνία καὶ Ορεγόνη.

Αἱ τριάνοντα ἑπτὰ αὗται πολιτεῖαι εἶναι τόσαι δημοκρατίαι χωρισταί. Τῶν μεγάλων δὲ γενικῶν συμφέροντων τῆς ἀπερχάντου ταύτης ὁμοσπονδίας ἡ διεύθυνσις εἶναι ἀνάθεμεμένη

(1). Τῷ 1860 ἤρξατο ὁ πόλεμος τοῦ διαχωρισμοῦ τῆς μεγάλης ταύτης δημοκρατίας. Ἐνδεκα κράτη πρὸς Ν. κείμενα ἐζήτησαν νὰ χωρισθῶσιν ἀπὸ τὰ ἄλλα καὶ ἔλαβον τὸ ὄνομα «Νότιος Ὁμοσπονδία» ἀλλὰ τῷ 1865 ἡναγκάσθησαν νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν γενικὴν ἑνωσιν. Ἐκάλουν τότε Ἀνωτιχοὺς μὲν τοὺς θιασώτας τῆς Νέας Ὁμοσπονδίας, Ἐνωτικοὺς δὲ τοὺς ὑποστηρίζοντας τὴν ἀρχαίαν Ὁμοσπονδίαν.

εἰς κυβέρνησιν ἐκλεκτικὴν, συγκειμένην ἀπὸ ἑνὸς πρόεδρου, ἔχοντα τὴν ἐκτελεστικὴν δύναμιν, ἀπὸ μίαν Βουλὴν καὶ Γερουσίαν. Ἐκάστη πολιτεία πέμπει ἕνα ἀντιπρόσωπον ἐπὶ διετίαν καὶ δύο γερουσιαστὰς ἐπὶ ἐξαετίαν.

303. Αἱ γεωργικαὶ χῶραι. Αἱ ἠνωμέναι Πολιτεῖαι, 14κις μεγαλείτεροι τῆς Γαλλίας, παρουσιάζουσι φυσικῶ τῷ λόγῳ ἐν τῇ ἀπερχντῶ αὐτῶν ἐπιφανείᾳ, μεγίστας ποικιλίας ἐδάφους, κλιματῶν καὶ κατὰ συνέπειν καὶ γεωργικῶν προϊόντων. Αἱ ποικιλίαι αὗται δύνανται νὰ ἀναχθῶσιν εἰς τὰς ἐξῆς ἐννέα χώρας ἢ τοπικὰς διακρίσεις.

1ον). Ἡ βορειοκνατολικὴ περιλαμβάνουσα τὰς 6 πολιτείας τῆς Νέας Ἀγγλίας (τὴν Μινιάν, Νέαν Χαμπίρην, Βερμόντην, Μασσαχουσέτην, Ροδισλάνδην, Κουνεκτιτούτην), τὰς πρὸς Νότον αὐτῆς πολιτείας, ἥτοι τὴν Νέαν Ὑόρκην, Νέαν Γερσένην, τὴν Πενσυλβανίαν, Μαριλάνδην. Αἱ χῶραι αὗται ἔχουν ἀπέρχοντα δάση ἐλάτων, δρυῶν, σφενδάμων, παρῶν ἀφθόνως τὰ δημητριακὰ, ἰδίως κριθὴν καὶ βρίζαν, τὰ γεώμηλα, λαχανικὰ, καρποὺς, βρυωνίαν καὶ δικτηροῦσι τὰ περισσότερα καρποφόρα, ἵππους καὶ πρόβατα. Ἡ γεωργία, ἐνεργουμένη πρὸ δύο ἡδὴ αἰῶνων ὑπὸ ἐλευθέρων ἀνδρῶν εἶναι ἐκεῖ προχωρημένη ὑπὲρ πᾶν ἄλλο μέρος τῆς Ἀμερικῆς.

2ον). Ἡ χώρα τῶν Ἀπαλαχείων περιλαμβάνει ὅλον τὸ πρὸς ἀνατολὰς ὄρειον μέρος τῆς Ὀμοσπονδίας· ἥτοι τὴν μέσην καὶ δυτικὴν Πενσυλβανίαν, κάλλιστα καλλιεργημένην ἐν ταῖς μακρῇς κοιλάσιν αὐτῆς, τὴν δυτ. Βιργινίαν, τὸ δυτ. μέρος τῶν δύο Καρολινῶν μὲ τὰς ὠρεῖας ἐπιμήκεις γονίμους πεδιάδας αὐτῆς, τὸ θόρειον μέρος τῆς Γεωργίας καὶ Ἀλαβάμας, τὴν Τενέσσην καὶ Κεντούκην. Εἶναι καὶ αὕτη χώρα γονιμωτάτη, ἥς τὰ ὀροπέδια καὶ αἱ κορυφαὶ αὐταὶ καλλιεργοῦνται, παρῶνται ἐκτὸς τῶν ἄλλων, καπνὸν, λίνον καὶ κόνναχι. Ἔχει καὶ αὕτη ἀπέρχοντα δάση καὶ βοσκὰς.

3ον). Ἡ νοτιοανατολική, ἢ ἡ χώρα τῆς νοτίας ἀκτῆς τοῦ Ἀτλαντικοῦ, περιλαμβάνουσα τὸ πλεῖστον τῆς Βιργινίας, τὴν Καρολίαν, τὴν Γεωργίαν. Ἐν αὐτῇ καλλιεργ

γούνται δημητριακά τινα, ιδίως ὁ ἀρχαρόσιτος καὶ ἡ ὄρυζα, ἡ πατάτα, ὀλίγη ἄμπελος, ὁ καπνός, τὸ ζαχαροκάλαμον πρὸς νότον, χαρκτηριστικὴ δὲ καλλιέργεια τῶν χωρῶν τούτων εἶναι ὁ β ἄ μ θ α ξ.

4ον). Ἡ χώρα τοῦ Κόλπου, περιλαμβάνει τὴν Φλωρίδα, ἀπέραντον οὖσαν ἑλος, τὸ πλεῖστον τῆς Ἀλαβάμας, τῆς Μισσισιπίας, τῆς Λουϊσιάνης καὶ Ἀρκάνσης καὶ Τεξᾶς, ὧν κοινὸν χαρκτηριστικὸν εἶναι ἔλη, τέλματα. Ἡ χώρα αὕτη δὲν εἶναι πλουσία εἰς δημητριακὰ ἀλλὰ παράγει ἄφθονα ὄσπρια καὶ γεώμηλα. Ἐν αὐτῇ καλλιεργεῖται ὀλίγον ἡ ἄμπελος, ὁ καπνός, πολὺ ζαχαροκάλαμον παρὰ τὸν κόλπον, τὸ ὅποιον εἶναι μετὰ τῆς ὀρύζης καὶ τοῦ βόμβικκος ἡ χαρκτηριστικὴ καλλιέργεια τῶν χωρῶν τούτων.

5ον). Ἡ κεντρικὴ χώρα τῶν λειμώνων τοῦ Ὀχίου καὶ τοῦ Μισσισιπῆ. Αὕτη περιλαμβάνει τὴν Ὀχίαν, μίαν τῶν γεωργικωτέρων πολιτειῶν, τὴν Ἰνδιανὴν, πεδιάδα ὀμαλὴν καὶ γόνιμον, τὴν Ἰλλινόην ἧς αἱ κοιλάδες ἔχουν ἀνεξάντλητον γονιμότητα, διότι εἰς πολλὰ μέρη ἡ φυτικὴ γῆ ἔχει 6 μέτρων ἐκθύος, τὴν Μιχινκάμην ἐπιπεδοτάτην, τὴν Βισκονσί-κην ἀπέραντον λειμῶνα, τὴν Ἰώβαν μὲ τὰς ἀπέραντους βοσκὰς τῆς, τὴν Μισσούρην. Ἡ χώρα αὕτη ἐξέχει εἰς τὴν παρχωγὴν τῶν δημητριακῶν, ιδίως ἀρχαρόσιτου καὶ περιέχει τὰς καλλιτέρας ἀμπελους τῆς Συμπολιτείας.

6ον). Ἡ χώρα τῶν ΒΔ. λειμώνων, ἐκτεινομένη μέχρι τῶν βραχιδῶν ὀρέων, πεδιάς, παρουσιάζουσα ἀπέραντον ὀρίζοντα λειμώνων, περιλαμβάνει τὴν Β. Τεξᾶς, τὸ Α. τοῦ νέου Μεξικού, μέρος τοῦ Κολοράδου, τὴν Μοντάναν, Μισσενόταν, Νεβράσκαν, εἶναι δὲ ὀλίγον κατωκημένη καὶ ὀλίγον καλλιεργημένη. Τὰ 19)20 τοῦ ἐδάφους εἰσὶν ἀκαλλιεργήτα.

7ον). Ἡ χώρα τοῦ μεγάλου ὀροπεδίου ἐκτεινομένη μετὰ τῶν βραχιδῶν ὀρέων καὶ τῆς Σιέρρας Νεβάδας, περιλαμβάνει τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ Νέου Μεξικού, Κολοράδου, τὴν Ἀρεζόνην, τὸ ΝΑ. τῆς Καλιφορνίας, τὴν Οὐτάχην Νεβάδαν. Εἶναι πλεον ἀκαλλιεργήτοι καὶ ὀλιγανθρωποτέρα τῆς προηγουμένης.

ὀρίζεται ἀπὸ ὑψηλὰ, γρηνητικὰ καὶ ἀπόκρημνα ὄρη, τὸ δὲ ἐσωτερικὸν εἶναι ἀκατάλληλον διὰ πᾶσαν καλλιέργειαν. Ὁλη αὕτη ἡ χώρα εἶναι κατὰ 1000 μέτρα ὑψηλοτέρη τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, εἰς δὲ τὸ κέντρον, ἐν Οὐτάχῃ καὶ Νεβάδα, τὸ ὕψος φθάνει 1800 μέτρα.

8ον). Ἡ χώρα τοῦ Εἰρηνικοῦ περιλαμβάνει τὸ πλεῖστον τῆς Καλλιφορνίας, παρουσιάζουσα ἐρχώδεις καὶ δασώδεις κατωφερεῖς τῆς Σιέρρας Νεβάδας, γονιμοτάτας πρὸς τὰ παράλια, τὴν Ὀρεγόνην. Ἡ χώρα αὕτη, καὶ τοι ὀλίγον εἰσέτι καλλιεργημένη δίδει σίτον, κριθήν, σῖνον καὶ καπνόν.

9ον). Ἡ Ἀλάσκα, ἀγορασθεῖσα ὑπὸ τῆς Συμπολιτείας ἀπὸ τὴν Ρωσίαν, εἶναι χώρα παγωμένη, ἀκαλλιέργητος καὶ σχεδὸν ἄγνωστος εἰς τὸ ἐσωτερικόν, ἀλλὰ περιέχει ἀπέρχοντα δάστη πευκῶν καὶ ἐλάτων.

304. Γεωργικὰ προϊόντα. Ἀς ἐξετάσωμεν ἐν πρὸς ἐν τὰ γεωργικὰ προϊόντα τῆς ἀπερχάντου ταύτης Συμπολιτείας.

α.) Τὰ θρεπτικά. Αἱ ἠνωμέναι Πολιτεῖαι σύγκριταριθμοῦνται μεταξὺ τῶν χωρῶν τῶν παρχουσῶν τὰ περισσότερα δημητριακά. Ἐκτιμῶσι τὴν ὀλικὴν αὐτῶν συγκομιδὴν εἰς ἐπέκεινα τῶν ΤΕΤΡΑΚΟΣΙΩΝ ΕΚΑΤΟΜΜΥΡΙΩΝ ἐκατολίτρων. Διότι τὸ ἔδαφος, γενικῶς γόνιμον καὶ σχεδὸν παρθένον, ἐκτεινόμενον εἰς ἀπερχάντους οὕτως εἰπεῖν ἐκτάσεις, ὑπόσθαι τούς ἀγῶνας φιλοπόνου πληθυσμου. Εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν εἶναι ἀφιερωμένα 27 ἑκατομ. μυριάμετρα hectares καὶ παράγοντα ἄρα ὅσον ἰνδικὸν λεγόμενον σῖτον (indian corn) 280 ἑκατομ. ἐκατόλιτρα ἥτοι ὑπὲρ τὰ $\frac{2}{3}$ τῆς ὀλικῆς συγκομιδῆς. Οὐδὲι κῆτος καλλιεργεῖ τὸν ἀρχβοσίτον εἰς τὴν μεγάλην ἑκτασιν ὅσον αἱ ἠνωμέναι Πολιτεῖαι. Εὐρίσκεται παντοῦ, εἰς Ἰνδισίαν, Ἰνδιάνην, Ὀρίαν, Κεντουκίαν, Τενεσσὴν, καὶ Μισσουρίαν. Αἱ Β. αὗται πολιτεῖαι παράγουν 160 ἑκατομ. ἐκατόλιτρα.

Ὁ σῖτος δίδει περίπου 70 ἕως 80 ἑκατομ. ἑκατόλιτρα

τρα, καλλιεργούμενος κυρίως εἰς τὰς εὐφόρους καὶ ἀπεράντους πεδιάδας τοῦ Μισσισιππὶ καὶ Ὀχίου. Ἡ κριθή, ἥς ἡ παρκαγωγὴ ἐξισοῦται πρὸς τὴν τοῦ σίτου, καλλιεργεῖται εἰς τὰς ΒΔ. χώρας, μεταξὺ Μισσισιππὶ καὶ Ἀτλαντικοῦ καὶ κατὰ πρῶτον εἰς Νέαν Ὑόρκην, καὶ Τρανσυλθανίαν, διδούσας ὁμοῦ 30 ἑκατ. ἑκατόλιτρα. Ἡ βρώμη, ἡ ἐρίϋα ἔχουν δευτερεύουσας σπουδαιότητες.

Ἡ ὄρουζα ἥς ἡ συγκομιδὴ φθάνει τὰ 15 ἑκ. ἑκατόλιτρα καλλιεργεῖται εἰς τὰς μεσημβρινὰς χώρας (Καρολίναν, Γεωργίαν, Λουϊσιάνην κτλ.) χρησιμεύουσα ὡς ὁ ἀρχθόσιτος, πρὸς διατροφὴν τῶν κατοίκων,

Ἄλλαι καλλιέργειαι τῆς τροφῆς εἶναι: τὰ γεώμηλα ὧν ἡ συγκομιδὴ φθάνει τὰ 50 ἑκατ. ἑκατόλιτρα, καλλιεργούμενα πρὸ πάντων εἰς τὴν Νέαν Ἀγγλίαν μέχρι τῆς Δελαβάρης πρὸς Ν. καὶ μέχρι τῆς Βαβύσσης πρὸς δυσμὰς, ἡ πατάτα ἥτις εἶναι τὸ γεώμηλον τῶν νοτίων μερῶν (1), καὶ τοὶ καλλιεργουμένη ἐπὶ ὅλης σχεδὸν τῆς ἐκτάσεως τῶν Ἰνωμένων Πολιτειῶν. Ἐπίσης παντοῦ καλλιεργοῦνται τὰ πίτσα, οἱ κύαμοι, οἱ φασόλοι, χρησιμεύοντα εἰς τὴν διατροφὴν τοῦ λαοῦ, ὡς καὶ τὰ λαχανικά, οἱ ὑδροπέπωνες κτλ.

Ἡ ζάχαρις εἰς τὰς Ἡν. Πολιτείας ἐξάγεται ἀπὸ δύο διάφορα φυτὰ: τὸ ζαχαροκάλαμον, καλλιεργούμενον ἐφ' ὅλης τῆς ἀκτῆς τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου καὶ ἰδίως εἰς τὸ Δέλτα τοῦ Μισσισιππὶ καὶ παράγον 15 χ. τόν. ζαχαρέως ἡ σφένδαμνος ἐκ τῆς ὁποίας δι' ἐντομῆς ἐξάχουν ἀπὸ τὸν κορμὸν ζάχαριν καὶ ἥτις αὖξει ἀφθόνως εἰς ὅλα τὰ δάση τῶν σιτηροφόρων χωρῶν, ἰδίως εἰς τὰς τῆς Νέας Ἀγγλίας, δίδει ὑπὲρ τοὺς 20 χ. τόν. ζαχαρέως ἐτησίως.

Ἡ βρωνία καλλιεργεῖται πολὺ εἰς χώραν, ἥς οἱ κάτοικοι, ἀγγλικῆς καταγωγῆς καταναγκάζονται πάλιν ζῆθαι.

(1) Οἱ Ἀμερικανοὶ καλοῦσιν αὐτὴν «γεώμηλον γλυκὺ» τὰ δὲ γεώμηλα «Ἰρλανδικὸν γεώμηλον».

Καλλιεργεῖται δὲ εἰς τὰ βορειότερα κλίματα ἰδίως εἰς Νέαν Ἀγγλίαν καὶ Νέαν Ὑόρκην.

Τὰ καρποφόρα δένδρα, ἥτοι ἡ μηλέα, ἡ βερυκοκκέα, ἡ κερασσέα, ἡ θαυμασηνέα, ἡ περσικὴ εἰς τὰ Β. ἰδίως μέρη, ἡ πορτοκαλλέα, ἡ συκὴ κτλ. εἰς τὰ παρὰ τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ κρῆτη.

Ἡ ἄμπελος δὲν βλαστάνει οὔτε εἰς τὰς Β. ἢ Ν. ἐσχατιὰς τῶν Ἡν. Πολιτειῶν, οὔτε εἰς τὴν χώραν τῶν βροχωδῶν ὀρέων· ἀλλ' ἀναπτύσσεται ἐν ἀγρίᾳ καταστᾶσει εἰς τὸ κεντρικὸν μέρος καὶ περιλαμβάνει ἕνεκα τῆς ποικιλίας τῶν κλιμάτων καὶ τῆς ἐκτάσεως τοῦ ἐδάφους, εἶδη πολὺ δίκφορα σταφυλῶν. Ἡ καλλιέργεια τῆς ἀμπέλου καὶ τοῖ ἀσήμαντος ἀκόμῃ, ἀνεπτύχθη ὅμως πρὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις καὶ δίδει σήμερον ὑπὲρ τῶς 100 χιλ. ἑκατόλιτρα οἴνου.

305. **Ὁ καπνός.** Μεταξὺ τῶν βιομηχανικῶν φυτῶν ὁ ΚΑΠΝΟΣ εἶναι ἐκ τῶν σπουδαιότερων εἰς τὸ ἐμπόριον. Τὸ φυτὸν τοῦτο κατάρχεται ἐκ τῆς Ἀμερικῆς, ἀπὸ ὅλα δὲ τὰ μέρη τοῦ κόσμου αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι παράγουν περισσότερον καπνόν. Ἡ συγκομιδὴ αὐτῶν ὑπερβαίνει τοὺς 220 χιλ. τόνους. Καλλιεργεῖται δὲ ἀνεξαιρέτως εἰς ὅλα τὰ κρῆτη τῆς Ὁμοσπονδίας, ἀλλ' ἡ καλλιέργεια αὕτη δὲν ἔχει ἐμπορικὴν σπουδαιότητα παρὰ μόνον εἰς τὴν Μισσουρήν, Β. Καρολίναν, Ὁχίον καὶ πρὸ πάντων εἰς τὴν Κεντούκην, Βιργινίαν, καὶ Μαρυλάνδην. Τὰ τρία κρῆτη παράγουν πλεον τῶν 140 χιλ. τόνων καπνοῦ τῆς καλλιτέρας ποιότητος.

306. **Ὁ βάμβαξ.** Ἡ καλλιέργεια τοῦ βάμβακος κηρύσσεται μείζονα σπουδαιότητα τῆς τοῦ καπνοῦ ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις. Μ' ὅλην δὲ τὴν κρίσιν, ἣν ἡ ἀγροτικὴ αὐτὴ βιομηχανία ὑπέστη κατόπιν τοῦ πολέμου περὶ δουλείας, ἡ συγκομιδὴ ἐκτιμᾶται καὶ σήμερον εἰς ἐπέκεινα τῶν 2 ¹/₂ ἐκ. δεμῶν ἥτοι ¹/₂ ἐκατ. τόνων ἀξίζον ἐπιτοπίως 800 πε-

ρίπου ἑκατομ. φράγκων (1). Πρὸ τοῦ πολέμου τῷ 1860, ἡ συγκομιδὴ ὑπερέβαινε τὰ 5 ἑκατομ. δέματα. Ἐπειδὴ τὸ τρυφερόν τοῦτο φυτὸν ἔχει ἀνάγκην μεγάλης θερμότητος πρὸς ὀρίμανσιν, δὲν ἀπαντᾷται παρὰ εἰς τὰ παράλια τοῦ κόλπου τοῦ Μεξικοῦ, εἰς Τεξὰς, εἰς Λουϊσιάνην, εἰς τὸν Μισσισιππὶ ὅστις παράγει τὸ μεγαλείτερον ποσὸν (ὑπὲρ τὸ 1 ἑκατ. δέματα τῷ 1869) εἰς Ἀλαβάμαν, Φλωρίδαν ἐπὶ τῶν Ν. ἀκτῶν τοῦ Ἀτλαντικοῦ, εἰς Γεωργίαν καὶ Ν. Καρολίναν, αἵτινες παράγουσι, ὡς ὅλα τὰ κράτη τὸν βόμβακα τῶν ὑψηλῶν γαιῶν, up-land cotton, οὗ αἱ ἴνες εἶναι κονταὶ καὶ τὸν βόμβακα τῶν νήτων sea-islands cotton, οὗ αἱ ἴνες εἶναι μακραί, φυόμενον εἰς τὰς χθαμαλὰς καὶ ἀμμώδεις γαίαις τὰς παρὰ τὰ τέλματα τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Τὸ τελευταῖον τοῦτο εἶδος φημίζεται ὑπὲρ πάντα καὶ πωλεῖται δις καὶ τρίς ἀκριβότερον τῶν ἄλλων. Ἐπὶ τῶν ἀκτῶν δὲ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἡ καλλιέργεια τοῦ βόμβακος ἐκτείνεται εἰς τὴν Β. Καρολίναν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Βιργινίαν. Εἰς δὲ τὴν κοιλάδα τοῦ Μισσισιππὶ, ὅπου πνέουσιν οἱ θερμοὶ ἄνεμοι τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου, καθὼς οἱ ἄνεμοι τῆς Μεσογείου πνέουσιν εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Ροδανοῦ, ἡ καλλιέργεια ἐκτείνεται ἐπὶ τῆς Ἀρκανσᾶς, Τεννεσῆς καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Ὀχίου, Μισσουρή μέχρι τῆς Ἰερρεσονουπόλεως.

307. **Ἄλλα φυτὰ βιομηχανικά.** Τὸ μέντερον καλλιεργεῖται ὀλίγον καὶ φθίνειται ὅτι δὲν χορηγεῖ πλέον τῶν 4 χιλ. τόνων νήμα. Ἐν τούτοις τὰ πλεῖστα τῶν κορτῶν, ἰδίως ἡ Νέα Ὑόρκη, ἡ Κεντούκη καὶ Βιργινία, συγκομίζουν τοιοῦτον. Τὸ δὲ κίονναβι ἔχει μείζονα σπουδαιότητα, ἀποφέρον πλέον τῶν 100 χιλ. τόνων, καλλιεργούμενον εἰς τὰς αὐτὰς ἐπαρχίας.

Αἱ ἠνωμέναι Πολιτεῖαι καλλιεργοῦσι καὶ τινα βαφικὰ

(1) Τὸ δέμα βόμβακος τῶν Ἡν. Πολιτειῶν ζυγίζει περίπου 240 χιλιόγραμμα.

φυτά, ἐν οἷς καὶ τὸ Ἰνδικόν εἰς τὴν Φλωρίδαν καὶ Μισσι-
σιπήν.

308. Τὰ δάση. Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι εἶναι μία ἐκ τῶν πλουσιωτέρων εἰς δάση χωρῶν τοῦ κόσμου. Τὰ δάση εἰ-
σὶν ἄφθονα εἰς τὴν ΒΑ. χώραν πρὸς Α. τῶν μεγάλων λιμνῶν
εἰς τὰ ὀρεινὰ μέρη τῆς Νέας Ἀγγλίας, εἰς τὴν Πενσυλβανί-
αν καὶ ὅλην τὴν χώραν τῶν Ἀππαλαχίων, σύγκεινται δὲ ἀπὸ
πεύκας, ἐλάτους εἰς τὰ ὕψη, δρύς, σφενδάμνους, καστανέας,
καρύας καὶ φηγούς εἰς τὰς κατωτέρας κλιτύας καὶ αἰγείρους
εἰς τὰς κοιλάδας· ἐπίσης εἰς τὰς μεσημβρινὰς ἀκτὰς τοῦ Ἀτ-
λαντικοῦ, εἰς τὴν τελματώδη ζώνην, ἀπέρχοντα δάση κυπα-
ρίσσω, κέδρων ἐρυθρῶν καὶ πεύκων, ἐπὶ τῶν ἄκρων τοῦ με-
γάλου ὀροπεδίου, εἰς τὰ Βραχίωδη ὄρη ὅπου οἱ ἔλατοι φθί-
νουν μέγιστον ὕψος, εἰς τὴν Καλλιφορνίαν καὶ Ὀρεγόνην ἔν-
θα φύεται ἡ κυπάρισσος ἡ λεγομένη «ἰππουρίς γιγαντιαία»,
ἐν τῶν μεγαλειτέρων δένδρων τῆς γῆς.

309. Τὰ κτήνη. Ὁ Ἀμερικανὸς ἔχει πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν
τοῦ ἀχανὲς δάσκημα, βοσκὰς φυσικὰς ἀπερχόντους ἐν τῇ κεν-
τρικῇ χώρᾳ, πρὸς Ἀνατολὰς ὠραίους λειμῶνας· δύναται ἐπο-
μένως νὰ τρέφῃ πολυχρίθμα κτήνη. Διὰ τοῦτο ἔχει περισσό-
τερα ἀπὸ ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς Εὐρώπης, ἥτοι ἵππους 7 ἐ-
κατομ., ἡμιόνους καὶ ὄνους ὑπὲρ τὸ 1 ἑκατ., κερκσφόρα ζῶα
ὑπὲρ τὰ 25 ἑκατ., ἀνῆκοντα ὅλα εἰς Ἀγγλικά γένη ὀλίγον
τι τροποποιηθέντα, κατάρχονται ὅλα ἀπο τὰς ΒΑ. χώρας καὶ
ἀπὸ τὰς κεντρικὰς, ἔνθα ἡ καλλιέργεια εἶναι πλέον ἀνεπτυγ-
μένη. Ἡ Νέα Ὑόρκη, ἡ Ὀχία, ἡ Πενσυλβανία, ἡ Ἰλλινόα,
τρέφουσιν γαλακτοφόρους ἀγελάδας, ἀριθμοῦσιν ἀπὸ 2 ἑκατ.
ἕως 1,2000,000 μεγάλα κτήνη. Εἰς τὴν Τενεσσὴν, Κεν-
τούκην οἱ ἀροτῆρες βόες εἰσὶ πολυχρίθμοι, εἰς τὰ Ν. μέρη εὐ-
ρίσκονται πολλοὶ βόνασοι. Ἐν γένει τὸ ἐμπόριον τῶν βοῶν
συνίσταται εἰς ἐξαγωγήν τῶν δυτικῶν καὶ νοτίων πολιτειῶν
πωλουσῶν εἰς τὰς βορειοανατολικὰς τὰ πλεονάζοντα κτήνη
των.

Τὰ πρόβατα εἶναι σχετικῶς ὀλιγώτερα, διότι ἀριθ-

μδύνται 40 έως 50 έκκτ. ανήκοντα εἰς τὸ μακρόμυλλον εἶδος τὸ κατὰ γόμενον ἐκ τῆς Ἀγγλίας καὶ εἰς τὸ τῶν μερινῶν. Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ἐπεδόθησαν πολὺ, πρό τινων ἐτῶν, εἰς τὸν κλάδον τοῦτον τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς.

Οἱ χοῖροι, 35 ἑκατομ. περίπου, ἤτοι ἀναλογοῦν εἰς χοῖρος εἰς ἑκαττον κάτοικον, ἀναλογία ἣν οὐδὲν ἄλλο κράτος τοῦ κόσμου προσεγγίζει. Εἰς τινὰ μάλιστα μέρη ὡς εἰς Μισσουρήν, ἀναλογοῦν 2 χοῖροι εἰς ἑκάστον κάτοικον. Ἡ ἄμετρος ἔκτασις τῶν δασῶν, τῶν δρυῶν, ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν ἀγγελῶν, αἵτινες χορηγοῦσι τὸ γάλα εἰς τὰ μικρὰ τῶν χοίρων, ἡ ἀφθονία τοῦ ἀρχαιοσιταλεύρου ἐξηγοῦσι τὴν εὐκολίαν ἣν ἔχουν αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι εἰς τὸ ν' ἀνατρέφωσι τὰ ζῶα ταῦτα εἰς τόσον μέγαν ἀριθμὸν. Ὅχι δὲ μόνον ὁ ἀριθμὸς τῶν αὐξεῖ ταχέως, ἀλλὰ καὶ τὸ μέσον βῆρος, τὸ ὅποιον εἶναι σήμερον πλέον τῶν ἑκατὸν χιλιογράμμων, ὡς καὶ αἱ μέθοδοι τῆς παχύνσεως. Τὸ κρέας τῶν χοίρων ἀλατισμένον εἶναι ἀντικείμενον σημαντικωτάτου ἐμπορίου καθ' ὅλην τὴν Ὁμοσπονδίαν.

310. **Ἡ ἄλιεία.** Ἡ ἄλιεία εἶναι βιομηχανία πρώτης τάξεως εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας. Κατὰ πρῶτον ἔρχεται ἡ ἄλιεία τῆς Φαλαίνης διὰ τὴν ὁποίαν οἱ Ἀμερικανοὶ εἶναι ἀκόμη ὁ πρῶτος λαὸς τοῦ κόσμου, καὶ τοὶ παραιτούμενοι ὁσημέραι ἀπ' αὐτῆς, διότι κατὰ τὸ 1873 ὁ πρὸς ἄλιείαν τῆς φαλαίνης στόλος ἠρίθμει 200 πλοῖα χωρητικότητος 47 χιλ. τόνων, κατὰ δὲ τὸ 1874 ἦσαν μόνον 171 πλοῖα, τόνων 41 χιλ. Κατὰ δεύτερον λόγον ἔρχεται ἡ ἄλιεία τοῦ ὀνίσκου καὶ τοῦ σκρόμβου, εἰς ἣν καταγίνονται οἱ ἄλιεῖς τῆς Μασσαχουσέτης καὶ τῆς Μαΐνης. Εἰς ταῦτα προσθετέον καὶ τὸ ὀστρακόδερμα τῆς Βαλτιμόρης, τοὺς σωλῶμους τῶν ποταμῶν καὶ τοὺς λευκοὺς ἰχθεῖς τῶν λιμνῶν.

311. **Τὰ ὄρυκτά.** Αἱ Ἠνωμ. Πολιτεῖαι καὶ ὑπὸ τὴν ἐποψὴν τοῦ μεταλλικοῦ πλούτου δὲν εἶναι ὀλιγώτερον τοῦ γεωργικοῦ πλουτισμένοι. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ λησμονώμεν ὅτι ἡ χώρα αὕτη, ἥτις συγκεντρώνει τοσαῦτα πλεονεκτή-

μικτα, ἔχει ἐπιφάνειαν, μετὰ τῆς Ἀλάσκας, ἴσην σχεδὸν μετὴν τῆς Εὐρώπης.

Γ α ι ά ν θ ρ α κ ε ς. Ἡ Ἀμερικανικὴ στατιστικὴ ὑπελόγισεν ὅτι αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι κατέχουσιν ἐπιφάνειαν ἀνθρακουργῶν στρωμάτων ὀκτῆκις μείζονα ἀπὸ τὰ τοῦ κόσμου ὅλου. Ὅση ὑπερβολὴ καὶ ἀν' ἐνυπάρχῃ ἐν τῷ ὑπολογισμῷ τούτῳ εἶναι βέβαιον ὅτι ὁ γ α ι ά ν θ ρ α ξ ὑπάρχει ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείαις εἰς μεγίστην ἀφθονίαν καὶ ὅτι ἡ ἐκμετάλλευσίς αὐτοῦ, ὑπερβαίνουσα τὰ 25 ἑκατ. τόνους, δύναται νὰ ἀνέλθῃ εἰς ποσὸν πολὺ μεγαλειότερον. Τὸ ἥμισυ σχεδὸν ἐξάγεται ἀπὸ τὰ μεταλλεῖα τοῦ ἀνθρακίτου, καίμενα εἰς τὰς ὀρεινὰς χώρας τὰς ἀπὸ τῶν Κυανῶν ὀρέων εἰς Σουσκεχανάχ, εἰς τὰς κομητείας Βυομήγης, Καρβόνης, Σχουλκίλλης. Ὑπὲρ τὰ 9 ἑκατ. τόνων γαιάνθρακος ἐξάγονται ἀπὸ τὰ μεταλλεῖα τοῦ μεγάλου ἐναποταμιεύματος τῶν Ἀπκαλαχείων, ἐκτεινομένου, μὲ παχύτατα καὶ πολυκρίθμα κοιτάσματα, ἐπὶ ἐπιφανείας 150 χιλ. □ χμ., εἰς τὴν Δ. Πενσυλβανίαν Ὀχιον, εἰς τὴν Δ. Βιργινίαν, Μαριλάνδην, Κεντούκην, Τενεσέην κτλ. καὶ εἰς τὴν Ἀλαβάμαν, ἥς ὁ γαιάνθραξ εἶναι καλλίστης ποιότητος, Τὸ ἐπίλοιπον πηγάζει ἀπὸ τὰ κεντρικὰ ἀνθρακωρυχεῖα, ἐξακολουθοῦντα μέχρι τοῦ Μισσουρή καὶ Ἰόβας καὶ ἀπὸ τὰ τῆς κάτω Μιχιγάνης. Ἡ Καλλιφορνία ἐξάγει ἤδη ξυλάνθρακα.

Τὸ πετρελαιον, ἡ ὀρυκτὸν ἔλαιον, τοῦ ὁποῦ ἀπὸ τοῦ 1863 ἡ χρῆσις εἰς τὸν φωτισμὸν κατέστη σχεδὸν παγκόσμιος, ἀποτελεῖ πηγὴν πλούτου σπουδαιοτάτην. Τὸ μεγαλειότερον μέρος τοῦ εἰς τὸν κόσμον ὅλου ἐξοδευομένου πετρελαίου χορηγεῖ ἡ Ἀμερικὴ, οὐδεμίαν δὲ χώρα δύναται νὰ παραβληθῇ ὡς πρὸς τὴν παραγωγὴν μὲ τὰς Ἡν. Πολιτείας, ὅπου ἐξάγονται 10 ἑκατ. ἐκατολίτρων πετρελαίου ἐτησίως.

Ὑποκάτω τοῦ ἐδάφους δικήρων χωρῶν τῆς Β. Ἀμερικῆς, ἰδίως τοῦ Καναδᾶ καὶ Πενσυλβανίας, ὑπάρχουν ἀληθεὶς λίμναι ὑγροῦ εὐφλεκτοτάτου, τὸ ὁποῖον ὠνομάσθη πετρέ-

λαιον. Εἰς τὰς χώρας ταύτας ἡ ἐξαγωγή τοῦ ὑγροῦ τοῦ-
του ἐκ τῶν περιεχόντων αὐτὸ στρωμάτων γίνεται με μηχαν-
νισμὸν εὐκολώτατον. Ἀνοίγουσι διὰ τρυπάνης 6 δακτύλων
διαμέτρου, ὅπῃν εἰσχωροῦσαν 600 πόδας ἐντὸς τῆς γῆς, κα-
λουμένην φρέαρ, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἀμέσως ἀναπηδᾷ συνεχῆς
στήλη πετρελαίου.

Αἱ πηγαὶ αὗται τοῦ πετρελαίου, ἀνκαλυφθεῖσαι ἐν Ἀμε-
ρικῇ ἀπὸ τοῦ 1858 εἰσὶν αἱ μεγαλείτεραι γνωσταὶ ἡμῖν πη-
γαὶ πλούτου. Οὕτε αὐτὴ ἡ ἀνακάλυψις τῶν χρυσορυχείων
τῆς Καλλιφορνίας δὲν παρήγαγε τοσαύτην ζωηρότητα καὶ
ἄμυλλαν ὅσῃν ἡ τῶν πετρελαιούχων χωρῶν ἐκμετάλλευσις,
ἣτις εἰς τὰς Ἡν. Πολιτείας, ἔλαβε πρὸ 15 ἐτῶν τεραστίαν
καὶ ἀπερίγραπτον ἀνάπτυξιν, ἰδίως εἰς τὴν Πενσυλβανίαν, ἐ-
πικληθεῖσαν διὰ τοῦτο «χώραν τοῦ Πετρελαίου» *Petrolie*,
διότι ἐκεῖ εὐρίσκονται τὰ περισσότερα φρέατα τῆς ἐξαγωγῆς
αὐτοῦ. Ἀμα δὲ τὸ πρῶτον φρέαρ ἀνωρύθη ἐν Πενσυλβανίᾳ,
ἀπειράριθμοι διωργανίσθησαν ἐκμεταλλεύσεις μετὰ ταχύτη-
τος θαυμασίας· πόλεις ἐκεῖ ἐδημιουργήθησαν διὰ μιᾶς συγ-
κείμεναι ἀπὸ παρχπήγματα ξύλινα, φέρδην μίγδην ἐπισεω-
ρευμένα· ἐκεῖ δὲν ὑπάρχουν οὔτε ἀνάκτορα, οὔτε θέατρα, ἀλ-
λὰ παντοῦ δεξαμεναὶ πλήρης πετρελαίου καὶ μηχαναὶ ἐπὶ
τῶν φρεατίων· πλοῖα δὲ προστραγμένα κατὰ μῆκος τῶν πα-
ρχπηγμάτων χρησιμεύουσιν ἀντὶ ξενοδοχείων, κυκλοφοροῦντα
ἐντὸς δυσωδεστάτης καὶ φοβερῶδους ἐκείνης θαλάσσης. Τὰ
πάντα, οἰκίαι, ἐργοστάσιαι, ἀνθρακες εἰσὶν ἐμβαπτισμένα
ἐντὸς τοῦ πετρελαίου. Ἐκεῖ ἀπὸ τὸ χάραγμα μέχρι τῆς νυ-
κτὸς οἱ ἄνθρωποι ἐργάζονται χωρὶς νὰ καπνίζουν (διότι τὸ
κάπνισμα ἀπαγορεύεται πρὸς ἀποφυγὴν πυρκαϊῶν, αἵτινες
συνεχῶς λαμβάνουν χώραν) ἐπὶ τῶν ὁπῶν ἐκείνων ὑπόθεν
ὁ πλοῦτος ἀναπηδᾷ ἐκ τῶν ἐγκάτων τῆς γῆς, καὶ ὅπου πλεῖ-
στοι εὖρον τύχην καὶ θησαυροὺς μείζονας τῶν χρυσορυχείων.
Π. χ. Εἰς τὴν Ἐλαιούπολιν τῆς Πενσυλβανίας ὑπάρχον τῷ
1868 φρέατα ἀποφέροντα ταῖς ἰδιοκτηταῖς αὐτῶν 20 χιλ.
δολάρια τὴν ἡμέραν.

Ἐξάγεται κυρίως τὸ πετρέλαιον εἰς τὰς τοπαρχίας τῆς warren καὶ τῆς Venango (Oil-Greek κτλ.), εἰς τὸ ΒΔ. τῆς Πενσυλβανίας καὶ τὸ Α' τῆς Ὀχίας, ἐπίσης καὶ εἰς Βιργινίαν, εἰς τὴν Ἰλλινόην, Μιχλιγκάμην, καὶ εἰς τὰ ὄρη Σαντακρούς τῆς Καλλιφορνίας.

312. **Τὰ μέταλλα.** Ο ΣΙΔΗΡΟΣ ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις εὐρίσκεται εἰς μεγίστην ποσότητα ὑπὸ τὴν μορφήν αἰμακίτιου ἢ μαγνητικῶν ὀρυκτῶν, εἰς τὴν χώραν τῶν Ἀλλεχανείων καὶ ἐπομένως εἰς ὅλας τὰς πολιτείας τῆς χώρας ταύτης. Ἐνῶ δὲ τὸ 1820 ἡ παραγωγή ἦτο μόλις 20 χιλ. τόνοι, σήμερον αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι παράγουν ἐπέκεινα τοῦ 1,200,000 τόνων σιδήρου. Τὸ ἥμισυ ὡς ἔγγιστα τῆς παραγωγῆς ταύτης ἀνήκει εἰς τὴν Πενσυλβανίαν, ἥτις ἔχει τὰ σιδηροῦχα ὀρυκτὰ, τὰ καύσιμα ὀρυκτὰ καὶ τὰ ξύλα. Κατὰ δεύτερον λόγον ἔρχεται ἡ Νέα Υόρκη καὶ ἡ Νέα Γερσεύ, αἵτινες ἔχουν ἀπέρχοντα ἐναποταμιεύματα σιδηροῦχων ὀρυκτῶν εὐκόλου ἐκμεταλλεύσεως· ἔπειτα ἡ Ὀχία, ἥς τὰ μεταλλεῖα κεῖνται εἰς τὴν ΝΑ. ἐσχατιάν, ἔπειτα ἡ Μισσουρή, ὅπου τὰ ὄρη ἀπὸ τοὺς πρόποδας μέχρι τῆς κορυφῆς δὲν εἶναι ἄλλο παρὰ ὀξείδιον σιδήρου. Ἡ Κονεκτικούττ ἡ Μασσαχουσέτη, ἡ Νέα Χαμπσίρη, ἥς τὰ σιδηροῦχα ὀρυκτὰ ἐξάγουν 70 τοῖς 100 σίδηρον, ἡ Βερμόντ, ἡ Μαριλάνδη, ἡ Ν. Καραλῖνα. Εἰς τὴν Μινγκάμην ὑπάρχουν ὄγκοι βράχων σιδηροῦχοι παλὺ σημαντικώτεροι τῶν τοῦ Μισσουρή.

Χάλυβα κατασκευάζουν αἱ Ἠν. Πολιτεῖαι περίπου 20 χιλ. τόνους εἰς Πενσυλβανίαν, Νέαν Υόρκην, Νέαν Γερσεύ κτλ.

Τοῦ δὲ ΧΑΛΚΟΥ τὰ ὀρσιότερα μεταλλεῖα, ἀνεῖχον-τλήτου οὕτως εἰπεῖν πλούτου, εὐρίσκονται εἰς τὰς ὄχθας τῆς ἀνω λίμνης ἐντὸς τῶν σιλουριανῶν πετρωμάτων τῆς Μιχιγγάνης (χερσόνησος τῆς Κεβινάβης)· καὶ τοὶ δὲ προσφάτως ἐκμεταλλευσόμενα παρέχουσι περίπου 10 χιλ. τόνους μετάλλου. Ἐξάγεται χαλκὸς καὶ εἰς ἄλλα μέρη τῆς Ὀμοσπονδίας, εἰς τὴν Κοιλάδα τοῦ Μισσισιππῆ, Κονεκτικού-

δην, Βιργινίαν, Β. Καρολίαν, Καλλιφορνίαν (Χαλκούπολις) όπου ἡ ἐκμετάλλευσις, χρονολογουμένη ἀπὸ τοῦ 1864 παρέρχει περίπου 4 χιλ. τόνους. Ἡ ὅλική παραγωγή τοῦ χαλκοῦ τῶν Ἡν. Πολιτειῶν ἀνέρχεται εἰς ἐπέκεινα τῶν 20 χιλ. τόνων. Ὡστε αἱ Ἡν. Πολιτεῖαι εἰσὶν μίαν τῶν πλουσιωτέρων εἰς χαλκὸν χωρῶν τοῦ κόσμου.

Ὁ μολυβδός ἐξάγεται κυρίως εἰς Μισσούρην καὶ Ἰλλινόην, όπου εὐρίσκονται ἀπέραντα μολυβδόυχα στρώματα, παρέρχοντα 20 χιλ. τόνους· ψευδάργυρος (περίπου 6 χιλ. τόνους), κοβάλτιον καὶ νικέλιον· ὑδράργυρος 1800 τόνους ἐτησίως· βόραξ ἀφθονώτατος.

ΧΡΥΣΟΣ. Αἱ Ἡνωμέναι πολιτεῖαι, αἵτινες πρὸ τοῦ 1848 δὲν ἐξήγαγον πολὺ τιμὰ μέταλλα, σήμερον καταριθμοῦνται μεταξὺ τῶν χωρῶν τῶν χορηγουσῶν τὸ μεγαλείτερον ποσόν. Ἡ παραγωγή των, συγκεντρωμένη εἰς τὰς πολιτείας τοῦ Εἰρηνικοῦ καὶ ὀροπεδίου, ἔχει ἀξίαν 500 ἑκατομ. φράγκων.

Κατὰ τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1848, εἰς τὰ ὕδατα μύλου τινοῦ παρὰ τὴν Σούττερ, ἤρχισαν τὴν ἐκμετάλλευσιν τῶν χρυσούων ἄμμων, ὧν ἡ ὑπαρξίς ἦτο πρὸ πολλοῦ γνωστή. Οἱ μεταλλευταὶ συνέρρευσαν πανταχόθεν. Ἡ Καλλιφορνία ἐγένισε ἀπὸ χρυσοθήρας, αἱ δὲ ἐκμεταλλεύσεις τοῦ χρυσοῦ τάχως ἐξηπλώθησαν εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Σακραμέντου καὶ τῶν παραποταμιῶν αὐτοῦ μέχρι τῶν ἐκ σχιστολίθου βράχων τῆς Σιέρρας Νεβάδας, ἐπὶ διπλῆς γραμμῆς ἐκτεινουμένης ἀπὸ τὰ βόρεια σύνορα μέχρι τῶν νοτίων συνόρων τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ ὀπισθεν τῆς διπλῆς ταύτης γραμμῆς, ἐφ' ὅλου τοῦ Β. μέρους τοῦ μεγάλου ὀροπεδίου. Ἡ παραγωγή τοῦ χρυσοῦ εἶναι 300 ἑκατομ. φράγκων. Ὁ δὲ **ΑΡΓΥΡΟΣ**, τοῦ ὁποίου ἡ ἐκμετάλλευσις εἶναι δεκά περίπου ἔτη νεωτέρα τῆς τοῦ χρυσοῦ, ἐξάγεται προπάντων εἰς τὰς πολιτείας τῆς Νεβάδας, Καλλιφορνίας, Ὁρεγώνης, Οὐτάχης, Μοντάνας καὶ Αριζόνης.

313. **Μηχανικαὶ βιομηχανίαι.** Ἡ κατασκευὴ τῶν ἐργαλείων, τῶν ἀτμομηχανῶν, τῶν κοπτερῶν ὁργάνων

καὶ τῶν κινκαλιῶν ἔσχε πάντοτε σπουδαιότητα εἰς χώραν ἧς οἱ κάτοικοι εἰσὶ βιομηχανοὶ καὶ μεγαλεπίβουλοι ἀνεπτύχθη δὲ μεγάλως ἀπὸ τῆς τοῦ περὶ ἀπελευθερώσεως τῶν δούλων πολέμου. Ἡ μηχανοποιία ἐξασκείται πρὸ πάντων εἰς τὰς βορειοανατολικὰς πολιτείας, εἰς Νέαν Ὑόρκην, Πενσυλβανίαν (Φιλαδέλφειαν κτλ.) ἧτις ἔχουσα πλησίον αὐτῆς γαίανθρακας, σίδηρον καὶ ἄργιλλον, εἶναι ἐν τῶν πρωτίστων κέντρων τῆς βιομηχανίας τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, εἰς τὴν Μασσαχουσέτην, Κοννεκτικούτην, Νέαν Γερσεύην, Μαριλάνδην καὶ μέχρι τῆς Βιργινίας. Εὐρίσκονται ἐπίσης σιδηρουργεῖα ἐν τῷ κέντρῳ, πρὸς δυσμὰς εἰς ἄγ. Φραγκίσκον. Εὐρίσκονται ἐπίσης πολυάριθμα εἰς τὰς μετὰξὺ Ὀχίου καὶ Μισσισιππῆ τρεῖς πολιτείας, τὴν Ἰνδιάνην, Ἰλλινόην, καὶ Σικάγο, μέχρι τοῦ ἄγ. Λουδοβίκου. Τὰ ἐργοστάσια αὐτῶν προμηθεύουσι μηχανὰς, εἰδίως ἀγροτικὰς καὶ ἐργαλεῖα. Μεταξὺ τῶν μηχανῶν αὐτῶν ἰδιαιτέρως μνείας χρῆζουν αἱ ῥα π τ ι κ α ἰ μ η χ α ν α ἰ αἱ ὁποῖαι εἶναι κοινοτάτης χρήσεως εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας καὶ εἰσῆχθησαν πρὸ καιροῦ εἰς Δ. Εὐρώπην καὶ εἰς Ἑλλάδα.

Αἱ χ η μ ι κ α ἰ δὲ βιομηχανίαι ἀνήκουσιν εἰς τὰ βορειοανατολικά μέρη· ἡ μὲν Σαλέμη καὶ Νιουβεδφόρῃ τῆς Μασσαχουσέτης ἐπιδίδονται εἰς τὴν ἀλλείαν τῆς Φαλαίνης καὶ κατασκευάζουν ἔλαιον, ἀλειμματοκηρία, σάπωνα, ὡς καὶ ἡ Φιλαδέλφεια κτλ., ἡ Νέα Ὑόρκη καὶ Μισσουρή κατασκευάζουν σάπωνα καὶ ἀλειμματοκηρία.

314. **Αἱ θρεπτικαὶ βιομηχανίαι.** Ἐνεκα τῆς μεγάλης καὶ εὐδαιμονούσης γεωργίας τῶν αἰ Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἔχουσιν καὶ ἀνθρώποι βιομηχανίας τῆς τροφῆς. Κατὰ πρῶτον λόγον ἔρχεται ἡ ἀ λ ε υ ρ ο π ο ἰ ῖ α, ἐξασκουμένη εἰς τὰς πολιτείας τὰς παραγούσας περισότερα σιτηρὰ, εἰς Νέαν Ὑόρκην, Ὀχίον, Πενσυλβανίαν, Ἰλλινόα, Ἰνδιάνην, Βιργινίαν, Μαριλάνδην, Μισσουρήν, Κεντούκην, Νέαν Γερσεύην κτλ. Ἐπειτα ἡ π ρ ο π α ρ α σ κ ε υ ῆ τ ὶ ν κ ρ ε ᾶ τ ὶ ν, ξηρῶν, ἀλατισμένων ἢ καπνιστῶν, ἐξασκουμένη

ιδίως εἰς τὰς κεντρικὰς χώρας τὰς ἐχούσας μεγάλην κτηνοτροφίαν, πρὸ πάντων εἰς Σικάγον, Κινκινάτην καὶ Νέαν Ὑόρκην. Ἡ τυροκομία, εἰς ἣν προέχουσιν ἡ Νέα Ὑόρκη, καὶ ἡ Ὀχία. Κατὰ τρίτον λόγον ἔρχεται ἡ κατασκευὴ τῶν πνευματῶδων ποτῶν, βιομηχανία εἰδικὴ τῶν γεωργικῶν πολιτειῶν πρὸς τὸ ΒΑ. καὶ ἐν τῷ κέντρῳ, τὰ ποτὰ ταῦτα εἶναι τὸ λεγόμενον whisky καὶ ὁ ζῦθος. Ἡ ζάχαρις τέλος κατασκευάζεται εἰς Λουϊζιάνην καὶ εἰς τὰς Ν. Πολιτείας μὲ τὸ ζακχαροκάλαμον, εἰς τὰς κεντρικὰς δὲ καὶ ΒΑ. ἐξάγεται ἀπὸ τὸ κοκκινογούλιον καὶ τὸν σφένδαμνον. Καθαρίζεται δὲ εἰς τὰ ΒΑ. ἰδίως εἰς Νέαν Ὑόρκην, κέντρον τῆς εἰσαγωγῆς τῶν νοτίων. Καί τοι δὲ ἡ παραγωγὴ τῆς Λουϊζιάνης ἡλαττώθη πολὺ ἀπὸ τοῦ πολέμου, τὸ ζακχαροκάλαμον παρέχει τὰ $\frac{19}{20}$ τῆς ἐν ταῖς Ἠνωμέναις Πολιτείαις καταναλισκόμενης ζακχαρώς.

315. Αἱ ὕφαντικαὶ βιομηχανίαι. Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι ἔχουν, οὕτως εἰπεῖν, εἰς χεῖρας τῶν τὸν βάμβακα. Τὴν πρώτην ταύτην ὕλην, ἣν ἀφθόνως τοῖς χορηγεῖ ἡ γεωργία τῶν νοτίων, ἡ βιομηχανία τῶν ΒΑ. Πολιτειῶν κατεργάζεται. Ὡς πρὸς τὴν ὕφαντικὴν τοῦ βάμβακος τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Μασσαχουσέτη μὲ τὰς σπουδαίας βιομηχανικὰς πόλεις αὐτῆς Λόβελ, Λάουρανε, Σάλεμ, Βόρσεστερ, ἔχουσαι ὑπὲρ τὰ δύο ἑκατομμύρια κλωστήρας. Τὴν δευτέραν θέσιν κατέχει ἡ Νέα Χαμπσίρη, Ρουϊσλάνδη, Πενσυλβανία, Νέα Ὑόρκη, Κονεκτικούδη, Νέα Γερσεύ. Τὴν τρίτην θέσιν κατέχει ἡ Βαλτεμόρη τῆς Μαρυλάνδης, δίχροροι πόλεις τῆς Μαΐνης καὶ Βιργινίας κτλ. Εἰς τὰς νοτίους ἡ Γεωργία μόνη ἔχει σπουδαίαν βαμβακουργίαν καὶ ὕφαντικὴν. Τῷ 1860 ἡρίθμουν περίπου 5,700,000 ἀτράκτους εἰς τὰς πολιτείας τῆς Ὁμοσπονδίας. Ὁ ἀριθμὸς δὲ οὗτος ἡῤῥησεν ἔκτοτε.

Ἡ ἐριουργία ὅμως ἔχει ἥπτονα σπουδαιότητα. Διότι αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι, μ' ὅλην τὴν αὔξησιν τῶν κτηνῶν καὶ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς βελτιώσεως τῶν ἐρίων των, εἰσα-

γουνσιν ακόμη ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸν μέρος τῆς πρώτης ταύτης ὕλης. Ἐν τούτοις ἡ βιομηχανία αὕτη, διεγειρομένη ἀπὸ τὴν ἔλλειψιν τοῦ βόμβικος, ἔκαμε πρὸ δέκα ἐτῶν, θαυμασίας προόδους. Καὶ πάλιν ἡ Μασσαχουσέτη κατέχει τὴν πρώτην θέσιν μετὰ τὴν Πενσυλβανίαν εἰς τὴν ἐριουργίαν. Αἱ πλεῖσται δέ τῶν πόλεων, ὅσαι ὑφαίνουσι τὸ ἔριον, κατασκευάζουν τάπητας, ὧν οἱ Ἀμερικανοὶ ὡς καὶ οἱ Ἀγγλοὶ, ποιοῦνται μεγάλην κατανάλωσιν.

Ἡ τῶν μεταξωτῶν κατασκευὴ εἶναι ὅλως δευτερεύουσα εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας. Αἱ βιομηχανικαὶ μεγαλουπόλεις Λόβελ, Φιλαδέλφεια κτλ. κατεργάζονται ποσότητά τινα κοινῶν μεταξωτῶν ὑφασμάτων.

316. **Ἄλλαι βιομηχανίαι.** Μεταξὺ τῶν βιομηχανιῶν τῆς ἐνδυμασίας πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν τὴν κατασκευὴν ἐτοιμῶν ἐνδυμασιῶν *confection*, ἥτις ἀπασχολεῖ σημαντικὸν ἀριθμὸν ἐργατῶν καὶ ἐργατριῶν εἰς ὅλας τὰς μεγαλουπόλεις τῶν βορειοανατολικῶν καὶ κεντρικῶν πολιτειῶν, ἐργαζομένων με 150 χιλιάδας ῥαπτικῶν μηχανῶν 2.) τὴν ὑποδήμα. τοποίαν, ἥτις ἐξασκεῖται ἰδιαζόντως εἰς Μασσαχουσέτην, Νέαν Ὑόρκην, Πενσυλβανίαν, ὡς καὶ εἰς Νεβάρκην (Νέαν Γερσέυν) ὅπου κατασκευάζουν κυρίως ὑποδήματα ἀπὸ κασσίτου, εἰς Ῥιτςμόνδην, εἰς ἅγ. Λουδοβίκον, 3.) τὴν πιλοποιίαν ἐκτελουμένην εἰς Φραγκλίνον καὶ εἰς πλῆθος ἄλλων μεγαυπόλεων.

Ἡ οἰκοδομικὴ, γενικωτάτη βιομηχανία εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας ὅπου κατασκευάζουν οἰκίας διὰ τὴν ἐξαγωγὴν πρὸς χρῆσιν τῶν μεταλλευτικῶν, αἵτινες εἶναι φορηταί. Ἡ ἐπιπλοποιία, ἡ ἀγγειοπλαστικὴ, ἡ ὑελουργία εἰσὶ βιομηχανίαι ἀνεπτυγμέναι.

Ἡ ναυπηγία ἔχει μεγίστην σπουδαιότητα εἰς τὰς βιομηχανικὰς καὶ ναυτικὰς χώρας τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ὅποιαι ἡ Πορτλάνδη, Πορτμουθ, Καρλούπολις (Βοστώνης), τῆς Μασσαχουσέτης, εἰς Βρουκλίν τῆς Νέας Ὑόρκης, εἰς Φιλαδέλφειαν, εἰς Βαλτιμόρην. Ἐπίσης σπουδαιότητα ἔχει

καὶ ἐπὶ τῶν λιμνῶν καὶ τῶν μεγάλων ποταμῶν, ἤρχισε δὲ νὰ λαμβάνῃ τοιχύτην σπουδαιότητα καὶ ἐπὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ, εἰς τὸν ἄγ. Φραγκῖσκον κτλ. παραλίους λιμένας. Ὁ ἀριθ. καὶ ἡ χωρητικότης τῶν πλοίων αὖξαι ταχύτατα ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέρας εἰς ἡμέραν.

Ἡ χαρτοποιία εἶναι καὶ αὕτη ἀνεπτυγμένη· ἡ Ἀμερικὴ κέκτηται 800 χαρτοποιεῖα κατασκευάζοντα 200 χιλ. τόνων χάρτου· τὰ κυριώτερα χαρτοποιεῖα ὑπάρχουν εἰς τὰς ΒΑ, πολιτείας. Παντοῦ τυποῦνται καὶ δημοσιεύονται βιβλία καὶ ἐφημερίδες, ἀλλ' οὐδαμοῦ τῆς Ἀμερικῆς τόσα ὅσα εἰς τὰς πολιτείας τῆς Νέας Ὑόρκης, τῆς Πενσυλβανίας (Φιλαδέλφεια), τῆς Μασσαχουσέτης (Βοστώνη), Ἰλλινόης (Σικάγο), τῆς Ὀχίας (Κινκινάτν). Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐφημερίδων καὶ τῶν περιοδικῶν ὅσα δημοσιεύονται ἐκεῖ φθάνει εἰς ποσότητας ἀγνώστους ἐν Εὐρώπῃ, Ἀνέρχεται εἰς ἐπέκεινα τῶν 4 χιλ., ἡ δὲ κυκλοφορία ἐτησίως ἐκτιμᾶται εἰς 950 ἑκατομμύρια ἀντιτύπων.

Σύνολον τῆς βιομηχανίας Διὰ νὰ κατανοήσῃ τις τὴν γιγαντιαίαν πρὸδον τῆς ἀμερικανικῆς βιομηχανίας ἀρκεῖ νὰ ρίψῃ βλέμμα ἐπὶ τῶν ἐπομένων στατιστικῶν πληροφοριῶν. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐργοστασίων ἐν ἔτει 1850 ἀνῆρχετο εἰς 123,025, ἐν ἔτει 1860 εἰς 140,433 καὶ ἐν ἔτει 1870 εἰς 252,148. Οἱ ἐργάται τῶν ἐργοστασίων ἐν ἔτει 1850 συνεποσοῦντο εἰς 957,059, ἐν ἔτει 1860 εἰς 1,311,246, καὶ ἐν ἔτει 1870 εἰς 2,053,996. Τὰ ἐν ἐνεργείᾳ κεφάλαια τῶν ἐργοστασίων τῆς Ἀμερικῆς ἦσαν τῷ μὲν 1850, 533,245,351, τῷ δὲ 1860 1,096,855,717 καὶ τῷ 1870 5,118,208,769 δολλαρίων. Ἡ κατὰ τὸ ἔτος 1850 ὑπὸ τῶν Ἀμερικανικῶν ἐργοστασίων κατεργασθεῖσα ὕλη εἶχεν ἀξίαν 555,123,822 δολλαρίων, ἡ κατὰ τὸ ἔτος 1860 ἐτιμᾶτο 1,031,605,092 καὶ ἡ κατὰ τὸ ἔτος 1870 2,488,427,242 δολλαρίων. Τέλος τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα, ἅπερ τὰ τεράστια ἐργοστάσια τῆς Ἀμερικῆς παρήγαγον, ἀνῆλθον τὸ μὲν 1850 εἰς 1,019,106,616 δολ. τὸ δὲ 1860 εἰς

1,855,861,676 δολ. τὸ δὲ 1870 εἰς 4,232,325,442 δολ-
λαρίων. Τὰ βιομηχανικὰ προϊόντα τῶν τριῶν πολιτειῶν Νέας
Υόρκης, Πενσυλβανίας, καὶ Μασσαχουσέτης δίδουσι τοὺς
ἀκολούθους ἀριθμούς. Ἡ Νέα Υόρκη ἐν ἔτει 1850 παρήγαγε
βιομηχανικὰ προϊόντα ἀξίας 237,500,000 δολλάρ. ἐν ἔτει
1860 προϊόντα ἀξίας 378,750,000 δολλαρίων καὶ ἐν ἔτει
1870 προϊόντα ἀξίας 785 ἑκατ. δολλαρίων. Ἡ Μασσαχου-
σέτη παρήγαγε βιομηχανικὰ προϊόντα τῷ 1850 ἀξίας 157,
750,000 δολ. τῷ 1860 ἀξίας 255,500,000 δολ. καὶ τῷ
1870 προϊόντα ἀξίας 554 ἑκατ. δολλαρίων. Ἡ δὲ Πενσυλ-
βανία παρήγαγε προϊόντα βιομηχανικὰ ἀξίας 155 ἑκατομ.
δολλαρίων τῷ 1850, 290 ἑκατ. δολ. ἀξίας τῷ 1860 καὶ
712 ἑκατ. δολλαρίων ἀξίας τῷ 1870.

ΤΑ ΜΕΣΑ ΤΗΣ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΣ.

317. **Οἱ ποταμοὶ καὶ αἱ διώρυγες.** Ἡ τεραστία
αὐξήσις τῆς Ἀμερικανικῆς βιομηχανίας ὀφείλεται κατὰ μέγα
μέρος εἰς τὸ θαυμάσιον σύνολον τῶν φυσικῶν αὐτῆς μέσων
τῆς συγκοινωνίας εἰς τοὺς πολυαριθμούς ποταμούς της ὅλους
τρεδὸν πλευστούς.

Ὅλον τὸ δυτικὸν μέρος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν εἶναι
πτωχὸν εἰς μέσα ποταμίου συγκοινωνίας. Ἀλλὰ εἰς τὸ κεν-
τρικόν, ὁ ΜΙΣΣΙΣΙΠΠΗΣ καὶ τὰ παραποτάμια αὐτοῦ διαβρέ-
χοντα λεκάνην ὑπὲρ τὰ 3 ἑκατ. τετρ. χιλιομέτρων, συνι-
στῶσιν ἐν τῶν ἐκτενεστέρων καὶ ὠραιωτέρων συμπλεγμάτων
πλευσίμων ὁδῶν ἀφ' ὧν ἐν τῷ κόσμῳ ὑπάρχουν. Ἀπὸ τὰς
ἐκβολὰς τοῦ Μισσισιππῆ μέχρι τοῦ ἀγ. Ἀντωνίου ἐκ Ν. πρὸς
Β. καὶ ἀπὸ τοῦ Τροπικοῦ σχεδὸν κόλπου τοῦ Μεξικοῦ μέχρι
τῶν ψυχρῶν κλιμάτων τῶν μεγάλων λιμνῶν, ἐκτείνεται
πλευστή γραμμὴ, εὐθεῖα σχεδόν, ἐπέκεινα τῶν 3,500 χμ.
διὰ δὲ τοῦ βραχίονος τοῦ Μισσουρή καὶ τῶν παραποταμίων
αὐτοῦ, τοῦ Ἀρκάνση, τοῦ Ἐρυθροῦ ποταμοῦ, παρκατείνεται εἰς
ἐπέκεινα τῶν 1,500 χμ. πρὸς δυσμὰς μέχρι τῶν προπόδων

τῶν Βραχωδῶν ὀρέων ἐν τῇ χώρῃ ἔνθα ἡ ποταμοπλοία καὶ ναυτιλία εἶναι μὴδὲν ἔνεκεν ἐλλείψεως πληθυσμοῦ. Διὰ τοῦ Ἑρχίονος δὲ τοῦ Ἰλινόη, Βισκοντίνου καὶ ἰδίως τοῦ Ὁχίου, εἰσχωρεῖ πέρην πρὸς Α. ὑπὲρ τὰ χίλια χιλιόμετρα μέχρι τῶν μεγάλων λιμνῶν καὶ εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Ἀλληγανείων ὀρέων, διὰ μέσου χωρῶν πολυκνηρώπων καὶ πλουσίων.

Τὸ Β. μέρος, τὸ παρὰ τὰς μεγάλας λίμνας, διανέμεται μετὰ τοῦ Καναδᾶ τὴν ἐπὶ αὐτῶν ναυτιλίαν, τὴν μεγαλύτερην ἀφ' ὅσας ἐν τῷ κόσμῳ ὑφίστανται ἐντὸς γλυκέων ὑδάτων.

Παγοδρομία. Ὅταν δὲ πηγνυνται οἱ ποταμοὶ, τίθεται εἰς ἐνέργειαν ἕτερον πρωτότυπον εἶδος συγκοινωνίας, ἥτοι ἔλκυθρα φέροντα μέγα ἰστίον, κινούμενα ταχύτατα ἐπὶ τοῦ πάγου διὰ τοῦ ἀνέμου. Στόλος τοιούτων ἰστιοφόρων ἐλκύνθρων ὑπάρχει εἰς Νέακ Ὑόρκην, ἰδίως ἐπὶ τοῦ Οὐδσωνος, ὅπου τὸ ψῦχος ὀρμὴ καὶ διαρκές. Ἐνίοτε μάλιστα συναγωνίζονται ταῦτα εἰς τὴν ταχύτητα μὲ τοὺς σιδηροδρόμους καὶ συμβαίνει ὅταν ὁ ἀνεμος ᾗναι σφοδρὸς, νὰ ὑπερβαίνωσιν αὐτοὺς κατὰ τὴν ταχύτητα.

ΔΙΩΡΥΓΕΣ. Μεταξὺ τῆς λεκάνης τοῦ Μισσισιππὶ καὶ τῆς τῶν μεγάλων λιμνῶν ὑπάρχουν πολλαὶ διώρυγες, εὐκόλως κατασκευασθεῖσαι ἕνεκα τοῦ ἐπιπέδου τοῦ χωρίζοντος αὐτὰς μέρους. Διὰ δὲ τῶν Ἀλληγανείων ὀρέων ἡ ἐργασία ἦτο δυσκολωτέρη καὶ μίχ διώρυξ ἀπερχώτος ἀκόμη, ἐνώσει τὴν λεκάνην τοῦ Μισσισιππὶ μὲ τὴν τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Πολυαριθμότερα ὅμως εἶναι αἱ διώρυγες αἵτινες συνδέουσι τὰς μεγάλας λίμνας μὲ τὴν λεκάνην τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἀνωρυχθεῖσαι χάρις εἰς τὰς χθαμαλότητας τῶν Ἀπαλαχείων κατὰ τὸ ὄρειον μέρος. ἡ διώρυξ Ἐριέ, ἡ ἀρχαιοτέρα τῶν διωρύγων τῆς Ἀμερικῆς, κατασκευασθεῖσα ἀπὸ τοῦ 1817 μέχρι 1825, ἐνώνει, ἐπὶ ἐκτάσεως 585 χμ., τὸν Οὐδσωνα (εἰς Ἐριέ) μὲ τὴν λίμνην Ἐριέ καὶ διὰ τῆς διακλαδώσεως τῆς διώρυγος Ὀσβέγκας, μὲ τὴν Ὀντάριον λίμνην, καὶ δυναμένην

νά φέρη τὰ μεγαλείτερα πλοῖα (περίπου 23 μέτρων πλάτους καὶ 2 ἑκάτους). Ἡ διώρυξ αὕτη μετὰ τῆς Σαμπλαϊνίας, συνδέουσαι τὴν νέαν Ὑόρκην μετὰ τὴν μεγάλην γραμμὴν τῆς ναυτιλίας τῶν λιμένων καὶ τοῦ ἀγ. Λαυρεντίου, συνετέλεσαν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο ἔργον, εἰς τὸ ἐμπορικὸν μεγαλεῖον τῆς Νέας Ὑόρκης. Διάφορα τέλος διώρυγες ἐνώνουσι τοὺς ποταμοὺς τῆς λεκάνης τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἰς τὸ πολυανθρωπότερον καὶ βιομηχανικότερον μέρος.

Εἶναι ἀνυπολόγιστος ἡ ὠφέλεια τοῦ ἐμπορίου ἐκ τῶν διωρύγων τούτων, διὰ τῶν ὁποίων τελεῖται θαυμασία κίνησις μεταφορᾶς ἰδίως προϊόντων τῶν δασῶν καὶ τῆς γεωργίας. Ἑπτακισχίλια πλοῖα, χωρητικότητος κατὰ μέσον ὅρον 150 τόνων ἕκαστον, μεταφέρουσιν ἐτησίως 6 ἑκατ. τόνους ἐμπορευμάτων ἀξίας 1200 ἑκατ. φράγκων.

318. Οἱ σιδηροδρόμοι. Αἱ Ἠνωμ. Πολιτεῖαι ἀπὸ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ 18 αἰῶνος, ἤρξαντο τῆς κατασκευῆς δικτύου ὁδῶν, αἵτινες σήμερον ἐκτείνονται ἐφ' ἀπάσης σχεδὸν τῆς ἀπερχάντου ταύτης χώρας, πλὴν τῶν δυτικῶν μεγάλων πεδικῶν. Ἐνωρὶς δὲ ἐπεχείρησαν ἐπίσης καὶ τὴν κατασκευὴν σιδηροδρόμων. Ἡ πρώτη γραμμὴ ἐτέθη εἰς ἐνέργειαν τῷ 1828, μέχρι τοῦ 1835, ἦτοι εἰς διάστημα ἐπταῶν ἔτων εἶχον 3500 χμ. σιδηροδρόμους. Ἐκτοτε ἐξέτειναν τὸ σύμπλεγμα αὐτῶν ἐφ' ἀπάσης τῆς ἐκτάσεως τῆς ἀπερχάντου χώρας των, ἀπὸ Μιλφόρδης καὶ Καναδᾶ πρὸς Β. μέχρι τῆς Ἀλσενοατίας ἐν τῇ Φλωρίδι καὶ τῆς Κολομβίας ἐν Τεξᾶς πρὸς Ν., καὶ ἀπὸ τῶν ἀκτῶν τοῦ Ἀτλαντικοῦ πρὸς Α. μέχρι τῶν τοῦ Εἰρηνικοῦ πρὸς Δ. Ἡ ἑκτασις τῶν σιδηροδρόμων σήμερον ὑπερβαίνει τὰς ἐξ ὁμ. ἡκοντα χιλιάδας χμ., ἐξ ὧν τὰ περισσότερα ἔχουν αἱ ΒΑ. Ἡ χώρα Πενσυλβανία Νέα Ὑόρκη, Ὅχια, Ἰλλινόη καὶ Μασαχουσέτη.

Εἶναι ἀδύνατον νὰ φαντασθῇ τις ἐν Ἑλλάδι, διότι οὔτε ἡ Εὐρώπη παρέχει τοιαῦτα παραδείγματα, εἰς ὁποῖαν τόλμην προβαίνει τὸ Ἀμερικανικὸν εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις καὶ τὰς κερδοσκοπίας πνεῦμα, ὅπως συχνὰ πραχλεῖ φοβερὰς καταστρα-

φάς. Ἐκεῖ ὅπου ἡ κερδοσκοπία ἀσκεῖται ὑπερτολμώτατα εἶναι οἱ σιδηρόδρομοι καὶ τινες περὶ τούτων πληροφορίαι εἶναι περίεργοι.

Ὁ πρῶτος σιδηρόδρομος ἐν Ἀμερικῇ ἐγένετο κατὰ τὸ 1827 ἐκ 5 περίπου χιλιομέτρων. Τῷ 1870 εἶχον αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι ἐν ἐνεργείᾳ 78 χιλ. χιλιομ. καὶ 44,135 κατασκευαζόμενα. Ποία πρέπει νὰ ᾖ σήμερον ἡ ἔκτασις τῶν σιδηροδρόμων ἐν Ἀμερικῇ ἐννοεῖ τις ἐκ τούτου, ὅτι κατὰ τὸ ἔτος 1869 μόνον κατασκευάσθησαν 10,584 χμ. Τίς θὰ πιστεύσῃ ὅτι 300 σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ κατὰ τὸ 1870 ἤρξαντο κατασκευαζόμεναι μεταξὺ Μαὶν καὶ τῆς Καλιφορνίας, αἵτινες, ὅταν ἀποπερτωθῶσι θὰ ἔχωσιν ἑκτασιν 24,135 χμ.; Ἄν ὑποθέσῃ τις ὡς ἔξοδα κατασκευῆς καὶ ἐγκαταστάσεως αὐτῶν 150,000 φρ. κατὰ χμ. ἔχει ὀλικὴν δαπάνην 3,620,250,000 φράγκων! Ὅλον τοῦτο τὸ ποσὸν δι' αὐτοὺς μόνον τοὺς σιδηροδρόμους κυκλοφορεῖ εἰς μετοχὰς καὶ ὁμολογίας ἐν Ἀμερικῇ καὶ Εὐρώπῃ. Ἀς φαντασθῇ τις ὁπόσον κολοσσαῖον εἶναι τὸ ποσὸν τῶν τίτλων ὄλων τῶν σιδηροδρόμων τῆς Ἀμερικῆς εἰς οὗς δὲν συμπεριελάβομεν τὰς πλαγίας γραμμάς καὶ τοὺς τῶν σταθμῶν. Ἐν τούτοις αἱ γραμμαὶ αὗται εἶναι 25 τοῖς 100 ἐπὶ τῆς ὅλης ἐκτάσεως τῶν κυρίων γραμμῶν. Ἡ καταπληκτικὴ αὕτη μαγία εἰς κατασκευὴν σιδηροδρόμων ἐνισχύθη ὑπὸ πάντων, ἀφ' ὅτου ἐπεκρίτησεν ἡ ἀρχὴ ἐν Ἀμερικῇ ὅτι δὲν πρέπει νὰ ἐκπολιτίζωσι καὶ συνοικίζωσι χώραν τινα πρὶν κατασκευάσωσι ἐν αὐτῇ σιδηροδρόμους, ἀλλὰ νὰ κατασκευάζωσι πρῶτον αὐτοὺς καὶ οἱ συνοικισμοὶ τάχιστα θὰ γείνωσιν ἀφ' ἐαυτῶν περὶ αὐτοὺς. Ἄλλ' ἡ συνδρομὴ ἦν πρὸς τὰ ἔργα ταῦτα ἐχορήγησαν τὰ κράτη καὶ αἱ καταχρήσεις ὥς πολλοὶ μετῆλθαν κατὰ τῆς ἐθνικῆς περιουσίας θέλουσι φανῇ μῦθος. Κατὰ τὰς ἐπισήμους πληροφορίας αἱ εἰς γαίας γενόμεναι παραχωρήσεις εἰς τέσσαρας μόνον ἐταιρίας τοῦ σιδηροδρόμου τοῦ Εἰρηνικοῦ ἀνέρχονται εἰς 720 ἑκατομ. στρέμματα. Ὅπως ἐκτιμήσῃ τις τὴν ἔκτασιν αὐτὴν,] ὥς λέβη ὑπ' ὅψιν ὅτι ἡ ὀλικὴ ἑκτασις τῆς

Γαλλίας ἀνέρχεται εἰς 528,576,720 στρέμματα! Μὲ τοιαύτας ιδέας καὶ τοιαῦτα μέσα μεγάλα θεβάζως θὰ συντελεσθῶσιν ἔργα.

Καθὼς εἰς ὅλα τὰ καθιδρύματα, τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν οὕτω εἰς τὰ ἀτμόπλοια καὶ εἰς τοὺς σιδηροδρόμους των βασιλεύει ἀπόλυτος ἰσότης, δηλαδή δὲν ὑπάρχει διέκρισις θέσεων εἰς τὰς διὰ τοὺς ἐπιβάτας ἀμαξοστοιχίας. Τὰ φορεῖα (wagons) αὐτῶν, ἔχοντα μῆκος εἴκοσι περίπου μέτρων καὶ τεσσάρων πλάτος, ἔχουν τὰ καθίσματα ὡς τὰ τῶν λεωφορείων ἀντιμέτωπα. Οἱ ἐνδιέμεσοι διόδρομοι εἰσὶν ἐνωμένοι πρὸς ἀλλήλους δι' εἰδους ἐξωστῶν ὥστε δύναται τις εὐκόλως νὰ μεταβιῇ ἀπὸ τὸ ἐν εἰς ἄλλο ἄκρον τῆς τρεχούσης ἀμαξοστοιχίας.

Καθ' ὅλον τὸ δίκστημα τοῦ ταξιδίου, ὑπηρετεῖται διατρέχουσι τὰ ἐσωτερικὰ τῶν φορεῶν προσφέροντες τοῖς βουλομένοις τῶν ἐπιβατῶν ἐφημερίδας ἢ εἰδοποιήσεις ἢ καὶ ἀνάψυκτικὰ ποτά. Διὰ τὰς εὐκολίας ταύτας ἐπαινεῖται ὑπὸ τῶν οἰκονομολόγων τὸ ἀπέραντον δίκτυον τῶν σιδηροδρόμων τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, σιδηροδρόμων οὔτινες τιθέμενοι ὁ εἰς κατόπιν τοῦ ἄλλου ἤθελον περιβάλλει ὁλόκληρον τὴν σφαίρην μὲ ζώνην 40 ἑκατ. μέτρων.

Ὅλαί αἱ μεγαλοπόλεις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν συγκοινωνοῦσι πρὸς ἀλλήλας διὰ σιδηροδρόμων. Αἱ πόλεις δὲ ὑπόθεν διακλαδίζονται εἰς διαφόρους διευθύνσεις· οἱ περισσότεροι σιδηροδρόμοι, εἶναι 1.) ἐπὶ τῶν παραλίων ἢ Βαστώνη, Νέκ' Ὑόρκη, Φιλαδέλφεια, Βαλτιμόρη καὶ νοτιώτερον ἢ Βιλμινγκτόν, Καρλεστώνη καὶ Νέκ' Ὀρλεάνη. 2.) Εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς χώρας ἢ Ἀλβάνη, Χαρρίσβούργη, (Πενσυλβανία), ἢ Κολόμβια, Μινκιννάτη καὶ Ταλέδα (Ὀχιο), Ἰνδιανούπολις, Λογανπόρτη (Ιλλινόη), Σικάγο, Βλούμινγκτων, Ἀλτόνα, ἄγ. Λουδοβίκον (Μισσουρι), Λουδοβικούπολις, Νασχβίλλη, Νέμφη (Τεννессή), Κολομβία (Ν. Καρολίνα) καὶ Ρισμόνδη (Βιργινία).

319. Ὁ σιδηρόδρομος τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ.

Μεταξὺ τῶν θαυμασίων ἔργων ἃ κατ' ὥρῳ τεν ἡ νεωτέρα μεγαλοφυΐα καὶ ἐπιστήμη, οὐδὲν δύναται νὰ παραβληθῇ ὡς πρὸς τὴν σπουδαιότητα τῶν ἀποτελεσμάτων του καὶ ὡς πρὸς τὰς ὑπερνικηθείσας δυσκολίας, μὲ τὸν μεγαλοπρεπῆ σιδηρόδρομον τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ, ὅστις διέρχεται ὅλην τὴν Ἀμερικανικὴν ἡπειρον κατὰ τὸ μεγαλύτερον αὐτῆς πλάτος καὶ θέτει εἰς συγκοινωνίαν τὰ παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ μὲ τὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ. Τοῦ μεγάλου τούτου ἔργου τοῦ ἡμετέρου αἰῶνος ὀφείλομεν νὰ ποιήσωμεν λεπτομερεστέραν περιγραφὴν.

Ὁ μέγιστος οὗτος σιδηρόδρομος ἔχει μῆκος πλεόν τῶν 4,600 χμ., ἀρχόμενος ἀπὸ Νέας Ὑόρκης μέχρι τοῦ ἀγ. Φραγκίσκου, ἥτοι ἀπόστασιν ἴσην τῆς ἀπὸ Παρισίων μέχρι Μόσχας. Τὴν 1 Ἰουλίου 1862 ἐγένετο ἡ παραχώρησις τῆς γιγαντικῆς ταύτης ἐπιχειρήσεως, τὴν ὁποίαν διένειμον μεταξὺ τῶν δύο μεγάλαι ἐταιρίαι, ἡ Union pacific καὶ ἡ Central Pacific, λαβοῦσαι ἐπιχορήγησιν 265 ἑκατ. φράγκων. Ἡ κατασκευὴ αὐτοῦ ἤρχισε τέσσαρα ἔτη μετὰ τὴν παραχώρησιν, ἐτέθη δὲ ὅλη ἡ γραμμὴ εἰς ἐνέργειαν τὴν 10 Μαΐου 1869. Ἦρκεσιν δηλαδή μόνον τέσσαρα ἔτη ὅπως τελειώσωσι τὸ κολοσσαῖον τοῦτο ἔργον, ὁ μεγαλύτερος σιδηρόδρομος ὅλου τοῦ κόσμου.

Τὸ ἀπὸ Νέας Ὑόρκης μέχρι ἀγ. Φραγκίσκου διάστημα 5,000 χμ. διανύει ὁ σιδηρόδρομος οὗτος εἰς ἑπτὰ ἡμερόνυχτα. Καθ' ὅλον τοῦτο τὸ διάστημα ἐκτὸς μερῶν τινῶν καλλιεργημένων, διέρχεται τις ἀπερᾶντους ἐρήμους, ὥστε π. χ. μεταξὺ τῆς Ὁμάχας καὶ Καλλιφορνίας, εἰς διάστημα 700 λευγῶν μόνις τρεῖς σπουδαῖες πόλεις ἀπαντᾷ, ὀφειλούσας τὴν ὑπαρξίν των εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ σιδηροδρόμου. Καὶ ὅτε μὲν ἐπὶ ὀλοκλήρους ἡμέρας διέρχεται διὰ λευμῶνων ἢ χιώνεται ἐντὸς ἀπερᾶντων καὶ παρθένων ὄρεων, ὅτε δὲ ἀναβαίνει ἐπὶ τῶν χιόνων τῶν Βραχωδῶν ὄρεων εἰς ὕψος 2300 μέτρων, καὶ ἐπὶ τῶν χιονοσκεπῶν τῆς Σιερράς Νεβάδας εἰς ὕψος 2,148

μέτρων. Ἐκείθεν ἀρχίει ἡ κατάβασις εἰς τὰς ὠρχίας κοιλάδας τοῦ Σακραμέντου.

Εἰς τὰ ὄρη ταῦτα αἱ ἀμαξοστοιχίαι εὗρισκον σπουδαῖον ἐμπόριον τὴν χιόνα φρέττουσαν διὰ μεγάλων ὄγκων ὅλας τὰς διεξόδους. Ἀλλὰ τὸ ἐμπόδιον τοῦτο ὑπερενικήθη δι' εὐφυοῦς μηχανισμοῦ τιθεμένου ἔμπροσθεν τῆς ἀτμαμάξης καὶ κόπτοντος τὴν χιόνα. Ὁ παρόδοξος οὗτος χιονοτόμος (*tranche neige*) ἔχει βάθος 40000 χιλιογρᾶμμων, φορτωνόμενος εἰς ἰδιαιτέρην ἀτμαμάξαν. Ὅταν δὲ ἡ χιών ὑψοῦται εἰς 2 ἢ 3 μέτρα θέτουμε πλείονας ἀτμαμάξας ἢ ἐλαττώνουσι τὰ φορεῖα εἰς δυσχερεῖς περιστάσεις, ἀπέναντι τῶν ὁποίων ἐνίοτε ὀπισθοχωρεῖ ἡ ἀμαξοστοιχία.

Εἰς τὰ ὄρη ταῦτα θὰ ἦτον ἀνάγκη πολυαρίθμων ὑπογείων συρίγγων (*tunnels*), ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ διατρύπησις τοιούτων ἤθελε βραδύνει πολὺ τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου, ἀντεκατέστησαν αὐτὰ μὲ γεφύρας ἐν ὑπαίθρῳ ὅπως ἀμερικανικῆς τόλμης (*passerelles*), ἐπεριορίσθησαν δηλαδὴ νὰ σκάψωσι διὰ μέσου τοῦ ὄρους μεγίστους χάνδακας, τοὺς ὁποίους ἀντετίναζον εἰς τὸν ἀέρα διὰ νιτρογλυκερίνης, τὸ τρομερὸν αὐτὸ στοιχεῖον τὸ ἐκατοντάκις ἰσχυρώτερον τῆς πυρίτιδος· ἔπειτα κατεσκευάζον ἐπὶ τῶν ἀβύσσων αὐτῶν εἶδος διαφανοῦς κλωβοῦ ἀπὸ ἐν σύμπλεγμα δοκῶν, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἡ ἀμαξοστοιχία τρέχει μεταίωρος μεταξὺ γῆς καὶ οὐρανοῦ. Ποτὲ ἐν Εὐρώπῃ δὲν ἤθελον ἀποφασίσαι οἱ ἐπιβάται νὰ ριψοκινδυνεύσωσιν εἰς παρόμοιον εἶδος διαβάσεως, ἀλλ' οἱ Ἀμερικανοὶ οὔτε ἐπρόσεξαν· τὸ πᾶν εἶναι νὰ περάσωσι ταχέως!

Ἀλλὰ δὲν εἶχον νὰ ὑπερνήκωσι μόνον τὰς χιόνας καὶ τὰς ἀβύσσους. Ἄλλο ἐμπόδιον ἦσαν οἱ ἰθαγενεῖς Ἰνδοὶ, αἵτινες μὲ μεγάλην τὴν λύπην ἐβλεπον τὸν πολιτισμὸν καταλαμβάνοντα τὰς χώρας των, παρθέλους ἕως τότε ἀπὸ πᾶσαν καταπάτησιν. Ἠννόησαν ὅτι αἱ πεδιάδες, τὰ χωρία των ἔμελλον νὰ γεμίσωσιν ἀπὸ τοὺς ἐκμεταλλευτάς, αὐτοὶ δὲ νὰ διωχθῶσι μακρὰν τῆς γενεθλίου γῆς. Διὰ τοῦτο οἱ Ἰνδοὶ ἀπ' ἀρχῆς ἐκήρυξαν τὸν πόλεμον εἰς τοὺς κατασκευα-

στάς καὶ τοὺς ἐργάτας τοῦ σιδηροδρόμου καὶ πολλάκις κατέσφαξαν αὐτοὺς, ἕως ὅτου μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας κατώρθωσαν νὰ τοὺς εἰρηνεύσωσιν ἄλλ' ὅχι ὅμως ἐντελῶς.

Ἀλλὰ προκειμένου νὰ διανύσωσιν οἱ ἐπιβάται τόσον ἀπεραντον διάστημα ἔπρεπε νὰ εὕρωσι μέσα ὅπως ἀνακουφίζωσιν αὐτοὺς ἀπὸ τὸν κάματον ἑπτὰ ἡμερονυκτίων σιδηροδρομικῆς πορείας, καθότι εἰς ὅλον τὸ διάστημα δὲν ὑπάρχει οὔτε πόλις, οὔτε ξενοδοχεῖον, παρέχοντα ἀνάπαυσιν. Οἱ Ἀμερικανοὶ κατεσκεύασαν διὰ τοῦτο ἀμάξας ἔνθα (τῇ προσθήκῃ τῆς πληρωμῆς 10 ἢ 20 φράγκων τὴν ὥραν) δύναται τις νὰ ταξειδεύῃ εἰς μεμονωμένον τι πολυτελές δωματίον (state room) ἢ ἐντὸς φορείου (palace car) περιέχοντος κλίνας, τράπεζαν, ἑδρας, ἀνάκλιντρα κτλ. καὶ πᾶν ὅτι ἀναγκαῖον εἰς τὸν ὁδοιπόρον ὅπως ὑποφέρῃ ἀνετώτερον τοὺς καμάτους τόσον μακρῶς διόδου.

Τοιοῦτος ὁ σιδηρόδρομος ὁ ἐνῶνων τὸν Εἰρηνικὸν καὶ Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, ὅστις μ' ὅλας τὰς ἀτελείας του εἶναι ἐν τῶν μαλλὸν ἀξιοσημειώτων ἔργων τοῦ αἰῶνος μας. Ἐνῶ δὲ εἰς τὴν Εὐρώπῃ οἱ σιδηρόδρομοι σπανίως φθάνουν εἰς ὕψος χιλίων μέτρων, ἰδοὺ ἐν Ἀμερικῇ γραμμὴ ἥτις ἐπὶ ἐκτάσεως διτχιλίων χμ. μένει ὑπὲρ τὰ 1200 μέτρα κατὰ μέσον ὄρον ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ὠκεανοῦ, διασχίζουσα εἰς τὴν διόδον τῆς πέντε σειρᾶς ὀρέων καὶ διερχομένη χώρας ἀγόνους καὶ ἐρήμους. Καθόσον ἀφορᾷ τὰ ὕλικά ἀποτελέσματα τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης, ταῦτα θεβαίως ἔσονται μέγιστα. Διότι ὁ ὑπερωκεάνειος οὗτος σιδηρόδρομος ὅχι μόνον χορηγεῖ εἰς τὸν ἀποικισμὸν καὶ εἰς τὸν πολιτισμὸν ἀπεράντους νέας ἐκτάσεις, ἀλλ' ἀκόμη προσεγγίζει τὴν Εὐρώπῃν εἰς τοὺς πλουσίους τόπους τῆς ἐσχάτης ἀνατολῆς. Τώρα ἀντὶ νὰ κάμψῃ τις τὴν Ἀφρικὴν ἢ τὴν Ν. Ἀμερικὴν ὅπως μεταβῇ εἰς Κίναν, ἀρκεῖ νὰ διευθυνθῇ κατ' εὐθείαν διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, διὰ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν καὶ διὰ τοῦ Εἰρηνικοῦ. Τὰ δύο ἄκρα τοῦ ἀρχαίου κόσμου ὀρέγονται οὕτω τὴν χεῖρα ἀνωθεν τοῦ νέου κόσμου.

320. Ταχυδρομική ανάπτυξις. Ἐν τῇ συμπολιτεία ὑπάρχουσιν 7,259 ταχυδρομικοὶ δρόμοι, ἀπαρτίζοντες 251,398 μίλλια, ἀποτελοῦντα ἐνικυσίως 114,984,322 μιλίων μεταφορὰν. Ἐν ἄλλαις λέξεσιν, οἱ ταχυδρομικοὶ φάκελλοι τῆς Ἀμερικῆς δικτρέχουσιν ἐνικυσίως διέκστημα 4,000 φορές μεγαλείτερον τῆς περιφερείας τῆς ὑψηλίου. Ἐκ τῶν ταχυδρομικῶν τούτων ὁδῶν, 57911, εἰσὶ διὰ σιδηροδρόμου, 18,860 δι' ἀτμοπλοίων καὶ 174,627 μίλλια δι' ἵππων. Τὴν 30 Ἰουνίου 1837, μόνον 947 μίλλια σιδηροδρόμων ὑπῆρχον εἰς ἐνέργειαν, δι' ὧν μετεκομίζοντο οἱ ταχυδρομικοὶ σάκκοι· ὅθεν ἡ αὕξησις ἐπὶ 35 ἔτη ἀναβαίνει εἰς 56,937 μίλλια.

Οἱ ἀνωτέρω ταχυδρομικοὶ δρόμοι ἀπολήγουσιν εἰς 31,863 ταχυδρομεῖα, ἅτινα κατηνάλωσαν 655,380,820 γραμματῶν, ὥστε ὑπολογίζουσιν ὅτι ἀναλογοῦσι 15 ἐπιστολαὶ κατ' ἔτος εἰς ἕκαστον κάτοικον τῆς Συμπολιτείας. Εἰς 25 τῶν κυριωτέρων πόλεων αὐτῆς, οἱ διανομεῖς παρέδωκαν εἰς τὰς κατοικίας ἀνευ δαπάνης 160,102,108 ἐπιστολάς, 36,627,368 ἡμερηΐδας καὶ ἐσύναξαν 115,117,321 ἐπιστολάς.

Πρὸς διαχείρισιν τῆς κολοσσαίας ταύτης ποσότητος ὑπάρχουσι 31,863 διευθυνταί, ὑποδιευθυνταὶ καὶ πρῆκτορες ταχυδρομείων, 5,544 ἐργολάβοι, 3754 γραμματεῖς, 1,442 διανομεῖς, 764 μεταβατικοὶ πρῆκτορες, 642 πρῆκτορες ἐπὶ σιδηροδρόμων, 146 ἐπιτηρηταί, 95 ἐπιτόπιοι πρῆκτορες, 59 ἰδιώτεροι ἀπόστολοι, ἀπαρτίζοντες ἐν σύνολον 44,655 ὑπαλλήλων, συμπεριλαμβανομένου τοῦ γενικοῦ διευθυντοῦ τῶν ταχυδρομείων ἐν Οὐάσιγκτῶν, ὅστις ἔχει ὑπ' αὐτὸν 345 ὑπαλλήλους. Ἡ ἐνικύσιος δαπάνη τῶν ταχυδρομείων ἀναβαίνει εἰς 26,658,192 τἀλλήρων, τὰ δὲ ἔσοδα εἰς 21,915,426 τἀλλήρων.

Μετὰ ξένων ἐπικρατειῶν ἀντήλλαξαν ἡ Ἀμερικὴ 24,362,500 ἐπιστολάς, ἐξ ὧν 12,774,064 ἐστάλησαν ἐξ Ἀμερικῆς καὶ 11,588,436 ἐλήρθησαν ἐν τῷ Νέῳ Κόσμῳ, τὴν κατὰ

πληκτικὴν πρόοδον, τοῦ ὁποίου εὐκόλως ἐννοεῖ ὁ ἀναγνώστης ἐκ τῶν ἄνω ἀριθμῶν.

321. Τὰ νομίσματα καὶ μέτρα. Νομισματικὴ μονὰς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν εἶναι τὸ δολλάριον dollar, ἀργυροῦν νόμισμα καὶ χρυσοῦν, ἀξίζον 5 φράγ. 33, τὸ ὁποῖον ὑποδικαίρεται εἰς 100 ἑκατοστὰ cents. Τὸ cents=053 τοῦ φράγκου.

Τὰ συνειθέστερα χρυσὰ νομίσματα εἶναι ὁ ἀετός aigle=10 dollars=53 φράγκα καὶ 30 ἑκατοστὰ, καὶ αἱ ὑποδικαίρεσεις αὐτοῦ.

Τὰ μέτρα δὲ εἶναι ὅλα σχεδὸν τὰ ἀγγλικά. Ἡ λίτρα pound, διαίρεται εἰς 16 οὔγγιας ἰσοδυναμεῖ 453 γραμμάρια.

Ὁ τόνος ἴσος μὲ 20 καντάρια (20κι, 112 λίτρας), ἡ τοι ἴσος μὲ 1015 χιλιόγραμμα.

Τὸ γαλλόνι ἀμερικανικόν, μὲ τὰς ὑποδικαίρεσεις του, ἰσοδυναμεῖ μὲ 3 λίτρας 78. Τὸ βοῦσσελ boisseau εἶναι ἴσον 36 λίτρας 34.

322. Αἱ τράπεζαι. Εἰς τὰς Ἡνωμένας πολιτείας, αἱ πηγαὶ τῆς πίστεως, ἥτοι τὰ πιστωτικὰ καταστήματα εἰσὶν πολυάριθμα καὶ ποικιλλότατα. Ἀριθμοῦνται ἐκεῖ 1800 τράπεζαι ἐκδίδουσαι ὅλαι γραμμάρια τραπεζιτικά, εἴτε τράπεζαι τοῦ Κράτους (περίπου 240) εἴτε τράπεζαι ἐθνικαί. ἐγκαθιδρυμέναι καὶ τροποποιηθεῖσαι κατὰ τὸν νόμον τοῦ 1863. Τὸ κεφάλαιόν των εἶναι περίπου 2 δισεκατομμύρια φράγκα. Ἡ κυκλοφορία τῶν γραμματίων των, ποικιλλομένη ἀπὸ ἑταῦς εἰς ἑταῦς, δὲν φθάνει τὸ 1 ¹/₂ δισεκατομμύριον,

323. Ἡ ναυτιλία. Αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι ἀνήκουσιν εἰς τὰ κράτη ὧν ἡ ναυτιλίς ἐστὶν ζωηροτάτη. Ἡ ναυτιλία των δὲ αὕτη περιλαμβάνει δύο κατηγορίας: 1.) ἡ ἐσωτερικὴ ναυτιλία ἢ ἡ ἐπὶ τῶν ποταμῶν, διωρύγων καὶ μεγάλων λιμνῶν. Ἡ τῶν λιμνῶν, ἥτις ἐν μέρει ἀνήκει εἰς τὸ ἐξωτερικόν ἐμπόριον, (διότι λαμβάνει χώραν μετὰξυ Καναδᾶ καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν), ἐπαγγαλεῖ περίπου 2,000 πλοίων

χωρητικότητας περίπου 500 χιλ. τόνων, ἡ δὲ κίνησις, κατὰ πλους καὶ ἀπόπλους, εἰς τοὺς λιμένας τῶν μεγάλων λιμνῶν τῶν ἀνηκόντων εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, ὑπερβαίνει τὰ 17 ἑκατ. τόνων.

2.) Ἡ θαλάσσιος ναυτιλία ἥτις τὸν 19 αἰῶνα ἔκαμε θαυμασίας προόδους. διότι ἐνῶ τὸ 1800 εἶχε χωρητικότητα ἐνὸς ἑκατομμυρίου τόνων ἡ ἐμπορικὴ ναυτιλία τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἀνῆλθε τῷ 1861 εἰς $5\frac{1}{2}$ ἑκατομμύρια τόνων. Τὸ ἥμισυ περίπου (ὕπερ τὰ $2\frac{1}{2}$ ἑκατ.) τῆς χωρητικότητος ταύτης χρησιμεύει εἰς τὴν ἀκτοπλοΐαν, ἥτις, ἄλλως εἰς χώρον ὁποῖα ἡ Ὀμοσπονδία ἔχει πολὺ μείζονος ἀναλογίας παρὰ εἰς τὰ κράτη τῆς Εὐρώπης, 320 χιλ. τόνων ἀπησχολοῦντο εἰς τὴν ἀλιείαν. Ἀλλ' ὁ πόλεμος ἡλάττωσε τὴν ναυτιλίαν ταύτην εἰς 3,750,000 τόνους. Ἐνῶ ὅμως ὁ ἀριθμὸς τῶν ἰστιοφόρων ἡλαττοῦτο, ἠϋξανε συγχρόνως ὁ τῶν ἀκτοπλοίων, καὶ διὰ τοῦτο ἡ δύναμις ἔμεινε περίπου ἡ αὐτὴ, ἡ δὲ ὀλικὴ κίνησις τῆς ναυτιλίας, κατὰ πλοι καὶ ἀπόπλοι, εἶναι 17 ἑκατομ. τόνων, ἐξ ὧν 12 ἑκατ. ἀνήκουν εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν καὶ 5 εἰς τὰς ξένας ναυτιλίας.

324. Οἱ λιμένες ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Οἱ κυριώτεροι λιμένες τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἐπὶ τῶν παραλίων τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ εἶναι, ἐκ Β. πρὸς Ν:

Ἡ Βαγγόρη (16 χιλ. κατ.), κειμένη 100 χμ. ἀνω τῶν ἐκβολῶν τοῦ Πενοβσκότη, προσιτὴ εἰς πλοῖα μεγάλης χωρητικότητος καὶ ἐξάγουσα ξυλείαν.

Ἡ Πορτλανδ (26 χιλ. κατ.), λιμὴν συγχωρινωνῶν διὰ σιδηροδρόμων μὲ τὸν Καναδᾶ, Βοστώνην κατ. κατασκευῶν πλοῖα καὶ ἐξοπλίζων διὰ τὴν μεγάλην ἀλιείαν. Ἐξάγει ζάχαριν, ὑποστάθμην, ῥάβδους καὶ ἄλευρα. Τὰς αὐτὰς ἐργασίας ἔχει καὶ ἡ Πορτσμουθ (10 χ. κ.) εἰς τῶν καλλιτέρων καὶ ἀρχαιοτέρων λιμένων καὶ ἡ Νισοβοῦρη, λιμὴν τῆς Μασαχουσέτης. Ἄλλοι λιμένες καταγινόμενοι εἰς τὴν μεγάλην ἀλιείαν τῆς φλακίνης καὶ τοῦ ὀνίσκου εἶναι ἡ

Γλουσεστέρη (100 χ. κ.), ἡ Σαλέμη (22 χ. κ.) καὶ ἡ Λύνη (10 χ. κ.)

ΒΟΣΤΩΝΗ (250 χιλ.), μία τῶν μεγαλουπόλεων καὶ ὁ δεύτερος λιμὴν τῆς Ἀμερικῆς, κτισμένη ἐπὶ ἰσθμοῦ, εἰς τὸ βόθος τοῦ μεγάλου ὄρμου τοῦ Μασσαχουσέτη. Ὁ λιμὴν τῆς προστατευόμενος ὑπὸ πολλῶν νήσων καὶ φρουρίων. με' ὠραίης προκυμαίας καὶ ἀποθήκας, ἐκτεινομένης πανταχόθεν καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ λιμένος, ἔχει μῆκος 16 χμ., περιλαμβάνει δὲ ναυτιλίαν ἐπέκεινα τῶν 500 χιλ. τόνων, ὧν τὸ ἕκτον καταγίνεται εἰς τὴν ἀλυσίαν ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Νέας Γῆς· ἡ κίνησις τῆς ναυτιλίας τῆς εἶναι 2 ἑκατομ. τόνοι. Εἰσάγει εἰς μεγάλην ποσότητα σιτηρὰ καὶ ἄλευρα τοῦ ἐσωτερικοῦ, βόμβακκ, ζάχαριν ὑποστάθμην, καφρὲ, ἰνδικόν, βαφικὰ ξύλα, φθάνοντα αὐτῇ διὰ θαλάσσης· λαμβάνει ἐπίσης ἐλαιοσπόρους ἐκ τῆς Ἀφρικῆς καὶ Ἀνατολῆς, βιμβρακερὰ καὶ μύλλινα ἐκ τῆς Ἀγγλίας, μεταξωτὰ ἐκ τῆς Γαλλίας κτλ. Ἔξάγει δὲ πολύτιμα μέταλλα, ὑφάσματα, βιμβρακερὰ, ἄλευρα, ξύλα, ἀλατισμένα κρέατα, πάχον, οἶνοπνεύματα, ὑποδήματα, αἰδηρικὰ κτλ.

Ἡ Νέα Βεδφόρδη (22 χιλ. κ.) καὶ **Φαιρχάβη**, εἰς τὸν Βουζάρδιον κόλπον, ἡ **Νιουπόρτη** (10 χιλ. κατ.), ἡ **Φαλλ-Ρίβερ** (14 χιλ. κ.), ἡ **Βριστόλ** (5 χιλ. κ.), ἡ **Πρόνοια** (50 χιλ. κ.) καὶ ἡ **Νορβίχη** (14 χιλ. κατ.), ἡ **Χαρτφόρδη** (30 χιλ. κ.) καὶ ἡ **Νιουχάβεν**, πρῶτιστος λιμὴν τῆς Κονεκτιτούδης, δικτηροῦσι σχέσεις συχνὰς με' τὴν Νέαν Ὑόρκην.

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ (New York), ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς Ἀμερικῆς καὶ εἰς τῶν μεγάλων λιμένων τοῦ κόσμου ὅλου. Ἡ κίνησις τῆς ναυτιλίας ἐν αὐτῷ ὑπερβαίνει τὰ 5 ἑκατ. τόνους ἑτησίως, καὶ ἂν εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον προστεθῇ καὶ ἡ ἀκτοπλοΐα, ὑπερβαίνει τὰ 8 ¹/₂ ἑκατομ. Ἡ Νέα Ὑόρκη εἶναι ἐκτισμένη ἐπὶ γλῶσσης γῆς ἐκτεινομένης μεταξὺ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Οὐδσωνος καὶ τοῦ στενοῦ East-River, τοῦ χωρίζοντος τὴν Λονγ-Ισλάνδην ἀπὸ τὴν στερεάν.

Τὸ στενὸν καὶ ὁ ποταμὸς χρησιμεύουσιν αὐτῇ ὡς λιμὴν, αἱ ὄχθαι αὐτῶν ἔχουσιν ὅλαι κατὰ σειρὰν προκυμῖας καὶ ἀποθήκας, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὰ πλοῖα προσορμίζονται καὶ ὅπου ἀποδιβάζουν τὰ ἐμπορεύματά των. Ἡ ἀπέναντι ἀκτὴ, ὅπου κεῖνται ἡ **Jersey City** καὶ ἀπ' ἐτέρου ἡ **Brooklyn**, παρουσιάζει τὴν αὐτὴν ἀποψιν καὶ ζωηρότητα, ὡς καὶ αἱ προκυμῖαι τῆς Νέας Ὑόρκης αὐτῆς. Πολυάριθμα ἀτμόπλοια διασχίζουν ἀδιακόπως τοὺς δύο βραχίονας καὶ ἐνοῦσι τὰς πόλεις ταύτας. Εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ λιμένος κεῖνται τρία νησίδρια, ἐπὶ τοῦ μεγαλειτέρου τῶν ὁποίων ὑφύεται φρούριον δεσπάζον ὅλης τῆς τοποθεσίας. Πρὸς Ν. τῆς νήσου ταύτης τοῦ Διοικητοῦ ἄρχεται ὁ ὄρμος τῆς Νέας Ὑόρκης, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐξέρχεται τις διὰ διόδου 600 μέτρων πλάτους κειμένης μεταξὺ τῆς **Long Island** καὶ **Staten Island**, καλουμένης **Narrows**, εἰσέρχεται εἰς τὸν μεγάλον ὄρμον, ὅστις συγκοινωνεῖ μὲ τὴν ἀνοικτὴν θάλασσαν.

Ἡ ὥραία αὕτη ναυτικὴ τοποθεσία ἐγένετο αἰτία τῆς προόδου καὶ τοῦ μεγαλείου τῆς Νέας Ὑόρκης. Αἱ διώρυγες, αἵτινες συνδέουσιν τὸν Οὐδσωνα μὲ τὰς μεγάλας λίμνας καὶ οἱ σιδηρόδρομοι, πανταχόθεν διακλαδιζόμενοι, κατέστησαν αὐτὴν τὴν μεγίστην παρκαταθήκην τῆς Ἀμερικῆς. Ἡ ἐμπορικὴ δραστηριότης οὐδαμοῦ ἄλλοῦ φαίνεται τόσον καταπληκτικὴ παρὰ μόνον εἰς Λονδῖνον καὶ Λιβερπούλ. Ἡ Νέα Ὑόρκη εἰσάγει τὰ βιομηχανήματα τῆς Εὐρώπης, τὰ ἀποικιακὰ καὶ ἄλλα προϊόντα τῆς Ἀσίας καὶ τῶν Ἀντιλλῶν. Ἐξάγει δὲ σῖτον, ἄλευρα, ἀρχόσιτον, βύβαννα, ὄρυζαν, ἀργυρον, βόειον κρέας καὶ χοίρειον, βούτηρον, καπνὸν, ξυλείαν κτλ. Ἡ ὁλικὴ κίνησις τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς ὑπερβαίνει τὰ 2 δισεκατομμύρια 700 ἐκατομμύρια. Οὐδεὶς λιμὴν τοῦ κόσμου φθάνει εἰς τόσον μέγα ποσόν.

ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΙΑ (675 χιλ. κατ.), ὁ τέταρτος λιμὴν τῆς Ἀμερικῆς, μεγαλόπολις κειμένη ἄνω τῆς συμβολῆς τοῦ Σχουλκίλ καὶ Δελαβάχ, 155 χιλ. ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν. Ἡ Φιλαδέλφεια συγκοινωνεῖ διὰ διωρύγων καὶ σιδηροδρόμων μὲ

τὸ ἐσωτερικόν. Εἶναι δὲ ἡ μεγάλη παρχικαταθήκη τῶν γαι-
ανθράκων, τοῦ πετρελαίου καὶ τοῦ σιδήρου, ἐξάγουσα τὰ προ-
ϊόντα ταῦτα, ὡς καὶ τὰ σιτηρὰ, ἄλευρα κτλ., ἀξίας τὸ ὅλον
90 ἑκατ. περίπου καὶ δεχομένη χειροτεχνήματα κτλ. ἀξίας
75 ἑκατ. Τὸ ἐμπόριόν της σὺν τῷ τῆς ἀκτοπλοίας ὑπερβαί-
νει τὰ 300 ἑκατ., ἡ δὲ κίνησις τοῦ λιμένος εἶναι ὡς ἔγγι-
στα ἓν ἑκατ. τόνοι. Διὰ τακτικῶν ἀτμοπλοικῶν γραμμῶν
συγκοινωνεῖ μὲ ὅλους τοὺς λιμένους τῆς Ἀμερικῆς.

Β α λ τ ι μ ὀ ρ η (267 χιλ. κ.) ἐν τῇ Μαρυλάνδῃ, ὁ
πέμπτος λιμὴν τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν, ἐνεργοῦσα ἐμπόριον
100 ἑκατ. φράγκων.

Β α σ ι γ κ τ ῶ ν η (169 χιλ. κατ.) ἐπὶ τοῦ Ποτομάκ, καίτοι
μὴ οὔσα καθ'αυτὴ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχει ὅμως ζωνηροτάτην
ναυτιλίαν.

Ρ ι τ σ μ ὀ ν δ η (51 χιλ. κατ) καὶ Νορθόλκη, δύο κυ-
ριώτεροι λιμένες τῆς Βιργινίας, συνδεόμενοι διὰ πολλῶν σι-
δηροδρόμων, μὲ τὸ ἐσωτερικόν, ἐξάγουν κυρίως καπνὸν πε-
ρισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλον λιμένα.

Β ω φ ὀ ρ τ η, ὁ καλλίτερος λιμὴν τῆς Β. Καρολίνας.

Κ α ρ λ ε σ τ ὀ ν η (440 χιλ. κατ.) ἐν τῇ νοτίῳ Καρο-
λίνα, ἐνεργεῖ ἐμπόριον ἐπέκεινα τῶν 100 ἑκατ. ἐξάγουσι
κυρίως βάμβακα καὶ ὄρυζαν.

Σ α β ἄ ν ν α (22 χιλ. κατ.) ὁ κυριώτερος λιμὴν τῆς Γε-
ωργίας, 28 χμ. ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ ὁμωνύμου ποταμοῦ,
ἐξάγει βάμβακα, ὄρυζαν, ξύλα, καὶ ἐνεργεῖ ἐμπόριον 100 ὡς
ἔγγιστα ἑκατομ. φράγκων.

Π ε ν σ α κ ὀ λ α κυριώτερος λιμὴν τῆς Φλωρίδος.

Μ ο β ἱ λ η (30 χιλ. κ.) ὁ μόνος λιμὴν τῆς Ἀλαβάμας.
ἐξάγων μεγάλην ποσότητα βάμβακος (ἐπέκεινα τῶν 150
χιλ. δεμάτων).

Ν Ε Α Α Υ Ρ Η Α Ι Α (170 χιλ. κ.), ἐπὶ τῆς Δ. ἀκτῆς τοῦ Μισ-
σισιππὶ καὶ 170 χμ. ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν αὐτοῦ. Εἶναι ὁ τό-
πος τῆς διὰ θαλάσσης ἐξόδου τῶν προϊόντων τῆς κοιλάδος
τοῦ Μισσισιππὶ καὶ ὁ τρίτος λιμὴν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν,

(διότι ἡ Νέα Υόρκη εἶναι ὁ πρῶτος καὶ ἡ Βοστώνη ὁ δεύ-
 ρος). Ἡ ἐξαγωγή αὕτη συνίσταται κυρίως εἰς βάμβακα ὑπὲρ
 τὰς 600 χιλ. δέματα καὶ ἀνέρχεται εἰς ἀξίαν ἐπέκεινα τῶν
 450 ἐκατ. φρ. Ἡ δὲ ὀλικὴ κίνησις τῆς ναυτιλίας τοῦ λι-
 μένου αὐτῆς, μετὰ τῆς ναυτιλίας, ὑπερβαίνει τὰ 2 ἐκατ.
 τόνων. Ἀντικρὺ τῆς Νέας Ὁρλεάνης ὁ Μισσισιππὴς ἔχει ἐξ-
 ἄθως ὑπὲρ τὰ 20 μέτρα καὶ μέχρι τῆς θαλάσσης ἐξακολουθεῖ
 ἔχων βαθύτητα 10 μέτρων. Ἀλλ' ὁ εἰς τὰς ἐκβολὰς φραγ-
 μὸς ἐμποδίζει τὴν εἵσοδον εἰς τὰ μεγάλῃς χωρητικότητος
 πλοῖα, τὰ ὁποῖα διὰ τοῦτο δὲν δύνανται νὰ ἀναπλεύσωσι μέ-
 χρι τῆς Νέας Αὐρηλίας. 720 μέτρα μακρὰν αὐτῆς κεῖται ἡ
 Σα λ β ε σ τ ὠ ν η, ὁ κυριώτερος λιμὴν τοῦ Τεξάς.

Ὅλοι οἱ λιμένες τῶν νοτίων πολιτειῶν ὑπέφεραν σημεν-
 τικὰ ἀπὸ τὸν περὶ ἀνεξαρτησίας πόλεμον, οἱ πλεῖστοι δ' αὐ-
 τῶν δὲν ἀνέκτησαν ἀκόμη πᾶσαν τὴν ἐμπορικὴν ἐνεργητι-
 κότητά των.

325. Οἱ λιμένες τοῦ Εἰρηνικοῦ. Οἱ ἐπὶ τοῦ Εἰ-
 ρηνικοῦ ὠκεανοῦ λιμένες τῶν Ἰνωμένων Πολιτειῶν εἶναι: ὁ
ΑΓ. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ (150 χιλ. κτ.), κτισμένος ἐπὶ στενῆς
 γλώσσης γῆς ἥτις χωρίζει τὸν ὠκεανὸν ἀπὸ τὸν ὄρμον τοῦ
 ἑλ. Φραγκίσκου, ὅστις εἶναι ὁ ὠρσιότερος κόλπος τῆς Ἀμε-
 ρικῆς ἐπὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ (440 χμ. περιφέρειαν). Εἰς
 τὸν κόλπον εἰσέρχεται τις δι' εἰσόδου ἐχούσης δύο μόνον χμ.
 πλάτος καὶ ἥτις καλεῖται Χρυσὴ Πύλη *Porte d'or*,
 ἕνεκα τῶν μεταλλικῶν τῆς χώρας πλούτων εἰς τὰ ὁποῖα
 ἐκείθεν ἐξέρχονται. Ἡ πόλις εἶναι κτισμένη ἐπὶ ἀμμώδους
 παρχίας 7 χμ. πρὸς Ν. τῆς Χρυσῆς Πύλης. Τῷ 1848 μό-
 λις συνέκλειτο ἀπὸ τινος ἀλιευτικῆς καλύβης. Κεφαλὴ τῆς
 Δ. γραμμῆς τοῦ ὑπερωκεανείου Ἀμερικανικοῦ σιδηροδρόμου,
 συγκοινωνῶν διὰ τακτικῶν ἀτμοπλοίων γραμμῶν, μετὰ τῆς
 Ἰαπωνίας, Κίνας, Αὐστροχίας, Πολωνίας, μὲ τὸν Παναμᾶ
 καὶ ἅπασαν τὴν Δ. ἀκτὴν τῆς Ἀμερικῆς. Ἡ κίνησις τῆς
 ναυτιλίας ἐν αὐτῷ εἶναι 700 χιλ. τόνοι, ὧν τὰ $\frac{3}{4}$ ἀνή-
 κουνεῖς τὴν Ἀμερικανικὴν ναυτιλίαν, κατόπιν ἔρχεται ἡ Ἀγ-

γλία με 1200000, ἔπειτα ἡ Γαλλία καὶ αἱ νῆσοι τοῦ Ἀττηνὲ με 1200000. Ἡ ἐξαγωγή συνίσταται κυρίως εἰς χρυσόν, σίτον, ἄλευρα, ὑφάσματα, ἔριον καὶ δέρματα.

326. **Τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον.** Τὸ ἀπέραντον κρα-
τος τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἔχει σπουδαιότατον καὶ ζωη-
ρότατον ἐσωτερικὸν ἐμπόριον, ἐκτελούμενον ἰδίως διὰ τῶν
μεγάλων λιμνῶν, ὅπερ ἀνήκει τόσον εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ὅσον
εἰς τὸ ἐσωτερικόν· διότι ἡ ναυτιλία ἐπὶ τῶν μεγάλων λι-
μνῶν θέτει εἰς συγκοινωνίαν ὄχι μόνον τοὺς λιμένας τῶν Ν.
χωρῶν μεταξύ των, ἀλλὰ θέτει αὐτοὺς εἰς συγκοινωνίαν καὶ
μὲ τοὺς Β: λιμένας ἢ τοὺς τοῦ Καναδᾶ. Οἱ ἐπὶ τῶν μεγά-
λων λιμνῶν Ἀμερικανικοὶ λιμένες εἶναι ἡ Μι λ β ο κ έ α
(45 χιλ. κ.), ἐπὶ τῆς λίμνης Μιχεγάμης, ἡ ΣΙΚΑΓΟ (300
χιλ. κατ.), ἐπὶ τῆς αὐτῆς λίμνης εἶναι ἡ πρωτίστη ἀγορὰ
τοῦ Ἰλλινόα ἔχουσα τὸν ποταμὸν Σικάγον ὡς λιμένα, ὁπό-
θεν ἐξάγει δημητριακὰ, ἔχει γεωργικὰ προϊόντα καὶ τῆς
κτηνοτροφίας, ἐπίσης καὶ ἡ Μ ο ν δ ό η, ἐπὶ τῆς Ἐριέ λί-
μνης, ἡ Τ ο λ έ δ ο, καὶ Κ λ ε β ε λ ά ν δ η, ἐπὶ τῆς Ἐ-
ριέ, μὲ ναυτιλίαν 100 χιλ. τόνων, ἐπὶ τῆς Α. ἐσχατιᾶς
τῆς Ἐριέ, ἡ Β ο υ φ ά λ λ ο (81 χιλ. κατ.) μεγάλη παρα-
καταθήκη τῆς χώρας τῶν λιμνῶν καὶ τῆς ναυτικῆς, χάρις
εἰς τοὺς σιδηροδρόμους καὶ εἰς τὴν διώρυγαν Ἐριέ (§. 316),
παρ' αὐτὴν ἡ Ν ι α γ ά ρ α ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου ποταμοῦ, ἡ
Ρ ο σ ε σ τ έ ρ η (50 χιλ. κατ.), ἡ Ὁ σ β έ γ ο ἐπὶ τῆς
Ὀνταρίου λίμνης, λιμὴν τῆς Συρακούσης κειμένης ἐπὶ τῆς
διώρυγος Ἐριέ. Αἱ δύο αὗται πόλεις ἐμπορεύονται μετὰ
τοῦ Καναδᾶ.

Τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον ἐνεργεῖται ἐπίσης διὰ τῶν διωρύγων καὶ τῆς ποταμοπλοΐας. Αἱ κυριώτεραι ἀγοραὶ τοῦ ἐμπορίου τούτου εἶναι ἡ Πιτσβαούργη ἐν τῇ Πενσυλβανίᾳ εἰς τὴν συμβολὴν τοῦ Ἀλλεγανείου καὶ τοῦ Μονονγέλα, ὧν ἡ ἐνώσις σχηματίζει τὸν Ὅχιον, ἡ Κινκιάττη, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὀχθῆς τοῦ Ὅχιου, συγκοινωνοῦσά διὰ πολλῶν σι-

δροδρόμων με τὰς Β., Α. καὶ Δ. πρὸς τὴν Σαίντ-Λουίς ἐπὶ τοῦ Μισσισιππὶ καὶ τῇ μεγάλῃ παρακαταθήκῃ τῶν Δ. χωρῶν.

Β. ὁ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ἀνεπτύχθη μὲ τὴν αὐτὴν ταχύτητα, μὲ τὴν ὁποίαν ὁ πληθυσμὸς καὶ ὁ πλοῦτος τῆς ἀπεράντου ταύτης χώρας. Τῷ 1830 τὸ ἐμπόριον τοῦτο ἦτον 700 περίπου ἑκατ. φράγκων, τῷ 1870 ἀνῆλθεν εἰς πέντε δισεκατομμύρια.

Ὁ ὁλικὸς πῖναξ τῶν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου μέχρι 31 Δεκεμβρίου 1872 εἰσαγωγῶν καὶ ἐξαγωγῶν ἐν Ἀμερικῇ ἔχει οὕτως. Αἱ εἰσαγωγαὶ ἐμπορευμάτων ἐκτιμώμεναι εἰς χρυσὸν συνεπώθησαν εἰς 428,284,186 δολλάρια. Αἱ ἐξαγωγαὶ εἰς διάφορα προϊόντα, ἀξίως τρεχούσας, εἰ καὶ εἰς χρυσὸν πρὸς 112, ἀνῆλθον εἰς 209,649,963 δολλάρια, ἀργύριον εἰς ἐλάσματα 71,909,037 δολλάρια. Ἐν συνόλῳ λοιπὸν αἱ ἐξαγωγαὶ συνεποσώθησαν εἰς 281,559,000 δολλάρια.

Ἡ μὲν εἰσαγωγή, ἥτις ὑπερβαίνει τὰ 2,300 ἑκατ. συνίσταται κυρίως εἰς ὑφάσματα (300—400 ἑκατ. φρ.), ὑφάσματα μάλλινα ἐκ τῆς Ἀγγλίας, μεταξωτὰ ἐκ τῆς Γαλλίας, Γερμανίας καὶ Ἀγγλίας, βερμυονερὰ καὶ λινὰ ἐκ τῆς Ἀγγλίας 2.) εἰς ζάχαριν (περίπου 100 ἑκατ. φρ.) καὶ ἐκ τῶν Ἀντιλλῶν καὶ Βρασιλίας. 3.) εἰς καφφέ (80 ἑκατ. φρ.), προσερχόμενον ἐκ τῆς Βρασιλίας καὶ Ἀντιλλῶν. 4.) εἰς ἀκατέργαστα ἔρις (75 ἑκατ. φρ.), εἰς δέρματα (60 ἑκατ.), εἰς τέιον (50 ἑκατ. φρ.), ἐκ τῆς Κίνας καὶ Ἰαπωνίας, εἰς μέταλλα, κασσίτερον, μόλυβδον, σίδηρον, γάλβαν, κυρίως ἐκ τῆς Ἀγγλίας, εἰς μνηλωτὰς τοῦ Καναδᾶ, Ῥωσσίας κτλ.

Ἡ δὲ ἐξαγωγή, ὑπερβαίνουσα τὰ 2 $\frac{1}{2}$ δισεκατ., συνίσταται εἰς βᾶ μ. β. α. κ. α., οὗ ἡ ποσότης, πρὶν τοῦ πολέμου, ἀπὸ ἀξίως ἐνὸς δισεκατομ. εἶχεν ἐκπέσει τῷ 1862 εἰς 6 ἑκατομ., καὶ ὅστις ἀνῆλθεν μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου εἰς ἐπέκεινα τῶν 700 ἑκατ. Εἰς σίτον καὶ ἄλευρα (300 ἑκατ. φρ.), εἰς καπνὸν (100 ἑκατ. φρ.), εἰς χοιρομήρια, εἰς λίπον

καί (50 εκατ.) εἰς πετρέλαιον (50 εκατ.), βούτυρον καὶ τυρόν (50 εκατ.), εἰς ξύλα, ἀκατέργαστον σίδηρον, ξηρὸς ἰχθεὺς, βχυβάκερξ, ἔπιπλα, πνεύματα γαικίνθηκας κτλ. Τὰ κυριώτερα δὲ ζένκ ἐμπορεύματα τὰ ἐκ νέου ἐξαγόμενα διὰ τοῦ ἐμπορίου τῶν Ἑνωμένων πολιτειῶν εἶναι αἱ ζακχάρις, ἡ ὑποστάθμη αὐτῶν, ὁ καπνὸς καὶ ὁ καφφές.

328. Ἐμπόριον μετὰ τῶν διαφόρων χωρῶν.

Εἰς τὸ ἐμπόριον τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Ἀγγλίη, ἐνεργοῦσα 2 δισεκατ. φρ. ἐμπόριον μετ' αὐτῶν. Εἰς τὴν δευτέραν θέσιν ἔρχεται ἡ Γαλλίη (500 ἐκ. φρ.) πέμπουσα εἰς τὰς Ἑνωμ. Πολιτείας μεταξωτὰ ὑπὲρ τὰ 50 εκατ. φρ. Μετὰ τὴν Γαλλίαν, κατὰ λόγον τῆς σπουδαιότητος τοῦ ἐμπορίου των, ἔρχονται ἡ Γερμανία (350 εκατ.) αἱ Ἰσπανικαὶ Ἀντίλλαι (ὑπὲρ τὰ 400 εκατ.), ὁ Καναδάς (300 εκατ.), ἡ Βρασιλία (ὑπὲρ τὰ 200 εκατ.), ἡ Κίνα, ἡ Ἰαπωνία, τὸ Μεξικόν, ἡ Ἀγγλικὴ Ἰνδία καὶ ἡ Αὐστραλία.

Τὸ μετὰ τῆς Ἑλλάδος ἐμπόριον τῆς Ἀμερικῆς εἶναι μηδαμινόν, διότι κατὰ τοὺς ἐπισημοὺς πίνακας τῷ 1869 ἡ εἰσαγωγὴ ἦτον 815,418 δρχ., ἡ δὲ ἐξαγωγὴ 296,600. Τῷ 1870 ἡ εἰσαγωγὴ ἦτον 210,380, ἡ δὲ ἐξαγωγὴ 247,430. Τῷ 1871 ἡ εἰσαγωγὴ ἦτον 384,315 ἡ δὲ ἐξαγωγὴ 1,206,340, τῆς μὲν ἐξαγωγῆς τὸ κυριώτερον ἀντικείμενον εἶναι τὰ ἀποικικὰ καὶ τὰ παστὰ τῆς δὲ εἰσαγωγῆς ἡ κορινθιακὴ σταφίς, τῆς ὁποίας τὸ εἰσαγόμενον εἰς Ἀμερικὴν ποσὸν εἶναι ἀσήμαντον, συγκριτικῶς μὲ τὰς μεγάλας ἐλπίδας τῶν σταφιδοκτημόνων περὶ καταναλώσεως τῆς σταφίδος εἰς τὸν τόπον τοῦτον, διότι μόνον εἰς τὰς Β. ἐπαρχίας τῆς συμπολιτείας καταναλίσκεται σταφιδοκαρπός, ὀλιγώτατος στέλλεται εἰς τὰς δυτικὰς, ἐνῶ εἰς τὰς μεσημβρινὰς ἕνεκ τῆς θερμότητος τοῦ κλίματος καὶ τῆς ἀφθονίας παντοειδῶν καρπῶν, ἡ κορινθ. σταφίς μένει ἄγνωστος. Ἐνεκ τούτων αἱ Ἑνωμ. Πολιτείας δὲν εἶναι μεγάλῃ ἀγορὰ καταναλώσεως σταφιδοκαρποῦ, ὡς ἡ Ἀγγλίη.

Κατὰ τὰς ἐπισημοὺς στατιστικὰς τὸ ποσὸν τοῦ εἰς τὰς

Ἰνωμέναις Πολιτεῖαις εἰσυχθέντος σταφιδοκαρποῦ ἀπὸ τοῦ 1859—1873.

Τῷ	1859	εἰσῆχθησαν λίτροι	7,149,363	σταφιδοκαρποῦ.
»	1860	»	5,843,947	»
»	1861	»	5,108,113	»
»	1862	»	1,453,429	»
»	1863	»	3,513,264	»
»	1864	»	5,529,508	»
»	1865	»	3,015,664	»
»	1866	»	8,507,320	»
»	1867	»	9,115,737	»
»	1868	»	7,036,486	»
»	1869	»	7,920,376	»
»	1870	»	7,662,942	»
»	1871	»	9,224,336	»
»	1872	»	11,479,578	»
»	1873	»	14,151,797	»

329. Αἱ μεγαλουπόλεις. Εἰς τὰς Ἰνωμέναις Πολιτεῖαις τῆς Β. Ἀμερικῆς αἱ πόλεις θεμελιῶνται καὶ δημιουργοῦνται ἐπὶ μερῶν ἔνθα ὑπάρχουν εὐκολίαι ἐμπορικῆς συγκοινωνίας, ἥτοι ἐπὶ ποταμῶν πλευστῶν ἥτοι εἰς μέρη δυνάμενα νὰ ἀποκτήσωσι καλὰς ὁδοὺς ἢ σιδηροδρόμους. Οὐδέποτε πόλις ἐγείρεται ἐκεῖ χωρὶς νὰ γνωσθῶσιν πρότερον αἱ περιστάσεις τοῦ μέλλοντος μεγαλείου αὐτῆς. Ἀλλὰ δὲ τις πόλις θεμελιωθῇ εὐθὺς ὡς διὰ μαγεῖας παρρουσιάζεται, αὐξάνει καὶ εὐδαιμονεῖ. Περὶ τούτου πειθόμεθα διαζηγούμενοι τὰς πόλεις τῆς Ὁμοσπονδίας.

Αἱ Ἰνωμέναι πολιτεῖαι ἀριθμοῦσι σήμερον 68 πόλεις ὧν ὁ πληθυσμὸς ὑπερβαίνει τὰς 20 χιλ. κατοίκων, καὶ ἐξ αὐτῶν 14 πόλεις ὧν ὁ πληθυσμὸς ὑπερβαίνει τὰς 100 χιλ. Αὗται κατὰ τῆσιν τοῦ πληθυσμοῦ εἰσίν:

1.) Λουδοβικούπολις (100 χιλ. κατ.), ἡ μεγαλειτέρη πόλις τῆς Κεντουκῆς, ἐπὶ τῆς Δ. ὁχθῆς τοῦ Ὁχίου.

2.) Νεβάδα (105 χιλ. κατ.), πόλις τῆς Νέας Γερσείας, ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὀχθῆς τοῦ Πασσαϊκού, κέντρον πλείστων ἐργοστασίων δερμάτων καὶ ὀποτέρως, συγκοινωνοῦσα ἀδιαικῶς μὲ τὴν γείτονά της Νέαν Ὑόρκην.

3.) ΒΑΣΙΓΚΤΩΝ (109 χιλ. κατ.). πρωτεύουσα τῶν Ἠνωμένων πολιτειῶν, ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὀχθῆς τοῦ Ποτομάκ. Ὁ περίφημος στρατηγὸς Βασιγκτὼν, ὁ ἐλευθερωτὴς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἔθεσε τῷ 1792 τὸν θεμέλιον λίθον τῆς πόλεως ταύτης, ἣτις προωρίσθη ὡς ἑδρὰ τῆς ὁμοσπονδιακῆς κυβερνήσεως. Τὸ ἐν αὐτῇ Καπιτώλιον εἶναι τὸ ὀρασιώτερον μνημεῖον τῆς Συμπολιτείας.

4.) Βουφόρ (117 χιλ. κατ.), πόλις τῶν πολιτειῶν τῆς Νέας Ὑόρκης, ἐπὶ τῆς λίμνης Ἐρίε, φυσικὴ παρακαταθήκη τῆς χώρας τῶν μεγάλων λιμνῶν μετὰ τῶν παρχίων τοῦ ὤκεανου.

5) ΑΓ. ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ (150 χιλ. κατ.), ἡ μητρόπολις τοῦ Εἰρηνικοῦ ὤκεανου, πόλις νεόδητος, ἐπὶ τοῦ ὁμωνύμου κόλπου ὀφείλουσα τὴν γέννησιν καὶ τὴν εὐτυχίαν αὐτῆς εἰς τὰ χρυσορυχεῖα τῆς Καλιφορνίας. Σήμερον εἶναι ἡ κεφαλὴ τοῦ σιδηροδρόμου τοῦ συνδέοντος τοὺς δύο ὤκεανούς καὶ εἰς τῶν μεγαλειτέρων τοῦ Εἰρηνικοῦ λιμένων. (§. 323).

Ἡ τοποθεσίς ἐνθα σήμερον ἀνυψοῦται ἡ μεγαλούπολις τοῦ ἁγ. Φραγκίσκου κατεῖχετο πρὸ τοῦ 1849 ἀπὸ λιμνάζοντα ὕδατα καὶ ἀπὸ σωρὸς ἄμμου ἐνθα οὐδεμία βλάστησις καὶ ζωὴ. Ἀλλὰ τοιαύτη εἶναι ἡ μαγικὴ δύναμις τοῦ χρυσοῦ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων, ὥστε κατὰ τὰ τέλη τοῦ μνημονευθέντος ἔτους, ὅτε ἤρχισεν ἡ μετανάστευσις τῶν χρυσοθηρῶν, πλείονες τῶν ὀγδοήκοντα χιλιάδων ἀνθρώπων εὐρέθησαν συνηθροισμένοι ἐπὶ τῆς παρχίας ἐκείνης ἐνθα σήμερον κεῖται ἡ μητρόπολις τοῦ Βορείου Εἰρηνικοῦ. Ὁ ὄρμος ἐκεῖνος, τοῦ ὁποίου τὰ ὕδατα δὲν εἶχον μέχρι τοῦδε βραχτάσει ἄλλο πλοῖον βαρύτερον παρὰ τὸ μονόζυλον τοῦ Ἰνδοῦ καὶ τὴν λέμβον τοῦ ἀλιεῖς, ἐκαλύφθη διὰ μιᾶς ὑπὸ πλοίων ὄλων τῶν ἐθνῶν τοῦ κόσμου. Τὸ ἔτος δὲ 1849 πληθὺς λευκῶν σκηπῶν ἐλεύκανα

τὰς ἀκτὰς τοῦ ὅρου τούτου καὶ ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν ἀνηγέ-
θησαν μετὰ θαυμασίας ταχύτητος ὑπερμεγέθη ξενοδοχεῖα,
ἀποθήκαι εὐρύχωροι καὶ παντοειδῆ κτίρια ὁμοιομόρφως ἐκ ξύ-
λου κατασκευασμένα.

Ἀξιοθαύμαστος ὑπῆρξε τῶντι ἡ δραστηριότης ἐκείνων,
οἵτινες ἔκτισαν τὴν πόλιν ταύτην ὑπερνικήσαντες τόσα φυ-
σικὰ ἐμπόδια. Οὐδεμίαν ἄλλην πόλιν τόσον μεγάλη καὶ τόσον
σπουδαία δὲν ἀνηγέρθη εἰς τὸ μικρὸν διάστημα τῶν εἴκοσιν
ἐτῶν. Οἱ ἀμμόδεις λόφοι μετεφέρθησαν διὰ ἀμάξων καὶ ἐρ-
ρίφθησαν εἰς τὴν θάλασσαν, εἰς τρόπον ὥστε, ἐνῶ ἐκέρδαινον ἐν
τῇ ξηρᾷ τὸ μέρος τὸ ὑποῖον κατεῖχον οἱ λόφοι ἐκεῖνοι, ἐκέρ-
δαινον καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ ἀνάλογον θέσιν διὰ τοῦ ἀμμόδους
γεμίσματος.

Ἐκ τοιούτων μεγαλοπόλεων ὀλίγαι ὑπάρχουσι τόσον ζω-
ηρὰ καὶ τερπνὰ ὡς Ὁφρῶκος, ὡς ἀποκλῶντι κατ' ἀπακοπὴν
οἱ ἐγκάτοικοι τὸν ἄγ. Φραγκῖσκον. Ἡ πόλις αὕτη σύγκειται
ἐκ τριῶν κυρίως μερῶν. Τὸ μὲν χαμηλότερον, παρὰ τὴν θά-
λασσαν, εἶναι τὸ ἐμπορικὸν μέρος τῆς πόλεως καὶ κατέχε-
ται ἀπὸ ὑπερμεγέθεις ἀποθήκας ἐμπορευμάτων εἰς μεγάλην
ποσίν. Αἱ αἰμασιὰ καὶ τὸ πλησίον αὐτῶν μέρος τοῦ λιμένος
καλύπτονται ἀπὸ παντοειδῆ πλοῖα ὅλων τῶν μερῶν τοῦ κό-
σμου, ἡ δὲ θέα τοῦ ἀπερχάντου τούτου ὅρου εἶναι τῇ ἀλη-
θείᾳ λαμπροτάτη. Τὸ κεντρικὸν μέρος εἶναι δι' ὅλην τὴν βό-
ρειον ἀκτὴν τοῦ Εἰρηνικοῦ, ὁ τόπος τῆς συναντήσεως τοῦ εὐ-
γενοῦς καὶ ἐκλεκτοῦ κόσμου, καὶ ἐν αὐτῷ εὐρίσκονται τὰ πρω-
τεύοντα ξενοδοχεῖα, τὰ ὠραιότερα ἐμπορικὰ καταστήματα
καὶ τὰ θέατρα.

Αἱ ὁδοὶ ἔχουν ὅλην ἐκείνην τὴν ζωὴν ἣν δίδει τὸ ζωηρὸν
ἐμπόριον καὶ εἶναι πλήρεις κόσμου ἀνήκοντος εἰς πάντα τὰ
ἔθνη καὶ εἰς πάσας τὰς τάξεις τῆς κοινωνίας. Ἡ γειτνιάζουσα
πρὸς τὴν πόλιν ἐξοχὴ εἶναι ἄγονος, τὸ δὲ κλίμα δὲν εἶναι τό-
σον εὐάρεστον διότι ἐκεῖ βασιλεύει ἄνεμος ψυχρὸς, πνέων,
καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐκ τῆς θαλάσσης καὶ πληρῶν τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς, τὸ στόμα καὶ πάντας τοὺς πόρους μὲ ἄμμον, ἥτις

παντοῦ εὐρίσκεται ἐπὶ τῆς ἀκτῆς ἐκείνης· ὅσον ὅμως ἀπομακρύνεται τις τῆς παραλίας, τὸ κλῆμα εἶναι τερπνόν ὥς καὶ ὁ τόπος.

6.) Νέα Αὐρηλία. (150 χιλ. κατ.) ἐν τῇ Λουισιάνῃ, ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὀχθῆς τοῦ Μισσισιππῆ, ἐπὶ ἐδάφους τελευματώδους, κτισθεῖσα ἐπὶ τῆς ἀντιβασιλείας τοῦ δουκὸς τῆς Αὐρηλίας.

7.) Οἱ Κινκικάτοι (216 χιλ. κατ.), ἡ πρώτη πόλις τοῦ Ὀχίου, ἐπὶ τῆς Β. ὀχθῆς τοῦ ποταμοῦ, μεγαλοῦ πόλις τοῦ ἐμπορίου, τῆς βιομηχανίας καὶ τῶν γραμμῶν, ἐπὶ ὥραίας πεδιάδος ἐν ᾗ εἰσὶν φυτευμένοι ἄμπελοι.

8.) Ἡ Βοστώνη (250 χιλ. κατ.), πρωτεύουσα τῆς Μασσαχουσέτης, μία τῶν ἀρχαιοτέρων πόλεων τῆς Ἀγγλικῆς Ἀμερικῆς. Ἡ Βοστώνη, ἡ κοίτις τῆς Ἀμερικανικῆς ἐλευθερίας, πατρὶς τοῦ Φραγκλίνου, τοῦ δευτέρου τούτου μεγάλου ἀνδρὸς τῆς ἐνώσεως. Εἶναι ἡ μητρόπολις τῶν γραμμῶν ἐν ταῖς Ἡνωμέναις πολιτείαις. Ἐχει εὐρύχωρον καὶ τριπλοῦν λιμένα, μέγιστας ἀποθήκας, ὥραϊα μνημεῖα, ὅποῖον τὸ διοικητήριον State house καὶ ὥραίους περιπάτους. Ἡ Βοστώνη εἶναι ἡ διασημότερα πόλις τοῦ νέου κόσμου, διὰ τὰ φιλολογικὰ καὶ ἐπιστημονικὰ αὐτῆς καθιδρύματα, ἔνθα ὑπὲρ τὰς τριακοσίας χιλιάδας παιδῶν φοιτῶσιν εἰς τὰ σχολεῖα τοῦ λαοῦ, διὰ καὶ Ἀθῆναι τῆς Ἀμερικῆς ἐπονομάζεται, ἔχει μεγάλας βιβλιοθήκας ὅποια τὸ Ἀθῆναιον πλουσία 50 χιλ. τόμους. Πόλις πρωτοβουλίας ἡ Βοστώνη δίδει ἐλευθέρην ὠθησιν εἰς τὰς ἐπιστημονικὰς καὶ φιλογικὰς ἐταιρίας συντρεχούσας μεγάλως εἰς τὴν δικηνοητικὴν πρόοδον τῶν ἐλευθερῶν λαῶν, ὥς καὶ εἰς τὴν ἐφημεριδογραφίαν ἧς ἡ πόλις αὕτη εἶναι τὸ ὑπόδειγμα ἐν Ἀμερικῇ.

9.) Βαλτιμόρη, (267 χιλ. κατ.), πρώτη πόλις τῆς Μαρυλάνδης, ἐπὶ ὅρμῳ τοῦ ποταμοῦ Ρατάσκου. Μεγάλη ἀγορὰ καπνοῦ καὶ ἀλεύρων, κέντρον ἐμπορίου τῆς Βιργινίας καὶ Καρολίνας, ἀπέχουσα 5 ὥρας τῆς Φιλαδελφείας διὰ σιδηροδρόμου καὶ 2 ἀπὸ τῆς Βασιγατώνας. Πόλις κανονικῶς

ἐκτισμένη, κεκοσμημένη μὲ ὠρζίας οἰκοδομὰς, ἐξ ὧν ἐπεκλήθη ἡ πόλις τῶν μνημείων.

10.) Σικάγο (298 χιλ. κατ.), πόλις τῆς Ἰλλινοῦ, ἐπὶ τῆς ὄχθης τῆς Μιχινγάμης λίμνης, εἶχε τῷ 1840 ὀλιγωτέρους τῶν 5 χιλ. κατοίκους. Ὁ ἀποικισμὸς τῶν μεγάλων Δ. πεδιάδων καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν ἀγροτικῶν προϊόντων, σίτου, ἀδαβοσίτου, ἀλεύρων, χοίρων, ἔφερχν τὴν πρόοδον καὶ τὴν εὐημερίαν αὐτῆς. Ἀλλ' ἡ νεαρὰ πόλις τῶν Δ. μερῶν, ἡ ἀνθηροτέα πασῶν τῆς Συμπολιτείας, κατεστράφη κατὰ μέγα μέρος ὑπὸ τρομερῆς πυρκαϊᾶς κατὰ τὸ 1871, εἰς ἡ-100 χιλ. ἀνδρῶν ἔμειναν ἄστεγοι. Ἀλλ' ἀνοικοδομήθη πάλιν ἐπὶ τῶν ἔρειπίων τῆς, μ' ὅλην δὲ τὴν καταστροφὴν εἶναι ἀκόμη ἡ μεγαλόπολις τῶν Δ. χωρῶν.

11.) Ἀγ. Λουδοβικὸς (310 χιλ. κατ.), πόλις τῆς Μισούρης, ἐκτεινομένη ἐπὶ μήκους πλεόν τῶν 10 χμ. κατὰ τὴν δεξιὰν ὄχθην. Εἶναι, ὡς ἡ Σικάγο καὶ ἡ Κινκιά-τοι μία τῶν μεγάλων ἐμπορικῶν ἀγορῶν τῶν Δ. χωρῶν.

12.) Βροκλάην Brooklyn (396 χιλ. κατ.), ἀντικρυ τῆς Νέας Ὑόρκης ἀπὸ τὴν ὁποίαν χωρίζεται διὰ τοῦ στενοῦ Est-River ἀτμόπλοια ἀναχωροῦντα καθ' ἕκαστον λεπτόν, συνδέουσι τὴν πόλιν ταύτην μετὰ τῆς Νέας Ὑόρκης, ἥς αὕτη εἶναι προάστειον. Πρὸς ἑνωσιν αὐτῶν κατασκευάζεται γέφυρα 493 μέτρων ἔχουσα ἀνοιγμα, ὕψος 40 μέτρων ὑπὲρ τὴν θάλασσαν, καὶ μῆκος 26 μέτρων καὶ χωριστὰς διόδους διὰ τὸν σιδηρόδρομον, διὰ τὰς ἀμάξας καὶ διὰ τοὺς πεζοὺς.

13.) Φιλαδέλφεια (674 χιλ. κατ), ἐν τῇ Πενσυλβανίᾳ, ἡ δευτερεύουσα πόλις τῆς Συμπολιτείας, μετὰ τοῦ Δελαβάρ καὶ Σκούλκιλ, διαφιλονικεῖ μετὰ τῆς Βοστώνης τὸν τίτλον τῆς φιλολογικῆς μητροπόλεως. Εἶναι προσέτι μεγάλη ἐμπορικὴ πόλις. Ἐν τῷ διοικητηρίῳ αὐτῆς καλούμενον Indépedance Hall ἐπροκηρύχθη τὴν 4^η Ἰουλίου 1776 ἡ ἀνεξαρτησία τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

14 Ἡ ΝΕΑ ὙΟΡΚΗ (942 χιλ. κατ.), ἡ μεγαλειτέρα πό-

λεις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ ὅλης τῆς Ἀμερικῆς, μετὰ δὲ τῶν προκστείων αὐτῆς Βροκλὺν (400 χιλ. κατ.) καὶ τῆς Jersey City (82 χιλ. κατ.), τὰ ὁποῖα χωρίζονται ἀπ' αὐτῆς διὰ τοῦ East River καὶ τοῦ Hudson, ἀποτελεῖ πληθυσμὸν περίπου 1 καὶ $\frac{1}{2}$ ἑκατ. κατ. Δὲν ὑπάρχουν εἰς τὸν κόσμον ὅλον ἄλλαι πόλεις αἵτινες νὰ ἔχουν συγκέντρωσιν ἀνθρώπων τόσῳ μεγάλῃν, παρὰ τὸ Λονδῖνον, οἱ Παρίσιοι καὶ τέσσαρες ἢ πέντε πόλεις τῆς Κίνας.

Ἡ νέα Ὑόρκη εἶναι τὸ κέντρον τῆς ἐμπορικῆς συγκοινωνίας μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς. Ἀπέχει περίπου 5,600 χιλ. τοῦ Λονδίνου καὶ τῶν Παρισίων, 940 ἀπὸ τοῦ ἀγ. Φραγκίσκου καὶ 1700 χιλ. ἀπὸ τὴν Νέαν Αὐρηλίαν. Ἡ πόλις εἶναι ὠκοδομημένη ἐπὶ τῆς νήσου Μανχαττάς, περιβαλλομένη πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Οὐδσωνος, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ East River καὶ πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Χάρλεμ, βραχίονος τοῦ Οὐδσωνος, μῆκους 12 χιλ., χυνομένου εἰς τὸν Ἑστρέβερ. Ἡ νῆσος ἔχει 21 χιλ. μῆκος καὶ 2 ἕως 3 χιλ. πλάτους. Τὸ μὲν Ν. μέρος εἶναι ἡ παλαιὰ πόλις, ἀτάκτως ἐκτισμένη, ἀλλὰ προυνεζίζουσα ἀποφιν θαυμασίας δραστηριότητος ἐπὶ τοῦ λιμένος τῆς ἰδίως. Τὸ κεντρικὸν καὶ Β. μέρος σύγκειται ἀπὸ πλατείας ὁδοὺς, εὐθυγράμμους καὶ ἀριθμημένους κατὰ δρόμους καὶ λεωφόρους, ὡς ἀριθμοῦνται ἐν Εὐρώπῃ αἱ οἰκίαι. Εἰς τὸ Β. μέρος εἶναι τὸ ὠρχίον πύργον μετροῦν 330 ἑκτάρια. Καθ' ὅταν δὲ σχεδὸν τὸ μῆκος τῆς πόλεως ἀπὸ Ν. πρὸς Β. ἐκτείνεται ἡ μεγάλη ὁδὸς Broadway, λήγουσα εἰς Βατερίαν ἥτοι τὴν Ν. ἄκρην, καὶ ἥτις θεωρεῖται ὡς μίξ τῶν ὠρχιοτέρων ὁδῶν τοῦ κόσμου, ἐνθα κεῖται καὶ τὸ ἐκ λευκοῦ μαρμάρου δημαρχεῖον. Μόνη ἡ ὁδὸς Strand τοῦ Λονδίνου καὶ ἡ Toledo τῆς Νεαπόλεως δύνανται νὰ ἀμιλλῶνται πρὸς τὴν Broadway ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς κινήσεως καὶ τῆς τύβης. Ἀλλ' ὡς πρὸς τὸ μῆκος ἡ ὁδὸς αὕτη εἶδαι μοναδικὴ ἐν τῷ κόσμῳ. Τὰ ἑκατέρωθεν αὐτῆς καταστήματα δὲν ὑστεροῦσι τῶν ὠρχιότέρων τῶν Παρισίων καὶ Λονδίνου ὡς πρὸς τὴν πολυτέλειαν καὶ τὸ μεγαλεῖον. Τὸ ὕδωρ τοῦ ποταμοῦ Κρόνονος μεταφέρει

ται εἰς τὴν πόλιν δι' ὑδραγωγοῦ (72 χμ.) ὅστις θεωρεῖται ὡς ἐν τῶν σημαντικωτέρων δημοσίων ἔργων τῆς Νέας Ὑόρκης.

330. **● Πληθυσμὸς.** Τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ὁ πληθυσμὸς αὐξάνει ταχύτερον παντὸς ἄλλου μέρους τῆς γῆς. Τῷ 1790, κατὰ τὴν πρώτην ἀπογραφὴν, ἦτο κατώτερος τῶν τεσσάρων ἑκατομμυρίων ψυχῶν (ἢ ἀκριβῶς 3,929,000) συγκείμενος ἀπὸ 3,172,000 λευκοῦς, 700 χιλ. δούλους καὶ 60 χιλ. ἐλευθέρους. Τότε ἡ ἐπιφάνεια τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἦτο μόνον 2 ἑκατ. □ χμ. Κατὰ τὸ 1840 ὁ πληθυσμὸς ἦν 17 ἑκατ. ἥδη ἡ ἐπιφάνεια τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν εἶναι δέκα ἑκατ. □ χμ., ἴση πρὸς ὁλόκληρον τὴν Εὐρώπην μέχρι τῶν Οὐράλίων.

Σήμερον ὁ πληθυσμὸς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἀνέρχεται εἰς περίπου 40 ἑκατ. κατ. ἡ δὲ μέση πυκνότης αὐτοῦ εἶναι 4 κάτοικοι κατὰ □ χμ. Ἄλλ' ἀπέραντοι ἐκτάσεις, ὡς ἡ χώρα τῆς Ἀλάσκας καὶ ἡ Μεγάλη Λεκάνη, εἰσὶ σχεδὸν ἔρημοι. Ἐπὶ τῆς ἀκτῆς τοῦ Ἀτλάντικοῦ ἀπὸ τῆς Μαΐνης μέχρι τοῦ Ποτομάκ, ἦτοι εἰς τὸ πολυανθρωπότερον μέρος, ἀριθμοῦνται 11 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. ψυχῶν, ἡ δὲ πυκνότης εἶναι 25 κάτοικοι κατὰ □ χμ. Ἐκ τοῦ πληθυσμοῦ τούτου τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν τὰ 35 ἑκατ. εἶναι λευκοί, 4,900,000 εἶναι ἀλλόχροες, μαῦροι ἢ μιγάδες, πάντες ἐλεύθεροι ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ περὶ δουλείας πολέμου, 50 δὲ ἕως 60 χιλ. Ἰνδοί, τελευταῖα λείψανα τῶν ἀρχαίων ἰθαγενῶν κατοίκων καὶ ἄλλοι τόσοι Σίνοι. Οἱ ἀλλόχροες, οἵτινες τῷ 1790 ἀπετέλουν τὸ πέμπτον περίπου τοῦ ὅλικοῦ πληθυσμοῦ, σήμερον ἀποτελοῦν τὸ ὄγδον. Ἀπαντᾷ τις αὐτοὺς ἐν μεγάλῳ ἀριθμῷ μόνον εἰς τῆς Ν. Πολιτείας καὶ τῆς ΝΑ., ἐνθα ἀποτελοῦν τὸ τρίτον τοῦ πληθυσμοῦ.

Μετανάστευσις. Εἰς τὸν πλεονασμὸν τῶν γεννήσεων ἐπὶ τῶν θανάτων καὶ ἐν μέρει εἰς τὴν ἐκ τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας μετανάστευσιν, ὀφείλεται ἡ ταχυτάτη αὐξήσις τοῦ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν πληθυσμοῦ, διπλασιαζομένου κατὰ εἰκοσαετίαν. Ἀπὸ τοῦ 1820 μέχρι τοῦ 1871 εἰσῆλθον εἰς

τὴν Συμπολιτείαν ἐπὶ τὰ καὶ ἡμῖς ἑκατομμύρια με-
ταναστῶν, ἐξ ὧν.

Ἐκ τῆς Ἀγγλίας καὶ ἰδίως Ἰρλανδίας	4,200,000
Ἐκ τῆς Γερμανίας	2,400,000
Ἐκ τοῦ Καναδᾶ	300,000
Ἐκ τῆς Σουηδίας καὶ Νορβηγίας	160,000
Ἐκ τῆς Γαλλίας	345,000
Ἐκ τῆς Κίνας	150,000
Ἐκ διαφόρων ἄλλων μερῶν.	100,000

Οἱ μετανάσται οὗτοι διατηροῦν ἐπὶ πολλὰς γενεὰς τὴν
γλῶσσαν καὶ τὰ ἔθιμα τῆς πατρίδος των. Εἰς τὰς Δ. ἐπαρ-
χίας πρὸς Ν. τῶν Μεγάλων Λιμνῶν, εὐρίσκονται οἱ κυριώτε-
ροι συνοικισμοὶ τῶν Ἰρλανδῶν καὶ τῶν Ἀγγλων. Οἱ δὲ Κι-
νέζοι, οἵτινες ἀπαντῶνται κυρίως εἰς τὴν Καλλιφορνίαν, δὲν
ἀναμιγνύονται μὲ τὰς ἄλλας φυλάς.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ.

**332. Σύνολον τῆς παραγωγῆς τῆς Β. Ἀμε-
ρικής.** Ἡ Β. Ἀμερικὴ εἶναι μετὰ τὴν Εὐρώπην τὸ πλεόν
πεπολιτισμένον μέρος τοῦ κόσμου. Περιλαμβάνει δὲ τρία δι-
κεκριμένα μέρη.

1.) Τὸ Β. μέρος ἢ ὁ ΚΑΝΑΔΑΣ ἀνήκον εἰς τὴν Ἀγ-
γλίαν. Ἀπέραντος χωρὸς 9 ¹/₂ ἑκατ. [χιλ., ἀλλ' ἀκατοί-
κητος ἕνεκα τοῦ ψυχροῦ, ὡς ἡ Σιβηρία· ἡ κυρία ἐνασχόλησις
εἶναι καὶ ἐνταῦθα ἡ θήρη, τὸ μόνον δὲ προϊόν αἱ μὴλωται ἢ
σισύραι. Ἐπὶ τῶν ὄχθων δὲ τῶν μεγάλων λιμνῶν μεταξὺ
τοῦ ἁγ. Λαυρεντίου καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἶναι πλεόν κατοί-
κημένη· τὰ ξύλα, τὰ δημητριακὰ καὶ τὰ κτήνη εἶναι ὁ κύ-
ριος πλοῦτος τῆς χώρας ταύτης, μετὰ τῆς ἀλιείας εἰς τὴν
Νέαν Γῆν.

2.) Τὸ κεντρικὸν μέρος ἢ αἱ ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟ-
ΛΙΤΕΙΑΙ, μὲ 40 ἑκατομμύρια κατοίκους ἐπὶ ἀπέραντος ἑκα-

τάσεως 10 εκατ. □ χμ., χώρα ἥς τὸ μεγαλύτερον μέρος εἶναι κατάλληλον διὰ τὴν γεωργίαν, ἡ δὲ μεγάλη ἐμπορικὴ ἐνεργητικότης τῆς ἔχει οἰκονομικὴν σπουδαιότητα ὁμοίαν πρὸς τὴν τῶν ἰσχυροτέρων κρατῶν τῆς Εὐρώπης. Ἐκεῖ ἀφθονοῦν τὰ δημητριακὰ, φθάνοντα εἰς 400 εκατ. ἐκατολίτρων. Μόνη ἡ Ῥωσσία, μεταξὺ τῶν ἐχόντων στατιστικὴν κρατῶν φθάνει ἀνώτερον ποσὸν (500 ἐκατομμύρια). Ἀλλ' ἡ Ῥωσσία ἔχει 80 εκατ. κατοίκων. Ἐκτὸς τῶν δημητριακῶν, τὸν δημητριακὸν πλοῦτον τῆς χώρας ταύτης ἀποτελοῦσιν τὰ γεώμηλα, ἡ ζάκχαρις ὁ καπνὸς, ὁ ΒΑΜΒΑΞ, παρὰ γόμενος εἰς τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας εἰς ποσότητα μεγαλειτέραν ἀπὸ κάθε ἄλλο μέρος τῆς γῆς, ὡς καὶ τὰ κτήνη, πρὸ πάντων τὰ κερασφόρα καὶ οἱ χοῖροι. Τὰ μεταλλεῖα τῆς δίδουν γαϊνθρακκ, ΠΕΤΡΕΛΑΙΟΝ, χρυσόν, σίδηρον καὶ χαλκόν. Ἡ δὲ βιομηχανία, ἐφοδιασμένη μὲ τὰς ἐντελεστέρας μηχανάς, εἶναι τόσον ζωηρὰ εἰς τὰς ΒΑ. Πολιτείας ὅσον καὶ εἰς τὰ ἐργαστήσια τῆς Γαλλίας.

Ἡ χώρα δισχίζεται πανταχοῦ ἀπὸ διώρυγας καὶ περισσότερον ἀπὸ σιδηροδρόμους. Τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον εἶναι ζωηρότατον, κέντρον ἔχον 14 πόλεις καὶ λιμένας ὧν ὁ πληθυσμὸς ὑπερβαίνει τὰς ἐκατὸν χιλιάδας.

3.) Τὸ Ν. μέρος, περιλαμβάνον τὸ ΜΕΞΙΚΟΝ καὶ τὴν ΚΕΝΤΡΩΝ ΑΜΕΡΙΚΗΝ, χώραι αἵτινες παρὰ τὰς ἀπεράντους ἐκτάσεις, παρουσιάζουν τὴν λαμπρὰν καὶ πλουσίαν ἐξάστησιν τῶν τροπικῶν καὶ παράγουν τὸ ἰότροπον, θανίλλιον, ἰνδικόν, ὕσπην, κακκίον, ξύλα, ἀνάκαρδον καὶ ἄλλα καὶ ὅ(.) τὰς ΑΝΤΙΛΛΑΣ, αἵτινες ἔχουν σχεδὸν τὰ ἴδια προϊόντα, ἀλλ' ἰδίως ἐπιδίδονται εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ ζακχαροκαλάμου, τοῦ καφῆ καὶ τοῦ καπνοῦ. Τὸ Μεξικὸν εἶναι πλούσιον εἰς μεταλλεῖα ἀργύρου.

Τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον τῶν χωρῶν τούτων εἶναι ζωηρὸν ἐπὶ τῶν ὀχθῶν τῶν μεγάλων λιμνῶν. Ζωηρότατον δὲ εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, μέτριον δὲ εἰς Μεξικὸν καὶ Κ. Ἀμερικὴν ἔνεκα ἐλλείψεως πληθυσμοῦ καὶ ὁδῶν.

Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Β. Ἀμερικῆς δύνανται νὰ ἐκτιμηθῇ κατὰ προσέγγισιν εἰς 8,200,000,000 φράγκκ., ἥτοι εἰς ποσὸν ἴσον μὲ τὸ γενικὸν ἐμπόριον τῆς Γαλλίας. Ἐκ τούτων ἀνήκουν εἰς τὰς Ἰνωμένας Πολιτείας τὰ $\frac{5}{8}$ ἢ 5 δισεκατ. Εἰς τὰς Ἀντίλλας $\frac{1}{4}$ ἢ 2 δισεκατ. Εἰς τὸν Καναδᾶ $\frac{1}{10}$ ἢ 750 ἑκατ. Εἰς τὸ Μεξικὸν καὶ Κ. Ἀμερικὴν 350 ἑκατ. Τὸ ὅλον τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς Β. Ἀμερικῆς συμποσοῦται εἰς 8,100,000,000.

Ἡ αὐτὴ ἀναλογία ὑπάρχει καὶ ὡς πρὸς τὴν κίνησιν τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας ἥτις φθάνει τὰ 27 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. τόνων καὶ ἥτις μετὰ τῆς τῶν Μεγάλων Λιμνῶν ἀνέρχεται εἰς 50 ἑκατ. τόνων. Ἐκ τούτων ἀνήκουν εἰς τὰς Ἰνωμένας Πολιτείας 34 ἑκατ. τόνοι., εἰς τὸν Καναδᾶ 10 ἑκατ., εἰς τὰς Ἀντίλλας 4 $\frac{1}{2}$ ἑκατ., εἰς τὸ Μεξικὸν καὶ Κ. Ἀμερικὴν 1 ἑκατ. τόνοι.

Ἐν τῷ μεγάλῳ ἐξωτερικῷ ἐμπορίῳ ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Ἀγγλία (3 $\frac{1}{2}$ δισεκατ.) καὶ αἱ Ἰνωμέναι Πολιτεῖαι, αἵτινες ἐνεργοῦσαι μετὰ τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας ὀλιγώτερον ἐμπόριον παρὰ ὅσον ἡ Ἀγγλία, ἐμπορεύονται περισσώτερον μὲ τὴν Ἀμερικὴν. Εἰς τοὺς λιμένους τοῦ Εἰρηνικοῦ αἱ Ἰνωμ. Πολιτεῖαι ὑπερέχουν ἐμπορικῶς τῆς Ἀγγλίας. Ἐπὶ δὲ τῶν λιμνῶν ἐνεργοῦσι τὰ $\frac{3}{4}$ τῶν δι' ὕδατος μεταφορῶν.

Ἡ Β. Ἀμερικὴ λαμβάνει ἐκ τῆς Εὐρώπης πρὸ πάντων χειροτεχνήματα, κυρίως ὑφάσματα καὶ στέλλει εἰς αὐτὴν γεωργικὰ προϊόντα, πρὸ πάντων βάρβακα, καπνὸν, σίτον καὶ ἄλευρα, ζάχαριν καὶ καφὲ, ὕτην, βενίλλικον, κακάον, χρυσίον, ἀργυρον, καὶ πετρέλαιον.

Συγκοινωνία μεταξὺ Β. Ἀμερικῆς καὶ τῶν λοιπῶν Ἠπείρων. Τὰ Γαλλικὰ ἀτμόπλοια τῆς ὑπερωκεανείου ἐταιρείας (transatlantique) ἀναχωροῦσι τὰ μὲν ἀπὸ Χάβρης καὶ εἰς 11 $\frac{1}{2}$ ἡμέρας φθάνουν εἰς Νέαν Ὑόρκην, ἄλλα δὲ ἀπὸ ἁγ. Ναζαίρ, διὰ τῶν Ἀντιλλῶν (ἁγ. Θωμᾶς) εἰς Βερκροῦζ καὶ Νέαν Ὁρλεάνην, ἄλλα δὲ ἀπὸ ἁγ. Ναζαίρ φθάνουν κατ' εὐθείαν εἰς Ἀσπινβάκην διὰ τῆς Βενεζουέλας.

Ἀγγλικά καὶ Γερμανικά ἀτμόπλοια ἀπὸ Σουτχαμπτόνης, Λιβερπούλ, Ἀμβούργου καὶ Βρέμης διευθύνονται πρὸς τοὺς αὐτοὺς λιμένας τῆς Β. Ἀμερικῆς, ἀπὸ Λιβερπούλ καὶ Γλασκώθης ἀτμόπλοια πλέουσιν εἰς Καναδᾶ, τὸ θέρος μὲν εἰς Κουεβέκην τὸν δὲ χειμῶνα εἰς Πορτλάνδην.

Ἀμερικανικά ἀτμόπλοια θέτουν εἰς συγκοινωνίαν ἑλα τὰ παράλια ἀπὸ τῆς Νέας Γῆς μέχρι τῆς Νέας Αὐρηλίας καὶ ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τοῦ Μεξικοῦ καὶ τῶν Αντιλλῶν.

Ἐπὶ δὲ τοῦ Εἰρηνικοῦ Ἀγγλικά καὶ Ἀμερικανικά ἀτμόπλοια πλέουσιν ἀπὸ τοῦ Παναμᾶ πρὸς Ν. μέχρι τοῦ ἁγ. Φραγκίσκου καὶ τῆς Βικτωρίας πρὸς Β. προσεγγίζοντα εἰς τοὺς κυριωτέρους λιμένας τῆς κεντρ. Ἀμερικῆς καὶ τοῦ Μεξικοῦ.

Ἀπὸ ἁγ. Φραγκίσκου τέλος Ἀμερικανικά καὶ Ἀγγλικά ἀτμόπλοια διαπλέοντα τὸν Εἰρηνικὸν συνδέουσι τὴν Ἀμερικὴν μὲ τὴν Ὠκεανίαν (διὰ τῆς Σίδνεϋς καὶ Ἀσκολάνδης) καὶ μὲ τὴν Ἀσίαν (διὰ τῆς Γοκχαμάς).

Β'.

Η ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ.

Τ μ. ἡ μ. α 1ον.

ΚΟΛΟΜΒΙΑ, ΙΣΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΕΡΟΥ καὶ ΒΟΛΙΒΙΑ.

(Ἐπιφ. 5,200,000 □ χμ. — Πληθ. 6,250,000.

332. **Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία.** Ἡ Κολομβία, ἡ Ἰσημερινή, ἡ Περουβία καὶ ἡ Βολιβία δύνανται νὰ χαρακτηρισθῶσι μὲ τὸ κοινὸν ὄνομα «ἡ ἐντὸς τῶν τροπικῶν χώραι τῶν Ἀνδεων». Καί τοι ἐκτετατομένη ἐπὶ μήκους ὑπὲρ τὰς 4 χιλ. χμ. ἀπὸ Β. πρὸς Ν. παρουσιάζει σχεδὸν τοὺς αὐτοὺς χαρακτηρηκτοὺς καὶ τὰς αὐτὰς διαφορὰς ἀπόψεις· δύναται δὲ

νὰ δικαιρεθῇ εἰς τρεῖς μεγάλαις χώραις σχηματιζούσαις τρεῖς μακρὰς ταινίας ἐκτεινομένης ἀπὸ Β. πρὸς Ν.

1.) Ἐν τῷ κέντρῳ ἡ χώρα τῶν Ἀνδεων ἔστι αἱ Κορδιλλιέραι μετὰ τὰς σειρὰς, τὰ ὄροπέδια, καὶ τὰς κοιλάδας τῶν. Αἱ μὲν σειραὶ τῶν ὀρέων καὶ αἱ κορυφαὶ εἰσὶν γρονητικαὶ καὶ ἡφαιστιογενεῖς βράχοι, ἀπότομοι, ἐν μέρει χιονοσκεπεῖς ἐν τῷ Ἰσημερινῷ καὶ Βολιβίᾳ, ὅτε δὲ κεκαλυμμένοι μετὰ χλόην. Αὗται εἰσὶν μέγα ἐμπόδιον εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ πλούτου τῶν χωρῶν ἐκείνων, διότι αἱ συγκοινωνίαι καθίστανται δυσκολώταται καὶ σπανιώταται. Τὰ δὲ ὑψηλότερα ὄροπέδια καὶ τὰ πλέον ἐκτεθειμένα εἰς τοὺς ἀνέμους παρουσιάζουν γενικῶς ἀπερκάντους ἐρήμους, καλουμένας περάμους, ὅπου φύεται τῇ δε κακεῖσε ὁ λειχὴν καὶ ἡ χλόη. Ἐν τῇ Βολιβίᾳ θηρεύεται ἡ ἱκτίς (chinchilla), ἥς ἡ μελωτὴ εἶναι περίφημος, εἰς χαμηλώτερα ὄροπέδια καὶ αἱ βοσκαὶ εἰσὶ καλλίτεραι τρέφουσαι πρόβατα, τὸ εἶδος λάμα καὶ ἀλπακκά. Ἐκεῖ τὰ πλευρὰ τῶν ὀρέων εἶναι ἐρωδιζομένα μετὰ δένδρα ἢ καὶ ἀπὸ δάση ἐν οἷς εὐρίσκονται κυρίως πλεῖστα ποικιλίαι τοῦ δένδρου τῆς κίνας (quinquina).

Εἰς τὰ κατώτερα ὄροπέδια καὶ τὰς ὑψηλὰς κοιλάδας καλλιεργοῦνται ἐπιτυχῶς τὰ γεώμηλα, καταγόμενα ἐκ τῶν χωρῶν τούτων, τὰ δημητριακὰ τῆς Εὐρώπης, ἀπαντῶνται δὲ πολλοὶ ἵπποι καὶ ἡμίονοι. Εἰς τὰς κοιλάδας τοῦ Κούτου, 3,000 μέτρα ὕψους, ἐπικρατεῖ διαρκὲς ἔαρ καὶ βλέπει τις τοὺς ἀγροὺς κεκαλυμμένους ἀπὸ σπαρτά καὶ δενδροκομειῖα πλήρη καρπῶν. Καθόσον δὲ αἱ πεδιάδες εἶναι χαμηλώτεροι καθίστανται θερμότεροι, καὶ ἐν γένει γονιμώτεροι κοιμούμεναι δι' ὅλης τῆς λαμπρότητος τῆς τροπικῆς βλαστήσεως. Ἐκεῖ διαδαχικῶς ἐμφανίζεται ἡ καφρέα, τὸ Ἰνδικόν, τὸ ζακχαροκάλαιμον, τὸ κακαόδένδρον παρὰ τοὺς χλοεροὺς λειμῶνας. Εἰς τὰ δάση τῆς ζώνης ταύτης εὐρίσκεται καὶ ἡ κίνα, ἡ ἱπεκακουάνα, ἡ σαλσαπάρλλιλα.

2.) Πρὸς Δ. ἡ χώρα τοῦ Εἰρηνικοῦ. Ἡ Β. περὶ αὐτὴν μέχρι Γουαγιακίλης, πλημμυρεῖ ἀπὸ ἀδικοκόπους βρο-

χάς, αναπτυσσούσας μὲν ἐν αὐτῇ θυμακτικὴν βλάστησιν, ἀλλὰ καθιστώσας τὴν διαμονὴν δυσάρεστον καὶ νοσηροτάτην. Διὰ τοῦτο τὸ μέρος τοῦτο ἐγκατελείφθη εἰς τὰ δάση τὰ καλύπτοντα τὰς ἀκτὰς καὶ πλήρη πτηνῶν ὄρκιου καὶ λαμπροῦ πτερώματος, πιθήκων καὶ ὄψεων. Ὑπάρχει ὁμοίως καὶ μικρὰς καλλιέργειας ὀρύζης καὶ φυτεῖαι καυκαδοένδρων, ζαχαροκαλάμων καὶ ἰνδικοῦ. Ἡ Ν. παρχλία τούαντιον στερεῖται ὁλοτελῶς βροχῶν, ἀποξηραίνεται ἀπὸ τὸν ἥλιον εἶναι ἀμώδης καὶ ὀλιγάνθρωπος. Πρὸς Ν. ἡ ἐπαρχία Ταρχπάνκα, δὲν εἶναι εἰμὴ ἀλμυρὰ καὶ ἔρημος. Ἀλλὰ καθόσον ὑψοῦται τις εἰς τὰς κοιλάδας τῶν Ἀνδεῶν εὐρίσκει πλείονα δροσερότητα, ἔδαφος ποτιζόμενον ὑπὸ τῶν τροπικῶν βροχῶν, πλουσίους τόπους, ὅποιοι ἡ κοιλάς τοῦ Γουγκγκίλου καὶ ἡ πεδιάς τοῦ Ἀρεκουίπκ. Τὸ κακάον, ἡ ὄρυζα ὁ ἐκάβαζ, ἡ ζάχαρις, ἡ ὕλη (κρεμέζον), τὸ πέπερι, ἡ ἐλάκη, ἡ λειχνοβακρὴ εἰσὶ τὰ κυριώτερα προϊόντα τῆς ζώνης ταύτης, ἥτις μέχρι 1200 μέτρων ὕψους, κατέχει ἀκόμη τὴν χλωρίδα τῶν τροπικῶν.

3.) Πρὸς Α. ἡ μεγαλὴ κεντρικὴ πεδιάς, ἥτις ἀρχεται ἀπὸ ὀροπέδικ, λόφους καὶ περικοπῆται διὰ τῆς ἀπεράντου πεδιάδος εἰς τὴν ῥέει ὁ Ὁρενόκ, ὁ Ἀμαζόνιος, ὁ Μαδείρκα, ὁ Παρχαγούκος καὶ τὰ παραποτάμια αὐτῶν. Εἶναι χώρα γενικῶς εὐφορῆς, κακαλυμμένη ὅλη σχεδὸν ἀπὸ δάση ἐνθα ἀφθονοῦσι δένδρα καὶ θάμνοι πολύτιμοι, ξύλα οἰκοδομικῆς, ξύλα λεπτουργίας, τὸ καουτσούκ, ἱππεακκουάια, κίνα, ἐρυθρόξυλον, πικντοῦ σχεδὸν, ἐν δὲ τῇ Βολιβίᾳ τὸ τεϊόθενδρον τῆς Παρχαγούκης. Αἱ χῶραι αὗται εἶναι ἔρημοι, τὰ δὲ φυσικὰ πλούτη ἐλλείπει μεσῶν συγκοινωνίας, δὲν ἐκμεταλλεύονται.

333. **Ἑὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα.** Ὁ ἀρχιδόσιος, ἡ ὄρυζα, ὁ σίτος, τὰ γεώμηλα, τὸ ἰστροπον εἰσὶν αἱ κυριώτεροι καλλιέργειας τῆς τροφῆς, ἐπαρκεῖσαι εἰς τὴν διατήρησιν πληθυσμοῦ σμικροτάτου. Εἰς αὐτὰ πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ τὸ ἐρυθρόξυλον καὶ αἱ φύλλον θάμνου κοινότατον εἰς τὰς θερμὰς κοιλάδας, ἰδίως τῆς Βολιβίας. Οἱ Ἰνδοὶ μαρτυροῦσι τὸ

φύλλον τοῦτο, περιέχον οὐσίαν τονικὴν ἀνάλογον πρὸς τὴν τοῦ καφφέ καὶ τοῦ τσίου, καὶ μὲ τὸ ὅποτον δύνανται νὰ διέκθωσι πολλὰς ἡμέρας χωρὶς ἄλλης τιнос τροφῆς.

Ἄλλα προϊόντα εἶναι τὸ κακάον, οὗ ἡ καλλιέργεια συγκεντρωμένη ἐν τῷ Ἰσημερινῷ, ἐκτιμᾶται εἰς 130 χιλ. κεντάρια· ὁ καφφὲς τῆς Κολομβίας, ὁ καπνὸς τῆς Περουβίας καὶ Κολομβίας, τὸ Ἰνδικόν τῆς Κολομβίας λεγόμενον καράκα, ἡ ζάκχαρις τῆς Περουβίας.

Ἡ ἄμπελος καλλιεργεῖται, ἰδίως ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τοῦ Εὐρηνικοῦ, καὶ ἐξ αὐτῆς κατασκευάζουν εἶδος τι οἶνων περιζήτητων (οἶνοι τοῦ Πίσκου κτλ.) Τὰ δάση δίδουν ξύλα οἰκοδομικὰ καὶ βαφικὰ ἐν οἷς ἡ σαλσαπαρίλλια τῆς Ἰσημερινῆς, τὸ κινάμυμον, εἶδος τι λειχήνης, γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα λειχηνοβκφή (orseille), διάφοροι ῥίζαι καὶ βάλσαμα, μεταξὺ τῶν ὁποίων τὸ καουτσούκ, τὸ κοπάϊον, τὸ περὺβικόν καὶ τὸ τολουτάϊον βάλσαμον (de tolu) ἐξαγόμενα ἀπὸ διάφορα εἶδη μυροξύλων. Τὰ δύο δὲ χαρκτηριστικώτερα τῆς γῶρας ταύτης τῆς Ἀμερικῆς δένδρα εἶναι ἡ κίνα quinquina καὶ ἡ bombonaxa.

Ἡ μὲν κίνα, ἥς αἱ ἀντιπυρετικά καὶ τονωτικά ἰδιότητες εἶναι πασίγνωστοι, εἶναι φλοιὸς διαφόρων δένδρων καὶ θάμνων τοῦ γένους κιχώριον. Εὐρίσκονται δὲ ἐπὶ κλιτύων τῶν Ἀνδεων, ἰδίως ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς, ἐν μέσῳ δαστῶν ἢ μεμονωμέναι.

Ἡ δὲ bombonaxa εἶναι εἶδος τι φοίνικος αὐξάνον ἀφθόνως εἰς τὰς κοιλάδας τῆς Ἰσημερινῆς, τῆς Περουβίας, καὶ ἰδίως εἰς τὰς τῆς Χουαλλάγης, Οὐακίτλης καὶ Οὐρουάμβας. Οἱ ἐργάται κόπτουσι διὰ κτενὸς τὸ φύλλον τῆς βομβονέξης εἰς λεπτοτάτας λωρίδας καὶ κέκνουν εἶδος τι ἀχύρου τὸ ὅποτον λευκαίνόμενον καὶ παρσκευαζόμενον, χρησιμεύει εἰς κατασκευὴν κανίστρων, θηκῶν καὶ τῶν καλυμμάτων. Ἡ βομβηχανία αὕτη εἶναι ἡ μόνη ἣτις δίδει γόρην εἰς τακτικὴν ἐξαγωγὴν, ἐξασκουμένη κυρίως εἰς Μογαδάμβην τῆς Περουβίας.

Κ τ ή ν η υπάρχουν εἰς τὰς Β. πεδιάδας. Τὸ κυριώτερον αὐτῶν προϊόν ἐστὶν τὸ ἔριον, ἔριον προβότων, προβοτοκαμήλου, ἀλπακά καὶ λάμας· ἔπειτα ἔρχονται τὰ δέρματα καὶ ἡ ὕσγη (κρεμμέζον) τρεφομένη ἐπὶ τοῦ νοπαλίου καὶ ὁ κηρός τῶν μελισσῶν.

Ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Περουβίας ἀλιεῖουσι μεγάλας καὶ ὠρεχίνας χελώνας, ἐπὶ τῶν τοῦ Παναμά, ἰδίως, εἰς τὸ ἀρχιπέλαγος τῶν μαργαριτῶν, ὅστρες ἐξ ὧν ἐξάγουσι μαργαρίτας καὶ μάργαρον (nacre).

334. Ἡ μεταλλουργία. Ἡ χώρα τῶν Ἀνδεων εἶναι πλουσιωτέρα διὰ τῶν μεταλλείων αὐτῆς παρὰ διὰ τῆς γεωργίας τῆς.

Γαιάνθραξ δὲν ἀπαντᾷται παρὰ εἰς τινὰ μέρη, ἀλλὰ δὲν ἀνωρίσσεται. Ὁ χαλκός ἐστὶν ἀφθονώτερος. Ἡ Βολιβία μὲ τὰ ἐν Κερό-Κόρο καὶ Ἀτακάμα μεταλλεῖται, παράγει 9 χιλ. τόνους μετάλλευμα. Ἡ Περουβία, ἥς τὰ ἐν Ταρπάκα μεταλλεῖται εἶναι συνεχεῖς τῶν τῆς Χιλῆς, δίδει 1,500 τόνους. Ὁ ὑδράργυρος εὐρίσκεται εἰς μικρὰν ποσότητα ὡς θειικός, εἰς τὰ περί τῆς Κουένσας, εἰς μεῖζονα δὲ ἐν τῇ Χουανκαβελίκα, εἰς τὰ μεταλλεῖται τῆς Σαντα Βαρβάρας δίδοντα 1,500 καντάρια ἑτησίως. Ἡ πλάτινα ὑπάρχει εἰς διάφορα μέρη τῆς Κολομβίας, ὡς καὶ ὁ κασσίτερος. Ποταμοὶ τινες κομίζουν χρυσίτην ἄμμον, ἐξ ἧς ὡς καὶ ἐκ τῶν μεταλλείων, συλλέγουσι χρυσόν, τὸ ὅλον 20 ἑκατομ. περίπου, ἐξ ὧν 15 παράγει ἡ Κολομβία. Ἡ παραγωγή αὕτη πολὺ ἀπέχει τοῦ νὰ φθάσῃ τὴν τοῦ ἀργύρου, οὗ ἡ ἑτησία ἐξαγωγή φαίνεται ἔχουσα ἀξίαν 40 ἑκατ. φρ., ἐξ ὧν τὰ 30 ἀνήκουν εἰς τὴν Περουβίαν. Τὰ σπουδαιότερα μεταλλεῖται εἶναι τὰ τοῦ Cerro de pasco δίδοντα 10 ἑκατομ., τῆς Λουκάνας, Γουαλάνκας, τὰ τῆς Χουαλγαίτσας, ἔθνα ἀνωρύχθησαν ὑπὲρ τὰ 1400 φρέατα καὶ τὰ τοῦ Cerro de Potosi ἐν Βολιβία.

335. Τὸ γουάνον. Εἰς τὴν μεταλλευτικὴν βιομηχανίαν ἀνήκει ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ γουάνου, τοῦ καλλιτέρου τῶν φυσικῶν λιπασμάτων. Τὸ γουάνον αὔγκειται ἀπὸ κόπρου

πηνηνών επιταρρευθεῖσαν κατὰ μέγιστα στρώματα ἐπὶ μυριάδας ἐτών. Εὐρίσκεται δὲ εἰς τὰς Χί ν χ α ς ν ή σ ο υ ς, ἡ νησί-δρις κείμενα πρὸς Ν. τῆς Λίμνης, εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ ὄρου τοῦ Πίσκου, ὅπου ἡ Περουβιανὴ κυβέρνησις ἤρχισε τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ ἐπικερδοῦς τούτου λιπᾶσματος, ἐπιφυλαξαμένη ἐκυτῇ τὸ μονοπώλιον αὐτοῦ. Ἐκτοτε ἐπέξετάνθη ἡ ἐξαγωγή αὐτοῦ εἰς τὰ πολυάριθμα νησίδρια τῆς ἀκτῆς, (ὅπου τὰς Λαβάς-δε-Τέρρα, Σαν Γαλλάν κτλ.) καὶ ἐπὶ αὐτῆς τῆς παρχίας τῆς Βολιβίας (εἰς τὰ ὅσα Κορρέλα, εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς Ταρχάκας κτλ.) τῆς Περουβίας καὶ Ἰσημερινοῦ. Τὸ καλλίτερον γούναον εἶναι τὸ τῆς Περουβίας, διότι ἡ ξηρασία προφυλάττει αὐτὸ ἀπὸ πάσης χειροτερεύσεως ἢ μεταβολῆς.

336. Τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας. Ὅ,τι μᾶλλον στερεῖται ἡ χώρα τῶν Ἀνδεων ἐπὶ τῶν ὀροπεδίων αὐτῆς τῶν ἐχόντων ὕψος ἀπὸ 3 ἕως 4,000 μέτρα καὶ χωρίζομένων ἀπὸ γιγαντικῆς σειρᾶς ὄρεων, εἶναι τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας. Οἱ ποταμοὶ τῆς εἶναι ἡ κατὰρρέχοντες εἰς τὰ δυτικὰ μέρη, ἢ πλήρεις ὀρηκτικῶν ῥευμάτων εἰς τὰ ἀνατολικά· διὰ τοῦτο δὲν εἶναι πλευστοί. Οἱ ὠρσιότεροι ποταμοὶ ἐκβάλλουσι πρὸς τὴν Βρασιλίαν, ἥτις δεσπόζει τῆς συγκοινωνίας τῶν γειτονευουσῶν αὐτῇ χωρῶν. Ὅδοι ὑπάρχουσιν ὀλίγιστοι, καὶ μόλις τμήματα μόνον κατεσκευάσθησαν σιδηροδρόμων, ἔχοντα μῆκος ὀλίγον περίπου 500 χμ. καὶ ὧν κυριώτερον εἶναι ἡ γραμμὴ ἀπὸ Λίμαν εἰς Χανσάην, ἀπὸ Μαλλένδο εἰς Ἀρεκουίπιν.

Ὁ σιδηρόδρομος τοῦ Παναμά, εἶναι ἡ μόνη σπουδαῖα καὶ τελειοποιημένη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ, κατασκευασθεῖσα ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Ἀμερικανοῦ Aspinwall τῷ 1855. Ἀπὸ τοῦ λιμένος Κολόν Ἀσπινβάλλης εἰς τὸν λιμένα τοῦ Παναμά, ἡ ἀπόστασις εἶναι 79 χμ.. Ὁ σιδηρόδρομος οὗτος διαγράφει πολλὰς καμπύλας ἐν τῷ μέσῳ χώρῳ ὄρεινῃς καὶ δασώδους, ἀλλὰ διέρχεται τὸν ἰσθμὸν ἀνευ οὐδεμιᾶς ὑπογείου σύριγγος, τὸ δὲ ὑψηλότερον μέρος αὐτοῦ, κείμενον 60 χμ. ἀπὸ τῆς Ἀσπινβάλλης καὶ 19 χμ. ἀπὸ τοῦ Παναμά, δὲν εἶναι παρὰ μόνον 80 μέτρα ὑπὲρ τὴν ἐπιρᾶ-

νειαν τῆς θαλάσσης. Ὁ σιδηρόδρομος τοῦ Παναμᾶ εἶναι (ὡς ὁ τοῦ Εἰρηνικοῦ, ὁ διερχόμενος διὰ τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν), ἡ ὁδὸς ἢ συνειθεστέρα πρὸς μεταφορὰν ἐπιβατῶν καὶ ἐμπορευμάτων ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ὠκεανοῦ εἰς τὸν ἕτερον. Οὗτος ἐνώνει τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ Εἰρηνικὸν ὠκεανόν, ἀνοίγει τὴν ὁδὸν πρὸς τὴν Καλλιφορνίαν καὶ τὰς πλουσίας Δ. χώρας τῆς Ν. Ἀμερικῆς. Οἱ σπεύδοντες νὰ φθάσωσιν ἐκεῖ ταξιδιῶται δὲν κἄμπουσι πλέον τὸ ἀκρωτήριο Χόρνον (εἰς τὴν Ν. ἑσχατιὰν τῆς Ἀμερικῆς) ἀλλ' ἀποβιβάζονται εἰς Ἀσπινβέλλην, διέρχονται τὸν Ἰσθμὸν μὲ τὸν σιδηρόδρομον καὶ ἐπιβαίνουνσι πάλιν ἐπὶ τῶν ἀτμοπλοίων εἰς Παναμᾶ. Ἄλλ' ὁ σιδηρόδρομος οὗτος θέλει ἀποβάλλει μέρος τῆς σπουδαιότητός του ἅμα ἀνοιχθῇ καὶ ἱσως προσεχῶς, ἡ μεγάλη διώρυξ εἰς τὸν Πανᾶ-μειον Ἰσθμὸν, διὰ τῆς ὁποίας τὰ πλοῖα θέλουν μεταβαίνει ἀπὸ τὸν ἓνα εἰς τὸν ἄλλον ὠκεανόν.

337. **Ἡ ναυτιλία καὶ οἱ λιμένες.** Ἡ ἐμπορικὴ ναυτιλία τῆς χώρας ταύτης δὲν φαίνεται νὰ ὑπερβαίνει τοὺς 40 χιλ. τόνους· τὰ $\frac{2}{3}$ ἀνήκουν εἰς τὴν Περουβίαν. Ἡ γενικὴ κίνησις τῆς ναυτιλίας δὲν φθάνει τὰ 4 ἑκατ. τόνους. Ἐν τῇ Ἀσπινβέλλῃ ἐκ τοῦ ποσοῦ τούτου 1 ἑκατ. ἀνήκει εἰς τὴν διαμετακόμησιν ἀπὸ Κολόνης εἰς Παναμᾶ, $\frac{1}{2}$ ἑκατ. διὰ τὸ ἐπίλοιπον τῆς Κολομβίας καὶ ὑπὲρ τὰ $2\frac{1}{2}$ ἑκατ. διὰ τὴν Περουβίαν.

Εἰς τὴν κίνησιν ταύτην ἡ Ἀγγλία μετέχει τοῦ μείζονος μέρους, ἡ Ἀμερικὴ ἔρχεται κατὰ δεύτερον λόγον, τρίτη ἡ Γαλλία, κατόπιν ἡ Γερμανία καὶ Ἰσπανία.

Οἱ λιμένες ἐπὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ εἶναι :

Ἡ ΠΑΝΑΜΑ (18 χιλ. κατ.) πρωτεύουσα τῆς χώρας τοῦ Παναμᾶ κτισμένη ἐπὶ ἄκρας τινοῦ γῆς, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ ὀλίγου βάρους τῶν ὑδάτων ἐν τῇ ἀμπώτιδι, τὰ πλοῖα ἀγκυροβολοῦσι 5 χμ. μακρὰν τῆς πόλεως, τὰ μεγαλειτέρα μάλιστα προσορμίζονται εἰς τὴν Ν. Τραβόγαν ἀπέχουσαν 24 χμ. Αἱ ἀμειβοστοιχίαι τοῦ σιδηροδρόμου, χάρις εἰς μακρὰν προκυρσίαν, προχωροῦσι πολὺ ἐντὸς τῆς θαλάσσης, ἐκεῖθεν δὲ

μικρὰ ἀτμόπλοια μεταφέρουν ταχέως τοὺς ἐπιβάτας καὶ τὰ ἐμπορεύματα εἰς τὰ ἐπὶ τοῦ ἀνοικτοῦ πελάγους.

Τὸ ἐμπόριον τῆς Πανάμας συνίσταται ὅλον σχεδὸν εἰς τὴν μεταφορὰν μεταξὺ Ἀτλαντικοῦ καὶ Εἰρηνικοῦ. Τῷ 1870 μεταφέρθησαν διὰ τοῦ σιδηροδρόμου διαχίλιοι ἐπιβάται καὶ 200 χιλ. τόνοι ἐμπορεύματα, ἡ δὲ κίνησις τοῦ λιμένος τῆς Πανάμας ἦτο 380 χιλ. τόνοι. Δὲν συχνάζεται παρὰ μόνον ἀπὸ τὴν Ἀγγλικὴν καὶ Ἀμερικανικὴν ναυτιλίαν· συγκοινωνεῖ δὲ διὰ τακτικῶν ἀτμοπλοίων μὲ τὰς πόλεις τῆς παραλίας τοῦ Μεξικοῦ καὶ τῆς Ν. Ἀμερικῆς.

Μά ν τ α καὶ Γ ο υ α γ α κ ο υ ῖ λ η, οἱ δύο λιμένες τοῦ Ἰσημερινοῦ οἱ ἀνοικτοὶ εἰς τὸ ξένον ἐμπόριον. Ἡ Γουαγκουίλη κεῖται ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὀχθῆς τοῦ ποταμοῦ Quayaquil ὅστις, εἰς τὸ μέρος τοῦτο, ἔχει μῆκος 3 χμ. καὶ δύναται νὰ περιλάβῃ τὰ μεγαλειότερα πλοῖα. Ἀλλ' ἅμα τὰ ἐμπορεύματα ἐκφορτωθῶσιν ἀπὸ τὸν ποταμὸν δὲν δύνανται νὰ μεταφερθῶσιν εἰς Κουΐτον εἰμὴ δι' ἀτμοπλοῦ βατῆς μόνον εἰς ἡμιόνους. Ἡ κίνησις τῆς ναυτιλίας εἶναι περίπου 100 χιλ. τόνοι, ὧν τὰ $\frac{3}{4}$ ἀνήκουν εἰς τὴν Ἀγγλικὴν ναυτιλίαν.

Γ α λ λ ά ο, λιμὴν τῆς Αἰτίας καὶ μία τῶν σπουδαιοτέρων ἐμπορικῶν ἀγορῶν τῆς Ν. Ἀμερικῆς ἐπὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ. Ἡ κίνησις τῆς ναυτιλίας εἶναι περίπου 2 $\frac{1}{2}$ ἐκατ. τόνων, τὸ δὲ ἐμπόριον αὐτῆς 160 ἐκατ. φρ., ἐξ ὧν 60 ἐκατ. δι' ἐξαγωγὴν γουάνου.

Ἰ ο λ ά ι, Ἀ ρ ί κ α, ὧν ἡ κίνησις ὑπερβαίνει τὰς 400 χιλ. τόνων καὶ αἵτινες διὰ συνθήκης τοῦ 1863 χρησιμεύουν ὡς συνθήαι τόποι ἐξαγωγῆς τῆς Βολιβίας.

Κ ο β ί γ ι α, πόλιν, ἀνδρὸν καὶ κακολύμενον, καὶ ἐν τούτοις ὁ μόνος λιμὴν τῆς Βολιβίας. Ἐπειδὴ δὲ ἀπέχει περισσότερον ἢ ὅσον ἡ Ἀρίκα ἀπὸ τὰ πολυανθρωπότερα μέρη τῆς χώρας, διὰ τοῦτο τὸ ἐμπόριον τῆς Βολιβίας ἐνεργεῖται διὰ τῆς Ἀρίκας, ἡ δὲ κίνησις τοῦ λιμένος τῆς Κοβιγίας δὲν ὑπερβαίνει τὰς 25 χιλ. τόνους.

Ἐπὶ δὲ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ:

Κολόνη ἢ καὶ **Colan Aspiawall**, κεφαλὴ τοῦ μεσση-
ανείου σιδηροδρόμου ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Ἐκεῖ καταλήγουν
διέφοροι ἀτμοπλοῖκαί γραμμαὶ ἐρχόμεναι αἱ μὲν ἐκ τῆς Νέας
Ὑόρκης αἱ δὲ ἐκ τῆς Ἀγγλίας ἢ Γαλλίας (§. 45.) Ἡ κίνη-
σις τοῦ λιμένος εἶναι 700 χιλ. τόνων.

Πορτοβέλλο λιμὴν ὅστις μέχρι τοῦ 1740 ὑπὸ τὴν
Ἰσπανικὴν κυριαρχίαν ἦτον ἡ μεγάλη παρχαταθήκη τῶν
προϊόντων τῆς Ν. Ἀμερικῆς, σήμερον ὅμως σχεδὸν ἔρημος
καὶ παρημακώς.

Καρθαγένη, εὐλίμενος ἐπίσης ἐκπεσοῦσα ἐκ τῆς ἀρ-
χαίης δόξης της. Σαβανέλλα εἰς τὸ στόμιον τῆς Μαγδαλι-
νῆς καὶ Σάντα Μαρία ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς παρχίης ταύτης
καὶ Ριοχάσα, κείμενος ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ἁκρῆς τῆς Κο-
λουβίας.

338. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον. Τὸ ἐξωτερικὸν
ἐμπόριον τῆς τροπικῆς χώρας τῶν Ἀνδεων δύναται νὰ ἐκτι-
μηθῇ εἰς 620 ἑκατ. φράγκων ἐξ ὧν τὰ 470 διὰ τὴν Περου-
βίαν. 100 διὰ τὴν Κολομβίαν καὶ τὰ λοιπὰ διὰ τὸν Ἰση-
μερινὸν καὶ Βολιβίαν.

Τὰ κυριώτερα ἀντικείμενα τῆς εἰσαγωγῆς εἶναι τὰ ὑφά-
σματὰ (40 ἑκατ. φρ.), ἰδίως τὰ βαμβακερὰ καὶ μάλλινα
τῆς Ἀγγλίας, τὰ τρόφιμα τῶν Ἰνωμένων Πολιτειῶν, τὰ ἐν-
δύματα, οἱ οἶνοι, τὰ πατὰ, τὰ κοσμήματα ἐκ τῆς Γαλλίας.
Τῆς δὲ ἐξαγωγῆς τὸ γούρνον (περίπου 100 ἑκατ.) ἐκ τῆς
Περουβίας, Βολιβίας, (οὗ τὸ ἥμισυ ἀγοράζει ἡ Ἀγγλία, $\frac{1}{3}$
ἡ Γαλλία καὶ αἱ ἀποικίαι αὐτῆς κτλ.), τὰ πολύτιμα μέ-
ταλλα, ἄργυρος τῆς Περουβίας, Βολιβίας κτλ., χρυσοὶ ἐκ
τῆς Κολομβίας, καπνὸς, βάμβακ, ζάχαρι, νίτρον, κακκόν,
ἔρις καὶ δέρματα, ὀρυκτὰ χαλκοῦ, κίνα, σμύλνα, ψάθυνα κα-
λύματα, ὕσχη, βαφικὰ ξύλα καὶ καουτσούκ.

Τοῦ ἐμπορίου τούτου ὑπὲρ τὸ ἥμισυ εὐρίσκεται εἰς τὰς
χεῖρας τῶν Ἀγγλῶν ἡ Γαλλία κατέχει τὴν δευτέραν ἐν
αὐτῷ θέσιν.

359. Αἱ μεγαλουπόλεις. Ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ μία

μόνη υπάρχει πόλις ἄνω τῶν 100 χιλ. κατ. ἡ Λίμα (121 χιλ. κατ.), πρωτεύουσα τῆς Περουβίας, συνδεδεμένη διὰ σιδηροδρόμου μὲ τὸ Γαλλόν, ἐπίνειον αὐτῆς. Πόλις εὐρύχειος, τῆς πολυτελείας, τῶν ἀπολαύσεων μᾶλλον ἢ τῆς βιομηχανίας.

340. **Ὁ πληθυσμὸς καὶ κυβέρνησις.** Αἱ τέσσαρες πολιτεῖαι τῆς τροπικῆς χώρας τῶν Ἀνδεων ἔχουσι πληθυσμὸν 6,250,000 ἐπὶ ἐπιφανείας 5,200,000 □ χμ. Ὁ πληθυσμὸς οὗτος μικρὸν ἀριθμὸν περιλαμβάνει κρεολῶν, κατὰ γομένων ἀπὸ Εὐρωπαίους 10 τοῖς 100 τὸ πολὺ. Τὸ ἐπίλοιπον μέρος σύγκειται ἀπὸ μιγάδας cholos καὶ zambos, ἥτοι προερχομένους ἀπὸ τὴν μίξιν τῆς λευκῆς φυλῆς μὲ τοὺς Ἰνδοὺς ἢ μὲ μαύρους καὶ ἀπὸ Ἰνδοὺς ἡμιπολιτισμένους ἢ ὅλως ἀγρίους. Ἡ ποικιλία τῶν φυλῶν εἶναι ἐν τῶν αἰτίων τῆς διαίρέσεως τῶν πνευμάτων καὶ τῶν ταρχῶν αἵτινες ἀπὸ πενήτων ἤδη ἐτῶν ἐπικρατοῦσιν εἰς τὰς δημοκρατίας ταύτας. Διότι ἅπανσαι ὑπέστησαν πλείστας ἐπικραταίαις καὶ περικλείουσιν ἐν τοῖς κόλποις αὐτῶν, ὡς καὶ ἄλλαι δημοκρατίαι τῆς Ν. Ἀμερικῆς, τὸ ὁμοσπονδικὸν κόμμα καὶ τὸ τῶν ἀπομονωτικῶν. Ἡ Κολουβία εἶναι ὁμοσπονδικὴ δημοκρατία, αἱ δὲ ἄλλαι εἰσὶ μοναρχικαί.

Ἡ ἔλλειψις συγκοινωνίας ἐπὶ ἀνωμαλοτάτου ἐδάφους καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ θερμοῦ κλίματος παρκαγομένη χαλύνωσις, ἔβλαψαν τὴν πρόοδον τοῦ πλούτου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ εἰς χώραν φυσικῶς ὑπὸ πολλὰς ἄλλας ἐπόψεις πλουσιωτάτην.

Τ μ. ἡ μ α 2ον.

ΧΙΑΗ.

(Ἐπιφ. 343,000 □ χμ.—Πληθ. 2 ἑκατομ.)

341. **Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία.** Ἡ ΧΙΑΗ ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς 24⁰ Ν. πλάτους μέχρι τοῦ Μογγελανίου πορθμοῦ

ἐπὶ μῆκος 3,000 χιλ. περίπου. Εἶναι ταινία γῆς ὀριζομένη πρὸς Α. ὑπὸ τῆς σειρᾶς τῶν Ἄνδεων καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ. Διαιρεῖται δὲ φυσικῶς εἰς τρία τμήματα, α.) τὸ μὲν νότιον περιέχει ἀπέραντα δάση καλύπτοντα ὅλην τὴν σειρὰν τῶν νήσων καὶ τὰς ἀκτὰς τῆς στερεᾶς. β.) τὸ κεντρικὸν μεταξὺ Βιοβίου καὶ τῆς Χουέπας, τὸ ὁποῖον πρὸς Β. εἶναι δασῶδες, πρὸς Δ. ἔχει καὶ τινὰς εὐφόρους καὶ καλὰς καλλιεργουμένας πεδιάδας, ἐν δὲ τῷ κέντρῳ εἶναι ἡ ἀληθὴς χώρα τῆς καλλιέργειας, διότι ἐκεῖ τὸ στρώμα τῆς φυτικῆς γῆς, ἰδίως εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Ἄνδεων, ἔχει πολλῶν μέτρων πῆχος. Ὁ σῖτος, δίδων τὸ ἐν 40, ἡ κριθή, ὁ ἀρχόσιτος καλλιεργοῦνται ἐκεῖ, ὡς καὶ τὸ λῖνον καὶ κάνναβι καὶ τὰ καρποφόρα δένδρα τῆς Εὐρώπης· ἀπέρχονται δὲ ἀγροὶ μηδίου ποτιζόμενοι τρέφουσι πολυχρίθμα ποιμένα καὶ γ.) τὸ βόρειον, ἡ προνομιοῦχος χώρα τῶν μεταλλείων, ἀλλ' ἡ πτωχοτέρα ὑπὸ γεωργικὴν ἔποψιν, περιέχουσα πολλὰ μέρη ξηρὰ καὶ ἄγονα καὶ τὴν ἀνυδρὸν ἔρημον Ἀτακάμαν, κειμένην εἰς ὕψος 1500 μέτρων.

342. Τὰ φυτὰ. Τὰ κυριώτερα γεωργικὰ προϊόντα τῆς Χιλῆς εἶναι τὰ δημητριακὰ, εὐδοκίμοῦντα ἰδίως ἐν τῷ κεντρικῷ μέρει, ἔχοντι τὸ κλίμα τῆς Μ. Εὐρώπης. Καλλιεργοῦνται δὲ καὶ πολλὰ ὄσπρια, μεταξὺ τῶν ὁποίων οἱ φασιόλοι εἶναι ἡ κοινοτέρα τροφή τῶν χωρικῶν, αἱ φακαί, οἱ κύκμοι, καὶ τὰ πίσσα, ἀφθόνως παρχόμενα. Τὸ λῖνον αὖξαι ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει, ἐκ τῶν σπόρων δὲ αὐτοῦ τρέφονται οἱ ἄγριοι Ἴνδοι, τὸ κάνναβι γίνεται δυνατώτατον, τὰ γεώμηλα φυόμενα καὶ εἰς τὰς χέρσους γαίαις, οἱ σίκυες, τὰ σκόροδα, τὰ κρόμμυα, εἰς ἀγροτικὰ προϊόντα κοινότατα ἐν τῇ Χιλῇ.

Μεταξὺ τῆς δεινδροκομίας πρέπει νὰ ἀναφέρωμεν τὴν ἄμπελον τῆς κεντρικῆς χώρας, καταγομένην ἀπὸ κλίματα μεταφερθέντα ἐκ τῆς Βουργωνίας καὶ Βορδελαί τῆς Γαλλίας, καὶ δίδουσαν συγκαμιδὴν περίπου 500 χιλ. ἑκατολίτρων εἴτε εἰς οἶνον πνευμα εἴτε εἰς οἶνον, τὰ καρποφόρα δένδρα, ἑμμηλέας

ἀπηδέας, κυδωνέας, αἵτινες ἐπολλαπλασιάζονται σήμερον εἰς ἀγρίαν κατάστασιν ἐπὶ τῶν κλιτύων τῶν Ἀνδεων, ἐλαίας, ἀμνηγαλέας, ροδοκινέας τῶν περιχώρων τοῦ Σαντιάγου, πυκέας, καρύας, καστανέας κτλ.

Δένδρα τῶν δικῶν ἀξιοσημεῖωτα εἰσὶν τὸ pehuen, εἶδος ἐλάτης γινωτῆς ἐν Εὐρώπῃ ὑπὸ τὸ ὄνομα ἀρχουκκική imbricata, εἶδος κέδρου ὀνομαζομένου alerce, ὠρεῖον θύον, πλεῖσται ποικιλίαι ἐβρώων, ἐξ ὧν τὸ ῥόδιον δίδει χονδρὰς δοκούς 30 μέτρων μήκους.

343. **Τὰ ζῶα.** Τὰ ἄγρια ζῶα παρέχουν ἄφθονον ὕλην εἰς τὴν θήρην, ἡ λάμα ἢ γουακάς, guanaco, εὐρισκομένη σήμερον μόνον εἰς τὰς Α. κατωφερείας τῶν Ἀνδεων, ἡ ἱκτίς, ἡ μυσταλέα chinchilla ἐπιζήτητος διὰ τὴν μελωτήν της, οἱ κύκνοι καὶ οἱ στρουθοκάμηλοι ἐπιζήτητοι διὰ τὰ πτερά των. Εἰς τὰ παράλια δὲ, ὁ θαλάσσιος λέων, ὁ θαλάσσιος λύκος, ὧν χρησιμοποιοῦται τὸ δέρμα καὶ τὸ πάχος, οἱ ἰχθεῖς οὓς ἀποξηραίνωσι καὶ πωλῶσι, τὰ ὀστρακόδερμα τῶν πατρωδῶν νοτίων ἀκτῶν κτλ.

Τὰ δὲ κατοικίδια ζῶα κατέγονται ἀπὸ τὰ τῆς Εὐρώπης, ἀλλ' ἐπὶ τῆς Ἀμερικῆς ἐπενήλθον εἰς ἡμιαγρίαν κατάστασιν. Ὁ ἵππος καταγωγῆς ἀνδαλουσίας, ζεῖ ἐντελῶς ἐλεύθερος ἐν ταῖς πεδιάσι, χειμῶνα καὶ θέρος, δυνάμενος νὰ διατρέξῃ 100 χμ. τὴν ἡμέραν, διὰ τοῦτο εἶναι ἐπιζήτητος εἰς τὴν Μ. Ἀμερικὴν. Οἱ βόες μικρόσωμοι ἀλλὰ μὲ πλατεῖς ὦμους καὶ μακρὰ κέρατα, ζῶσιν ἐλεύθεροι εἰς τοὺς ἀπερὶντους τεχνητοὺς χειμῶνας τῶν κεντρικῶν χωρῶν. Εἰς τινὰ μέρος εἶναι τότε ἄγριοι ὥστε κυνηγῶσιν αὐτοὺς ὡς τὰ συνήθη θηράματα. Τὰ πρόβατα περὶ ὧν ἄχρι σήμερον ὀλίγον μερμῶσιν οἱ μεγάλοι ἰδιοκτῆται, δὲν δίδουν ἐν γένει εἰμὴ κοινόν τι ἔριον. Αἱ αἴγες ζῶσι πολυάριθμοι καὶ μέλιστα ἐν ἐντελῶς ἀγρίᾳ καταστάσει, εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Ἀκονγουάρας, τῆς Κοκίμβης κτλ. καὶ εἰς τὴν νῆτον Ζουάν Φερνάνδου. Τέλος οἱ γαῖροι ζῶσιν ἐν μέρος ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει.

εἰς τὰ δάση τῶν Ν. χωρῶν καὶ θηρεύουσιν αὐτούς. Μέλισσας πολλὰς ἀνατρέφουσιν εἰς Χιλί.

344. Τὰ μεταλλεῖα. Ἡ Χιλὴ εἶναι πλουσία εἰς μέταλλα καὶ ὀρυκτὰ παντὸς εἶδους. Καὶ ὀρυκτὰ μὲν κυριώτεραι εἶναι ἡ ἐρυθρὰ ἄργυλλος τοῦ Σαντιάγου, περιζήτητος εἰς τὴν κατασκευὴν ἀγγείων, ἐξάγεται καὶ ὀλίγος μόλυβδος, καθάλιτον, καὶ νικέλιον. Τὸ θεῖον ἄφθονον εἰς τὰς Ἀνδεῖς τῆς Ταλίκας ἀλλὰ δὲν ἐκμεταλλεύεται. Ὁ γαιάνθραξ (περίπου 120 χιλ. τόν.) ἐξάγεται ὑπὸ μορφὴν λιγνίτου εἰς τὰ τριτογενῆ στρώματα τῆς παραλίας, ἰδίως εἰς Λόταν.

Μέταλλα δὲ εἰς Χιλὴν ὑπάρχοντα εἶναι: ὁ χρυσὸς· εὐρισκόμενος ὀλίγος εἰς φλέβας, ἀλλ' ἐκμεταλλεύουσιν αὐτὸν εἰς τὰ ἐκ προχύσεως στρώματα τῶν Β. ἐπαρχιῶν, ἀξίας 3 ἐκατ. φορέων, ὁ ἄργυρος ἐξαγόμενος εἰς τὰ μεταλλεῖα τοῦ Καναχίλλου καὶ Τρεσπούντας (περίπου 30 τόνοι), ὁ χαλκός, ὁ κύριος μεταλλικὸς πλοῦτος τῆς Χιλῆς, ἥτις παρᾶγει τὴν μεγαλειτέραν ποσότητα ἀφ' ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου.

Ἀριθμοῦνται εἰς Χιλὴν 1670 μεταλλεῖα, κείμενα κατ' ἐξοχὴν εἰς τὰς Β. ἐπαρχίας, εἰς τὰ πλευρὰ τοῦ ὄρους Ταμάγκα, ὅπου ἀπαντᾶται κατόπιν τοῦ πρώτου στρώματος ἀνθρακικοῦ ἢ ὀξειδίου χαλκοῦ, ὡραιότατος χαλκὸς ποικιλόχρους, ἔπειτα εἰς τὰ βῆθη χαλκὸς πυριτικός. Εἰς τὰς Ν. ἐπαρχίας ὀλίγιστος εὐρίσκεται χαλκός. Ἀλλοτε ἐξήγαγε μόνον χαλκοῦχα ὀρυκτὰ, σήμερον ὅμως ὅλος ὁ χαλκὸς καθαρίζεται εἰς τὰ πολυάριθμα ἐργοστάσια τῆς Χιλῆς.

345. Ἡ βιομηχανία. Ἐκτὸς τῶν χαλκοχυτηρίων τῶν ἀλευρομύλων καὶ τῶν διπυροποιείων, ἡ Χιλὴ δὲν ἔχει ποσῶς ἐργοστάσια, παρὰ μόνον τὴν οἰκιακὴν βιομηχανίαν. Τῇ 1867 ἰδρύθη ἐν μόνον ἐργοστάσιον ἐριούχων καὶ ἐν βαμβάκερων. Εἰς Σαντιάγο κατασκευάζουν ἀγγεῖα λεπτὰ, ἐπίτητα εἰς ὅλην τὴν Ἰσπανικὴν Ἀμερικὴν.

346. Ἡ ἐσωτερικὴ συγκοινωνία. Ἡ Χιλὴ ἔχει ὀλίγας ὁδοὺς, ἐλαχίστην συγκοινωνίαν διὰ ξηρᾶς μετὰ τῆς Πλάτας, διότι καὶ δίοδοι τῶν Ἀνδεων ἀπὸ τῆς 24⁰ μέχρι

τῆς 35⁰ κείττι ὅλας εἰς μέγιστον ὕψος (ἡ χαμηλωτέρη δίοδος ἡ τοῦ Πλανσόν, εὐρίσκεται εἰς 3,524 μέτρων ὕψος), ἐλαχίστην ἐπίσης συγκοινωνίαν ἔχει μὲ τὴν Παταγωνίαν, διότι ἡ χώρα αὕτη στερεῖται ὅλως ἐμπορίου. Πλησίον ὅμως τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ ἔχει τινὰς σιδηροδρόμους (624 χμ.) φέροντας ἀπὸ Βαλπαράϊζο εἰς Σαντιάγον καὶ ἀπὸ Σαντιάγον εἰς Κουρίκον, καὶ τοὺς τῶν λιμένων τῆς Κοκίμβος καὶ Καλδέρας φέροντας εἰς τὰ μεταλλεῖα.

347. **Ἡ ναυτιλία καὶ οἱ λιμένες.** Ἡ ἐμπορικὴ ναυτιλία τῆς Χιλῆς εἶναι 570 χιλ. τόνοι, ἡ δὲ ὅλική κίνησις, κατῆπλοι καὶ ἀπόπλοι, τῶν λιμένων τῆς ἀνέρχεται εἰς 1,700,000 τόνους, ἐν οἷς ἡ Ἀγγλικὴ ναυτιλία συμμετέχει κατὰ ἓν ἑκατ. τόνων. Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι κατὰ 300 χιλ., ἡ Γαλλία κατὰ 50 χιλ., ἡ Χιλιανὴ ναυτιλία κατὰ 15 χιλ. τόνους.

Οἱ κυριώτεροι λιμένες, ἐν οἷς ἡ κίνησις αὕτη τῆς ναυτιλίας τελεῖται, εἶναι:

Ἡ Κ α λ δ έ ρ α καὶ ἡ Κ ο κ ί μ β ο ς, λιμὴν τῆς Σερένας εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Κοκίμβου ποταμοῦ, ἐξάγουσι μεταλλουργικὰ προϊόντα τῶν Β. Ἐπαρχιῶν.

Β α λ π α ρ α ῖ σ ο (50 χιλ. κατ.), ἡ μεγάλῃ ἐμπορικῇ παροκαταθήκῃ τῆς Χιλῆς μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ, κείται εἰς τὸν μυχὸν ὠραιοῦ ὄρους, οὗ μακρόθεν ἐπικεῖται ἡ χιονοσκεπὴς κορυφὴ Ἀκονκάγουα, (ἡ ὑψηλωτέρα ὡς φαίνεται κορυφὴ τῶν Ἀνδεων, 6,800 μέτρα). Ἡ γενικὴ κίνησις τῆς ναυτιλίας τοῦ λιμένος τούτου ὑπερβαίνει τὰς 700 χιλ. τόνων. Εἰσάγονται ἐν αὐτῷ ζάχαρις, θαμβακερὰ, κασιμίρια, μεταξωτὰ, μηχαναὶ, ἐνδύματα· ἐξάγονται δὲ δέρματα, σῖτος καὶ ἄλευρα, χαλκὸς καὶ ἔριον. Ἡ ἀξία τῆς εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς εἶναι 200 ἑκατ. περίπου. Τὸ ἐμπόριον τοῦτο εἶναι κατὰ μέγα μέρος εἰς χεῖρας τῶν Εὐρωπαίων.

Ἡ Κονστιτουσιὸν καὶ Ταλκαχουάγη, λιμὴν τῆς Συλλάφσεως, ἐξάγουσι ἀγροτικὰ προϊόντα τῆς κεντρικῆς χώρας, ἡ δὲ Βιλιθίχη καὶ Ἀγκούδη μόνον ζυλεῖαν.

348. Τὸ ἐμπόριον. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῆς Χιλῆς εἶναι ὅλως θαλάσσιον καὶ πρὸ τριάντα ἐτῶν ἤρχισε νὰ προοδεύῃ, μ' ὅλην τὴν κρίσιν ἣν ὑπέστη ἕνεκα τοῦ μετὰ τῆς Ἰσπανικῆς πολέμου. Τὸ ἐμπόριον τοῦτο ἀνέσχεται σήμερον εἰς 275 ἐκατ. φράγκων καὶ συνίσταται ἐν μὲν τῇ εἰσαγωγῇ εἰς ζάχαριν (10 ἐκατ.), εἰς βρυθκερὰ, καπνίσκον, μεταξωτὰ, ἔλαια ἐνδύματτα, σάλικ, μηχανὰς, ῥόλους καὶ τεϊοδένδρον. Ἐν δὲ τῇ ἐξαγωγῇ εἰς προϊόντα μεταλλικὰ χαλκὸν (70 ἐκατ. φρ.), ἄργυρον (20 ἐκατ.), γεωργικὰ προϊόντα, σίτον, κριθήν, ἄλευρον, δέπυρον, ἔριον, δερμάττα βόεικ κτλ. γούκον.

Μεταξὺ τῶν διαφόρων χωρῶν μεθ' ὧν ἡ Χιλὴ διατηρεῖ ἐμπορικὰς σχέσεις, τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Ἀγγλίαν (80 ἐκατ. φρ. ἐμπόριον ἐνεργοῦσα) τὴν δευτέραν ἡ Γαλλία (40 ἐκατ.), τὴν τρίτην ἡ Περουβία (25 ἐκατ.), ἔπειτα ἡ Β. Ἀμερική καὶ Γερμανία, αἱ δημοκρατίαι τῆς Ν. Ἀμερικῆς καὶ ἡ Βρασιλία.

349. Αἱ μεγάλαι πόλεις. Ἡ Χιλὴ, ἥς ὁ πληθυσμὸς φθάνει μόλις τὰ δύο ἐκατ. εἰς ἐκπέναις ἔτι μὲν τὰ $\frac{3}{8}$ τῆς Γαλλίας, δὲν ἔχει παρὰ μίαν μόνον πόλιν ἂνω τῶν 100 χιλ. ψυχῶν.

Ἀγ. Ἰάκωβος (Σαντιάγο) 115 χιλ. κατ. πρωτεύουσα τῆς δημοκρατίας, κειμένη ἐπὶ πεδιάδι 600 μέτρων ὑπὲρ τὴν ἐπιρρίκειαν τῆς θαλάσσης. Αἱ ὁδοὶ αὐτῆς εἰσὶν εὐθύγραμμοι, ὀρθογωνίως διατεταγμένοι, αἱ οἰκίαι ἔχουν ἓνα μόνον πύτωμα, διότι οἱ κάτοικοι φοβοῦνται τοὺς τρομεροὺς σεισμοὺς ἕνεκεν τῶν ἐν τῇ σειρᾷ τῶν Ἀνδεων ἡφαιστειῶν ὁρίων. Ἡ Σαντιάγο εἶναι τὸ φιλολογικὸν καὶ πολιτικὸν κέντρον τῆς Χιλῆς ὡς ἡ Βαλπαράϊζο εἶναι τὸ ἐμπορικόν.

350. Ὁ πληθυσμὸς καὶ ἡ κυδέρνησις. Ἡ Χιλὴ ἀριθμεῖ περίπου 2 ἐκατ. κατοίκων ἐπὶ ἐπιφανείας 343 χιλ. □ χμ., ἥτοι ἀναλογεῖν 6 κάτοικοι εἰς ἕκαστον □ χμ. Ἦχει ἐπομένως τὸν πυκνότερον πληθυσμὸν τῆς Ν. Ἀμερικῆς καὶ τὸν πλεον ὁμοιογενῆ διότι σύγκειται ὅλος ἀπὸ ἰσπολὺς ἢ μετακίττας Εὐρωπαίους, τοὐλάχιστον πρὸς Β. τοῦ Βολιβίου.

κάτωθεν δὲ τοῦ ποταμοῦ τούτου ἐπικρατοῦσιν οἱ Ἰνδοί. Ἡ ἐκπαίδευσις εἶναι σχετικῶς πολὺ διαδεδομένη. Ἡ ψηφοφορία εἶναι καθολικὴ, ἀλλὰ διὰ νὰ ᾔναι τις ἐκλογεὺς πρέπει νὰ γνωρίζῃ γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν καὶ νὰ μετέρχεται ἐπάγγελμα τι.

Ἡ κυβέρνησις εἶναι δημοκρατικὴ ἀπὸ τοῦ 1823, καὶ ἐξ ὅλων τῶν δημοκρατικῶν τῆς Ν. Ἀμερικῆς, μόνον ἡ Χιλὴ ὑπέστη ὀλιγωτέρας ἐπαναστατικὰς ταραχὰς καὶ διὰ τοῦτο ὑπῆρξεν εὐδαιμονοστέρα.

Τ μ ῆ μ α 3ον.

ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ ΤΟΥ ΠΛΑΤΑ.

(Επιφ. 2,200,000 [] χμ.—Πληθ. 3 εκατ.)

351. Αἱ φυσικαὶ διαιρέσεις καὶ τὰ προϊόντα.

Αἱ ὁμόσπονδοι πολιτεῖαι τοῦ Πλάτα καλοῦνται καὶ ὁμοσπονδία τοῦ ἀργύρου *confederation argentine* ἀπὸ τὸν ποταμὸν Πλάτα (1) ὅστις ἐρέχει αὐτὴν εἰς τὸ Ν.Α. ἀποτελούμενος ἀπὸ τὴν ἔνωσιν τοῦ Παράνα καὶ Παραγουάνα καὶ σχηματίζων ἐκεῖ κόλπον μᾶλλον παρὰ ποταμὸν ἔχοντα 300 χμ. μῆκος εἰς τὰς ἐκβολάς. Τὸ μέρος δὲ τοῦ ἀπεράντου λεκανοπέδιου τοῦ Πλάτα (τὸ μὴ ἀνῆκον εἰς τὴν Βρασιλίαν) σχηματίζει πέντε διακεκριμένους χώρας.

1). Ἡ Οὐρουγουά. Τὸ Α. μέρος, τὸ κείμενον μετὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τοῦ ποτ. Οὐρουγουά, χαρακτηριζόμενον μὲ τὸ ὄνομα ἀνατ. ταινία ἢ Uruguay, εἶναι χώρα μεγάλη ὡς τὰ $\frac{2}{3}$ τῆς Γαλλίας, σχηματίζεται δὲ ἀπὸ κλιτύας κατερχομένης ἀπὸ τὸ Βρασιλιανὸν ὁροπέδιον μέχρι

(1) La Plata ἰσπανιστὶ σημαίνει ἄργυρον. Rio de la Plata = ποταμὸς τοῦ ἀργύρου.

τῆς θαλάσσης καὶ διατέμνεται ἀπὸ στενὰς σειρὰς ὄρεων, βροχώδεις καὶ ὀλίγον ὑψηλὰς (500 ἕως 600 μέτρα) καλουμένας κουχίλλας ἥτοι μαχαίρας ἕνεκα τῆς αἰχμηρῆς ῥαχέως των. Τὸ ἔδαφος εἶναι ὀλίγον δασῶδες, γενικῶς γόνιμον, ἀλλ' εἰσέτι ἀκαλλιέργητον, ἐξαιρουμένων τῶν περιχώρων τοῦ Μοντεβιδεο καὶ τῆς πλουσίας μεταξύ τοῦ Οὐρουγουάη καὶ τοῦ Νέγρου ποταμοῦ χώρην. Ἡ ῥοδακινέα καὶ πορτοκαλέα εὐδοκίμουσιν ἐκεῖ, ἀλλ' οἱ κάτοικοι προσέχουσι μόνον εἰς τὰς βοσκὰς.

2). Ἡ Μεσοποταμία. Τὸ κεντρικὸν μέρος, κείμενον μεταξύ τοῦ Οὐρουγουάη καὶ Παρχίνα ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου τοῦ Παραγουάη καὶ καλούμενον ἐνίοτε ὀρθῶς Μεσοποταμία, περιλαμβάνει τὴν Παραγουάην Paraguay, τὴν χώραν τῶν Ἀποστόλων καὶ τὰς ἐπαρχίας μεσοποταμίους *entreprios*. Ὅλον τὸ Ν. μέρος καὶ τὰ πλησιόχωρα τῶν ποταμῶν μέρη παρουσιάζουν σειρὰν χαμαλῶν πεδιάδων, κεκαλυμμένα ἀπὸ ἀπέραντα τελευκτώδη ἑλη. καλούμενα «ἐστέρος» καὶ μεγάλας χλωδαὶς πεδιάδας. Εἶναι μία τῶν καταλληλοτέρων εἰς βοσκὰς χωρῶν, τρέφουσα πολυκρίθμους βόας καὶ ἵππους. Εἰς τὸ Β. μέρος σειρὰ λόφων, ἀποσπωμένη ἀπὸ τὸ Βρασιλικὸν ὁροπέδιον, διήκει ἀπὸ Β. πρὸς Ν. τὴν Παραγουάην. Τὸ μέρος τούτων εἶναι πλῆρες δασῶν, Γερβίλλες καλούμενων ἐν οἷς φύεται τὸ τεϊόδενδρον τῆς Παραγουάης.

Τὸ δένδρον τοῦτο (*arbre à maté*) εἶναι ὁ κυριώτερος πλουτοῦς τῆς χώρας ταύτης, εὕρισκόμενον μεταξύ τῆς 10⁰ καὶ 28⁰ ἄφθονον εἰς τὰς ΝΑ. πολιτείας τῆς Σιέρρα Μαρκκαγιού, ἐπὶ τῶν δύο ὁχθῶν τοῦ Παρχίνα καὶ εἰς τὰ ὄρη τῶν Ἱεραποστόλων. Ἔχει περίπου τὸ σχῆμα τῆς δάφνης, τὸ δὲ φύλλον του ὀδοντωτόν. Κατὰ τὸν μῆνα Ὀκτώβριον ἔνοπλοι συνοδίαὶ ἀναχωροῦσι εἰς τὰ δάση ὅπου φύεται ὁ θάμνος οὗτος, κόπτουσι τοὺς κλάδους, φρύγουσιν αὐτοὺς ὀλίγον, ἔπειτα τρίβουσι τὰ φύλλα εἰς ἱγδύα καὶ κατασκευάζουν ἐξ αὐτῶν κόνιν ἀνοικτοῦ πρσινοῦ χρώματος ἢ τὸ χόρτον τῆς Παραγουάης. Τοῦτο λέγεται *maté*. Ἐξ αὐτοῦ πρρκασκευάζουν ποτὸν ὁμοιον

μέ τὸ τοῦ τεύτου, ἀρωματικὸν καὶ τονωτικόν, ἀλλὰ πικρὸν καὶ ἐρεθιστικόν. Ἡ συγκομιδὴ τοῦ φυτοῦ τούτου ἐν Παργουζή εἶναι 2 ἕως 2 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. χιλιόγραμμα, ἀξίζοντα πλέον τῶν 4 ἑκατ. φράγκων.

Δὲν στερεῖται ὅμως καὶ τὸ κεντρικὸν μέρος, ὡς καὶ τὸ προηγούμενον, καθ' ὅλοκληρίαν καλλιιεργείας τῶν τροφίμων καὶ βιομηχανικῶν φυτῶν. Τὸ ἰότροφον εἶναι ἡ συνήθης τῶν κατοίκων τροφή· ὁ ἀρχιδόσιτος κατέχει σχεδὸν τὸ ἥμισυ τῶν καλλιεργουμένων γαιῶν· ὁ καπνὸς τῆς Βιλλαρίκας κτλ. εἶναι ἐν τῶν κυριωτέρων ἀντικειμένων τοῦ ἐμπορίου τῆς χώρας· ὁ θάμβαξ, οἱ πέπωνες, τὸ ζακχαροκάλαμον καὶ ἐν τῷ Ν. ὁ σῖτος εὐδοκιοῦσιν. Εἰς δὲ τὰ δάση τῆς Κοιέντας ὑπάρχει ὠρεῖα ξυλεῖα οἰκοδομησίμος.

3.) Αἱ Σαβάναι· τὸ Δ. μέρος, τὸ μεταξὺ τοῦ Παργουζή, τοῦ Παράνα καὶ Ἀτλαντικοῦ ἀφ' ἑνὸς καὶ ἀφ' ἑτέρου τῶν Ἀνδεων, εἶναι ἡ μεγάλη χώρα τῶν μονοτόνων καὶ ἐρήμων πεδιάδων **pampas**, ὁμοιομόρφως ἐκτεινομένων ἐπὶ ἐπιφανείας ἑκατομμυρίου χιλιόμετρων. Ἡ πεδιάς αὕτη δικόπτεται ἐκ τοῦ Β. πρὸς Ν. ὑπὸ τῶν ὀρέων τῆς Καρδούης καὶ τοῦ ἀγ. Λουδοβίκου συνισταμένων ἐκ γρανίτου καὶ σχιστολίθων. Ρύακες δὲν ὑπάρχουν (καθὼς εἰς τὸ Β. μέρος ὅπου τὸ τροπικὸν κλίμα χύνει τὰς κατακλυσμιαίας αὐτοῦ βροχὰς καὶ πρὸς Ν. τῆς 35⁰ ὅπου αἱ χιόνες διατηροῦνται περισσότερον καιρὸν ἐπὶ τῶν ὀρέων), ἀλλὰ τέλματα παραγόμενα ἐκ τῆς ὀριζοντείου θέσεως τοῦ ἐδάφους, τὰ δὲ ρεῖθρα τῶν ὑδάτων χάνονται ἐντὸς τῶν ἄμμων ἢ ἐντὸς τῶν ἐλῶν. Εἰς τὰς καθαυτὰς **pampas** οὔτε δένδρα, ἀλλ' ὠκεανὸς μεγάλων χορτῶν χλοερῶν κατὰ τὴν ἀνοιξιν, ξηραίνοντων κατὰ τὸ θέρος, ὅτε καύσων ἐπικρατεῖ ὑπερβολικός. Αὕτη εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν χώρα τῶν βοσκῶν. Ἀπειράριθμοι ἀγέλαι ἵππων καὶ ἰδίως βοῶν ζῶσιν ἐν αὐταῖς ἡμιχέριοι. Μεταξὺ τῶν ὀρέων τῆς Καρδούης καὶ τῶν Ἀνδεων ἐμφανίζονται τῇδε κακέϊτε συστάδες δένδρων ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀλμυρῶν καὶ ἀμμωδῶν ἐκείνων ἐκτάσεων.

4.) Ἡ μεγάλη Χάκο. Εἰς τὸ Β. τοῦναντίον μέ-
ρος, καλούμενον μεγάλη Χάκο Chaco, ἐκτείνεται πεδιάς
παντοῦ ταπεινῇ, τελματωδεστάτῃ, σκεπασμένη μετὴν
πλουσίαν δασώδη βλάστησιν τῶν τροπικῶν, μετ' ἐναντίας
φοίνικας κτλ. ἀλλὰ κατοικουμένη μόνον ἀπὸ ἀγρίας φυλάς.

5.) Ἡ Ἄνδεις χώρα. Εἰς τὸ δυτικώτατον μέρος πᾶσα ἡ
Δ. χώρα ὑψοῦται κλιμακῶδως μέχρι τῶν κορυφῶν τῶν Ἄν-
δεων, αἵτινες φαίνονται πρὸς τὸ Δ. μέρος καὶ πέμπουν ση-
μαντικὰς διακλαδώσεις πρὸς τὸ ΒΔ. Αὕτη εἶναι ἡ χώρα
τῶν Ἄνδεων, κατ'ἀλληλος εἰς τὴν γεωργίαν καὶ πα-
ράγουσα τὰ περισσότερα τῶν ἐν τῇ Ἀργυρᾷ δημοκρατίᾳ συγ-
κομιζομένων σιτηρῶν. Ἐκεῖ εὕρισκονται ἐδάφη ἄτινα ποτι-
ζόμενα, ἀποκτῶσι σπάνιαν γονιμότητα, π. χ. εἰς τὴν ἐπαρ-
χίαν τῆς Καυκέτης, πρὸς Α. τῆς Ριόγικας. Ὁ καπνὸς τῆς Κα-
ταμαρίκας, Τουκουμάνας κτλ. ἐπιδίδει ἐν αὐτῇ, ὡς καὶ ἡ
ἄμπελος, (οἶνοι τῆς Ριόγικας, τῆς Καταμαρίκας), ὡς καὶ τὰ
πλεῖστα τῶν καρποφόρων τῆς Εὐρώπης δένδρων. Ἡ χώρα αὐ-
τῇ, ἰδίως εἰς τὰς Β. ἐπαρχίας, ἔχει πολλὰ δάση· ἀλλ' ἡ
ἐκμετάλλεσις αὐτῶν, ἕνεκα ἐλλείψεως συγκοινωνίας, εἶναι
λίαν περιορισμένη.

352. **Τὰ ζῶα.** Ἡ θήρα καὶ ἀλιεῖα παρέχουν πηγὰς
ἀφθάνους πορισμοῦ. Ἐν ταῖς δάσεσιν ὁ αὐχενίας, ἐν ταῖς
πεδιάσι ἡ ἱκτίς, ὁ δασύπρωκτος, ἡ Ἀμερικανικὴ στρουθο-
κάμηλος, (ngadou) εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ ὠκεανοῦ ἡ φώκη.

Τὰ ΚΤΗΝΗ ἀποτελοῦσι τὸν κύριον πλοῦτον τῆς δημοκρα-
τίας τοῦ Πλάτα. Ἴπποι, βόες, πρόβατα, αἶγες εἰσαχθεῖσαι
ἀπὸ τοῦ 1536 καὶ 1553 ἐκ τῆς Περουβίας, Βρασιλίας, ἢ
κατ' εὐθείαν ἐκ τῆς Ἰσπανίας. Τὰ γένη εἶναι ὅλα ἰσπανικῆς
καταγωγῆς, ἀλλ' ἐνεκλιματίσθησαν καὶ ἐπολλαπλασιάστη-
σαν εἰς τὰς σαβάνας, ὅπου ἐπανῆλθον εἰς τὴν ἀγρίαν κα-
τάστασιν. Σήμερον τὰ ἀπέραντα ἀγριοκτηπία, estancias, ἔχοντα
ἕκαστιν 100 χιλ. μυριομέτρων καθίστανται σπάνια ἕνεκα
τοῦ μεγαλειτέρου διαιμελισμοῦ τῆς ἰδιοκτησίας, πολλοὶ δὲ

κτηνοτρόφοι ἀρκοῦνται εἰς ἑκτασιν μιᾶς λεύγας τετραγωνικῆς (2,700 hec) τὰ δὲ κτήνη εἰσὶ πλέον ἐπιμελημένα.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν κτηνῶν ἐν ταῖς πολιτείαις τοῦ Πλάτα εἶναι: ἵπποι 4 ἑκατ., βόες καὶ ἀγελάδες ὑπὲρ τὰ 13 ἑκατ., πρόβατα ἐξακόσια ἑκατ., ἤτοι ἀναλογοῦν δέκα κεφαλαὶ μεγάλων κτηνῶν καὶ 40 μικρῶν εἰς ἕκαστον κάτοικον. Ἀναλογία ἦν οὐδεμία χώρα φθάνει, οὔτε αὐτὴ ἡ Αὐστραλία, ἥτις ὡς εἶδομεν, ἀριθμεῖ 20 πρόβατα κατὰ κάτοικον. Ἡ ἀναλογία καθίσταται ἀκριβεστέρα ἂν προστεθῶσιν αἱ αἴγες, αἵτινες εἰσὶν πολὺκρίθμοι εἰς τὰ κεντρικὰ μέρη καὶ οἱ χοῖροι, οὓς τρέφουν παντοῦ, ἰδίως εἰς τοὺς τόπους ἐνθα σφάζουν τοὺς βόας καὶ ἵππους.

Οἱ βόες εὐρίσκονται κυρίως εἰς τὰς παρὰ τοὺς ποταμοὺς σαβάννας. Ἡ μεσοποτάμιος ἐπαρχία **Entre Rios**, ἥτις μόλις ἔχει 70 χιλ. κατ., ἀριθμεῖ περίπου 2 ἑκατομ. βοῶν. Ἡ Οὐρουγουία ἔχει ὑπὲρ τὰ 5 ἑκατ. κερκσφόρων ζώων. Ταῦτα πωλοῦνται εὐθυστάτα ἤτοι 50 ἕως 60 φρ. ἡ γαλακτοφόρος ἀγέλας, 100 φρ. ἀροτὴρ βοῦς, 55 — 70 οἱ βόες τῶν σφαγείων. Οἱ περισσότεροι τῶν βοῶν εἰσὶ προωρισμένοι πρὸς σφαγὴν εἰς τὰ μεγάλα ἐργοστάσια τὰ καλούμενα *saladeros*, ἐν οἷς ἀλατίζουσι καὶ ξηραίνουσι τὰ δέρματα καὶ σκύτη, τὰ κέρατα καὶ τοὺς ὄνυχας, τὰ ὁποῖα πέμπουν ἔπειτα διὰ σιδηρῶν ἀμαξῶν πρὸς τοὺς λιμένας· ἀλατίζουσι καὶ ξηραίνουσιν μέρος τοῦ κρέατος κοπτομένου εἰς λωρίδας (*charque*) καὶ κατασκευάζουσι διαφόρους πηκτὰς *extractum carnis* κτλ. Τὸ μεγαλειότερον μέρος τοῦ κρέατος πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ἐξαγωγῆς τοῦ πάχους, ἢ μεταβάλλεται εἰς τεχνητὸν γουάνον, ἢ καίεται ἐνίοτε ὡς καύσιμος ὕλη. Τὸ ἴδιον ποιοῦσι εἰς μέγαν ἀριθμὸν πώλων, οὓς σφάζουσι ἀπαξιοῦντες νὰ μεταχειρισθῶσιν αὐτοὺς εἰς ἵππασίαν.

Τὰ πρόβατα ἀνατρέφονται κυρίως διὰ τὸ ἔριον αὐτῶν. Τὰ πρῶτα εἰσῆλθον διὰ τῆς Περουβίας κατὰ τὰ μέσα τοῦ 16 αἰῶνος καταγόμενα βεβαίως ἐκ τῶν μερινῶν τῆς Ἰσπανίας. Ὑποκρίθησαν κατ' ἀρχὰς εἰς τὰ ὑψηλὰ μέρη, ἤτοι εἰς

τὴν "Ανδειον χώραν. Εἰς τὰς ἐρήμους πεδιάδας ὅπου ἐπολλὰς πλασιάζθησαν εἰς ἀγρίαν σχεδὸν κατὰστασιν, τὰ περιεφρόνουν διότι οἱ βόες εἶχον ἀποβόρῃσαι ὅλην τῶν κτηνοτρόφων τὴν μέριμναν, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ 1824, ἐπέστησαν σπουδαίως τὴν προσοχὴν τῶν ἐπὶ τοῦ μέρους τούτου τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας καὶ εἰσήγαγον τοὺς μερινούς ἐκ τῆς Γερμανίας καὶ Γαλλίας. Ἡ Οὐρουγουά ἐχει σήμερον 2 ¹/₂ ἑκατ. πρόβωτα καὶ παράγει λεπτὰ ἔρια, τῶν δὲ τῆς Βουένος "Αῦρες, Σενταφὲ καὶ καὶ Κοριέντας εἰπὶ λεπτότερα. Πρόβωτα ὑπάρχουν ἐπίσης πολλὰ καὶ εἰς τὰ ὄρη τῆς Κορδούης καὶ εἰς τὰς ἀλμυρὰς πεδιάδας τοῦ ἔγ. "Ιακώβου, ὡς καὶ εἰς τὴν "Ανδειον χώραν, ἀλλ' ἡ δυσκολία τῆς ἐξαγωγῆς περιορίζει ἐκεῖ τὴν βιομηχανίαν ταύτην.

353. Τὰ μεταλλεῖα. Ὡς αἱ πλεῖσται τῶν χωρῶν τῆς Ἀμερικῆς, καὶ ἡ λεκάνη τοῦ Πλάτα εἶναι πλουσίαι εἰς ὀρυκτὰ καὶ μέταλλα. Ἡ Οὐρουγουά ἐχει ὠρεῖους ἀγέτας, μάγμαρα, μεταλλεῖα, πλιντήρια χρυσοῦ εἰς τὰ ὑψηλὰ μέρη, εἰς τὰ μεθόρια τῆς Βρασιλίας καὶ εἰς τὰ ὕδατα τὰ κατερχόμενα ἐκ τοῦ μεγάλου Κουχίλλα.

Εἰς τὰς Ἀνδεῖους ἐπαρχίας τῆς Ἀργυρῆς δημοκρατίας ἐξήχεται ὁ χρυσὸς τῶν μεταλλείων τῆς Γουατιλάνης, Γουάχης, Φαματίνας ἐπαρχίας τῆς Ριόγιας, καὶ τῶν ἐπαρχιῶν Μενδόζας καὶ Καταμαρίνας κτλ. ὁ ἄργυρος τῶν μεταλλείων τῆς Τοντάλης, Κουέρτας, Ροδεοῦ, Φαματίνας, κειμένων εἰς ὕψος ἐπέκεινα τῶν 4,000 μέτρων καὶ τῆς Κορδούης. Ὁ χαλκὸς τῶν μεταλλείων τῆς Καπελλίτας, Βιλενσιανῆς, Σαλαμάνχας κτλ.

Ἐκτὸς δὲ τῶν τριῶν τούτων μετάλλων, εὐρίσκεται μόλυβδος, σίδηρος, κολλίον, πετρέλαιον, γκινθροῦξ. Ἄλλ' ἡ κίνησις τῶν ἐκμεταλλεύσεων τούτων εἶναι μετριοπάτη διότι ἑλλείπουν αἱ γεῖρες καὶ τὰ εὐκόλα μέσα τῆς ἐξαγωγῆς.

354. Ἡ βιομηχανία. Ἡ χειροτεχνικὴ βιομηχανία εἶναι σχεδὸν μηδὲν, καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς πόλεσι ἐξαιρουμένων ἀλευροποιείων, πνευματοποιείων εἰς τινὰς ἐπαρχίας, ζαχα-

ροποιείων εἰς βορρᾶ, σιγαροποιείων εἰς Κοριέντας, ἀλειμματο-
κήριων εἰς Βούενος "Αὔρες, βυρσοδεψίων. Εἰς τὰς ἐξοχὰς κατα-
σκευάζουν, καὶ ἰδίως οἱ Ν. Ἴνδοι, ὑφάσματα τινα, λεπτὰ κεν-
τιστὰς περισκελίδας, καὶ ἐνδύματα ἐξ ἐρίου.

355. Τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας. Μολονότι τὸ ἑ-
δαφος τῆς χώρας ἔχει ὀλίγας ἀνωμαλίας, τὰ μέσα τῆς διὰ
ξηρᾶς συγκοινωνίας εἶναι μηδαμηνά. Μακρὰ σειρὰ χονδρο-
ειδῶν φορείων, συρόμεναι ὑπὸ βοῶν, χαράττουσι μόναι τὸν
δρόμον των διὰ μέσου τῶν σαβανῶν καὶ εὐρίσκουσι πορθι-
μεῖα τινα. εἰς τοὺς ποταμούς. Ἐν τούτοις ταχυδρομικὴ ὑ-
πηρεσία συνδέει ὅλας τὰς πρωτεύουσας τῶν ἐπαρχιῶν. Ἡ
συνειθεστέρα ὁδὸς εἶναι ἀπὸ τοῦ λιμένος Ροζάριο, φέρουσα
εἰς ἄγ. Λουίγκην, Μενδόζαν καὶ ἐκεῖθεν, ὡς ἀπλὴ ἀτραπὸς
ἡμιόνων, εἰς Χιλῇ διὰ τῆς διόδου τοῦ Κούμβρου. Ἀρχονται
ἤδη τὴν κατασκευὴν σιδηροδρόμων ἀπὸ Βούενος "Αὔρες εἰς
Χασκόμην, εἰς Χιβελκόην κτλ. ἀπὸ Ροζάριος εἰς Φρυλὲ Μου-
έρτο κτλ. ἀπὸ Μοντεβιδέο εἰς ἄγ. Λουκᾶν κτλ. Τὸ ὅλον τῶν
σιδηροδρόμων ἔχουν ἔκτασιν 1,000 χμ.

356. Ἡ ναυτιλία καὶ οἱ λιμένες. Ἡ ἐμπορικὴ ναυ-
τιλία τῶν πολιτειῶν τοῦ Πλάτα δύναται νὰ ἐκτιμηθῇ εἰς
100 χιλ. τόνων, ἐνεργοῦσα κυρίως τὴν ἀκτοπλοΐαν τῶν Βρα-
σιλιανῶν ἀκτῶν καὶ τὸ ἐμπόριον τῶν ποταμῶν Πλάτα, Οὐ-
ρχουάη, Παράνα καὶ Παραγουάης συνδέουσα τὰς πολιτείας
πρὸς ἀλλήλας καὶ ἀναπληροῦσα τὴν ἑλλειψίν χερσαίων ὁ-
δῶν. Ἡ ὁλικὴ κίνησις τῆς ναυτιλίας, κατὰ πλοῖ καὶ ἀπό-
πλοι, τῶν λιμένων τῆς εἶναι 3 ¹/₂ ἑκατ. τόνων. Ἡ Ἀγγλίς
κατέχει τὴν πρώτην θέσιν, τὴν δευτέραν ἡ Γαλλία, τὴν τρί-
την αἱ Ἡνωμ. Πονλιτεῖαι, Ἰταλία Ἰσπανία.

Οἱ λιμένες εἰσὶ:

BUENOS AYRES ἡ ἡ εὐχέρος πόλις (177 χιλ. κατ.),
ὀφείλουσα τὸ ὄνομά της εἰς τὸ ὑγιεινὸν κλίμα της, εἶναι ἡ
πρωτεύουσα τῆς Ἀργυρᾶς δημοκρατίας, κειμένη ἐπὶ τῆς δε-
ξιᾶς ὄχθης τοῦ ποταμοῦ Πλάτα 230 χμ. μακρὰν τῆς θα-
λάσσης, λιμὴν δυσπρόσιτος ἐνεχὰ τῶν ἀμμοδῶν ὑψάλων. Ἀλ-

λατε τὰ πλοῖα ἴσταντο δώδεκα περίπου χμ. μακρὰν τῆς πόλεως, τὰ δὲ ἐμπορεύματα ἐτίθεντο ἐπὶ σχεδιῶν, ἁμαζαὶ δὲ μὲ ὑψηλοὺς τροχοὺς ἐπήγαινον ἐντὸς τοῦ ὕδατος καὶ ἐλάμβανον αὐτὰ ἐν χμ. μακρὰν τῆς ὄχθης. Σήμερον ὁμῶς τεχνικὰ ἔργα καὶ προκυμαῖα 600 μέτρων μήκους κατεστήσαν εὐκολον τὴν ἀποβίβασιν. Εἶναι εἰς τῶν πρωτίστων λιμένων τοῦ Πλάττα δεχόμενος 5,000 πλοῖα ἐξ ὧν 1200 ἀτμόπλοια.

Ἡ κίνησις τοῦ λιμένος τῆς Βούενος Ἀῦρες ὑπερβαίνει τὰ 2 ἐκατ. τόνων, τὸ δὲ ἐμπόριον αὐτῆς φθάνει τὰ 300 ἐκατ. φράγκων. Ἐξάγει δέρματα, ἔρια, πάχος, ἀγοραζόμενα ὑπὸ τῆς Γαλλίας, Ἀγγλίας, Βρασιλίας κτλ.

Ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Παράνα λιμένες εἶναι ὁ ἄγ. Νικόλαος, ὁ Ρόζάριος, ἀγία Πίστις, ἡ Κορριέντα. Ὁ Ρόζάριος κείμενος ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Παράνα, 320 χμ. μακρὰν τῆς Βούενος Ἀῦρες, ἐξάγει δέρματα, σκύτη, ἔρια, πάχος, χαλκὸν καὶ ἐνεργεῖ ἐμπόριον 30 ἐκατ. φράγκων. Ἡ δὲ Κορριέντα, ὁ βορειότερος λιμὴν τῆς Ἀργυρᾶς δημοσπονδίας, πλησίον τῆς συμβολῆς τοῦ Παραγουάη καὶ Παράνα καὶ 1120 χμ. μακρὰν τῆς Βούενος Ἀῦρες.

Ἀ ν ἄ λ η ψ ι ς (45 χιλ. κατ.) ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Παραγουάη, καταστραφεῖσα ἐν μέρει ὑπὸ τοῦ τελευταίου πολέμου, ἐνεργεῖ μετὰ τοῦ Ρόζαρίου καὶ τῆς Βούενος Ἀῦρες ἐμπόριον ἀκτοπλοίας 15 ἐκατ. περίπου φράγκων, εἰσάγουσα ὀφάσματα, σίδηρον καὶ ἐνδύματα καὶ ἐξάγουσα λαπὴν καὶ δέρματα.

Μ ο ν τ ε β ί δ ε ο (126 χιλ. κατ.) πρωτεύουσα τῆς Οὐρουγουάης καὶ διέξοδος τῶν προϊόντων τῆς χώρας, κτισμένη ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Πλάττα, 210 χμ. μακρὰν τῆς Βούενος Ἀῦρες, ἐνεργεῖ ἐμπόριον ὑπὲρ τὰ 100 ἐκατ. καὶ ἔχει ναυτικὴν κίνησιν ὑπὲρ τὸ 1 ¹/₂ ἐκατ. τόνων. Εἰσάγονται ἐν αὐτῷ, ὡς εἰς ὅλους τοὺς λιμένας τῆς χώρας ταύτης, ὀφάσματα, ἰδίως βαμβακερὰ, οἶνοι καὶ πνευματώδη ποτὰ, καφές, ζάχαρι καὶ ἀρωματικά, ἐνδύματα καὶ συρμαί· ἐξάγονται δὲ δερμικτὰ, πάχος, παστὰ, ἔρια κτλ.

Ὁ λιμὴν κείμενος ἐπὶ τῆς Ν. ἀκτῆς τῆς γλώσσης ἐφ' ἧς εἶναι ἐκτισμένη ἡ πόλις, εἶναι στενός, ἀβαθὴς 5—6 μέτρων οὐχ' ἦττον ἢ Μοντεβίδεο εἶναι ὁ καλλίτερος λιμὴν τῆς Πολιτείας τοῦ Πλάτα.

357. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῶν πολιτειῶν τοῦ Πλάτα, ἀτελῶς γνωστὸν, δύναται νὰ ἐκτιμηθῇ εἰς $1\frac{1}{2}$ δισεκατ. φράγκων, ἐξ ὧν ὑπὲρ τὰ 360 ἑκατ. διὰ τὴν ἀργυρὰν δημοκρατίαν, 120 διὰ τὴν Οὐρουγουάην καὶ τὸ λοιπὸν διὰ τὴν Παρχουάην. Συνίσταται δὲ ἐν μὲν τῇ εἰσαγωγῇ εἰς ὑφάσματα 50 ἑκατ. καὶ ἰδίως μάλλινα ὑφάσματα, βαμβάκερά καὶ μεταξωτά, ἐκ τῆς Ἀγγλίας καὶ Γαλλίας προερχόμενα, εἰς ζάχαριν ἐκ τῆς Βρασιλίας εἰς ὄρυζαν ἐκ τῶν Ἡνωμ. Πολιτειῶν, εἰς οἶνους καὶ πνεύματα ἐκ τῆς Γαλλίας καὶ Ἀντιλλῶν, ἔργα τοῦ συρμοῦ καὶ ἀρώματα ἐκ τῆς Γαλλίας. Ἐν δὲ τῇ ἐξαγωγῇ εἰς ἔρια (ὑπὲρ τὰ 60 ἑκατ. φρ.), εἰς δέρματα (50 ἑκατ.), εἰς πάχας, σκύτη, πακὰ καὶ πτερὰ στρόμβοκαμήλου.

Εἰς τὴν πρώτην θέσιν τοῦ ἐμπορίου τούτου μετὰ τῶν πολιτειῶν τοῦ Πλάτα φαίνονται ἡ Ἀγγλίη καὶ Γαλλίη, εἰς δὲ τὴν δευτέραν τὸ Βέλγιον, αἱ Ἡνωμ. Πολιτεῖαι, ἡ Βρασιλίη κτλ.

358. Ὁ πληθυσμὸς καὶ ἡ κυδέρνησις. Αἱ τρεῖς πολιτεῖαι τοῦ Πλάτα περιέχουν περίπου 3 ἑκατ. κατοίκων, ἐπὶ ἐπιφανείας 2 ὥς ἑγγιστὶ ἑκατ. □ χμ. Ὑπὲρ τὸ τέταρτον τοῦ πληθυσμοῦ διαμένει ἐντὸς τῶν πόλεων, τὸ δὲ ΒΔ. μέρος τῆς χώρας σύγκειται ἐν μέρει ἀπὸ ἐρήμους. Οἱ βραχίονες ἐλλείπουν πολὺ ἀπὸ τὴν χώραν ταύτην ἥτις περικλείει μέρη μεγίστης φυσικῆς γονιμότητος.

Ὁ πληθυσμὸς τῆς Παρχουάης σύγκειται κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ Ἰνδοῦς, καταγομένους ἀπὸ τοὺς Γουακρανοῦς. Οἱ Ἰνδοὶ τοῦναντίον εἶναι ὀλίγιστοι εἰς τὴν ἀργυρὰν δημοκρατίαν καὶ δὲν ὑπάρχουν ποσῶς εἰς Οὐρουγουάην. Βαθεῖται ὁμῶς διαίρέσεις ὑπάρχουν μεταξὺ τῶν κατοίκων τῆς ἐξοχῆς (τῶν

λεγομένων Γουάχων ἐν τῇ ἀργυρᾷ δημοκρατίᾳ καὶ Κολοράδων ἐν τῇ Οὐρουγουάῃ) καὶ τῶν κατοίκων τῶν πόλεων.

Τ μ ᾧ μ α 4ον.

Η ΒΡΑΣΙΛΙΑ.

(Ἐπιφ. 7,700,000 □ χμ.—Πληθ. 41 ἑκατομ.)

359. Αἱ φυσικαὶ διαιρέσεις. Ἡ ἀπέραντος αὐτοκρατορία τῆς Βρασιλίας (Brasil), κατέχουσα τὸ κεντρικὸν καὶ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Ν. Ἀμερικῆς ἀπὸ τῆς 5⁰ Β. πλάτους μέχρι τῆς 34⁰ Ν. Πλάτους, συνορεύει πρὸς Β. μὲ τὴν Καγένην καὶ Βενεζουέλαν πρὸς τὸ ΒΑ. καὶ ΝΑ. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς δημοκρατίας τῆς Ἰσημερινῆς, Περουβίας, Βολιβίας καὶ πρὸς τὸ ΝΔ. μὲ τὴν δημοκρατίαν τοῦ Πλάτα. Αἱ ἀκταὶ αὐτῆς ἐκτείνονται ἐπὶ μῆκος 8,400 χμ. περιέχουσαι ὄρους ὧν ὅμως οὐδεὶς εἶναι σημαντικός.

Ἡ κυριώτερά σειρὰ τῶν ὀρέων ἔρχεται ἐκ τῆς Βολιβίας λαμβάνουσα ἐκεῖ διαφόρους ὀνομασίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ Πυρρήναϊα καὶ διαιρεῖ τὴν Βρασιλίαν εἰς δύο κλιτύας τὴν Β. καὶ Ν. Ὁ κυριώτερος δὲ τῶν ποταμῶν αὐτῆς εἶναι ὁ τῶν Ἀμαζόνων, δεχόμενος πλῆθος ἄλλων παραποταμίων (ὧν σημαντικώτερος ὁ Νέγρος, Βράνκος ἢ Παρίμας, Γάβαρις, Ποῦρος, Μαδέρας κτλ.) καὶ μετὰ ῥοῦν 5,000 χμ. ἀπὸ τῆς ἐν Τουγουράνκα πηγῆς αὐτοῦ, χύνεται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν μὲ στόμιον 300 χ. μ. πλάτους. Τὸ βῆθος τοῦ ποταμοῦ τούτου εἶναι 100 βράτσα. Πλημμυρεῖ δὲ κατ' ἔτος καὶ καλύπτει τότε ἐπιράνειαν πλεόν τῶν 200 χμ. πλάτους.

Ἡ ἀπέραντος αὕτη αὐτοκρατορία τῆς Βρασιλίας, ἥτις εἰσέτι ὀλίγον ἀνηρευνήθη εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ὀλίγιστα εἶναι καλλιεργημένη, δύναται νὰ διαιρεθῇ ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ κλίματος καὶ τῶν φυσικῶν προϊόντων εἰς τρία μέρη.

1.) Ἡ χώρα τοῦ Ἀμαζόνος, ἥτις περιλαμβάνει τὰς δύο ἐπαρχίας τοῦ Ἀμαζόνος καὶ Πάρας, ἥτοι ἔκτασιν ἐξήκτισ μείζονα τῆς Γαλλίας, εἶναι πεδία δασώδη· αὕτη εἶναι ἡ χώρα τῶν δασῶν, selvas. Τὸ κλίμα ἐκεῖ εἶναι θερμὸν, ὥς εἰς ἅπασαν τὴν διχλευκρυμένην ζώνην, καὶ ὑγρότερον ἀπὸ ἄλλας χώρας τῆς αὐτῆς ζώνης. Κατὰ τὴν βορρην ἐποχὴν, ἀπὸ Ὀκτωβρίου μέχρι Μαρτίου, ἀδίκητοι βροχαί, συνοδευόμεναι μὲ καταιγίδας διχτηροῦσιν νοσηρὰς ὑμῖ-χλας καὶ ἐπιφέρουν πλημμύρας τῶν ἀπείρων εἰς τὸν Ἀμαζῶνα χυνομένων ποταμῶν. Ἡ δὲ βλάστησις, χάρις εἰς τὴν ὑγρασίαν ταύτην καὶ τὴν θερμότητα ἐπὶ ἐδάφους ἐκ προϋώσεως, εἶναι παντοῦ πλουσία καὶ μεγαλοπρεπής. Ἄλλ' ὁ ἄνθρωπος δὲν ἐπωφελήθη εἰσέτι τῶν φυτικῶν αὐτῶν πλεονεκτημάτων παρὰ εἰς μικρά τινα μέρη, ἔνθα ἀπαντᾷται ἡ καλλιέργεια τοῦ ἰοτρόφου, τῆς οὔζης, τῆς βανανέας, τοῦ καπνοῦ καὶ τοῦ ἰνδικοῦ.

Τὸν κύριον πλοῦτον τῆς χώρας ταύτης ἀποτελοῦσι τὰ παρθένα δάση, ἐν οἷς ἄφθονα ἀνυψοῦνται πολύτιμα δένδρα, τὸ παλισάνδριον, ἡ ἀνάκαρδος, τὸ βρασιλιανόν ξύλον, τὸ ἐρυθροῦν, ἡ ὁποτέρα, ὁ βρασιλιανὸς φοίνιξ (carnauba), τὸ κακάοδενδρον καὶ ἡ γουαράνα· περίγ δὲ τῶν δένδρων περιεῖσσονται ἀναρρίχώμενα φυτὰ οὐχ' ἥττον πολύτιμα, ὅποια ἡ βα-νίλλια, ἡ πεπερέα.

2.) Ἡ παράλιος χώρα, ἐν ᾗ εἰσὶν συγκεντρωμένα, μετὰ τοῦ πληθυσμοῦ, ὅλα σχεδὸν τὰ εἶδη τῆς καλλιέργειας. Ἡ χώρα αὕτη ἀποτελεῖται ὅτε μὲν ἀπὸ πεδιάδας, ὥς εἰς τὸ Β. μέρος (ἐπαρχίαι τοῦ Μαρκηχάου, Πιουχῶ, Χεάρας)· ὅτε δὲ ἀπὸ κοιλάδας ἀνοικτάς πρὸς τὴν θάλασσαν καὶ πεδιάδας δεσποζομένας ὑπὸ ὀρέων, ὥς εἰς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν. Ἐκεῖ συγκομίζεται ἐν ἀφθονίᾳ ὁ καφρὸς καὶ ὁ βάμβαξ, ἰδίως εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ Περναμβούκου, ἡ ζάκχαρις, ἰδίως εἰς τὰς παρὰ τὸ Ρίον Ιανέρον ἐπαρχίας καὶ ὁ καπνός. Ἐπιδίδονται ἐκεῖ μετρίως εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν τροφίμων, συγκομίζου- ὅμως πλῆθος φασσιολίων. Εὕρισκονται ἐκεῖ ἐπίσης ἄπεραντα

δάση, περικλείοντα τὰ ἴδια δένδρα τῆς χώρας τοῦ Ἀμαζόνος. Πρὸς Ν. τοῦ Ρίου Ἰανείου, ἐν τῇ Ν. εὐκράτῳ ζώνῃ, αἱ καλλιέργειαι τροποποιεῦνται ὀλίγον, διότι πλησίον τῶν ἀποικικῶν προϊόντων εἰς τὰ ὁποῖα τὸ λίγμιν εἶναι ὀλίγον εὐνοϊκόν, εὐρίσκεται ὁ σῖτος, ἰδίως εἰς τὰ ἀγροκήπια τῶν Γερμανικῶν ἀποικιῶν τοῦ ποταμοῦ Γράνδε, ἐπίσης καὶ τὸ χόρτον τῆς Παραγουάης εἰς τὰς κοιλάδας τὰς ποτιζομένας ὑπὸ τοῦ Παραγουάη καὶ Παράνα.

3.) Ἡ χώρα τοῦ ὄροπεδίου, ἥτις ὡς ἡ τοῦ Ἀμαζόνος, εἶναι πολὺ ὀλίγον καλλιεργημένη καὶ ἥμισυ γνωστή. Εἶναι σειρὰ γυμνῶν καὶ ἀγόνων ὀρέων, κοιλάδων καὶ λόφων, δασωδῶν, ὄροπεδιῶν καὶ πεδινῶν ἐνθα αἱ βοσκαὶ διὰδέχονται δάση παλιστάνδρου, ἀρχουκκιδῶν καὶ ἱπεκακουάνας κτλ.

360. **Φυτὰ θρεπτικά.** Τὸ ἰότροπον, ὁ ἀραχόσιτος, ἡ ὄρυζα συνιστῶσι τὴν πρωτίστην βλάσιν τῆς τροφῆς τῶν κατοίκων τῆς Βρασιλίας.

Τὸ ἰότροπον (manioc) εἶναι φυτὸν ποῦδες, ἐκ τῆς ρίζης τοῦ ὁποῖου ἐκθλιβομένου τοῦ χυμοῦ, λαμβάνεται τὸ ἄμυλον τὸ ὁποῖον ζυμανόμενον καὶ ψηνόμενον ὀνομάζεται τ α π ι ὀ κ α. Κατασκευάζουν οὕτω μὲ τὸ ἄλευρον τοῦ ἰοτρόπου πολλὰς ζύμας. Παράγεται δὲ περισσότερον εἰς τὰς ἐπαρχίας Κεάρας, Πάρας, Ἀμαζόνων, ἀγ. Κατερίνης. Εἰς τὰς αὐτὰς ἐπαρχίας φύεται καὶ ὁ ἀραχόσιτος, ἡ δὲ ὄρυζα κυρίως εἰς τὴν ἐπαρχίαν Πάρας, ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Ἀλάρα, καὶ εἰς τὴν νῆσον Μαράγον.

Εἰς τὰ τρόφιμα ταῦτα πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ ὁ σῖτος, τὰ γεώμηλα, οἱ φασσίολοι, ἰδίως οἱ μαῦροι, οἵτινες εἶναι ἐθνικὴ τροφή τῶν Βρασιλιανῶν. Ἡ χώρα ἠδύνατο νὰ παραγάγῃ τὰ προϊόντα ταῦτα ἀφθονώτερον ἀφ' ὅσον παράγει ταῦτα σήμερον.

Τὰ δένδρα παρέχουσι ποικιλίαν τινα θρεπτικῶν οὐσιῶν. Οἱ πίττες, ὧν τὸ ἀμύγδαλον εἶναι ἐδώδιμον, τὸ acerion, οὗτινος ὁ καρπὸς ψηνόμενος χρησιμεύει ὡς ζακχάρωμα, ἡ λωτανέα τοῦ Πάρα, διάφοροι φοίνικες, (ὁ βρασιλιανὸς φοῖνιξ carnauba,

ὁ κοκοφοίνιξ, pupunha, assahi καὶ miriti, ἐξαίρετον παρέχοντα οἶνον) ἡ βανανέα. Αἱ Ἰνδικαὶ φυλαί, αἵτινες, κατέχουσι τὸ μέγιστον μέρος τοῦ Βρασιλικανοῦ ἐδάφους καὶ ζῶσιν ἀθλίως ἐντὸς τῶν δασῶν, τρέφονται κυρίως ἀπὸ τὰ φυτὰ ταῦτα ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει.

Εἰς τὰς Ν. ἐπαρχίας (Παράναν, Ριο-Γρανδεσουλ, ἀγ. Αἰκατερίνην) καταναλίσκουν μεγίστην ποσότητα τῶν φύλλων τοῦ δένδρου maté ἢ τείου τῆς Παραγουάης.

Εἰς τὰς φυτείας καλλιεργοῦσι τρία φυτὰ ἔχοντα μεγίστην ἐμπορικὴν σπουδαιότητα. Ταῦτα εἶναι ἡ καφφέα, τὸ ζακχαροκάλαμον καὶ τὸ κακάον.

Ἡ καφφέα, δυναμένη νὰ εὐδοκιμήσῃ ἐφ' ἀπάσης τῆς Βρασιλίας, εἶναι σήμερον ἡ πρωτίστη καλλιέργεια τῶν ἐπαρχιῶν ἀγ. Παύλου καὶ Ρίου Ἰανέιρου. Ἡ καφφέα εἶναι ὠραῖον δένδρῳλλον 3 ἕως 4 μέτρων ὕψους, ἀειθαλές. Ὁ καρπὸς αὐτοῦ, ὅμοιος μὲ κεράσιον, περικλείει πυρῆνα ὅστις διαιρούμενος εἰς δύο σχηματίζει δύο σπόρους καφφέ. Ἡ συγκομιδὴ αὐτοῦ γίνεται δις τοῦ ἔτους. Δύναται τις νὰ ὑπολογίσῃ τὴν συγκομιδὴν τοῦ καφφέ ἐν Βρασιλίᾳ εἰς 180 ἑκατ. χιλιόγραμμα, ἐξ ὧν τὸ πέμπτον ἐξοδεύεται εἰς τὸν τόπον. Ἀπὸ ὅλα τὰ μέρη τοῦ κόσμου ἡ Βρασιλία παράγει τὸν περισσότερον καφφέ, ἂν καὶ δὲν εἶναι τῆς καλλιτέρας ποιότητος.

Τὸ ζακχαροκάλαμον φύεται αὐτομάτως εἰς τὸ Β. μέρος τῆς Βρασιλίας καὶ καλλιεργεῖται ἐπιτυχῶς εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς αὐτοκρατορίας. Ἡ Βρασιλία εἶναι μία τῶν χωρῶν τῶν παραγουσῶν τὴν περισσοτέραν ζάκχαριν (περίπου 1 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. χιλιόγραμμα). Μικρὸν μέρος τῆς ζακχαρέως ταύτης καθορίζεται καὶ καταναλίσκεται ἐπιτοπίως. Τὸ δὲ μεγαλύτερον μέρος ἐξάγεται ὑπὸ μορφήν ἀκατεργάστου ζακχαρέως καλουμένης ἐκεῖ moscouade. Παράρτημα τῆς καλλιέργειας τοῦ ζακχαροκαλάμου εἶναι καὶ ἐν Βρασιλίᾳ ἡ κατασκευὴ τῆς ταφφίης, εἶδος ρουμίου.

Τὸ κακαόδένδρον, αὐξάνον ἐν ἀγρίᾳ καταστάσει εἰς τὰς Ἀμαζονείους ἐπαρχίας, τῆς Πάρας καὶ Παραγουάης, καλλι-

εργεῖται εἰς τὰς τοῦ Μκρανχάης Πάρκς, καὶ Βαχίας. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ συγκομιδὴ καὶ παρασκευὴ δὲν ἐκτελεῖται μεθ' ἰκανῆς ἐπιμελείας, τὸ κακὸν τῆς Βρασιλίας εἶναι ὑποδεέστερον τοῦ Μεξικανικοῦ.

Ἡ βανίλλια αὐξάνει αὐτομάτως εἰς τὰ πυκνὰ δάση τοῦ Ἀμαζόνος, ὅπου ἀναρρίχεται ἐπὶ τῶν δένδρων. Εἰς τὴν Βρασιλίαν οἱ λοβοὶ εἶναι γενικῶς ἐπιμήκεις (25 ἑκατοστόμετρα) καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον ὀνομάζονται *vanillons*. Ἐπίσης ἀφθονα εἰσὶ ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Ἀμαζόνος τὸ πέπερι καὶ τὸ κανελ-λοπίπερον. Ἐπὶ τῶν ὄροπέδιων δὲ τοῦ ἀγ. Παύλου καὶ Ρίου Ἰανέιρου εὐδοκιμεῖ τὸ τέιον, τέιον μαῦρον ἢ πράσινον.

361. Βιομηχανικὰ φυτά. Τὰ ἀπέραντα δάση τῆς χώρας τῶν Ἀμαζόνων περιέχουσι σημαντικὸν ἀριθμὸν ξύλων, ὧν ἡ βιομηχανία μέχρι σήμερον μετρίαν ποιεῖται χρῆσιν, ἀλλὰ τὰ ὅποια ἠδύναντο νὰ χρησιμοποιηθῶσι εἰς πολλὰς καὶ διχοφύρους ἀνάγκας.

Τὰ ξύλα τῆς οἰκοδομικῆς καὶ λεπτουργίας εἰσὶν ἀφθονώτατα· ἡ σκιαδωτὴ ὑδροκοτύλη (*araricuará*) ἡ *itauba*, φθάνουσαι μέχρις 24 μέτρων ὕψους, διόφορα δαφνοειδῆ ἡ *sucupira*, ξύλον δυνατώτατον καὶ διαρκέστατον, οὗ ὁ κορμὸς ὑπερβαίνει τὰ 20 μέτρα, ἡ *massaranduba*, ἥτις γίνεται ὑψηλοτέρα καὶ ἥς ὁ χυμὸς ξηραίνόμενος γίνεται εἶδος γουττα-πέρκας λευκός, τὸ ἀνακάρδιον, τὸ παλισσάνδριον *jacaranda*, ἡ λεμονέα, ἡ κέδρος, τὸ ρίζοφόρον κωνόκαρπον *manglier*, τὸ σιδηρόξυλον, τὸ ἱερόξυλον, περίφημον διὰ τὴν στερεότητά του, ἡ περόβη *peroba*, τὸ ρόδιον ξύλον, τὸ ἰόχρουν κτλ.

Τῶν δασῶν τοῦ Ἀμαζόνος, καὶ τοῦ Πάρκς αἱ κλιματίδες, καὶ οἱ θάμνοι δίδουν πλεῖστας ποικιλίας ὑφαντικῶν ἰνῶν καταλλήλων πρὸς κατασκευὴν σχοινίων, δικτύων, ὑφασμάτων καὶ μάλιστα δανδελῶν, ὥς ἡ τοῦ τυκάνου (*tucum*), τὸ ὅποτον δίδει καλλίτερα σχοινία ἀπὸ τὰ τοῦ λίνου καὶ καννά-θεως.

Ἐν τῶν περιεργωτέρων τοιοῦτου εἶδους φυτῶν εἶναι ὁ βρασιλικὸς φοίνιξ (*carnauba*), τερπόμενος εἰς χηρικὰ καὶ

ξηρά ἐδάφη, ἀφθονος δὲ εἰς τὴν ἐπαρχίαν τῆς Κεζάρς. Ἐχει ποικίλας ιδιότητες. Τὰ φύλλα του ξηκινόμενα καὶ τεμνόμενα εἰς λωρίδας χρησιμεύουν εἰς κατασκευὴν ῥιπιδίων (eventails), σαρώθρων, πέλων, κανίστρων, τὰ δὲ νεῦρα τῶν φύλλων εἰς κατασκευὴν δικτύων. Ἡ ῥίζα του ἔχει τινὰς τῶν ιδιοτήτων τοῦ σμίλακος. Ὁ δὲ κορμὸς, φθάνων 15 μέτρα ὕψος, εἶναι ἀριστον ξύλον πρὸς οἰκοδομὴν κιτρίνου ἐρυθρωποῦ χρώματος, ἐλαφρὸν καὶ στερεόν, εὐλείαντον, χορηγῶν ἐξαίρετους σωλήνας. Καὶ αἱ ἐξωτερικαὶ ἴνες δύνανται ν' ἀντικαταστήσωσι τὸν φελλόν. Τὰ φύλλα δίδουσι περίφημον πότασσαν καὶ κίτρινοι κηρὸν, ὃν λαμβάνουσιν ἀναλύοντες τὴν ἐπὶ τῶν μακρῶν φύλλων σχηματιζομένην κόκκιν, τοῦ δὲ κηροῦ τούτου ποιῶνται μεγάλην χρῆσιν πρὸς φωτισμὸν, ἐξάγουν δὲ τὸ ἥμισυ παραγωγῆς ἐκτιμωμένης εἰς 3 ἑκατ. χιλιόγραμμα ἀξιζόντα 5 ἑκατ. φράγκων.

Ἡ φοινικοκράμβη (chou-palmiste), ἥτις εἶναι καὶ αὐτὴ μία τροφή, δίδει οἶνον, ὄξος καὶ κόμμι. Ὁ καρπὸς τῆς, ὅστις ὥριμος εἶναι ἐδώδιμος, δύνανται ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν καφὲ, καὶ παρέχει εἶδος ἀλεύρου, καὶ ποτὸν ἀνάλογον πρὸς τὸ γάλα τῆς κόκας. Ὁ βρασιλικανὸς φοίνιξ θεωρεῖται, ὡς καὶ ὁ φοίνιξ ἐν τῇ ἐρήμῳ, ὡς ἡ πρόνοια τῶν ἰθαγενῶν, ἰδίως εἰς τὰς ΒΑ. ἐπαρχίας.

Μεταξὺ τῶν ῥητινοφόρων δένδρων ἀξιοσημεῖωτα εἶναι κατὰ πρῶτον λόγον δένδρα διάφορα ἐκ τῆς οἰκογενείας τῆς ἐλαστικῆς σιφωνίας (siphonia elastica), δίδουσα τὸ καουτσούκ, τὸ ὁποῖον λαμβάνουσι ποιῶντες ἐπὶ τοῦ κορμοῦ μακρὰν ἐντομὴν ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω καὶ πλεῖστας ἄλλας ἐντομὰς διαγωνίους. Ὁ χυμὸς ἐξερχόμενος ταχέως, συνάλλεται εἰς δεξαμενὰς ἐκ φύλλων ἢ ἐξ ἀργύλλου, καὶ συμπικνοῦνται ἐντὸς ὀλίγου καιροῦ· σήμερον ὁμῶς διατηροῦσι γενικῶς τὸ καουτσούκ εἰς ὑγρὰν κατὰστασιν διὰ τῆς ἀμμωνίας. Ἡ Βρασιλὶα χορηγεῖ εἰς τὸ ἐμπόριον τὴν μεγαλειτέραν ποσότητα τοῦ καουτσούκ (περίπου 3 $\frac{1}{2}$ ἑκατ. χιλιόγραμμα) καὶ τὴν καλλιτέραν ποιότητα.

Κατὰ δεύτερον λόγον ἀξιοσημείωτος εἶναι ἡ βενζόη, ῥητίνη ἐξαγομένη ἀπὸ τὸ φυτὸν στύραξ βενζόη, ἰδίως εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ ποταμοῦ Παρχίβα, τὸ κοπχίον κτλ. Εἰς τὴν κατηγορίαν ταύτην τακτέον καὶ τὸ κίχκινον ἔλαιον (ρίτσινό-λαδο), ἐξαγόμενον ἐκ τοῦ σπόρου τοῦ palma cristi εἰς τὰς ἐπαρχίας Πάρας καὶ Ριου-Γράνδε Ν. κτλ. διάφορα φυτικά ἔλαια, οἷον τὸ δαφνέλαιον, ἐξαγόμενον ἐκ τοῦ ὀδοντωτοῦ φοίνικος, (εἴτε ἐκ τοῦ πυρήνος ὡς λευκὸν ὠρεῖον ἔλαιον εἴτε ἐκ τοῦ ἰνώδους περικαλύμματος αὐτοῦ ὡς κοινὸν κίτρινον ἔλαιον), τὸ ἔλαιον τὸ κατασκευαζόμενον ἐκ τοῦ καρποῦ τοῦ θρασιλιανοῦ σιδήρου (ardiroba), καὶ τὸ ὅποιον οἱ ἰθαγενεῖς μεταχειρίζονται εἰς τὸν φωτισμὸν, τὸ ἔλαιον τῆς batiputa χρησιμεύον εἰς τὴν ἱατρικὴν καὶ ὡς ἄρτυμα. Εἰς τὰ ἱατρικὰ ταῦτα φυτὰ πρέπει νὰ προστεθῇ ἡ ἱπεκακουάνα καὶ σαρταπαρίλια.

Τῶν φυτῶν τούτων τὰ πλεῖστα αὐξάνουσιν εἰς ἀγρίαν κατὰστάσιν. Οἱ ἰθαγενεῖς μόνον τὸν κόπον τῆς συγκομιδῆς λαμβάνουν, πηγαίνοντες κατὰ στίφη ἑνοπλοὶ εἰς τὰ παρθένα δάση καὶ ἐνεργεῦντες τὴν συλλογὴν.

Ἐκ τῶν καλλιεργούμενων μὴ ἐδωδύμων φυτῶν τὰ σπουδαιότερα εἶναι ὁ βάμβαξ καὶ ὁ καπνός.

Ὁ βάμβαξ κατὰ τὸν Ἀμερικανικὸν πόλεμον, ταχέως ἐπολλπλασιάσθη ὅχι μόνον εἰς τὰς θερμὰς τῆς διανεκαυμένης ζώνης ἐπαρχίας, ἀλλὰ καὶ μέχρι τῶν Ν. ἐπαρχιῶν ἀγ. Παύλου Νιο-Γράνδε, Παράνα. Συλλέγουσι τὸν βάμβακα ἀπὸ Αὐγούστου μέχρι Δεκεμβρίου, ἀλλὰ συνήθως ὁ ποώδης βάμβαξ δίδει δύο καὶ τρεῖς συγκομιδὰς καὶ βλέπει τις συγχρόνως εἰς τὸν αὐτὸν καυλὸν καὶ ἄνθη καὶ ὠρίμους κάψας. Ὁ βάμβαξ τοῦ Περναμβούκου καὶ ὁ τῆς Μίνας Γεράνης ὑπερέχουν, οἱ τῶν ἄλλων μερῶν κατωτερεύουσι καὶ ὡς πρὸς τὴν ὠραιότητα καὶ καθαριότητα. Ὁ ἐλπεσμός τῶν τιμῶν ὁ ἐπακολουθήσας τὴν εἰρήνην ἐν Ἀμερικῇ, ἐσταμάτησε τὴν πρόοδον τῆς καλλιέργειας ταύτης ἐν τῇ Βρασιλίᾳ, ἥς οἱ βάμβακες, ἐν γένει κακῶς παρασκευαζόμενοι καὶ δυσκόλως μετακοιζόμενοι ε-

νεκκ τῆς ἐλλείψεως μέσων συγκοινωνίας, ὑφίσταται κρίσιν.

Ὁ κενὸς τέλος, καλλιεργεῖται εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας τῆς αὐτοκρατορίας. Αἱ καλλίτεροι ποιότητες εἶναι τῆς Ἰριτουίας (ἐπαρχίας τῆς Πάρκε), τοῦ ἀγ. Φήλικος (ἐπαρχία τῆς Βαχίας) κτλ.

362. Τὰ ζῶα. Ἐν Βρασιλίᾳ τὰ ζῶα ἔχουσιν ὅπως καὶ τὰ φυτά. Ἡ φύσις δηλαδὴ παρᾶγει αὐτομάτως περισσότερα πλούτη ἀφ' ὅσα δημιουργεῖ ἡ ἀνθρωπίνη φιλοπονία. Εἰς τὰ δάση τῆς ὑπάρχουσιν πίθηκες, ψιττακοί, διάφορα πτηνὰ μὲ λαμπρὸν πτέρωμα, ἀποτελοῦντα ἀντικείμενον ἐμπορίου, πολλὰ θηράματα, πέρδικες, περιστέραι, κόνικλοι κτλ., χελῶναι ἐπιζήητοι διὰ τὸ ὀστρακὸν αὐτῶν (ταρταροῦχα), τὸ κρέας καὶ διὰ τὸ πᾶχος των. Ἐν δὲ τῇ θαλάσῃ καὶ τοῖς γλυκέσιν ὕδασι, πλῆθος ἰχθύων, οἷτινες εἶναι ὁ κύριος πόρος τῶν ἀγρίων φύλων τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς χώρας, ἡ ἀλίαντος (lamantin) καὶ ὁ φουητήρ (cachalot), ὁ θύνος κτλ. Τρώγουσι δὲ αὐτοὺς ὠμούς, ἀλατισμένους ἢ εἰς κατάρτασιν ζύμης. Εἰς δὲ τὰ δάση συλλέγουσι κηρὸν καὶ μέλι τῶν μελισσῶν.

Τὰ δὲ κτήνη συνίστανται εἰς ἀριθμὸν τινα ἵππων μετρίως ποιότητος, εἰς ἡμιόνους καλλιτέρας αὐτῶν, εἰς ἡμιαγρίους θόας, εἰς πρόβατα πολυέριθμα, δίδοντα ὅμως χονδροειδὲς τι ἔριον. Εἰς τὰς ἀπερὶκτους πρὸ πάντων βοσκὰς τῶν Ν. μερῶν τῆς ἐπαρχίας Μίνας Γερᾶς μέχρι τοῦ Ρίου Ἰανέιρου εὐρίσκονται τὰ κτήνη ταῦτα.

363. Ὄρυκτὰ καὶ μέταλλα. Ἡ Βρασιλία εἶναι πλουσία εἰς πολυτίμους λίθους καὶ εἰς μέταλλα.

Πολύτιμοι λίθοι αὐτῆς εἶναι ὁ ἀδάμας, (οὗτινος ἡ Βρασιλία εἶχεν, οὕτως εἰπεῖν, τὸ μονοπώλιον μέχρι τῆς ἀνακαλύψεως τῶν ἀδάμαντορυχείων τῆς ἄρκης τῆς Ἀφρικῆς), ὅστις ἐξάγεται ἐκ τῶν προσχώσεων τῶν παρχοπατριῶν τοῦ Βελμόντου καὶ ἀγ. Φραγκίσκου πλησίον τῶν παρωγενῶν πετρωμάτων, ὁ μαῦρος ἀδάμας τῆς Βαχίας, ὁ σμάραγδος, τὸ ταπάζιον, ὁ σάπφειρος, ὁ ἄνθραξ κτλ. εὐρισκόμενος εἰς τὰ αὐτὰ πετρώματα.

Μέταλλα εύρισκόμενα ἐν Βρασιλίᾳ εἶναι: ὁ χρυσοῦς ὅστις δύναται νὰ εύρεθῇ εἰς ὅλας τὰς ἐπαρχίας, ἀλλὰ δὲν ἐκμεταλλεύεται ἐπιτυχῶς εἰμὴ μόνον εἰς τὰς μεταλλικὰς φλέβας τῆς ἐπαρχίας Μίνας Γερζῆς καὶ ὀλίγος εἰς τὰ πλυντήρια τοῦ Ματτογρόσου· ὁ σίδηρος εύρισκόμενος εἰς πολλὰς τῶν ἐπαρχιῶν καὶ ἰδίως εἰς τῆς Μίνας Γερζῆς ἥς τὰ ὄρυκτά περιέχουσιν 70 τοῖς 100 σίδηρον καθαρὸν ἢ εἰς κατῆστασιν μαγνητικοῦ σιδήρου, ὥς εἰς τὸ ὅλον σιδηροῦν ὅρος τῆς Καρίβας, εἰς τὴν ἐπαρχίαν τοῦ ἀγ. Παύλου καὶ Ἰπανέμην. Ὁ ἄργυρος καὶ μόλυβδος, ὁ χαλκός, ὁ γαιάνθραξ ὑπάρχουν μὲν ἀλλὰ δὲν ἐκμεταλλεύονται. Αἱ ἀλκαὶ δίδουν σπουδαίας προσόδους, ἰδίως εἰς τὰς ἐπαρχίας τοῦ Β. Ριο-Γράνδε, Μακκάον καὶ Ἀσσοῦ. Τὸ δὲ νάτрон ἐκμεταλλεύεται εἰς τὰ τιτανώδη σπήλαια τῆς Μίνας Γερζῆς.

Τὰ θερμὰ καὶ μεταλλικὰ ὕδατα εἰσὶν ἄφθονα καὶ τινὰ μάλιστα ἤρχισαν νὰ συγχάζωνται. Τοιαῦτα εἰσὶ τὰ θερμὰ ὕδατα τῆς Κάλδας ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ τῆς ἀγ. Αἰκατερίνης, τὰ ἀλκαλικά ὕδατα ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κογεζῆς, τὰ θειοῦχα καὶ τὰ ἀνθρακοῦχα τῆς Ἀκόνας, Βερτουζῆς εἰς τὴν ἐπαρχίαν Μίνας Γερζῆς, καὶ τὰ σιδηροῦχα τὰ ὁποῖα εἰσὶ πολυάριθμα εἰς διάφορα μέρη, ἰδίως εἰς τὴν πρωτεύουσιν καὶ τὰ περίχωρά της.

364. **Ἡ βιομηχανία.** Ἡ ἀνάπτυξις τῆς βιομηχανίας ἐν Βρασιλίᾳ εἶναι μετρωτάτη μ' ὅλας τὰς προσόδους τὰς τελεσθείσας πρὸ τριακονταετίας καὶ μ' ὅλα τὰ προνόμια τὰ χορηγηθέντα ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως. Ἐκτὸς τῶν καθαρῶς ἀγροτικῶν βιομηχανιῶν, οἷαι ἡ κατασκευὴ τοῦ ταπιοκά, τῆς ζακχάρως καὶ τῶν μεταλλουργικῶν, ὁποῖον τὸ χυτήριο τῆς Ἰπανέμας, ἡ Βρασιλία δὲν ἔχει εἰμὴ τινὰ νηματοκλωστὴν καὶ ὑφαντουργεῖαν ἐξυδακός, ἐργαστήσια τινὰ καλυμμάτων μαλλίνων καὶ μανδυῶν καλουμένων «πούνχος», ἐργαστήσια τοῦ καπνοῦ καὶ τινὰς ἐγγωρίους χειροτεχνίας καὶ μικρὰς τέχνας ἐξασκουμένας εἰς πάσας τὰς πόλεις.

Συγκοινωνία. Αἱ Β. ἐπαρχίαι ἔχουσι διὰ τοῦ ποταμοῦ

τῶν Ἀμαζόνων καὶ τῶν παραποταμίων αὐτοῦ μεγαλοπρεπὲς δίκτυον ποταμίου συγκοινωνίας. Ὑπάρχουν ἐκεῖ ἀτμοπλοῖκαί τινες ἐταιρίαι ἐκμισθωμένοι ὑπὸ τοῦ κράτους. Ἀλλ' ἡ ἔλλειψις τοῦ πολιτισμοῦ τῶν διαβρεχομένων ὑπὸ τῶν λαμπρῶν αὐτῶν ποταμῶν χωρῶν κατέστησε τὴν ἐμπορικὴν ταύτην ὁδὸν ὅλως ἀσήμαντον.

Αἱ ὁδοὶ εἰσὶ σπάνιαι, μόλις εἰς ὅλον τὸ Κράτος ἀριθμοῦνται χιλίων χμ. ὁδοί. Ἦρχισαν τὴν κατασκευὴν σιδηροδρόμων (περίπου 700 χμ.) ἀπὸ τοὺς κυριωτέρους λιμένας πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας· ὁ σιδηρόδρομος τοῦ Δὸν Πέτρου Β' ἀπὸ Ρίου Ἰανέιρου πηγαίνει μέχρι Παρχίβας καὶ μέλλει νὰ φθάσῃ μέχρι τῆς μεταλλούχου ἐπαρχίας Μίνας Γερράς, οἱ σιδηρόδρομοι τοῦ Περναμβούκου, Βαχίας καὶ ἀγ. Παύλου κτλ.

365. **Ἡ ναυτιλία.** Ἡ ὅλική κίνησις τῆς ναυτιλίας, ἀπόπλοι καὶ κατάπλοι, εἰς τοὺς λιμένας τῆς αὐτοκρατορίας τῆς Βρασιλίας εἶναι περίπου 3,600,000 τόνοι ἐξ ὧν πλέον τοῦ ἑκατ. ἀνήκουν εἰς τὴν ἀκτοπλοΐαν τῶν Βρασιλικῶν πλοίων. Εἰς δὲ τὸν μετὰ τῶν ξένων ναυτιλιῶν διαγωνισμὸν ἡ Βρασιλικὴ ναυτιλία μόλις κατὰ τὸ τριακοστὸν συμμετέχει.

Ἀτμοπλοῖκαί γραμμαὶ τακτικαὶ ὑπάρχουν συνδέουσαι τὴν Βρασιλίαν μὲ τὴν Εὐρώπην, ὁποῖα 1.) ἡ Ἀγγλικὴ ἐταιρία μεταξὺ τοῦ Ρίου Ἰανέιρου καὶ Σουτχάμπτονς, προσεγγίζουσα καὶ εἰς Βαχίαν, Περναμβούκον καὶ Πορτογάλλιν, 2.) ἡ Γαλλικὴ ἐταιρία μεταξὺ Ρίου Ἰανέιρου καὶ Βορδῶ, προσεγγίζουσα εἰς Βαχίαν, Περναμβούκον, Σενιγάλην καὶ Πορτογαλίαν. Ἡ Χάβρη καὶ Μασσαλία συγκοινωνοῦσιν ἐπίσης τακτικῶς καὶ δι' ἰστιοφόρων μὲ τὸ Ρίον Ἰανέιρον.

Οἱ κυριώτεροι λιμένες εἶναι:

Παραγούανα, Πορταλέγρον, ἀγ. Πέτρος ἐνεργοῦντες ζωντὰν ἀκτοπλοΐαν ἀνταλλάσσουσιν τὰ προϊόντα τῶν Ν. βοσκῶν μὲ τὰ εἰς Ρίον Ἰανέιρον ἐμπορεύματα. — Ὁ Σάντος ἐξάγει ἀποικιακά.

ΡΙΟΝ ΙΑΝΕΙΡΟΝ, (Rio-de Janeiro), ἐπὶ τῆς Δ. εἰσόδου τοῦ ὁμωνύμου ὄριου, ἐνὸς τῶν ὠραιωτέρων καὶ καλλιτέρων

ὄρων τοῦ κόσμου. Τὸ ἐμπόριον τοῦ λιμένος τούτου, σημαντικώτερον τοῦ τῶν ἄλλων πόλεων τῆς αὐτοκρατορίας, ἐξάγει πάντα τὰ προϊόντα τῆς γεωργίας καὶ μεταλλουργίας τῶν ἐσωτερικῶν μερῶν, εἰσάγει δὲ ὑφάσματα, οἶνους, ἐπιπλά καὶ ἐνδυμασίας τῆς Εὐρώπης.

Βαχία, εἰς ὠρσίαν ναυτικὴν θέσιν, εἰς τὴν εἴσοδον τοῦ κόλπου τῶν ἀγ. Πάντων, ἔχουσα ναύσταθμον, ἐξάγουσα δὲ ζάχαριν, καπνὸν, καφὲ, ζύμας ἰοτρόφου, κακκάον καὶ εἰσάγουσα τὰ θαμβάκερά τῆς Ἀγγλίας, τὰ ἄλευρα τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν, τοὺς οἶνους τῆς Πορτογαλλίας, ἥτοι ἐν συνόλῳ ἀντικείμενα ἀξίας 80 ἕως 100 ἑκατ. φράγκων.

Περναμβούκος ἥ ἐ ἡ λιμὴν καλούμενος Recif, προσφυλάττεται τῶντι ἀπὸ φυσικὸν φραγμὸν βράχων. Δορυφόρος αὐτῆς εἶναι ἡ πρὸς Β. Ὀλινδα, ὠραιοτάτη πόλις ἐπὶ χαριέντων καὶ τερπνῶν λόφων. Ὁ Περναμβούκος ἐνεργεῖ ἐμπόριον ὑπερβαῖνον τὰ 100 ἑκατ. φράγκων καὶ συνιστάμενον κυρίως εἰς ζάχαρι, καφὲ, ταβὰκ καὶ κακάον.

Παραχούβα, 25 χμ. ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ ὁμωνύμου ποταμοῦ, ἐξάγει τὰ προϊόντα τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς, χορηγοῦσα μέγα ποσὸν βρασιλικνοῦ ζύλου.

Νατάλη πρὸς Ν. τοῦ ἀκρωτηρίου ἀγ. Ρόκου. Περναμχόβα εἰς τὸ στόμιον τοῦ ὁμωνύμου ποταμοῦ, ἡ Σανλουῆς τοῦ Μαρναχόου, ἡ Πάρα ἡ Βελέμη, κτισμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθους τοῦ ποταμοῦ Πάρα, 120 χμ. μακρὰν τῆς θαλάσσης· εἶναι ὁ λιμὴν τῆς ἐξαγωγῆς τῆς ἐπαρχίας τοῦ Ἀμαζόνος, ἐξάγων ἰδίως ξυλείαν καὶ ὀποπέραν.

366. Τὸ ἐμπόριον. Ἡ ὅλική ἀξία τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου τῆς Βρασιλίας εἶναι δύο δισεκατομμύρια φράγκων. Ἐν μὲν τῇ ἐξαγωγῇ (1,200 ἑκατ.) ὁ καφὲς κατέχει τὴν πρώτην θέσιν διὰ ποσότητα (150 ἑκατ.), ὁ θάμναξ καὶ ἡ ζάχαριν κατὰ δεύτερον λόγον, ἀξίας ὑπὲρ τὰ 100 ἑκατομ. Κατόπιν ἔρχονται τὰ δέρματα, τὰ σκύτη (15 ἑκατ.), ὁ καπνός, ἡ ὀποπέρα, οἱ ἀδάμαντες (7 ἑκατ.) καὶ τελευταῖα τὸ κακάον, τὸ τεύθεδνρον, ἡ δὲ εἰσαγωγή συνίσταται κυ-

ρίως εἰς ὑφάσματα, θαμβόχκερὰ τῆς Ἀγγλίας καὶ τῶν Ἡν. Πολιτειῶν, μεταξωτὰ καὶ κοσμητικὰ τῆς Γαλλίας, οἴνους, ἐργαλεῖα κτλ.

Εἰς τὸ ἐμπόριον τοῦτο τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ Ἀγγλία (300 ἑκατ. φρ.), τὴν δευτέραν αἱ Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι, ἐνεργοῦσαι σήμερον τὰς αὐτὰς σχεδὸν συναλλαγὰς ὅσας καὶ ἡ Ἀγγλία, ἐξάγουσα πλείονα τῶν εἰσαγομένων, τὴν τρίτην θέσιν κατέχει Γαλλία (150 ἑκατ.), πολὺ μετ' αὐτὴν ἔρχονται ἡ ὁμοσπονδία τοῦ Πλάτα, Πορτογαλλία Γερμανία κτλ.

367. Ὁ πληθυσμὸς. Ἐπὶ τῆς ἀπεράντου ἐκτάσεως τῆς Βρασιλίας ὁ πληθυσμὸς εἶναι ἀρχιότατος, ἥτοι ὀλιγώτερον τοῦ ἐνὸς καὶ ἡμίσεως κατοίκου εἰς ἕκαστον □ χμ. Ἀρχιότατος εἶναι ὁ πληθυσμὸς οὗτος εἰς τὰ ἐνδότερα δάση· εἰς Ἀμαζονεῖους ἐπαρχίας καὶ τοῦ Ματογκρόσσου, μόλις εὐρίσκονται εἰς ἡ δύο τὸ πολὺ κάτοικοι κατὰ 15 □ χμ. Τὸ πλεῖστον δὲ μέρος τῶν κατοίκων τούτων σύγκειται ἀπὸ πλανωμένων Ἰνδῶν, τῶν ὁποίων οὐδὲ κἄν ἤψατο ὁ εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς. Ἡ καλλιέργεια καὶ ὁ μόνιμος πληθυσμὸς εὐρίσκονται κυρίως εἰς τὰ παραθαλάσσια μέρη τῆς χώρας.

Ἐκ τῶν 11 ἑκατομμυρίων κατοίκων τῆς Αὐτοκρατορίας ὑπάρχουν περίπου ἓν καὶ ἡμισυ ἑκατ. δοῦλοι ἀπελευθερωθέντες διὰ τοῦ νόμου τοῦ 1871 καὶ περίπου 500,000 νομάδες Ἰνδοί, ἄγριοι ἰθαγενεῖς, ἀποτελοῦντες πολυάριθμα στίφη, διωγμένα εἰς τὰ πλέον ἀπόκεντρα μέρη τῆς χώρας. Πλεῖστοι ἰθαγενεῖς, ἰδίως οἱ τοῦ Ν., ἐνηγκαλίσθησαν τὸν χριστιανισμόν, ἐπλησίασαν τοὺς Πορτογάλλους καὶ ἐσχημάτισαν ἀναμιχθέντες μετ' αὐτῶν, ἀνδρείαν καὶ φιλόπονον φυλὴν μιγᾶδων.

368. Ἡ κυβέρνησις. Ἡ Βρασιλία, ἀρχαία πορτογαλικὴ ἀποικία, εἶναι πολιτισμένον κράτος, κυβερνώμενον ὑπὸ συνταγματικῆς κληρονομικῆς μοναρχίας. Οἱ νόμοι ψηφίζονται ὑπὸ γενικῆς συνελεύσεως, συγκροτουμένης ἀπὸ βουλευτὰς ἐκλεγομένους κατὰ τετραετίαν καὶ ἀπὸ γερουσιαστὰς διοριζομένους ἰσοβίως ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἐπὶ τῇ βῆσει κατα-

λόγου συντασσομένου δι' ἐκλογῆς. Οἱ κάτοικοι ὁμιλοῦσι τὴν Πορτογαλικὴν γλῶσσαν, πρεσβεύουσι δὲ γενικῶς τὴν καθολικὴν θρησκείαν.

369. Αἱ μεγαλουπόλεις. Ἡ Βρασιλίας ἔχει μόνον 3 πόλεις ὧν ὁ πληθυσμὸς φθάνει τὰς 100 χιλ. ψυχῶν.

Περναμβούκος (100 χιλ.), πόλις ὀχυρὰ, πρωτεύουσα τῆς ὁμωνύμου ἐπαρχίας, σπουδαιοτάτη καὶ πλουσιοτάτη εἰς βελήκα καὶ οἰκοδομικὰ ξύλα, βάμβεκα καὶ ζάκχαριν.

Βαχία (160 χιλ.), ἡ ἁγ. Σωτὴρ (San Salvator), ὠρεῖα καὶ ἐμπορικώτατη πόλις κειμένη ἐπὶ τοῦ ὄρμου bahia, τοῦ σχηματίζοντος ἓνα τῶν ὠρειοτέρων λιμένων τῆς Ἀμερικῆς.

PION IANEIPON (420 χιλ. κατ), ἡ πολυανθρωποτέρη πόλις τῆς Ν. Ἀμερικῆς, κτισμένη ἐπὶ μεγαλοπρεποῦς τοποθεσίας εἰς τὰς ὄχθας τοῦ ὄρμου, ὃν κατ' ἀρχὰς ἐξέλαβον ὡς ἐκβολὰς ποταμοῦ rio, πρωτεύουσα τῆς αὐτοκρατορίας. Ἡ παλαιὰ πόλις παρουσιάζει ἀθλίους οἰκοδομὰς καὶ ὁδοὺς στενάς καὶ βορβορώδεις, ἡ νέα ὁμῶς κανονικώτατα σχεδιασμένη, ἔχει κομψὰς οἰκίας, εὐρείας οἰκοδομὰς, ἀξιοθέατά τινα μνημεῖα καὶ πολλὰ ἐπιστημονικὰ ἱδρύματα καὶ τερπνὰς πλατείας. Τὸ Ρίον λαμβάνει τὸ ὕδωρ δι' ὑδραγωγείου τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ μεγαλοπρεπέστερον τοῦ νέου κόσμου. Τὰ περίχωρα τῆς πόλεως ταύτης εἰσὶ περίφημα διὰ τὰς ὑπὸ τῆς φύσεως διαγραφομένης θαυμασίας εἰκόνας.

Τ μ ῆ μ α 5ον.

ΑΙ ΓΟΥΙΑΝΑΙ καὶ ἡ BENEZOYEMA.

(Ἐπιφ. 4,200,000 □ χμ. — Πληθ. 4.750,000.)

370. Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία. Καλοῦσι Γουιάνην (Guyane), τὴν χώραν τῆς Ν. Ἀμερικῆς ἣτις περιβάλλεται ὑπὸ τοῦ Ἀμαζόνος, τοῦ Ριο-Νέγρου, τοῦ Ὀρενόχου καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ. Ἐκ τῶν πέντε αὐτῶν μερῶν εἰς ἃ διηρέθη κα-

τοὺς διχοφύρους κατακτητάς, ἡ μὲν Πορτογαλλικὴ Γουϊάνη ἠνώθη μετὰ τῆς Βρασιλίας, ἡ Ἰσπανικὴ μετὰ τῆς Βενεζουέλας, ὥστε σήμερον ἀποτελοῦσιν ἀνεξάρτητα κράτη ἡ Ἀγγλική, ἡ Γαλλικὴ καὶ ἡ Ὁλλανδικὴ Γουϊάνη. Αἱ τρεῖς δὲ αὗται Γουϊάναι ὁρίζονται πρὸς ΒΑ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Βρασιλίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Βενεζουέλας.

Ἡ δὲ Βενεζουέλα ἥτις ἀπετέλει μέχρι τοῦ 1870 τὸ Α. μέρος τῆς δημοκρατικῆς τῆς Κολομβίας ὁρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς θαλάσσης τῶν Ἀντιλλῶν, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τῆς Ἀγγλικῆς Γουϊάνης, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Βρασιλίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Νέας Γρενάδας. Ἐχει ἑκτασιν 1,600,000 χμ. Ὁ κυριώτερος ποταμὸς τῆς Βενεζουέλας εἶναι ὁ Ὀρίνοκος μήκος ἔχων 2200 χμ. καὶ ἐκβάλων εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν διὰ πλήθους στομιῶν σχηματίζοντων μέγιστον δέλτα.

Ὅλον αὐτὸ τὸ μέρος τῆς Ν. Ἀμερικῆς, τὸ ἐκτεινόμενον ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἀμαζῶνος μέχρι τῆς Γαλλικῆς ἄκρας δύναται ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ κλίματος καὶ τῶν προϊόντων νὰ διαιρεθῇ εἰς τέσσαρα τμήματα.

1.) Ἡ παρχύλιος Γουϊάνη, ἐκτεινόμενη ἀπὸ Ἀμαζῶνος μέχρι Ὁρενόκου, εἶναι χθαμαλὴ, εἰς τινα μάλιστα μέρη χαμηλωτέρα τῆς ἐπιφανείας τῶν μεγάλων ἑαρινῶν πλημμυρῶν. Εἶναι ὑγροτάτη, ὁ μέσος ὅρος τῆς κατ' ἔτος πιπτούσης βροχῆς εἶναι 3 μέτρα εἰς Γεωργιούπολιν. Νομίζεται δὲ ὡς ἡ χώρα νοσηρὰ, ἀλλ' ἔχει ἔδαφος ἐκ προσχώσεως μεγίστης γονιμότητος, καὶ οὐδαμοῦ ἴσως ἡ φύσις δὲν ἐπιδεικνύει μείζονα ποιητικὴν ὥρκιων ἀνθῶν. Αἱ ἀκταὶ τῆς θαλάσσης εἰσὶ γενικῶς κατάφυτοι ἀπὸ δένδρα οἷον τὸ ριζοφόρον κωνόκαρπον (manglier paletuviers) κατὰ τὸ ἥμισυ βυθισμέναι ἐντὸς τοῦ ὕδατος. Ὅπισθεν δὲ τοῦ παρκαπετάσματος τούτου εὐρίσκονται αἱ καλλιέργειαι τοῦ ἰστροφου, τοῦ ἀρνογλώσσου plantain καὶ αἱ φυτεῖαι τῶν βανανῶν καὶ ζαχαροκαλάμων.

2.) Τὸ ὁροπέδιον τῆς Γουϊάνης εἶναι μῆγμα γρανίτου, γνευσίου καὶ κρητίδος διασχιζόμενον ὑπὸ τῆς σειρᾶς τῶν ὀρέων τῆς Παρίμης. Τὸ κλίμα εἶναι ὑγιεινόν, τὸ δὲ ἔδαφος εὐρα-

ρώτατον, ἀλλὰ γενικῶς ἀκαλλιέργητον καὶ ἀκατοίκητον, καλύπτεται ὑπὸ μεγαλοπρεπῶν δασῶν τῆς τροπικῆς ζώνης, ἐν οἷς ἄφθονα εἰσὶ τὰ δένδρα τοῦ καουτσούκ καὶ ἐξάριστα οἰκοδομικὰ ξύλα ὡς τὸ greenhart.

3.) Ἡ χώρα τῶν Λιάνων (Llanos) ἀπέρχοντος πεδιᾶς ἐκ προχώσεως, ἄνευ δένδρων, γυμνῇ, κονιῳδῆς, ἐρημωμένη κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ξηρασίας, διαρκοῦσαν ἕξ μῆνας καὶ πλημμυροῦσα κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν βροχῶν, ὅτε οἱ ποταμοὶ ἐξογκούμενοι ὑπὸ τῶν ἀφθόνων ἐξαμῆνων βροχῶν, ὑπερχειλίζουσι καὶ καλύπτουσι τὴν χώραν ἐκείνην μὲ ἀπέρχοντα στρώματα ὕδατος. Ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς ὑγρασίας ταύτης τὰ μέρη τῆς πεδιᾶδος τὰ μὴ κατακλυσθέντα ὑπὸ τῶν ὑδάτων, καλύπτονται μὲ ὑψηλὰ χόρτα, καταπράσινα καὶ κατάπυκνα τρέφοντα πλῆθος ἵππων καὶ βοῶν.

4.) Ἡ Β. ὄρεινὴ χώρα ἐκτεινομένη ἀπὸ τὸ Δέλτα τοῦ Ὁρενόκου μέχρι τῆς λίμνης τῆς Μακαρχίδας, ἔχει (ὡς καὶ ὅλαι αἱ ὄρειναι τῆς μεταξὺ τῶν τροπικῶν Ἀμερικῆς χώραι) μίαν ζώνην θερμῶν γαιῶν εἰς τὰ χαμηλὰ μέρη μίαν ζώνην εὐκράτων γαιῶν εἰς τὰ μεσαῖα ὑψώματα καὶ μίαν ζώνην ψυχρῶν γαιῶν ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ὀροπεδίων καὶ ἐπὶ τῶν κορυφῶν, ὧν αἱ πλεῖσται ἐξισοῦνται μὲ τὸ Λευκὸν ὄρος τῆς Γαλλίας. Τοῦτο εἶναι τὸ εὐφορώτερον τμήμα τῆς χώρας, τὸ κάλλιον καλλιεργημένον καὶ πολυανθρωπότερον τῆς Βενεζουέλας. Ἐπικρατεῖ ἐκεῖ μεγίστη θερμότης. Οἱ φοίνικες φύονται ἐκεῖ καὶ εἰς 1100 μέτρων ὕψος. Ὑψηλότερα δὲ βρίθουσιν οἱ κάκτοι, τὰ δένδρα τοῦ καουτσούκ, ὁ σμίλαξ, ἡ κίνα. Εἰς τὰς κοιλάδας δὲ καὶ τὰ μέσου ὕψους ὀροπέδια καλλιεργοῦσι τὰ φυτὰ τῶν τροπικῶν χωρῶν ὅποια ὁ καφρὲς, τὸ ζαχαροκάλαμον, ὁ καπνὸς καὶ ὁ βάμβαξ.

371. **Τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα.** Ἐκ τῶν δημητριακῶν καλλιεργεῖται περισσότερον ὁ ἀρχβόσιτος· οἱ κάτοικοι ὁμῶς δὲν συγκομίζουσιν τὸ ἀναγκαιοῦν αὐτοῖς ποσόν, ὥστε τὸ ἰότροπον, μὲ τὸ ὅποῖον κατασκευάζουν τὴν λεγομένην κασσά-

θαν, τὸ ἀρνόγλωσσον plantain, συντελοῦσι κατὰ πολὺ εἰς τὴν τροφήν τῶν κατοίκων.

Τὰ ἄλλα σπουδαῖα ἀγροτικά προϊόντα εἶναι: ὁ καφφές, οὗ ἡ παραγωγή ἐν τῇ Βενεζουέλα, ἐκτιμᾶται εἰς 200 χιλ. καντάρια καὶ κατ' ἔτος βλίνει αὐξουσα.

Τὸ κακκάον, τὸ ὁποῖον καλλιεργεῖται κυρίως εἰς τὰς ὄρεινὰς Β. χώρας. Τὸ κακκάον (θεόβρωμα) εἶναι ὁ σπόρος τοῦ δένδρου τοῦ κακκάου cacaoyer, φθάνοντος ὕψος 10 καὶ πλέον μέτρων. Ὅταν ὁ καρπὸς ὠριμάσῃ υποβάλλουσιν αὐτὸν ἐντὸς λάκκου σκεπασμένου μὲ ἔρπον, εἰς ἀρχὴν ζυμώσεως (terrage), ἔπειτα ἐκβάλλουν ἀπ' αὐτοὺς τὸν φλοιὸν καὶ τὸν ξηραίνουν εἰς τὸν ἥλιον. Τὸ κακκάον τῆς Γουϊάνης ἔχει γεῦσιν ὀσμινὴν καὶ εἶναι μετρίως ποιότητος. Τὸ δὲ κακκάον τῆς Βενεζουέλας, γνωστὸν εἰς τὸ εὐρὸπιον ὑπὸ τὸ ὄνομα καρκέιον κακκάον (cacaos caraques), ὡς συγχωριζόμενον εἰς τὴν ἐπαρχίαν Καρκάας εἶναι τὸ περιφημότερον. Ἐκτιμῶσι τὴν παραγωγήν εἰς ἐπέκεινα τῶν 50,000 κανταρίων.

Τοῦ θάμβακος ἡ καλλιέργεια ἔκαμε ταχείας προόδους.

Τὸ Ἰνδικόν, τὸ ὁποῖον ἐν Βενεζουέλα ἐκαλλιεργεῖτο περισσότερο κατὰ τὰ τέλη τοῦ 18 αἰῶνος παρὰ τήμερον.

Τὸ ζακχαροκάλαμον, οὗ ἡ καλλιέργεια κατέλαβε σήμερον μεγάλας διαστάσεις εἰς τὰς καλὰς γαίας τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς χώρας.

Ὁ καπνὸς τέλος, ὅστις εἰς τὰ περίχωρα τῆς Καρκάας καὶ Βαρίπας, ἀμιλλᾶται πρὸς τὸν καπνὸν τῆς Ἀβάνας, ἀλλ' ὅστις χρησιμεύει εἰς τὴν ἐγχώριον κατανάλωσιν ὡς καὶ ἡ ζάκχαρις,

Ἡ Βενεζουέλα καὶ κυρίως ἡ χώρα τῶν Λιάνων, ἔχει πληθὺς ποιμνίων ἡμικρίων, ὡς εἰς τὰς Πάμπας ἢ Σαβάννας, σφάζουσι τὰ κτήνη διὰ νὰ λάβουν τὸ δέρμα καὶ τὰ κέρτα αὐτῶν, καὶ ἀλατίζουν μέρη τοῦ κρέατος.

372. **Τὰ μεταλλεῖα.** Ἡ Βενεζουέλα περιέχει ἀνθρακωρυχεῖα τὰ ὁποῖα μένουν ἀκαλλιέργητα, τὰ χρυσορυχεῖα τῆς Καρριτόλης, ἐπὶ τῶν ὄρεων τοῦ Γουρουάρι, ἑκπαράχουν ἐτησίως περίπου 3 ἑκατ. φράγκων. Ἐπὶ τῶν παραλίων, ἰδίως

εἰς Ἀρχήγνην καὶ Μαργαρίταν, αἱ ἄλκιαι ἀποτελοῦσι μίαν τῶν πρωτίστων πηγῶν τῶν δημοσίων προσόδων.

373 **Ἡ ναυτιλία καὶ οἱ λιμένες.** Εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπολογίσωμεν τὴν χωρητικότητα τῆς ναυτιλίας τῆς χώρας ταύτης, ἕνεκα ἐλλείψεως ἀκριβῶν πληροφοριῶν. Ἡ γενικὴ κίνησις τῆς ναυτιλίας (ἐν ᾗ τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι καὶ ἡ Ἀγγλία) δύναται κατὰ προσέγγισιν νὰ ἐκτιμηθῇ εἰς $1\frac{1}{2}$ ἑκατ. τόνους.

Κυριώτεροι λιμένες εἶναι: ἡ **Καγιέννη** (Cayenne) 74 χιλ. κατ., πρωτεύουσα τῆς Γαλλικῆς Γουϊάνης, κτισμένη ἐπὶ τῆς ὁμωνύμου νήσου· ἡ **Παραμαρίβο** (10 χιλ. κατ.) πρωτεύουσα τῆς Ὁλλανδικῆς Γουϊάνης, ὠρεῖται καὶ ἐμπορικὴ πόλις, ἔχουσα καλὸν λιμένα εἰς τὸ στόμιον τοῦ ποταμοῦ Σουρινάμη. Ἄλλος λιμὴν τῆς Ὁλλανδικῆς Γουϊάνης εἶναι τὸ Νέον Ἀμστελῳδαμον ἐπὶ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Βερβίκη.

Ἡ **Γεωργιούπολις** (Georgetown) 25 χιλ. κατ. πρωτεύουσα τῆς Ἀγγλικῆς Γουϊάνης, ἐπὶ τῆς ἐκβολῆς τοῦ Δεμερῆρη, διατεταγμένη ὑπὸ διωρύγων ὡς οἱ πλεῖστοι ὑπὸ τῶν Ὁλλανδῶν κατασκευασμένοι λιμένες· λιμένες, ἐξάγει ζάχαριν, ρόμμιον, ὑποστάθμην, ξυλῆν ναυπηγήσιμον κτλ.

Γουμάνα (16 χιλ. κατ.) ἡ ἀρχαιοτέρα πόλις τῆς Ν. Ἀμερικῆς, κτισθεῖσα τῷ 1523 εἰς ἀπόστασιν $1\frac{1}{2}$ χμ. ἀπὸ τῆς θαλάσσης, εἰς ἄγονον πεδιάδα ἀλλ' ἔχουσα εὐρύχωρον λιμένα εἰς τὰ βόρεια τοῦ κόλπου Καρίκου, ἐξάγει δέρματα, παστά, κακχόν καὶ πάχος.

Ἡ **La Guayra** (4 χιλ. κατ.) ἐπίνειον τῆς **Καράκας** (4,700 κατ.) πρωτεύουσας τῆς δημοκρατίας, εἶναι ἀγκυροβόλιον μᾶλλον ἐκτεθειμένον εἰς ὅλους τοὺς ἀνέμους. Ἐξάγει τὰ αὐτὰ προϊόντα.

Πορτο-Γαβέλλο, κειμένη ἐπὶ νήσου ἐνωμένης μετὰ τῆς στερεᾶς διὰ γεφύρας, εἶναι καλὸς λιμὴν χρησιμεύων ὡς ἐπίνειον εἰς τὴν πόλιν τῆς Βαλεντίας, ἥτις εἶναι ἡ πολυανθρωποτέρα μετὰ τὴν Καράκην πόλις τῆς δημοκρατίας τῆς Βενεζουέλας.

Μακαρίθο (25 χιλ. κατ.) ἐπὶ τῆς Δ. ὀχθῆς τῆς διώρυγος ἣτις συνδέει τὴν λίμνην Μακαρίθα μὲ τὴν θάλασσαν. Ὁ λιμὴν εἶναι βαθύς, ἐξάγων κυρίως κακκίον, καφφέ, ζάκχαρι καὶ βάμβαια.

Ciudad-Bolivar καὶ Ἀνγοστούρα καλουμένη πρότερον, (8,600 κατ.) ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὀχθῆς τοῦ Ὀρινόκου καὶ 385 χμ. μακρὰν τῆς θάλασσης, χρησιμεύει ὡς τόπος ἐξαγωγῆς τῶν προϊόντων τῶν ἐνδοτέρων ἐπαρχιῶν καὶ ἐξάγει βάμβακα, ἰνδικόν, καπνόν, καφφέ καὶ κτήνη.

374. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τῶν Γουϊάνων καὶ τῆς Βενεζουέλας δύναται νὰ ἐκτιμηθῇ εἰς 180 ἐκατ. φρ., ἐξ ὧν τὰ 100 ἀνήκουσιν εἰς τὴν Βενεζουέλαν, 60 εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Γουϊάνην, τὸ δὲ ὑπόλοιπον εἰς τὴν Ὁλλανδικὴν καὶ Γαλλικὴν Γουϊάνην.

Ἡ μὲν εἰσαγωγὴ συνίσταται κυρίως εἰς βαμβακερά, μάλλινα, λιπὰ καὶ μεταξωτὰ ὑφάσματα ἐκ τῆς Ἀγγλίας, τριχαπτα, ἐνδύματα, κοσμήματα πολύτιμα ἐκ τῆς Γαλλίας, ὀπλα καὶ κινάλλιε, ἐκ τῆς Ἀγγλίας.

Ἡ δὲ ἐξαγωγὴ συνίσταται εἰς καφφέ (20 ἐκατ. φρ.) τῆς Βενεζουέλας ἀποστελλόμενα κυρίως εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας, κακκίον (8 ἐκατ. φρ.) τῆς Βενεζουέλας καὶ Ὁλλανδικῆς Γουϊάνης στελλόμενον εἰς Ἰσπανίαν, δέρματα καὶ σκύτη τῆς Βενεζουέλας πεμπόμενα εἰς τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας, ζάκχαρι τῆς Ἀγγλικῆς Γουϊάνης καὶ Βενεζουέλας, ρόμμιον, ὑποστάθμην, ζακχάρεως καὶ ἰνδικόν, ἀγοραζόμενα κυρίως ἀπὸ τὴν Γαλλίαν, βάμβακα τῆς Βενεζουέλας καὶ Ὁλλανδικῆς Γουϊάνης, ἀλατισμένα κρέατα τῆς Βενεζουέλας, πέπερι καὶ ἄλλα ἀρωματικὰ τῆς Γαλλικῆς Γουϊάνης.

Εἰς τὸ ἐμπόριον τοῦτο τὴν πρώτην θέσιν κατέχουν αἱ Ἡνωμέναι πολιτείαι, τὴν δευτέραν Ἀγγλίς, ἡ Γαλλία τὴν τρίτην μετὰ τῆς Ἰσπανίας, Βελγίου καὶ Δανιμαρκίας.

375. Ὁ πληθυσμὸς καὶ ἡ κυδέρνησις. Αἱ Γουϊάναι καὶ ἡ Βενεζουέλα ἀριθμοῦσιν 1,700,000 κατοίκους ἐπὶ ἐκτάσεως 1,200,000 [] χμ., ἥτοι ἀναλογεῖ πλεον τοῦ ἐνός

κατοίκου εἰς ἕκαστον □ χμ. Ὁ πληθυσμὸς οὗτος, πυκνότατος, εἶναι συγκεντρωμένος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ εἰς τὰ παρχύλια. Εἰς Βενεζουέλαν, δημοκρατίαν συνταρασσομένην ὑπὸ συχνῶν διαιρέσεων καὶ ὑπὸ ἐνόπλων ἐπιθέσεων μεταξύ τῶν ἐνωτικῶν καὶ τῶν ἀνθενωτικῶν, ὁ πληθυσμὸς σύγκειται μόνις κατὰ τὸ δέκατον ἀπὸ καθαροῦς κρεωλοῦς, καταγομένους ἀπὸ Εὐρωπαϊοὺς καὶ κατὰ μέγα μέρος ἀπὸ μιγάδας καὶ ζάμβους καὶ μέρος ἀπὸ Ἰνδοῦς, ὧν οἱ μὲν εἰσὶ ἡμιπολιτισμένοι οἱ δὲ λοιποὶ ἐντελῶς ἄγριοι. Αἱ φυλαὶ αὗται διίστανται πρὸς ἀλλήλας ἐχθρικῶς.

Εἰς τὰς Γουϊάννας ὁ πληθυσμὸς σύγκειται κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος ἀπὸ μαύρους καὶ μιγάδας προτρεκολημένους εἰς τὰς φυτείας, διατελοῦντας εἰσέτι ὑπὸ δουλείαν ἐν τῇ Ὁλλανδικῇ Γουϊάννῃ καὶ ἀπὸ ἀγρίους Ἰνδοῦς, ὀλιγώτεροι δὲ εἶναι οἱ ἄποικοι Εὐρωπαῖοι.

Ἡ μὲν Ἀγγλικὴ Γουϊάννη, ἣν οἱ Ὁλλανδοὶ παρεχώρησαν τῷ 1814 εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς, εἶναι ἡ πολυανθρωποτέρα τῶν τριῶν. Ὁ πληθυσμὸς τῆς εἶναι 170 χιλ. κάτοικοι, ὧν τὰ $\frac{5}{6}$ ἑτερόχροες.

Τῆς δὲ Ὁλλανδικῆς Γουϊάννης ὁ πληθυσμὸς ἐκτιμᾶται εἰς 65 χιλ. κατοίκους, ὧν 10 χιλ. μαῦροι καὶ Ἰνδοί. Τῆς δὲ Γαλλικῆς εἶναι 20 χιλ. τὸ πλεῖον ἀλλόχροες, ἡ δὲ ἐπιφάνειαι 900,000 □ χμ.

ΑΝΑΚΕΦΑΛΑΙΩΣΙΣ.

376. **Σύνολον τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῆς Ν. Ἀμερικῆς.** Ἡ Ν. ΑΜΕΡΙΚΗ, ἔχουσα ἑκτασιν 18 ἑκατ. □ χμ. καὶ πληθυσμὸν 26 ἑκατ., εἶναι τὸ μέρος τῆς ὑδρογείου σφαίρας, τὸ σπουδαιότερον καὶ τὸ πλεόν πολιτισμένον ἐκ τοῦ Ν. ἡμισφαίριου. Οὐχ ἥττον συγκρινόμενον πρὸς τὰ μέρη τοῦ κόσμου τὰ ἐν τῷ Β. ἡμισφαίριῳ, εἶναι μετριώτατα κατώκημένη, διότι μόνις ἀναλογεῖ ἥττον τοῦ ἐνός καὶ ἡμίσεως κατοίκου κατὰ □ χμ.

Ἡ Ν. Ἀμερικὴ περιλαμβάνει πέντε χώρες ὧν δύο ἐπὶ τῆς γραμμῆς τῶν Ἀνδεων πρὸς Δ. καὶ τρεῖς ἐπὶ τῶν πεδιάδων καὶ τῶν ὀροπεδίων πρὸς Α.

1.) Ἡ ἐντὸς τῶν τροπικῶν χώρα τῶν Ἀνδεων, χώρα ὑψηλῶν γαιῶν, βροχωδῶν σειρῶν ὀρέων, ἡφαιστείων κορυφῶν, ἀγόνων ὀροπεδίων, χαμηλότερα δὲ ἔχουσα ὀροπέδια καὶ κοιλάδας παρυφύσσας τὰ δημητριακὰ τῆς Εὐρώπης, ἔτι δὲ χαμηλότερα τερπνὰ καὶ γονιμοτάτας κοιλάδας ἐνθα ἡ βλάστησις τῶν τροπικῶν ἐπιδεικνύει ὅλον αὐτῆς τὸν πλοῦτον. Ἡ πρὸς τὸν Εἰρηνικὸν κλιτὺς ἀπότομος, ἐρημωμένη, ὑπὸ τῆς ξηρασίας πρὸς Ν., πλημμυροῦσα ὑπὸ τῶν βροχῶν πρὸς Β., ἀλλὰ περικλείουσα καὶ τινὰς καλὰς κοιλάδας, ἡ δὲ πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν κλιτὺς κεκαλυμμένη ἀπὸ ἀπέραντα δάση.

Ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ ἐλλείπουν σχεδὸν παντελῶς ὁδοί, τοῦ το δὲ εἶναι συνέπεια τῆς φύσεως, τοῦ ἐδάφους καὶ τῆς ἀδρανείας τοῦ ἀραιοτάτου πληθυσμοῦ.

Τὰ χαρακτηριστικὰ φυτὰ τῆς χώρας ταύτης εἶναι τὸ ἐρυθρόξυλον, (coca), ἡ κίνα, τὸ γεώμηλον, παράγει δὲ κακάον, ἐχμυκκα, καφφέ, καπνὸν καὶ Ἰνδικόν, καουτσούκ καὶ διάφορα ἐλάσματα. Μεταξὺ τῶν ζώων προϊόντων ἀξιόσημειώτα εἰσὶ τὰ ἔρια τοῦ προβάτου ἀλπακὰ καὶ τῆς προβатоκαμήλου, μεταξὺ δὲ τῶν τῆς βιομηχανίας, τὰ πλεκτὰ καλύμματα ἢ σκιᾶδια *chapeau de tresse*. Σπουδαιότερα τῶν γεωργικῶν εἶναι τὰ μεταλλικὰ προϊόντα, χαλκός, ὕδργυρος, χρυσός, ἄργυρος ἐξ ὧν δὲ τῶν μεταλλευτικῶν βιομηχανιῶν, ἡ πρωτεύουσα σήμερον εἰς τὰ μέρη ταῦτα εἶναι ἡ τοῦ ΓΟΥΑΝΟΥ.

2.) Ἡ χώρα τοῦ Χιλί, ἡ χώρα τῶν Ν. Ἀνδεων, παρουσιάζουσα εἰς τοὺς πρόποδας τῆς μεγάλης σειρᾶς, καλλιεργήσιμα φυτὰ καὶ καλῶς καλλιεργούμενα, παράγει τὰ ἀγροτικὰ προϊόντα τῆς Εὐρώπης, σῖτον, κριθήν, καρπούς καὶ τρέφει βομελακίους ἵππους. Τὰ μεταλλεῖα τῆς δίδουν ὀλίγον γαιάνθρακκα καὶ σίδηρον καὶ πολὺν χαλκόν.

3.) Ἡ **Χώρα τοῦ Πλάτα**, χώρα τῶν πεδιάδων. Πρὸς Α. ὑπάρχουν εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Παρχγουάη σειραὶ τινες ὄρεων, ἀλλὰ πρὸς Δ., ἐν τῇ λεκάνῃ τοῦ Παρχγουάη, ἐκτείνονται ἀπέραντοι πάμπαι, εἶναι ἡ χώρα τῶν βοσκῶν, ἥς τὰ κτήνη εἶναι ὁ κυριώτερος πλοῦτος, πρόβατα, ἵπποι καὶ βόες. Οὐδεμίαν χώραν δὲν ἔχει τοσαῦτα ἐκ τῶν κτηνῶν τούτων σχετικῶς πρὸς τὸν πληθυσμὸν τῆς. Μόνῃ ἡ Αὐστραλία κειμένη ἐπίσης εἰς τὸ Ν. ἡμισφαίριον, δύναται νὰ διαφιλονεικήσῃ ὡς πρὸς τοῦτο τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Πλαταϊκοῦ λεκανοπεδίου. Τὸ δένδρον *maté* ἢ τέιον τῆς Παρχγουάης εἶναι τὸ χαρακτηριστικώτερον φυτὸν τῆς χώρας ταύτης.

4.) Ἡ **Βρασιλία**, κράτος μέγα ὅσον σχεδὸν καὶ ἡ Εὐρώπη, περιλαμβάνει καὶ αὐτὴ διαφόρους διακρίσεις, τὴν τῆς δασώδους πεδιάδος, τὴν τῶν ὀροπεδίων καὶ τὴν τῶν παρχαλίων. Εἰς τὴν τελευταίαν ταύτην πρὸ πάντων συγκεντρῶνται ὁ πεπολιτισμένος πληθυσμὸς καὶ καλλιεργοῦνται τὰ φυτὰ τῆς τροπικῆς ζώνης, τὸ ἰότροπον, αἱ θαναναί, κοκοκαρέα, ὡς τὰ κύρια τρόφιμα τῶν κατοίκων, ὁ καφφές, δὲν οὐδεμίαν ἄλλην χώραν παρ᾽ αὐτὴν εἰς τόσον μεγάλην ποσότητα, ἡ ζάχχαρις, τὸ κακάον, ἡ θανίλλια, τὸ πέπερι κτλ. ὡς θρεπτικὰ φυτὰ προσωρισμένα μᾶλλον διὰ τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον παρὰ διὰ τὴν ἐπιτόπιον κατανάλωσιν. Καλλιεργεῖται ἐπίσης καὶ ὁ βάμβας. Τὰ δάση ἀφθονοῦσι ξύλων ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις πολυτίμων, περιέχοντα ξύλα τῆς λεπτοουργίας ὅποια τὸ παλισάνδριον, τὸ ἀνακάρδιον, ξύλα βερφικὰ, ὅποια τὸ βρασιλιανόν, ξύλα οἰκοδομῆς, ὅποια τὸ τοῦ βρασιλιανοῦ φοίνικος *carnauba*, δένδρου χρησιμεύοντος εἰς πολλὰς χρήσεις, δένδρα ῥητινοφόρα, ὅποια τὸ καουτσούκ, ἡ βενζίνη. Τὰ μεταλλεῖα τέλος χορηγοῦσι σίδηρον, χρυσόν, πολυτίμους λίθους καὶ πρὸ πάντων ἀδάμαντας.

5.) Αἱ **Γουιάνα** καὶ ἡ **Βενεζουέλα**, συγκειμένη ἐν μέρει ἀπὸ λιάνος (*llanos*) ἤτοι πεδιάδας ποώδεις κατὰ τὴν βρόχιμον ἐποχὴν καὶ ἀπὸ ὄρη περιλείοντα πλούσιαι κοιλάδας. Εἶναι καὶ αὐτὴ χώρα τῆς καλλιεργείας τῶν

τροπικῶν φυτῶν, ἤτοι καφὲς, κακκίον, ἀφθονώτερον ἀπὸ κάθε ἄλλο μέρος τῆς γῆς, ζακχάρεως, βάμβακος καὶ ἰνδικοῦ, τὰ κτήνη εἰσὶν ἀφθοναεῖς τοὺς λιχνούς. Ἡ Βενεζουέλα ἔχει μεταλλεῖα τινὰ χρυσοῦ.

Ὅλοις ἐν τῇ Ν. Ἀμερικῇ ἀριθμοῦνται ἐπὶ ἑχουσαι κατοίκους ἄνω τῶν 100 χιλ. αὗται εἰσὶν :

Ἡ Λίμα, ἐν τῇ τροπικῇ χώρᾳ τῶν Ἀνδεων, ὁ ἄγ. Ἰάκωβος, Σαντιάγο ἐν τῇ Χιλῇ, ἡ Βουένος Ἀῦρες καὶ Μοντεβιδεο ἐπὶ τοῦ Πλάτα, Ρίον Ἰανέιρον, Βαχία καὶ Περναμβούκος ἐν Βρασιλίᾳ.

Τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπορίον εἶναι πολὺ μέτριον, διότι τὰ μέσα τῆς μεταξὺ τῶν δικφόρων κρατῶν συγκοινωνίας ἐλλείπουσι, μέγα δὲ μέρος τῶν κεντρικῶν πεδιάδων εἶναι ἔρημον ἢ κατοικεῖται ὑπὸ ἀγρίων φυλῶν. Οἱ σιδηροδρόμοι εὐρίσκονται μόλις εἰς τὴν γέννησίν των, ὁλόκληρος δὲ ἡ Ν. Ἀμερικὴ μόλις ἀριθμεῖ 2,800 χμ. σιδηροδρόμους.

Τὸ δὲ ἐξωτερικὸν ἐμπορίον ἐνεργεῖται διὰ θαλάσσης. Ἀνέρχεται δὲ εἰς ἀξίαν 2 δισεκατ. φράγκων, ἢ ἀκριβῶς (2,175,000,000). Τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ ἐμπορίῳ τούτῳ κατέχει ἡ ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ παραλία, ἥτις χρησιμεύει ὡς τόπος ἐξαγωγῆς τῶν προϊόντων εὐρυτάτων λεκανῶν καὶ εἶναι πλησιεστέρα πρὸς τὴν Εὐρώπην (600 ἐκατ. ἡ Βρασιλία, 500 αἱ πολιτεῖαι τοῦ Πλάτα καὶ 130 ἡ Βενεζουέλα). Τὴν δευτέραν δὲ θέσιν κατέχει ἡ ἐπὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ παραλία (ἔλαττον τῶν 650 ἐκατ., ἡ ἐντὸς τῶν τροπικῶν χώρᾳ τῶν Ἀνδεων, ἐν ᾗ σπουδαιότερα ἡ Περουβία, καὶ 275 ἐκατ. ἡ Χιλῇ.)

Ἡ Ν. Ἀμερικὴ μέχρι τοῦδε ἀφίνει τοὺς ξένους νὰ ᾧσι κύριοι τοῦ θαλασσίου ἐμπορίου αὐτῆς. Ἡ ἐμπορικὴ ναυτιλία τῆς δὲν εἶναι οὐτε 400 χιλ. τόνων, ἐν δὲ τῇ ὀλιγῇ κινήσει τῆς ναυτιλίας, (τὴν δύναται τις κατὰ προσέγγισιν νὰ ἐκτιμήσῃ εἰς δεκατρία ἐκατ. τόνων) ἡ πρώτη θέσις ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν, ἡ δευτέρα εἰς τὰς Ἡνωμ. Πολιτείας, ἡ τρίτη

εἰς τὴν Γαλλίαν, εἰς τὴν τετάρτην θέσιν ἔρχονται ἡ Γερμανία καὶ Ἰσπανία. Ἡ Βρασιλίκ, αἱ πολιτεῖαι τοῦ Πλάτα, ἡ Χιλὴ καὶ Περουβία λαμβάνουν μέρος τι μικρὸν εἰς τὴν κίνησιν ταύτην διὰ τῆς ἀκτοπλοίας.

Εἰσαγωγὴ καὶ ἐξαγωγὴ. Αἱ ξένοι ναυτιλῆαι κομίζουσιν εἰς τὴν Ν. Ἀμερικὴν κυρίως ὑφάσματα, βαμβάκερά, μάλλινα καὶ μεταξωτά, ἐνδύματα ἔτοιμα, κοσμήματα ἀρώματα καὶ βιβλία, λαμβάνουσιν δὲ ἐκεῖθεν καφφέ, ζάχαριν, δέρματα, γούανον, πολύτιμα μέταλλα, βάμβακα, βαφικὰ καὶ τῆς λεπτουργείας ξύλα, κακκόν, καουτσούκ, καὶ ἄλλας ῥητίνας, χαλκόν, κίαν καὶ πλεῖστα ἱατρικὰ φυτά.

Ἀτμοπλοικαὶ γραμμαὶ συνδέουσι τακτικῶς τοὺς κυριώτερους λιμένας τῆς Ἀμερικῆς καὶ θέτουσιν αὐτοὺς εἰς τακτικὴν συγκοινωνίαν μετὰ τοῦ ἐπιλοιποῦ κόσμου. Δύο ἀγγλικῶν ἐταιριῶν ἀτμόπλοικα ταξιδεύουσιν ἀπὸ τοῦ Παναμᾶ εἰς Βαλπαράίζον, προσεγγίζοντα εἰς τοὺς κυριώτερους λιμένας τῆς παρχίας τοῦ Εἰρηνικοῦ. Ἄλλη δὲ μικροτέρα ἐταιρία συνδέει τοὺς μικροὺς λιμένας μετὰ τῶν μεγάλων λιμένων ἐν οἷς σταθμεύουν τὰ ἀτμόπλοικα τῶν μεγάλων γραμμῶν. Ἀγγλικὰ ἐπίσης ἀτμόπλοικα ἀπὸ Λιθερπούλ διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ διερχόμενα καὶ κἀνέπτοντα τὸ ἀκρωτήριον Χόρνον, λειτουργοῦσιν εἰς τὰς ἀκτὰς τοῦ Εἰρηνικοῦ μέχρι τῆς Γαλλίας. Τὰ αὐτὰ ἀτμόπλοικα προσεγγίζουν ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ εἰς Βουένος Ἀῦρες, εἰς Μοντεβιδεον καὶ Ρίον Ἰκνέιρον.

Ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ ὑπάρχουν διέφοροι ἀτμοπλοικαὶ ἐταιρίαι Ἀμερικανικαί, Ἀγγλικαὶ καὶ Γαλλικαί. Τῆς Γαλλικῆς ἐταιρίας τῶν θαλασσιῶν διαπορθεύσεων *messageries maritimes*, τὰ ἀτμόπλοικα προσεγγίζουν εἰς Λισσαβώνην, Δακάρη, Περναμβούκον, Βαχίαν, Ρίον Ἰκνέιρον, Μοντεβιδεον καὶ Βουένος Ἀῦρες. Ὁ διακλούς ἀπὸ Βορδὼ εἰς Βαχίαν διαρκεῖ 16 ἡμέρας, ἀπὸ Βαχίαν δὲ εἰς Βουένος Ἀῦρες 9 ἡμέρας.

Τῆς Γαλλικῆς ὑπερωκεανείου ἐταιρίας *transatlantique*, τὰ ἀτμόπλοικα σταθμεύοντα εἰς Μαρτινίκαν, ταξιδεύουσιν εἰς

Γουάρεν, ἄγ. Μάρθαν καὶ Ἀσπινβόλλην ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Παναμᾶς. Ἀπὸ ἄγ. Ναζαίριον μέχρι τῆς Γουῆλκς ὁ δίαπλους ἐκτελεῖται εἰς 14 ἡμέρας. Ἀπὸ Γουῆλκς εἰς Ἀσπινβόλλην 7 ἡμέρας.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ.

377. Ἐρθάσκμεν εἰς τὸ τέλος τῆς περὶ τὴν γῆν ἐμπορικῆς καὶ βιομηχανικῆς ἡμῶν περιόδου, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῆς Μ. Βρετανίας καὶ κατὰλήζοντες εἰς τὰς πολιτείας τῆς Ν. Ἀμερικῆς. Περιεγράψαμεν ἀκριβῶς τὰ γεωργικὰ καὶ βιομηχανικὰ προϊόντα ἐκάστης χώρας, τὰ μέτρα τῆς συγκοινωνίας τὸ ἐμπόριον αὐτῆς καὶ τὰς μετὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ἐμπορικὰς σχέσεις αὐτῆς καὶ εἶδομεν ὅτι ὑπὲρ πᾶν ἄλλο μέρος τῆς γῆς, ἡ βιομηχανία καὶ τὸ ἐμπόριον εἰσὶν ἀνεπτυγμένα εἰς τὴν Δυτικὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Β. Ἀμερικὴν, διότι αἱ χώραι αὗται, κείμεναι ἐν τῇ Β. εὐκράτῳ ζώνῃ, εἰσὶν ὡς φαίνεται, ἕνεκα τοῦ κλίματος καὶ τοῦ σχηματισμοῦ των (Ε. §. 20.) καταλληλόταται πρὸς τὴν ἀπεριόριστον ἀνάπτυξιν τῆς ἀνθρωπίνου ἐνεργητικότητος. Εἰς τὰς χώρας ταύτας κεῖνται οἱ μεγαλείτεροι ἐμπορικοὶ λιμένες (Λονδῖνον, Λίβερπουλ, Νέα Ὑόρκη, Μασσαλίς, Ἀμβούργον, Τεργέστη, Ρότερδάμη κτλ.) καὶ αἱ μεγάλαι καὶ πλέον πολυσύχναστοι ὁδοὶ τοῦ ἐμπορίου. Ἄν δὲ θελήσωμεν ἐν εἴδει συμπεράσμεν τῆς παρούσης συγγραφῆς νὰ συγκρίνωμεν ἐπὶ τῇ θέσει τῶν θετικῶν τούτων δεδομένων, τὰς παρὰγωγικὰς δυνάμεις ἐκάστου κράτους καὶ νὰ κατατάξωμεν αὐτὸ εἰς τὴν ἐμπρέπουσαν αὐτῷ θέσιν ἐπὶ τῆς κλίμακος τῆς βιομηχανικῆς καὶ ἐμπορικῆς ἀναπτύξεως εὐρίσκουμεν ὅτι :

Ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ βιομηχανικοῦ καὶ ἐμπορικοῦ πολιτισμοῦ τῆς Εὐρώπης εὐρίσκονται ἡ Ἀγγλία κατέχουσα τὴν πρώτην θέσιν καὶ ἡ Γαλλία τὴν δευτέραν.

Ἡ μὲν Ἀγγλία ἔχουσα ὑπὲρ τὰ 32 ἐκ. κατ., κέκτηται

ἔδαφος πλούσιον εἰς μέταλλα, ἐξ ὧν ἰδίως ὁ γαιάνθραξ καὶ σίδηρος συνετέλεσαν εἰς τὴν γιγαντιαίαν ἀνάπτυξιν τῶν βρετανικῶν χειροτεχνιῶν. Ἡ γεωργία τῆς εὐτυχεστάτης. Τὸ δὲ ἐμπόριόν τῆς, ἀπερχντον (12 δισεκατ.), περιβάλλει ὅλον τὸν κόσμον. Διὰ τῶν λιμένων τῆς δέχεται τὰ ἀποικιακὰ καὶ τὰς πρώτας ὕλας ὅλων τῶν μερῶν τοῦ κόσμου, ἃς καταναλίσκουν τὰ ἐργαστήσια τῆς ἢ τὰς ὁποίας τὰ πλοῖα τῆς διασκορπίζουσι εἰς ὅλους τοὺς λιμένας τῆς Εὐρώπης, ἀποστέλλει δὲ συγχρόνως πανταχοῦ τὰ βαμβάκερά της μέχρι τῶν ἀπωτάτων ἀγρίων χωρῶν καὶ τοὺς γαιάνθρακας της οἵτινες θερμαίνουν τὰς μηχανὰς τῶν ἀτμολιῶν μέχρι καὶ αὐτοῦ τοῦ Εἰρηνικοῦ. Ὡς ἡ Ἀγγλία εἶναι ἡ μεγαλειτέρα βιομηχανικὴ χώρα συγχρόνως δὲ καὶ ἡ μεγάλη προμηθεύτρια τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ ἐμπορίου. ἴσται ἐπὶ κεφαλῇ τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας ὅλο τοῦ κόσμου, δεσπόζει ὅλων τῶν θαλάσσων καὶ εἰς τὰς ἐμπορικὰς μεθ' ὅλων τῶν ἐθνῶν σχέσεις κατέχει τὴν πρώτην θέσιν.

Ἡ δὲ Γ α λ λ ί α, ἔχουσα 37 ἑκατ. κατοίκων, εἶναι χώρα γεωργικὴ καὶ βιομηχανικὴ. Ἡ βιομηχανία τῆς πρωτεύει εἰς τὰ ἀντικείμενα τῆς φιλοκαλίας, τοὺς συρμούς καὶ τὰ λεπτὰ ὑφάσματα ἰδίως τὰ μεταξωτά, ἃ κατεργάζεται ὅσον οὐδεμία ἄλλη χώρα. Ἐρχεται ὅμως κατόπιν τῆς Ἀγγλίας ὡς πρὸς τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἐμπορίου αὐτῆς (7 δισεκατ.).

Ἡ Π ρ ω σ σ ί α, παρὰ τῇ Γαλίᾳ, αὐξυνθεῖσα διὰ τῶν προσφάτων νικῶν, ἐπὶ κεφαλῇ τῆς Β. Γερμανικῆς ὁμοσπονδίας, ἔχει σημαντικὴν βιομηχανίαν, τὸ δὲ ἐμπόριόν τῆς κατέστη σπουδαῖον ἀφ' ὅτου οἱ μεγαλιέτεροι λιμένες τῆς ἡπείρου ἐπὶ τῆς Β. θαλάσσης περιελείφθησαν εἰς τὴν Ὅμοσπονδίαν.

Ἡ Α Ὑ σ τ ρ ί α εἶναι κυρία τοῦ μεγάλου γερμανικοῦ ἐπὶ τῆς μεσογείου λιμένος, τῆς Τεργέστης, ἀντιζήλου τῆς Μασσαλίας, καὶ ἐξουσιάζει σημαντικὸν μέρος τῆς ποταμίας ὁδοῦ τοῦ Δουνάβεως. Ἡ ἐμπορικὴ ὅμως δραστηριότης αὐτῆς δὲν ἀνεπτύχθη ὅσον εἰς τὴν Β. Γερμανίαν.

Ἡ Ὁ λ λ α ν δ ί α, καὶ τοὶ περικυκλῆσασα, εἶναι πᾶντοτε

σπουδαῖα διὰ τὸ ἐμπόριόν της· ἀλλὰ τὸ Ἀμστελλόδαμον ὑποχωρεῖ ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς τὴν Ροττερδάμην κάλλιον τοποθετημένην εἰς τὰς ἐκβολὰς δύο μεγάλων ποταμῶν.

Τὸ Βέλγιον εἶναι ἀνώτερον τῆς Ὀλλανδίας διὰ τῆς βιομηχανίας του καὶ δὲν ὑπάρχει ἴσως ἔθνος τὸ ὁποῖον ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ του νὰ παράγῃ τόσον. Αἱ ναυτικά ὅμως σχέσεις του εἰσι λίαν περιωρισμέναι.

Ἐκτὸς τῆς Εὐρώπης δὲν ὑπάρχει παρὰ μόνον εἰς μέγας λαὸς ἐμπορικὸς, ὁ λαὸς τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Β. Ἀμερικῆς. Πληθυσμὸς 31 ἐκατ. ἐπὶ ἐπιφανείας 14κις μεγαλειτέρης τῆς Εὐρώπης, παρεχούσης ἀπεράντους ἐκτάσεις εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ἀφθονούσης ἀπὸ μέταλλα καὶ γαίνθρακας. Ἡ χειροτεχνικὴ βιομηχανία ἔλαβεν ἐκεῖ ταχυτάτην ἀνάπτυξιν εἰς τὰς βορείους πολιτείας. Αἱ νότιαι ἑμείνον γεωργικαί. Οἱ διχτρέχοντες τὴν χώραν ἐκείνην σιδηρόδρομοι ἔχουν μῆκος 60 χιλ. χμ., ἐκτεινόμενοι ἀπὸ τοῦ ἑνὸς εἰς τὸν ἄλλον ὠκεανόν. Ἡ δὲ Ἀμερικανικὴ ναυτιλία εἶναι ἐν τῷ θαλάσσιῳ ἐμπορίῳ ἡ πρωτίστη ἀντίπαλος τῆς Βρεττανικῆς ναυτιλίας.

Συμπληροῦμεν ἐν τέλει τὴν παροῦσαν σύγκρισιν τῶν ἐμπορικῶν ἐθνῶν, παραθέτοντες ὀπισθεν πίνακα συνοπτικὸν τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τῶν κυριωτέρων κρατῶν τῶν πέντε μερῶν τοῦ κόσμου.

Ἐκ τοῦ πίνακος τούτου καταφαίνεται ὅτι.

Ὡς πρὸς τὴν ἑκτασιν πρωτίστη	ἡ Ρωσσία	ἐλαχίστη	ἡ Βελγικὴ
»	πληθυσμὸν	»	ἡ Κίνα
»	πυκνότητά	»	ἡ Βελγικὴ
»	προϋπολογ.	»	αἱ Ἡν. Πολιτ.
»	συγκοινωνίαν	»	»
»	εἰσαγωγὴν	»	ἡ Μ. Βρετταν.
»	ἐξαγωγὴν	»	»

Τ Ε Λ Ο Σ.

Συγκριτικός

Τῶν κυριωτέρων κρατῶν

ὡς πρὸς τὴν ἕκτασιν, τὸν πληθυσμὸν, τὸν προϋπολογισμὸν,

Κράτη.	Ἐπιφάνεια εἰς □ χιλιόμετρα.	Πληθυσμός.
Μεγάλη Βρεττανία.	317000	32000000
Ἀγγλικάι ἀποικίαι.	14000 »	170000 »
Γαλλία.	528 »	36200 »
Γαλλικάι ἀποικίαι.	1200 »	5000 »
Βέλγιον	29500	5000 »
Κάτω Χῶρσι.	34200	3500 »
Ἀποικίαι τῶν Κάτω Χωρῶν.	1304000	19090 »
Γερμανία.	545 »	39500 »
Ἑλβετία.	41 »	2500 »
Αὐστρία.	623 »	35000 »
Ἰσπανία.	499 »	16000 »
Ἰσπανικάι ἀποικίαι.	424 »	5000 »
Πορτογαλλία.	94 »	4400 »
Πορτογαλλικάι ἀποικίαι.	354 »	3000 »
Ἰταλία.	283 »	24500 »
Ἑλλὰς.	53 »	1460 »
Τουρκία.	357 »	12000 »
Αἱ Ἡγεμονίαι.	168 »	5000 »
Δανιμαρκία.	143 »	1700 »
Σουηδία καὶ Νορβηγία.	760 »	5900 »
Ῥωσσία.	5697 »	77000 »
Αἴγυπτος.	557 »	5000 »
Κίνα.	3360 »	530000 »
Ἡνωμένοι Πολιτεῖαι.	10000 »	40000 »
Βρασιλία.	7700 »	10000 »
Περσὺ.	1300 »	2400 »

πίναξ.

τοῦ κόσμου.

τὴν συγχωινώναν, τὴν ἐμπορικὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ ἐμπόριον.

Ποσότης κατὰ χμ.	Προϋπολογ. εἰς ἑκατομ.	Σιδηροδρό- μοι εἰς χι- λιόμετρα.	Δυνάμεις τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας εἰς τόνους.	Ἐ μ π ό ρ ι ο ν .	
				Εἰσαγωγὴ εἰς ἑκατομ.	Ἐξαγωγὴ εἰς ἑκατομ.
95	2000	25000	7150000	7500	6000
12	»	»	»	»	»
70	»	15000	1000000	4000	4200
4	»	»	»	»	»
164	160	2800	36000	4400	4300
107	200	400	550000	4200	900
15	»	»	»	»	»
73	700	45000	360000	2000	2500
60	35	4300	»	700	600
57	1100	6500	330000	600	900
36	260	5500	460000	500	350
12	»	»	»	»	»
42	130	700	100000	450	90
10	»	»	»	»	»
85	800	5000	700000	4300	700
27	32	7	410000	408	76
30	350	300	»	200	300
29	»	»	»	70	470
46	160	400	450000	200	100
7	77	2000	220000	370	230
12	1500	7000	400000	750	800
9	125	»	»	140	440
158	500	60000	»	1400	4100
5	2900	24000	5500000	2300	2500
1	140	»	10000	250	»
2	70	»	24000	170	130

Α/Α	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ	ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	ΕΚΤΕΛΕΣΗ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ
1	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Α	1000000	1000000	100%
2	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Β	2000000	2000000	100%
3	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Γ	3000000	3000000	100%
4	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Δ	4000000	4000000	100%
5	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Ε	5000000	5000000	100%
6	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ ΣΤ	6000000	6000000	100%
7	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Ζ	7000000	7000000	100%
8	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Η	8000000	8000000	100%
9	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Θ	9000000	9000000	100%
10	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Ι	10000000	10000000	100%
11	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Κ	11000000	11000000	100%
12	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Λ	12000000	12000000	100%
13	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Μ	13000000	13000000	100%
14	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Ν	14000000	14000000	100%
15	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Ξ	15000000	15000000	100%
16	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Ο	16000000	16000000	100%
17	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Π	17000000	17000000	100%
18	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Ρ	18000000	18000000	100%
19	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Σ	19000000	19000000	100%
20	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Τ	20000000	20000000	100%
21	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Υ	21000000	21000000	100%
22	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Φ	22000000	22000000	100%
23	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Χ	23000000	23000000	100%
24	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Ψ	24000000	24000000	100%
25	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Ω	25000000	25000000	100%
26	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Α	26000000	26000000	100%
27	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Β	27000000	27000000	100%
28	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Γ	28000000	28000000	100%
29	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Δ	29000000	29000000	100%
30	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Ε	30000000	30000000	100%
31	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ ΣΤ	31000000	31000000	100%
32	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Ζ	32000000	32000000	100%
33	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Η	33000000	33000000	100%
34	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Θ	34000000	34000000	100%
35	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Ι	35000000	35000000	100%
36	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Κ	36000000	36000000	100%
37	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Λ	37000000	37000000	100%
38	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Μ	38000000	38000000	100%
39	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Ν	39000000	39000000	100%
40	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Ξ	40000000	40000000	100%
41	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Ο	41000000	41000000	100%
42	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Π	42000000	42000000	100%
43	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Ρ	43000000	43000000	100%
44	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Σ	44000000	44000000	100%
45	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Τ	45000000	45000000	100%
46	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Υ	46000000	46000000	100%
47	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Φ	47000000	47000000	100%
48	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Χ	48000000	48000000	100%
49	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Ψ	49000000	49000000	100%
50	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑ Ω	50000000	50000000	100%

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΕΜΒΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.

Μέρος Α'.

Η ΦΥΣΙΣ.

Τμ. ἤ μ. α 1ον. Ο ΠΛΑΝΗΤΗΣ ΚΑΙ Η ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ
ΑΥΤΟΥ. σελ. 1.

I. Ὁ πλανήτης §. 1. Τὸ ἡλιακὸν σύστημα §. 2.
Σχῆμα καὶ διαστάσεις τῆς γῆς § 3. Κύκλοι καὶ
ζῶναι § 4. Μῆκος καὶ πλάτος § 5. Κίνησις τῆς
γῆς § 6. Κύρια σημεῖα § 7. II. Τὰ κλίματα § 8.
Αἱ ὥραι τοῦ ἔτους § 9. Ἡ θερμοκρασία § 10. Αἱ
ισόθερμοι γραμμαὶ § 11. Αἱ ἰσοθεριναὶ καὶ ἰσο-
χειμεριναὶ γραμμαί. Ἡ ἀτμοσφαῖρα καὶ οἱ ἄνε-
μοι III. § 12. Ἡ ἀτμοσφαῖρα καὶ ὁ ἄνεμος §. 13.
Οἱ ἀλίσινοι ἄνεμοι § 14. Οἱ Μουσώνιοι § 15. Οἱ
ἄνεμοι τῶν εὐκράτων ζωνῶν §. 16. Ἰδιαιτέροι
τινες ἄνεμοι § 17. Ἡ βροχή.

Τμ. ἤ μ. α 2ον. Η ΞΗΡΑ ΚΑΙ ΤΑ ΥΔΑΤΑ. . . . σελ. 29

§ 18 Αἰμεγάλαι γεωλογικαὶ ἀνατροπαί. § 19 Αἱ
ἀλλοιωσεις τῆς σημερινῆς περιόδου. § 20. Ἡ ξη-
ρὰ καὶ ἡ θάλασσα. § 21. Αἱ ἥπειροι. § 22. Ἐ-
ξέχοντα μέρη τῆς ξηρᾶς. § 23. Τὰ στοιχεῖα τῆς
παράγωγῆς.

Τμ. ἤ μ. α 3ον. ΤΑ ΤΡΙΑ ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΤΗΣ ΦΥΣΕΩΣ. σελ. 38

§ 24. Α'. Τὸ ἐκσίλειον τῶν ὀρυκτῶν. § 25. Τὸ

βασίλειον τῶν φυτῶν. § 26. Τὸ βασίλειον τῶν ζώων. § 27. Ἡ ἰσορροπία τῶν δυνάμεων.

Τμ. ἡμ. 4ον. Ο ΩΚΕΑΝΟΣ. σελ. 47

§ 28. Αἱ μεγάλαι διακρίσεις τοῦ ὠκεανοῦ. § 29. Ὁ Β. παγωμένος ὠκεανός. § 30. Ἡ ΒΔ. διέχσεις τοῦ Β. πόλου. § 31. Ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανός. § 32. Ὁ Εἰρηνικὸς ὠκεανός. § 33. Ὁ Ἰνδικὸς ὠκεανός. § 34. Ὁ Ν. παγωμένος ὠκεανός. § 35. Αἱ παλῖρροι. § 36. Τὰ ρεύματα. § 37. Ρεύματα δευτερεύοντα. § 38. Ἡ ἰσορροπία τῶν κλιμάτων καὶ ἡ ἐν γένει μορφή τῶν ἡπείρων.

Μέρος Β'.

Η ΑΝΘΡΩΠΙΝΗ ΦΙΛΟΠΟΝΙΑ.

Τμ. ἡμ. 1ον. Η ΓΕΩΡΓΙΑ ΚΑΙ ΚΤΗΝΟΤΡΟΦΙΑ. σελ. 60

§ 39. Οἱ τρεῖς κλάδοι τῆς ἀνθρωπίνης φιλοπονίας. § 40. Ἡ Γεωργία. § 41. Κλίμα καὶ ἔδαφος. Διακρίσεις τῶν ἀροσίμων γαιῶν. § 43. Οἱ δημητριακοὶ καρποί. § 44. Τὰ βιομηχανικὰ φυτά. § 45. Οἱ φυσικοὶ λειμῶνες. § 46. Τὰ καρποφόρα δένδρα. § 47. Τὰ ὀπωροφόρα δένδρα. § 48. Τὰ βιομηχανικὰ δένδρα. § 49. Προϊόντα τῶν δασῶν. § 50. Ἡ κτηνοτροφία. § 51. Μεγάλα κτήνη. § 52. Μικρὰ κτήνη. § 53. Ἡ θήρα καὶ ἀλλεῖα. § 54. Ἡ ἰχθυοκαλλιέργεια.

Τμ. ἡμ. 2ον. Η ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ. σελ. 78

§ 55. Διακρίσεις καὶ εἶδη τῆς βιομηχανίας I. Μεταλλουργικὴ βιομηχανία. § 56. Τὰ λατομεῖα καὶ μεταλλεῖα. 57. Τὸ ἔλας. 58. Μεταλλικὰ καὶ θερμὰ ὕδατα. 59. Γαϊάνθορα καὶ αἰθήρος. 60. Τὰ ἀνθρακωρυχεῖα. 61. Σίδηρος χυτοσίδηρος καὶ χάλυψ. II. Αἱ προπαρασκευαστικαὶ βιο-

μηχανίαι § 62. Μηχανικαὶ καὶ χημικαὶ βιομηχανίαι. 63. Αἱ μηχαναί. 64. Χημικὰ προϊόντα. 65. Αἱ λιπαραὶ οὐσίαι. 66. Τὰ δέρματα. III. Ἡ τροφή. § 67. Βιομηχανίαι τῆς τροφῆς. 68. Ἡ ζάχαρις καὶ τὰ ζαχαρωτά. 69. Τὰ φάρμακα. IIII. Ἡ ἐνδυμασία καὶ ὁ καλλωπισμὸς. § 70. Ἡ κλωστική καὶ ὕφηντική. 71 Βαμβάκερὰ ὑφάσματα 72. Τὰ λινὰ καὶ καννάβινα ὑφάσματα. 73 Τὰ μάλλινα. 74. Τὰ μεταξωτά. 75. Βιομηχανία καλλωπισμοῦ. V. Ἡ κατοικία καὶ συσκευή. § 76. Ἡ οἰκοδομή. 77. Τὰ ἐπιπλά. 78. Κεραιμική καὶ υδραυλική. VI. § 79. Ἡ μεταφορά. 80. Ἡ ἀμαξοπηγία. 81. Ἡ χαρτοποιία, τυπογραφία. 82. Τὰ μουσεῖα καὶ θέατρα.

Τμ. ἦμα 3ον. ΤΟ ΕΜΠΟΡΙΟΝ. σελ. 100

§ 83 Τὸ ἐμπόριον. 84. Αἱ ὁδοί. 85. Ποταμοπολίαι. 86. Αἱ διώρυγες. 87. Οἱ σιδηρόδρομοι. 88. Ταχυδρομεῖα καὶ τηλέγραφοι. 89. Ἡ θαλάσσιος συγκοινωνία. 90. Ἡ ναυτιλία. 91. Τὰ νομίσματα. 92. Ἡ πίστις (Credit) καὶ αἱ τράπεζαι. 93. Τὰ μέτρα καὶ σταθμά. 94. Ἡ κίνησις τοῦ ἐξωτερικοῦ ἐμπορίου. Ἀγοραὶ καὶ πανηγύρεις. 95. Ἡ εἰσαγωγή καὶ ἐξαγωγή. Γενικὸν καὶ εἰδικὸν ἐμπόριον. 97. Τὰ τελωνεῖα. 98. Ἡ ἐναποταμίευσις. 99. Οἱ ἐλεύθεροι λιμένες. 100. Τὸ ἐμπόριον προάγει τὸν πολιτισμόν.

Τέλος τῆς Εἰσαγωγῆς.

ΕΜΠΟΡΙΚΗΣ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

Μέρος Α'.

Η ΕΥΡΩΠΗ.

Τμ. ἡ μ. α 1ον. Η ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ. σελ. 119

- § 1. Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία. 2. Αἱ πολιτικαὶ διαίρεσεις. 3. Ὁ πληθυσμός. 4. Ἡ ἐκπαίδευσις. 5. Ἡ γεωργία καὶ ἡ κτηνοτροφία. 6. Ἡ βιομηχανία. 7. Ἡ μεταλλουργία. 8. Σιδήρου ὄρυκτά. 9. Γαϊάνθρακες 10. Ὁ χυτοσίδηρος, σίδηρος καὶ χάλυψ. 11. Χειροτεχνικὴ βιομηχανία. 12. Κέντρα βιομηχανικῆς. 13. Αἱ διώρυγες. 14. Οἱ σιδηρόδρομοι. 15. Νομίσματα μέτρα καὶ σταθμά. 16. Πιστωτικὰ καθιδρύματα. 17. Ἡ ναυτιλία. 18. Οἱ λιμένες. 19. Ἐμπόριον. 20. Εἰσαγωγή. 21. Ἐξαγωγή. 22. Ἐμπόριον μετὰ τῆς Γαλλίας. 23. Ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἑλλάδος. 24. Ἀγγλικαὶ ἀποικίαι καὶ κτήσεις ἐξωτερικαί. 25. Ἐμπόριον τῶν ἀποικιῶν. 26. Συνεταιρισμός. 27. Μεγάλου πόλεις ἐμπορικαὶ καὶ βιομηχανικαί. 28. Τὸ Λονδίνον. 29. Μαγκεστρία. 30. Ἄλλαι βιομηχανικαὶ πόλεις. 32. Ἀνακεφαλαιώσεις.

Τμ. ἡ μ. α 2ον. Ἡ ΓΑΛΛΙΑ. σελ. 161

- § 33. Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία. 34. Αἱ πολιτικαὶ διαίρεσεις. 35. Ὁ πληθυσμός. 36. Ἡ ἐκπαίδευσις. 37. Ἡ γεωργία. 38. Ἡ κτηνοτροφία. 39. Σύνολον τῆς γεωργικῆς παραγωγῆς. 40. Μεταλλουργία, λίθοι, μέταλλα καὶ μεταλλικὰ ὕδατα. 41. Γαϊάνθρακες καὶ σίδηρος. 42. Χειροτεχνικὴ βιομηχανία. 43. Σύνολον τῆς βιομηχανικῆς παραγωγῆς. 44. Μέσα τῆς συγκοινωνίας. Ποταμοί, ὁδοί, σιδηρόδρομοι, τηλεγράφοι. 45. Ἡ

ναυτιλία, ἀντροπλοῖα καὶ γραμμαί. 46. Νομίσματα, μέτρα καὶ σταθμά. 47. Ἐμπόριον. 48. Εἰσαγωγή, Ἐξαγωγή. 48. Ἐμπόριον τῶν διαφόρων χωρῶν. 49. Τὰ τελωνεῖα. 50. Μεγαλουπόλεις. Πάρισιοι, Λυὼν, Μασσαλία, Χάβρη, Βορδῶ, κτλ. 51. Ἐξωτερικαὶ κτήσεις.

Τμ. ἦμα 3ον. TO BELGION. σελ. 199

§ 52. Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία. 53. Ὁ πληθυσμός. 54. Ἡ γεωργία. 55. Μεταλλουργία. 56. Χειροτεχνικὴ βιομηχανία. 57. Μεγαλουπόλεις βιομηχανικαί. Βρυξέλλαι κτλ. 58. Ἐμπορικοὶ λιμένες. 59. Μέσα τῆς συγκοινωνίας. 60. Ἐμπόριον, ναυτιλία. 61. Ἐμπόριον τῶν διαφόρων χωρῶν. Ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Τμ. ἦμα 4ον. KATΩ ΧΩΡΑΙ. σελ. 208

§ 62. Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία. 63. Ὁ πληθυσμός. 64. Προχώματα καὶ ἀποξηράνσεις. 65. Ἡ γεωργία. 66. Χειροτεχνικὴ βιομηχανία. 67. Μέσα τῆς συγκοινωνίας. 68. Μεγαλουπόλεις καὶ ἐμπορικοὶ λιμένες. 69. Ἐμπορικὴ ναυτιλία. 70. Ὀλλανδικαὶ ἀποικίαι. 71. Ἐμπόριον τῶν διαφόρων χωρῶν. 72. Νομίσματα, μέτρα καὶ σταθμά. 73. Τὸ Λουξεμβούργον.

Τμ. ἦμα 5ον. GERMANIA. σελ. 218

§ 74. Ἡ φυσικὴ γεωγραφία. 75. Ὁ πληθυσμός. 76. Τὰ κράτη τῆς Γερμανικῆς Αὐτοκρατορίας. 77. Τελωνειακὴ ἑνώσις zollverein.

Κεφ. Α'. Πρωσσία. § 78. Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία. 79. Πολιτικαὶ διαιρέσεις. 80 Ὁ πληθυσμός. 81. Ἡ γεωργία. 82. Μεταλλουργία, βιομηχανία. 83. Μεγαλουπόλεις βιομηχανικαί. Βερολίνον κτλ. 84. Ἐμπορικοὶ λιμένες.

Κεφ. Β'. § 85 Τὰ λοιπὰ κράτη τῆς Β. Γερμανίας. Κεφ. Γ'. Κράτη τῆς Ν. Γερμανίας 1.) Βαυαρία.

§ 86 Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία. 87. Ἡ βιομηχανία.
88. Τὸ δουλκίον τῆς Ἑσθίας. 89. Βυρτεμβέργη.
90. Βάδεν. 91. Ἀνακεφαλαιώσεις. 92. Μέσα τῆς
συγκοινωνίας. 93 Νομίσματα, μέτρα καὶ σταθμὰ.
94. Ἡ ναυτιλία. 95. Ἐμπόριον.

Τμ. ἦμα 6ον. ΕΛΒΕΤΙΑ. σελ. 239

§ 95. Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία. 97. Πολιτικαὶ δι-
αιρέσεις. 98. Ὁ πληθυσμός. 99. Ἡ γεωργία.
100. Ἡ κτηνοτροφία. 101. Χειροτεχνικὴ βιομη-
χανία. 102. Βιομηχανικαὶ πόλεις. 103. Μέσα
τῆς συγκοινωνίας. 104. Νομίσματα καὶ μέτρα.
105. Τὸ ἐμπόριον.

Τμ. ἦμα 7ον. ΑΥΣΤΡΙΑ. σελ. 246

§ 106. Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία. 107. Πολιτικαὶ
διαίρέσεις. 108. Ὁ πληθυσμός. 109. Μεταλλουρ-
γία. 110. Ἡ γεωργία. 111. Ἡ βιομηχανία.
112. Μέσα τῆς συγκοινωνίας. 113. Νομίσματα,
μέτρα καὶ σταθμὰ. 114. Ἡ ναυτιλία. 115. Ἐμ-
πόριον. 116. Ἐμπόριον τῶν διαφόρων χωρῶν.
Ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἑλλάδος. 117. Βιομηχανι-
καὶ πόλεις. Βιέννη κτλ. §. 118. Τεργέστη.

Τμ. ἦμα 8ον. ΙΣΠΑΝΙΑ. σελ. 255

§ 119 Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία. 120. Ὁ πληθυσμός.
121 Ἡ Γεωργία καὶ κτηνοτροφία. 122. Μεταλ-
λουργία. 123. Βιομηχανία. 124. Μέσα τῆς συγ-
κοινωνίας, νομίσματα. 125. Ἡ ναυτιλία. 126.
Τὸ ἐμπόριον. 127. Αἱ μεγαλοπόλεις. Μαδρίτη
κτλ. 128. Γιβλαλτάρ. 129. Αποικίαι.

Τμ. ἦμα 9ον. ΠΟΡΤΟΓΑΛΛΙΑ. σελ. 264.

§ 130 Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία. 131. Πληθυσμός
132. Ἡ γεωργία καὶ κτηνοτροφία. 133. Μεταλ-
λουργία. 134. Μέσα τῆς συγκοινωνίας. 135. Νο-
μίσματα μέτρα καὶ σταθμὰ. 136. Τὸ ἐμπόριον.

137. Αἱ Μεγαλουπόλεις. Λισσαβῶνα. 138. Ἀποικίαι.

Τμ. ἤ μ. α 10ον. ΙΤΑΛΙΑ. σελ. 268

§ 139. Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία. 140. Πληθυσμός. 141. Ἡ γεωργία. 142. Κτηνοτροφία. 143. Ἀρδεύσεις καὶ ἀποξηράνσεις. 144. Ὀρυκτὰ καὶ μέταλλα. 145. Βιομηχανία. 146. Μέσα τῆς συγκοινωνίας. 147. Τὰ νομίσματα, μέτρα καὶ σταθμ. 148, Ἡ ναυτιλία. 149 Τὸ ἐμπόριον 150. Αἱ μεγαλουπόλεις. 151. Μελίτη.

Τμ. ἤ μ. α 11ον. ΕΛΛΑΣ. σελ. 280

§ 152. Ἡ φυσικὴ γεωγραφία. 153. Πολιτικαὶ διαίρέσεις. 154. Πληθυσμός. 155. Ἡ γεωργία, κτηνοτροφία. 156. Ὀρυκτὰ καὶ μέταλλα. 157. Βιομηχανία. 158. Μέσα τῆς συγκοινωνίας. 159. Ἡ ναυτιλία. 160. Νομίσματα, μέτρα καὶ σταθμ. 161. Τὸ ἐμπόριον. 162. Ἐμπόριον τῶν διαφόρων χωρῶν. 163. Κυριώτεραι πόλεις καὶ λιμένες. Αἰθῆραι. κτλ.

Τμ. ἤ μ. α 12ον. ΤΟΥΡΚΙΑ. σελ. 292

§ 164. Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία. 165. Πληθυσμός. 166. Ἡ γεωργία καὶ κτηνοτροφία. 167. Βιομηχανία. 168. Μέσα τῆς συγκοινωνίας. 169. Νομίσματα μέτρα καὶ σταθμ. 170. Τὸ ἐμπόριον. 171. Ἐμπόριον τῶν διαφόρων χωρῶν. 172. Αἱ μεγαλουπόλεις. Κωνσταντινούπολις κτλ.

Τμ. ἤ μ. α 13ον. Αἱ ΗΓΕΜΟΝΙΑΙ. σελ. 302

§ 173. Ἡ φυσικὴ γεωγραφία. 174. Τὸ Μαυροβούνιον. 175. Σερβία. 176. Πληθυσμός. 177. Ἡ γεωργία. 178. Τὸ ἐμπόριον. 179. Ἡ ποταμοπλοία τοῦ Δουνάβεως.

Τμ. ἤ μ. α 14ον. ΔΑΝΙΑΡΚΙΑ. σελ. 306

§ 180. Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία. 181 Ὁ πληθυσμός. 182. Ἡ γεωργία. 183. Μέσα τῆς συγκοι-

ωνίας. 184. Νομίσματα μέτρα καὶ σταθμά. 185.
 Ἡ ναυτιλία. 186. Ἐμπόριον. 187. Κοπεγχάγη.
 188. Ἀπώτεραι κτήσεις. Ἰσλανδία.

Τμ. ἡ μ. α 15ον. ΣΟΥΗΔΙΑ καὶ ΝΟΡΒΗΓΙΑ. σελ. 310

§ 189. Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία. 190. Πληθυσμός.
 191. Ἡ γεωργία. 192. Βιομηχανία. 193. Ἀλι-
 εία. 194. Μέσα τῆς συγκοινωνίας. 195. Τὰ νο-
 μίσματα καὶ μέτρα. 196. Ἡ ναυτιλία. 197. Τὸ
 ἐμπόριον. 198. Αἱ μεγαλουπόλεις Στοχόλμη κτλ.

Τμ. ἡ μ. α 16ον. Ἡ ΡΩΣΣΙΑ. σελ. 315

§ 199. Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία. 200. Πληθυσμός.
 201. Ἡ γεωργία. 202. Ὀρυκτὰ καὶ μέταλλα.
 203. Χειροτεχνικὴ βιομηχανία. 204. Μέσα τῆς
 συγκοινωνίας. 205. Νομίσματα, μέτρα καὶ σταθ-
 μά. 206. Τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον. 207. Ἡ ναυ-
 τιλία. 208. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον. 209. Ἐμ-
 πόριον τῶν διαφόρων χωρῶν. Ἐμπόριον μετὰ τῆς
 Ἑλλάδος. 210. Αἱ μεγαλουπόλεις. Πετρούπο-
 λς. κτλ.

Μέρος Β'.

Ἡ ΑΦΡΙΚΗ.

Τμ. ἡ μ. α 1ον. Ἡ ΑΙΓΥΠΤΟΣ. σελ. 329

§ 211. Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία. 212. Προϊόντα.
 213. Βιομηχανία. 213. Αἱ μεγαλουπόλεις καὶ
 οἱ λιμένες. Κάϊρον, Ἀλεξάνδρεια. 214. Μέσα τῆς
 συγκοινωνίας. 215. Τὸ ἐμπόριον. 216. Ἡ διώρυξ
 τοῦ Σουέζ.

Τμ. ἡ μ. α 2ον. ΒΑΡΒΑΡΙΚΑ ΚΡΑΤΗ καὶ τὸ ΣΟΥΔΑΝ. σελ. 335

§ 217. Προϊόντα. 218. Ἐσωτερικὴ συγκοινωνία.
 Τὰ καραβάκια. 219. Ἡ θαλάσσιος συγκοινωνία.
 220. Τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον.

Τ μ ῆ μ α 3ον. ΔΥΤΙΚΑ ΠΑΡΑΛΙΑ. σελ. 341
 § 221. Προϊόντα. 222. Τὸ ἐμπόριον. 223 Εὐρω-
 παϊκαὶ ἀποικίαι.

Τ μ ῆ μ α 4ον. Η ΕΥΕΛΠΙΣ ΑΚΡΑ. σελ. 343
 § 224. Προϊόντα. 225. Τὸ ἐμπόριον le cap.

Τ μ ῆ μ α 5ον. ΑΝΑΤΟΛΙΚΑ ΠΑΡΑΛΙΑ καὶ ΝΗΣΟΙ. σελ. 345
 § 226. Προϊόντα. 227. Τὸ ἐμπόριον. 228. Σύνο-
 λον τῆς παραγωγῆς τῆς Ἀφρικῆς.

Μέρος Γ'.

ΑΣΙΑ.

Τ μ ῆ μ α 1ον. Η ΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ. σελ. 351
 § 229. Ἡ γεωργικὴ παραγωγή. § 230. Ἡ ἀλι-
 εία καὶ τὰ ὀρυκτά. 231. Ἡ βιομηχανία. 232. Αἱ
 μεγαλουπόλεις. 233. Ἡ συγκοινωνία διὰ ξηρᾶς.
 234. Λιμένες τῆς Ἀνατολῆς. (σκάλες τοῦ Λε-
 βάντε). 235. Ἡ ἐρυθρὰ θάλασσα. 236. Ὁ Περσι-
 κὸς κόλπος.

Τ μ ῆ μ α 2ον. Η ΙΝΔΙΑ καὶ ἡ ΑΝ. ΙΝΔΟΚΙΝΑ. σελ. 359
 § 237. Γεωργικὰ προϊόντα. 238. Τὰ ὀρυκτά καὶ
 μέταλλα. 239. Ἡ βιομηχανία. 240. Αἱ μεγαλου-
 πόλεις. Καλκούτα. 241. Ἑσωτερικὴ συγκοινω-
 νία. 242. Οἱ λιμένες τῶν δυτικῶν ἀκτῶν. 243.
 Οἱ λιμένες τοῦ Βεγγαλικοῦ κόλπου. 244. Ἐξωτε-
 ρικὸν ἐμπόριον.

Τ μ ῆ μ α 3ον. ΚΙΝΑ καὶ ΙΑΠΩΝΙΑ. σελ. 367
 § 245. Αἱ διαιρέσεις. 246. Προϊόντα τῆς Ἀν.
 Ἰνδοκίνας. 247. Γεωργικὰ προϊόντα. τῆς Κίνας.
 248. Ἡ ἀλιεία. 249. Ὀρυκτά τῆς Κίνας. 250. Ἡ
 βιομηχανία τῆς Κίνας. § 251. Τὰ προϊόντα τῆς
 Ἰαπωνίας. 252. Πληθυσμὸς τῆς Κίνας. 253. Αἱ
 μεγαλουπόλεις τῆς Κίνας. 254. Αἱ μεγαλουπόλεις
 τῆς Ἰαπωνίας. 255. Ἑσωτερικὴ συγκοινωνία. 256.

Οἱ κυριώτεροι λιμένες τῆς Α. Ἰνδοκίνας. 257. Τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον τῆς Κίνας. 258. Τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον τῆς Ἰαπωνίας.

Τ μ ἡ μ α 4ον. ΤΟ ΚΕΝΤΡΙΚΟΝ ΟΡΟΠΕΔΙΟΝ ΤΟΥΡ-
ΚΕΣΤΑΝ. σελ. 377

§ 259. Τὰ προϊόντα. 260. Ἐμπόριον καὶ ἐσωτε-
ρικὴ συγκοινωνία.

Τ μ ἡ μ α 5ον. ΣΙΒΗΡΙΑ. σελ. 380

§ 261. Τὰ προϊόντα. 262. Ἡ θήρα καὶ ἀλιεία.
263. Τὰ μεταλλεῖα. 264. Συγκοινωνία ἐσωτερικὴ.
265. Σύνολον τῆς παραγωγῆς τῆς Ἀσίας.

Μέρος Δ'.

ΩΚΕΑΝΙΑ.

Τ μ ἡ μ α 1ον. ΜΑΛΑΙΣΙΑ καὶ Β. ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ. σελ. 385

§ 266. Τὰ προϊόντα. 267. Αἱ μεγαλοπόλεις 268.
Τὸ θαλάσσιον ἐμπόριον.

Τ μ ἡ μ α 2ον. ΑΓΓΛΙΚΑΙ ΑΠΟΙΚΙΑΙ. σελ. 389

§ 269. Τὰ προϊόντα. 270 Ὁ χρυσὸς, ἡ βιομηχα-
νία. 271. Αἱ μεγαλοπόλεις. 272. Τὰ μέσα τῆς
συγκοινωνίας. 273. Τὸ ἐμπόριον.

Τ μ ἡ μ α 3ον. ΠΟΛΥΝΗΣΙΑ. σελ. 393

§ 274. Τὰ προϊόντα. 275. Σύγκρισις τῶν παρα-
γωγικῶν δυνάμεων τῆς Ὠκεανίας.

Μέρος Ε'.

ΑΜΕΡΙΚΗ.

Α'. Ἡ Β. ΑΜΕΡΙΚΗ.

Τ μ ἡ μ α 1ον. ΒΟΡΕΙΑΙ ΑΓΓΛΙΚΑΙ ΚΤΗΣΕΙΣ. σελ. 397

§ 276. Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία 277. Ἡ γεωργικὴ

παρχαγωγή. 278 Ἡ ἀλιεία. 279. Τὰ ὄρυκτά.
280. Ἡ βιομηχανία. 281. Τὰ μέσα τῆς συγκοι-
νωνίας. 282. Οἱ λιμένες. 283 Ἡ ναυτιλία καὶ
τὸ ἐμπόριον. 284. Οἱ μετανάσται καὶ ὁ πληθυ-
σμός.

Τμ. ἦμα 2ον. ΜΕΞΙΚΟΝ καὶ ΚΕΝΤΡ. ΑΜΕΡΙΚΗ. σελ. 404

§ 285. Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία 286. Ἡ γεωργικὴ
παρχαγωγή. 287. Τὰ μεταλλεῖα. 288. Ἡ βιο-
μηχανία. 289. Ἡ συγκοινωνία. 290. Ἡ ναυτι-
λία καὶ οἱ λιμένες. 291. Τὸ ἐμπόριον 292. Αἱ
μεγαλουπόλεις. 293. Ὁ πληθυσμός καὶ ἡ κυ-
βέρνησις.

Τμ. ἦμα 3ον. ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ ἢ ΑΝΤΙΛΛΑΙ. σελ. 410

§ 294. Ἡ φυσικὴ γεωγραφία. 295. Ἡ γεωργικὴ
παρχαγωγή. 296. Ἡ ἀλιεία. 297. Ὅρυκτά. 298.
Ἡ συγκοινωνία καὶ οἱ λιμένες. 299. Τὸ ἐμπό-
ριον. 300. Ὁ πληθυσμός.

Τμ. ἦμα 4ον. ΑΙ ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ. . σελ. 418

§ 301. Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία. 302. Αἱ πολιτι-
καὶ διαιρέσεις. 303. Αἱ γεωργικαὶ χῶροι. 304.
Γεωργικὰ προϊόντα. 305. Ὁ κκπνός. 306. Ὁ
ἐξμβαξ. 307. Ἄλλα βιομηχανικὰ φυτά. 308.
Τὰ δάση. 309. Τὰ κτήνη. 310. Ἡ ἀλιεία. 311.
Τὰ ὄρυκτά. 312. Τὰ μέταλλα. Χρυσός καὶ ἄρ-
γυρος. 313. Μηχανικαὶ βιομηχανίαι. 314. Αἱ
θρεπτικαὶ βιομηχανίαι. 315. Αἱ ὑφαντικαὶ βιο-
μηχανίαι. 316. Ἄλλαι βιομηχανίαι. Σύνολον
τῆς βιομηχανίας. 317. Τὰ μέσα τῆς συγκοινο-
νίας. Ποταμοπλοία. 318 Οἱ σιδηρόδρομοι. 319.
Ὁ σιδηρόδρομος τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ. 320.
Ταχυδρομικὴ ἀνάπτυξις. 321. Τὰ νομίσματα
καὶ μέτρα. 322. Αἱ τράπεζαι. 323. Ἡ ναυτιλία.
324. Οἱ λιμένες ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ. 325. Οἱ

λιμένες τοῦ Εἰρηνικοῦ. 326. Τὸ ἐσωτερικὸν ἐμπόριον. 327. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον. 338. Ἐμπόριον μετὰ τῶν διαφόρων χωρῶν. Ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἑλλάδος. 329. Αἱ μεγαλουπόλεις. 330. Ὁ πληθυσμὸς καὶ οἱ μετανάσται. 332. Ἀνακεφαλαιώσεις. Σύνολον τῆς παρὰγωγῆς τῆς Β. Ἀμερικῆς.

Β'. Η ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ.

Τμῆμα 1ον ΚΟΛΟΜΒΙΑ, ΙΣΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΕΡΟΥ καὶ ΒΟΛΙΒΙΑ. σελ. 466

§ 332. Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία. 333 Τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῷα. 334. Ἡ μεταλλουργία. 335. Τὸ γούρνον. 336. Τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας. Ὁ σιδηρόδρομος τοῦ Πανερᾶ. 337. Ἡ ναυτιλία καὶ οἱ λιμένες. 338. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον. 339. Αἱ μεγαλουπόλεις. 340. Ὁ πληθυσμὸς καὶ ἡ κυβέρνησις.

Τμῆμα 2ον. ΧΙΑ. σελ. 475

§ 341. Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία. 342. Τὰ φυτὰ. Τὰ ζῷα. 344. Τὰ μεταλλεῖα. 345. Ἡ βιομηχανία. 346. Ἡ ἐσωτερικὴ συγκοινωνία. 347. Ἡ ναυτιλία καὶ οἱ λιμένες. 348. Τὸ ἐμπόριον. 349. Αἱ μεγαλουπόλεις. 350. Ὁ πληθυσμὸς καὶ ἡ κυβέρνησις.

Τμῆμα 3ον. ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ ΤΟΥ ΠΛΑΤΑ. σελ. 481

§ 351. Αἱ φυσικαὶ διακρίσεις καὶ τὰ προϊόντα. 352. Τὰ ζῷα. 353. Τὰ μεταλλεῖα. 354. Ἡ βιομηχανία. 355. Τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας. 356. Ἡ ναυτιλία καὶ οἱ λιμένες. 357. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον. 358. Ὁ πληθυσμὸς καὶ ἡ κυβέρνησις.

Τμ. ἡ μ. α 4ον. Η ΒΡΑΣΙΛΙΑ.	σελ. 490
§ 359. Αἱ φυσικαὶ διαιρέσεις. 360. Φυτὰ θρεπτικά. 361. Βιομηχανικὰ φυτὰ. 362. Τὰ ζῶα. 363. Ὅργανα καὶ μέταλλα. 364. Ἡ βιομηχανία. 365. Ἡ ναυτιλία. 366. Τὸ ἐμπόριον. 367. Ὁ πληθυσμὸς. 368. Ἡ κυβέρνησις. 369. Αἱ μεγάλαι πόλεις.	

Τμ. ἡ μ. α 5ον. Αἱ ΓΟΥΙΑΝΝΑΙ καὶ ἡ ΒΕΝΕΖΟΥΕΛΑ. σελ. 502	
§ 370. Ἡ φυσικὴ Γεωγραφία. 371. Τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῶα. 372. Τὰ μεταλλεύματα. 373. Ἡ ναυτιλία καὶ οἱ λιμένες. 374. Τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον. 375. Ὁ πληθυσμὸς καὶ ἡ κυβέρνησις. 376. Σύνολον τῶν παρὰγωγικῶν δυνάμεων τῆς Ν. Ἀμερικῆς.	
Συμπέρασμα.	σελ. 513
Συγκριτικὸς πίναξ τῶν κυριωτέρων κρατῶν τοῦ κόσμου.	σελ. 516

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

Ὁ ἀναγνώστης παρακαλεῖται νὰ συγχωρήσῃ παροράματα τινὰ παρεισφρήσαντα ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ διὰ τὸ κοπιῶδες τῶν τυπογραφικῶν διορθώσεων, αἵτινες μάλιστα ἐγένοντο, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἐν ἀπουσίᾳ τοῦ συγγραφέως. Ἀναγκαῖον ὅμως ἐκ τῶν παροράματων τούτων νὰ σημειωθῶσι τὰ ἐπόμενα.

Σελίς	19	σίχ.	16	ἀντὶ νύκται	ἀνάγν. νύκτες
»	26	»	21	» μεσημβρινῆς	» φθινοπωρινῆς.
»	31	»	22	» Ἀσία	» Ἀμερική.
»	68	»	16	» κεντρικὴν	» κιτρίνην.
»	79	»	8	» κάταλλα	» κατὰλληλα.
»	83	»	24	» ἀσφαλποδῶν	» ἀσφαλτωδῶν.
»	84	»	35	» νήματα	» νημάτων.
»	106	»	17	» ἐξαίρέσεσεν	» ἐξαίρέσεων.
»	114	»	4	» λιμενὴν	» λιμνῇ.
»	116	»	21	» μετὰ	» μίᾳ.
»	122	»	21	» καὶ ἔρημουμένη	» ἐρημουμένη.
»	165	»	13	» ἐκεῖνα	(πλεονάζει).
»	166	»	33	» μελίτην	ἀνάγν. μελίτην.
»	170	»	23	» ἦψον	» γύψον.
»	176	»	10	» ἔχουσα	» ἔχει.
»	176	»	10	» ἱστοὺς	» ἱστῶν.
»	180	»	30	» 7ης.	» 6ης.
»	204	»	19	» ἔργον	» κέντρον.
»	250	»	22	» τούρα	» Γιούρα.
»	284	»	15	» σμίρυς	» σμύρις.
»	285	»	11	» Λιβύδα	» Λεβυδαίη.
»	309	»	15	» ἀπὸ	» ἄνω.
»	312	»	24	» πάγουροι	» κάστορες.
»	316	»	31	» ὄρις	» ὄρη.
»	330	»	2	» χαμσίον (F 2)	)» χαμψίν (F 2 16)

Σελίς	335	στχ.	16	ἀντὶ ἄκρ	ἀνάγν. "Ακρ.
»	242	»	21	» ἐμπόρι	» ἐμπορεῖ.
»	344	»	31	» κειμένη	» κεῖται.
»	383	»	8	» Μεσογείου (πρόσθε)	μέχρι Κίνας.
»	441	»	2	» εἶναι (πλεονάζει).	

ΚΑΚΟΥΛΙΑΝ

Ἀποσπασμα τῆς περὶ ἐκδόσεως τῆς παρούσης «Ἐμπορικῆς Γεωγραφίας» ἡμετέρας ἀγγελίας ἀνατυπούμενον ὅπως ἴδωσιν οἱ συνδρομηταὶ ὅτι ἐξετελέσαμεν τὰς ἐν αὐτῇ ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον τοῦ βιβλίου ὑποσχέσεις μας.

«Προτιθέμενος χάριν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἐμπορίου νὰ δημοσιεύσω τὴν παρ' ἐμοῦ φιλοπονηθεῖσαν ΕΜΠΟΡΙΚΗΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΝ ὁφείλω νὰ ἐκθέσω ἐν ὀλίγοις τὸ περιεχόμενον καὶ τὴν χρησιμότητα τοιούτου πρωτοφανοῦς εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν συγγράμματος, ὃχι μόνον ἀναγκαίου εἰς τὸ Ἑλληνικὸν ἐμπόριον ἀλλὰ καὶ δυναμένου νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν καὶ ἔργῳ εἰσακτέαν παρ' ἡμῖν ἐμπορικὴν ἐκπαίδευσιν, χάριν τῆς ὁποίας ἐδημοσίευσα πρὸ δεκαετίας ἤδη τὴν Ἑπίτομον ἱστορίαν τοῦ Ἐμπορίου κτλ.

«Τὴν χρησιμότητα συγγράμματος εἰδικῶς ἐνασχολουμένου εἰς τὴν περιγραφὴν τῆς ἐνεστώσης καταστάσεως τῆς γεωργίας, βιομηχανίας καὶ τοῦ ἐμπορίου ἀπάντων τῶν κρατῶν τοῦ κόσμου οὐδεὶς δύναται ν' ἀμφισβητήσῃ, ἔχων ὑπ' ὄψιν τὸν ἐκ τῆς θαυμασίας ἀναπτύξεως τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας πολλαπλασιασμὸν τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων, καὶ τὴν ἐνεκὰ τῆς ἀμοιβαιότητος τῶν ἀναγκῶν καὶ συμφερόντων στενὴν μεταξὺ τῶν διαφόρων τῆς γῆς λαῶν ἀλληλεγγύην. Ἡ χρησιμότης δὲ αὕτη δὲν ὑφίσταται μόνον διὰ τὸν ἔμπορον ἀλλὰ καὶ διὰ πάντας κοινωνικὸν καὶ φιλομαθῆ ἄνθρωπον. Ἡ γῆ εἶναι κτῆμα τῆς ἀνθρωπότητος· πᾶς τις ἐπομένως ἐνδι-αφέρειται νὰ γνωρίσῃ τὸ κοινὸν αὐτὸ ἔδαφος, ἐρ' οὗ ἐργάζονται οἱ ἄνθρωποι, νὰ μύθῃ ὁποῖα προϊόντα παρέχει πρὸς θεραπείαν τῶν ποικίλων αὐτοῦ ἀναγκῶν, ὁποῖοι εἰσὶν οἱ παράγοντες αὐτὰ τόποι, διὰ τίνων μέσων δύναται νὰ τὰ προμηθεύηται καὶ ὁποῖαι σχέσεις συνδέουσιν ἡμᾶς πρὸς τοὺς ἄλλους τῆς σφαίρας ταύτης κατοίκους. Πᾶσαι αἱ γνώσεις αὗται ἀποτελοῦσι τὴν ΕΜΠΟΡΙΚΗΝ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΝ, τῆς ὁποίας ἡ χρησιμότης, ἀναγνωρισθεῖσα καὶ ἐπισήμως διὰ τῆς εἰσαγωγῆς αὐτῆς ὡς μαθήματος ἀναγκαίου εἰς τὴν ἐμπορικὴν ἐκπαίδευσιν, (σελ 5.) μὲ εὐελπίζει περὶ τῆς ὑποδοχῆς τοῦ ἀγ-

γελομένου βιβλίου, τοῦ ὁποῖου ἡ ἀξιὰ δύναται νὰ γείνη κατὰ δόληος καὶ ἐκ τῆς συντόμου ὑποδείξεως τῶν ἀντικειμένων, ἅτινα θέλει περιλάβει.

«**Η ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ** θέλει περιγράψει λεπτομερῶς: 1.) Τὴν Γεωγραφικὴν θέσιν ἐκάστης χώρας, τὸ κλίμα, τὸν πληθυσμὸν, καὶ ὅλας τὰς φυσικὰς περιστάσεις, αἵτινες συντελοῦσιν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν παραγωγικῶν αὐτῆς δυνάμεων. 2.) Τὴν Γεωργίαν, τὰ προϊόντα τῆς γῆς καὶ κτηνοτροφίας ἐκάστης χώρας, τὰ ὀρυκτὰ καὶ μέταλλα. 3.) Τὴν Βιομηχανίαν, μεταλλουργικὴν καὶ χειροτεχνικὴν, τὰς κυριωτέρας βιομηχανικὰς πόλεις. 4.) Τὸ ἐμπόριον, τὰς κυριωτέρας ἐμπορικὰς πόλεις καὶ τοὺς ἐμπορικὸς λιμένας ἐκάστου κράτους. 5.) Τὰ μέσα τῆς ἐσωτερικῆς συγκοινωνίας, ἥτοι τοὺς σιδηροδρόμους, τὰς διώρυγας καὶ τοὺς τηλεγράφους ἐκάστης χώρας. 6.) Τὰ νομίσματα, μέτρα καὶ σταθμὰ αὐτῆς συγκρινόμενα πρὸς τὰ Ἑλληνικά. 7.) Τὰ πιστωτικά καὶ καταστήματα, τραπεζαί, ἀσφαλιστικαὶ ἐταιρίαι. 8.) Τὴν κίνησιν τοῦ ἐμπορίου, τίς ἡ εἰσαγωγὴ καὶ ἐξαγωγὴ, καὶ ποῖαι αἱ ἐμπορικαὶ αὐτῆς σχέσεις μετὰ τῶν ἄλλων κρατῶν. 9.) Τὴν δύναμιν τῆς ἐμπορικῆς ναυτιλίας ἐκάστης χώρας. 10.) Τὸ ἐμπόριον αὐτῆς μετὰ τῆς Ἑλλάδος. Πάντα δὲ ταῦτα ἐπὶ τῇ ἐξέσει τῶν νεωτάτων ἐπιστῆμων στατιστικῶν.

«Οὕτως ἡ **ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ** ἔχει νὰ διαιρέσῃ στᾶδιον ἀπέραντον ὅσον καὶ ὁ κόσμος ὃν θέλει περιγράψει. Προσεπλήθησεν ὅθεν νὰ μὴ παραλείψω τι οὐσιῶδες καὶ περιεργον καὶ νὰ καταστήσω αὐτὴν ὅσον οἷον τε πλήρη εὐμέθοδον καὶ διδασκτικὴν, βιβλίον τέλος κατὰλληλον καὶ χρήσιμον ὅχι μόνον διὰ τοὺς εἰς τὸ ἐμπόριον ἐνασχολουμένους ἀλλὰ καὶ διὰ πάντας ὠφέλιμον καὶ τερπνόν. κτλ.»

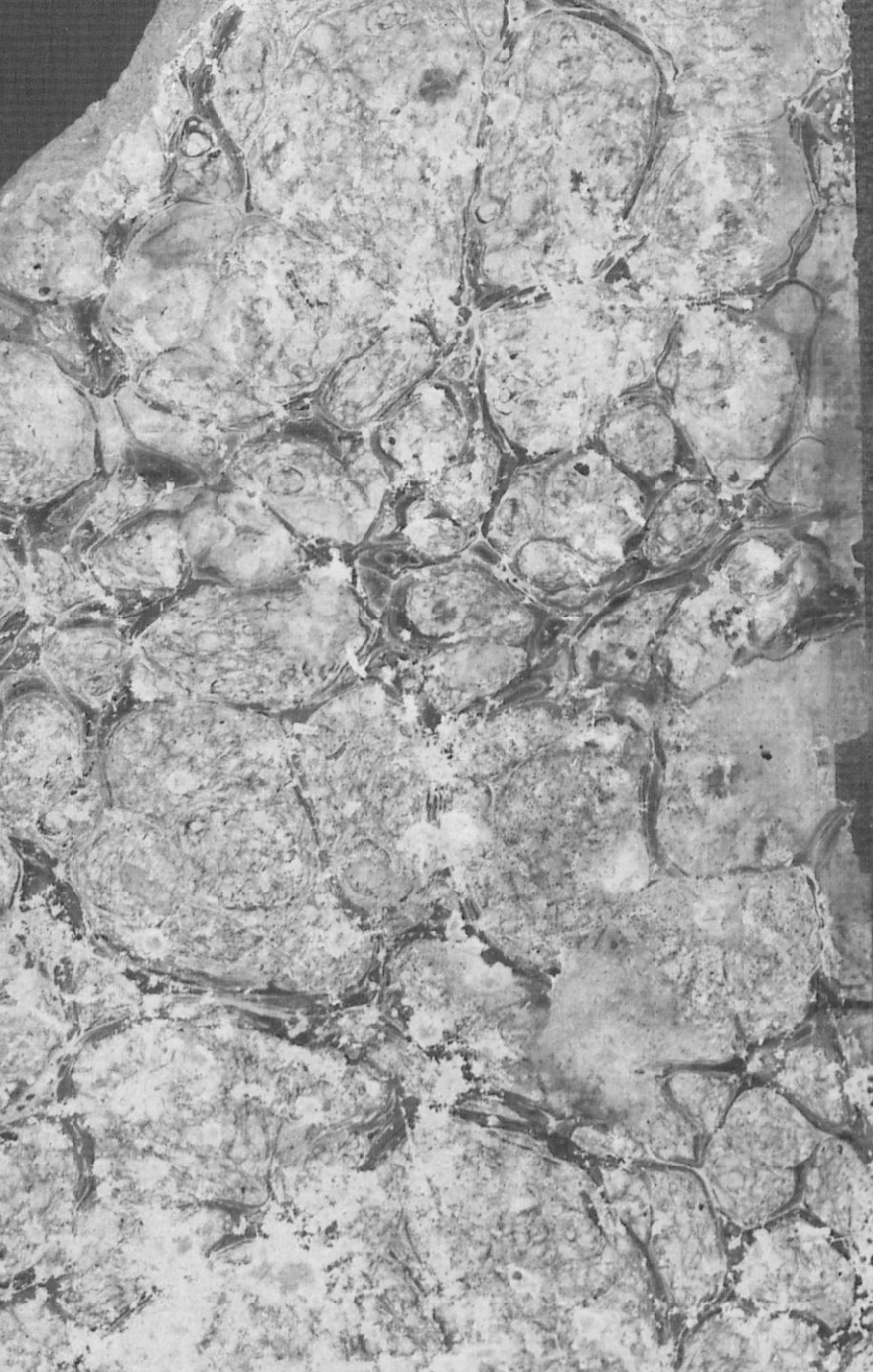
Ἐν Πάτρει, 15 Φεβρουαρίου 1874.

Σ. Θ.

330
165

495

600 OK $1\frac{1}{2}$ de 495 =

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής